ชุดความรู้
งานพัฒนาในพื้นที่ของขบวนองค์กรชุมชน
ประจำปี 2564
ชุดที่ 1

พื้นที่ตำบลขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน)

ชุดความรู้งานพัฒนาในพื้นที่ของขบวนองค์กรชุมชน

ประจำปี 2564

ชุดที่ 1

พื้นที่ตำบลขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

สารบัญ

1	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว “ท่าจะฮักสบแฝก” ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	1
2	“แหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวชุมชน” ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย	20
3	การทำสมุนไพรน้ำมันเหลืองตำบล ด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	27
4	“จากพืชป่า...เป็นพืชปลูก” พัฒนาเป็นชามะขามป้อม ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	32
5	กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรห้วยแม่ผง บ้านถ้ำ ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา	36
6	“ กาแฟดี ที่เลาสู ” กาแฟรักษาป่า ที่มาของชีวิต ภายใต้การแปรรูปที่ควบคุมคุณภาพ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ บ้านเลาสู ตำบลปงดอน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	46
7	“ ผ้ามัดย้อม ชุมชน คนม่วงน้อย”เทศบาลตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	51
8	“เฟอร์นิเจอร์จิ๋ว” ตำบลสบสาย อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่	59
9	กล้วยตากสามพวงตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	64
10	“เมล่อนสีเหลืองทองบ้านหนองในดงฟาร์ม”ตำบลบางลาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	68
11	“ตลาดโคกหนองนา” ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์	75
12	การสร้างรายได้ใช้ชุมชุม โดยการจำหน่ายแมสผ้าตำบลคลองน้ำไหล อำเภอ คลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร	79
13	กล้วยหน้างอ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์	83
14	ฟักทองอินทรีย์ พืชผักอินทรีย์ของดีตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน	89
15	หัตถกรรมทำมือ ตะกร้ากกสานลายขิดตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์	94
16	น้ำพริกข่าแม่ลำดวน กินกับอะไรก็อร่อยตำบล ทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน	99
17	“ไม้กวาดดอกหญ้าชุมชนตำบลริมกก”ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย	103
18	ธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน (Longan Community BioBank) เทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	107
19	การทอผ้าขิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	115
20	การแปรรูปอาหาร น้ำพริกกากหมูเทศบาลตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	120
21	“ข้าวปลอดสารพิษ ธุรกิจชุมชนทุ่งนางาม”ตำบลทุ่งนางาม อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี	126
22	พวงกุญแจผ้าหม้อห้อม ของฝากของที่ระลึกเมืองแพร่ตำบลในเวียง เทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่	130
23	กลุ่มกระเป๋ารีไซเคิลร่วมรัฐสามัคคี เขตทุ่งครุ จังหวัดกรุงเทพมหานคร	134
24	วิสาหกิจชุมชนสามมุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	140
25	กลุ่มเมล่อน เทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี	147
26	วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นจาก ลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง เทศบาลตำบลเมืองแกลง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง	154
27	กลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม เทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา	166
28	กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน เทศบาลตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง	172
29	วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา เทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	180

30	เทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ	192
31	“กลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ” เทศบาลตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี	198
32	กลุ่มทำขนมไทย เทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	207
33	กลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด	214
34	วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านธรรมชาติล่าง ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด	219
35	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าว ตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา	225
36	กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง	232
37	กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	239
38	กลุ่มยาสระผมสมุนไพร ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา	246
39	กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล ตำบลหนองชิ่ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	253
40	วิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	259
41	กลุ่มหมอนทองคลอง18 ผลิตภัณฑ์ปลาแดดเดียว ตำบลหมอนทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา	266
42	“กลุ่มไม้กวาด” ตำบลบางพูด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	272
41	แผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนม่วงกลวง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง	277
42	เกษตรอินทรีย์สู่ความยั่งยืน ตำบลนาขา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	289
43	แผนธุรกิจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่	295
44	ท่องเที่ยวชุมชนตำบลพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช	306
45	แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล ยกระดับสินค้าของดี ข้าวซีบูจันตัง ตำบลแว้ง อำเภอ แว้ง จังหวัด นราธิวาส	320
46	เกษตรอินทรีย์ตีลังกาตำบลคอลอตันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี	330
47	ท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบือมัง “เที่ยวน้ำตกรัศมี กินทุเรียนพื้นบ้านชั้นดี ที่บือมัง” ตำบลบือมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา	336
48	ทุ่งกระบือกับการส่งเสริมอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง	346
49	แปรรูปอาหารทะเล เทศบาลตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	358
50	ปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ตำบลน้ำหัก อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	364
51	จากการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นเมืองสู่การแปรรูปครบวงจร ตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	374
52	ท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะแพน อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง	380
53	“ผลิตภัณฑ์จักสานทางปาล์ม สร้างรายได้ ช่วยลดโลกร้อน” ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	387
54	วิสาหกิจกลุ่มเพาะเลี้ยงชันโรง (อุง)เทศบาลเมืองกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา	398
55	ข้าวขวัญ มั่นคง สืบสานวัฒนธรรม สู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี ตำบลวังคีรี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง	405
56	จากสมุนไพรข้างบ้านสู่เครื่องแกงเผ็ดคู่ครัวไทย ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	415

57	โครงการ 1 วัด 1 ครัวตำบล ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	422
58	เชื่อมคน เชื่อมงานสู่ ตำบลเกษตรยั่งยืน สภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	436
59	สภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง	442
60	การพัฒนาแผนธุรกิจชุมชนเทศบาลตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล	447
61	กลุ่มธุรกิจชุมชนกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ตำบลอีสานเขต โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต	458
62	โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งเลี้ยงไก่ไข่ เทศบาลตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดย สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลนาโพธิ์	467
63	โรงสีชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เทศบาลตำบลหนองบัวงง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา	480
64	ศูนย์เรียนรู้เกษตรพื้นฐานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา	485

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว “ท่าจะฮักสบแฝก” ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

บ้านสบแฝกหมู่ที่ 2 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่ไม่ใหญ่นัก มีเนื้อที่ปานกลาง แต่พื้นที่ส่วนมากจะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ของบริษัทศรแดง ที่ซื้อต่อนายทุนเจ้าเดียวที่กว้านซื้อจากชาวบ้านมานานกว่า 40 ปี ที่ดินเป็นของชาวบ้านจริง ๆ จะเหลือก็เฉพาะที่ตั้งบ้านเรือนเท่านั้น มีประชากรจำนวน 574 คน ประชาชนส่วนมากฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้าง และการเกษตรในระดับครัวเรือน บ้านสบแฝกอยู่ติดกับแม่น้ำปิง ซึ่งจะมีน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปีไม่มีน้ำแห้งไม่มีน้ำท่วม เพราะตั้งแต่มีเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชลขึ้น น้ำก็ไม่เคยท่วมหรือขึ้นสูงมากนัก ก่อนนั้นประชาชนส่วนหนึ่งของหมู่บ้านทำอาชีพขายหินกรด และทรายจากแม่น้ำปิง ซึ่งทำแบบวิถีชาวบ้าน ต่อมามีบริษัทขนาดใหญ่มาประมูลดูดทรายหลายแห่ง ทำให้ชาวบ้านที่เคยทำมาได้เลิกกันไป เพราะไม่มีผู้มาใช้บริการดังแต่ก่อน ทำให้มีหาดทรายโดยเฉพาะที่หลังวัดสบแฝกถูกทิ้งร้างไม่มีการใช้ประโยชน์อะไรมานาน

ในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา ทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้ขออนุญาตกรมเจ้าท่า และได้พยายามพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งชื่อสถานที่ว่า “ท่าจะฮักสบแฝก” แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการพัฒนาเน้นแหล่งท่องเที่ยวเน้นการพักผ่อนสังสรรค์ที่ลอกเลียนแบบมาจากที่อื่น และการคิดการทำแบบวิถีชาวบ้านดั่งเดิมมากเกินไป แต่ก็เริ่มเป็นที่รู้จักกันในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากมีหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาใช้บริการในการจัดกิจกรรม พิธีกรรมทำบุญปล่อยปลา เพื่อหารายได้ให้กับองค์กรบ่อยครั้ง และมีประชาชนทั่วไป ที่มาใช้บริการ “ท่าจะฮัก” เพื่อมาทำบุญปล่อยปลาเป็นการส่วนตัวที่บ่อยครั้ง เพราะมีหาดทรายหลายจุด ลาดชันพอประมาณสะดวกที่จะขึ้น-ลงไปปล่อยปลา แม้ในยามปกติตลอดทั้งปี ซึ่งก็ถือเป็นจุดเด่นหนึ่ง ของท่าจะฮักสบแฝก ถ้ามีการพัฒนา ส่งเสริม อำนวยความสะดวก หรือจัดกิจกรรม พิธีกรรมพัฒนาการต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำบุญปล่อยปลา ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไป ก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่ทำให้การเปิดบริการ “ท่าจะฮักสบแฝก” เป็นไปได้ทุกวัน อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

จากความพยามของคณะกรรมการและประชาชนบ้านสบแฝกหมู่ที่ 2 ต.แม่แฝกใหม่ ในการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมา ได้มีการเตรียมการต่าง ๆ กันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะช่วงฤดูร้อน-เทศกาลสงกรานต์ที่ผ่านมา มีพ่อค้าแม่ค้ามาร่วมลงทุน-จองสถานที่เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และก็เริ่มมีคนมาใช้บริการกันอย่างคึกคัก แต่พอถึงเวลาจริงก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะมีคำสั่ง ประกาศต่าง ๆ ไม่ให้มีการรวมกัน หรือจัดกิจกรรมสังสรรค์กันเป็นหมู่คณะ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ขาดทุนกันเป็นอย่างมาก

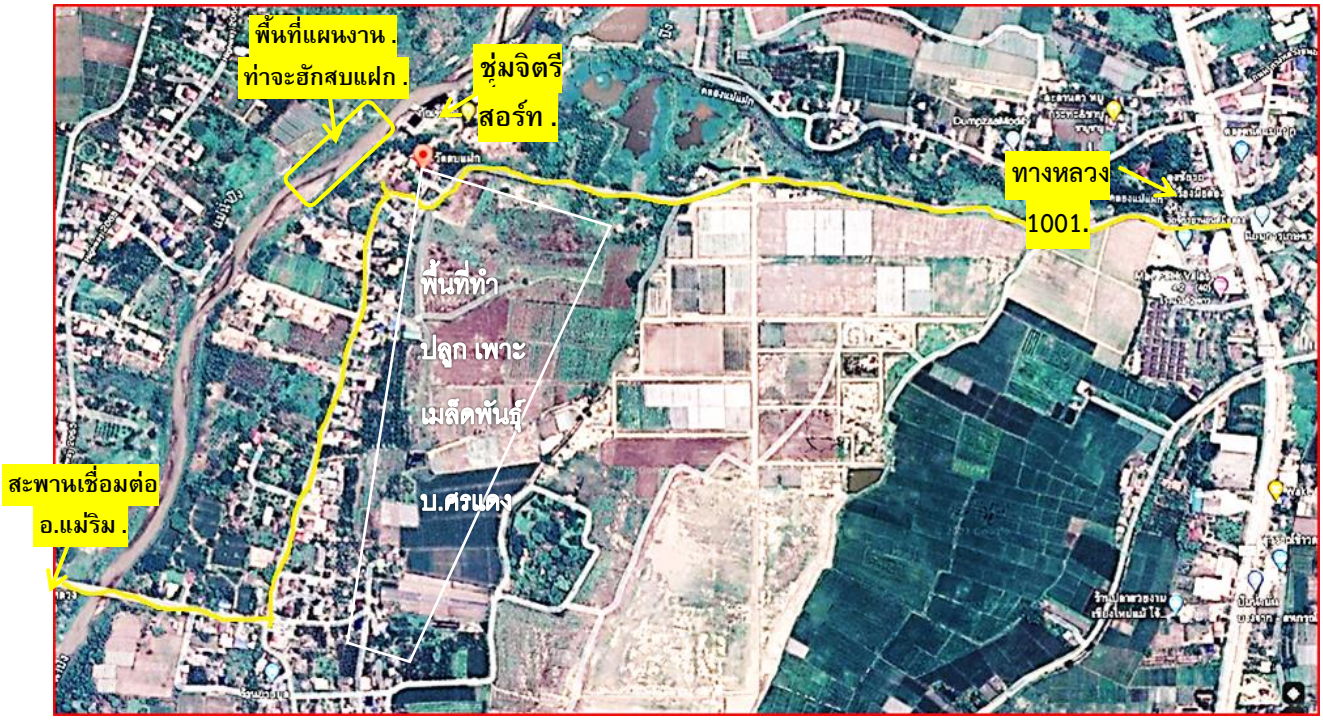

จากการที่มหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนา ได้ดำเนินงานโครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย ตำบลแม่แฝกใหม่ นอกจากการจะทำกิจกรรมพัฒนาการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการแล้ว ได้มอบหมายให้นักศึกษา บัณฑิตจบใหม่ และประชาชน ที่รับจ้างทำงานในโครงการศึกษาเรียนรู้ และสำรวจจัดเก็บข้อมูลชุมชน ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม องค์กรในชุมชนทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ของชุมชน เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้

จากการสำรวจข้อมูลชุมชน ทำให้เห็นศักยภาพของหมู่บ้านสบแฝก หมูที่ 2 ต.แม่แฝกใหม่ ที่สมควรที่จะได้รับการพัฒนา หรือยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เพราะมีทุนเดิมอยู่แล้วระดับหนึ่ง จึงได้ลงพื้นที่ สำรวจข้อมูลเชิงลึก และสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้นำ และคณะกรรมการหมู่บ้าน หลายครั้ง ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งสรุปได้ คือ

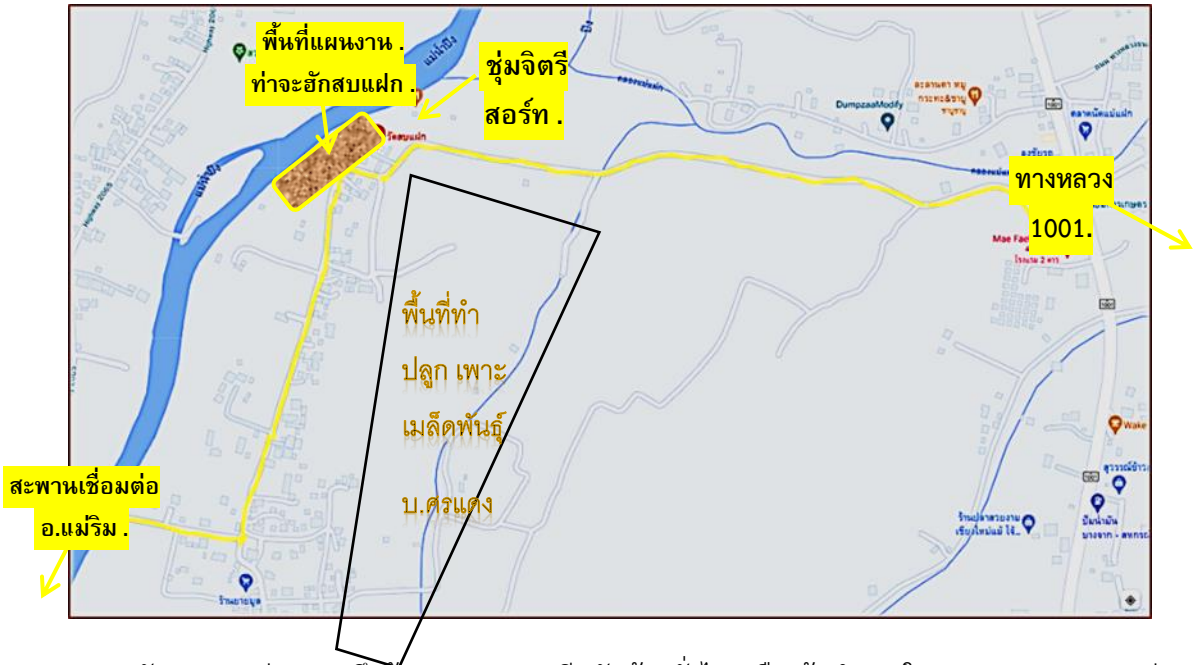
จุดแข็ง	จุดอ่อน
1 ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำ/คณะกรรมการหมู่บ้าน มีความรู้ วิสัยทัศน์ มีความเสียสละ เป็นที่ยอมรับในวงการผู้นำในตำบล 2 ผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความตั้งใจสูงในการจะแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ และส่งเสริมการเรียนรู้ของราษฎรที่มีวุฒิภาวะ ให้มีโอกาสได้เข้าเรียนรู้ในเวทีต่าง ๆ ทำให้มีคณะทำงานที่มีความรู้ประสบการณ์ มีอุดมการณ์ในการร่วมกันพัฒนามากขึ้น 3 ความเป็นชุมชน ความเป็นญาติพี่เป็นน้องสูงกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบล 4 มีกลุ่มอาชีพระดับครัวเรือนที่เข็มแข็งและหลากหลาย เช่น การแปรรูปกล้วย การจักสาร ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เลี้ยงปลาในกระชัง(ฝั่งแม่น้ำปิง) 5 มีศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ดโคนน้อย และเกษตรทฤษฎีใหม่ - กลุ่มประกอบอาชีพเพาะเห็ดโคนน้อย การแปรรูปเห็ดโคนน้อยทั้งอาหาร คาวหวานที่หลากหลาย - มีหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง - พร้อมที่จะยกระดับให้เป็นวิสาหกิจชุมชน 6 ทุกครัวเรือนทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภคในครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายได้มาก อันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด 19 7 มีแม่น้ำปิงอยู่ติดด้านทิศนะวันตกตลอดแนวของหมู่บ้าน และเป็นแหล่งเลี้ยงปลาในกระชังของชาวบ้าน 8 มีสะพานข้ามแม่น้ำปิงกลางหมู่บ้านเชื่อมต่อกับเขตปกครองอำเภอแม่ริม 9 มีแม่น้ำปิงอยู่ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน มีท่าทราย/หาดทราย ระดับน้ำคงที่ไม่ลึกมากนัก - ได้รับการพัฒนาแล้วระดับหนึ่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อน(ท่าจะฮัก สบแฝก)	1 ประชาชนส่วนมากฐานะยากจน ไม่มีที่ทำกิน 2 วัยแรงงานส่วนมากมีอาชีพรับจ้างส่วนหนึ่งมีรายได้ไม่มั่นคง 3 ผู้สูงอายุนอกจากการดูแลพืชผักสวนครัวในบ้านส่วนมากว่างงาน อยู่ติดบ้าน 4 เด็ก/เยาวชนว่างงานในวันหยุดเรียน หรือปิดภาคเรียน ไม่มีกิจกรรมในการช่วยเหลือดูแล 5 การทำงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว(ท่าจะฮัก สบแฝก) - อาศัยการลอกเลียนแบบเน้นการพักผ่อนสังสรรค์อย่างเดียว - ผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายในพื้นที่ ยังไม่มีการพัฒนา และการจัดสรรประโยชน์เกื้อกูลกัน - การดำเนินงานไม่มีความต่อเนื่อง จะเน้นพัฒนาหรือเตรียมการรองรับการท่องเที่ยวเฉพาะในช่วงเทศกาลที่สำคัญ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง - การบริการไม่ครบวงจร ไม่มีประจำโดยเฉพาะอาหาร เครื่องดื่ม/หรือร้านกาแฟ ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไป - การมีส่วนร่วมของชุมชนยังน้อย โดยเฉพาะเด็ก/เยาวชน คนรุ่นใหม่ - ขาดกระบวนการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง - ไม่มีทุนในการพัฒนาโดยเฉพาะ - ขาดนักวิชาการ และคนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยสนับสนุนการพัฒนา ทั้งรูปแบบที่มีคุณค่า สมสมัย และการสื่อสารสังคมในวงกว้าง

- อยู่ติดกับหลังวัดสบแฝก ซึ่งมีองค์พระธาตุโบราณสถานเก่าแก่เป็นที่เคารพนับถือของสาธุชนทั่วไป มีทางเดินยกระดับเป็นขั้นบันได สามารถเดินไปมาได้สะดวก - อยู่ติดกับชุ่มจิตต์รีสอร์ท ซึ่งเป็นสถานที่เข้าค่ายฝึกอบรมกลุ่มคนทุกวัย ก่อนนั้นเคยนำผู้อบรมมาศึกษาดูงานในชุมชนบ่อยครั้ง สามารถเดินไปกลับได้สะดวก - เป็นร่องลม เนื่องจากมีลมโชยพัดผ่านตลอด - แยกจากถนนสายหลักไม่ถึง 2 กม. 10 ประชาชน ผู้สูงอายุในหมู่บ้านมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาและที่เป็นนวัตกรรมที่หลากหลาย 11 ประชาชนมีการพัฒนา ทำความสะอาดที่สาธารณะของหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง 12 มีบริษัทศรแดง มีฟาร์มสำหรับปลูกผักเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ - มีพนักงานเป็นจำนวนมาก - ราษฎรในหมู่บ้านส่วนหนึ่งเข้าไปเป็นพนักงาน - สามารถขอวัสดุที่ใช้ในการเพาะปลูกได้ง่าย	
โอกาส	**อุปสรรค**
1 ในตำบลแม่แฝกใหม่ อ.สันทราย เชียงใหม่ - มีตลาดสดบ้านเจดีย์แม่ครัว หมู่ที่ 3 เป็นตลาดขนาดใหญ่ รองรับการซื้อ-ขายผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ - มีสถานประกอบการ บริษัทห้างร้านทั้งขนาดใหญ่ปานกลาง เป็นจำนวนมาก ทำให้มีแรงงานย้ายถิ่นเข้ามาพักอาศัย และใช้บริการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก - มีผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพที่หลากหลาย ในช่วงเทศกาลสำคัญมีคนมาเที่ยวมาก ชาวบ้านมักจะไปรับมาจำหน่ายมีรายได้จากกำไรส่วนต่างในการซื้อขาย 2 ประชาชนให้ความสนใจเรื่องสุขภาพ 3 ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจการดำเนินชีวิตแบบวิถีพอเพียงมากขึ้น อันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด 19 และวิกฤติเศรษฐกิจ 4 แหล่งท่องเที่ยว “ท่าจะฮัก สบแฝก”	1 มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาหลากหลายมิติเป็นจำนวนมาก 2 สถานการณ์การเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 3 นอกจากผลิตผล และผลิตภัณฑ์เห็ดโคนน้อย และไส้อั่ว ผลิตภัณฑ์อย่างอื่นในชุมชน ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

- เริ่มเป็นที่รู้จักของหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ตลอดถึงประชาชนทั่วไป ทั้งในอำเภอ และต่างอำเภอที่มาใช้บริการในการ โดยเฉพาะการปล่อยปลา - เป็นที่รู้จักทั่วไปของประชาชนทุกเพศทุกวัยในระดับท้องถิ่น ที่มาท่องเที่ยวพักผ่อน ใช้บริการโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่สำคัญ - ในช่วงเทศกาลสำคัญจะมีพ่อค้าแม่ค้า ประชนทั่วไปจะมาขอพื้นที่เพื่อจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก 5 รัฐบาลฯ แลหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ 6 มีคณะทำงานและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนา โครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย เข้ามาช่วยจัดขบวนการคิดวิเคราะห์ และวางแผนในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	

จากกระบวนการร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกันมาอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง โดยมีนักวิชาการ ผู้มีประสบการณ์ ช่วยสนับสนุน และหารือกับผู้ทรงคุณ/ที่ปรึกษา จึงให้ได้ร่างโครงการแผนพัฒนา “ท่าจะฮัก สบแฝก” ขึ้น และได้นำร่างแผนงานดังกล่าวเสนอแลกเปลี่ยน กับผู้นำหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านสบแฝกหมู่ที่ 2 หลายครั้ง จึงได้ตกลงร่วมกัน และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน “ท่าจะฮัก สบแฝก” หมู่ที่ 2 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ และพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน และการตลาด ตลอดถึงสนองนโยบายส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน คู่ขนานกันไป

ด้วยวิถีชีวิตชุมชนที่เปลี่ยนไปค่อนข้างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตของประชาชนโดยทั่วไป ถูกบังคับให้ต้องใช้เงิน อย่างน้อยต้องจ่ายน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์/อินเตอร์เน็ต ค่าผ่อนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ค่าศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ภาษีสังคม เป็นต้น นอกจากจะทำมาหากินแล้ว ยังต้องมาหาใช้ด้วย ราษฎรในหมู่บ้านสบแฝกส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีที่ดินสำหรับทำการเกษตรเป็นแปลงใหญ่เป็นของตนเองดังแต่ก่อน อันสืบเนื่องมาจากชาวบ้านได้ทยอยกันขายให้กับนายทุนมาอย่างต่อเนื่องนานกว่า 40 ปี ไปเกือบหมด แรก ๆ ผู้ซื้อก็ได้ทำกินกันเป็นปกติแต่ในระยะ 4-5 ปีมานี้ ก็ให้เลิกทำเนื่องจากได้ขายให้บริษัทศรแดงไปหมดแล้ว ทำให้ชาวบ้านไม่มีรายได้เป็นกอบเป็นกำดังแต่ก่อน

คนวัยแรงงานส่วนมากจึงต้องประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือเข้าทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ส่วนมากมีรายได้ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน ผู้สูงอายุ แม้จะยังมีสมรรถนะร่างกายดี ด้วยสภาวะสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ไม่มีใครจ้างงาน ส่วนมากก็อยู่ติดบ้าน อย่างดีก็ช่วยดูแลบ้าน พืชผักสวนครัวในครอบครัว แบ่งเบาภาระของลูกเท่าที่จะทำกันได้ ยิ่งเด็ก/เยาวชน นอกจากการเรียนแล้ว ก็ไม่มีกิจกรรมอะไรที่จะทำ ไม่มีทางเลือก อย่างดีก็ช่วยงานในครอบครัว ส่วนมากจะอยู่กับสิ่งบันเทิงต่าง ๆ จากโทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต ดังนั้น ปัญหาหลักของหมู่บ้านสบแฝกก็คือ **ปัญหาด้านเศรษฐกิจ**

ด้วยเหตุดังกล่าว ทางคณะกรรมการหมู่บ้านจึงพยายามหาสิ่งที่จะมาทดแทนอาชีพ/รายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้ราษฎรสามารถมีรายได้อยู่กับครอบครัว อยู่กับชุมชนได้ ไม่ต้องออกไปหางานทำไกลนอกชุมชน นอกจากการส่งเสริมการเรียนรู้ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามกำลัง

เนื่องจากหมู่บ้านสบแฝกอยู่ติดลำน้ำปิง เห็นว่าท่าทรายหลังวัดสบแฝกซึ่งอยู่ติดเขตปกครองเหนือสุดของหมู่บ้าน ซึ่งเดิมเป็นท่าซื้อขายขนทราย และหินกรวดแบบวิถีชาวบ้านมานานกว่า50 ปี ต่อมามีบริษัทดูดทรายเข้ามา

สัมปทานดูทรายหลายแห่ง ทำให้ชาวต้องเลิกทำ เป็นพื้นที่งอกไม่มีโฉนด มีพื้นราบเรียบบริเวณกว้างกว่า 10 ไร่ ลดระดับเป็น 2 ชั้น มีหาดทราย ตลอดแนวมีความเอียงไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ช่วงหน้าร้อย จะมีชาวบ้านและเด็ก ๆ ชอบมาเล่นน้ำกันในช่วงหน้าร้อน เหมาะสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ช่วงนอกเทศกาล ก็จะถูกปล่อยทิ้งร้างไว้ ไม่ความต่อเนื่อง

ทางคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงได้เริ่มดำเนินการพัฒนามาตั้งแต่ปี 2560 โดยขออนุญาตจากกรมเจ้าท่า และตั้งชื่อแหล่งท่องเที่ยวว่า **“ท่าจะฮัก สบแฝก”** และเปิดดำเนินการเฉพาะในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง ถือว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะกำลังความสามารถมีข้อจำกัดหลายอย่าง นอกจากเทศกาลนาน ๆ ก็มีหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาขอใช้บริการ โดยเฉพาะการทำบุญปล่อยปลา ถ้าหากได้รับการพัฒนา เพิ่มกิจกรรมแรงจูงใจ และนวัตกรรมต่าง ๆ ให้เป็นที่สนใจมากขึ้น มีกลไก และระบบการบริการจัดการที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ให้เป็นที่รู้จักแก่สังคมในวงกว้าง และกับหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทุกสาขาอาชีพ มีคนมาใช้บริการอย่างต่อเนื่องแม้จะไม่มากนักในยามปกติ ได้ตลอดทั้งปี จะช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้าน มีงานทำ มีรายได้อย่างต่อเนื่องมากขึ้น

ผู้ประกอบการ เจ้าของผลิตภัณฑ์ สินค้าต่าง ๆ ในตำบล ที่มีการเชื่อมโยงกับผู้ให้บริการในชุมชนอยู่แล้วระดับหนึ่ง จะทำให้มีการประสานประโยชน์เกื้อกูลกันมากขึ้น อีกทั้งจะเป็นเหตุให้ประชาชนในหมู่บ้าน

ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนโดยส่วนร่วม จะมีความร่วมมือร่วมใจกันรับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว “ท่าจะฮัก สบแฝก” ให้ดีมากขึ้น

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑9 ทำให้เห็นได้ชัดเจน หลายคน หลายครอบครัวต้องกลับบ้านเนื่องไม่มีงานทำ ตกงาน ว่างงานส่วนหนึ่งได้พยายามหางาน หรือหาอะไรทำที่พอจะช่วยให้มีรายได้ดูแลครอบครัวบ้าง ทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้ส่งเสริมผู้ที่มีวุฒิภาวะพอ ให้มีโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ในเวทีวิชาการ งานสมัชชา นิทรรศการต่าง ๆ ตลอดถึงการศึกษาดูงาน และให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเตอร์เน็ต ยูทูป เป็นต้น ทำให้มีผู้ที่ประสบความสำเร็จหลายคน เช่น กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดโคนน้อย การเผาถ่านใบโอ พลังงานทางเลือก นวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้น และอีกหลายอย่างที่ได้เรียนรู้แล้ว แต่ไม่สามารถทำได้หรือทำได้ก็ไม่เต็มที่เนื่องจากไม่มีทุน/วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตราคาแพง แต่ก็ทำให้มีผู้ที่มีความตั้งใจ มีอุดมการณ์เข้ามาช่วยงานหมู่บ้านมากขึ้น ถ้าได้รับการส่งเสริมเชื่อว่าจะช่วยงานสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปในพื้นที่ “ท่าจะฮักสบแฝก” ได้มาก

ก่อน ๆ ก่อนที่จะมีโควิด 19 ระบาดระลอกใหม่

นอกจากส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้ที่มีวุฒิภาวะพอ ทางคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ส่งเสริมราษฎรในหมู่บ้านให้ทำเกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ซึ่งก็ได้ผลและเป็นประโยชน์แก่ทุกครอบครัวเป็นอย่างมาก ทำให้ทุกครัวเรือนมีการทำการเกษตรในรูปแบบของปลูกพืชผักสวนครัวรั่วกินได้อย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร และช่วยลดปัญหาค่าใช้จ่ายได้จริง ส่วนหนึ่งก็ยังเหลือเพื่อจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวด้วย โดยเฉพาะพืชผักพื้นบ้าน

ถ้าได้รับการส่งเสริมให้ผลิตปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้บริการนักท่องเที่ยว หรือผู้มาใช้บริการที่ “ท่าจะฮักสบแฝก” โดยเฉพาะพืชผักพื้นบ้าน ที่เป็นที่นิยมทั่วไป เช่น ผักเชียงดา ผักเสี้ยว ผักเสี้ยน ผักกูด ผักกุ่ม เป็นต้น ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ปลอดสาร เพื่อจำหน่าย หรือปรุงเป็นอาหารบริการผู้มาเที่ยว จะทำให้มีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น ที่เหลือจากการใช้ใน “ท่าจะฮักฯ” ก็พัฒนากลไกในการเก็บรวบรวมผลิตผลที่เหลือ เข้าสู่ระบบการตลาด เป็นต้น

บ้านสบแฝก หมู่ที่ 2 ต.แม่แฝกใหม่ มีผลิตผล และผลิตภัณฑ์ กิจกรรมพัฒนาการต่าง ๆ ในชุมชนหลากหลาย ถ้าได้รับการพัฒนา หรือสามารถพึ่งพาตนได้ในอนาคต จะเป็นแหล่งเรียนรู้ฯ และจะมีศูนย์เรียนรู้

วิถีพอเพียงที่หลากหลาย จะสามารถพัฒนายกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ครบวงจร จะเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ปัจจุบันกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่รู้จักมาก และที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั่วไป สามารถที่จะบูรณาการกับแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

ชุมชนมีทางเลือกน้อย โดยเฉพาะกับการที่ไม่สามารถเข้าเป็นแรงงานในระบบได้ ตกงาน ว่างงาน และชุมชนส่วนมากมีฐานะยากจน ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เห็นได้ชัดเจนถึงความไม่มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของราษฎรในชุมชน ในขณะที่ราษฎรโดยรวมไม่มีที่ดินดังกล่าวข้างต้น

หมู่บ้านสบแฝกอยู่ติดกับลำแม่น้ำปิง เหมาะสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีท่าทรายที่ถูกปล่อยทิ้งไว้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน และได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลมาแล้วระดับหนึ่ง และเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวพักผ่อน สังสรรค์กันพอสมควร แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการเพาะเห็ด 7 วันได้เงิน เกษตรทฤษฎีใหม่ มีหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาศึกษาเรียนรู้ดูงาน และเชิญไปเป็นวิทยากรอย่างต่อเนื่อง มีโบราณสถานที่เก่าแก่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป

“ท่าจะฮักสบแฝก”ตามแผน ได้รับการพัฒนาเป็นสนใจทั้งระดับบุคคล กลุ่ม หน่วยงาน จะเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาแบบบูรณาการในทุกมิติ โดยใช้แหล่งท่องเที่ยว“ท่าจะฮักสบแฝก”เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของชุมได้เป็นอย่างดี

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัคร และคณะทำงานโครงการ ทบทวนแผนการพัฒนาที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
2) สร้างการมีส่วนร่วมของชุม โดยการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มคน กลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น - กลุ่มสตรีแม่บ้าน - อสม./ชรบ./อปพร. - ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ - กลุ่มเด็ก/เยาวชน - กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชน และ – กลุ่มอาชีพต่าง ๆ
3) ทำเวทีประชาคมหมู่บ้านโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
   - นำเสนอบทวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน
   - ขั้นตอน และเหตุผลของการแผนพัฒนาที่กำหนดไว้
   - ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกลุ่มคนกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน
   - รับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเวที

- แนวทางในการประสานความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ร่วมกัน

4) สร้างและพัฒนากลไก และกระบวนการในการพัฒนา และรับผิดชอบร่วมกัน

5) ดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ หรือตามที่มีการนำเสนอและมีมติเห็นชอบร่วมกัน คือ

(1) การพัฒนา ทำความสะอาด ปรับปรุง ซ่อมแซม สร้างเสริม อาคารสถานที่ ภูมิทัศน์ พืชผัก ต้นไม้ ต้นดอก เดือนละ 1 ครั้ง โดยอาศัยราษฎรในหมู่บ้าน และอาสาสมัครที่ออกร่วมกันพัฒนาที่สาธารณะ ในวันพัฒนาประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยแบ่งประชาชน และ/หรือร่วมกันพัฒนาท่าจะฮักสบแฝก ทุกเดือน นอกจากจะมีกำหนดกันเป็นกรณีพิเศษ

(2) พื้นที่ท่าจะฮักสบแฝกที่ใช้ประโยชน์ปัจจุบัน ยังสามารถขยายได้อีกมาก จึงควรสร้างภูมิทัศน์ที่พักผ่อนคู่ขนานกับพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีพอเพียง และนวัตกรรมต่างเพิ่มมากขึ้น ๆ เช่น

1. นอกจากสถานที่พักผ่อน จัดเป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตขนาดย่อม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตพอเพียงที่สมสมัย ด้วยการจัดแสดงและจัดภูมิทัศน์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม เช่น
   - วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ของชุมชนดั่งเดิม เช่น กล่องข้าว ตะกล้า ภาชนะ รูปแบบต่าง ๆ เครื่องมือหาปลา ทำนา ของเล่น เป็นต้น และทำแบบจำลองขนาดเล็ก เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว
   - ปลูกพืชผักสวนครัวรั่วกินได้ หรือรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรพอเพียง เกษตรผสมผสานเพื่อการบริโภคในครัวเรือน และการปลูกพืชผักในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่จำกัด หรือเกษตรชุมชนเมือง เช่น ปลูกในภาชนะ ในกระถาง ปลูกแนวตั้ง หรือใช้แขวน เป็นต้น และผลิตผลที่ได้ จะใช้ประโยชน์ในการบริการนักท่องเที่ยว หรือจำหน่ายแก่ผู้มาใช้บริการ และสามารถซื้อขายโดยการเก็บ หรือตัดสดได้เอง เช่น ผักตำลึง พริก ผักกาด คะน้า กระเพรา โหระพา มะละกอ กล้วย ข่า ตะไคร้ มะกรูด มะนาว เป็นต้น
   - จัดแสดงองค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรม การใช้พลังงาน ทางเลือกหรือพลังงานทดแทน เช่น การใช้กังหันน้ำ กังหันลม กาลักน้ำ ตะบันน้ำ โซล่าเซล ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ การเผาถ่านใบโอ เป็นต้น ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การดึงน้ำจากที่ต่ำขึ้นมาล่อเลี้ยงพืชผัก ต้นไม้ ในพื้นที่ท่าจะฮักสบแฝก เป็นต้น
   - แผนที่ชุมชน ที่ตั้งสถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้ฯ แหล่งเรียนรู้วิสากิจในระดับกลุ่ม และในระดับครัวเรือน ตลอดถึงประวัติชุมชน และท่าจะฮักสบแฝก

2. จำลองศูนย์เรียนรู้เพาะเห็ดโคนน้อย ให้เห็นรูปแบบ ขั้นตอนการผลิต การแปรรูป เพื่อการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์จริงในการบริการเป็นอาหารคาวหวาน แก่ผู้มาใช้บริการในท่าจะฮักสบแฝก ซึ่งจะเป็นการประชาสัมพันธ์ บทบาท กิจกรรม ผลงาน และผลิตภัณฑ์ของศูนย์เรียนรู้เพาะเห็ดโคนน้อยไปในตัว

3. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมการแสดงดนตรี การฟ้อนรำ ในโอกาส หรือเทศกาลที่สำคัญ

4. บริการนวด และอบสมุนไพร อย่างน้อยบริการอาทิตย์ละ 1 ครั้ง

5. พัฒนาและจัดภูมิทัศน์ให้มีความเหมาะสมตามเหตุการณ์ เทศกาล ฤดูกาล เช่น

   ☆กำหนดเขตอภัยทาน สำหรับการทำบุญปล่อยปลาทั้งในยามปกติ หรือมีการจัดกิจกรรมเป็นกรณีพิเศษ โดยเชื่อมโยงกับกับผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังในหมู่บ้าน และฟาร์มเพาะเลี้ยงลูกปลา

   ☆ให้เหมาะกับทุกฤดูกาล และทุกเทศกาล ๆ เช่น

   - <u>ตลอดฤดูร้อน</u> หรือช่วงประเพณีสงกรานต์ - ปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสำหรับการเล่นน้ำ ลอยแพ หรือล่องแพในระยะทาง 1-2 กิโลเมตร - สาธิตการทำและจำหน่ายถวายตุง ประดับกองเจดีย์ทราย ขนทรายเข้าวัด – หรือจัดกิจกรรมเป็นกรณีพิเศษตามเทศกาล เช่น ประกวดก่อกองเจดีย์ทราย เป็นต้น
   - <u>ตลอดฤดูหนาว</u> หรือช่วงประเพณีลอยกระทง - ประดับด้วยโคมไฟในรูปแบบต่าง ๆ - โคมลอย - สาธิตและจำหน่ายการทำกระทงที่ทำด้วยวัสดุอุปกรณ์ธรรมชาติ ที่ขึ้นรูปด้วยใบไม้น้ำหนักเบา รับน้ำหนักได้มาก สามารถย่อยสลายได้เอง – จัดจุดกางเต้นท์ - จัดกิจกรรมขันโตกอาหารพื้นเมือง ณ ลานกิจกรรมเป็นต้น
   - <u>ฤดูฝน</u> จิบชากาแฟ เสพบรรยากาศกลิ่นไอธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนล้านนา

6. แบ่งพื้นที่จัดเป็นสนามเด็กเล่น เพื่อการพักผ่อน และออกกำลังที่ปลอดภัย

7. จัดสถานที่แสดง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของชุมชน และที่มีการเชื่อมโยงประโยชน์เกื้อกูลกันกับผู้ประกอบการนอกชุมชน

8. ทำห้องน้ำ ห้องสุขา ให้เพียงพอ ถูกสุขอนามัย

9. การจัดการขยะให้เป็นประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มจากการใช้ภาชนะ บรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในท่าจะฮักฯ ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

10. จะต้องมีร้านอาหาร เครื่องดื่มบริการเป็นปกติทุกวันตลอดทั้งปี สร้างจุดเด่นและแตกต่างจากที่อื่น เช่น เช่น การจำหน่ายก๋วยเตี๋ยวเรือ หรือผู้มาใช้บริการสามารถนั่งรับประทานอาหาร เครื่องดื่ม บนแพ หรือสามารถห้อยขาลงจุ่มน้ำได้ เป็นต้น

    ☆ ต้องมีอาหารที่นิยมรับประทานกันทั่วไป และที่ชุมชนจะกำหนดเอง เช่น ข้าวซอย ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน ไส้อั่ว แกงส้มผักกะเฉด ผัด/แกง ผักเชียงดา ผักกูด ผัดคะน้า ผัดกระเพรา ผัด/ต้มเห็ดโคนน้อย ตำมะละกอ หรือของหวานที่ทำจากกล้วย ฟักทอง มันฝรั่ง

กล้วยทอด ผลไม้พื้นบ้าน เป็นต้น โดยจะบริการประจำอย่างน้อยวันละ 2-3 อย่าง ถ้าใครประสงค์จะรับประทานเจาะจง อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่มีราย หรืออย่างอื่น ก็ให้สามารถติดต่อประสานสั่งจองไว้ล่วงหน้าได้

☆ ต้องมีร้านกาแฟ บริการเครื่องดื่มในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย นอกจากกาแฟ อาจมีน้ำปั่น ไอศกรีม เป็นต้น มีบริการเป็นประจำทุกวัน

(3) ต้องมีกระบวนการพัฒนาบุคลกร เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนงานบริการ และพัฒนาการต่าง ๆ ในท่าจะฮักสบแฝก เช่น

- การควบคุมดูแลกิจการทั้งหมด และการติดตามประเมิน
- บริหารจัดการบุคลากร
- บริหารจัดการผลประโยชน์ ให้มีการเกื้อกูลกันอย่างเป็นธรรม
- วิทยากร/พิธีกร/มัคคุเทศก์ และระบบการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์แก่ผู้มาใช้บริการ
- ระเบียบ กติกาการมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ “ท่าจะฮักสบแฝก”
- การปรับปรุง พัฒนาให้มีความต่อเนื่อง และให้สมสมัยอยู่เสมอ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการทุกเพศทุกวัย
- ศิลปวัฒนธรรมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน และการเล่นแบบประยุกต์ ศิลปะการฟ้อนรำทั้งของประชาชน และเด็ก/เยาวชน เพื่อต้อนรับผู้มาใช้บริการ หรือเป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่จะมาใช้บริการ
- การสืบค้นประวัติความเป็นมาของวัด/ชุมชน ท่าจะฮัก คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมวัฒนธรรม กิจกรรม พิธีกรรมของประเพณีของท้องถิ่น หรือคุณค่าทางโภชนาการของพืชผัก สมุนไพร ฯลฯ ที่ใช้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นจุดขายทางวัฒนธรรม และคุณค่าที่ผู้มาใช้บริการจะได้รับจากการมาเที่ยว
- การบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เชื่อมโยงกันฉันญาติมิตร
- มีมาตรการคัดกรอง เฝ้าระวัง ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 การดูแลรักษาความสงบ เรียบร้อย และความปลอดภัย

(4) พัฒนา ผลิตผล ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชุมชนให้มีมาตรฐาน และสามารถรองรับเป็นปัจจัยหลักในการให้บริการใน “ท่าจะฮักสบแฝก” ได้อย่างมีมาตรฐาน เช่น พืชผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์ สินค้าต่าง ๆ

(5) ประสานความร่วมมือกับทางวัดสบแฝก ในการบริการ อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาทำบุญ และสักการะองค์พระธาตุ พระเจ้าทันใจ

(6) เชื่อมโยงกับชุ่มจิตต์รีสอร์ทอยู่ใกล้กันสะดวกในการเดินไป-กลับ ซึ่งเป็นสถานที่จัดเข้าค่ายฝึกอบรมบุคลากรของหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ให้การเที่ยวชม และศึกษาดูงานในชุมชนบ้านสบแฝก เป็นอีกคอร์ดหนึ่งของโปรแกรมการฝึกอบรม และช่วยจัดหา-บริการที่พักให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาค้างคืน หรือพักแรม

(7) พัฒนาการประสาน สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การตลาด แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ กิจการ บริการต่าง ๆ แก่สังคมทั่วไป โดยใช้ระบบ Digital Technology เป็นหลัก และนำเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) ได้แก่ NAVANURAK (นวนุรักษ์) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสำหรับการเก็บรักษาให้ข้อมูลทางวัฒนธรรม สามารถใช้เป็นหลักฐานในการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ ชะลอการเสื่อมสภาพ และก่อเกิดการชำรุดเสียหายน้อยที่สุด มาใช้ช่วยในการนำเสนอข้อมูลอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางท่องเที่ยวมายังท่าจะฮักอีกด้วย

(8) มีการประชุมสัมมนาคณะกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเรียนรู้ปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข และพัฒนาร่วมกัน

(9) การพัฒนาในระยาว

- ปลูกต้นไม้เป็นร่มเงาให้ทั่วบริเวณเหมาะสมสำหรับการพักผ่อน
- สร้างโรงเรือนโครงสร้างเป็นไม้ มุงด้วยใบตอง หรือหญ้าคา ให้กว้างพอประมาณ เพื่อให้บริการการจัดประชุม สัมมนา หรือรองรับการมาศึกษาดูงานของหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ
- มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมดนตรี และการฟ้อนรำ หรืออื่น ๆ ทุกวันอาทิตย์
- การลอยแพ หรือล่องแพ ชมธรรมชาติ เพื่อผักผ่อนเป็นการส่วนตัว หรือเรียนรู้ประวัติชุมชนโบราณสถานที่สำคัญ 2 ฟากฝั่งแม่น้ำปิง เชื่อมโยงกับการศึกษาเรียนรู้ดูงานศูนย์เรียนรู้ฯ แหล่งเรียนรู้ วิสากิจในชุมชน ทั้งในระดับกลุ่มและระดับครัวเรือน
- จำลองที่มาและความสำคัญของดิน น้ำ ป่า อากาศ กิจกรรม/โครงการ วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับน้ำ และวิถีชีวิตประชาชน ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น หิน ดิน ทรายฝายชะลอ น้ำตก เขื่อน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น เพื่อให้ผู้มาใช้บริการ ได้เรียนรู้ที่มา คุณค่าของ ดิน น้ำ ป่า อากาศ จะได้เกิดความตระหนักในการช่วยกันอนุรักษ์(พื้นที่บนฝั่ง และชายฝั่ง ตลอดแนว มีความลาด ความเอียง ความชันไม่เหมือนกัน)
- สร้างหรือพัฒนาให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ บ้านแพ หรือกางเต้นท์ บริการการพักค้างแรม มีจุดจัดกิจกรรมรอบกองไฟ และ/หรือประสานกับผู้ประกอบการชุ่มจิตต์รีสอร์ท ซึ่งอยู่ใกล้กัน ซึ่งมีห้องพัก มีพื้นที่สำหรับกางเต้นท์ ตั้งแค้มป์ไฟอยู่แล้ว เป็นการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เทคนิค/ทักษะ

1) ต้องมีกลไก และกระบวนการในการบริหารจัดการ และการพัฒนาการทุกอย่าง อย่างต่อเนื่อง

2) ชุมชน หรือผู้มีส่วนร่วม ต้องได้รับคุณประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม
3) การให้บริการ แก่ผู้มาใช้บริการต้องสะดวก ปลอดภัย ประทับใจ รวดเร็ว และเป็นธรรม
4) ผู้มาใช้บริการนอกจากจะได้พักผ่อน ผ่อนคลาย สนุกสนาน แล้วจะได้ความรู้ประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง จากฐานเรียนรู้ นวัตกรรมต่าง ๆ ฐานเรียนรู้เกษตรพอเพียง และอื่น ๆ
5) ต้องมีการประสานประโยชน์เกื้อกูลกัน กับผู้ประกอบการ เจ้าของผลิตภัณฑ์ บริการที่มีคุณภาพ นอกชุมชนสนับสนุนซึ่งกันและกัน

กลไกการจัดการ (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

1) การควบคุมดูแลกิจการ และการติดตามประเมิน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านทุกภาคส่วน 15 คน
2) บริหารจัดการบุคลากร โดยการนำของ นางสาวกัลยากร ตานันท์ ประธานวิสาหกิจชุมชนฯ และทีมงาน 5 คน
   - บริหารจัดการผลประโยชน์ ให้มีการเกื้อกูลกันอย่างเป็นธรรม
   - วิทยากร/พิธีกร/มัคคุเทศก์
   - ระบบการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์แก่ผู้มาใช้บริการ
   - ระเบียบ กติกาการมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ “ท่าจะฮักสบแฝก”
   - การปรับปรุง พัฒนาให้มีความต่อเนื่อง และให้สมสมัยอยู่เสมอ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการทุกเพศทุกวัย
   - ศิลปวัฒนธรรมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน และการเล่นแบบประยุกต์ ศิลปะการฟ้อนรำทั้งของประชาชน และเด็ก/เยาวชน เพื่อต้อนรับผู้มาใช้บริการ หรือเป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่จะมาใช้บริการ โดยประธานผู้สูงอายุ ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน และประธานเด็กและเยาวชน รวม 7 คน
   - การสืบค้นประวัติความเป็นมาของวัด/ชุมชน ท่าจะฮัก คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมวัฒนธรรม กิจกรรม พิธีกรรมของประเพณีของท้องถิ่น หรือคุณค่าทางโภชนาการของพืชผัก สมุนไพรฯลฯ ที่ใช้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นจุดขายทางวัฒนธรรม และคุณค่าที่ผู้มาใช้บริการจะได้รับจากการมาเที่ยว โดย คณะทำงานที่สรรหา และรับผิดชอบโดย เจ้าอาวาสวัดสบแฝก
   - การบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เชื่อมโยงกันฉันญาติมิตร โดย คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มเด็ก/เยาวชน อย่างน้อย 30 คน
   - มีมาตรการคัดกรอง เฝ้าระวัง ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัย โดยประธาน และสมาชิก อสม. ชรบ. อปพร. 30 คน
   - การพัฒนาปัจจัย ผลิตภัณฑ์ สินค้า ที่จะใช้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยกลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน และภูมิปัญญาพื้นบ้าน 25 คน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

- นอกจากการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาประจำเดือนแล้ว ทุกคนทุกครัวเรือน
- สามารถที่ผลิตปัจจัย สินค้า ผลิตภัณฑ์ พืชผัก ผลไม้ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว เพื่อบริการ และจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ในท่าจะฮักสบแฝกได้ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ร่วมกัน
- ทุกคนทุกครอบครัว ทุกกลุ่ม สามารถส่งตัวแทนเข้าร่วมรับผิดชอบงานบริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยมีประโยชน์เกื้อกูลกันตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ร่วมกัน
- จากการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ทั้งแก่ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการในชุมชน จะเกิดความรู้รักษ์สามัคคีกันมากขึ้น จะช่วยให้ชุมชนเข้มแข็ง และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง
- ทุกคนทุกครัวเรือน ถ้าทำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ร่วมกัน เชื่อราษฎรในหมู่บ้าน ทุกเพศทุกวัย ว่าจะมีอาชีพรายได้กันถ้วนหน้า ช่วยให้เศรษฐกิจ สังคมดีขึ้น

ระดับสังคม

จาการดำเนินการเน้นเรื่องธุรกิจ และผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมจะต้องได้รับอย่างเป็นธรรมทุกขั้นตอน ผลประโยชน์ส่วนหนึ่งจะต้องจัดสรรไว้เป็นสวัสดิการช่วยเหลือดูแลผู้มีส่วนร่วม หรือสมาชิก ยามจน ยามเจ็บ และยามจาก ซึ่งจะช่วยให้สังคม หรือการเป็นอยู่ร่วมกันมั่นคงเข้มแข็งมากขึ้น

เมื่อราษฎรมีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็ไม่จำเป็นต้องไปหาทำงานให้ใกล้บ้าน จะมีเวลาอยู่กับครอบครัว ทำให้ครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็งมากขึ้น

ระดับนโยบายรัฐ

การพัฒนาที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน พัฒนาตามความปัญหาความต้องการของชุมชน โดยชุมชนบนฐานการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และการเผยแผ่การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่อยู่แล้ว ถ้าประสบผลสำเร็จ เชื่อว่าหน่วยงานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จะให้ความสนใจ อยากเข้ามาเป็นเจ้าของผลงานกันอย่างถ้วนหน้า โดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์นโยบายของรัฐได้อยู่แล้ว และเชื่อได้ว่าจะได้รับการเผยแพร่ ขยายผลเป็นแนวทางในการพัฒนาในวงกว้างได้

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1) ความตั้งใจของคณะกรรมการหมู่บ้าน
2) ความสามัคคีของราษฎรในหมู่บ้าน
3) องค์กรภาคีร่วมที่สำคัญ คือ สภาองค์กรชุมชนตำบลแม่แฝกใหม่
4) เทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว
5) หน่วยงาน กลุ่มองค์กรนอกชุมชนที่จริงใจ

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- ไม่มีเงินงบประมาณสำหรับการพัฒนาโดยตรง

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ บนฐานการพึ่งพาตนเอง และใช้ทรัพยากรความสามัคคี และความเสียสละของชุมชน เป็นหลัก เท่าที่จะทำได้

1. พัฒนายกระดับแหล่งท่องเที่ยว “ท่าจะฮักสบแฝก” ให้สมสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. พัฒนากลไก และกระบวนการ การบริหารจัดการ บริการให้สะดวก ปลอดภัย เป็นธรรม ครบวงจร
3. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การตลาด ในทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง
4. สร้างการมีส่วนรวมรับผิดของของชุมชน และให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
5. ประสานเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่สามารถเกื้อกูลคุณประโยชน์กันได้
6. ผู้มาใช้บริการมีส่วนร่วมพัฒนา
7. แผนการพัฒนาในระยาว เช่นการปลูกต้นไม้ยืนต้น เพื่อให้ร่มเงาเป็นต้น

“แหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวชุมชน” ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ตำบลดงมะดะ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ลาวประมาณ 10 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงราย ประมาณ 23 กิโลเมตร ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะดะเป็นเทศบาลตำบลดงมะดะ ในวันที่ 26 ตุลาคม 2552 ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขจนถึงฉบับที่ 13 พ.ศ.2552 มาตรา 7 และ มาตรา 9 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2552 โดยมี อาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำลาว ตำบลธารทอง อำเภอพาน
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว
ทิศใต้ ติดต่อกับ แม่น้ำลาว ตำบลธารทอง อำเภอพาน

เนื้อที่มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,500 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีที่ราบสูงและภูเขาบางส่วนทางทิศตะวันตก มีแม่น้ำลาว ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่ขุนแม่ลาว ดอยนางแก้ว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ไหลผ่านทาง ทิศใต้ของตำบล และทิศใต้ของตำบลเป็นที่ตั้งโครงการคลองส่งน้ำบำรุงรักษาแม่ลาว ซึ่งเป็นฝายขนาดใหญ่กั้น แม่น้ำลาวทดน้ำเข้าคลองชลประทาน ไหลผ่านตำบลดงมะดะ จากทางทิศใต้ไปทางทิศเหนือ ถึงเขต อำเภอเมืองเชียงราย เพื่อให้ทั้งสองฝั่งคลองได้รับน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ

ปัจจุบันตำบลดงมะดะ มีหมู่บ้านทั้งสิ้น จำนวน 19 หมู่บ้าน โดยแยกเป็นเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลดงมะดะ และเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่ลาว หมู่บ้านที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลดงมะดะ จำนวน 15 หมู่บ้าน

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ในอดีตที่ผ่านมาคนชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำไร่ทำสวน ปลูกข้าวโพด ยางพารา ฟักทอง ปลูกผักสวนครัว แต่ไม่เป็นเกษตรอินทรีย์ต่างคนต่างทำต่างคนต่างขายไม่มีการรวมกลุ่ม เกษตรกรในตำบลส่วนใหญ่มีสารเคมีตกค้างในร่างกาย ปัญหาหลักทางด้านเศรษฐกิจพบปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับทางด้านหนี้สินทั้งภาคครัวเรือนและภาคการเกษตร ส่งผลให้เกิดผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ทำให้รายจ่ายไม่เพียงพอกับรายได้ ประชาชนไม่มีเงินออม ซึ่งเกิดหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นสภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบัน และจากการใช้จ่ายของครัวเรือน แนวทางการแก้ไขปัญหา ตำบลดงมะดะ ได้ร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรม และความเชี่ยวชาญของทุนทางสังคม และนำมาประมวลผลเป็นข้อมูลในการออกแบบแนวทางการจัดการสถานการณ์ต่างๆ หรือในการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุนทางสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมี

ความมีความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของชุมชน ในการช่วยเหลือ การเกื้อกูล การพึ่งพาอาศัยกันและกัน สร้างเสริมความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

ปี 2560 ผู้นำได้มองเห็นสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชนจึงชักชวนคนใกล้ชิดหันมาปรับเปลี่ยนการผลิตปลูกผักอินทรีย์ โดยมีที่ปรึกษาคือเกษตรอำเภอ ได้แนะนำให้รู้จักเครือข่ายเกษตรอินทรีย์จึงเริ่มประสานการทำงานร่วมกัน และมีการส่งตัวแทนไปศึกษาดูงาน และได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาดูงาน แล้วกลับมารวมกลุ่มคนมีใจ มีอุดมการณ์เดียวกันลงมือปฏิบัติการทำแบบลองผิดลองถูก ต่อมาได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเกษตรกร และร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายอินทรีย์อำเภอ สมาชิกเริ่มออกไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อกลับมาพัฒนากลุ่ม และเทคนิควิธีการปลูกพืชผัก ให้มีคุณภาพ

ปี2563 สภาองค์กรชุมชนตำบลดงมะดะได้รับการสนับสนุนงบประมาน โครงการเศรษฐกิจและทุนกลุ่มเกษตรอินทรีย์จาก พอช.ในการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน มีการตรวจแปลง การลงพื้นที่การเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบลเริ่มมีการเชื่อมโยงกับผู้นำในระดับท้องที่และจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจตำบลเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ตามงานต่างๆจนเป็นที่รู้จักได้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้กลับมาอยู่ในชุมชนและทำงานร่วมกับกลุ่ม

ปี2564 สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลดงมะดะได้ ร่วมกับเทศบาลตำบลดงมะดะ กศน.ดงมะดะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดอยเวียงให้เป็นม่อนสมุนไพรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสมุนไพรตำบลดงมะดะ ณ ป่าชุมชนดอยเวียง หมู่ที่ 15 เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งพื้นที่ดังกล่าวสันนิฐานว่า เป็นที่ค่ายพักรบของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จึงได้มีประสานความร่วมมือกับกลุ่มหมอเมืองตำบลดงมะดะได้มาให้ความรู้และร่วมกิจกรรมปลูกสมุนไพรเพื่อเป็นแหล่งขยายพันธุ์และแหล่งอนุบาลสมุนไพรหายากของอำเภอแม่ลาวและของจังหวัดเชียงราย เพื่อผลักดันให้เกิดแหล่งเรียนรู้และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนในตำบลและผู้ที่สนใจเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเพราะพื้นที่ดังกล่าวได้เล่าขานกันสืบมาว่า ได้มีค่ายพักรบของสมเด็จพระนเรศวรฯ ได้มีการปลูกพืชสมุนไพรไว้หลายชนิด ในพื้นที่ด้านบนของป่ามีร่องหลายๆร่องสันนิฐานว่าอาจจะเป็นที่ตั้งค่ายในสมัยนั้น ในร่องที่สร้างไว้เหมือนกับเขาวงกรดหากใครไม่ชำนาญพื้นที่ก็จะไม่สามารถออกจากตรงนั้นได้

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

1. สร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้าถึงปัจจัยการผลิตและการจัดการทางการตลาด
2. ยกระดับรายได้ของชุมชนเพื่อนำสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในการใช้พืชสมุนไพรในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนมากหลายร้อยชนิด

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน แหล่งท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชน
2. พัฒนาศักยภาพผู้นำด้านการท่องเที่ยว ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน สร้างนักเล่าเรื่องมักคุเทศน์/นักสื่อสารชุมชน
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ของคนทุกกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่ม ผู้สูงอายุ
4. สร้างการมีส่วนร่วมของ นักท่องเที่ยวในกิจกรรม การผลิตสินค้าที่ระลึก เพื่อสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์
5. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. นำมาบริหารจัดการปรับปรุงพื้นที่สร้างถนนให้เข้าถึงจุดที่สำคัญต่างๆ
7. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเรียนรู้ความเป็นมาของประวัติศาสตร์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งพื้นที่ดังกล่าวสันนิฐานว่าจะเป็นที่ค่ายพักรบของสมเด็จพระนเรศวรฯ และ

เทคนิค/ทักษะ

1. ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบๆพื้นที่ ทั้งสองจุดคือ จุดที่ 1 ดอยเวียง จุดที่ 2 ดอยม่อนฤษี
2. ปลูกพืชสมุนไพรเพิ่มขึ้นและดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้ที่สนใจ
3. ก่อสร้างถนนโดยรอบๆพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาหาความรู้ในด้านต่างๆ
4. จัดตั้งศูนย์การแพทย์แผนไทยโดยใช้พืชสมุนไพรในพื้นที่ดังกล่าว
5. สร้างพระธาตุตรงกลางจุดที่เป็นค่ายพักรบของสมเด็จพระนเรศวรฯ
6. นำผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ ของชุมชนหรืออาหารพื้นถิ่น ผักอินทรีย์ เข้ามาใช้เพื่อการบริการ และการต้อนรับ นักท่องเที่ยว
7. จัดประเภทแหล่งท่องเที่ยว/แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และพัฒนากิจกรรม – โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนแบบครบวงจร

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)การเชื่อมโยงการทำงานการเชื่อมโยงหน่วยงาน

1) พัฒนาชุมชนอำเภอ
2) เกษตรอำเภอ
3) มหาลัยราชภัฏเชียงราย
4) โรงพยาบาลแม่ลาว
5) กศน.ตำบลดงมะดะ

<u>ระบบโครงสร้างการบริหารโครงการมีกลไก มีบทบาทหน้าที่</u>

1. นายสนิท ปงรังษี ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล
2. นายณัฐกร นันต๊ะรัตน์ รองประธานสภาฯ (1)
3. นายศิริ คีรีแก้ว รองประธานสภาฯ (2)

4. นายสุรสิทธิ์ สุขใหม่ เลขานุการสภาฯ
5. นายกฤษฎา ณ เชียงใหม่ ผู้ช่วยเลขาสภาฯ
6. นายสุภจิณต์ คำสมุทร เหรัญญิก
7. นายบรรทุณ สุขจิตต์ ผู้ช่วยเหรัญญิก
8. นายศิริชัย สุขอินทร์ ตรวจสอบ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

(เครื่องมือสามเหลี่ยมความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน)

ระดับชุมชน

1. มีการสนับสนุนกลุ่มธุรกิจชุมชนจัดทำแผนธุรกิจชุมชนที่สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มและทุนในชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
2. รายได้มีอยู่หลายช่องทาง ด้านการท่องเที่ยว ด้านการพืชสมุนไพรและด้านการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มที่สนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์
3. มีพื้นที่ต้นแบบชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองบนพื้นฐานทุนชุมชนท้องถิ่น

ระดับสังคม

1. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจชุมชนระดับจังหวัดและภูมินิเวศน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
2. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถลดค่าใช้จ่ายได้
3. ทุกพื้นที่ในตำบลสามารถนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ตามแบบของพืชแต่ละชนิดได้

ระดับนโยบายรัฐ

ได้ เรื่องแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร.ปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ของเทศบาลตำบลดงมะดะ เพื่อให้การบริการสาธารณะแก่ประชาชนในตำบล เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ นโยบายของรัฐบาล จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมพัฒนาการเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1. ความร่วมมือความสามัคคีของกลุ่มองค์กรต่างๆร่วมกันพัฒนาไปพร้อมกับประชาชนในพื้นที่
2. ความมุ่งมั่นชัดเจนในเป้าหมายความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. มีความคิดสร้างสรรค์ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

<u>ปัญหา</u>

1. ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบ กฎหมาย เท่าที่ควร
2. เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยีในการทำงานมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย
3. หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขอยู่เป็นจำนวนมาก
4. ประชาชนมีความต้องการซึ่งความต้องการดังกล่าวมีเป็นจำนวนมาก
5. ประชาชนยังไม่เข้าใจขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะสามารถดำเนินการได้
6. เทศบาลตำบลไม่สามารถบรรจุโครงการ/กิจกรรมในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายได้ครบทุกโครงการ/กิจกรรมและครอบคลุมทุกยุทธศาสตร์การพัฒนา

<u>อุปสรรค</u>

1. การขาดความรู้เรื่องของระเบียบ กฎหมาย อีกทั้ง เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยีในการทำงานมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง
2. เทศบาลตำบลมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของประชาชน
3. เทศบาลตำบลสามารถดำเนินการได้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่
4. เทศบาลตำบลตั้งงบประมาณในการดำเนินการตามภารกิจแต่ละด้านบางรายการยังไม่เพียงพอและบางรายการมากเกินไป ทำให้ต้องโอนเพิ่ม โอนลด และตั้งจ่ายรายการใหม่

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1. จัดเวทีสาธารณะเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้มีเวทีแสดง ความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและโปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นการสื่อสาร แบบสองทาง เน้นการสื่อสารแบบสานเสวนา (Dialogue) มากกว่าถ่ายทอดด้านเดียว (Monologue) และให้มี คู่เจรจาโดยตรง เช่น ระหว่างกลุ่มเป้าหมายและผู้กำหนดนโยบาย เป็นต้น

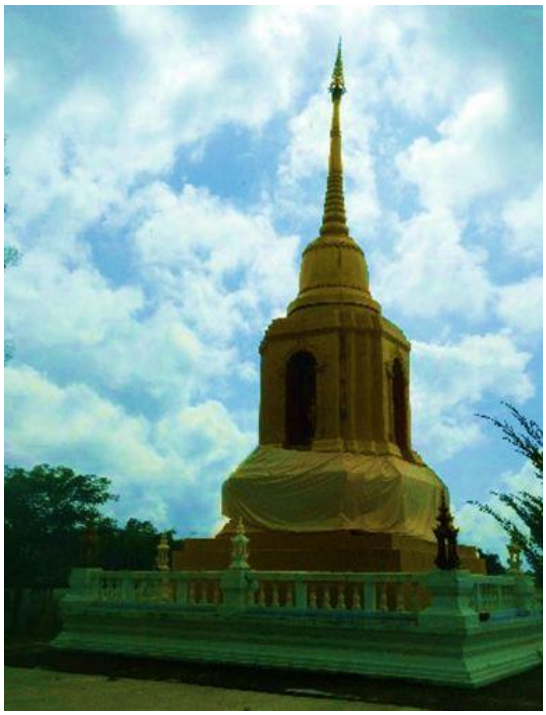
2. การนำเสนอผลการติดตามประเมินผล เป็นการนำเสนอผลการประเมินให้ทุกฝ่าย ได้รับทราบทั้ง ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานตามนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานสนับสนุน งบประมาณ ตลอดจนสาธารณชนผู้สนใจได้รับทราบผลการประเมิน
3. พัฒนาระบบข้อมูลและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการประเมินผลโดยจัดทำระบบข้อมูลการบริหาร (Management Information System) เข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างเหมาะสม เพิ่มประสิทธิภาพ นำข้อมูลการประเมินไปใช้ในการกำหนด ทางเลือกนโยบาย และสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการ

การทำสมุนไพรน้ำมันเหลืองตำบล ด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

สถานการณ์ในพื้นที่ ก่อนปี พ.ศ. 2556 เกิดการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราชขึ้นในปี พ.ศ. 2524 ทำให้ หมู่ 6 บ้านห้วยช้างไล่ (ห้วยจะกือ) และ หมู่ 8 บ้านห้วยปลาหลดกลายเป็นหมู่บ้านในเขตอุทยานโดยทางหน่วยงานของรัฐได้มีแผนอพยพชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านออกนอกเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช แต่ชาวบ้านอยากอยู่ในพื้นที่เดิมจึงได้มีการเจรจาต่อรองกับทางอุทยาน และหาวิธีการปรับตัวในการอยู่กับป่า โดยการทำเกษตร ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การรักษาทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ตามแนวพระราชดำริ เพื่อหวังให้อุทยานผ่อนปรนให้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เดิมต่อไป ทางอุทยานและหน่วยงานภาครัฐจึงได้ยอมผ่อนปรนให้ชาวบ้านอาศัยอยู่ในเขตอุทยานดังเดิมแต่มีข้อแม้ให้ต้องดูแล ดิน น้ำ ป่า ตามแนวพระราชดำริ ชาวบ้านจึงมีกระบวนการดูแล ดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังสถานการณ์ในพื้นที่ในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง 2559 นั้นมีการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า เนื่องจากมีการบุกรุกป่าอุทยานเพิ่ม และ การนำของป่าจากป่าวนเกษตรออกมาจำหน่ายนั้นทำได้ยากขึ้นเนื่องจากติดระเบียบกฎหมายอุทยานก่อให้เกิดผลกระทบกับชาวบ้านในพื้นที่ ชาวบ้านขาดรายได้ บางรายถูกดำเนินคดีเนื่องจากนำของออกจากเขตอุทยาน ชาวบ้านไม่มีพื้นที่ทำกิน จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษเนื่องจากต้องการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตใช้พื้นที่น้อยแต่รายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษได้รับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร และแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินให้พื้นที่น้อย แต่มีรายได้เพียงพอ โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายๆหน่วยงาน เช่น มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ องค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่ละเมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รม น.) อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) (*สสนก.*) *หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่* 34 (นพค.34)

ตำบลด่านแม่ละเมา ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนในปี 2559 จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) พอช. ผ่านเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดตาก โดยตอนนั้นเน้นการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ โดยมี ดร.อนุรักษ์ เรืองรอบ เป็นผู้นำความรู้ และกระบวนการตั้งแต่ การผลิต การตรวจแปลง การรับรองมาตรฐานการผลิตโดยองค์กรชุมชน ร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี จ.ตาก จำกัด เข้ามาช่วยให้สมาชิกตรวจแปลงเป็น

จากกระบวนการดังกล่าวมีการวิเคราะห์ชุมชน (SWOT) โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน ที่ทำให้กลุ่มต่างๆ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลด่านแม่ละเมา ได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งทำให้ได้รู้ว่าการสร้างเศรษฐกิจชุมชน ต้องมองทั้งภาพรวมของชุมชน คือ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม เพราะทั้งสองด้านนั้นล้วนเป็นฐานการผลิตของเศรษฐกิจชุมชน

พ.ศ.2560 ได้เกิดการสร้างตลาดเฉพาะสำหรับจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดสาร โดยเฉพาะขึ้นเนื่องจากต้องการสร้างอัตลักษณ์และมูลค่าของผลผลิต และต่อมาได้มีการเร่งขยายกลุ่มปลูกผักปลอดสารเพิ่ม เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ยกระดับคุณภาพสินค้าโดยทำให้เป็นเกษตรปลอดภัยโดยขอการรับรอง GAP โดยมีครัวเรือนที่ได้รับการรับรอง GAP แล้วจำนวน 14 รายจากทั้งหมด 26 ราย และเกิดตลาดคนต้นน้ำ (ตลาดอ่องแล่ง) รองรับผลผลิต เครือข่ายคนรักษ์ป่าต้นน้ำและตำบลด่านแม่ละเมาจำนวน 10 หมู่บ้าน ขยายไประดับภาคเหนือ

พ.ศ.2561 มีแนวคิดยกระดับตลาดคนต้นน้ำ (อ่องแล่ง) ให้เป็นศูนย์กลางการกระจายผักผลไม้ปลอดสารเคมี ปลอดสารพิษ ของภาคเหนือ และยกระดับผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรปลอดภัยเป็นเกษตรปลอดสารพิษ/สารเคมี และเนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาการมีพื้นที่จำกัด จึงเน้นให้มีการทำผักปลอดสารพิษ 1 ไร่ ต่อครัวเรือน สมาชิกที่เข้าร่วมเริ่มปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษจำนวน 26 ราย โดยพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้าน องค์ความรู้ การผลิต การทำบรรจุภัณฑ์ การสร้าง แบรนด์ และการพัฒนาด้านการตลาด โดยการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิด ตลาดกระจายสินค้า ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นครัวเรือนละ 5,000 บาท ต่อเดือน จากเดิมครอบครัวละ 1,000-2,000 บาท ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานกับชุมชน ลดปัญหาสุขภาพ อัตราการเจ็บป่วยลดลง ลดต้นทุนการผลิต ลดการแข่งขันด้านการตลาดเนื่องจากมีกลุ่มการบริหารจัดการตลาดร่วมกัน

ปี 2562-2563 มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ชุมชนจึงมีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษขึ้นมาใช้ คือ การใช้สมุนไพรแปรรูปเป็นน้ำมันเหลือง โดยผลิตใช้กันเองในชุมชน

ปี 2564 สภาองค์กรชุมชนตำบลด่านแม่ละเมา ได้รับงบสนับสนุนด้านธุรกิจชุมชน จึงมีแนวทางการสร้างเศรษฐกิจชุมชน โดยการเลือกผลิต “สมุนไพรน้ำมันเหลือง” ในการสร้างรายได้ของกลุ่ม และแก้ไขผลกระทบด้านโรคระบาดโควิด-19 ของชุมชน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ชุมชนมีความตระหนักร่วมในการแก้ไขและป้องกัน โรคโควิด-19 จึงมีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษขึ้นมาใช้ เนื่องจากในพื้นที่ตำบลมีการปลูกสมุนไพรต่างๆ เช่น ไพล ข่า ขมิ้น กระชาย ตะไคร้ มะกรูด ฯ สมุนไพรดังกล่าวมีการปลูกไว้ใช้กันทุกครัวเรือนจึงเกิดการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านเพื่อการแปรรูปสมุนไพรใช้กันเองในชุมชน และเหลือใช้สามารถแบ่งขายได้อีก เพราะสรรพคุณของสมุนไพรไทยนั้นสามารถป้องกันเชื้อโรคได้ โดยเฉพาะโรคโควิด-19 จึงเกิดการรวมกลุ่มกันผลิต “สมุนไพรน้ำมันเหลือง” และ “ยาหม่อง” เพื่อป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนภายใต้สถานการณ์โควิด-19

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การคัดเลือกและเตรียมสมุนไพร เช่น

- ไพล มีคุณสมบัติ แก้ปวดบวม ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ใช้จำนวน 50 กรัม - ข่า

- ขมิ้น สมานแผล รักษาผิวพรรณ หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ใช้จำนวน 50 กรัม - ขิงบ้าน หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ใช้จำนวน 50 กรัม

- น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น จำนวน 40 มล.
- น้ำมันระกำ จำนวน 2 ชต.
- พิมเสน จำนวน 1 ชต.
- การะบูร จำนวน 2 ชต.
- น้ำมันยูคาลิปตัส 5 มล.
- เมนทอล จำนวน 2 ชต.
- ขวดบรรจุที่สะอาด

2. การสกัดน้ำสมุนไพร

วิธีการ

1.นำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น จำนวน 500 มล. ใส่หม้อที่สะอาดและแห้ง ตั้งไฟปานกลาง นำสมุนไพรคือไพล ขมิ้น ขิงบ้าน และข่า ลงทอด โดยทอดทีละอย่าง ทอดจนเป็นสีน้ำตาลเข้มจึงตักขึ้น

2.เมื่อทอดทุกอย่างเสร็จแล้ว กรองน้ำมันด้วยผ้าขาวบาง ใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ จะได้น้ำสมุนไพร 3.ผสมเมนทอล การบูร พิมเสน น้ำมันระกำให้เข้ากัน

3. วิธีการทำน้ำมันสมุนไพร

-นำน้ำมันสมุนไพร จำนวน 40 มล.

-น้ำมันระกำ

-ส่วนผสมของสารละลายเมนทอล การะบูร พิมเสน และน้ำมันระกำ ที่ละลายไว้

-น้ำมันยูคาลิปตัส จำนวน 5 มล.

เทผสมกันในภาชนะที่สะอาด แล้วคนให้เข้ากัน จากนั้นจึงนำไปบรรจุขวดที่เตรียมไว้ “ใช้ดม ใช้ทาพกพาสะดวก” สรรพคุณ ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ บรรเทาพิษจากแมลงสัตว์กัดต่อย ช่วยให้หายใจสะดวก ป้องกันหวัด

เทคนิค/ทักษะ

1.สมุนไพรที่ใช้จะต้องไม่อ่อน และไม่แก่จนเกินไปคือเมื่อต้นสมุนไพรแห้งควรขุดหัวสมุนไพรขึ้นมาทำความสะอาดและผึ่งไว้

2.การหั่นสมุนไพรควรหั่นชิ้นบาง ๆ เท่า ๆ กัน

3.การทอดสมุนไพรควรใช้ไฟแรงปานกลาง และขณะทอดควรคนอย่างสม่ำเสมอ

4.การใช้น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นเป็นการดึงตัวยาจากสมุนไพรต่างๆ ได้ดี

5.ไม่ควรทอดสมุนไพรรวมกันเพราะความหนาบางแต่ละอย่างไม่เท่ากัน การดึงตัวยาอาจไม่เท่ากัน

กลไกการจัดการ (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

กลุ่มแปรรูปน้ำมันเหลือง มีคณะกรรมการ 7 คน มีการจัดตั้งโครงสร้างและจัดแบ่งบาทบาทหน้าที่ คือ

1.นางฉายพันธ์ คำฟู ตำแหน่งประธาน มีหน้าที่ ประสานงาน/การตลาด

2.นาง กัญจนา คำแก้ว ตำแหน่งรองประทาน มีหน้าที่ การตลาด/ฝ่ายผลิต

3.นาง จันทร์ มุ่ยแดง ตำแหน่งเลขาฯ มีหน้าที่ จัดซื้อวัตถุดิบ/ฝ่ายผลิต

4.นาย เจษฎา บ้านนาประยูร ตำแหน่งเหญัญญิก มีหน้าที่ การเงิน/ฝ่ายผลิต

5.นาง แจ่นจันทร์ จันตา ตำแหน่งกรรมการ มีหน้าที่ ฝ่ายผลิต

6.นาย ชิน จันล้อม ตำแหน่ง กรรมการ มีหน้าที่ ฝ่ายผลิต

7.นาย ณรงค์ คำแก้ว ตำแหน่ง กรรมการ มีหน้าที่ การตลาด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

1.เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในภูมิปัญญาด้านการทำสมุนไพรน้ำมันเหลือง

2.เกิดการทดลองเพื่อหาสูตรที่เหมาะสม

3.เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่าของชุมชน

4.เกิดความภาคภูมิใจ

5.เกิดการสร้างรายได้แก่สามชิกกลุ่มและชุมชนคือการขายสมุนไพรแก่กลุ่ม ประมาณการรายได้ 5,000 บาท ต่อดือน

ระดับสังคม

1.มีผลิตภัณฑ์ของตำบล

2.มีการตลาดภายในตำบล

3.มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนแล้ว สร้างทีมพี่เลี้ยงของตำบลในการสร้างการเรียนรู้แก่กลุ่มอื่นของตำบลต่อไป

ระดับนโยบายรัฐ

1.มีการสนับสนุนการพัฒนาด้านการทำผลิตภัณฑ์จาก พมจ.ตาก

2.จัดทำแผนระดับตำบล และเชื่อมโยงกับสภาองค์ชุมชนตำบลภายในจังหวัด เพื่อเสนอแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดตาก ในการเสนอแผนระดับจังหวัดตาก

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1.มีต้นทุนวัตถุดิบของชุมชน เช่น สมุนไพรต่างๆ

2.มีองค์ความรู้ของชุมชน ในเรื่องการทำสมุนไพรน้ำมันเหลือง

3.มีผู้นำที่หัวไวใจสู้

4.มีกลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่เข้มแข็ง สามัคคีร่วมแรง ร่วมใจกัน

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

1.บรรจุภัณฑ์ยังไม่งดงาม

2.ยังไม่มีอาคารการผลิตที่มั่นคง

3.ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานจาก อย.

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1.พัฒนาผลิตภัณฑ์

2.พัฒนาบรรจุภัณฑ์

“จากพืชป่า...เป็นพืชปลูก” พัฒนาเป็นชามะขามป้อม ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

เหตุที่ได้ชื่อว่าตำบลบ้านกาศ สันนิษฐานว่าแต่เดิมใช้คำว่า บ้านกาด เพราะคำว่ากาดเป็นภาษาพื้นบ้านที่ใช้พูดกัน ซึ่งแปลว่า ตลาด ในภาษากลาง เนื่องจากตำบลบ้านกาศเป็นหมู่บ้าน ที่อยู่ใกล้ตัวอำเภอแม่สะเรียง และมีตลาดอยู่มากจึงเรียกว่า บ้านกาด ภายหลังได้เพี้ยนเป็น บ้านกาศ ในตำบลมีทั้งหมด 13หมู่บ้าน 4,565 ครัวเรือนจำนวนประชากรทั้งหมด 10,227 คน แยกเป็น ชาย 5,168 คน หญิง 5,059 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร จำนวน 8,374 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลบ้านกาศ เป็นพื้นที่ราบเหมาะสมแก่การทำไร่ ทำนำ ทำสวน แหล่งน้ำที่สำคัญในการเกษตร คือ ห้วยแม่หาร และแม่น้ำยวม

มะขามป้อมเป็นไม้ผลที่พบเห็นกันมานานในป่า จึงเป็นผลไม้ป่าชนิดหนึ่งเป็นพืชท้องถิ่นไทย พบมากในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีการขยายพันธุ์พัฒนาพันธุ์กันมาก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี จันทบุรี พิจิตร กำแพงเพชร ลำปาง เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน พะเยา ฯลฯ ต้นมะขามป้อมถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ที่สามารถนำมาใช้เป็นยาตั้งแต่ เปลือก ใบ ผล โดย**ผลของลูกมะขามป้อมเป็นที่ทราบกันดีว่ามีคุณค่าและให้วิตามินซีสูง** ผลสดกินเป็นผลไม้เพื่อสุขภาพและสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นยาบำรุงทำให้สดชื่น แก้กระหายน้ำ แก้ไอ แก้หวัด ช่วยระบาย ขับปัสสาวะ แก้เลือดออกตามไรฟันและคอแห้ง

การปลูกมะขามป้อมในตำบลบ้านกาศเริ่มจาก เกษตรกรบ้านยอดดอยมีต้นมะขามป้อมเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามรถเก็บผลได้ประมาณ 20 ต้น ในแต่ละปีผลมะขามป้อมก็ตกร่วงเต็มไปหมด จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจว่าน่าจะเอามาทำอะไรมาขายบ้านที่ได้เงิน ทำให้เกษตรกรคิดถึงการแปรรูปชาละมิงค์ ที่บดเป็นผงแล้วนำมาบรรจุซอง แต่จะทำอย่างไรที่จะต้องเม็ดมะขามป้อมมาบดเป็นผงได้ ประกอบกับที่บ้านมีตู้ตากกล้วยอยู่แล้ว จึงทดลองเอาเม็ดมะขามป้องล้างน้ำแล้วเอาไปตากในตู้ ผลออกมาแห้งแตกสนิท แล้วลองมาเข้าเครื่องบดกาแฟปรากฏว่าได้ผลละเอียดเป็นผงเลย จึงเริ่มนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ ปรากฏว่ามีผู้สนใจจึงนำมาจัดจำหน่าย ต่อมาเริ่มมีออเดอร์เพิ่ม ปริมาณมะขามป้อมที่มีอยู่ในสวนไม่เพียงพอต่อการผลิต จึงมีการรับซื้อจากชาวบ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่ง

เมื่อถึงฤดูกาลผลผลิตออกก็มีการรับซื้อมะขามป้อมจากชาวบ้านโดยรับซื้อมะขามป้อมที่เก็บจากป่าและมะขามป้อมที่ปลูกในสวน และนำมาผลิตเป็นชามะขามป้อมบ้านยอดดอย จัดจำหน่ายทางออนไลน์ และวางร้านค้าในชุมชน และ อบต.บ้านกาศ

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและผลผลิตจากป่า ให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าสุขภาพ และเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้กระบวการแปรรูปเป็นชาผงบดแห้งสามารถเก็บไว้ได้นาน และจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ไม่เสียง่าย และเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชนที่มีวิถีชีวิตพึ่งพิงป่าได้อย่างยั่งยืน

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

เทคนิค/ทักษะ

ผู้ผลิตได้เรียนรู้ พัฒนาเทคนิค ทักษะด้วยตัวเอง และศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเตอร์เน็ต ลองผิดลองถูกจนเกิดความรู้ความชำนาญ สามารถทำเองได้โดยไม่ใช้ทุนจำนวนมาก

เริ่มจากเตรียมอุปกรณ์ภาชนะ และเครื่องชักล้างให้พร้อม ดังนี้

1. เครื่องชักล้างตะแกง / สายยางน้ำ
2. เครื่องอบตากแห้ง 1 ตู้ใช้เวลา 3 วัน
3. เครื่องบดกาแฟ 2 เครื่อง / เครื่องซีนซอง 1 เครื่อง
4. ซองชาเล็ก / ซองแพ็กเพื่อจำหน่าย

หลังจากที่แห้งสนิทจนผลมะขามป้อมแตก จึงนำมาบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดกาแฟ จึงจะนำมาบรรจุซองชาเล็กๆ พร้อมกับซีนปากซองให้เรียบร้อย นำซองชาฯ จำนวน 10 ซองนำมาแพ็คใส่ซองใหญ่ “แพ็คเกจ” เพื่อเตรียมส่งลูกค้า และส่งวางจำหน่ายในราคาที่ย่อมเยาว์

กลไกการจัดการ (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

กลไกในการจัดการเป็นระบบครอบครัว และกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกจำนวน 7 คน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความชำนาญของแต่ละคน ว่าสมาชิกคนใดถนัดด้านไหนก็ให้ทำด้านที่ถนัด และมีจัดการอย่างเป็นระบบ ระยะแรกก็จะทำแบบให้ฟรีก่อน เมื่อผลผลิตจำหน่ายได้มาตรฐานตามที่คิดไว้ทุกคนก็จะมีรายได้ และส่วนหนึ่งก็จะเข้ากลุ่มเพื่อเป็นทุนสำรองต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

คนในชุมชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตัวนี้ นั่นหมายถึงคนที่เข้ามามีรายได้ระดับหนึ่ง

ระดับสังคม

ในอนาคตคาดว่าจะนำไปสู่ให้เป็นตำบลใน 13 หมู่บ้าน พร้อมกับสวัสดิการให้กับชุมชนในระดับหนึ่ง

ระดับนโยบายรัฐ

มองแล้วยังไกลตัวไป แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปไม่ได้ มันอยู่ว่าเราพัฒนาถึงขั้นนั้นไหม มีเหตุผลจูงใจหรือไม่

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

ทุกอย่างต้องพร้อม ไม่ว่าเครื่องมือ เครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมีการวางแผน ขั้นตอนดำเนินการต่างๆ สิ่งที่สำคัญสุดๆ คือความร่วมมือของทีม และกำลังใจของครอบครัว ไม่มีอะไรยากเลยถ้ามีสิ่งเหล่านี้

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

ยังมองไม่เห็น ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รู้มากกว่า เมื่อรู้แล้วก็ไม่พบปัญหาเลย อาจมีบ้างแต่ก็แก้ไขได้

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1.การตลาด

1.1 สร้างแบรนสินค้า

1.2 โฆษณา ประชาสัมพันธ์

1.3 สโลแกน “ชุ่มคอ ชื่นใจ สมุนไพรพื้นบ้าน”

2.เพิ่มเสน่ห์ สินค้าตัวเอก

2.1 พัฒนาสินค้าตัวเอกให้โดดเด่น เป็นหนึ่งเดียว ใส่ใจทุกรายละเอียดในการผลิต

2.2 มีหลากหลายขนาดให้เลือก

2.3 มีที่มาเรื่องราวของสินค้า

3. นำสินค้าตัวรองๆ ที่เราทำขายอยู่แล้วเสนอขายกับกลุ่มลูกค้าประจำ

3.1 ลดแลก แจกแถม ทดลองใช้ ชิมชงดื่ม พอใจแล้วค่อยซื้อ

3.2 โฆษณา ประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ แบบบอกต่อ ปากต่อปาก

3.3 จำหน่ายสินค้าตัวรอง ออกบูธโชว์สินค้า

4. ทำสินค้าตัวใหม่ขายลูกค้าประจำ

4.1 สอบถามความต้องการ รับฟังความคิดเห็น

4.2 ผลิตสินค้าตัวใหม่ๆ มาอีก หลายตัวเช่น ชาใบหม่อน ชาใบผักเชียงดา เพื่อสนองตอบลูกค้า และตลาด

5. นำสินค้าจากเพื่อนเครือข่ายมาขายลูกค้าประจำ

5.1 ทดลอง ก่อนนำมาจำหน่าย

5.2 เช็ค คุณภาพ และมาตรฐาน

กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรห้วยแม่ผง บ้านถ้ำ ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ชุมชนบ้านถ้ำ เคยเป็นถิ่นอาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากหลักฐานที่เคยพบในพื้นที่ราบเชิงเขา จากร่องรอยของมนุษย์ที่พบในเขตอำเภอดอกคำใต้ ทำให้ทราบว่าเป็นดินแดนที่มีความเก่าแก่ดึกดำบรรพ์แห่งหนึ่ง จากการพบเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยหิน ในระยะเวลา 2,500 ปี ถึง 5,000 ปีมาแล้ว เครื่องมือในกลุ่ม “เครื่องมือหินขัด” (Polished Stone Adzes / Axes) ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคหินใหม่ ที่พบบริเวณเพิงผาถ้ำดูก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านถ้ำ น่าจะเป็นที่พักชั่วคราว และชำแหละสัตว์โดยนำกระดูกทิ้งในบริเวณปากถ้ำไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันได้มีนักล่าสมบัติและมีบุคคลบางกลุ่มได้ไปขุดค้นทำลายหลักฐานทางโบราณคดีไปอย่างน่าเสียดาย ในยุคนี้มีคนหลายกลุ่มที่เคยอาศัยอยู่บนที่สูง น่าจะเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ในที่ราบริมน้ำ มีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และทำเครื่องปั้นดินเผา จากหลักฐานต่างๆ ทำให้สันนิษฐานว่าน่าจะมีการติดต่อกับเมืองน่าน และจังหวัดเชียงราย เพราะมีเครื่องมือหินขัดชนิดเดียวกัน ในยุคนี้ไม่มีหลักฐานที่พอจะเห็นการพัฒนา

ตำบลบ้านถ้ำ เดิมเป็นสุขาภิบาลบ้านถ้ำ ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอดอกคำใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดพะเยา ประมาณ 30 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 9.65 ตารางกิโลเมตร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการยุบรวมสภาตำบลกับเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2547 มีเนื้อที่ทั้งหมดโดยรวม 94,900 ไร่ (หรือ 87.84 ตารางกิโลเมตร)

เป็นพื้นที่การเกษตร ประมาณ 16,775 ไร่

เป็นพื้นที่ทางธรรมชาติ (เช่น ป่าไม้ / แหล่งน้ำ) ประมาณ 77,391 ไร่

เป็นพื้นที่ตั้งบ้านเรือน / ชุมชน ประมาณ 734 ไร่

จำนวนหมู่บ้านทั้งตำบล 12 หมู่บ้าน จำนวนประชากรตำบลบ้านถ้ำทั้งสิ้น 8,473 คน แยกเป็นชาย 4,325 คน หญิง 4,148 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 96.71 คน / ตารางกิโลเมตร จำนวนหลังคาเรือน 2,905 หลัง

จำนวนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการ 12 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านถ้ำใน	163
หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านถ้ำสันหัวหม่น	209
หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านถ้ำอนามัย	1547
หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านถ้ำราษฎร์บำรุง	333
หมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านสันทราย	360
หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านถ้ำเจริญราษฎร์	315
หมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านถ้ำมงคล	267
หมู่ที่ 8 ชุมชนบ้านสันทรายทอง	139
หมู่ที่ 9 ชุมชนบ้านถ้ำจอมศีล	262
หมู่ที่ 10 ชุมชนบ้านสันต้นศรี	218
หมู่ที่ 11 ชุมชนบ้านสันต้นเปา	314
หมู่ที่ 12 ชุมชนบ้านสันทรายเงิน	171
รวม	**2,905**

สภาพพื้นที่ตำบลบ้านถ้ำส่วนใหญ่เป็นที่เชิงราบและเป็นเขตป่าสงวน พื้นที่เหมาะสำหรับทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรร้อยละ 70 มีการปลูกข้าว ข้าวโพด กระเทียม หอมแดง ยางพารา และมันสำปะหลัง ฯลฯ มีการรวมกลุ่มของประชาชนหลายกลุ่มซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาตำบล เช่น กลุ่มเกษตรกรตำบล กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น มีลักษณะของดินเป็นที่ราบเชิงเขาเป็นดินร่วนปนทรายและมีหินปะปนด้วยบางพื้นที่

แต่ในฤดูแล้งจะมี ปริมาณไหลน้อย ประชาชนขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ในบางชุมชนในฤดูแล้ง เนื่องจากน้ำบาดาลมีปริมาณ ไม่เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปาให้แก่ประชาชน น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปี ปัญหาหมอกควัน ประสบปัญหาหมอกควันเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี ส่วนเรื่องการบริหารจัดการน้ำ น้ำที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภค เป็นน้ำที่ได้จากระบบประปาบาดาล และน้ำฝนำเพื่อการเกษตรนั้น ได้จากน้ำฝน และแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย สระหัวไร่ปลายนา แต่มีน้ำใช้ไม่เพียงพอตลอดทั้งปี

คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตำบลบ้านถ้ำส่วนมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่เหมาะสำหรับการทำการเกษตร เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร ที่อยู่อาศัย ร้านค้า สถานประกอบการ ตามลำดับ และมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ได้แก่ ดิน น้ำ ต้นไม้ ป่าชุมชน

น้ำที่ใช้ในการเกษตรถ้าหากเกษตรกรมีพื้นที่ในเขตชลประทานก็ใช้น้ำจากเขื่อนแม่ผงในการทำนาปี แต่สำหรับเกษตรที่มีพื้นที่นอกเขตชลประทานก็ต้องรอน้ำฝนและจากสระน้ำของตนเอง

วัฒนธรรมและประเพณี ประชาชนตำบลบ้านถ้ำส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ตามลำดับ

ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านถ้ำได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทำเครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่ ใช้สำหรับในครัวเรือน และวิธีการจับปลาตามธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้านภาษาถิ่น พูดภาษาเหนือ (กำเมือง หรือ คำเมือง) ในการสื่อสาร

ด้านสาธารณสุข พบว่า ประชาชนส่วนมากมีสุขภาพที่ดี มีการคัดกรองสุขภาพให้กับ ประชาชนเด็กแรกเกิด ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทุกคนในครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย มีการใช้ยาบำบัดบรรเทาอาหารเจ็บป่วยเบื้องตนอย่างเหมาะสม โรคที่มักเกิดแก ประชากรในชุมชน เช่นกัน ไดแก โรคความดัน เบาหวาน โรคเอดส์ โรค ไขเลือดออก มือ-ปาก-เท้า ในเด็ก และโรคอื่นๆ อีกมาก มีสถิติเข้ารับการรักษาพยาบาล ปัญหาคือประชาชนบางราย ไมยอมไปคัดกรองหรือตรวจสุขภาพประจำปี การแกไขปัญหา คือ เทศบาลและหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล ไดจัดกิจกรรมร่วมมือกันรณรงค์ชุมชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ซึ่งก็ไดผลในระดับหนึ่ง ประชาชนให้ความร่วมมือ เป็นอย่างแต่ต้องเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น บางครัวเรือน ไมไดกินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การใช้ยาเพื่อบำบัดอาการเจ็บป่วยไมเหมาะสม การออกกำลังกายยังไม่สม่ำเสมอ และประชากรส่วนมากไมไดรับการตรวจสุขภาพ ปัญหาเหล่านี้เทศบาลพยายามอย่างยิ่งที่จะแกไข โดยร่วมมือกับโรงพยาบาล สาธารณสุข จัดกิจกรรมเพื่อแกไขปัญหา

ความหลากหลายทางชีวภาพ ในตำบลมีปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพเป็นผลมาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ความเจริญเติบโต และขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยธรรมชาติ การถากถางบุกรุกป่า เพื่อทำการเกษตร และการพัฒนาพื้นที่ การเปลี่ยนพื้นที่ธรรมชาติไปเป็นที่ดินเพื่อการเกษตร และที่อยู่อาศัย ตลอดจนมลพิษต่าง ๆ ทำให้เกิดสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในเขตตำบลบ้านถ้ำ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญดังต่อไปนี้

- วนอุทยานบ้านถ้ำ/สวนรุกขชาติ ประกอบด้วยป่าชุมชน น้ำผุดดงหอถ้ำ น้ำตก ตั้งอยู่ หมู่ที่ 9
- เขื่อนห้วยแม่ผง (พื้นที่ อ.ปง ใช้ประโยชน์ใน พื้นที่ ต.บ้านถ้ำ) ตั้งอยู่ หมู่ที่ 9
- อ่างเก็บน้ำกาจญนาภิเษก ตั้งอยู่ หมู่

สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจแต่ยังไม่ได้รับการบูรณะฟื้นฟูอีกมากมาย เช่น

- ถ้ำอิด, ถ้ำฤษี, ถ้ำดูก, ถ้ำผักหละ, ถ้ำปากฮ่อม, ถ้ำกรองลม, ถ้ำหีบธรรม, ถ้ำเก๊าป่อ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 บ้านถ้ำสันทราย

- ถ้ำป่าบง, ถ้ำผาแด่น, ถ้ำหัวหมี, ถ้ำป่าเส้า, ถ้ำผาแอบ, ถ้ำขาม, ถ้ำผาแดง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5
- ถ้ำหอ, ถ้ำหลวง, ถ้ำตาแสง, ถ้ำกลางห้วย ตั้งอยู่ หมู่ที่ 9 บ้านถ้ำจอมศีล

<u>จุดเด่นที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล คือ</u> ตำบลบ้านถ้ำมีการรวมกลุ่มของราษฎรหลายกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล เช่นการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบล กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมประมาณ 65 % สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขาเหมาะสำหรับทำการเกษตร

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ :

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา และทำไร่ ทำสวนปลูกกระเทียม หอมแดง ถั่วดำ ถั่วเขียว ลำไย และพืชผักต่างๆ เมื่อว่างจากฤดูทำนาและทำไร่แล้วก็จะว่างงาน เนื่องจากเป็นช่วงฤดูแล้งสภาพพื้นที่แห้งแล้ง จึงไม่สามารถทำอาชีพเสริมเกี่ยวกับการเกษตรได้อีกบางส่วนจะไปใช้แรงงานในเมืองใหญ่

ตำบลบ้านถ้ำโดยทั่วไปจะเป็นสังคมเกษตร มีวิถีชีวิตแบบชาวบ้าน คือ มีความเรียบง่ายใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่ค่อยมีการแข่งขันทำให้ชาวบ้านตำบลบ้านถ้ำมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา สภาพเศรษฐกิจประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทำนาควบคู่กับการทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนที่เหลือเป็น อาชีพค้าขาย รับจ้าง ทำสวน และรับราชการ จึงทำให้ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชเศรษฐกิจของตำบลบ้านถ้ำ การทำนาจะเป็นการทำนาปี คือ สามารถทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง เพราะว่าในฤดูร้อนจะเป็นช่วงที่เกิดภัยแล้งจึงทำให้ไม่มีน้ำในการทำนา ประชากรจึงว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวการประมงในพื้นที่ตำบลบ้านถ้ำ จะเป็นการประมงแบบพื้นบ้าน โดยจะใช้เครื่องมือหาปลาแบบพื้นบ้าน คือใช้ ตาข่ายดักปลา แห ยอ เบ็ด ปลาที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นปลานิล ปลายี่สก และปลาที่ได้จากการทำประมงพื้นบ้าน ก็จะนำไปทำอาหารในครัวเรือน และจำหน่ายในหมู่บ้านการปศุสัตว์เป็นอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด โค สุกร ลักษณะเลี้ยงสัตว์เป็นกลุ่ม เช่น โคนม โคเนื้อ

พื้นที่ตำบลบ้านถ้ำสามารถทำการเกษตรได้หลากหลาย ได้แก่ ข้าวโพด ข้าว รองลงมาได้แก่กระเทียม หอมแดง ถั่วดำ ถั่วเขียว ลำไย และพืชผักต่างๆ ความเหมาะสมในการทำการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านถ้ำ เนื่องจากเป็นที่ราบกว้าง

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 200,000 บาท/ปี รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 100,000-150,000 /ปี (รายเดือน/รายปี) หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 200,000 บาท จากแหล่งเงินกู้ธนาคาร ส่วนใหญ่กู้มาทำการเกษตร เงินออมต่อครัวเรือนประมาณ 20,000 บาท

<u>ความเป็นมา</u>

เมี่ยง หรือเหมี้ยง เป็นอาหารว่างของชาวล้านนาในอดีต มีประวัติยาวนานมาหลายพันปี เช่นเดี่ยวกับการรับประทานชาในประเทศจีน แต่ชาวล้านนากลับนำเอาเมี่ยงหรือชานั้นมารับประทานเป็นอาหารแทน แต่

ตั้งเดิมทุกบ้านจะมีเมี่ยงไว้เป็นของกิน และใช้ต้อนรับแขก โดยมีห่อเมี่ยงคู่กับขันหมากและโป้ยาขึ่น(กระป๋องยาสูบ) โดยแขกจะแกะห่อเมี่ยงแล้วกินเมี่ยงที่เจ้าของบ้านต้อนรับแล้วจึงพูดคุย ชาวล้านนาจะกินเมี่ยงคู่กับสูบปูรี (บุหรี่) หลังอาหาร บางคนที่ไม่สูบบุหรี่ก็กินเมี่ยงอย่างเดียว วิธีกินเมี่ยงคือแกะห่อเมี่ยงออก นำใบเมี่ยงมาแผ่ใส่เกลือเม็ดและขิง ม้วนเป็นคำแล้วใช้อม ที่เรียกกันว่า อมเมี่ยง การอมเมี่ยงนิยมอมเมี่ยงหลังกินข้าว หรืออมระหว่างมื้ออาหารกันปากว่าง รสเปรี้ยวแกมฝาดของเมี่ยงทำให้ชุ่มคอ

ชาเมี่ยงในพื้นที่เขื่อนแม่ผง ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ มีมานานประมาณร้อยกว่าปีสมัยสงครามโลกโดยทหารจีนได้นำมาปลูกเริ่มแรกเป็นพันธ์อัสสัม เพื่อนำมาเคี้ยวเป็นการกระตุ้นประสาททำให้ตื่นตัวไม่ง่วง ต่อมาชาวบ้านได้เข้าไปทำสวนป่าเมี่ยงเพื่อนำเมี่ยงมาเคี้ยวรับประทาน เพราะมีความเชื่อว่าเมี่ยงจะช่วยรักษาอาการฟันผุ และในปี 2553 ได้มีการปลูกกาแฟพันอาราบิกา โดยคนในชุมชนได้ทำงานอยู่ที่โรงงานคั่วกาแฟเลยอยากนำมาทดลองปลูกกับเมี่ยง เริ่มแรกปลูก 1,500 ต้น หลังจากนั้นปลูกได้ 3 ปี จึงจะออกผลผลิต ได้ผลผลิตพอดีตามจำนวนที่ปลูกปัจจุบันขยายการปลูกกาแฟ 15,000 ต้น โดยปลูกแซมกับชาเมี่ยง เพราะกาแฟจะไม่ชอบแสงแดดปลูกจากความสูงจากน้ำทะเล 950 เมตร จากนั้นได้มีการรวมกลุ่มมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกกลุ่มจำนวน 20 คน โดยมีการออมเงิน ปันผล ของกลุ่ม ต้องชำระค่าแรกเข้าเพื่อเป็นต้นทุนของกลุ่มรายละ 500 บาท การปันผลกำไรของการจำหน่วยสินค้า หลังจากหักต้นทุนและค่าใช้จ่ายแล้ว จะจ่ายให้สมาชิกก่อนวันที่ 5 ของทุกเดือน และสมาชิกทุกคนต้องออมเงินทุกวันที่ 5 ของทุกเดือน เดือนละ 50 บาท เป็นอย่างน้อยผลผลิตที่สมาชิกกลุ่มมีอยู่ เช่น ชา กาแฟ ในแต่งละสวนเพื่อให้เพียงพอต่อการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยกาแฟทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ยต่อปี ประมาณ 1,500 กิโลกรัม ยอดชา สามารถเก็บผลผลิตเฉลี่ยต่อปี ประมาณ 300 ถึง 500 กิโลกรัมต่อปี และใบชาแก่ที่สามารถนำไปแปรรูปเป็นชาและเมี้ยงได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อปี อยู่ที่ 1,000 ถึง 1,500 กิโลกรัมต่อปี โดยจะนำพืชและผลผลิตไปแปรรูปดังต่อไปนี้

1. ยอดชา (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปคั่ว ตากแห้ง เพื่อนำไปจำหน่ายเป็นชาชงร้อน
2. ใบชาแก (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปคั่ว ตากแห้ง บด นำไปชงเป็นชาเขียวชาแดง
3. ใบชาแก (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปแปรรูปเป็นเมี้ยง
4. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) Wet Process (คั่ว,สาร,กะลา)
5. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) แบบ Honey Process (คั่ว,สาร,กะลา)
6. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) แบบ Dry Process (คั่ว,สาร,กะลา)

การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม มีการจำหน่ายผ่านทางออนไลน์ เพจFacebook และหน้าร้าน โดยจะมีการผลิตสินค้าเช่น กาแฟคั่ว สารกาแฟ กะลากาแฟ น้ำชาไทย น้ำชาเขียว ยอดชาแห้ง เป็นต้น

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

- มีความเชื่อว่า ชาเมี่ยงสามารถรักษาอาการฟันผุได้ รับประทานแล้วทำให้ไม่ง่วง มีสรรพคุณช่วยให้ระบบขับถ่ายดีขึ้น ช่วยกระตุ้นให้ระบบประสาทให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกระตุ้นระบบไหลเวียนของโลหิต ช่วยขยายหลอดเลือด ช่วยป้องกันโรคหัวใจตีบตัน ช่วยรักษาอาการกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดช่วยรักษาอาการเจ็บหน้าอก ช่วยให้กล้ามเนื้ออ่อนคลาย ช่วยรักษาโรคหวัด ช่วยรักษาโรคปวดหัว
- มีความเชื่อว่าการปลูกเมี่ยงสามารถรักษาสภาพแวดล้อมปกป้องผืนป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำและทรัพยากรที่มีคุณค่า ป่าเมี่ยงเป็นพื้นที่กันชน ป้องกันแหล่งต้นน้ำ ป้องกันการบุกรุกของกลุ่มคนที่เข้าไปยึดครองใช้ประโยชน์ภายในเขตป่า และยังป้องกันภัยพิบัติรูปแบบต่างๆ สภาพป่าเมี่ยงเป็นโครงสร้างที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ พบพืชพันธุ์ พืชอาหารและสัตว์อื่นอีกมากมาย
- ต้องการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้เกิดในพื้นที่ตำบล
- สร้างกิจกรรมร่วมของคนในหมู่บ้านให้ได้มีเรื่องราวมาพบปะพูดคุยเสวนากันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับกลุ่ม
- ต้องการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปขาย
- มีสินค้าของชุมชนที่เป็นจุดเด่นของพื้นที่
- เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าในชุมชน
- เพื่อส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม
- ต้องการลดปัญหาหนี้สินในชุมชน
- เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

กระบวนการทำชาเมี่ยงเริ่มจากการเก็บใบเมี่ยงโดยเลือกเก็บแยกกันเป็น 2 ชนิด คือใบที่แก่พอเหมาะ และใบของส่วนยอดชาต้องนำชาหนึ่งยอดสองใบ จะเก็บไปเรื่อย ๆจนกว่าจะได้ปริมาณที่เพียงพอหลังจากนั้นำชาไปผึ่งและนำมาคั่วโดยมีวิธีการคั่วมือทั้งหมด คั่วไปเรื่อยๆโดยใช้ไฟกลาง จนเกิดยางเหนียวๆออกมา ขณะนั้นชาจะมีกลิ่นหอมมาก คั่วจนกว่าเอนไซต์แตกและน้ำไปนวดในกระด้ง ประมาณห้านาทีเสร็จแล้วนำไปตาก 1 แดด เสร็จแล้วนำมาบรรจุในถุงจำหน่าย 3 ถุง ปริมาณ 45 กรัม ราคาจำหน่าย 3 ถุง 100 บาท

โดยจะนำพืชและผลผลิตไปแปรรูปดังต่อไปนี้

1. ยอดชา (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปคั่ว ตากแห้ง เพื่อนำไปจำหน่ายเป็นชาชงร้อน
2. ใบชาแก (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปคั่ว ตากแห้ง บด นำไปชงเป็นชาเขียวชาแดง
3. ใบชาแก (สายพันธุ์อัสสัม) นำไปแปรรูปเป็นเมี้ยง
4. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) Wet Process (คั่ว,สาร,กะลา)
5. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) แบบ Honey Process (คั่ว,สาร,กะลา)

6. แปรรูปกาแฟ (พันธุ์อาราบิก้า) แบบ Dry Process (คั่ว,สาร,กะลา)

การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม มีการจำหน่ายผ่านทางออนไลน์ เพจFacebook และหน้าร้าน โดยจะมีการผลิตสินค้าเช่น กาแฟคั่ว สารกาแฟ กะลากาแฟ น้ำชาไทย น้ำชาเขียว ยอดชาแห้ง เป็นต้น

เทคนิค/ทักษะ

- การค้นหาต้นทุนในพื้นที่ว่าพื้นที่มีศักยภาพที่จะผลิตอะไร และมีกระบวนการหารือร่วมกัน มีการประชุมประจำปี มีการติดตามผลการดำเนินงานสรุปรายรับรายจ่ายปัญหาอุปสรรคของการทำงาน
- คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการตั้งกลุ่ม กระบวนการผลิต กระบวนการการตลาด ตรวจสอบติดตามหนุนเสริม
- ชากาแฟเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดสารและที่สำคัญยังปลูกในป่าต้นน้ำทำให้รับประกันได้ว่าเป็นชาออแกนิค 100 เปอร์เซ็นต์
- การสานพลัง บูรณาการขับเคลื่อนงาน ท้องที่ ท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชน
- มีแพคเกจและโลโกของสินค้าที่มีความโดนเด่น
- มีการวางแผนการดำเนินงานเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- มีบริการหลังการขายให้กับลูกค้า ลดราคา จัดโปรโมชั่น
- ชากาแฟเขื่อนแม่ผงมีสารต้านอนุมูลอิสระช่วยดูแลรักษาสุขภาพ
- มีกฎระเบียบร่วมของชุมชนเช่นห้ามใช้สารเคมี ถ้ามีการใช้สารเคมีจะทำการปรับ 10,000 บาท

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

1. นางสาวชไมพร คุ้มวงศ์ดี ประธานกรรมการ
2. นางสาวณัฐภิญญาพัชญ์ พัฒนาพรเลิศสกุล รองประธานกรรมการ
3. นายพิชาติ มูลเทพ กรรมการ,ฝ่ายผลิต
4. นางสาวผ่อน คำภิโล กรรมการ,ฝ่ายผลิต
5. นางสาวนงค์ลักษณ์ ฉกาจพิพัฒน์ กรรมการ,ฝ่ายวัตถุดิบ
6. นายนิกร สมศรี กรรมการ,ฝ่ายตรวจสอบ
7. นายปรัชญา ยอดเวียงไชย กรรมการ,ฝ่ายตรวจสอบ
8. นายวสันต์ ปัญญาส่อง ประชาสัมพันธ์,การตลาด
9. กมลศรี ไชยวุฒิ เลขานุการ,เหรัญญิก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

(เครื่องมือสามเหลี่ยมความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน)

ระดับชุมชน

- คนในชุมชนมีงานทำและรองรับเด็กและเยาวชนที่จบใหม่ให้มีงานทำ

- ลดการออกไปทำงานนอกพื้นที่ทำให้ครอบครัวอบอุ่น
- มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มดูจากภาวะหนี้สินในครัวเรือนลดน้อยลง มีศักยภาพในการส่งเสียบุตรหลานในเรื่องการศึกษาทำให้มีการศึกษาที่สูงขึ้น
- ลดปัญหาหนี้สิน/หนี้นอกระบบ
- เป็นอาชีพสืบทอดสู่รุ่นลูกหลาน

ระดับสังคม

- เกิดการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในชุมชน
- สินค้าเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน
- ชุมชนมีส่วนร่วมในในการดำเนินงาน
- เกิดความรักและสามัคคีในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งพร้อมต่อการพัฒนาในทุกด้าน
- คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย ปกติสุขมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกั

ระดับนโยบายรัฐ

ปัจจุบันได้เชื่อมประสานกับทางเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ บริษัทประชารัฐรักษ์สามัคคี มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่องการสนับสนุนงบประมาณ กลุ่มกาแฟและกลุ่มชา ในการจัดซื้อเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการกาแฟพัฒนาโลโกขยายช่องทางการตลาด โดยการทำแผนเสนอเทศบาลตำบลบ้านถ้ำและมหาวิทยาลัยพะเยา และปัจจุบันแผนได้เข้าบรรจุในแผนของเทศบาลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อขับเคลื่อนในปี 2565 ต่อไป ทั้งยังเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด/ประเทศเรื่องการกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยว และขับเคลื่อนเรื่องเศรษฐกิจฐานราก

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- คนในชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันสร้างการมีส่วนร่วม ผู้นำให้มีความเสียสละและความเข้มแข็ง และความสามัคคีของสมาชิกกลุ่ม
- มีการประชาสัมพันธ์และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- กลุ่มเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ชาและกาแฟไทย เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาคนรุ่นหลัง และสร้างรายได้ให้กับชุมชน
- มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความเอื้ออาทร มีจารีตประเพณีของการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมได้อย่างเข้มแข็ง มีความไว้วางใจ เชื่อใจซึ่งกันและกัน

- องค์กรภายนอกต่างๆ มีนโยบายดี จาก ท้องถิ่นและจากภาครัฐมีงบประมาณหนุนเสริมซึ่งช่วยเอื้ออำนวยต่อการขับเคลื่อนงานการประสานงานระหว่างชุมชนชนกับหน่วยงานภายนอก
- กรรมวิธีการผลิตมีความใส่ใจในทุกกระบวนการ ทั้งยังจำหน่ายในราคาที่ไม่แพง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค มีกรรมวิธีการผลิตที่สะอาดได้มาตรฐาน
- มีการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์การตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์กลุ่มทำให้เป็นที่รู้จักและสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่าย

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- ช่วงเริ่มแรกการผลิตไม่มีตลาดรองรับ
- ฤดูแล้งชากาแฟไม่ออกผลผลิต
- สถานการณ์โควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวลดน้อยลง ทำให้จำหน่ายสินค้าได้น้อยลงต้องปรับเปลี่ยนการตลาดเป็นการจำหน่ายสินค้าออนไลน์
- การติดต่อสื่อสารระหว่างพื้นที่ปลูกชา (เขื่อนแม่ผง)กับคนภายในนอกเนื่องจากไม่มีสัญญาณโทรศัพท์

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- พัฒนาขยายช่องทางการตลาดขายสินค้าออนไล สร้างเพจ youtube เพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ สร้างคิดอาร์โคดออนไลน์
- รักษาค่ามาตรฐานของการผลิตชากาแฟอย่างต่อเนื่อง
- พัฒนาทักษะในการแปรรูปสินค้าเพิ่มเติม
- พัฒนาเขื่อนแม่ผงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพะเยาเพื่อให้บุคคลภายนอกได้รู้จักผลิตภัณฑ์ชากาแฟทั้งยังได้เห็นกรรมวิธการผลิตชากาแฟ
- สร้างแรงจูงใจให้กับลูกค้าโดยการพัฒนาแบรนด์
- มีแผนงานในการสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเพิ่มมากขึ้น
- ต้องการระบบน้ำ ระบบคมนาคมขนส่ง
- ต้องการ wifi
- ต้องการถังพักน้ำ
- ต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกในการผลิตชากาแฟ (เครื่องอบ เครื่องสีกะลา เครื่องคั่ว)

รูปภาพประกอบ

“ กาแฟดี ที่เลาสู ” กาแฟรักษาป่า ที่มาของชีวิต ภายใต้การแปรรูปที่ควบคุมคุณภาพ
โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ บ้านเลาสู ตำบลปงดอน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ตำบลปงดอน ลักษณะภูมิประเทศของตำบลปงดอนเป็นพื้นที่ป่า และภูเขาล้อมรอบชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเตรียมการอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ และอยู่ในพื้นที่ราบบางส่วนอยู่ตามแถบริมฝั่งแม่น้ำวัง มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ คือ แม่น้ำวัง ห้วยแม่แมะ ห้วยแม่หยวก หนองปู่สิงห์ ห้วยโป่ง น้ำแม่ตา น้ำแม่ปอบ มีเขื่อนขนาดใหญ่ 1 เขื่อน(กิ่วคอหมา)มีอ่างเก็บน้ำจำนวน 4 แห่ง (1.แม่แมะ/2.แม่หยวก/3.แม่ปอบ/4.แม่ตา)จำนวนหมู่บ้านในเขต ตำบลปงดอน จำนวน 8 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านพื้นราบ 5 หมู่บ้านได้แก่ 1.บ้านแม่ตาหลวง 2.บ้านปงดอน 3.บ้านไฮ 4.บ้านแม่ตาใน 5.บ้านห้วยเสน้า และหมู่บ้านชนเผ่า 3 หมู่บ้าน ได้แก่ 1.บ้านเปียงใจ 2.บ้านแม่ตาสามัคคี 3.บ้านเลาสู

มีครัวเรือนทั้งหมด 1,314 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 4,523 คน แยกเป็น ชาย 2,254 คน หญิง 2,269 คน ประชากรส่วนใหญ่มีที่ทำกินอยู่ตามขอบแนวป่าและที่ราบลุ่มตามลำน้ำ ลำห้วย อาชีพส่วนใหญ่ทำนา พืชหมุนเวียนตามฤดูกาลส่วนสามหมู่บ้านข้างบนก็จะเป็นพืชไร่ ข้าว ข้าวโพด จึงการใช้สารเคมีจำนวนมาก จากข้อมูลด้านสาธารณะสุขในการตรวจหาสารเคมีตกค้างเป็นจำนวนมากจากการสุ่มตรวจจำนวน 100 รายพบ 80 คน ปลอดภัยเพียง 20 คน จึงเป็นสาเหตุก่อให้เกิดโรคภัยต่างๆจากการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย ปนเปื้อนสารเคมี และมีการสัมผัสทางตรงทางอ้อมกับทุกหมู่บ้าน

จากสถานการณ์ดังกล่าวชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เริ่มตระหนักถึงปัญหาของพิษภัยจากสารเคมีทางการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งคนและสัตว์เลี้ยง รวมถึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ บึง หนอง คลอง ห้วย กลุ่มชาวบ้านดังกล่าวจึงหันมาปลูกพืชผักปลอดสารพิษ โดยริเริ่มที่เกษตรกรบ้านเลาสู หมู่ที่ 4,5,8 ตำบลปงดอนโดยมีคณะทำงานสภาองค์กรชุมชนตำบลปงดอนเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต โดยได้มีการสนับสนุนข้อมูล ความรู้และการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาส่งเสริม ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเพิ่มศักยภาพการผลิตแบบอินทรีย์

นอกจากนี้แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชหลักเป็นกาแฟอยู่แล้วแต่ส่วนใหญ่มีปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำบ้าง และปัญหาด้านการขนส่งทำให้ผลผลิตเสียหาย เกษตรกรจึงรวมกลุ่มกันโดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ในการก่อสร้างโรงแปรรูปวิสาหกิจชุมชนฯบ้านเลาสู เพื่อแปรรูปกาแฟให้ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด โดยมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการจำนวน 29 ราย มีพื้นที่เพาะปลูก 90.9 ไร่ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี 2562ชื่อวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟบ้านเลาสู โดยกลุ่มเกษตรผู้ปลูกกาแฟเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการทำเกษตรอินทรีย์ และกาแฟอินทรีย์ และขยายผลสู่กลุ่มอื่นๆในตำบล

ในปี 2564 ได้รับงบประมาณจาก พอช.ภายใต้โครงการตำบลเศรษฐกิจและทุนชุมชน จำนวน 49,000บาท เพื่อนำมาขับเคลื่อนยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟ บ้านเลาสู ให้มีทักษะบริหารจัดการ ทำให้เกิดผลเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความเข็มแข็งให้กับชุมชน เกิดการต่อยอดงานกลุ่มอาชีพอื่นในพื้นที่ตำบลปงดอน ที่ขาดการพัฒนาด้านการตลาด แบบเชิงรุก ให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์เป็นของต้นเอง สร้างรายได้ให้ครัวเรือนชุมชน พัฒนาความยั่งยืนสู่ธุรกิจเพื่อชุมชนอย่างมืออาชีพ มีองค์กรที่เข็มแข็งจัดการตนเองได้ ดูแลสังคมร่วมกันรุ่นสู่รุ่นได้ดียิ่งขึ้น

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟบ้านเลาสู ที่มีความรู้ความชำนาญ ให้สามารถยกระดับกระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัว และพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก สร้างความมั่นคงทางอาชีพภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดเวทีประชุมโดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางเพื่อจัดทบทวน วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน
2) จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนการพัฒนาธุรกิจและทุนชุมชน(แผน 3 ด้าน)
3) สภาองค์กรชุมชนนำเสนอแผนพัฒนาและแผนธุรกิจชุมชน (แผน 3 ด้าน) ต่อทีมผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปงดอนเพื่อผลักดันแผนเข้าบรรจุในข้อบัญญัติตำบล
4) จัดทำโครงการนำร่อง การส่งเสริมการปลูกกาแฟ
5) สภาองค์กรชุมชนตำบลปงดอน ประสาน และให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิควิชาการตลาดการจัดทำแผนธุรกิจ BMC
6) ประสานงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลปงดอนในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
7) การจำหน่ายสินค้า/ผลผลิต สมาชิกที่ร่วมโครงการปลูกกาแฟ สามารถจำหน่ายเป็นรายได้ของสมาชิก

เทคนิค/ทักษะ

- เทคนิคการประสานสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อสร้างการยอมรับและสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน มีการใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจกับทีมผู้บริหารให้เข้าใจ และทราบที่มาที่ไปของการดำเนินงานโครงการ และหลังจากนั้นดำเนินการประสานงานอย่างเป็นทางการเพื่อ

นำเสนอแผนงานต่อสมาชิกสภาตำบลให้รับรองแผนและเห็นชอบบรรจุแผนเข้าสู่การพิจารณาและบรรจุไว้ในข้อบัญญัติแผนพัฒนาตำบล

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

- **คณะทำงานสภาองค์กรชุมชนตำบล**ปงดอน มีจำนวนทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกหมู่บ้าน องค์กรต่างๆและกลุ่มอาชีพร่วมกันบริหารจัดการการดำเนินงานของกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสภาฯ ประสานงานร่วมกับท้องถิ่นเพื่อผลักดันให้แผนเข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาตำบล 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลปงดอนและผลักดันให้ อบต.มีการอุดหนุนงบประมาณในการหนุนเสริมการพัฒนากลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟบ้านเลาสู การจัดตั้งศูนย์รวบรวมสินค้า และการนำผลผลิตไปขายในตำบลและภายนอก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

1. มีแผนพัฒนาชุมชนที่เป็นรูปธรรมตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
2. มีแผนธุรกิจชุมชนที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน
3. มีกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟบ้านเลาสู และกลุ่มอาชีพอื่นเอาไปเป็นต้นแบบในการพัฒนากลุ่มของตนเองในตำบล
4. เกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน
5. คนในชุมชนได้ มีรายได้จากการทำอาชีพกาแฟ และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

ระดับสังคม

1. คนในสังคมให้การยอมรับและสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟบ้านเลาสู
2. กาแฟเลาสู เป็นที่รู้จักจากคนภายนอก

ระดับนโยบายรัฐ

- องค์การบริหารส่วนตำบลปงดอนเข้ามาสนับสนุนงบประมาณร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลปงดอน เรื่องการตั้งกลุ่ม การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจ ในการพัฒนาให้ความรู้ การแปรรูปและการตลาดแก่บุคลากรกลุ่มสู่คนรุ่นใหม่

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- พัฒนาผลผลิตให้ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้รับรองคุณภาพสินค้า
- พัฒนาและขยายตลาดให้กว้างขึ้นกว่าเดิม
- พัฒนาความยั่งยืนสู่ธุรกิจเพื่อชุมชนอย่างมืออาชีพ มีองค์กรที่เข็มแข็งจัดการตนเองได้ ดูแลสังคมร่วมกันรุ่นสู่รุ่นได้ดียิ่งขึ้น

เพื่อรักษาป่าต้นน้ำ โดยใช้กาแฟเป็นจุดเชื่อมโยง ยกระดับรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ให้ชุมชนอยู่คู่กับผืนป่าได้อย่างยั่งยืน

ข้อมูลกาแฟบ้านเลาสู

สายพันธุ์กาแฟ ได้แก่ พันธุ์อะราบิกา “Catimor” ผลสุกสีแดง/สีเหลือง ที่ปลูกในพื้นที่เหมาะสม สูงเหนือจากระดับน้ำทะเล 900 เมตรขึ้นไป และมีเกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกกาแฟมากกว่า 8 ปี

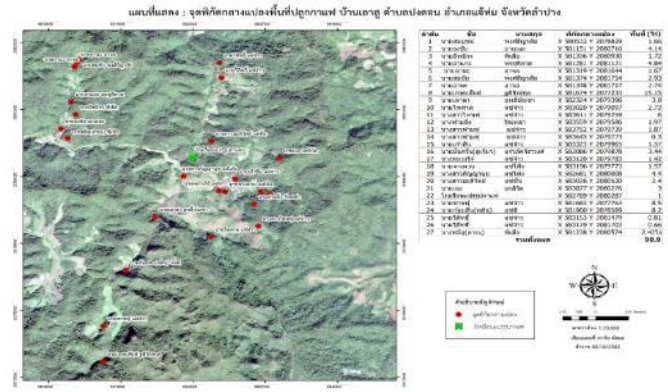

ภาพถ่ายจากพื้นที่จริง

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปกาแฟบ้านเลาสู จำนวน 22 ราย พื้นที่ปลูกกาแฟ 27 แปลง

รวมพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 90.9 ไร่

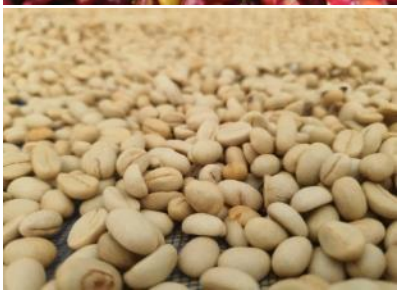

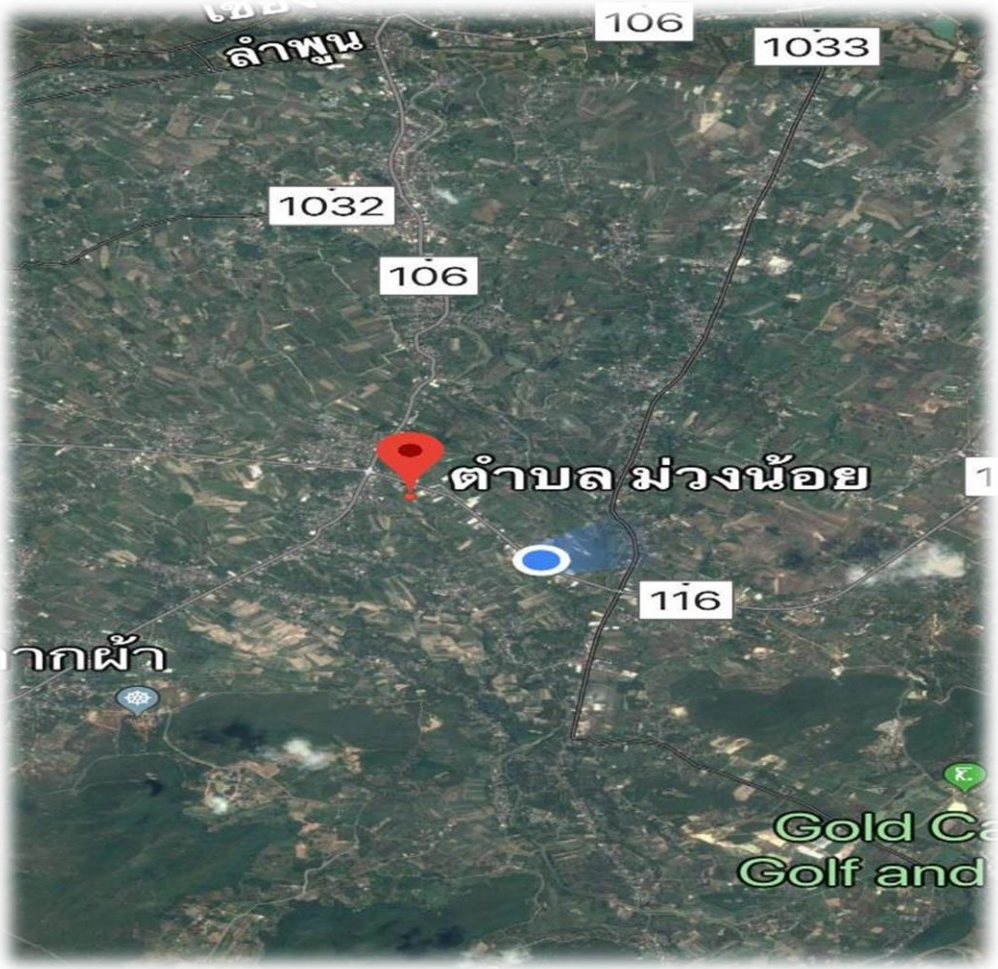
กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์กาแฟ “บ้านเลาสู” เพื่อการจัดจำหน่าย

ร่วมกับ อทพ. สภาองค์กรชุมชนตำบลปงดอนและ เครือข่ายในพื้นที่

“ ผ้ามัดย้อม ชุมชน คนม่วงน้อย”เทศบาลตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

เทศบาลตำบลม่วงน้อย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของภาคเหนือ และอยู่ทาง ทิศตะวันตกของจังหวัดลำพูน และอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอป่าซาง บริเวณพิกัด x 495100 , y 2042540 ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 116 ถนนสายเลี่ยงเมืองลำพูน-ป่าซาง ระยะทางห่างจากกรุงเทพ ประมาณ 695 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดลำพูน ประมาณ 17 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอป่าซางประมาณ 6 กิโลเมตร

ช่วงอดีต 100 ปี วิถีชีวิตคนยอง มีการปลูกลำไยไว้สำหรับกินชุมชนคนยองมีการวิถีชีวิตที่พอเพียง คนยองปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี ไม่ใส่ปุ๋ย ไม่ใส่ยาฆ่าแมลง แต่สามารถปลูกได้ ให้ผลผลิตดี แต่ในปัจจุบันการผลิตประกอบกับลำไยในปัจจุบันราคาขายไม่ได้ ค่าครองชีพสูงกระทบกับวิถีชีวิต

ช่วง 2500 ปี มีการปลูกลำไยผสมผสมกับการปลูกพืชผัก โดยเป็นช่วงที่ชุมชนยังมีวิถีชีวิตในการผลิตแบบธรรมชาติ โดยมีวิธีการ ใช้ปุ๋ยคอก ในการบำรุงรักษา และมีการอยู่กับวิถีวัฒนธรรมการแต่งกายแบบคนยอง

ช่วง ปี 2520-2527 ความเจริญเริ่มแผ่ขยายเข้ามาสู่ตัวอำเภอป่าซางผ่านทางถนนหลวงที่ตัดผ่านเมืองป่าซางเพื่อทอดตัวไปสู่เชียงใหม่ การทอผ้ามือของช่างทอผ้าบ้านดอนหลวงจึงมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงการทอเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันอีกต่อไป แต่กลายไปเป็นอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้องแทนการทำไร่ทำนาอย่างในอดีต การตั้งขึ้นของโรงงานทอผ้าในตัวเมืองอำเภอป่าซางทำให้ช่างทอผ้าจากบ้านดอนหลวงหลายๆคนถูกดึงตัวออกไปทำงานยังโรงงานทอผ้าทำหน้าที่เพื่อคิดค้นลวดลายใหม่ๆและยกลวดลายจากใบกระดาษแบบลายของเจ้าของโรงงานให้ลงสู่ผืนผ้าจริง การออกไปทำงานยังโรงงานทอผ้าในตัวเมืองป่าซางเสมือนการเปิดประตูความรู้ของช่างทอผ้าบ้านดอนหลวงให้รู้จักและเรียนรู้การทอผ้าลวดลายแปลกใหม่ที่ทันสมัย การใช้สีสันบนชิ้นงานให้เป็นที่ถูกใจของตลาด ได้พบและเรียนรู้อีกด้านหนึ่งของการทอผ้าที่ไม่ใช่การทอผ้าเพื่อชีวิตประจำวัน เมื่อสั่งสมความรู้และประสบการณ์จนเชี่ยวชาญจึงได้กลับมาพัฒนาการทอผ้าให้ก้าวไกลออกไปอีกขั้นการทอผ้ามือบ้านดอนหลวงผ่านการสะสมความรู้และประสบการณ์หลายต่อหลายรุ่น จนกลายเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่า แม้ปัจจุบันการทอผ้าจะค่อยๆจางหายไปจากชุมชน ทุกหลังคาเรือนไม่ได้ทอผ้าใช้อย่างในอดีต หลายๆคนหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ แต่ก็ยังมีอีกหลายคนที่พยายามสืบสานและพัฒนาการทอผ้าต่อไป

ในปี พ.ศ. 2535 กลุ่มทอผ้าตำบลม่วงน้อยเป็นหนึ่งในความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และคงอยู่ของการทอผ้าฝ้าย เริ่มก่อตั้งโดยความสนับสนุนของภาครัฐ แรกก่อตั้งมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 15คน กลุ่มทำหน้าที่ส่งเสริม พัฒนา และกระจายสินค้าแก่สมาชิก โดยมีศูนย์จำหน่ายสินค้าจากผ้าฝ้ายทอมือที่ตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์เครือข่ายกลุ่มทอผ้าหัตถกรรมพื้นบ้านสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2532 โดยได้รับงบประมาณจากกองทุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (ก.น.ช.) ได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งมาสร้างศาลาประชาธิปไตยในพื้นที่ของวัดดอนหลวง และได้จัดพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นศูนย์หัตถกรรม ต่อมาอาคารดังกล่าวได้ทรุดโทรมลง ชาวบ้านจึงมีการประชุมปรึกษาหารือและได้สร้างอาคารศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ผ้าทอขึ้นใหม่ในที่เดิม ประมาณปี พุทธศักราช 2541 โดยได้รับงบประมาณจากโครงการมิยาซาวา ซึ่งอาคารนี้มีใช้เพื่อเป็นสถานที่รวบรวมสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มเครือข่ายและเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการทอผ้า การย้อมสีผ้า รวมทั้งกระทั่งการออกแบบผลิตภัณฑ์ ต่อมาในปี พ.ศ.2542 ได้รับรางวัลหมู่บ้านอุตสาหกรรมดีเด่น จึงมีการขยายกลุ่มโดยการเปิดรับสมาชิกเพิ่ม เพื่อขยายความร่วมมืออนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าฝ้ายให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

ช่วง ปี 2542-ปัจจุบัน เกิดสถานการณ์ลำไยทรุดโทรมเกษตรกรลงทุนสูง ส่งผลให้ระบบนิเวศของการเกษตรตามวิถีคนยองหายไป แปลงเปลี่ยนไป และได้เปลี่ยนเป็นแหล่งผลิตงานหัตถกรรมผ้าฝ้ายทอมือผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก (ผ้ามัดย้อม) รายใหญ่และเป็นที่รู้จักมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ปัจจุบันการทอผ้าฝ้ายของชาวบ้านตำบลม่วงน้อย มีการพัฒนารูปแบบ สีสัน และลวดลายให้มีความทันสมัย กลายเป็นสินค้า

หัตถกรรมจากผ้าฝ้ายหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น เสื้อผ้า ผ้าคลุมไหล่ ปลอกหมอน ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูเตียง เป็นต้น อีกทั้งยังผลิตสินค้าออกจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มากมายทั้งในและนอกประเทศ นับเป็นแหล่งผลิตสินค้าจากผ้าฝ้ายทอมือที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ

<u>องค์ความรู้ชุมชน (มุมมององค์ความรู้ 4 มิติ)</u>

<u>หลักคิดและแนวคิด</u>

เนื่องจากชุมชนตำบลม่วงน้อย มีแหล่งวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ มีการประกอบอาชีพเชื่อมกับประสานกับการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มอาชีพ ในชุมชนในความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกัน โดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งภายนอก การลดค่าใช้จ่ายมีผลไปในทางที่ดี ชุมชนมีอาชีพสุจริตไม่เบียดกันซึ่งกันและกัน สุขภาพอุดมสมบูรณ์ สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังสืบต่อต่อกับไป พัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นผู้นำเที่ยวและให้ข้อมูลของชุมชน

<u>กระบวนการขั้นตอนการทำงาน</u>

- ประชุมชี้แจง คณะทำงานในชุมชนตำบลม่วงน้อยพัฒนาข้อมูล สำรวจแหล่งข้อมูลในหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาแหล่งข้อมูลถนนสายวัฒนธรรมนำชุมชนสู่แนวสัมมาชีพ

- คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงน้อย ศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ นำความรู้และประสบการณ์มาขยายให้กับชุมชน และกลุ่มสมาชิก

- คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงน้อย ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชน จนสรุปชัดเจน และเสนอแนะ ชี้แจงแก่ประชาชนให้ทราบ

- ประชาชนร่วมอนุรักษ์ แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนตำบลม่วงน้อย

- ขั้นตอนการจัดแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมนำชุมชนสู่แนวสัมมาชีพ

1. จุดแรกเข้าวัดก่อนวัดสะปุ่งหลวง- เตรียมกรวย/ดอกไม้

2. ปั่นจักรยาน หรือ รถมอเตอร์ไซด์พวงข้าง

3. น้ำบ่อยา

4. วัดสะปุ่งน้อย วัดม่วงน้อย วัดป่าตาล

5. ศูนย์กิจกรรมผ้ามัดย้อม บ้านสะปุ่งหลวง

9. ศาลาเอนกประสงค์ทุกหมู่บ้าน

10. ศึกษาศูนย์เรียนรู้ทุกหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ข้าวแคบ งานใบตอง แกะสลักไม้ ตีมีด การทำข้าวควบ ตีกลองหลวง การทอผ้ายอง ชุมชนเศรษฐกิจแบบพอเพียง

<u>เทคนิค/ทักษะ</u>

การจัดแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำชุมชนสู่แนวสัมมาชีพ นักท่องเที่ยวสามารถได้รับวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เช่น ประเภทแหล่งท่องเที่ยว : เชิงวัฒนธรรม เอกลักษณ์พื้นถิ่น อาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา สิ่งแวดล้อมสีเขียว การตลาด การท่องเที่ยวกลางคืน การพัฒนาระบบ Logistic การลดมลภาวะ ท่องเที่ยวทางน้ำ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการเชื่อมโยงแต่ละหมู่บ้าน มีการอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชน คณะกรรมการเชื่อมโยง

<u>กลไกการจัดการ(กลุ่มองค์กร/เครือข่าย/บทบาท)</u>

- หน่วยงายที่ให้การสนับสนุน พอช. ท้องที่ ท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องงบประประมาณ
- เทศบาลตำบลม่วงน้อย ร่วมการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้น่าอยู่
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลม่วงน้อย สนับสนุนบุคลากร ส่งเสริมให้ชุมชนได้รับการต่อยอดการประกอบอาชีพ รับนโยบายจากภาครัฐนำมาให้ชุมชนดำเนินการประกอบอาชีพ
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุน อสม. ช่วยดูแลในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย

4. การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม

ปัจจัย	คุณค่า	มูลค่า
4.1 เศรษฐกิจ	ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากประกอบอาชีพในท้องถิ่น ไม่สนใจผลิตผลจากแหล่งภายนอก	- ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เฉลี่ยเดือนละ 1,000 บาท - โดยนำผลผลิตจากท้องถิ่นมาประกอบอาหาร
4.2 สังคม	สร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ปรับกลไกตลาดกับการประกอบอาชีพของชุมชน ทำให้การทำงานในระบบกลุ่ม และทำให้มีสวัสดิการของประชาชน ในชุมชนอย่างเข้มแข็ง	ภาครัฐ สนับสนุนให้สวัสดิการแก่ประชน เช่นโครงการต่อยอดปีละ 300,000 บาท
4.3 สิ่งแวดล้อม	ตระหนักในการไม่ใช้สารเคมีที่ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพของประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีอาหารเพียงพอในชุมชน เหลือจาการผลิต ขายให้แก่ตลาดชุมชน	ไม่ใช่สารเคมี ต่อการสร้างผลผลิตในท้องถิ่น ใช้วัตถุธรรมชาติ ลดค่าใช้สารเคมีประมาณ เดือน 2,500 บาทต่อครัวเรือน จากเกษตรที่การปลูกพืชผลทางการเกษตร
4.4 การเมือง	รัฐลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาสุขภาพของประชาชน การเล็งเห็น ให้ประชาชนรักษามีร่างกายที่แข็งแรง	ลดงบประมาณของรัฐในเรื่องสุขภาพของประชาชน สุขภาพประชาชนแข็งแรง ลดการใช้สวัสดิการชุมชนเดือนละ 1,800 บาทต่อชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

ประชาชนมีรายจากการประกอบอาชีพมีงานทำอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมีรายได้จาการพัฒนาผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีอาชีพเสริมและให้รายได้เพิ่มไม่เป็นภาระของสังคม ชุมชนสร้างความสามัคคี กรรมการกลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง เสียสละต่อการทำงานอย่างชัดเจนและเหมาะสมแก่วัย กลุ่มสมาชิก ลดภาระหนี้สินการทั้งภาครัฐ และเอกชน ประชาชนแหล่งภายนอกให้ความสนใจต่อการที่ประกอบ

อาชีพ และเป็นตัวอย่างต้นแบบแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างมั่นคง มีอาหารไว้ใช้กินในบ้านตลอกปี ไม่ออกนอกบ้านในยามที่เกิดโรคระบาด

ระดับสังคม

ประชาชนพัฒนาด้านวัฒนธรรม การใช้คำพูด การแต่งกาย ประเพณี ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ รักษาประเพณีให้เยาวชนได้สืบต่อกันมา รักษาวัฒนธรรมที่สนองต่อการการเป็นอยู่ได้เอื้อเฟื้อชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง โดยเสนอการอนุรักษ์อย่างเข้มแข็ง

ระดับนโยบายรัฐ

เป็นแหล่งเรียนรู้ สำนักงานการท่องเที่ยวฯ ให้สนับสนุน พร้อมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานอื่นเข้ามาสร้างการตลาด คุณภาพของที่อยู่อาศัย คุณภาพอาหาร และทำให้เกิดรายได้แก่ประชาชน และเกษตรอำเภอสนับสนุนพืชผลทางการเกษตรที่ใช้เป็นกล้าพันธุ์ การศึกษานอกโรงเรียนมาจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ/ ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

ไม่มีตลาดกลางในการแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้าการเกษตร/สินค้าหัตถกรรม สินค้า OTP ประชาชนบางส่วนว่างงาน หรือยังมีอาชีพไม่แน่นอน ผลผลิตทางการเกษตรขาดการบริหารจัดการด้านตลาดอย่างเป็นระบบ

พืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร/วัฒนธรรมชาวยองขาดการสนับสนุนงบประมาณและขาดการประชาสัมพันธ์

ปัญหาและอุปสรรค โรคระบาดทั่วไป การจัดการตลาดไม่ชัดเจนและแน่นอน

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- จัดหาตลาดกลางในการแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้าการเกษตร/สินค้าหัตถกรรม สินค้า OTOP ของชุมชน

- ปรับวิสัยทัศน์ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ทุนชุมชนเป็นที่ตั้ง เน้นการทำงานแบบรวมกลุ่มสร้างสามัคคีในชุมชน สร้างความเข้มแข็งต่อการประกอบอาชีพอย่างมั่นคง

“เฟอร์นิเจอร์จิ๋ว” ตำบลสบสาย อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

" แพร่ " ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งไม้สักมีผู้ประกอบการรายเล็กรายใหญ่ทำอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้สักหลายพันราย และเมื่อปี 2556 ทางจังหวัดได้มียุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็น "เมืองแห่งเฟอร์นิเจอร์" (Furniture City) ซึ่งถือเป็นเรื่องดีที่ทำให้หลายฝ่ายเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้อุตสาหกรรมไม้ในพื้นที่ตำบลสบสาย อำเภอสูงเม่น ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเฟอร์นิเจอร์ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือก็ว่าได้ ความเป็นมาของกลุ่มเฟอร์นิเจอร์จิ๋ว เกิดจากปัญหาการกำจัดขยะจากเศษไม้ที่เหลือใช้จากการผลิตเฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ และคนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้วิธีการกำจัดโดยใช้วิธีการนำไปเผา หรือนำไปทิ้งทำให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม สภาองค์กรชุมชนตำบลสบสายและสมาชิกในชุมชนได้ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมองเห็นว่าเศษไม้สักบางชิ้นยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยการมาประดิษฐ์ของใช้ต่างๆได้ ทางชุมชนจึงมาแนวคิดนำเศษไม้สักมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์จิ๋วขนาดเล็ก เช่น โต๊ะหมู่บูชาจิ๋ว และได้ทดลองเอาไปขายที่ตลาดบ้านหัวดง ปรากฏว่าสินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์จิ๋วก็ได้รับการตอบรับจากลูกค้าเป็นอย่างดี โดยวัตถุดิบในการผลิตมาจากเศษไม้จากโรงงานเฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ในเขตอำเภอสูงเม่น เฟอร์นิเจอร์จิ๋วมีความประณีตบ่งบอกถึงความเป็นไทยล้านนา สวยงาม ที่สำคัญเป็นไม้สักทองและย่อผลิตภัณฑ์มาจากเฟอร์นิเจอร์ชิ้นใหญ่มาเป็นชิ้นเล็กจิ๋ว

ต่อมาได้มีการปรับประยุกต์สร้างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จิ๋วให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และศึกษาช่องทางและความต้องการของตลาดจากลูกค้า มีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอ กศน. ให้เข้ามาสนับสนุนประชาสัมพันธ์หาช่องทางในการตลาด ในการจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์จิ๋ว และพัฒนาแปรรูปเศษไม้ที่ไม่มีมูลค่าเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

แนวคิดสำคัญของกลุ่มเฟอร์นิเจอร์จิ๋วตำบลสบสายคือการพัฒนาอาชีพเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยเลือกใช้วัสดุที่เหลือใช้และมีอยู่ในชุมชนนำมาแปรรูปเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีการประชุมกับแกนนำ, รวมกลุ่ม, มีการให้ความรู้จากแกนนำ และหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริม, มีการออกแบบสินค้าร่วมกับหน่วยงาน, รวบรวมเศษไม้ที่มีอยู่ในชุมชน และบางส่วนซื้อมาจากโรงงานผลิตประตูหน้าต่าง หรือโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ใหญ่ หาช่องทางในการส่งออกสินค้า, มีสื่อประชาสัมพันธ์, พัฒนาตัวสินค้าให้มีความต้องการของลูกค้า, มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆเพื่อขยายองค์กร มีการพัฒนาตัวสินค้าที่ทันสมัยและมีความต้องการของลูกค้า, พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ

เทคนิค/ทักษะ

1. นำเศษไม้มาเลื่อยให้ได้ตามสัดส่วนที่ต้องการ
2. นำเศษไม้ที่ได้มาวาดตามขนาดที่ต้องการ
3. ฉลุไม้ตามแบบวาด นำมาส่วนประกอบที่ได้มาขัดด้วยกระดาษทรายละเอียด ไม่มีเสี้ยน
4. นำมาตากแดดให้แห้ง
5. นำไม้ที่ฉลุแล้วมาประกอบเข้าด้วยกันด้วยกาวลาเท็กซ์ชนิดพิเศษ
6. เฟอร์นิเจอร์จิ๋วที่ได้มาตกแต่งให้ได้สัดส่วนตามที่ต้องการด้วยวิธีการเลาเตอร์
7. นำชิ้นส่วนมาประกอบเข้าเป็นโต๊ะหมู่บูชาจิ๋ว ตกแต่งด้วยสีให้สวยงามก่อนนำออกจำหน่ายตามตลาดต่างๆ

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

มีการรวมกลุ่มของแกนนำ และหาสมาชิกเข้ากลุ่ม (15-20คน)

มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัด

มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

มีการประชุมประจำเดือนเพื่อหาข้อด้อยของสินค้า หรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกกลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

- สร้างความสามัคคีในกลุ่ม
- มีการเชื่อมโยงสินค้าอื่นๆเพื่อให้เกิดธุรกิจในชุมชน
- มีการจัดระเบียบในการบริหารงบประมาณภายในกลุ่ม
- มีการปันผลให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม และก่อให้เกิดสมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ระดับสังคม

- มีการพัฒนาทักษะในการดำเนินทำงาน
- มีการออมเงินเป็นสวัสดิการกลุ่ม
- ได้รับการยมรับจากหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาส่งเสริมตัวสินค้า

ระดับนโยบายรัฐ

- ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้
- รักษาสินแวดล้อม
- มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- คนในกลุ่มมีความรักความสามัคคีช่วยเหลืองซึ่งกันและกัน
- คนในกลุ่มเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- มีการพัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพ และมีความต้องการของลูกค้า
- มีการบิหารจัดการเรื่องของงบประมาณที่ถูกต้อง
- มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- มีการแข่งขันกันมากขึ้นในท้องตลาด
- สินค้ามีการผลติมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดสินค้าซ้ำซากกับตำบลอื่น

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1. การพัฒนาฉลากผลิตภัณฑ์โลโก้สินค้าที่ทันสมัย
2. การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์/เพจสำหรับขายของ
3. เพิ่มช่องทางการบริการชำระปลายทาง/การบริการด้านการเงิน
4. คัดสรรสินค้าที่ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของลูกค้า
5. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์

กลุ่มเฟอร์นิเจอร์จิ๋วบ้านวังวน
สหกรณ์บริการผลิตภัณฑ์ไม้บ้านวังวนจำกัด

กล้วยตากสามพวงตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ตำบลสามพวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอคีรีมาศ ๗ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมถึง มีคลองสามพวงเป็นสายหลัก ไหลผ่านกลางพื้นที่ จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตตำบลสามพวง มีจำนวน 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยน้ำใส	หมู่ที่ 6 บ้านอานม้า
หมู่ที่ 2 บ้านตะเข้ขาน	หมู่ที่ 7 บ้านหนองแล้ง
หมู่ที่ 3 บ้านสามพวง 1	หมู่ที่ 8 บ้านปลายนา-ปานทอง
หมู่ที่ 4 บ้านสามพวง 2	หมู่ที่ 9 บ้านหัวถนน
หมู่ที่ 5 บ้านหนองสีดา	หมู่ที่ 10 บ้านนาดง

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,158 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 115 คน/ตารางกิโลเมตร โดยแยกเป็นประชากรชาย 2,552 คน ประชากรหญิง 2,606 คนตำบลสามพวงมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่

1. การทำนา ทั้งนาปี นาปรัง
2. การทำไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเหลือง

กล้วยน้ำว้าตากแห้งหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “กล้วยตาก” เป็นผลไม้แห้งที่คนไทยนิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้การผลิตกล้วยตากจะมีอยู่ทั่วประเทศ กลุ่มแปรรูปกล้วยตากตำบลสามพวงได้ทำเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมเริ่มจากประชาชนส่วนใหญ่มักปลูกกล้วยน้ำหว้า กล้วยตานี ในที่ดินทำกินอยู่แล้ว เมื่อให้ผลผลิตจำนวนมาก จึงมีการคิดค้นหาแนวทางในการนำมาแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เสริม ดีกว่าปล่อยทิ้งให้เน่าเสีย จึงมีการร่วมกลุ่มกันแปรรูปผลผลิตในชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรที่มีการปลูกกันเป็นจำนวนมากในชุมชนคือ“กล้วยน้ำว้า” พันธุ์พื้นเมืองชื่อพันธุ์ “มะลิอ่อง” และส่งผลทำให้กล้วยล้นตลาด

ชาวสวนได้แบ่งที่ดินบางส่วนจากทำนำ มาปลูกกล้วยน้ำว้ามะลิอ่อง ครอบครัวละ 3-4 ไร่ ตั้งแต่ช่วงวิกฤติแล้ง 3 ปีที่ผ่านมา หลังปลูกเพียง 1 ปี ก็ให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ดูแลง่าย และลงทุนเพียงครั้งเดียวในการซื้อต้นกล้า จากนั้นก็สามารถขนาดพันธุ์จากหน่อกล้วยได้เอง ซึ่งไม่ยุ่งยาก ปัจจุบันมีสมาชิกปลูกกว่า 50 ไร่ โดยผลผลิตกล้วยดิบทางกลุ่มจะรับซื้อกิโลกรัมละ 5 บาท หรือตามราคาท้องตลาด ซึ่ง 1 เครือมามากกว่า 10 หวี หรือ 15 กิโลกรัม 1 ไร่ให้ผลผลิตมากกว่า 170 กิโลกรัม หากขายเฉพาะกล้วยดิบ เกษตรกรมีรายได้ไม่ต่ำกว่าไร่ละ 12,000 บาท ซึ่งดีกว่าการทำนา และต้นทุนผลผลิตก็ต่ำกว่าเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด เกษตรกรจึงรวมกลุ่มกัน3-4 คน เพื่อแปรรูปกล้วยมะลิอ่อง ซึ่งมีลูกกลมสั้น เปลือกบาง ผิวสวย เนื้อละเอียด

ไส้สีขาว ไม่มีเมล็ดความหวานอยู่ในตัว และมีความหวานธรรมชาติ ไม่ต้องใส่น้ำหรือน้ำผึ้ง มาเป็น “กล้วยตากมะลิอ่อง” และปรับเปลี่ยนจากวางการตากแดดบนลานตากไม้ไผ่ ไหนฝนตก ไม่มีแดด กล้วยก็จะขึ้นราได้ง่าย ทางกลุ่มจึงเลือกนำมาเป็นตากในพาราโมลาโดม หรือระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ กันฝุ่นละอองกันแมลงวันได้ ใช้ระยะเวลาตากเพียง 3-4 วัน ส่วนกล้วยตากแบบเดิมใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 5 วันหลังแปรรูปได้รับการตอบรับจากลูกค้าเป็นอย่างดี แรกๆเน้นประชาสัมพันธ์และขายทานออนไลน์ ปัจจุบันลูกค้าเริ่มรู้จัก สั่งอย่างต่อเนื่อง ยิ่งในช่วงเทศกาลส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ สั่งให้มีการจัดกระเช้า ซึ่งทางกลุ่มฯจัดแบบแพ็คกิ้ง เริ่มตั้งแต่ราคา 25 บาทจนถึง 100 บาท หากจัดกระเช้าเริ่มต้นที่ 300 บาทรวมกระเช้าเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้ต้องแบ่งหน้าผลิต เพื่อจัดส่ง กล้วยตากมะลิอ่องให้ลูกค้า วันละไม่ต่ำกว่า 100 กิโลกรัม ส่งราคากิโลกรัมละ 60 บาท เป็นการสร้างมูลค่าจากขายกล้วยดิบ กิโลกรัมละ 5 บาท นอกจากนี้ทางกลุ่มยังเพาะพันธุ์ต้นกล้าขาย 20 บาท/กล้า และทุกส่วนของกล้วยมะละอ่อง นำมาแปรรูปสร้างมูลค้าได้อีก ทั้งใบตอง หยวก หัวปลี

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

แนวคิดสำคัญของกลุ่มแปรรูปกล้วยตากสามพวง เพื่อต้องการเพิ่มรายได้ด้วยการแปรรูผลผลิตที่ปลูกกันเป็นจำนวนมากในชุมชนจนล้นตลาด หากปล่อยทิ้งไว้อาจจะเกิดการเน่าสียหาย จึงมีการนำมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ให้รู้รักสามัคคี สร้างความเข็มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบครอบเลือกใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด / ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร โดยการจัดรูปแบบโครงสร้างมีคณะกรรมการบริหารจัดการและสมาชิกกลุ่ม และมีหน่วยงานภาครัฐรับรองกลุ่ม ตามสังกัดงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (เช่น กลุ่มกล้วยตาก จดวิสาหกิจชุมชน โดยมีหน่วยงานเกษตรอำเภอเป็นผู้จดรับรองกลุ่มตามกฎระเบียบกระทรวงเกษตร)

เทคนิค/ทักษะ

ได้มีการเรียนรู้ ลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง และมีการค้นคว้าหาข้อมูล ความรู้เพิ่มเติมทางอินเตอร์เน็ต และนำมาปรับใช้ จนเกิดความรู้ความชำนาญ สามารถทำได้เองแบบไม่ต้องใช้ต้นทุนจำนวนมาก อาศัยความอดทน มุ่งมั่น ค้นหาเสน่ห์ของกล้วยตากเพื่อใช้เป็นจุดขายให้กับผลผลิตภัณฑ์ และค้นหากลุ่มลูกค้าเป้าหมาย สร้างความประทับใจทั้งก่อนและหลังการขาย ให้ลูกค้า ติดใจ ซื้อซ้ำ บอกต่อ

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

1.มีโครงสร้างกลุ่มในรูปแบบของคณะกรรมการ ดังนี้

1.นายดำรงณ์ พรมมี ประธาน

2. นางอรอุมา แจ่มใส รองประธาน

3. นางสุจิตรา ชอบตรง เลขา

4. นาง จันทร์เพ็ญ น้อยมา เหรัญญิก

5.นายคำรณ ปานโต ฝ่ายตรวจสอบ

6. นาง ดวงตา นาคสุวรรณ ฝ่ายผลิต

7. นาย นกแก้ว เจ๊กแจว ฝ่ายการตลาด

8. นาย เฉลียว ชาวสวน คณะกรรมการ

รับผิดชอบตามบทบาทหน้าทที่ ที่ได้รับมอบหมายในการนำเนินงานของกลุ่ม ตามข้อบังคับกลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

ประชาชนสามารถนำผลผลิตที่ราคาตกต่ำมาเพิ่มมูลค่าได้ มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่าย รู้จักการบริหารจัดการผลผลิตของตนเอง บริการการปลูกพืชในฤดูการเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องแมลงศัตรูพืช รายได้เพิ่มขึ้นดูจากรายรับในครัวเรือน รายจ่ายที่ลดลง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเช่น ลดค่าใช้จ่ายด้านค่าครองชีพ

ระดับสังคม

การบริหารจัดการกลุ่ม ผลกำไร ในกลุ่มจัดให้มีสวัสดิการแต่ละด้านร่วมถึงสวัสดิการด้านสังคม แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยตัดเตียง

ระดับนโยบายรัฐ

- เกิดการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน ส่งผลระบบเศรษฐกิจระดับจังหวัดในการสร้างรายได้
- ส่งผลให้ราคาสินค้าไม่ตกต่ำจนเกินไป เพราะกล้วยจะไม่ล้นตลาดในพื้นที่จนราคาตกต่ำ

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

มีความร่วมมือ ความสามัคคีในหมู่คณะ รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ ใช้เหตุผลสู่การ แก้ปัญหา จัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เคารพเสียงส่วนมากด้วย เหตุและผล

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- สถานที่ผลิตยังมีขนาดเล็ก
- ยังขาดเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

“เมล่อนสีเหลืองทองบ้านหนองในดงฟาร์ม”ตำบลบางลาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

สภาองค์กรชุมชนตำบลบางลาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประชุมจัดตั้งเมื่อ 28 กันยายน 2556 ชื่อประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคนแรกคือ นายอดิศักดิ์ ศรีนาราง หลังจากครบวาระ 4 ปี ก็เปลี่ยนประธานคนใหม่เป็น นางนิภาวรรณ ศรีนราง สถานที่ตั้ง/ ที่ติดต่อ 101 ม.4 ต.บางลาย อ.บึงนาราง จ.พิจิตร จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมด 10 หมู่บ้าน เข้าร่วมจัดตั้งครั้งแรก 10 หมู่บ้าน ปัจจุบันครอบคลุม 10 หมู่บ้าน จำนวนชุมชน (กลุ่ม / องค์กรชุมชน) ที่เข้าร่วมจัดตั้งครั้งแรก 8 กลุ่มปัจจุบันมีจำนวน 8 กลุ่ม

พื้นที่ตำบลบางลาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านการ ทำนาเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจึงส่งผลกระทบในด้านการตลาดของสินค้าในด้านการเกษตรกรรมมีราคาไม่คงที่ต้นทุนด้านการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนเมื่อสินค้าราคาถูกลง ราคาสารเคมีและปุ๋ยเคมี มีราคาสูงขึ้นและส่งผลให้มีการใช้สารเคมีต่างๆ เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกษตรกรมีสารเคมีตกค้างในร่างการสูงขึ้นตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่าง ก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรี การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพย์กรธรรมชาติส่งผลให้ต้องเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนของค่าเงินและอัตราดอกเบี้ยของตลาดโลก จึงต้องมีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ป้องกันผลกระทบต่อความมั่นคงของคนในเชิงคุณภาพ ปกป้องฐานทรัพยากรเพื่อการรักษาความสมดุลยั่งยืนของระบบนิเวศและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทางเลือกภายใต้การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวกลุ่มต่างๆของตำบลบางลายจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้นโดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อลดต้นทุนในการทำเกษตร ส่งเสริมให้กลุ่มต่างๆในตำบลหันมาใช้สมุนไพร สารอินทรีย์และชีวภาพมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการทำนา คนรุ่นใหม่หันมาทำเกษตรแบบใช้พื้นที่ใช้สอยน้อย เช่น เมล่อนในโรงเรือน

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจึงส่งผลกระทบในด้านการตลาดของสินค้าในด้านการเกษตรกรรมมีราคาไม่คงที่ต้นทุนด้านการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนเมื่อสินค้าราคาถูกลง แม้พื้นที่ตำบลบางลายจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่ก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวมีวัดเกือบทุกหมู่บ้าน เช่น วัดคุณพุ่ม ที่มีหลวงพ่อเงินองค์ทองเหลืองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ กลุ่มทำกระปุกออมสินที่ส่งขายทั่วประเทศ กลุ่มอัดพลาสติกอัดกรอบพระ กลุ่มขนมไทย กลุ่มพริกแกงตำมือ กิจกรรมจิตอาสาสุขภาพ เช่นการแช่เท้า พอกเข่าด้วยสมุนไพร กลุ่มปลูกเมล่อน

ปัจจุบันตำบลบางลายมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรี การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพย์กรธรรมชาติส่งผลให้ต้องเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนของค่าเงินและอัตราดอกเบี้ยของตลาดโลก จึงต้องมีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาเดิมที่มีอยู่แล้ว เชื่อมความต้องการของตลาดโดยหาจุดเด่นสุดของชุมชนมาพัฒนากลไกชุมชนท้องถิ่นและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

<u>หลักคิด/แนวคิด</u>

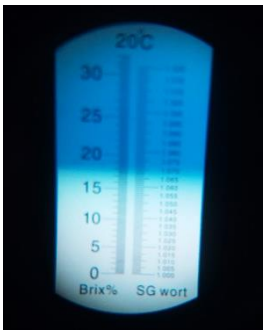
ตำบลบางลายส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมมีความเสี่ยงต่อการ ขาดทุนเมื่อสินค้าราคาถูกลง ราคาสารเคมีและปุ๋ยเคมี คนรุ่นใหม่จึงหันมาทำเกษตรแบบใช้พื้นที่ใช้สอยน้อย เช่น เมล่อนในโรงเรือน เมล่อนบ้านหนองในดงปลอดภัยไร้สารเคมีและยาฆ่าแมลง ปลูกในโรงเรือนกระบวนการโรงเรือนแบบปิด ลูกสีเหลืองทองสวยงาม รสชาติ หวาน กรอบ ทานอร่อย มีความหวานต่อลูก อยู่ที่ 15-18 บริกซ์ ทุกลูกและทุกรอบการผลิต

<u>กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน</u>

1. การวิเคราะห์จุดเด่นของสินค้า

เมล่อนที่ปลูกในโรงเรือนไม่ใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง ปลอดภัยต่อสุขภาพของลูกค้าทุกเพศ ทุกวัย เราปลูกสายพันธุ์ที่แตกต่างกับที่อื่น ตามท้องตลาดส่วนมากจะเป็นพันธุ์ที่มีผิวลายตาข่าย มีอายุการเก็บรักษาที่สั้น ส่วนสายพันธุ์ของเราหลังจากตัดจากต้นมีอายุกาเก็บรักษาได้นาน 15-20 วัน มีลูกสีเหลืองทองสวยงาม รสชาติ หวาน กรอบ ทานอร่อย มีความหวานต่อลูก อยู่ที่ 15-18 บริกซ์ ทุกลูกและทุกรอบการผลิต ลูกค้าทุกเพศ อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ที่เป็นพนักงานส่วนราชการ เจ้าหน้าที่สาธารณะสุข พนักงานบริษัทเอกชน ประชาชนทั่วไปในจังหวัดพิจิตรและทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย

2. การวิเคราะห์ช่องทางการขาย

การใช้เทคโนโลยี สื่อออนไลน์เข้ามาช่วยสื่อสารถึงลูกค้าเป้าหมาย และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เช่น เพจ Facebook “บ้านหนองในดงเมล่อนฟาร์ม” ไลน์ / IG /TikTok เปิดตลาดร่วมวางขายบนตลาดออนไลน์ เช่น Shopee, Lazada การทำป้ายโฆษณาสินค้า ทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์แบบเคลื่อนที่ เช่น สติ๊กเกอร์ติดรถ แจกใบปลิวประชาสัมพันธ์สินค้า ออกบู๊ทแสดงสินค้า OTOP มีสินค้าทดลองชิม ก่อนซื้อ แจกนามบัตร

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายลูกค้า

กลุ่มลูกค้าที่รักสุขภาพในชุมชนและนอกชุมชน ที่ชื่นชอบผลไม้ปลอดภัยแบบไม่ใช้สารเคมี เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (รพ.สต. /โรงพยาบาล) เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ (ขนส่ง/ปภ. /ทางหลวง/ ครู) พนักงานบริษัทเอกชน.ลูกค้าวัยแรงงานที่มีกำลังซื้อิ ลูกค้าวัยเกษียร วัยรุ่น ประชาชนทั่วไปใน จ.พิจิตร และนอกชุมชน เช่นลูกค้าทุกจังหวัดในประเทศไทย

4. การพัฒนาการส่งเสริมการขาย

เมล่อนเรามีบริการส่งสินค้าทั่วประเทศ ด้วยขนส่งเอกชน/ไปรษณีย์ไทย รวดเร็ว 1-3วัน ลูกค้าก็ได้รับสินค้า ค่าจัดส่งไม่แพง ส่วนลูกค้าบริเวณใกล้เคียงที่ไม่สะดวกมารับสินค้าเราก็มีบริการจัดส่งถึงหน้าบ้าน เก็บเงินปลายทาง สินค้าเสียหายเปลี่ยนให้ใหม่ทันที มีโปรโมชั่นคูปองส่วนลดและแลกซื้อ รับประกันความหวาน 15-18 บริกซ์

5. การวิเคราะห์การเพิ่มรายได้

เมื่อสินค้าที่เราจำหน่ายติดตลาดไปในทิศทางที่ดีขึ้น เราต้องการขยายกิจการโดยการสร้างสินค้าตัวใหม่ของเราจะได้มีสินค้าที่หลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับลูกค้ามากขึ้น เป็นการสร้างฐานลูกค้าเพิ่มขึ้น สร้างรายได้เพิ่มขึ้น เช่น น้ำเมล่อน เมล่อนสแน็ก ทำแบบสอบถามความต้องการสินค้าใหม่จากลูกค้าโดยใช่ google from เราจะเอาสินค้าดีๆที่มีคุณภาพสินค้ามีมาตฐานเดียวกับเราเพราะจะได้มีสินค้าที่หลากหลายเพื่อเพิ่มตัวสินค้าตัวเลือกให้กับลูกค้า เป็นการสร้างภาคีเครือข่ายที่นำไปสู่การขยายกิจการของเราด้วยเป็นสิ่งสำคัญเพื่อกระตุ้นยอดขายให้ดีขึ้นด้วย

6. การจัดทำแผนธุรกิจ

1. การตลาด
2. เพิ่มเสน่ห์ สินค้าตัวเอก
3. นำสินค้าตัวรองๆ ที่เราทำขายอยู่แล้วเสนอขายกับกลุ่มลูกค้าประจำ
4. ทำสินค้าตัวใหม่ขายลูกค้าประจำ

5. นำสินค้าจากเพื่อนเครือข่ายมาขายลูกค้าประจำ

7. การจัดทำบริการหลังการขาย

ติดตามสอบถามความพึงพอใจในสินค้าของเราจากลูกค้าทุกคนที่ได้ชิมและซื้อเมล่อนไปทาน โดยทำแบบสอบถามความต้องการสินค้าใหม่จากลูกค้าโดยใช่ google from

<u>เทคนิค/ทักษะ</u>

1.มีทักษะในการเตรียมดินปลูก

2.มีทักษะในการวิเคราะห์ดิน

3.มีทักษะการเพาะเตรียมกล้าเมล่อน

4.มีทักษะในการปรุงปุ๋ย

5.มีทักษะในการตัดแขนงและพันยอด/ผสมเกสร

6.มีทักษะในการหาตลาดสร้างเครือข่าย

กลไกการจัดการ (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	บทบาท
1.นายนพดล สุธรรม	หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่ายผลิต	ปลูกเมล่อนและดูแลเก็บเกี่ยวผลผลิต
2.ว่าที่ร.ต.หญิงมณฑาทิพย์ ศรีนาราง	การตลาด	จัดหาตลาดเครือข่าย/ขายสินค้า
3.นางนิภาวรรณ ศรีนาราง	การตลาด	ประสานหน่วยงาน ภาคี
4.นายบุญส่ง ฉิมคง	ฝ่ายผลิต	เครือข่ายสินค้า
5.นายธนนนท์	ฝ่ายผลิต	เครือข่ายสินค้า

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

1.มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำนา

2.มีภาคีเครือข่ายในชุมชน

3.ลดหนี้จากการซื้อสารเคมี

4.เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน

ระดับสังคม

1.มีการพัฒนากลไกการผลิตระดับชุมชนท้องถิ่น

2.เพิ่มประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

3.ระบบเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

4.กลุ่มสามารถกำหนดราคาเองได้

ระดับนโยบายรัฐ

1.เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน/จังหวัด

2.การกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการพัฒนาระบบการตลาดในชุมชน เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1.มีทุนทางบุคลากรในการผลิตที่ดี

2.มีเครือข่ายในการผลิตสินค้าที่ดี

3.มีทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับพื้นที่

4.มีทุนที่เป็นตัวเงินในการขับเคลื่อนกิจการโดยได้รับการหนุนเสริมจากกลุ่มองค์กรการเงินในชุมชน

5.สามารถกำหนดราคาเองได้

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

1.มีการแข่งขันในทางการตลาดสูง

2.สถานการณ์โรคโควิด-19 ทำให้การตลาดลดน้อยลง ไม่สามารถออกบูธขายสินค้าได้

3.สภาพอากาศในฤดูหนาวและฤดูฝนทำให้ลูกเมล่อนไม่ขยาย ลูกแตก

4.แหล่งเงินทุนหนุนเสริมจากกลุ่มองค์กรเข้าถึงยาก

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

แผนดำเนินงาน (Business Plan) 6 เดือน/1 ปี/3 ปี

ชื่อ ว่าที่รต.หญิงมณฑาทิพย์ ศรีนาราง จังหวัด พิจิตร ผลิตภัณฑ์/สินค้า/บริการ เมล่อนปลอดภัยในโรงเรือน

กิจกรรมจาก Cbmc ข้อ 6	กิจกรรมย่อย	ผู้รับผิดชอบ (ระบุชื่อ สกุล)	วันทำกิจรรม เสร็จ (ระบุ วันเดือนปี)	ใช้ทุนข้อ 7 /8 /9
1. การตลาด	1.1 การทำป้ายโฆษณาสินค้า ทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์แบบเคลื่อนที่ เช่น สติ๊กเกอร์ติดรถ	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง	30 สค 64	9
	1.2. แจกใบปลิวประชาสัมพันธ์สินค้า	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง	5 สค 64	7

	1.3. สร้างเพจ Facebook “บ้านหนองในดงเมล่อนฟาร์ม”	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	10 กค 64	7
	1.4. ออกบู๊ทแสดงสินค้า	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	31 ธค 64	7/8
	1.5. มีสินค้าทดลองชิม ก่อนซื้อ	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ตค 64	7
	1.6. แจกคูปองส่วนลดและแลกซื้อ	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ตค 64	7
	1.7. สร้างและแจกนามบัตร	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 กค 64	7
2. เพิ่มเสน่ห์สินค้าตัวเอก	2.1.ทำยี่ห้อติดสติ๊กเกอร์ของสินค้าให้คนรู้จักแบรนด์ให้รู้จักสินค้าเพิ่มขึ้น	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ตค 64	7 /8
	2.2. เปิดงานแฟร์ Open House ให้ลูกค้ามาเลือกตัดเมล่อนเองที่ฟาร์ม	นพดล สุธรรม	31 ธค 65	7
	2.3. จัดโปรโมชั่นในช่วงวันสำคัญทุกเทศกาล เปิดสั่งจองเขียนลายหรือชื่อบนลูกเมล่อน	นพดล สุธรรม	31 ธค 64	7
	2.4. ทำบรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่นและทันสมัย	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	10 พค 65	8
	2.5. บริการหลังการขายสร้างความประทับใจด้วยคำขอบคุณ	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	20 ตค 64	7
3. นำสินค้าตัวรองๆ ที่เราทำขายอยู่แล้วเสนอขายกับกลุ่มลูกค้าประจำ	3.1. ทำแบบสอบถามความต้องการสินค้าใหม่จากลูกค้าประจำโดยใช่ Google form	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ตค 64	7
	3.2 การแจกผลิตภัณฑ์ตัวอย่างให้ไปทดลองใช้ เช่น น้ำเมล่อน	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ธค 64	7
	3.3. แจกใบปลิวแนะนำสินค้าตัวใหม่ พร้อมอธิบายสรรพคุณ	มณฑาทิพย์ ศรีนารางค์	30 ธค 64	7

4. ทำสินค้าตัวใหม่ขายลูกค้าประจำ	4.1.ทำสินค้าขนาดทดลองให้ชิมฟรี เช่น เมล่อนสแน็ก	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง	30 ธค 65	7
	4.2.ทำราคาเปิดตัวสินค้าให้น่าสนใจ “ซื้อวันนี้ราคา 59 บาท จากราคา 100 บาท”	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง	30 กค 66	7
5. นำสินค้าจากเพื่อนเครือข่ายมาขายลูกค้าประจำ	5.1.สร้างเครือข่ายเมล่อน	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง/นิภาวรรณ ศรีนาราง	30 มิย 65	7
	5.2.สร้างเครือข่ายสินค้าในชุมชนให้มารวมจำหน่ายสินค้ากับเรา	มณฑาทิพย์ ศรีนาราง	30 มค 66	8

“ตลาดโคกหนองนา” ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ตำบลย่านมัทรี มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้าน พื้นที่รวม 15,840 ไร่ สภาพพื้นที่สวนใหญ่ เป็นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำ มีจำนวนครัวเรือน 1,135 ครัวเรือน จำนวนประชากร 3,695 คน การทำมาหากิน/อาชีพส่วนใหญ่ในตำบล เกษตรกรรม รับจ้าง รับราชการ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา ตามตำนาน กล่าวว่า มีพระภิกษุสงฆ์รูปหนึ่ง ล่องเรือมาจากจังหวัดสุโขทัย ตามแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อจะเข้าเฝ้ารัชการที่ 2 ที่นครหลวง เมื่อล่องเรือมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา ถึงคุ้งน้ำบางปราบเห็นว่าเป็นคุ้งน้ำที่ตรงและยาวมีความคิดที่จะเทศน์เรื่อยไปตามคุ้งน้ำโดยล่องเรือไปเทศน์ไปจนจบ 3 กัณฑ์ ตรงที่เทศน์กัณฑ์มัทรีและสุดคุ้งน้ำพอดีชาวบ้านจึงเรียกบริเวณเทศน์กัณฑ์มัทรีจบว่า ย่านมัทรี ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ตำบลย่านมัทรี มี 7 หมู่บ้าน ด้วยความที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีอาชีพทำนา ทำสวน โดยเฉพาะสวนส้มโอขาวแตงกวา จะมีมากที่สุด สวนกล้วยไข่ กล้วยน้ำว้า ทั้งน้ำว้าดง น้ำว้ามะลิอ่อง และเกือบทุกหมู่บ้านทำคือ ขายใบกล้วย หรือใบตอง

ตลาดโคกหนองนา เป็นแหล่งสำคัญที่ทำเกษตรอินทรีย์ และผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับให้เครือข่าย ผู้สนใจไว้ขยายพันธุ์ต่อได้ มีมะเขือยักษ์ ฟักทอง ยุ้งฉางสมัยเก่าก่อนทำด้วยต้นพงฉาบขี้ควาย ของนางวันเพ็ญ นางประยงค์ ยังคงทิ้งร่องรอยไว้ให้คนรุ่นหลังได้คำนึงถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อยู่อย่างเงียบสงบในสมัยก่อน นอกจากนี้มีการทำเกษตรอินทรีย์หลายกลุ่ม สวนส้มโออินทรีย์ ผักอินทรีย์ ฟาร์มปูนา หอยเชอรี่ ไร้พยาธิ ไร้สารเคมี และเลี้ยงปลาในกระชัง นอกจากนี้ยังมีอาหารพื้นบ้านรสชาดอร่อย เช่น ไก่อบฟาง ข้าวมันไก่ ขนมข้าวโปง กล้วยแพ(ข้าวเม่าทอด) ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว กล้วยทอด กาแฟ หน้าวัด ทอดมันหัวปลี ขนมจีนแป้งหมัก เป็นต้น

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

สร้างฐานระบบเศรษฐกิจในชุมชนให้พึ่งตนเองได้ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.1 ต้องการพัฒนาทุนและศักยภาพในพื้นที่ของตำบลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

3.1.2 ต้องการระดมทุนโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของตำบลให้เกิดประโยชน์

สูงสุด

3.1.3 ต้องการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

ดำเนินงานภายใต้สภาองค์กรชุมชน เพราะเป็นศูนย์รวมผู้นำทั้ง 7 หมู่บ้าน สภาฯประสานความร่วมมือกับ อบต.และชุมชน ในการสำรวจรวบรวมข้อมูล และต่อยอดวางแนวทางตลาดโคกหนองนา โดยผ่านโครงการพัฒนาและเชื่อมโยงธุรกิจชุมชน สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมีพี่เลี้ยงมาแนะนำแนวทาง กระทั่งได้ชุดข้อมูล ซึ่งได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนพัฒนาตำบลสามด้านยื่นเสนอต่อท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดที่ยั่งยืนต่อไป

เทคนิค/ทักษะ

ผู้นำมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น และการจัดสำรวจสืบค้นขอมูลศักยภาพตำบล ตลอดจนการร่วมออกแบบตลาดโคกหนองนา

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

สภาองค์กรชุมชน มีบทบาทประสานงานในชุมชนและอำนวยให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยหนุนเสริมกำลังคน สถานที่ และอำนวยความสะดวกต่อการทำกิจกรรม และการรองรับแผนพัฒนาตำบล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วางแนวทางการพัฒนาต่อ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

4.1.ระดับชุมชน

- ผู้นำชุมชนได้ทราบข้อมูลจุดเด่นของตนเอง มีความสามารถในการประสานงาน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย
- เพิ่มมากขึ้น คนในชุมชนตื่นตัวมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวิถีตนเอง และมีการวางเป้าหมายเที่ยวชุมชนร่วมกัน

4.2.ระดับสังคม

- เกิดการร่วมคิด ร่วมหารือกันมากขึ้นกว่าเดิมร้อยละ 60% ลดความขัดแย้ง ร่วมกันให้ข้อมูล

4.3.ระดับนโยบายรัฐ

- ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน เกิดแผนธุรกิจชุมชน
- ความต้องการให้ชุมชนหมู่บ้านอื่นได้รับรู้และรู้จักของดีของตำบล
- กลไกลการจัดการ บริหารการมีส่วนร่วมกับองค์กรและทุกภาคส่วนเพื่อการสื่อสารให้ก้าวไกลอย่างมีประสิทธิ์ติภาพดีขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกในเชื่อมโยง ทำให้ทราบรูปแบบการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

องค์บริหารส่วนท้องถิ่นไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยติดกรอบของ สตง.ทำให้ไม่

สามารถ

พัฒนาชุมชนได้จริงตามที่ชุมชนต้องการ และการแพร่ระบาดของเชื้อโรคติดต่อCOVID ทำให้ไม่สามารถเคลื่อนงานได้ละเอียด

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้า

แผนการดำเนินงาน (Operation plan) :
ชื่อแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ตลาดโคกหนองนา **ระยะเวลาดำเนินงาน** 3 ปี
ชื่อจริง นายวิเชต **นามสกุล** ฉิมสุข **เบอร์ติดต่อ** 085 239 0450

กิจกรรมสำคัญ (จากข้อ 6)	ทำอย่างไร	ผู้รับผิดชอบ (ระบุชื่อผู้รับผิดชอบ)	เสร็จเมื่อไหร่ (ระบุ ว/ด/ป)	ใช้ทุนอะไร
จัดรูปแบบตลาดให้เป็นอัตลักษณ์	1. ประชุมออกแบบตลาด 2. ทำแผนรูปแบบการตลาดเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3.ติดตามความก้าวหน้าของแผน	นายวิเชต ฉิมสุข	1 มกราคม 2565	7
จัดทำสื่อสำหรับโฆษณาประชาสัมพันธ์	1. จัดทำใบปลิวแนะนำตลาด 2.จัดทำป้ายตลาด 3.จัดทำเพจ เฟสบุ๊ค เป็นตลอดออนไลน์ เพื่อเสนอสินค้าและรับออเดอร์ และพูดคุยกับลูกค้า	นายวิเชต ฉิมสุข	1 มกราคม 2565 - 31 ธันวาคม 2566	7
พัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้า	1.ติดต่อกับบริษัทขนส่ง สร้างความร่วมมือและกำหนดเงื่อนไขการขนส่ง ระยะเวลาถึงลูกค้า ของสด ของแห้ง	นายวิเชต ฉิมสุข	1 มกราคม 2565	7
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1. สำรวจสถานที่สำคัญ อาหาร ช่างศิลปะ อาชีพ ตำนาน เรื่องเล่า (ข้อมูล/ภาพถ่าย) และแปลงเกษตรปลอดภัย อินทรีย์ ชนิดพืชที่ปลูก 2. ประชุมโดยใช้วงสภาองค์กรชุมชนตำบล วางแผนการดำเนินงาน การจัดทำข้อมูล การจัดทำแผนเที่ยวชุมชน การจัดทำระเบียบกติกา การกำหนดบทบาทหน้าที่คณะทำงาน 3.ทำกิจกรรมสนุกรู้แปลงเกษตร และเส้นทางเที่ยวชุมชน โพสท์สื่อสาธารณะ ต่อเนื่องเรื่อยๆ โดยใช้ช่องทางสื่อสาธารณะ Facebook, Line และเพจเว็บไซต์ต่าง ๆ	นายวิเชต ฉิมสุข	1 มกราคม 2565 - 31 ธันวาคม 2566	8

การสร้างรายได้ใช้ชุมชุม โดยการจำหน่ายแมสผ้าตำบล คลองน้ำไหล อำเภอ คลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ในราวปี พ.ศ.2499 ได้มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง นำโดยลุงหน้อยหวัน โอ้ทองกับพวก เดินทางอพยพมาตั้งถิ่นฐานมาจาก ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มาอาศัยอยู่ที่บ้านคลองน้ำไหล ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในขณะนั้น ชาวบ้านได้นิมนต์ หลวงพ่อคำมูล อินทรวิชัย เจ้าอาวาสวัดพระบาทแม่ไท อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางร่วมสร้างบ้านแปงเมือง และให้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคลองน้ำไหล เนื่องจากมีลำคลองไหลผ่านและเป็นสายน้ำที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดสายใหญ่ที่หล่อเลี้ยงผู้คนที่อพยพมา ทางการได้แต่งตั้งนายเชียงฝัน เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก มีนายจันทร์ (หนานจันทร์) เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและในปี 2502 บ้านคลองน้ำไหล มีการสร้างโรงเรียนขึ้น 1 แห่ง มี 2 ห้องเรียน ครูคนแรกที่มาชื่อ ครูสมนึก สภาพพื้นที่เดิมคลองน้ำไหลเป็นป่าดงดิบ มีไม้ใหญ่ประเภทไม้ยาง ไม้สัก ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ปี พ.ศ.2511 ได้แยกจากตำบลโป่งน้ำร้อน โดยใช้ชื่อว่าตำบลคลองน้ำไหล เพราะมีลำคลองไหลซึ่งไหลมาจากภูเขาต้นน้ำเขตอุทยานแห่งชาติคลองลาน ซึ่งมีน้ำตกคลองน้ำไหล เป็นน้ำต้นทุนและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ประชากรมาจากหลายจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น ลำปาง น่าน แพร่ เชียงราย ลำพูน ภาคอีสาน ร้อยเอ็ด นครพนม ภาคกลาง เช่น นครสวรรค์ พิจิตร ภาคใต้ เช่น นครศรีธรรมราช และมีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (ปกากะญอ) อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ 16 บ้านสามัคคีธรรม จำนวน 30 ครัวเรือน อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร

ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่

ตำบลคลองน้ำไหลมีทั้งหมด 28 หมู่บ้าน ประชากรรวม 19,298 คน ชาย จำนวน 9,582 คน หญิง 9,716 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 7,455 ครัวเรือน

ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบเชิงเขา มีภูเขาสลับ ซับซ้อน เป็นจำนวนมาก พื้นที่ภูเขา เป็นป่าไม้อุดมสมบรูณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร มีน้ำตกที่นำตกตลอดทั้งปี คือ น้ำตกคลองน้ำไหล (น้ำตกปางควาย) มีบึงขนาดใหญ่ คือ บึงหล่ม มีน้ำตลอดปี มีลำคลองที่ได้รับน้ำบนภูเขา 3 สาย คือคลองน้ำไหล คลองปิ่นโต และคลองใหญ่ มีฝนตกในฤดูฝนและมีฝนทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายน กรกฎาคม มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 245,625 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 69,483 ไร่

ขอบเขตตำบลคลองน้ำไหล มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสักงาม	อำเภอคลองลาน	จังหวัดกำแพงเพชร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลคลองลานพัฒนา	อำเภอคลองลาน	จังหวัดกำแพงเพชร
ทิดตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลวังทอง	อำเภอเมือง	จังหวัดกำแพงเพชร

	ติดต่อกับ	ตำบลอ่างทอง	อำเภอเมือง	จังหวัดกำแพงเพชร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลโมโกร	อำเภออุ้มผาง	จังหวัดตาก

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ที่แร่ระบาดในปัจจุบันทำให้ ประชากรในพื้นที่ขาดอาชีพ ขาดรายได้ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย หนี้สินเพิ่มขึ้น จึงเกิดการรวมตัวของชาวบ้านที่จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน และป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองน้ำไหล จึงเกิดแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับชุมชน โดยวางอยู่บนแนวคิดการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชน การสร้างทางเลือกด้านอาชีพที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ณ ปัจจุบันโดยเกิดความคิดในการจัดทำแมสผ้าเพื่อจำหน่ายและแจกจ่ายให้กับประชากรที่ ไม่มีกำลังทรัพย์ในการจัดซื้อแมส และยังสามารถจำหน่ายแมสเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับชาวบ้านที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ในช่วงที่ไวรัสระบาด

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมกลุ่มองค์กรที่มีความสนใจในการร่วมกันจัดทำแมส เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. จัดตั้งกลุ่มเพื่อทำการหารือกระบวนการทำงาน
3. ร่วมกันตรวจสอบ สำรวจความต้องการของประชากรในชุมชน บุคคลว่างงาน
4. ประสานงานกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวเข้ามาให้การสนับสนุน และส่งเสริม
5. จัดทำแผนพัฒนาการกับหน่วยงานภาคี
6. เข้าร่วมอบรมสัมมนาร่วมกับชมรมการท่องเที่ยว ร่วมกับหน่วยงานภาคี
7. ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานในการจัดทำแมสเพื่อบูรณาการร่วมกันในการป้องกันพร้อมกับการสร้างรายได้
8. ประชุมติดตามความก้าวหน้าและสรุปบทเรียนการทำงาน

เทคนิค/ทักษะ

- จัดหาวัสดุมาทำการผลิตสินค้าตัวอย่าง เพื่อนำเสนอต่อร้านค้า และสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีหลายสีหลายแบบ
- ผลิตสินค้าเพื่อนำไปวางตามจุดจำหน่ายที่ได้ตกลงกันไว้
- การสร้างเครือข่ายสินค้าชุมชน
- ทำตัวอย่างสินค้าเพื่อไปนำเสนอต่อสถานที่จำหน่ายในชุมชน
- สร้างเฟสบุ๊ค / สร้างเพจ
- จัดโปรโมชั่นแนะนำสินค้า โพส สินค้าผ่านทางเฟสบุ๊ค เพจ

- ฝากขายร้านที่ระลึก/สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

1.ประธานกลุ่ม ทำหน้าที่บริหารจัดการวางระบบการผลิต แผนการผลิต การตลาด / ดูแลเฟส เพจ ควบคุมการโพส รับออเดอร์ เพจของกลุ่ม

2.เลขากลุ่ม ทำหน้าที่ รับสมัครสมาชิกที่จะเป็นเครือข่ายการผลิต ทำข้อตกลง เงื่อนไข จัดทำและรายงานผลการดำเนินงานทั้งระบบ ตรวจสอบการผลิต ติดต่อประสานงาน สถานที่วางสินค้าของกลุ่ม วางแผนการตลาดร่วมกับประธานและการตลาด

3.เหรัญญิก/การเงินและสต๊อก ทำหน้าที่ดูแลด้านการเงิน รายรับ รายจ่าย ของกลุ่ม ดูแลด้านสต๊อกสินค้า

4. การตลาด /แอดมิน ทำหน้าที่ดูแลเฟส เพจ ควบคุมการโพส รับออเดอร์ เพจของกลุ่ม วางแผนการตลาดร่วมกับประธาน

5.ฝ่ายการผลิต ทำหน้าที่วางแผนการผลิตร่วมกับประธานกลุ่ม แจกจ่ายงานการผลิต สอนงาน การตัด การเย็บ ให้สมาชิกของกลุ่ม วางแผนการตลาดร่วมกับประธาน

6.ฝ่ายจัดซื้อ จัดหา สำรวจข้อมูลวัตถุดิบที่มีในชุมชนจากกลุ่มเครือข่าย เช่น ผ้าทอในชุมชน วัสดุประกอบต่าง ๆ ที่มีในชุมชน

7.ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ ทำหน้าที่ตรวจสอบชิ้นงานที่ได้รับคืนจากสมาชิกก่อนจ่ายค่าแรง วางแผนการตลาดร่วมกับประธาน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

- สมาชิกมีรายได้จากเพิ่มขึ้นจากการใช้เวลาว่างจากการทำการเกษตร
- สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทอผ้าจำหน่ายให้กลุ่ม เป็นวัตถุดิบในการผลิตให้กลุ่ม
- เครือข่ายมีรายได้จากการจำหน่ายวัตถุดิบให้กลุ่ม เป็นอีกช่องทางการจำหน่ายสินค้า

ระดับสังคม

1.มีการนำรายได้ส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนเพื่อการพัฒนา เพื่อการส่งเสริมอาชีพในตำบล ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสังคมมีความสุขขึ้น

2.เกิดเครือข่ายการผลิตและจำหน่ายสินค้าขึ้นในชุมชนทั้งระดับชุมชน ตำบล

3.เกิดแนวความคิดด้านการบริหารจัดการ การผลิตสินค้าชุมชนรูปแบบใหม่ ที่เหมาะกับยุคสมัย และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

4.เกิดความร่วมมือของแต่ละฝ่ายในชุมชน ตำบล

ระดับนโยบายรัฐ

1.สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดในด้าน เศรษฐกิจและทุนชุมชน ด้านสังคม

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1) จากนโยบายรัฐบาลที่ให้มีการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งให้กลุ่มผู้ที่ประสบปัญหาจากสถานการณ์นี้ ขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ
2) ผลกระทบจากปัญหาด้านสุขภาพ ส่งผลต่อแนวคิดในการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตที่เน้นเรื่องความปลอดภัยและสุขภาพที่ดี
3) การบริหารจัดการของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มสมาชิกได้ดำเนินงาน ได้แลกเปลี่ยนความรู้และมีประชุมเพื่อติดตามผลที่มีความเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

1.ขาดความชำนาญในการออกแบบ

2.ขาดเครื่องจักร เช่นเครื่องตัด จักรเย็บผ้าที่สามารถเย็บผ้าหนา ผ้าบางได้ บรรจุภัณฑ์

3.ทุนในการดำเนินการไม่เพียงพอ

4.สมาชิกขาดความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ สร้างเพจ

กล้วยหน้างอ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ตำบลน้ำไผ่ตั้งอยู่บนภูเขา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอน้ำปาด ประมาณ 30 กิโลเมตร มีรถโดยสารสองแถวจากอำเภอน้ำปาดไปตำบลน้ำไผ่และจากตำบลน้ำไผ่มาอำเภอน้ำปาด วันละ 1 เที่ยว การเดินทางจากอำเภอน้ำปาดมาตำบลน้ำไผ่ใช้ทางหลวงหมายเลข 1212 ตอนแยกทางหลวงหมายเลข 1239 ห้วยเดื่อ - บ้านเพีย อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ประมาณ 95 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 345 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 215,625 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศของตำบลน้ำไผ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีลักษณะเป็นภูเขาสูง สภาพดินเป็นดินลูกรัง มีที่ราบลุ่มบางส่วนที่ใช้ประโยชน์ในการเกษตรประมาณ ร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด

สภาพทางเศรษฐกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไผ่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำนา, ทำไร่,ไร่ข้าวโพด,ทำสวนสับปะรด,เลี้ยงสัตว์ และบางส่วนประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ที่ทำอาชีพเกษตรกรรมได้ผลผลิตน้อย และราคาตกต่ำ รายได้เฉลี่ย 23,000 บาท/คน/ปี ของประชากรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมีจำกัดและไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

พื้นที่ตำบลน้ำไผ่มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอุทยาน 60% ป่าสงวน 30% พื้นที่ สปก. 10% ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือข้าวโพด ข้าวไร่ ต่อมามีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มโดยการบุกรุกพื้นที่ป่า จนกระทั่งเมื่อปี 2557 – 2559 มีคำสั่ง คสช. ทวงคืนพื้นที่ป่าและชาวตำบลน้ำไผ่โดนทวงคืนพื้นที่ป่าประมาณ 2,0000 กว่าไร่ ทำให้เกิดปัญหาระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานรัฐ จึงมีการพูดคุยกันและเกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน เพราะภาครัฐห้ามปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์ม ไม้ยืนต้น จึงมีการระดมความคิดว่าเราจะทำอย่างไร เราจะแก้ไขปัญหาแบบไหน เพื่อให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ เลยมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ร่วมพัฒนาน้ำไผ่ เพื่อเป็นแรงและพลังให้การแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ได้มีการรวมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยโดยมีการเปรียบเทียบแปลงโดยการปลูกข้าวโพดครึ่งหนึ่งปลูกกล้วยครึ่งหนึ่ง แล้วมาสรุปรายรับ – รายจ่าย เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพราะการปลูกกล้วยไม่ได้ใช้สารเคมี จะลดต้นทุนในการผลิตและสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ลดสารเคมีในเลือด ลดการบุกรุกป่า ลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐกับชาวบ้าน

พื้นที่ตำบลน้ำไผ่เป็นพื้นที่พิเศษอยู่ในเขตป่าอุทยาน,ป่าสงวน,เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นและไม้เศรษฐกิจได้ ประชาชนส่วนใหญ่ทำไร่ข้าวโพดเพื่อลดปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่จึงได้ จัดตั้งกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าขึ้น เพื่อจะได้ทดแทนการทำข้าวโพดเพราะกล้วยน้ำว้าสามารถปลูกได้ทุกพื้นที่เป็นพืชใช้น้ำน้อย กล้วยสามารถแปรรูปใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ที่สำคัญไม่ใช้สารเคมี ลงทุนน้อยสามารถขยายพันธุ์เองได้ ต้นกล้วยสามารถนำมาใช้ทำปุ๋ยหมักใบใช้ในการบรรจุขนมไทย และงานประดิษฐ์ต่างๆหัวปลีและหยวกใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง ก้านกล้วยใช้ในการทำเครื่องถักทอได้ ส่วนผลขายได้ทั้งผลดิบและผลสุก

พ.ศ.2560 เกิดการรวมกลุ่มอาชีพผู้ปลูกกล้วยเนื่องจากไม่มีตลาดรองรับไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง จึงจัดตั้งเป็นศูนย์รวบรวมผลผลิตเพื่อต่อรองราคา

พ.ศ.2561-ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาอาชีพผู้ปลูกกล้วยโดยการนำกล้วยมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดโดยระยะแรกได้มีการทดลองทำกล้วยอินทรีย์แห้งบดผงสำหรับชงเป็นชาดื่มเพื่อป้องกันโรคกระเพาะอาหาร ต่อมาได้มีความพยายามแปรรูปกล้วยหากหลายชนิดมากยิ่งขึ้น มีการนำกล้วยหักมุกมาทำเป็นกล้วยฉาบโดยชาวบ้านได้ตั้งชื่อว่ากล้วยหน้างอ เพื่อสร้างเรื่องราวและกระตุ้นสินค้าทางการตลาด

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

เนื่องจากพื้นที่ตำบลน้ำไผ่เป็นที่ราบเนินเขาสูง ภาคการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาล ประกอบกับแหล่งน้ำไม่สามารถทำแหล่งน้ำถาวรได้จึงทำให้น้ำที่ใช้ในภาคการเกษตรขาดแคลน ไม่มีน้ำใช้ในภาคการเกษตรในช่วงฤดูอื่นๆ ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำไผ่ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมอาชีพของในตำบลซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ปลูกกล้วยน้ำหว้าเป็นจำนวนมากเนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ไม่ต้องใช้น้ำเยอะและสามารถทนความแล้งได้ดังนั้นกล้วยจึงเริ่มมีมากขึ้นในตำบล และส่งผลทำให้กล้วยล้นตลาด ในปี 2563 ชาวบ้านจึงรวมกลุ่ม 10 คน นำกล้วยมาตากแดด มาแปรรูป เอากล้วยให้ไก่ หรือสัตว์เลี้ยงกินเป็นอาหาร และแบ่งปันกัน จนวิวัฒนาการ และเทคโนโลยี ผู้บริโภคสนใจกล้วยสุกทอดเป็นจำนวนมาก กลุ่มแม่บ้านตำบลน้ำไผ่จึงได้รวมกลุ่มกันอีกครั้ง ปรับปรุง กรรมวิธีการแปรรูปกล้วยสุก โดยนำกล้วยสุกมาทอด ตามพื้นที่เศรษฐกิจและบริบททุนชุมชนของตำบลน้ำไผ่ ปัจจุบันทางกลุ่มได้วางแผนการจัดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ทำแปรรูปกล้วยเป็นกล้วยหน้างอภูเมี่ยง

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

เริ่มจากเตรียมอุปกรณ์ภาชนะ ดังนี้

Bongna
หน่าง

Bongna
หน่าง
Tel.063-4649745, 090-2816843

ส่วนผสมและวิธีการทำกล้วยหน้างอ

1 กระทะ

2 มีดสไลด์

3 ตะหลิว

4 ตะแกรง

5 ถาดสำหรับพักกล้วยขึ้นจากกระทะ

6 ถุงร้อนขนาดใบใหญ่สำหรับใส่กล้วยทอดที่เย็นแล้ว

7 น้ำมันปาล์ม

8 ถังแก๊สพร้อมชุด

9 พัดลม

10 ถุงมือผ้า

11 ผ้ากันเปื่อน/หมวก

12 มีดสำหรับปอกกล้วย

13 กล้วย

14 ใบเตยสด

ขั้นตอนการทำ

1. นำกล้วยสุกขนาดกลางมาปอกเปือกออก

2. ตั้งกระทะให้ร้อนแล้วเทน้ำมันลงในกระทะ

3. สไลค์กล้วยลงในกระทะ

4. คนไปมาเพื่อไม่ให้แผ่นกล้วยติดกันประมาณ10นาที

5. ตัดใบเตยเป็นท่อนๆละประมาณ1ซ.ม แล้วนำลงไปทอดพร้อมกับกล้วยพอกล้วยเหลืองก็ตักออกจากเตานำไปพักไว้ที่ถาดที่เตรียมไว้

6. เปิดพัดลมเป่าเพื่อไม่ให้แผ่นกล้วยติดกัน

7.พอกล้วยเย็นแล้วก็นำเก็บใส่ถุงร้อนใสที่เตรียมไว้ (ระวังอย่าให้อากาศเข้า)

8.บรรจุใส่ถุงเพื่อจำหน่วย

-ออกแบบโลโก้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

-ออกแบบบรรจุภัณฑ์ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

-ศึกษาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์

-สร้างเพจกลุ่มในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

เทคนิค/ทักษะ

จากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ลองถูก ลองผิด และเปิดดูทางอินเตอร์เน็ตบ้าง จนเกิดความรู้ความชำนาญ สามารถทำได้เองแบบไม่ต้องใช่ทุนมากมาย ใช้แค่หนึ่งสมอง สองมือก็สามารถทำธุรกิจได้ เพียงอาศัยความอดทนมุมานะพยายามเอาชนะสิ่งที่คิดจะทำ

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

มีการรวมกลุ่มและมีคณะกรรมการขับเคลื่อนดังนี้

- กลุ่มอนุรักษ์ร่วมพัฒนาน้ำไผ่จำนวน 25 คน มาจากตัวแทนแต่ละหมู่บ้านมีบทบาทในการสนับสนุน
- ติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องของแผนงานของงบประมาณ
- วางแผนพัฒนากลุ่ม
- อบต. บรรจุให้แผนเรื่องส่งเสริมอาชีพแปรรูปกล้วยลงในแผนพัฒนา 4 ปี
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) พอช. สนับสนุนเรื่องงบประมาณ
- ป่าไม้ สนับสนุนโครงการพื้นที่ป่าชุมชนโดยกันแนวเขตพื้นที่ให้ชัดเจน

ผลการเปลี่ยนแปลง

ระดับชุมชน

- ระดับชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อการสร้างรายได้ร่วมกัน และมีการบริหารจัดการภายในกลุ่มกันเอง มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้ง อบต. พช. เกษตร มหาวิทยาลัย
- มีการเพิ่มพื้นที่ปลูกกล้วยเพิ่มขึ้นเป็น 30 ราย
- ลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดโดยเปลี่ยนพื้นที่เป็น 2 ส่วน ส่วนที่1 ปลูกข้าวโพด ส่วนที่ 2 ปลูกกล้วย เพื่อเปรียบเทียบรายได้รายจ่ายและสุขภาพ
- เลิกใช้สารเคมีในพื้นที่ปลูกกล้วยทุกแปลง
- เกิดการฟื้นฟูสภาพของดินให้มีความสมบูรณ์
- แก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า ลดปัญหาความขัดแย้งกับหน่วยงานรัฐ
- คนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายดีขึ้น สารเคมีในร่างกายลดลงจากการตรวจร่างกายจาก รพ.สต.น้ำไผ่

ระดับสังคม

เกิดการช่วยเหลือผลผลิตกล้วยระดับอำเภอ เพื่อช่วยให้ราคากล้วยไม่ตกต่ำเกินไป โดยการรวมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยและรับซื้อแบบราคากลาง ช่วยเหลือเกษตรกรในอำเภอและช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอำเภอ

ระดับนโยบายรัฐ

- เกิดการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน ส่งผลระบบเศรษฐกิจระดับจังหวัดในการสร้างรายได้
- ส่งผลให้ราคาสินค้าไม่ตกต่ำจนเกินไป เพราะกล้วยจะไม่ล้นตลาดในพื้นที่จนราคาตกต่ำ

- เกิดการยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ
- อบต. บรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ในเรื่องการส่งเสริมและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำหว้า
- ป่าไม้ สนับสนุนโครงการป่าชุมชนโดยกันแนวเขตที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- องค์ความรู้ในการแปรรูปที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น
- วัตถุดิบ (กล้วย) ที่คัดเลือกอย่างดี
- ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกกลุ่ม
- หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

สถานที่ผลิตยังมีขนาดเล็ก

ยังขาดเครื่องจักรที่ช่วยในการผลิต

ฟักทองอินทรีย์ พืชผักอินทรีย์ของดีตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

1.บริบทชุมชน

ตำบลสถาน เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ตั้งอยู่บริเวณตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของอำเภอนาน้อย ราษฎรตำบลสถาน มีการอพยพมาจากห้วยเป๋า เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2442 ซึ่งมักจะเกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี จึงอพยพย้ายมาเพื่อหาที่ดินทำกิน โดยตั้งชื่อว่าตำบลสถาน ซึ่งที่มาของตำบลมาจาก ชื่อของดอกไม้ชนิดหนึ่ง ชื่อ ดอกสถาน เป็นดอกไม้ที่หอมและสวยงามขึ้นเต็มไปหมดที่บ้านสถาน จึงตั้งชื่อ “ตำบลสถาน” ตามชื่อของดอกไม้ โดยมีการปกครองรูปแบบสภาตำบลเมื่อปี พ.ศ.2537 และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา โดยสภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบ สลับภูเขา อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำไหลผ่านจำนวน 6 สาย ได้แก่ แม่น้ำหิน ห้วยปาด ห้วยร้องพญา ห้วยเป๋า ห้วยศาลา ห้วยหง่วม ซึ่งไหลผ่านมาจากอำเภอนาหมื่น ผ่านตำบลสถาน ไหลรวมกันเป็นแม่น้ำแหง และรวมเป็นแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักสายใหญ่ของจังหวัดน่าน

ตำบลสถาน ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาน้อย ตามทางหลวงหมายเลข 1026 ไปทางทิศใต้ระยะทาง 10 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดน่านเป็นระยะทาง 70 กิโลเมตร โดยเส้นทางจากจังหวัดน่านมายังอำเภอนาน้อย จะผ่านมาทางอำเภอเวียงสา ลักษณะเส้นทางลาดยางคดเคี้ยวไปมาตามลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นป่าและภูเขา มีพื้นที่ราบมีน้อย มีการคมนาคมที่สมบูรณ์ ตำบลสถานมีเนื้อที่รวมประมาณ 360 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 22,339 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ตำบลสถานมีจำนวน 12 หมู่บ้าน

2. พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ก่อนปี 2560 คนชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำไร่ทำสวน ปลูกข้าวโพด ยางพารา ฟักทอง ปลูกผักสวนครัว แต่ไม่เป็นเกษตรอินทรีย์ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขายไม่มีการรวมกลุ่ม เกษตรกรในตำบลส่วนใหญ่มีสารเคมีตกค้างในร่างกาย บริโภคอาหารจากภายอกชุมชน (กับข้าวถุง) *“มัวยะก๋าน ลืมยะกิ๋น”* ตำบลสถานปัญหาหลักทางด้านเศรษฐกิจพบปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับทางด้านหนี้สินทั้ง ภาคครัวเรือน และภาคการเกษตร ส่งผลให้เกิดผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ทำให้รายจ่ายไม่เพียงพอกับรายได้ ประชาชนไม่มีเงินออม ซึ่งเกิดหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นสภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบันและจากการใช้จ่ายของครัวเรือน แนวทางการแก้ไขปัญหา ตำบลสถานได้ร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรม และความเชี่ยวชาญของทุนทางสังคม และนำมาประมวลผลเป็นข้อมูลในการออกแบบแนวทางการจัดการ

สถานการณ์ต่างๆ หรือในการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุนทางสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีความมีความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของชุมชน ในการช่วยเหลือ การเกื้อกูล การพึ่งพาอาศัยกันและกัน สร้างเสริมความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

ปี 2560 ผู้นำได้มองเห็นสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชนจึงชักชวนคนใกล้ชิดหันมาปรับเปลี่ยนการผลิตปลูกผักอินทรีย์ หาที่ปรึกษา (เกษตรอำเภอ) แนะนำให้รู้จักเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ของคุณฑิฆัมพร กองสอน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเริ่มประสานการทำงานร่วมกัน มีการส่งตัวแทนไปศึกษาดูงานที่ จ.เชียงราย และได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาดูงาน แล้วกลับมารวมกลุ่มคนมีใจ มีอุดมการณ์เดียวกัน ลงมือปฏิบัติการทำแบบลองผิดลองถูก ต่อมาได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรบ้านป่ากล้วย และร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายอินทรีย์อำเภอนาน้อย สมาชิกเริ่มออกไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อกลับมาพัฒนากลุ่ม และเทคนิควิธีการปลูกผัก ปลูกฟักทองให้มีคุณภาพ

ปี 2561 ได้เข้าร่วมโครงการนักเรียนเกษตรมืออาชีพ ซึ่งดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนาน่าน(มทร.น่าน) ประกอบกับสถานการณ์ด้านสุขภาพของคนในครอบครัว เจ็บป่วยมีโรคประจำตัว และบุตรได้เรียนพยาบาลและเภสัชกร จึงทำให้กลายเป็นแรงกระตุ้นทำให้มุ่งมั่นที่จะทำเกษตรอินทรีย์แทนการทำเกษตรเคมี นอกจากนี้ได้มีเวทีทบทวนสภาองค์กรชุมชน ทำให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงสถานการณีปัญหา และผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร กันแต่ถูกแรงต่อต้านว่าทำไม่ได้/ผู้นำต่อต้านไม่เชื่อมั่น “ท้อแต่ไม่ถอย” มุ่งมั่นและขยายฐานสมาชิกจาก 2 คนมาเป็น 28 คน ผลผลิตขายดี ตลาดชุมชน สถานที่ราชการ

ปี2562 กลุ่มเกษตรอินทรีย์หาความรู้เพิ่มเติม และเข้ารับการอบรมโครงการนักเรียนเกษตรกรมืออาชีพของ มทร.น่าน มีการตรวจและรับรองแปลงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กรมส่งเสริมการเกษตรเข้ามาช่วยสนับสนุนโรงเรือนปลูกผัก และขยายจากการปลูกพืชผักสวนครัวมาปลูกฟกทองอินทรีย์ โดยสนง.เกษตรอำเภอนาน้อยมาอบรมให้ความรู้การทำสารชีวภัณฑ์และสนับสนุนวัสดุ-อุปกรณ์และวัสดุบรรจุภัณฑ์

ปี2563 สภาองค์กรชุมชนตำบลสถานได้รับการสนับสนุนงบประมาน โครงการเศรษฐกิจและทุนชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์จาก พอช. ในการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน มีการตรวจแปลง การลงพื้นที่การเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบล เริ่มมีการเชื่อมโยงกับผู้นำในระดับท้องที่และจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจตำบลเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์น่าน และ สวทช.ขับเคลื่อนเรื่องพริกอินทรีย์ ฟักทองเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์ท้องถิ่น (GI) มีการสำรวจ เก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล พริกและฟักทอง นำผลผลิตออกร้านตามงานต่าง ๆ จนเป็นที่รู้จัก ได้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้กลับมาอยู่ในชุมชนและทำงานร่วมกับกลุ่ม

ปี2564 ร่วมกับเครือข่ายฯ ในการเปิดตลาดระดับอำเภอ จังหวัด ในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 พืชผักอินทรีย์กลายเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มจึงมีการพัฒนารูปแบบการซื้อขายในระบบออนไลน์มีการเปิดเพจขายผัก โดยใช้ชื่อเพจว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต.สถาน นอกจากนี้ได้ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจโดยร่วมมือกันหลาย ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของทางภาครัฐ หรือองค์กรส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มหรือบุคคลมีความ

เชี่ยวชาญและสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจภายในชุมชนตำบลสถานให้ดีขึ้น เช่น การเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพ กลุ่มสตรี โดยเน้นการสอนการทำอาหารเพื่อสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนหลักจากการประกอบอาชีพหลัก โดยมีการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีในทุกหมู่บ้าน สนับสนุนการดำเนินงานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน การจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพจักสานในผู้สูงอายุ โดยนำผู้สูงอายุมาเรียนรู้การทำไม้กวาดเพื่อจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ อาทิ ไม้กวาด กล่องข้าว ข้าวเกรียบฟักทอง เป็นต้น

3.การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

3.1.หลักคิด/แนวคิด

- เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพของคนในครอบครัว และชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำเกษตรเคมี เป็นแรงจูงใจให้ปรับเปลี่ยนการผลิตจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์
- คำสบประมาทของเกษตรกรเพื่อนบ้านในชุมชนที่ไม่เชื่อมั่นในแนวทางของเกษตรอินทรีย์ ได้กลายเป็นแรงผลักดันที่ทำให้มีความมุ่งมั่นในการทำเกษตรอินทรีย์ให้เกิดผลสำเร็จ
- ผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นในระบบเกษตรอินทรีย์
- ความต้องการในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และต้องการยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปสู่ตลาดระดับพรีเมี่ยม

3.2.กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุม พูดคุยถึงปัญหาสถานการณ์ในตำบล และชี้แจงสร้างความเข้าใจถึงแนวทางเกษตรอินทรีย์
2. มีการรวมกลุ่มสมาชิก
3. ศึกษาหาความรู้ หาเพื่อน หาเครือข่าย
4. ยกระดับและพัฒนาคุณภาพผลผลิตและกลุ่ม
5. แบ่งบทบาทหน้าที่คณะกรรมการ สมาชิก
6. ศึกษาช่องทางการตลาด วางแผนการผลิต โดยเอาการตลาดนำการผลิต
7. สรุปบทเรียน ติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

3.3.เทคนิค/ทักษะ

- ใช้องค์ความรู้เดิม (วิถีชีวิตของคนรุ่นก่อนๆ) ทักษะภูมิปัญญาเดิมในการผลิต เช่น ภูมิปัญญาเดิมในการคัดเลือกเม็ดพันธุ์
- เริ่มทำงานกับคนใกล้ชิดก่อนแล้วค่อยขยายไปยังเพื่อนบ้าน
- ค้นหาคนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน หาเพื่อน เครือข่าย
- หาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ “น้ำไม่เต็มแก้ว”

- ไม่หวงวิชาถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ที่สนใจ สมาชิก
- ยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน
- เทคนิคการปลูกผัก ทำปุ๋ย
- ใช้ทุนภายใน พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

3.4. กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

- มีคณะกรรมการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ตำบลสถาน จำนวน 20 คน
- สภาองค์กรชุมชนตำบลสถาน
- ท้องถิ่น/ท้องที่ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
- หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริม/สนง.เกษตรอำเภอ/พอช/สถาบันการศึกษา (มทร.น่าน) สนับสนุนความรู้ งบประมาน วัสดุอุปกรณ์
- เครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์น่าน/สหพันธุ์เกษตรกรรมยั่งยืน จ.น่าน/ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์

4.การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

4.1.ระดับชุมชน

- ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ประมาณเดือนละ 2,000 บาท หรือปีละ 24,000บาท
- คนในชุมชนเริ่มยอมรับ
- สมาชิกมีความรู้/เทคนิค/ทักษะเพิ่มขึ้น เรื่องการคัดเลือกเม็ดพันธุ์

4.2.ระดับสังคม

1. มีตลาดรองรับชัดเจน ตลาดอินทรีย์ Tops
2. มีกลุ่มลูกค้า/ผู้บริโภคเพิ่มขึ้น จำนวน 70% เพราะคนหันมาหลักสุขภาพ
3. ผู้บริโภคให้การตอบรับ/ยอมรับคุณภาพของผลผลิต/สด/สะอาด/ปลอดภัย
4. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด

4.3.ระดับนโยบายรัฐ

1. หน่วยงานภาครัฐ/ท้องที่/ท้องถิ่น/สถาบันการศึกษาให้การสนับสนุน
2. อบต.บรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ และด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการตลาด

5. ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- คน/แกนนำ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ

- คุณภาพผลผลิต คงที่ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- โอกาส/กระแสสังคม (นโยบายเอื้อ) ที่นิยมในพืชผักอินทรีย์ และรักสุขภาพ
- มีเพื่อน/เครือข่าย/สถาบันการศึกษา คอยหนุนเสริมและให้การสนับสนุน
- มีรายได้เพิ่มขึ้น เลี้ยงตนเอง ครอบครัวได้

6.ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- สภาพภูมิอากาศ (การเปลี่ยนแปลง)
- ศัตรูพืช
- โรคพืช
- ไม่มีพื้นที่
- ระบบชลประทาน
- ผลผลิตไม่เพียงพอ/ไม่มีความหลากหลาย

7. แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1. ขยายฐานการตลาด
2. วางแผนการตลาด
3. การแปรรูปยกระดับพัฒนาให้มีมูลค่าสูงขึ้น
4. พัฒนากลไกกลุ่ม/สมาชิกให้มีทักษะการผลิต/การตลาดเพิ่มขึ้น
5. ยกระดับการับรองมาตรฐานสินค้าให้หลากหลายขึ้น เช่น USDA I FOAM
6. พัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม/การเงิน/การบัญชี

หัตถกรรมทำมือ ตะกร้ากกสานลายขิดตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ในสมัยเมืองศรีเทพรุ่งเรือง มีคณะละครเดินทางผ่านมาเพื่อไปเมืองศรีเทพ และได้ลืมพัดทิ้งไว้ ที่โคกเพ็ก เมื่อมีคนไปพบเรียกโคกนี้ว่า “โคกพัดละคร” ต่อมามีคนอีสานอพยพมาอาศัยอยู่และที่แห่งนี้มีพืช ตระกูลไผ่ชนิดหนึ่ง ซึ่งคนอีสานเรียกว่า “ต้นเพ็ก” ขึ้นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ จึงเรียกโคกแห่งนี้จากพัดละคร เป็น “โคกเพ็กละคร” และเปลี่ยนจากเพ็กเป็นเพชร เพราะเห็นว่าโคกเพ็กละครอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์จึงเรียกว่า “โคกเพชรละคร” ต่อมาเห็นว่าโคกเพชรละครยาวเกินไปจึงเรียกสั้นๆ ว่า “บ้านเพชรละคร” และได้ตั้งเป็นตำบลเพชรละครในปัจจุบัน มีเนื้อที่ทั้งหมด 84,375 ไร่ หรือ 135 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมหมู่บ้านทั้งหมด 14 หมู่บ้าน

ลักษณะของชุมชนและหมู่บ้านเป็นจุดศูนย์กลางที่ใหญ่ มีการรวมกันตั้งบ้านเรือน จึงง่ายต่อการพัฒนาการคมนาคมมีความสะดวกและปลอดภัยประชาชนในเขตพื้นที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายกันเป็นส่วนใหญ่ จึงง่ายต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นสภาพเศรษฐกิจของตำบลมีเศรษฐกิจของชุมชนหลากหลาย เช่น ร้านค้าชุมชน ตลาดลานค้าชุมชน สถาบันการศึกษา และ องค์กรศาสนานั้นก็มีเกือบทุกหมู่บ้าน สามารถกระจายการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น มีป่าชุมชน มีอาหารพื้นบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของชุมชนในเขตพื้นที่ ระบบการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเพชรละคร มีความเข้มแข็ง มีแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน และพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสาหรับทาการเกษตร มีบึงขนาดใหญ่ (บึงกันเจม) ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตำบลเพชรละคร อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากจะมีชื่อเสียงโด่งดังในเรื่องการท่องเที่ยว (วสิดสแลนด์เมืองไทย)แล้ว ยังมีงานหัตถกรรมที่มีความประณีตงดงามไม่แพ้กันเลยก็คือ หัตถกร รมทำมือ ตะกร้ากกสานลายขิด เป็นของดีอีกชิ้นหนึ่งของเมือง เพชรละคร การสานตระกล้า ด้วย ต้นกก แบบลายขิด ตะกร้าที่ว่ามีลายขิดแบบเดียวกับการทอผ้าลายขิด ในพื้นที่มีแหล่งผลิตงานฝีมือชิ้นเยี่ยมที่ จักสานตะกร้าขิดจากต้นกก ที่มีตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันเป็นสินค้าในชุมชนที่ชุมชนทำใช้กันเองและส่งออกขายนอกชุมชน ในแต่ละปีสามารถทำเป็นรายได้เสริมให้กับชาวบ้าน เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดและใช้ระยะเวลาในการทำค่อนข้างมาก รายได้ที่ได้มาก็ไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป จึงไม่สามารถทำเป็นอาชีพหลักได้ ดังนั้นชาวบ้านจะทำงานจักสานเมื่อมีเวลาว่างเว้นจากการทำการเกษตรหลัก

ในอดีต ประมาณปี 2518 มี ผู้ที่เริ่มสานตะกร้าขิดจากต้นกกเป็นคนแรก ได้สังเกตลายของผ้าขิดที่แม่บ้านนั่งทออยู่แล้วคิดว่าน่าจะนำลวดลายบนผืนผ้ามาลองสานเป็นลายตะกร้า

กลุ่มหัตถกรรมทำมือ ตะกร้ากกสานลายขิดตำบลเพชรละครได้รวมตัวกันอย่างเป็นจริงเป็นจังครั้งแรกเมื่อปี 2559 เนื่องจากอาชีพจักสานเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยเชื้อสายอีสาน ควบคู่กับการทำไร่ทำนามาตลอด สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของคนอีสาน จะเกี่ยวข้องกับการจักสานไม้ไผ่ในหลาย ๆ อย่าง เช่น เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันกระติบข้าว ตะกร้า ฝาชี หรือแม้กระทั่งที่อยู่อาศัย การาจักสานจะเป็นกิจวัตร

ประจำวันของคนอีสานตั้งแต่ครั้งโบราณกาล งานจักสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความแข็งแรงเป็นอย่างดี ต้องอาศัยความเพียร พยายามในการจักสาน ต้องใช้ทั้งปาก มือและเท้า เข้าช่วยในการจักสาน ตัวอย่างเช่น การสานกระบุง สานล่างต้องมีขัดก้น มีขา มีสานขอบต้องมัดหวาย และถักอย่างมั่นคงเพราะมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้งานหนักใส่ข้าวสาร ต้องอาศัยความชำนาญเป็นอย่างมากในการสาน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

การจัดตั้งกลุ่มจักสานนอกจากจะต้องการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนแล้ว งานจักสานยังมีส่วนช่วยให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม มีความสามัคคีและมีกิจกรรมร่วมกัน ในการแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น ในงานประเพณีของชาวอีสาน จะมีการรำเซิ้งกระติบ รำเซิ้งกระด้ง กระจาด และพาแลง เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการสานตะกร้าขิดจากต้นกก เริ่มจากการเลือกต้นกก เส้นทางที่ใช้ต้องมาจากต้นกกที่มีระยะเวลาเติบโตที่พอดีจึงจะมีความแข็งแรงเหนียวทนทานเช่นถ้าต้นกกมีอายุมากก็จะทำให้มีสีสันไม่สวยงาม หรือถ้าต้นกกมีอายุน้อยเกินไปก็จะทำให้เส้นกกที่สอยแก้วไม่เหนียวขาดง่ายโดยมีจุดสังเกต ที่ดอกต้นกกเอง คือ ถ้าดอกกกมีสีน้ำตาลแก่เมื่อสอยเสร็จเส้นกกแห้งจะทำให้มีจุดลายตามเส้นกกไม่ดีหรือถ้าดอกกกมีสีขาวอ่อนเมื่อนำมาสอยจากแห้งแล้วนำมาใช้งานจะมีลักษณะขยายตัวบ่อยขาดง่ายไม่ดีดังนั้นดอกกกที่พอเหมาะกับการนำต้นกกมาใช้งานคือต้องมีสีน้ำตาลอ่อนๆใช้งานได้ดีแข็งแรงทนทานที่ขึ้นอยู่ตามบึงหรือสระน้ำธรรมชาติ ใช้ลวดเส้นขนาดพอเหมาะ ใช้ในการสานโครงตะกร้า โค้งงอได้มาก ใช้ลำกก สำหรับสานลายขิด มีคุณสมบัติพิเศษคือเนื้อเหนียว แมลงไม่กิน

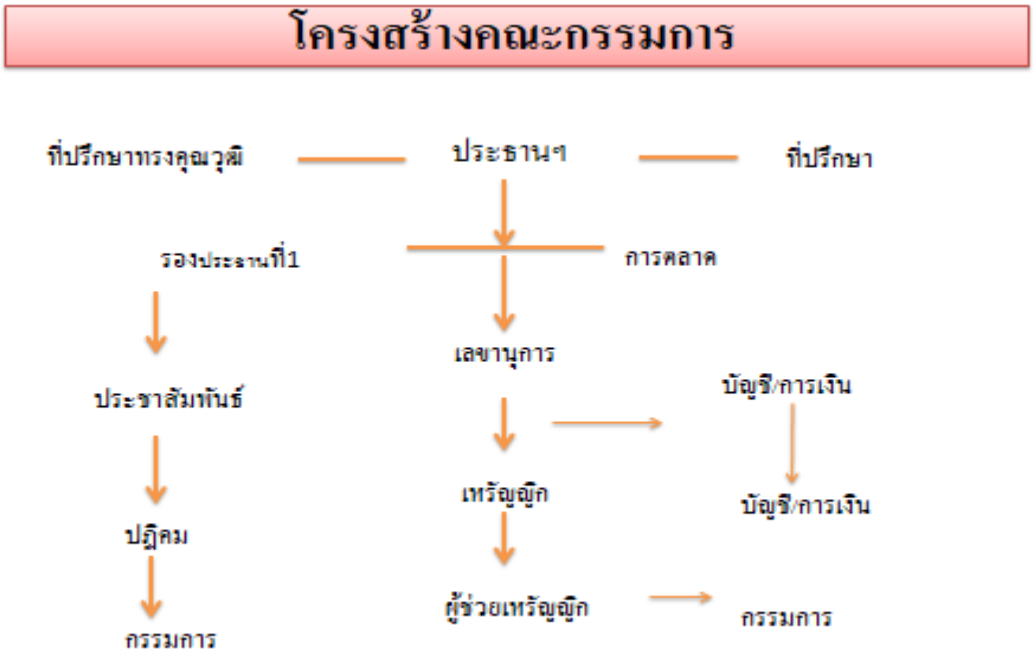
ขั้นตอนต่อมาคือการนำลำกกมาย้อมสี สีดำจากต้นมะเกลือและสีแดงจากครั่งเป็นสีดั้งเดิมที่ใช้ย้อมซึ่งได้จากธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันสีที่ใช้ในการย้อมเป็นสีย้อมผ้าเช่นกัน นอกจากจะสะดวกแล้วยังมีให้เลือกมากมายหลายสีตามความต้องการ นำกกลงต้มในน้ำสีย้อมผ้า ใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง แล้วจึงนำขึ้นมาล้างน้ำดู ถ้าสีตกก็ต้องนำไปต้มจนกว่าจะล้างนำแล้วสีไม่ตก จากนั้นจึงนำไปตากให้แห้ง ใช้เวลาประมาณ ๑ วัน ก็จะได้สันกกที่มีสีสันสดใสพร้อมที่จะนำไป สานตระกล้าตามความต้องการ

ปัจจุบันได้มีการประยุกต์ลายใหม่ตามการสร้างสรรค์ของผู้สาน หรือบางครั้งลูกค้าก็จะเป็นผู้กำหนดลายและสีตามต้องการ ซึ่งกว่าจะได้ลายขึ้นมาทีละแถวก็ต้องพิถีพิถันกันสุดฝีมือ กว่าจะจักสานเสร็จแต่ละใบจึงใช้เวลาในการสานประมาณ 1 เดือนเศษ

เทคนิค/ทักษะ

- ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้
- ใช้วัตถุดิบที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติในพื้นที่
- ทำงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชน ในการเชื่อมต่อกับหน่วยงานเพื่อขอรับงบสนับสนุนในงานพัฒนา
- หน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือ พอช. เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ หนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ชุมชน พัฒนาศักยภาพแกนนำกลุ่ม, พัฒนาชุมชนสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน
- ปัจจุบันเอกลักษณ์และลักษณะเด่นของการจักสานลายต่าง ๆ ของกลุ่ม เช่น
    - ลายแม่บท จะมีลักษณะเป็นลายขัดชิด เน้นความเรียบร้อยและแข็งแรง จะเป็นประเภทสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กล่องข้าว หวดนึ่งข้าว กระจาด เป็นต้น
    - ลายพัฒนา จะมีลวดลายเพิ่มขึ้นจากลายขัดชิดธรรมดาเป็นลวดลายเรขาคณิต และยกดอกมีลายละเอียดเพิ่มขึ้น แต่ยังเน้นความเรียบร้อยและแข้งแรง เช่น ตะกร้า ฝาชี ถาดผลไม้
    - ลายประดิษฐ์ จะมีลวดลายต่าง ๆ แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตอกที่จักสานจะย้อมสีเพื่อความสวยงาม มีความประณีต มียกดอกลายขัดชิด และลายเรขาคณิตผสมผสานกันอย่างสลับซับซ้อน การจักสานลายประดิษฐ์ต้องมีความชำนาญเพราะตอกที่ใช้มีเส้นเล็กมากกว่าลายแม่บทและลายพัฒนา

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

(เครื่องมือสามเหลี่ยมความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน)

ระดับชุมชน

-สมาชิกในกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาปรับปรุงสินค้า เป็นสินค้าตัวใหม่ มีการเพิ่มจำนวนการผลิตมากขึ้น

ระดับสังคม

-ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักของภายในชุมชน นอกชุมชน และสร้างเครือข่ายสู่ภายนอกให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ระดับนโยบายรัฐ

-เสนอแผนพัฒนากลุ่มไว้ในแผนท้องถิ่น

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

-การสร้างกติกาใช้ร่วมกัน

- ใช้ทุนธรรมชาติในการผลิต
- คุณภาพสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ใช้ดีบอกต่อ
- หน่วยงานให้การส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

-ตลาดในอนาคตอาจเกิดการอิ่มตัว

-ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสานต่อ

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

กิจกรรมสำคัญ (จากข้อ 6)	**ทำอย่างไร**	**ผู้รับผิดชอบ (ระบุชื่อผู้รับผิดชอบ)**	**เสร็จเมื่อไหร่ (ระบุ ว/ด/ป)**	**ใช้ทุนอะไร**
1. ขายสินค้าทั้งออฟไลน์และออนไลน์	สร้างเพจ,ไลน์ เพื่อขายออนไลน์ และออกร้านขายในตลาดชุมชน	นางดาริณี เพ็งโสภา	30/04/2564	ไม่ใช้ทุน
2. ออกแบบลายใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้ลูกค้า	คิดค้นและออกแบบลวดลายใหม่ๆ	นางอุทิศ เปรมปรี	30/07/2564	กลุ่ม/พช
3. ทำการตลาด จัดโปรโมชั่น	ประชาสัมพันธ์สินค้าในเพจ,ไลน์ จัดโปรโมชัน	นางสาวไอรดา บุญศิริ	30/09/2564	กลุ่ม

	สำหรับลูกค้าที่ซื้อถึงยอดที่กำหนด			
4. ผลิตสินค้าตัวตัวใหม่ออกขาย	ผลิตสินค้าจักสานตัวใหม่ออกขาย เช่น กระติ๊บข้าวหวดนึ่งข้าว เปลไม้ไผ่	นายจันทระ บัววิชัย	05/09/2564	กลุ่ม/พช
5. ประชุมติดตามการทำงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	รายงานผลการดำเนินงานต่อสมาชิกและประชุมกลุ่มทุก 3 เดือน	นายจั๋น เที่ยวประสงค์	30/12/2564	ไม่ใช้ทุน

น้ำพริกข่าแม่ลำดวน กินกับอะไรก็อร่อยตำบล ทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

จุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มน้ำพริกข่าแม่ลำดวน เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2560 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในชุมชน ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา เมื่อหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวในนาเสร็จสิ้น ก็มีการปลูกพืชหลังนา เช่น กระเทียม หอมแดง พริก รอบๆพื้นที่นา เป็นอาชีพเสริมเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เล็กๆ น้อยๆจากการขายผลผลิตเหล่านี้ นอกจากนี้ในชุมชนเกือบทุกครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวต่างๆ เช่น ข่า ตระไคร้ ใบมะกรูด ฯลฯ เพื่อนำไปเป็นเครื่องปรุงในการประกอบอาหารอยู่แล้ว จึงเกิดการรวมกลุ่มแม่บ้านในชุมชนพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหากันในชุมชน เพื่อหาทางออกทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัว และต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่ากลุ่มแม่บ้านมีต้นทุนในการประกอบอาชีพเสริมคือมีความรู้ภูมิปัญญาในการทำน้ำพริกต่างๆ และสามารถนำไปพัฒนาเป็นอาชีพสร้างรายได้ และนอกจากนี้ยังมองเห็นว่าวัตถุดิบต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ข่า พริก กระเทียม หอมแดง มาพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงเกิดการตั้งกลุ่ม **“น้ำพริกข่า”** ขึ้น โดยเริ่มจากสมาชิก จำนวน 3 คน ที่มีฝีมือและมีใจรักในช่วงแรกๆทำขึ้นในปริมาณเล็กน้อย เพื่อบริโภคในกลุ่มสมาชิกและครอบครัว และนำไปแจกจ่ายให้คนรู้จักเพื่อให้ผู้บริโภคได้คำติชมแล้วนำมาปรับปรุงรสชาติให้อร่อยถูกปากคนทั่วไป

ต่อมาเมื่อมีคนติดใจในรสชาติและน้ำพริกเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น กลุ่มจึงเพิ่มปริมาณในการผลิตน้ำพริกข่า ได้ไปฝากตามร้านค้าในชุมชนและนำไปขายเองในพื้นที่ใกล้เคียงมีการประชาสัมพันธ์ผ่านคนรู้จัก ปากต่อปาก

ต่อมาในปี 2561 น้ำพริกข่าเป็นที่รู้จักและสมาชิกในครอบครัว คือ ลูกที่ทำงานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ได้นำเอาน้ำพริกไปขายในเฟสบุค จึงเป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น และมีการสั่งซื้อออนไลน์มากขึ้น จำนวนออเดอร์น้ำพริกข่าเพิ่มขึ้น ทางกลุ่มจึงขยายกำลังการผลิตเพิ่ม มีสมาชิกเข้ามาร่วมกลุ่ม จาก 3 เป็น 5 คน จึงมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการตั้งชื่อ “น้ำพริกข่าแม่ลำดวน” เพื่อให้เป็นที่รู้จักของตลาดและกลุ่มลูกค้าที่ซื้อไปบริโภคภายหลังได้ดำเนินกิจการมาได้ระยะหนึ่ง จึงนำกำไรส่วนหนึ่งมาทำบรรจุภัณฑ์สติกเกอร์ ปัจจุบันน้ำพริกข่าแม่ลำดวนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ในสื่อโซเชียลต่างๆ เช่น กลุ่มไลน์ ,เฟคบุคน้ำพริกข่าแม่ลำดวน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

- ✓ ต้องการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและกลุ่มสมาชิก โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ตั้งวงพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหากันภายในชุมชน และร่วมกันจัดตั้งกลุ่มแปรรูปน้ำพริกข่าโดยใช้วัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชนและไม่ต้องซื้อ
2. ประชุมหารือกันในกลุ่ม เพื่อค้นหาทางเลือกกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เกิดรายได้
3. แบ่งฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายจัดหาวัตถุดิบ , ฝ่ายผลิต ,ฝ่ายบรรจุภัณฑ์และฝ่ายการตลาด
4. รักษามาตรฐานคุณภาพของสินค้าให้สม่ำเสมอ และทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง
5. จัดทำระบบการสื่อสาร / ประชาสัมพันธ์การตลาด ทั้งทางวิทยุ , สร้างเพจกลุ่ม , ออนไลน์

เทคนิค/ทักษะ

- วางแผนการผลิต แปรรูป ตลาด (ทดลองทำ แบ่งชิม ราคากันเอง)
- ผลิตวัตถุดิบเอง ไม่ต้องซื้อ
- สมาชิกรวมตัวกัน จากคนมีใจ อยากมีรายได้
- รักษามาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสินค้า
- ลูกค้าซื้อแล้วบอกต่อ

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

กลไกในการบริหารจัดการกลุ่มแปรรูปน้ำพริกข่าแม่ลำดวน ได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายจัดหาวัตถุดิบ , ฝ่ายผลิต ,ฝ่ายบรรจุภัณฑ์ และฝ่ายการตลาด มีการรักษามาตรฐานคุณภาพของสินค้าให้สม่ำเสมอ และทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนายกระดับการขายสินค้าโดยการจัดทำระบบการสื่อสาร / ประชาสัมพันธ์การตลาดให้เป็นที่รู้จักให้กว้างขวางมากขึ้น ทั้งทางวิทยุ , การสร้างเพจกลุ่ม , ออนไลน์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

- เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- เกิดการนำเอาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอาหารมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน
- เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวและชุมชน มีการช่วยเหลือกันทั้งด้านการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การตลาด
- สมาชิกกลุ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- เกิดการพัฒนารูปแบบการบริโภคน้ำพริกข่าที่หลากหลาย ตรงกับความต้องการของตลาด

ระดับสังคม

- น้ำพริกข่าแม่ลำดวนได้รับความนิยมในการบริโภคอย่างกว้างขวาง สร้างเศรษฐกิจในชุมชน

- มีสถาบัน เช่น วิทยาลัยชุมชน จ.น่าน มาถอดองค์ความรู้เพื่อนำไปเผยแพร่เป็นวิทยาทานต่อไป

ระดับนโยบายรัฐ

- หน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอเข้ามาสนับสนุนแนวทางในการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- มีทุนซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำพริกซึ่งสามารถหาได้ในชุมชนและไม่ต้องจ่ายเงินซื้อเนื่องจากทุกๆ บ้านสมาชิกมีการปลูกข่า พริกอยู่แล้ว
- มี “คน” หมายถึงมีสมาชิกมีใจรักและมีเป้าหมายร่วมกัน
- มีองค์ความรู้ภูมิปัญยาท้องถิ่นที่สามรถนำมาสร้างรายได้เป็นอาชีพเสริมให้กับครัวเรือน คือ เมนูน้ำพริกข่าที่สืบทอดมาจากปู่ย่าตายาย
- ความนิยมในการบริโภคน้ำพริกข่าซึ่งเป็นหนึ่งในเมนูอาหารที่คนเหนือชอบรับประทานน้ำพริกอยู่แล้ว

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

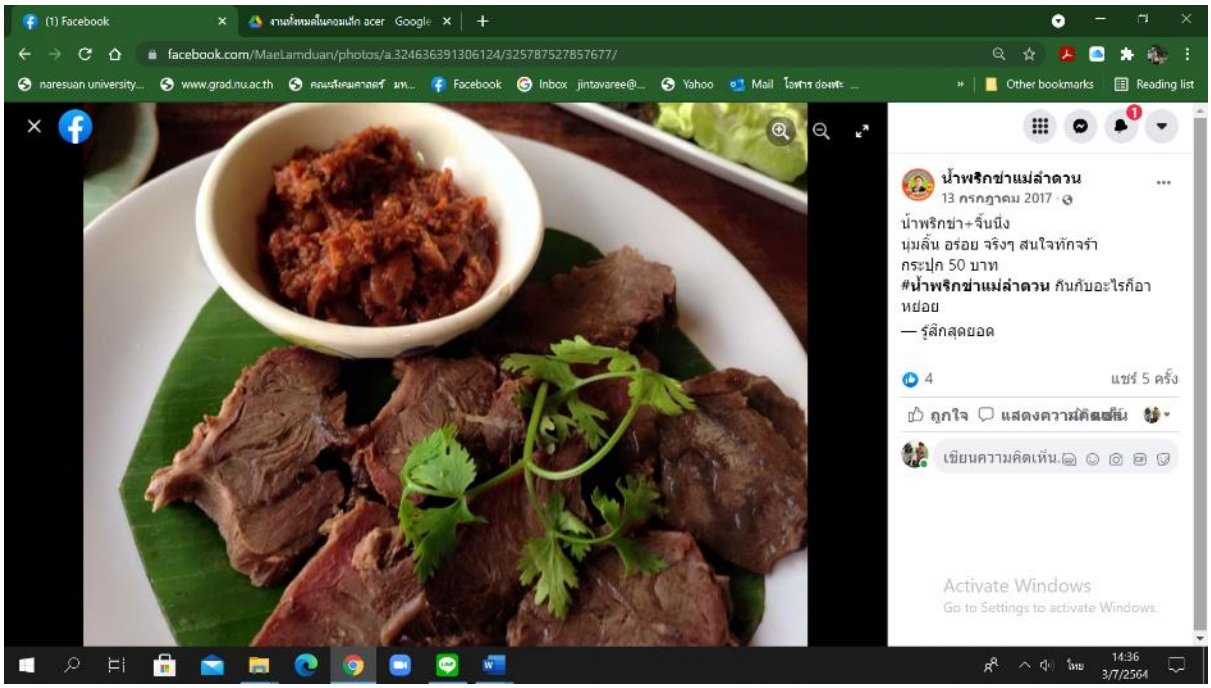
- มีข้อกังวลเรื่องการผลิตเพื่อตอบโจทย์ตลาดใหญ่ ปริมาณที่เพียงพอ มาตรฐานตามกฎหมายกำหนด(อย.)
- สมาชิกยังมีน้อย ทำให้กำลังการผลิตมีไม่มากพอ

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- พัฒนาระบบการจัดทำบัญชีกลุ่ม
- พัฒนา/ยกระดับมาตรฐานของสินค้าให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด
- ขยายฐานจำนวนสมาชิก
- ปัจจัยตั้งต้นการผลิตมีไม่เพียงพอในบางครั้ง
- สร้างเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้เขาผลิตวัตถุดิบ เช่น พริก ข่า กระเทียม หอมแดง

น้ำพริกข่าแม่ลำดวน
ราคา
50.-
สะอาด อร่อย
ถูกหลักอนามัย
0884005422

(1) Facebook
facebook.com/MaeLamduan/photos/a.324636391306124/325787527857677/
น้ำพริกข่าแม่ลำดวน
13 กรกฎาคม 2017
น้ำพริกข่า+จิ้นนึง
นุ่มลิ้น อร่อย จริงๆ สนใจทักจร้า
กระปุก 50 บาท
#น้ำพริกข่าแม่ลำดวน กินกับอะไรก็อาหย่อย
— รู้สึกสุดยอด
4
แชร์ 5 ครั้ง
ถูกใจ
เขียนความคิดเห็น...
Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.
14:36
3/7/2564

“ไม้กวาดดอกหญ้าชุมชนตำบลริมกก”ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

บริบทชุมชน

ตำบลริมกก เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่บริเวณตั้งอยู่บริเวณตอนเหนือของอำเภอเมืองเชียงราย ราษฎรตำบลริมกก

ตำบลริมกก ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงราย ระยะทางห่างจากอำเภอเมืองเชียงราย ระยะทาง 18 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตเทศบาลนครเชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

มีจำนวน 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านฟาร์มสัมพันธกิจ

หมู่ที่ 2 บ้านเวียงกือนา

หมู่ที่ 3 บ้านป่ายางหลวง

หมู่ที่ 4 บ้านเมืองงิม

หมู่ที่ 5 บ้านริมงาม

หมู่ที่ 6 บ้านฟาร์มสัมพันธกิจ

หมู่ที่ 7 บ้านใหม่กือนา

ตำบลริมกก มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ประมาณ 42.95 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 26,843 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ โดยที่ 80% เป็นที่ราบทั่วไป และ 20% เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่และการใช้ประโยชน์ - ทำนา - ทำสวน - ทำไร่ – บ้านพักอาศัย - ป่าไม้ - แหล่งน้ำ

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ก่อนปี 2560 คนชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำไร่ทำสวน ปลูกข้าวโพด ฟักทอง ปลูกผักสวนครัว แต่ไม่เป็นเกษตรอินทรีย์ต่างคนต่างทำต่างคนต่างขายไม่มีการรวมกลุ่ม เกษตรกรในตำบลส่วนใหญ่มีสารเคมีตกค้างในร่างกาย บริโภคอาหารจากภายนอกชุมชน(กับข้าวถุง) ตำบลริมกก ปัญหาหลักทางด้านเศรษฐกิจพบปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับทางด้านหนี้สินทั้ง ภาคครัวเรือนและภาคการเกษตร ส่งผลให้เกิดผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ทำให้รายจ่ายไม่เพียงพอกับรายได้ ประชาชนไม่มีเงินออม ซึ่งเกิดหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นสภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบันและจากการใช้จ่ายของครัวเรือน แนวทางการแก้ไขปัญหา ตำบลริมกกได้ร่วมกันค้นหาศักยภาพและทุนทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรม และความเชี่ยวชาญของทุนทางสังคม และนำมาประมวลผลเป็นข้อมูลในการออกแบบแนวทางการจัดการสถานการณ์ต่างๆ หรือในการดำเนิน

กิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุนทางสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีความมีความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของชุมชน ในการช่วยเหลือ การเกื้อกูล การพึ่งพาอาศัยกันและกัน สร้างเสริมความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

การทำไม้กวาดดอกหญ้า โดยเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดมาจากคนรุ่นสู่รุ่น ซึ่งการทำไม้กวาดดอกหญ้ามักจะเริ่มทำในช่วงหน้าร้อน เนื่องจากดอกหญ้าดังกล่าวเป็นพืชขึ้นตามป่าเขาในธรรมชาติ หรือขึ้นตามริมถนนในพื้นที่ โดยชาวบ้านจะเลือกเก็บดอกหญ้าที่มีลักษณะสมบูรณ์ อยู่ในช่วงดอกบานพอดีๆ นำมาตากแดด 2 – 3 วัน เมื่อแห้งแล้วทำการสลัดดอกหญ้าออก จากนั้นนำมาดอกหญ้ามาแบ่งออกเป็น 1 กำมือแล้วมัดด้วยเชือกไว้ก่อน เมื่อมัดด้วยเชือกแล้ว ต่อมาก็เอาก้านดอกหญ้า นำมามัดรวมกับดอกหญ้าที่ได้มัดไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว แล้วก็นำก้านดอกหญ้านำมาห่อหุ้มก้านไม้ไว้ทำการมัดให้แน่น ตกแต่งให้สวยงามเป็นอันเสร็จเรียบร้อย ซึ่งไม้กวาดดอกหญ้าของชาวบ้านมีจุดขายอยู่ที่ความคงทน ซึ่งเทคนิคอยู่ที่การเลือกดอกหญ้าอายุพอดีไม่อ่อนหรือแก่จัดนั้นเองนับเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสามารถสร้างรายได้อีกด้วย

ในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 กลุ่มเกษตรกรมีการสร้างรายได้เสริมหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทางกลุ่มจึงมีการพัฒนารูปแบบการซื้อขายในระบบออนไลน์มีการเปิดเพจขายไม้กวาดดอกหญ้า โดยใช้ชื่อเพจว่าไม้กวาดดอกหญ้าชุมชนชุมชน นอกจากนี้ได้ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจโดยร่วมมือกันหลายๆภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมโครงการต่างๆของทางภาครัฐ หรือองค์กรส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มหรือบุคคลมีความเชี่ยวชาญและสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจภายในชุมชนตำบลริมกกให้ดีขึ้น เช่น การเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพ กลุ่มสตรี โดยเน้นการสอนการทำอาหารเพื่อสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนหลักจากการประกอบอาชีพหลัก โดยมีการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีในทุกหมู่บ้าน สนับสนุนการดำเนินงานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน การจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพจักสานในผู้สูงอายุ โดยนำผู้สูงอายุมาเรียนรู้การทำไม้กวาดเพื่อจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ อาทิ ไม้กวาด น้ำพริก ลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

- ต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว
- เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพสำหรับผู้ที่ต้องการประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม
- เพื่อเพิ่มรายได้ให้สมาชิกเกษตรกรมีอาชีพเสริมหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ประชุม พูดคุยถึงปัญหาสถานการณ์ในตำบลและชี้แจงสร้างความเข้าใจถึงแนวทางการทำไม้กวาดดอกหญ้า

- ฝึกสอนการทำไม้กวาด
- จำหน่ายภายในชุมชน

เทคนิค/ทักษะ

- อบรมเสริมทักษะ
- ฝึกปฏิบัติออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม
- ไม่หวงวิชาถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ที่สนใจ สมาชิก
- ยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

- มีสมาชิก จำนวน 15 คน
- มีคณะกรรมการกลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าตำบลริมกก
- สภาองค์กรชุมชนตำบลริมกก
- หาอุปกรณ์ วัตถุดิบ มาทำไม้กวาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

- ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น
- คนในชุมชนมีกิจกรรมทำร่วมกัน
- สมาชิกมีความรู้/เทคนิค/ทักษะเพิ่มขึ้น

ระดับสังคม

- มีความสามัคคีร่วมกันในการทำงาน
- มีการจัดจำหน่ายในชุมชน

ระดับนโยบายรัฐ

- หน่วยงานภาครัฐ/ ท้องถิ่น/ให้การสนับสนุน
- มีการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- คน/แกนนำ
- คุณภาพผลผลิต
- โอกาส/กระแสสังคม(นโยบายเอื้อ)
- มีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน

- มีรายได้

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- มีเวลาว่างไม่ตรงกัน
- วัสดุต้องหาตามฤดูกาล

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

7. เพิ่มสินค้า
8. วางแผนการตลาด
9. พัฒนากลไกกลุ่ม/สมาชิกให้มีทักษะการผลิต/การตลาดเพิ่มขึ้น

ธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน (Longan Community BioBank) เทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

เมื่อพูดถึงลำไยกับลำพูนดูเหมือนจะเป็นของคู่กันมาแต่อดีต สำหรับความเป็นมาของลำไยที่ไปปลูกในจังหวัดลำพูนนั้น มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นทางลำพูนและเชียงใหม่ยังมีเจ้าผู้ครองนครอยู่ เวลาที่เจ้าผู้ครองนครไปเฝ้าในหลวงก็ต้องเดินทางด้วยเรือไปตามแม่น้ำปิง คราวหนึ่งเมื่อเจ้าดารารัศมี พระราชชายาเสด็จฯกลับกรุงเทพ หลังจากเสด็จฯไปเยือนเชียงใหม่และประทับอยู่ ณ ที่นั้นชั่วระยะหนึ่ง มีลูกเรือ ชื่อนายข่วง ได้ตามเสด็จฯมาด้วย เมื่อได้เฝ้าฯพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว เจ้าดารารัศมีพระราชชายาได้รับพระราชทานพวงลำไยผลใหญ่พวงหนึ่ง ซึ่งนัยว่าเป็นของบรรณาการมาถวายจากประเทศจีน นายข่วงลูกเรือของพระราชชายาฯ จึงพลอยได้รับประทานลำไยนั้นด้วย และก็ปรากฏว่าติดใจในรสชาติของลำไยนั้นเป็นอย่างมาก ถึงกับเก็บเม็ดลำไยนั้นนำติดขึ้นยังเมืองเหนือด้วย เมื่อถึงบ้านนายข่วงก็นำเม็ดลำไยพันธุ์ดีนั้นปลูกลงแผ่นดินเมืองเหนือครั้งแรกที่บ้านน้ำโจ้ ตำบลดอนแก้ว ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาลำไยต้นนั้นก็เจริญเติบโตแล้วออกผลแพร่พันธุ์กันสืบมา อันว่าบ้านน้ำโจ้นั้นถึงแม้จะเป็นเขตจังหวัดเชียงใหม่ก็ตาม แต่มีอาณาเขตติดกับบ้านหนองช้างคืน ตำบลป่าขาม จังหวัดลำพูน ต่อมาขุนเข้ม ขามขัณฑ์ กำนันตำบลป่าขามจึงได้นำเม็ดลำไยจากต้นแรกที่นายข่วงนำมาปลูกนั้น มาปลูกไว้ที่บ้านหนองช้างคืน ตำบลป่าขามเป็นครั้งแรก ซึ่งก็นับว่าเป็นลำไยต้นแรกที่เข้ามาปลูกในเขตจังหวัดลำพูน ลำไยต้นนี้ในปัจจุบันยังอยู่ที่บ้านหนองช้างคืน เรียกกันว่า **“ลำไยต้นหมื่น”** เพราะลำไยต้นนี้ต้นเดียวเคยทำรายได้ให้แก่เจ้าของถึงหมื่นกว่าบาทเพียงฤดูเดียวเท่านั้น จากนั้นมาก็นับว่าพันธุ์ลำไยชั้นดีคืออีดอ ก็ได้แพร่พันธุ์ไปทั่วจังหวัดลำพูน จนลำพูนกลายเป็น **“เมืองแห่งลำไย”**

ตำบลหนองช้างคืน เป็นตำบลที่เป็นต้นกำเนิดของลำไย ซึ่งเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญ ลำไยที่เกษตรกรปลูกมีอยู่หลายสายพันธุ์ เช่น พันธุ์อีดอ , สีชมพู , เบี้ยวเขียว เป็นต้น ส่วนสายพันธุ์ที่นิยมปลูกมาก คือ ลำไยพันธุ์อีดอ เพราะเป็นที่ต้องการของตลาด เพราะสามารถขายสด และสามารถนำไปอบเป็นลำไยอบแห้งได้ดีกว่าพันธุ์อื่นเนื่องจากเนื้อแห้งเปลือกไม่หนาไม่ทำให้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง

จากการสำรวจของสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลหนองช้างคืน พบว่ามีข้อมูลสายพันธุ์ลำไยในพื้นที่ตำบลหนองช้างคืน ปรากฏว่ายังมีลำไยอีกหลายสายพันธุ์ที่หายากและยังคงปลูกในพื้นที่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ลำไยที่หายากในพื้นที่ จึงได้เก็บรวบรวมสายพันธุ์ลำไยต่างๆ ปลูกไว้ในแปลงเรียนรู้ของทางเทศบาลตำบลหนองช้างคืน เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจรวมถึงเด็กและเยาวชน

ปี 2559 อบจ.ลำพูน ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ BEDO, เทศบาลตำบลหนองช้าง คืน และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลุกลำไย ได้ร่วมกันจัดตั้ง “ธนาคารความหลากหลายสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน” ขึ้น โดยมีนายวีระชัย ภู่เพียงใจ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน เป็นประธานเปิดงานธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน (Longan Community BioBank) และการยื่นคำขอขึ้น

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน ทำให้กลุ่มเกษตรหันมาสนใจและปลูกลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียวเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของกลุ่มผู้ขายกล้าพันธุ์ลำไยมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายกล้าพันธุ์ลำไย อีกทั้งยังมีการทดลองขายลำไยเหมายกต้นตั้งแต่การดูแลจนถึงการเก็บผลผลิต โดยใช้ชื่อว่า “ลองจาม” ทำให้เป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น

กลุ่มอนุรักษ์สายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน ได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาในชุมชน จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อรองรับสังคมและเศรษฐกิจยุค 4.0 โดยมีกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ กลุ่มเกษตรกร เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เป็นกลไกลในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันสานและฟื้นฟูแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ให้มีอาคารศูนย์รวบรวมข้อมูลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นจุดศูนย์กลางในการศึกษาด้านสายพันธุ์ลำไย การอบรม จัดแสดงและจำหน่ายสินค้า และเพื่อสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสร้างองค์ความรู้ การประกอบอาชีพ และการสร้างรายได้เสริมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ครอบคลุมสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับตำบลตอบสนองสังคม และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและโฮมสเตย์ต่อไป

อบจ.ลำพูน ได้ดำเนินการขับเคลื่อน “ลำพูน นครแห่งทุนทางวัฒนธรรมชุมชมชน” เล็งเห็นความสำคัญของ “ทุนทางวัฒนธรรม” อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งมีคุณค่าสามารถนำมาแปลงเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ส่งผลด้านเศรษฐกิจเกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคมได้ และมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อนำมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าของทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การดำเนินการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในครั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้ร่วมกับเทศบาลตำบลหนองช้างคืนและสภาองค์กรชุมชนทำการสืบค้น ฟื้นฟูอนุรักษ์ พัฒนาต่อยอด ซึ่งได้ดำเนินการมีความก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง ในตำบลหนองช้างคืน ได้มีทุนทางวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่การอนุรักษ์ลำไยพันธุ์ดีของตำบลหนองช้างคืน เพราะหนองช้างคืนเป็นแหล่งกำเนิดลำไยต้นแรกแห่งจังหวัดลำพูน และยังมีสายพันธุ์พื้นเมืองที่ดี เช่น พันธุ์อีดอ พันธุ์แก้วยี่ พันธุ์แห้ว พันธุ์พวงทอง ซึ่งที่ผ่านมาเครือข่ายชุมชนตำบลหนองช้างคืนได้มีการจัดการเรื่องทุนทางวัฒนธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่องและโดดเด่น โดยมีการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) , องค์การสวนพฤกษศาสตร์ , มหาวิทยาแม่โจ้ ฯลฯ ในการพัฒนาต่อยอด และยกระดับทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในเรื่องการฟื้นฟูลำไยพันธุ์ดี จนนำมาซึ่งการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน (Longan Community Biobank) เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และจัดแสดงตัวอย่างสายพันธุ์ลำไยหายากในระดับชุมชน รักษาโดยชุมชน ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมบริเวณพื้นที่ทั้งตำบลหนองช้างคืน โดยมีเครือข่ายชุมชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเบื้องต้นจำนวน 71 ครัวเรือนจาก 6 หมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังได้ผลักดันลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียวขอ

ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อปกป้องสิทธิ์ ภูมิปัญญาเป็นแหล่งกำเนิดลำไยเบี้ยวเขียวลำพูนที่มีคุณภาพ จะทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าลำไยในอนาคต

นอกจากนี้แล้วยังได้มการนำลำไยมาประกอบอาหารได้ถึง 25 ชนิด อาทิเช่น ขนมจีนน้ำเงี้ยวลำไย ก๋วยเตี๋ยวหมูตุ๋นลำไย แกงฮังเลน้ำลำไย ไส้อั่วลำไย ข้าวเหนียวเปียกลำไย ข้าวแต๋นน้ำลำไย เป็นต้น การจัดงานเปิดธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน ครั้งนี้ถือเป็นการเปิดเมืองเล็กตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมชุมชนของ อบจ.ลำพูน 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นเตรียมเมือง ขั้นแต่งเมือง และขั้นเปิดเมือง เปิดตำบลหนองช้างคืนโดยนำของดีนั่นคือ สายพันธุ์ลำไยพันธุ์ดีให้ประชาชน นักท่องเที่ยว ได้รู้จักเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของคนลำพูนที่ผูกพันกับลำไย และเป็นการสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ (Local Economy) ต่อไป

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

เพื่อเป็นการอนุรักษ์ลำไยพันธุ์ดีของตำบลหนองช้างคืนไว้ เนื่องจากตำบลหนองช้างคืนเป็นแหล่งกำเนิดลำไยต้นแรกแห่งจังหวัดลำพูน และยังมีสายพันธุ์พื้นเมืองที่ดีอื่นๆเช่น พันธุ์อีดอ พันธุ์แก้วยี่ พันธุ์แห้ว พันธุ์พวงทอง ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย อาทิ เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) , องค์การสวนพฤกษศาสตร์ , มหาวิทยาแม่โจ้ ฯลฯ ในการพัฒนาต่อยอด และยกระดับทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในเรื่องการฟื้นฟูลำไยพันธุ์ดีนำมาซึ่งการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายของสายพันธุ์ลำไยตำบลหนองช้างคืน (Longan Community Biobank) เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และจัดแสดงตัวอย่างสายพันธุ์ลำไยหายากในระดับชุมชน รักษาโดยชุมชน และเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ในครัวเรือน ในเรื่องการขยายพันธุ์ลำไยที่หายาก

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพตำบลและจัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไก
2. เวทีจัดทำแผนธุรกิจชุมชน (CBMC)
3. ทำความร่วมมือกับท้องถิ่นในการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาตามแผนที่ชุมชนเสนอ
4. จัดเวทีประชุมกลุ่มเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ โครงการฯ
5. วิเคราะห์บทเรียน/ถอดองค์ความรู้/จัดทำรายงานตำบล

เทคนิค/ทักษะ

1. มีการจัดการบริหารกลุ่มที่ดี
2. มีการส่งเสริม/สนับสนุนการให้ความรู้ในเรื่องพันธุ์พืช
3. เพื่อส่งเสริม/สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

1. นางแสงเดือน	ทิวามงคล	ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
2. นางลำจวน	อุ่นบุญธรรม	รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
3. นายถวิล	วันกันทา	รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
4. นางขวัญจิต	แสนบริบูรณ์	เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
5. นางสุมาลี	สุริยา	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
6. นางอรทัย	แก้วเสมอตา	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
7. นางสาวนุชรีย์	จีสันติ	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
8. นางปรานอม	ยาตา	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
9. นางอัมพร	ณ เชียงใหม่	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
10. นางสมพัทร์	สุขเป็งทวี	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
11. นายสุทัศน์	กองมณีชัย	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
12. นางอัมพร	แสนหมอยา	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
13. นางจันทร์เพ็ญ	อินตาชัย	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
14. นายวิชาญ	จาระธรรม	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
15. นางณัฐพรรณ	อุ่นบุญธรรม	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน
16. นางมะลิสา	เงาคำ	คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองช้างคืน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

ระดับชุมชน

1. เกิดกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ลำไยหายาก 19 สายพันธุ์

2. กลุ่มเกษตรกรมีแนวคิดที่จะขยายกล้าพันธุ์ลำไยที่หายาก เพื่อเป็นการสร้างรายได้และโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน

3. กลุ่มเกษตรกรเริ่มสนใจที่จะปลูกลำไยพันธุ์หายากเพื่ออนุรักษ์และเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว โดยดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับสังคม

ทำแล้วตำบลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เช่น นำไปสู่การจัดสวัสดิการทั้งตำบล

1. เกิดกลุ่มผู้ปลูกลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียว

2. ประชาชนทั่วไปที่สนใจมีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน

3. ประชาชนทั่วไป ที่สนใจได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวสามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับนโยบายรัฐ

หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน และรับรองโดยการขึ้นทะเบียนกรมทรัพย์สินทางปัญญา “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน”

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา
เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน
ทะเบียนเลขที่ สช 60100093

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน คำขอเลขที่ 59100137 ทะเบียนเลขที่ สช 60100093 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 18 สิงหาคม 2559

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. 2560

(นายสหชน ธังคุนระ)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน

(1) เลขที่คำขอ 59100137 ทะเบียนเลขที่ สช 60100093

(2) วันที่ยื่นคำขอ 18 สิงหาคม 2559 วันที่ขึ้นทะเบียน 18 สิงหาคม 2559

(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน 1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
2. เทศบาลตำบลหนองช้างคืน
3. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
ที่อยู่ 1. เลขที่ 125 หมู่ 15 ตำบลเป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
2. เลขที่ 198 หมู่ 2 ตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
3. ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคาร B ชั้น 9
120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

(4) รายการสินค้า ลำไย

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ลำไยเบี้ยวเขียวลำพูน (Lamphun Biaokhiao Longan) หมายถึง ลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียวบ้าเล้า ลักษณะผลกลม ผิวเปลือกขรุขระ สีน้ำตาลปนเขียว เนื้อมีสีขาวขุ่น แห้ง แน่น รสชาติหวานหอม เมล็ดสีดำ มันกลมและแบนด้านข้าง ปลูกในพื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้แก่ ตำบลหนองช้างคืน ตำบลอุโมงค์ ตำบลเหมืองง่า ตำบลต้นธง ตำบลเวียงยอง และตำบลประตูผา

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ : เบี้ยวเขียวบ้าเล้า

(2) ลักษณะทางกายภาพ

- ผล : ผลกลม ปลายผลป้านกลม เปลือกสีน้ำตาลปนเขียว
- ขนาด : เส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ 25 มิลลิเมตรเป็นต้นไป
- เนื้อ : มีสีขาวขุ่น เนื้อแน่นแห้ง ไม่ฉ่ำน้ำ
- รสชาติ : หอมหวาน
- เมล็ด : เล็กกลมและแบนด้านข้าง สีดำเป็นมัน

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวาน : ไม่น้อยกว่า 16 องศาบริกซ์

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1. มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ
2. ทำเลที่ตั้งภูมิศาสตร์เหมาะสม
3. อาชีพหลักของประชาชนในตำบลและพื้นที่ใกล้เคียง
3. มีหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่และที่ใกล้เคียงให้การสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น
4. มีความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณ
5. มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานที่ไม่ซับซ้อนทำให้การบริหารงานง่ายและรวดเร็ว
6. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและโบราณสถานที่เก่าแก่ในพื้นที่
7. มีการให้ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสภาองค์กรชุมชน ได้รับความ

ช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ภาคีเครือข่าย

8 มีการเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

1. สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ ในระดับภูมิภาคส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น
2. เกิดปัญหาภัยแล้งยาวนานทำให้ขาดแคลนน้ำอุปโภค – บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง
3. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ความทันสมัยและกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นลืมรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ และหันไปนิยมวัฒนธรรมการบริโภคมากขึ้น
5. มีปัญหาสุขภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น
6. มีการแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลตอบแทนในระยะสั้น
7. วิกฤติโลกร้อน ทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งธรรมชาติ
8. สภาวการณ์ทางการเมืองที่ไม่มั่นคง นโยบายรัฐบาลที่ไม่มีความต่อเนื่องส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1. พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องสายพันธุ์ลำไยที่ครบวงจร
2. พัฒนาผลผลิตให้ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้รับรองคุณภาพสินค้า
3. พัฒนาสู่ธุรกิจโฮมสเตย์เพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชน มีองค์กรที่เข็มแข็งจัดการตนเองได้
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ตามวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนตำบลหนองช้างคืน

ลำ
ไย
ลม
หาย
ใจ
คน
ลำพูน

การทอผ้าขิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.บริบทพื้นที่

ตำบลห้วยไร่ ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอหล่มสักระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอหล่มสัก ประมาณ 11 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนบ้านติ้ว – หล่มสัก 8 กิโลเมตร ต่อถนนบ้านติ้ว – ท่าอิบุญ มีพื้นที่ประมาณ 61,188.5 ไร่ หรือประมาณ 98 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ดินสภาพดินปนทรายซึ่งมีสภาพดีเหมาะแก่การเพาะปลูกการเกษตร พื้นที่ราบลุ่มเป็นดินสภาพดินดี เหมาะแก่การส่งเสริมเกษตรแผนใหม่ มีระบบชลประทานไหลผ่านเหมาะแก่การปลูกพืชไร่เกือบทุกชนิด แบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,471 คน แยกเป็นชาย 3,660 คน หญิง 3,811 คน จำนวน 1,817 ครัวเรือน มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 78.88 คน/ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งปลูกข้าวมากที่สุดรองลงมาได้แก่ ยาสูบ มะเขือยาว หน่อไม้ฝรั่ง และการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะมะขามหวาน เป็นต้น พื้นที่การถือครองของตำบลห้วยไร่ มีพื้นที่ทั้งหมด 61,187.5 ไร่ แบ่งเป็นที่ทำการเกษตร 13,190 ไร่ (พื้นที่นา 6,312 ไร่)พื้นที่การทำไร่ 3,212 ไร่ ทำสวนผลไม้ 1,560 ไร่ จำนวนประชากรและแรงงานในภาคเกษตรกรรม จำนวน 769 ครัวเรือน ประชากรในตำบลห้วยไร่นับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมได้แก่ งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา งานประเพณีแห่บุญบั้งไฟ

2. พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ก่อนปี พ.ศ.2553 ประชาชนในตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสักส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่มีวัฒนธรรมมายาวนานและเป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกายที่นิยมใส่ผ้าทอมือในชีวิตประจำวันและในงานบุญสำคัญต่างๆ ตัวชาวบ้านเองจึงมีความรู้และทักษะการทอผ้าที่ได้รับจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ซึ่งลายผ้าส่วนใหญ่ที่ทอนั้นส่วนใหญ่จะเป็นลายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

พ.ศ. 2553 – 2556 เริ่มมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุจากหมู่บ้านต่างๆที่มีความรู้และทักษะในการทอผ้าโดยเริ่มแรกผลิตภัณฑ์ที่ทำคือ ผ้าปูที่นอน และผ้าขิด โดยลายที่ทำนั้นจะเป็นลายดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่โบราณ ได้แก่ลายช้าง ที่มาจากวัดโพสาท่าช้าง ลายม้า ลากดอกแก้ว ลากผีเสื้อ ลายผักแว่น ลายขาเปีย ในช่วงแรกของการรวมกลุ่มนั้นมีสมาชิก 19 รายมาจาก 5 หมู่บ้านโดยสมาชิกจะต้องมารวมตัวกันที่ศูนย์ทอผ้า แต่ต่อมาเกิดปัญหาเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้อยู่ดูแลบ้านเมื่อสมาชิกครอบครัวคนอื่น

ออกไปทำงานซึ่งเมื่อผู้สูงอายุเหล่านั้นต้องออกมารวมตัวกันทอผ้าที่ศูนย์บ้านจึงไม่มีคนดูแลและมีการลักขโมยเกิดขึ้นทางกลุ่มจึงเห็นควรว่าให้สมาชิกแต่ละคนแยกกันไปทอผ้าที่บ้านของตนเองจากนั้นค่อยนำผลิตภัณฑ์มารวมกันเพื่อจำหน่ายภายในตำบลและนอกพื้นที่แล้วแต่คำสั่งซื้อนอกจากนั้นยังมีการนำผลิตภัณฑ์ไปออกบู๊ทขายในงานต่างๆเช่น งาน OTOP โดยในช่วงนั้นสมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมที่ได้จากการทอผ้าขิดประมาณ 5,000 บาทต่อคนต่อปี นอกจากนี้ทางกระทรวงวัฒนธรรมยังได้เข้ามาสนับสนุนการสร้างศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชุนวัดโฆษา (ท่าช้าง) เพื่อดำเนินกิจกรรม 6 ด้าน ตามโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ลานวัฒนธรรมและกีฬา ศูนย์ความรู้ห้องสมุดประชาชน และพิพิธภัณฑ์ชุมชน

พ.ศ.2557 – ปัจจุบัน ทางกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มเป็น 30 คนและได้เพิ่มผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าโดยในขณะนี้ทางกลุ่มมีผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 5 ชนิดได้แก่ ผ้าขิด ผ้าปูที่นอน ผ้าไส้ปลาไหล ผ้าซิ่น และผ้าขาวม้า และยังสร้างลายใหม่ๆอย่างลายตุ๊กตาเพื่อให้มีความทันสมัยมากขึ้น การทอผ้าสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิก 4,000 – 10,000 บาทต่อปี นอกจากนี้ในปี 2558 ทางกระทรวงวัฒนธรรมยังได้ยกระดับศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชุนวัดโฆษา (ท่าช้าง)เป็นศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษา ที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นรวมตัวกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน เพื่อปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทยและวิถีชีวิตที่เหมาะสม เพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถนำไปพัฒนาผลผลิตของชุมชน เน้นให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมทั้งกระบวนการความคิด และการปฏิบัติส่งผลให้เกิดการพัฒนาจนสามารถยกระดับจากศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน เป็นศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชแห่งที่ 10 ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม.เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นห้วยไร่ เป็นการจัดเก็บรวบรวมความทรงจำของพสกนิกรที่มีต่อพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพื้นที่นั้นๆ และจัดทำฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง พัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมสำหรับเป็นแหล่งรวบรวม อนุรักษ์ ถ่ายทอด สืบสาน และพัฒนาการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาและสร้างสรรค์ให้เป็นสินค้า และบริการเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงานของเครือข่ายวัฒนธรรมแบบหลายฝ่าย ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตั้งอยู่บริเวณวัดโฆษา หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับโรงเรียนในท้องถิ่นให้เด็กนักเรียนได้เข้ามาเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมการทอผ้าขิดเพื่อเป็นการส่งต่อภูมิปัญญาให้แก่คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

3.การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

3.1.หลักคิด/แนวคิด

- ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่อาศัยอยู่ที่อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่าซึ่งมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง
- ต้องการสืบทอดความรู้นี้ไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน
- ส่งเริมอาชีพคนในชุมชน
- นำความรู้ที่ได้รับจากบรรพบุรุษมาต่อยอดเพื่อสร้างรายได้

3.2.กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

- รวมกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลที่มีความรู้ด้านการทอผ้า 30 ราย
- ผลิตผ้าขิด ผ้าซิ่น ผ้าปูที่นอน ผ้าไส้ปลาไหล กระเป๋า ย่าม หมอนอิง ตามความเชี่ยวชาญของสมาชิก
- จำหน่ายในชุมชน นอกชุมชน และงานโอทอป เพจเฟสบุ๊ค
- ใช้ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชเพื่อจัดแสดงและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้ที่สนใจ

3.3.เทคนิค/ทักษะ

- ผ้าทอด้วยลายเก่าแก่แต่โบราณสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้แก่ ลายช้างที่มาจากวัดโฆษาท่าช้าง ลายม้า ลายดอกแก้ว ลายผีเสื้อ ลายผักแว่น ลายขาเปีย
- ทอผ้าลายใหม่ๆทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า
- แปรรูปผลิตภันฑ์ตัวใหม่ให้หลากหลายชนิด เช่น กระเป๋า หมอน พวงกุญแจ

3.4. กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

- กลุ่มทอผ้า 30 คน แบ่งเป็นคนทอ 8 คน และฝ่ายบริหารจัดการ การขาย การประชาสัมพันธ์ แปรรูปผ้าเป็นเสื้อ ผ้าซิ่น
- พัฒนาชุมชน สนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือ พอช. เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ หนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ชุมชน พัฒนาศักยภาพแกนนำกลุ่ม
- สภาองค์กรชุมชน เชื่อมต่อกับหน่วยงานเพื่อขอรับงบสนับสนุนในงานพัฒนา
- กระทรวงวัฒนธรรม สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษา เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์ของชุมชน
- ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคเหนือ จังหวัดลำปางได้หาจัดงบประมาณ เพื่อให้กลุ่มได้ขับเคลื่อนงานต่อไป

4.การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

4.1.ระดับชุมชน

1) สมาชิกในกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาปรับปรุงสินค้า เป็นสินค้าตัวใหม่ มีการเพิ่มจำนวนการผลิตมากขึ้น
2) เกิดการส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุ
3) ผู้ทอมีรายได้ดังนี้
   - ผ้าซิ่น(ตัว) 7,200 บาท/ปี/คน
   - ผ้าซิ่น(หัว) 5,400 บาท/ปี/คน
   - ผ้าซิ่น(ตีน) 5,400 บาท/ปี/คน
   - ผ้าขิด 6,000-7,000 บาท/ปี/คน
   - ผ้าไส้ปลาไหล 1,800 บาท/ปี/คน

4.2.ระดับสังคม

- ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักของภายในชุมชน นอกชุมชน และสร้างเครือข่ายสู่ภายนอกให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
- มีพื้นที่ในการพบปะของคนในชุมชน
- มีศูนย์วัฒนธรรมที่รวมทุกกลุ่มอาชีพในตำบลโดยมีกลุ่มทอผ้าเป็นหลักและมีกลุ่มอาชีพอื่นๆอีก 4 กลุ่ม
- เกิดเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายในชุมชน
- เกิดการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง
- เกิดการรวมตัวของสมาชิก 5 หมู่บ้าน

4.3.ระดับนโยบายรัฐ

- ชาวบ้านได้มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นของตัวเอง
- ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยพัฒนาชุมชนได้งบประมาณสนับสนุนกลุ่มอาชีพเรื่องหมู่บ้านท่องเที่ยว

- กระทรวงวัฒนธรรมสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษา
- งบประมาณ 41,000 ต่อ 1 กลุ่ม มีทั้งหมด 4 กลุ่ม เป็นเงินทั้งสิ้น 164,000 บาท
- มีศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษาที่เป็นแหล่งเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ของชุมชน 1 แห่ง

5. ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- วัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- การประชาสัมพันธ์สินค้าแบบปากต่อปาก
- มีศูนย์วัฒนธรรมคอยสนับสนุน
- มีหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ
- สินค้าที่ผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

6.ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนนั้นยังไม่เพียงพอ
- ตลาดในอนาคตอาจเกิดการอิ่มตัว
- ข้อจำกัดในด้านสุขภาพร่างกายเนื่องจากผู้ทอเป็นผู้สูงอายุ
- ยังขาดคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสานต่อ

7. แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- วางแผนการประชาสัมพันธ์สินค้าให้มากขึ้นเพื่อขยายฐานลูกค้า
- พัฒนาลายใหม่ให้ทันสมัย
- วางแผนให้ทางท้องถิ่นบรรจุเรื่องการทอผ้าขิดลงในหลักสูตรของโรงเรียนในท้องถิ่น
- ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
- ขยายตลาดให้กว้างขึ้นโดยการนำไปขายในต่างพื้นที่

การแปรรูปอาหาร น้ำพริกกากหมูเทศบาลตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1.ข้อมูลพื้นฐาน/บริบทพื้นที่

เทศบาลตำบลห้างฉัตร ตั้งอยู่ที่ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 250-300 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้านของตำบลห้างฉัตร ได้แก่ บ้านห้างฉัตรใต้ หมู่ 1 บ้านห้างฉัตรเหนือ หมู่ 2 บ้านแพะดอนสัก หมู่ 5 (บางส่วน) และบ้านขามแดง หมู่ 6 (บางส่วน) มีประชากรทั้งหมด 2,992 คน แยกเป็นชาย 1,376 คน หญิง 1,616 คน ประชากรมีอาชีพค้าขาย ทำนาและประกอบอาชีพเสริมคือ ปลูกผักปลอดสารพิษ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ตัดเย็บเสื้อผ้า ประดิษฐ์ดอกไม้กระดาษสา/หัตถกรรม เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีเนื้อที่ทั้งหมด 2.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,567 ไร่ ลักษณะเป็นที่ราบลุ่มระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 250-300 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้านของตำบลห้างฉัตร ได้แก่พื้นที่บ้านห้างฉัตรใต้ หมู่ที่ 1 บ้านห้างฉัตรเหนือ หมู่ที่ 2 บ้านแพะดอนสัก หมู่ที่ 5 (บางส่วน) และบ้านขามแดง หมู่ที่ 6 (บางส่วน) มีประชากรทั้งหมด 2,992 คนแยกเป็นชาย 1,376 คน หญิง 1,616 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ทำนาและประกอบอาชีพเสริมคือ ปลูกผักปลอดสารพิษ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ตัดเย็บเสื้อผ้า ประดิษฐ์ดอกไม้กระดาษสาและหัตถกรรม แหล่งน้ำธรรมชาติคือลำน้ำแม่ตาลและลำห้วยห้วยแม่ตาลไหลผ่านหมู่บ้านและชุมชนในเขตเทศบาลตำบลห้างฉัตร

สภาพทั่วไป

เทศบาลตำบลห้างฉัตรตั้งอยู่ในเขตอำเภอห้างฉัตร เลขที่ 314 ถนน จามเทวี ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ตอนกลางของจังหวัดลำปาง ห่างจากตัวจังหวัดลำปางไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1039 (ถนนสายลำปาง-ห้างฉัตร) เป็นระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอห้างฉัตรประมาณ 4 กิโลเมตร

สภาพภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,567 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ของตำบลห้างฉัตร ได้แก่ พื้นที่บ้านห้างฉัตรใต้ หมู่ที่ 1 บ้านห้างฉัตรเหนือ หมู่ที่ 2 บ้านแพะดอนสัก หมู่ที่ 5 (บางส่วน) และบ้านขามแดง หมู่ที่ 6 (บางส่วน)

บริเวณที่ตั้งของชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตรมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 250-300 เมตร ชุมชนจะอาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณ ถนนสายลำปาง-ห้างฉัตร (ถนนจามเทวี) และถนนสายเกาะคา-ห้างฉัตร โดยเฉพพาะถนนสายจามเทวีซึ่งเป็นถนนสายหลักของชุมชนประกอบด้วยแหล่งพาณิชย กรรมและสถานที่ราชการ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านแม่ฮาว

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านแพะดอนสัก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านขามแดง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ลำห้วยแม่ตาล

จำนวนหมู่บ้าน

เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีจำนวนหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านห้างฉัตรใต้

หมู่ที่ 2 บ้านห้างฉัตรเหนือ

หมู่ที่ 5 บ้านแพะดอนสัก (บางส่วน)

หมู่ที่ 6 บ้านขามแดง (บางส่วน)

ประชากร

เทศบาลตำบลห้างฉัตรมีประชากรทั้งสิ้น 2,992 คน แยกเป็น

ชาย 1,376 คน

หญิง 1,616 คน

6.มีการทำงานร่วมกับภาคีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2.พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร จดแจ้งจัดตั้งเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2554 โดยมีกลุ่มองค์กรจดแจ้งทั้งหมด 19 กลุ่ม เป็นกลุ่มองค์กรที่หลากหลายเช่นกลุ่มด้านอาชีพ กลุ่มด้านสังคม กลุ่มด้านการเกษตร มีผล**การดำเนินงาน**ในการหนุนเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชนที่สำคัญดังนี้

1.สร้างความรู้ความเข้าใจพัฒนาคนและองค์กรชุมชนอย่างเป็นระบบ

2.จัดทำข้อมูล จัดการความรู้และการสื่อสารให้เป็นปัจจุบัน

3.จัดระบบการจัดทำแผนพัฒนาระดับชุมชนและระดับตำบล

4.จัดทำโครงการและกิจกรรมระดับชุมชนและระดับตำบล

5.จัดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผลประจำปีอย่างเป็นระบบ

สภาพปัญหาของเทศบาลตำบลห้างฉัตร คือ การละทิ้งอาชีพที่เคยทำมาตั้งแต่รุ่นก่อนๆ ซึ่งสามารถใช้วัตถุดิบซึ่งมีในชุมชน คือ พริก ขิง ข่า ตะไคร้ และเป็นอาหารที่ทุกบ้านต้องมีในเมนูอาหารเกือบทุกมื้อ ทางคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร จึงหารือที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมอาชีพในการทำน้ำพริกต่างๆที่สามารถใช้วัตถุดิบซึ่งเป็นต้นทุนของชุมชน นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นการฟื้นฟูอาชีพของคนในชุมชน ให้มีอาชีพและแบ่งปันกันในช่วงสถานการณ์โควิต แต่ยังขาดความรู้ในการจัดทำ หรือเทคนิควิธีการ

ต่างๆที่ทำน้ำพริกให้มีรสชาติอร่อย สะอาดถูกหลักอนามัย อีกทั้งเสริมแรงจูงใจให้คนในชุมชนได้ฟื้นฟูอาชีพการทำน้ำพริกและจัดตั้งกลุ่มสำหรับทำน้ำพริกในชุมชน โดยขอความร่วมมือกับท้องที่ ท้องถิ่นในการส่งเสริมและฟื้นฟูอาชีพ

ปัจจุบันตำบลห้างฉัตรมีความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น และมีจำนวนคนเพิ่มมากขึ้น รูปแบบการจัดการส่งเสริมอาชีพ การแปรรูปอาหารยังไม่เป็นผลที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองจึงมีปัญหาการเข้าถึง สนใจและการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอาชีพ

ในปี 2558 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มทำน้ำพริกลาบโดยมีการนำวัตถุดิบในชุมชน เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ที่มีการปลูกเกือบทุกบ้าน มีการรวมกลุ่มกันทำที่บ้านห้างฉัตร หมู่ที่ 2 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มระดับหมู่บ้านมีการกำหนดให้ช่วยกันทำ แต่พบปัญหาทำแล้วไม่มีตลาดรองรับ ไม่มีรูปแบบการจัดการเรื่องการผลิตและการจัดจำหน่าย

ในปี 2564 ได้มีการเสนอแนวทางที่จะทำต่อ คือ การจัดตั้งกลุ่มแปรรูปอาหาร ทั้งตำบลโดยมีการหารือและจัดประชุมร่วมกันทั้งสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตรและผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นเพื่อหาทางฟื้นฟูและส่งเสริมกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนต่อไป, พัฒนาฝีมือและเทคนิควิธีการต่างๆที่จะทำให้กลุ่มการแปรรูปอาหาร ซึ่งแผนงานในอนาคต คือ ทำอย่างไรจะทำให้กลุ่มของเราพัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับและผลิตออกมาสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

3.การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

3.1.หลักคิด/แนวคิด

เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มแปรรูปอาหาร ที่มีความรู้ความชำนาญในการแปรรูปที่ใช้ในการบริโภคประจำวัน ให้สามารถยกระดับกระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการเป็นผู้ประกอบการสร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัว และพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก สร้างความมั่นคงทางอาหารภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

8) จัดเวทีประชุมโดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางเพื่อจัดทบทวน วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน
9) จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนการพัฒนาธุรกิจและทุนชุมชน
10) สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตรนำเสนอแผนพัฒนาและแผนธุรกิจชุมชน ต่อทีมผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้างฉัตรเพื่อผลักดันแผนเข้าบรรจุในข้อบัญญัติตำบล
11) จัดทำโครงการนำร่อง การส่งเสริมการแปรรูปอาหาร
12) จัดตั้งกลุ่มแปรรูปอาหาร ปลูกผักพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนในการแปรรูปอาหาร
13) แบ่งกลุ่มสมาชิกที่ปลูกผักพื้นบ้านตามความสนใจ

14) สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร ประสาน และให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิควิชาการและปัจจัยในการแปรรูปอาหาร
15) ประสานงานร่วมกับเทศบาลในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
16) ชุมชนจัดตั้งศูนย์กลางการจำหน่ายผลผลิตในชุมชน
17) การจำหน่ายสินค้า/ผลผลิต สมาชิกที่ร่วมโครงการแปรรูปอาหารในชุมชน สามารถนำผลผลิตของตนเองมาแลกกันตามความต้องการแทนการซื้อ และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ของสมาชิก
18) ประสานงานร่วมกับเทศบาลในการสนับสนุนสมาชิกกลุ่มแปรรูปอาหารในการนำสินค้ามาวางขายในร้านค้าประชารัฐ

3.3.เทคนิค/ทักษะ

เทคนิคการประสานสร้างความร่วมมือกับเทศบาลตำบลห้างฉัตร เพื่อสร้างการยอมรับและสนับสนุนการทำงานของสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร มีการใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจกับทีมผู้บริหารให้เข้าใจ และทราบที่มาที่ไปของการดำเนินงานโครงการ และดำเนินการประสานงานอย่างเป็นทางการเพื่อนำเสนอแผนงานต่อสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้างฉัตรให้รับรองแผนและเห็นชอบบรรจุแผนเข้าสู่การพิจารณาและบรรจุไว้ในข้อบัญญัติแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้างฉัตร

3.4. กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

คณะทำงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร มีจำนวนทั้งสิ้น 28 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตรให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสภาฯ ประสานงานร่วมกับท้องถิ่นเพื่อผลักดันให้แผนงานของสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตร เข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ของเทศบาลตำบลห้างฉัตรและผลักดันให้เทศบาลมีการอุดหนุนงบประมาณในการหนุนเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพการแปรรูปอาหาร การจัดตั้งศูนย์รวบรวมสินค้า และการนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูปอาหารขายในร้านค้าประชารัฐของตำบล

4.การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

(เครื่องมือสามเหลี่ยมความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน)

4.1.ระดับชุมชน

6. มีแผนพัฒนาชุมชนที่เป็นรูปธรรมตรงกับความต้องการของคนในชุมชน
7. มีแผนธุรกิจชุมชนที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน
8. มีกลุ่มแปรรูปอาหารเพื่อใช้ในการบริโภคประจำวันและแบ่งปันและจำหน่ายในตำบล จังหวัด

9. เกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

10. คนในชุมชนได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย สะอาดปราศจากสารเคมี ทำให้มีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้น

4.2.ระดับสังคม

คนในตำบลให้การยอมรับและสนับสนุนกลุ่มแปรรูปอาหารในชุมชน

4.3.ระดับนโยบายรัฐ

เทศบาลตำบลห้างฉัตร สนับสนุนงบประมาณร่วมกับสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลห้างฉัตรเรื่องการตั้งกลุ่ม การแปรรูปอาหาร จัดอบรมให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

5. ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ท้องที่ และท้องถิ่น
- มีระบบการจัดการที่ต่อเนื่อง คือ กำหนดช่วงเวลาในการแปรรูปอาหาร
- มีกลุ่มองค์กรที่หลากหลายที่มีการให้ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์
- เทศบาลตำบลห้างฉัตรให้การสนับสนุนและให้ความรู้ในการแปรรูปอาหารในชุมชน

6.แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

- พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐานการแปรรูปอาหารเพื่อใช้รับรองคุณภาพสินค้าและเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงแบรนด์ของเรา สร้างสินค้าให้มีความโดดเด่นทางด้านรสชาติที่ไม่เหมือนใคร
- พัฒนาและขยายตลาดให้กว้างขึ้นกว่าเดิม จัดทำแพกเก็จของสินค้าให้มีความน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจของลูกค้า มีการโปรโมทสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ มีการติดตามสินค้าสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าและมีบริการหลังการขาย สร้างสโลแกนให้กับสินค้า ที่จดจำได้ง่ายและติดหู ได้ยินชื่อสโลแกนก็รู้เลยว่าเป็นสินค้าของร้านเรา จัดบูทโชว์สินค้าโดยให้ลูกค้าทดลองชิมฟรี จัดโปรโมชั่น ลด แลก แจก แถม

น้ำพริกกากหมู

“ข้าวปลอดสารพิษ ธุรกิจชุมชนทุ่งนางาม”ตำบลทุ่งนางาม อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

ตำบลทุ่งนางาม อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองอุทัยธานี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอลานสักประมาณ 16 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 144 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 90,000 ไร่ มีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีประชากร 7,406 คน

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลทุ่งนางามโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร เหมาะแก่การทำนา ปลูกพืชผักผลไม้ รวมทั้งปลูกพืชไร่ พืชสวน และอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรในพื้นที่ ประกอบกับในพื้นที่มีสถานที่รับซื้อและลานตากพืชผลทางเกษตรจำนวนหลายแห่ง จึงทำให้เกษตรกรปลูกผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก

ตำบลทุ่งนางามใช้กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชน และขับเคลื่อนโครงการเศรษฐกิจและทุนชุมชน โครงการบ้านพอเพียงชนบทไปแล้วกว่า 80 หลังคาเรือน โดยในปี 2563 สภาองค์กรชุมชนทุ่งนางาม มีการทำกิจกรรมในด้านต่างๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีในการสนับสนุนทรัพยากร ทั้งงบประมาณ สถานที่ บุคคลากรเป็นอย่างดี

ในปี 2564 ตำบลทุ่งนางามมีเรื่องการต่อยอดในเรื่องเศรษฐกิจและทุนชุมชน ในการทำแปรรูปข้าว แต่ยังไม่มีการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน และวางแผนอย่างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการดำเนินงาน เนื่องจากพื้นที่ตำบลทุ่งนางาม **มีการการทำนาข้าวปลอดสารพิษ** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ข้าวสำหรับการบริโภคอย่างปลอดภัย ไร้สารพิษ รักษาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะอนามัย สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคหรือมีโรคน้อยที่สุด เมื่อคนมีความแข็งแรงทั้งกายและใจแล้ว จะได้ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้เกิดผลดี

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

(เครื่องมือมุมมององค์ความรู้ 4 มิติ)

หลักคิด/แนวคิด

จากปัจจุบันผู้บริโภคตื่นตัว ห่วงใยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การผลิตสินค้าเกษตรโดยพึ่งพาสารเคมีเริ่มถูกปฏิเสธและถูกกีดกันมากขึ้น ทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้รับความสนใจ และจะทวีความสำคัญยิ่งๆขึ้นในอนาคตซึ่งพืชสำคัญแรกๆ ที่มีการผลิตเพื่อจำหน่าย ก็คือข้าวอินทรีย์/ข้าวปลอดสารพิษ เพื่อให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวไว้บริโภคเอง และสามารถทำขายได้ด้วย โดยการปลูกโดยไม่ใช้สารพิษทำให้ลดต้นทุนทางการผลิตได้อีกทาง

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.การวิเคราะห์จุดเด่นของสินค้า ปลอดสารพิษ ราคาถูก หอมอร่อยทานง่ายเหมาะกับทุกเพศทุกวัย คัดเลือกเกษตรกรที่จำทำข้าวปลอดสารพิษ

2.การวิเคราะห์ช่องทางขายออนไลน์ สื่อออนไลน์ Facebook/Line เปิดตลาดร่วมวางขายบนตลาดออนไลน์เช่นLAZADA /Shopee สื่อทางตรงการทำป้ายโฆษณาสินค้า แจกใบปลิวประชาสัมพันธ์ ออกบู๊ทแสดงสินค้า

3.การกำหนดกลุ่มเป้าหมายลูกค้า กลุ่มผู้ที่รักสุขภาพกลุ่มคนสูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ กลุ่มคนโรคเบาหวานกลุ่มวัยแรงงานที่มีกำลังซื้อ กลุ่มวัยเกษียร

4.การพัฒนาการส่งเสริมการขาย การบริการหลังการขาย ส่งสินค้าทั่วประเทศด้วยขนส่งเอกชนและไปรษณีย์ไทย มีบริการเก็บเงินปลายทาง บริการโอนผ่านธนาคาร พร้อมเพย์ มีสินค้าขนาดทดลอง มีราคาขายปลีกและขายส่ง

5.การวิเคราะห์การเพิ่มรายได้ การขายสินค้า ประชาสัมพันธ์เพจ Facebook บรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่นและทันสมัย แจกผลิตภัณฑ์ทดลอง แจกใบปลิวรายละเอียดสินค้า ออกนิทรรศการต่างๆ

6.การจัดทำแผนธุรกิจ

1. การตลาด
2. เพิ่มเสน่ห์ สินค้าตัวเอก
3. นำสินค้าตัวรองๆ ที่เราทำขายอยู่แล้วเสนอขายกับกลุ่มลูกค้าประจำ
4. ทำสินค้าตัวใหม่ขายลูกค้าประจำ
5. นำสินค้าจากเพื่อนเครือข่ายมาขายลูกค้าประจำ

7.การจัดทำบริการหลังการขาย ทำแบบสอบถามตามความต้องการสินค้าใหม่จากลูกค้าประจำ

เทคนิค/ทักษะ

ความเข้มงวดในการตรวจสอบรับรองว่าเป็นข้าวปลอดสารพิษอย่างแท้จริง ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ โดยประสานหน่วยงานเกษตรในการตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานพืชอินทรีย์ อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญของการผลักดันให้กลุ่มผู้ผลิตข้าวปลอดสารพิษเพิ่มปริมาณการผลิตข้าวก็คือ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักวิชาการผลิต ซึ่งทั้งทุกส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการสาธิต และมีโครงการรับซื้อผลผลิต ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรมั่นใจในการที่จะหันมาผลิตข้าวปลอดสารพิษ/ข้าวอินทรีย์มากขึ้น

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

มีจำนวนสมาชิก 30 คน สมาชิกปลูกข้าว 5 รายๆ ละ 10 ไร่ สมาชิกที่เหลือจะคอยช่วยด้านแรงงานและสมาชิกทั้งหมดช่วยกันขาย รวมทั้งออกแนวคิดทางการตลาด/หากลุ่มลูกค้า ซึ่งระบบการจัดการในกลุ่มเกษตรกรทุกคนจะต้องมีการประชุมวางแผนก่อนการปลูกข้าวทุกครั้ง เพื่อแบ่งพื้นที่ในการปลูกข้าวในแปลงของสมาชิกกลุ่ม และหารือถึงการดูแลข้าวในแต่ละช่วง ว่าในแต่ละช่วงของการดูแล ควรจะใช้สารเคมีในช่วงไหนและในปริมาณเท่าไหร่ที่จะไม่ส่งผลเสียต่อต้นข้าว เมล็ดพันธุ์ และสภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งสมาชิก

กลุ่มทุกคน จะต้องคอยเอาใจใส่และป้องกันต้นข้าว ไม่ให้เกิดโรคและศัตรูพืช เพื่อที่เกษตรกรทุกคนหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 3 ระดับ

(เครื่องมือสามเหลี่ยมความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน)

ระดับชุมชน

ช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตมากขึ้น เพราะการใช้ปุ๋ยจุลินทรีย์จะทำให้ ได้ผลผลิตมากขึ้น แต่ต้นทุนต่ำ ซึ่งอาจจะต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากในตอนแรกแต่จะค่อยๆ ลดลงเมื่อสภาพดินดีแล้ว ในขณะที่การใช้ปุ๋ยเคมี จะได้ผลผลิตจำนวนมาก แต่โดยต้นทุนการผลิตก็มากเช่นกัน และต้องเพิ่มปริมาณปุ๋ยให้มากขึ้นในทุกๆ ปี เป็นผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

ระดับสังคม

ได้สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์กลับคืนมา ดินร่วนซุย รากข้าวชอนไชหาอาหารง่าย คนในชุมชนมีสุขภาพชีวิตที่ดี มีอาหารปลอดสารพิษไว้บริโภค และทำให้สามารถนำ “ข้าวปลอดสารพิษ” เป็นผลิตภัณฑ์ของตำบลได้

ระดับนโยบายรัฐ

รัฐบาลและภาคเอกชนเร่งส่งเสริมผลักดันให้มีการขยายการผลิตข้าวอินทรีย์/ข้าวปลอดสารพิษอย่างจริงจังทั่วประเทศ โดยเฉพาะการส่งเสริมความเข้าใจในหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานสากล และการจัดหาตลาดที่แน่นอน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

ความต้องการของตลาดยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันมีการส่งเสริมทั้งจากภาครัฐและเอกชน ในการขยายการผลิตข้าวปลอดสารพิษ/ข้าวอินทรีย์ ซึ่งถ้าผลิตภัณฑ์ดีมีคุณภาพก็จะส่งผลต่อยอดขายที่ดีขึ้นด้วย

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

การตลาด/ช่องทางการตลาดยังไม่ขยาย และที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร รวมทั้งคู่ค้ายังไม่มีความเชื่อมั่นในเกษตร เพราะยังไม่มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการและเป็นที่รู้จักกว้างขวางนัก

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

แผนการดำเนินงาน (Operation plan) :ชื่อแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ตำบลทุ่งนางาม ระยะเวลาดำเนินงาน 1 ปี

ชื่อ-สกุล นายภูวนารถ ชโลธร เบอร์ติดต่อ 080789-3839 (เจ้าของผลิตภัณฑ์และผู้จัดทำแผน CBMC)

กิจกรรมจาก CBMC ข้อที่ 6	กิจกรรมย่อย	ผู้รับผิดชอบ	ว/ด/ป ที่เสร็จ	ใช้ทุนข้อ 7-8 หรือ 9
1.กิจกรรมการตลาด	1.1 สร้างเพจ Facebook	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ค.65	7/9
	1.2 เปิดตลาดร่วมวางขายบนตลาดออนไลน์ เช่น Shopee,Lazada	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ค.65	7/9
	1.3 ทำป้ายโฆษณาสินค้า ทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์	นายภูวนารถ ชโลธร	30 ก.ค.64	7/9
	1.4.แจกใบปลิวประชาสัมพันธ์สินค้า	นายภูวนารถ ชโลธร	30 ก.ค.64	7/8/9
	1.5 ออกบู๊ทแสดงสินค้า มีสินค้าทดลองชิมก่อนซื้อ (ข้าวสวยพร้อมทาน)	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ก.พ.65	7/8/9
2.พัฒนาสินค้าตัวเอก	2.1 เลือกซื้อพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ธ.ค..64	7/8
	2.2.ประชาสัมพันธ์เพจ Facebook/ line	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ค.64	7/8
	2.3. บรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่นและทันสมัย	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ก.ค.64	7/8/9
	2.4.แจกผลิตภัณฑ์ทดลอง	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ส.ค.64	7/9
	2.5.แจกใบปลิวรายละเอียดสินค้า	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ค.64	7/8/9
3.กิจกรรมขายสินค้าตัวรอง	3.1ทำแบบสอบถามตามความต้องการสินค้าใหม่จากลูกค้าประจำ	นายภูวนารถ ชโลธร	10 ก.ย 64	7/8/9
	3.2แจกผลิตภัณฑ์ทดลอง	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ย 64	7/8/9
	3.3แจกใบปลิวแนะนำสินค้าตัวใหม่	นายภูวนารถ ชโลธร	20 ก.ย 64	7/8/9
4.กิจกรรมผลิตสินค้าตัวใหม่	4.1.ทำสินค้าตัวใหม่ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และมีคุณภาพดีเยี่ยมไม่แพ้สินค้าตัวเก่า	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ก.ย 65	7/8/9
5.กิจกรรมนำสินค้าจากเครือข่ายมาขาย	5.1.นำสินค้าที่มีความคล้ายกันมานำเสนอขาย	นายภูวนารถ ชโลธร	25 ก.ย 65	7/8/9

พวงกุญแจผ้าหม้อห้อม ของฝากของที่ระลึกเมืองแพร่ตำบลในเวียง
เทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

พัฒนาการความเป็นมาขององค์ความรู้

เทศบาลเมืองแพร่ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 16,273 คน แบ่งเป็น ชาย 7,537 คน หญิง 8,736 คน มีทั้งหมด 8,424 ครัวเรือน สภาพทางสังคม เทศบาลเมืองแพร่ มีเขตการปกครอง 1 ตำบล คือตำบลในเวียง มีพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร จำนวนชุมชน 18 ชุมชน ประกอบด้วย

1. ชุมชนบ้านใหม่สวรรคนิเวศ
2. ชุมชนเหมืองแดง
3. ชุมชนพงษ์สุนันท์
4. ชุมชนวัดหลวง
5. ชุมชนพระร่วง
6. ชุมชนทุ่งต้อม
7. ชุมชนศรีชุม
8. ชุมชนสระบ่อแก้ว
9. ชุมชนน้ำคือ
10. ชุมชนหัวข่วง
11. ชุมชนเหมืองหิตต้นธง
12. ชุมชนเหมืองหิตพัฒนา
13. ชุมชนชัยมงคล
14. ชุมชนเพชรรัตน์
15. ชุมชนศรีบุญเรือง
16. ชุมชนร่องซ้อ
17. ชุมชนเชตวัน
18. ชุมชนพระนอน

เป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อพูดถึงผ้าหม้อห้อมทุกคนต้องนึกถึงเมืองแพร่ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผ้าหม้อห้อม ที่ใหญ่ที่สุดและมีชื่อเสียงที่สุด **“เสื้อหม้อห้อม”** เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่จังหวัดแพร่ มาจากชนเผ่าลาวพวนที่อพยพเข้าไปอยู่ที่อำเภอเมืองแพร่ และได้เย็บเสื้อผ้าฝ้ายย้อมสีครามดำออกจำหน่ายแก่คนงานและลูกจ้างทำป่าไม้ ต่อมาได้มีคนซื้อมาสวมใส่กันแพร่หลาย และเป็นที่นิยมของคนภาคเหนือ และคนทั่วไปซึ่งแสดงได้ถึงเอกลักษณ์ผ้าไทย ซึ่งเป็นการใช้ผ้าฝ้ายที่ได้จากการทอ ย้อมด้วยสีครามที่ได้จากต้นฮ่อมหรือต้นคราม ปัจจุบันนำมาตัดชุดต่าง ๆ เช่น กางเกง กระโปรง เสื้อ ชุดเดรส สามารถสวมใส่ได้ทุกเพศทุกวัย

ชุมชนเพชรรัตน์ เป็นหนึ่งในชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองแพร่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และตัดเย็บเสื้อผ้า สมาชิกในชุมชนต่างมองเห็นว่าในชุมชนเศษผ้าจำนวนมากจึงเกิดแนวคิดในการนำเศษผ้าเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน จึงได้นำเอาเศษผ้าที่มีอยู่มาประดิษฐ์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก เพื่อนำมาจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ผลจากการเย็บพวงกุญแจ และของที่ระลึกจากเศษผ้าขายกลายเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองแพร่ เริ่มมีคนมาสั่งผลิตภัณฑ์มากขึ้น สร้างรายได้ให้กับสมาชิก ต่อมามีการขยายเครือข่ายสมาชิกที่ตัดเย็บพวงกุญแจ และของที่ระลึกเพิ่มขึ้น ทางชุมชนจึงได้จดทะเบียนขึ้นเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “วิสาหกิจชุมชนเพชรรัตน์” เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของในกิจการดังกล่าว

ร่วมกัน สร้างความรักความสามัคคีให้กับคนในชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน รวมถึงชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน โดยนำเอาแผน CBMC ซึ่งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชนภาคเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้สนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนและให้ชุมชนได้นำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจ ทำให้เห็นทิศทางในการดำเนินงานและมีเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน สามารถขยายเครือข่ายและขยายกิจการต่อไปในอนาคตได้อย่างชัดเจน

การจัดการองค์ความรู้โดยชุมชน

หลักคิด/แนวคิด

หลักคิดแนวคิดที่สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพชรรัตน์ ในการแปรรูปเศษผ้าห้อมหม้อ หรือผ้ายย้อมครามให้เป็นสินค้าของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจดอกไม้ พวงกุญแจดอกทิวลิป สายผ้าคาดเอว โดยชุมชนต่างมองเห็นความสำคัญของเรื่องการจัดการขยะ จึงได้ร่วมกันพัฒนาแปรรูปเศษผ้าที่เหลือใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยนำมาทำเป็นพวงกุญแจ จำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึก สร้างมูลค่าให้กับเศษวัสดุเหลือใช้

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองแพร่ได้จัดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก ถึงสถานการณ์ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยต่างได้เล็งเห็นร่วมกันว่าสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นตามกระแสเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงร่วมกันระดมความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนร่วมกัน และเห็นว่าในชุมชนมีเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บเสื้อผ้าหม้อห้อมเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีแนวคิดที่จะนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้าของที่ระลึกขาย

สมาชิกในชุมชนเพชรรัตน์จึงได้รวมตัวกันเรียนรู้วิธีการเย็บเศษผ้าด้วยมือ และได้รับการอบรมพัฒนาฝีมือการประดิษฐ์ต่างๆ จากองค์กรภาคีเครือข่าย อาทิ เทศบาลเมืองแพร่ กศน. เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความชำนาญในการผลิต มีทักษะ และเทคนิคในการผลิต ทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมาสวยงาม มีคุณภาพ

ต่อมาได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ชุมชนเพชรรัตน์” มีการรวบรวมเศษวัสดุจากผ้าที่เหลือใช้ในชุมชน นำมาสร้าง ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ให้สมาชิกช่วยกันผลิตสินค้าผ้าเย็บมือ เป็นพวงกุญแจดอกไม้ต่างๆ เพื่อเป็นสินค้าของที่ระลึกขายให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป และจัดจำหน่ายสินค้าในตลาดนัดชุมชน, ตลาดสามวัย ถนนคนเดิน

เทคนิค/ทักษะ

การด้นผ้าด้วยมือเป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่ในครัวเรือนสืบทอดกันมายาวนานจากรุ่นแม่สู่รุ่นลูก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพชรรัตน์ได้นำเอาองค์ความรู้นี้มาประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าจากเศษผ้าฝ้ายย้อมห้อม ให้มีรูปแบบลักษณะที่หลากหลาย สวยงามแตกต่างกันไป เพื่อนำมาแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆทั้งกระเป๋าผ้า พวงกุญแจ ซึ่งเป็นฝีมือที่เรียกว่าแฮนด์เมดของชุมชน กลุ่มสตรีในชุมชน จำนวนกว่า 50 คนในพื้นที่ ได้รวมกลุ่มกันเรียนรู้และทำการผลิตผ้าด้นมือดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมหลังจากว่างเว้นจากงานประจำ

กลไกการจัดการ(กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย/บทบาท)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพชรรัตน์ มีสมาชิกทั้งหมด 50 คน มีกลไกคณะกรรมการบริหารงาน จำนวน 8 คน โดยมีการแบ่งหน้าที่ออกเป็นดังนี้

1. ประธาน
2. รองประธาน
3. เลขานุการ
4. เหรัญญิก
5. กรรมการฝ่ายผลิต
6. กรรมการฝ่ายการตลาด
7. ประชาสัมพันธ์
8. กรรมการฝ่ายจัดซื้อ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพชรรัตน์นั้นได้รวมตัวกัน โดยแรกเริ่มนั้นทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนได้มีงบประมาณในการฝึกอบรมให้ต่อมาทางเทศบาลเมืองแพร่ ก็ได้ทำการส่งเสริมและพัฒนาฝีมือและผลิตภัณฑ์จนล่าสุดก็ได้มีการต่อยอดที่จะส่งเสริมให้ทางกลุ่มได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยกลุ่มสตรีแต่ละคนก็จะช่วยกันทำและนำออกจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่างๆรวมทั้งรับสั่งทำ ซึ่งในการออกจำหน่ายนั้นหากคนไหนที่ผลิตด้วยตนเองและนำออกจำหน่ายก็จะหักเงินรายได้ให้กับทางกลุ่ม 3% และหากรวมกลุ่มกันผลิตโดยใช้อุปกรณ์ของทางกลุ่มก็จะแบ่งคนละครึ่งกับทางกลุ่ม หากผลิตภัณฑ์ของคนที่ทำได้จำหน่าย ซึ่งในการทำดังกล่าวนั้นทางกลุ่มก็จะมีการพัฒนารูปแบบไปในลักษณะต่างๆตามที่ชื่นชอบ ของสมัยนิยม ซึ่งถือว่าผลิตภัณฑ์ผ้าด้นมือของทางกลุ่มสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชนเพชรรัตน์ได้ดีพอสมควร เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน ลดขยะจากเศษผ้าที่เหลือใช้ในชุมชน นอกจากนี้มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนี้ยังสร้างความสัมพันธ์ให้กับชุมชนเราร่วมกับชุมชนอื่นๆลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีการขยายกิจการ ลดปัญหาการว่างงาน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ

1. คนในชุมชนที่มีความชำนาญและตั้งใจ
2. การลงทุนโดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทำให้ประหยัดต้นทุนการผลิต
3. การทำงานไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรเนื่องจากเป็นงานประดิษฐ์โดยใช้มือเป็นงานแฮนด์เมดโดยชาวบ้านในชุมชน ทำให้ประหยัดในเรื่องต้นทุนเครื่องจักร
4. มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย ชัดเจน
5. มีแผนงานการดำเนินกิจการที่ชัดเจน
6. มีแผนการตลาดในเรื่องของผลิตภัณฑ์
7. มีจุดจำหน่ายสินค้าของชุมชน “กาดเมกฮิมคือ” และมีการจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ต

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- การออกแบบสินค้าบางอย่างยังขาดความเข้าใจทำให้ขายได้ยาก
- การขาดความเข้าใจในเรื่องเทคนิคการผลิตบางอย่าง
- คู่แข่งในตลาดที่ผลิตสินค้าเดียวกัน

แนวทาง/แผนที่จะทำต่อในระยะข้างหน้า

1. พัฒนา จัดทำตราสินค้า (Branding)ให้เป็นที่รู้จักและกลุ่มลูกค้าสามารถติดต่อได้
2. การประชาสัมพันธ์ผ่าน facebook , การเพิ่มเพื่อนใน facebook การแชร์ข้อมูล เข้าร่วมในกลุ่มต่างๆ ที่เป็นตลาดทาง Social media
3. จัดทำวีดิโอสาธิตการเย็บผ้าด้นมือเผยแพร่ใน youtube
4. นำสินค้าไปออกบู๊ธร่วมกับหน่วยงาน/เข้าร่วมประกวดในโครงการต่างๆ
5. เพิ่มเสน่ห์ให้สินค้าสร้างเรื่องราวสินค้าโดยใช้อัตลักษณ์ นำเสนอผ่าน เพจ facebook โดยมีการนำสโลแกน และตรา (แบรนด์)สินค้า
6. ปรับปรุงเพิ่มคุณภาพสินค้า จัดฝึกอบรมพัฒนาฝีมือ

กลุ่มกระเป๋ารีไซเคิลร่วมรัฐสามัคคี เขตทุ่งครุ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

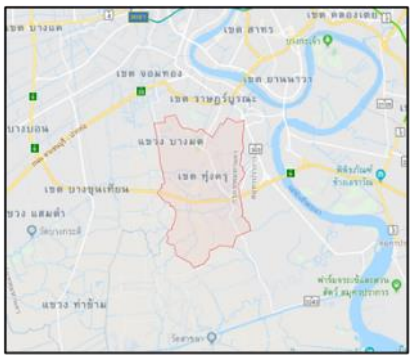

1.บริบทพื้นที่

เดิมทุ่งครุมีฐานะเป็นตำบลทุ่งครุขึ้นอยู่กับอำเภอราษฎร์บูรณะ จังหวัดธนบุรี ต่อมาอำเภอราษฎร์บูรณะได้ถูกโอนไปขึ้นกับจังหวัดพระประแดงจนกระทั่งจังหวัดนี้ถูกยุบลงเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอราษฎร์บูรณะรวมถึงตำบลทุ่งครุจึงกลับมาอยู่ในการปกครองของจังหวัดธนบุรีอีกครั้ง

และภายหลังได้ยุบรวมจังหวัดธนบุรี และจังหวัดพระนคร เปลี่ยนฐานะเป็นนครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้เปลี่ยนการเรียกชื่อตำบล และอำเภอใหม่ด้วย

ตำบลทุ่งครุจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น แขวงทุ่งครุ ขึ้นกับสำนักงานเขตราษฎร์บูรณะ จนกระทั่งวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้ง เขตทุ่งครุ ขึ้น โดยแบ่งพื้นที่ทางทิศใต้ของเขตราษฎร์บูรณะออกมา 2 แขวงในปัจจุบัน

ในส่วนของประวัติเชิงสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น สามารถอธิบายได้จากชื่อ “ทุ่งครุ” ซึ่งหมายถึง พื้นที่ราบโล่ง ใช้สานภาชนะตักน้ำรูปกลม ๆ ยาชัน แสดงให้เห็นว่าในอดีตท้องที่เขตทุ่งครุเป็นที่ราบโล่ง ลุ่ม มีแหล่งน้ำมากเหมาะแก่การเพาะปลูก ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน และงานจักสาน และเดิมพื้นที่ทุ่งครุบางส่วนเป็นทุ่งนา เลี้ยงวัว และทำนา และบางส่วนเป็นพื้นที่สวน ซึ่งมีส้มที่มีชื่อเสียง คือ สวนส้มบางมด ที่อยู่ในพื้นที่ของแขวงบางมด ในปัจจุบัน

<u>เขตติดต่อ</u>

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตจอมทอง และเขตราษฎร์บูรณะ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตบางขุนเทียน

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

เขตทุ่งครุติดต่อกับจังหวัดสมุทรปราการ ทำให้มีปัญหาน้ำท่วม และการแก้ไขปัญหาน้ำเค็ม นอกจากนี้จังหวัดสมุทรปราการยังเป็นแหล่งจ้างงานเพราะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงมีแรงงานจำนวนมากที่มาพักอาศัย ประกอบกับ เขตทุ่งครุ เป็นเขตที่อยู่อาศัยชานเมืองซึ่งมีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรจำนวนมาก จึงมีประชากรแฝงอาศัยในพื้นที่เขต ทุ่งครุเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวที่ไร้ระเบียบ ทำให้มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและด้านคุณภาพชีวิต

ปัญหาการจัดการขยะ คือ ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกอย่างถูกวิธี ทิ้งขยะสภาพรวมทำให้ปริมาณขยะในครัวเรือนมีปริมาณมากเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน นอกจากนั้นไม่มีการผูกถุงให้เรียบร้อย ทำให้ขยะเรี่ยราดบนถนนเวลารถมาจัดเก็บ ทำให้ส่งกลิ่นเหม็น สร้างปัญหามลพิษไม่มีที่สิ้นสุดบ้างก็ทิ้งลงคูคลอง เกิดปัญหาน้ำเน่าเหม็น เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคม ชุมชน ทำให้คูคลองตื้นเขิน เกิดน้ำท่วมเพราะขยะทับถมปิดขวางทางน้ำไหลเป็นปัญหาโดยรวมของกรุงเทพมหานคร

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการประสานงานและเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ : ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ดีมีความสุข สามารถจัดการตนเองได้

แผนงาน	เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของตำบล							
	ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ
ด้านเศรษฐกิจฐานรากชุมชน	1 ชุมชน	เกิดกลุ่มองค์กรภาคีพัฒนาทั้งเขต	5ชุมชน	เกิดกลุ่มองค์กรภาคีพัฒนาทั้งเขต	10ชุมชน	เกิดกลุ่มองค์กรภาคีพัฒนาทั้งเขต	15ชุมชน	เกิดกลุ่มองค์กรภาคีพัฒนาทั้งเขต
ด้านกองทุนสวัสดิการชุมชน	100 คน	เกิดการขยายฐานสมาชิกในกองทุนสวัสดิการ	100 คน	เกิดการขยายฐานสมาชิกในกองทุนสวัสดิการ	100คน	เกิดการขยายฐานสมาชิกในกองทุนสวัสดิการ	100 คน	เกิดการขยายฐานสมาชิกในกองทุนสวัสดิการ
ด้านที่อยู่อาศัย	2ชุมชน	เกิดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในเขต	2ชุมชน	เกิดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในเขต	2 ชุมชนชน	เกิดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในเขต	2ชุมชน	เกิดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในเขต

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

สภาองค์กรชุมชนเขตทุ่งครุได้จัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน โดยส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริม ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยสำรวจสภาพปัญหาของชุมชนพบว่า มีขยะกระจายอยู่ทั่ว ส่งกลิ่นเน่าเหม็น แม่น้ำลำคลองเน่าเสีย จึงได้จัดทำแผนส่งเสริมเรื่องการจัดการขยะ แต่คนในชุมชนยังไม่ให้ความ

ร่วมมือเท่าที่ควร เพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง แต่เป็นเรื่องของหน่วยงานที่ต้องเข้ามาจัดการสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน สภาองค์กรชุมชนจึงคิดหาแนวทางสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนอยากเข้ามามีส่วนร่วม โดยการขับเคลื่อนงานจะต้องสร้างประโยชน์ให้คนในชุมชนได้รับ และรู้สึกมีส่วนร่วมกับเรื่องนี้ จึงได้ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพจากขยะนำมารีไซเคิล รับซื้อขยะจากคนในชุมชนนำมาแปรรูป ประสานหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงาน ซึ่งมีพื้นที่ต้นแบบ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนร่วมรัฐสามัคคี ,ชุมชนมิตรไมตรี,ชุมชนวัดกลางนา และชุมชนหลังสวนธนบุรีรมย์

แนะนำกลุ่ม กระเป๋ารีไซเคิลร่วมรัฐสามัคคี

จากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเขตทุ่งครุ โดยเฉพาะเรื่องขยะที่ล้นถังในชุมชน ส่งกลิ่นเหม็นเน่า เพราะคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักคัดแยกขยะ น้ำในคูคลองก็เป็นสีดำ สกปรกไปด้วย ผู้นำชุมชนจึงเริ่มคิดกันว่าจะจูงใจคนในชุมชนได้อย่างไรให้เห็นคุณค่า และหาทางให้คนในชุมชนเข้าใจว่า ขยะที่จะแยกมันมีค่ามากและสร้างรายได้ เลยบอกว่าเอาขยะมาแลกไข่ เป็นการเริ่มต้นของกิจกรรม ทำให้ทุกคนมองเห็นว่าขยะที่ไร้ค่า หากทุกคนร่วมมือกันก็สามารถเปลี่ยนมาเป็นรายได้ให้กับบ้านตัวเองได้ จึงได้ประสานสำนักงานเขตทุ่งครุ มาให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการจัดการขยะ 3 R และ ประสาน กศน. มาร่วมสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพโดยการนำขยะมาสร้างมูลค่าแปรเปลี่ยนเป็นรายได้ แรกเริ่มกศน.จึงได้มาสอนทำกระเป๋าจากซองกาแฟ ซองขนม เมื่อทำเป็นแล้วได้นำไปขาย พบว่าขายได้ กลุ่มแกนนำจึงได้ตั้งกลุ่ม กระเป๋ารีไซเคิลร่วมรัฐสามัคคี เมื่อปี 2549 สอนการทำกระเป๋าจากขยะรีไซเคิลให้กับกลุ่มคนว่างงาน ผู้สูงอายุได้เข้ามาเรียน ทำให้สมาชิกที่เรียนมีรายได้เสริมจากการขายกระเป๋า เมื่อเห็นงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มจึงได้คิดส่งเสริมเรื่องการจัดการขยะควบคู่ไปกับการพัฒนาอาชีพ โดยจัดตั้งธนาคารขยะ รับซื้อขยะรีไซเคิลจากคนในชุมชน ในราคากิโลกรัมละ 35 บาท โดยขยะรีไซเคิลที่รับซื้อมานั้น กลุ่มก็จะนำมาเป็นวัสดุอุปกรณ์สอนผู้ฝึกอาชีพต่อไป ซึ่งชิ้นงานแรกของผู้เรียน จะต้องส่งคืนให้กลุ่ม เพื่อที่กลุ่มจะนำไปขาย ทำให้มีรายได้หมุนเวียนเข้ากลุ่ม โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตทุ่งครุในการจัดหาพื้นที่จำหน่ายสินค้างานฝีมือของชุมชนให้มาโดยตลอด ทั้งงาน OTop งานแสดงสินค้าต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุนพื้นที่ในสำนักงานเขตเป็นพื้นที่จัดแสดงงานฝีมือ ขยะรีไซเคิลของกลุ่มอีกด้วย ทำให้ผลิตภัณฑ์ชิ้นงานที่ผลิตออกมาขายได้เรื่อย ๆ และเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติที่หลงใหลในงานฝีมือ สามารถสร้างรายได้ได้ประมาณ 3,000 บาท/เดือน/ครัวเรือน และสามารถช่วยลดปริมาณขยะได้ถึง 7 ตัน/เดือน ทำให้ชุมชนกลับมาสะอาดน่าอยู่ คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมากขึ้น

การเชื่อมโยงภาคีโดยรวม (เน้นด้านเศรษฐกิจ ที่กลุ่มไปเชื่อมโยง)

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สำนักงานเขตทุ่งครุ	สนับสนุนการจัดหาตลาดดจำหน่ายสินค้าให้ชุมชน
2	กศน.	สนับสนุนการพัฒนารูปแบบ ลาดลายกระเป๋าให้มีความหลากหลาย
3	สปสช.	สนับสนุนงบประมา จำนวน 229,000 บาท ดำเนินโครงการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยรับเรื่องร้องเรียนอื่นที่เป็นอิสระจากผู้ถูกร้องเรียนตามมาตร 50(5) และการประชาสัมพันธ์ความรู้ระบบหลักประกันสุขภาพเขตทุ่งครุ
4	ศูนย์สาธารณสุข 59	สนับสนุนกิจกรรมคัดกรองโรคเบาหวาน ความดัน ผู้ป่วยเรื้อรัง สนับสนุนบริการตรวจโควิด 19
5	ธนาคาร ธ.ก.ส.	สนับสนุนงบประมาณ จำนวน 50,000 บาท จัดกิจกรรมทำบัญชีครัวเรือน ทำปุ๋ยชีวภาพ ทำน้ำยาล้างจาน ทำน้ำยาซักผ้า
	สสส.	สนับสนุนงบประมาณจำนวน 63,000 บาท ดำเนินกิจกรรมโครงการการจัดการขยะในชุมชนร่วมรัฐสามัคคี

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มกระเป๋ารีไซเคิลร่วมรัฐสามัคคี ได้เข้าร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนนั้น ทำให้กลุ่มได้มีแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยที่ผ่านลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์โควิด 19 แพร่ระบาด นั้น ทำให้การเดินทางทั่วโลกหยุดชะงัก ไม่มีนักท่องเที่ยว ไม่มีชาวต่างชาติ ไม่มีการจัดงานต่างๆ ส่งผลกระทบให้กลุ่มขาดรายได้ ต้องหยุดชะงักชั่วคราว เพราะไม่รู้ว่าจะผลิตมาขายใคร และจะขายที่ไหน ซึ่งแผนธุรกิจเพื่อชุมชนเป็นเครื่องมือทำให้ได้วิเคราะห์ความต้องการเพื่อเจาะกลุ่มลูกค้า เช่น กลุ่มชอบงานฝีมือ กลุ่มวัยรุ่น ลุ่มอนุรักษ์ของเก่า และพัฒนาสินค้าให้ให้โดนใจผู้ซื้อ โดยดึงเอกลักษณ์ของสินค้ามาเป็นจุดขาย และพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับช่วงวัยของกลุ่มลูกค้า ซึ่งหากกลุ่มมีเป้าหมายกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน ก็จะทำให้สามารถออกแบบสินค้าได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้ และศึกษาความต้องการของตลาด ว่าตอนนี้ผู้คนนิยมอะไร แล้วลองนำมาประยุกต์พัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ช่วงที่ผ่านมาคนฮิตกระเป๋าแก้วใส่ความเย็น กลุ่มก็ได้ลองผลิตกระเป๋าใส่แก้วเก็บความเย็นจากขยะรีไซเคิล มาจำหน่าย พบว่า ขายดีกว่ากระเป๋าถือ ขายได้ง่ายขึ้น ลูกค้าสามารถนำไปใช้งานได้จริง ทำให้ซื้อง่ายขายคล่อง และได้พัฒนาช่องทางการจำหน่าย โดย

เพิ่มช่องทางออนไลน์ เพจเฟสบุ๊ค ทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อโปรโมทสินค้า สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะลดข้อจำกัดเรื่องหน้าร้าน สินค้าก็ยังคงขายได้เหมือนเดิม และอาจทำให้ได้ลูกค้ามากขึ้นอีกด้วย

6.ข้อค้นพบสำคัญ

1. ผลจากแรงจูงใจ เกิดเป็นรูปธรรม สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือ และเห็นความสำคัญของขยะ
2. สมาชิกชุมชนในเขตทุ่งครุ มีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรมมากขึ้นในการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัว
3. ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และหน่อยงานภาครัฐ มาอย่างต่อเนื่อง

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

1. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ทางสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
2. พัฒนาผลผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัย และเป็นที่ต้องตลาด
3. สร้างช่องทางการจำหน่าย ให้มากขึ้น
4. ประชาสัมพันธ์สินค้ารีไซเคิลและการคัดแยกขยะเพื่อสร้างรายได้ให้ทั่วถึง 29 ชุมชนในเขตทุ่งครุ

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นาวาโทจรัญ นามสกุล แสนเรือง
ตำแหน่ง ประธานสภาองค์กรชุมชนเขตทุ่งครุ
เบอร์โทร 086-570-2052

วิสาหกิจชุมชนสามมุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

1.บริบทพื้นที่

เทศบาลตำบลแสนสุข หรือ เมืองแสนสุข เป็นองค์กรปรกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๓ ตำบล คือตำบลแสนสุขทั้งหมด ตำบลเหมืองบางส่วน ตำบลห้วยกะปิบางส่วน เขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ห่างจากตัวเมืองจังหวัดชลบุรีประมาณ ๑๓ กิโลเมตร อยู่ใต้การบริหารประชาชนในท้องถิ่น โดยมีนาย สมชาย คุณปลื้มนายกเทศมนตรี นาย สวัสดิ์ หอมปลื้มและนาย สมชาติ คุณปลื้ม ร่วมคิดร่วมทำกำหนดนโยบายและบริหารงาน ต่าง ๆในรูปแบบเทศบาล ทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาเจริญก้าวหน้า ไร่ระยะเวลา ๑๓ ปี สถานที่ที่มีชื่อเสียงแห่งประเทศไทยคือ ชายหาดบางแสน เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งของประชาชนทั่วไปทุกระดับและห่างจากกรุงเทพไม่ไกลมากนักเพียงแค่ ๘๗ กิโลเมตรเท่านั้น

เทศบาลตำบลแสนสุขได้รับการยกฐานะ จากสุขาภิบาลแสนสุข ขึ้นมาเป็นเทศบาลตำบลแสนสุข ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑.ต่อมาด้วย ศักยภาพของท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบสร้างความเจริญก้าวน้าอย่างรวดเร็วและในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เทศบาลก็ได้รับการยกฐานะเป็นเมือง ลักษณะพิเศษ(เมืองท่องเที่ยว)ทำให้เทศบาลดับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ มากมาย เช่นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรรมการปรกครอง ฯลฯ ซึ่งเทศบาลได้นำมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จวบจนถึงปัจจุบันนี้เทศบาลได้รับการเปลี่ยนแปลง จนขึ้นเป็นเทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๔

อาณาเขต / พื้นที่

ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล เทศบาลเมืองแสนสุข ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพระยะทาง 74 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรี ประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับท้องที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอ่าวไทย ตำบลบ้านปึก ตำบลห้วยกะปิ และตำบลเสม็ด
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา และตำบลเหมือง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเหมือง อำเภอเมืองชลบุรี
ทิศตะวันตก จรดอ่าวไทย

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลปัญหาชุมชนทุกมิติ โดยสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองแสนสุข ร่วมกับท้องที่ท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน พบว่า ชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีการจัดการขยะที่ดี ผู้คนทิ้งขยะไม่เป็น

ที่ ชอบทิ้งขยะลงสู่ท้องทะเล ทำให้เวลาพายุเข้ามา จะพัดเอาขยะเข้ามาที่ชายหาดมาก ทำลายสภาพแวดล้อม ส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ไม่มั่นคง ประชาชนมีรายได้น้อย และในช่วงวิกฤติการแพร่ระยาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้ ประชาชนตกงาน บางรายกลับมาอยู่ที่บ้าน เกิดปัญหาหนี้สินตามมา

3. บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการแก้ไขปัญหา

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.***บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี*** การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.***ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน*** สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ปัญหาความยากจน	- ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง - ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน	ปี 2563 - 2566	- พัฒนาชุมชน - เทศบาลเมืองแสนสุข - อพท. - กศน.

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ปัญหาสิ่งแวดล้อม - การทิ้งขยะลงในทะเล ส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติ	- รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ - แนวทางการการจัดการขยะ - จัดทำแผนฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ปี 2563 - 2566	- รพ.สต. - อสม. - อบจ. - เทศบาลเมืองแสนสุข
ปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน	- สำรวจความเดือดร้อน จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาผ่านโครงการบ้านพอเพียงชนบท	ปี 2563 - 2566	- พอช. - อบจ. - เทศบาลเมืองแสนสุข
ประชาชนไม่มีสวัสดิการ	- ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเทศบาลเมืองแสนสุข	ปี 2563 - 2566	- พอช. - อปท. - เทศบาลเมืองแสนสุข

4.สภาองค์กรชุมชนได้หยิบยกปัญหาใดมาสู่การแก้ไขพัฒนาคุณภาพชีวิต

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองแสนสุขได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในตำบลด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพน้ำหมักชีวภาพจากเปลือกหอย เนื่องจากพื้นที่ของตำบลแสนสุขนั้น มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,000 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่ในลักษณะกึ่งเหมืองกึ่งเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรทำการเกษตรแบบครัวเรือนเป็นส่วนมาก ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่ปลูกจะเป็นพืชสวน พืชผัก และพืชไร่ การทำเกษตรของคนในชุมชนนั้น ปลูกผลไม้และพืชผักแซมระหว่างสวนผลไม้ แต่มีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ได้ผลผลิตน้อย มีรายได้พอมีพอกิน ดังนั้น สภาองค์กรชุมชนจึงมีแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเสริม อันจะทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีทุนในการต่อยอดพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และด้วยปัญหาการปลูกพืชติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ดินเกิดความเสื่อมโทรม จึงจำเป็นต้องบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดิน ทำให้เห็นโอกาสในการส่งเสริมอาชีพการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อบำรุงดินให้เกษตรกรไว้ใช้เป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งยังสามารถผลิตจำหน่ายเป็นรายได้เสริม โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีเข้ามาร่วมสนับสนุนองค์ความรู้การทำน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาศึกษาบริบทของชุมชนนั้น ทำให้เห็นว่า ชุมชนมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ เปลือกหอยนางรม ซึ่งมีคุณประโยชน์มหาศาลหากนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก จะ

ทำให้น้ำปุ๋ยหมักกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามมุขมีเอกลักษณ์โดดเด่นและแตกต่าง จึงได้ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกหอยนางรม

แนะนำกลุ่มองค์กรชุมชน

วิสาหกิจชุมชนสามมุข ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกภายในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งในช่วงแรกของการรวมกลุ่มนั้นยังไม่มีความแน่นอนในการพัฒนาอาชีพ จึงเปิดให้ผู้ที่สนในสมัครเข้าเป็นสมากลุ่มทำให้มีบุคคลหลากหลายอาชีพไม่ว่าจะทั้งค้าขาย แม่บ้าน เกษตรกร ข้าราชการบำนาญ รวมทั้งผู้ที่ว่างงาน โดยทางกลุ่มไม่มีการเก็บค่าสมาชิกแรกเข้าแต่จะมีค่าหุ้นแรกเข้า หุ้นละ 100 บาท เพื่อเป็นทุนสำหรับพัฒนากิจการกลุ่มต่อไป ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 25 คน ซึ่งกิจกรรมกลุ่มในระยะแรกนั้นจะมีตั้งแต่ กิจกรรมทำดนตรีกลองยาว การแสดง การรำ การทำพวงหรีด การทำดอกไม้จันทน์ ต่อมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการเสริมสร้างรยได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิตก่อให้เกิดการพัฒนาร่วมกันภายในกลุ่มสร้างอาชีพ สร้างรายได้เสริม เนื่องมาจากสภาะของชุมชนรอบเข้าสามมุขเป็นพื้นที่ติดทะเลทำให้สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่และคในชุมชนประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีการเลี้ยงหอยนางรมเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือปัญหาด้านการจัดการขยะเปลือกหอยนางรมเนื่องจากมูลค่าของที่ดินสูง สถานที่ทิ้งเปลือกหอยนางรมไม่เพียงพอ จึงเกิดแนวความคิดจากประธานของกลุ่มการ ช่วยลดปริมาณขยะเปลือกหอยนางรามในชุมชน โดยการเริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำปุ๋ยหมักชีวภาพจากเปลือกหอยนางรมเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงบำรุ่งดินและการบำรุงพืชเพื่อจำหน่ายแก่คนในชุมชนและนอกชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้รับการสนับสนุนเครื่องบดเปลือกหอยนางรม ถังสำหรับหมักและโรงเรือนในการผลิตและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ จากการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ทำให้กลุ่มมีทุน มีความพร้อมในการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อยกระดับเศรษฐกิจภาคครัวเรือนและชุมชน ซึ่งการทำกิจกรรมนี้นอกจากจะทำให้ประชาชนมีรายได้แล้ว ยังช่วยแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด ปราศจากกองขยะจากเปลือกหอยอีกด้วย

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	เทศบาลเมืองแสนสุข	สนับสนุนกิจกรรมทำความสะอาดชายหาด ส่งเสริมอาชีพ
2	อสม.	ตรวจเยี่ยม ดูแลคนในชุมชน
3	รพสต.	ส่งเสริมให้ความรู้ ตรวจสุขภาพคนในชุมชน
4	พัฒนาชุมชน	ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการทำน้ำยาล้างจาน
5	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	สนับสนุนงบประมาณโครงการบ้านพอเพียงชนบท
6	กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สนับสนุนเครื่องบดเปลือกหอยนางรม ถังสำหรับหมัก และโรงเรือนในการผลิตและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 600,000 บาท
7	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	สนับสนุนการทำงานวิจัยต่อยอดหินกรองตู้ปลาบำบัดน้ำจากเปลือกหอย นางรม
8	สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี	สนับสนุนวิทยากรอบรมการทำน้ำหมักชีวิภาพจากเปลทอกหอยนางรม

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รูปธรรมความสำเร็จ

จากการเรียนรู้เรื่องการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขาสามมุข สภาองค์กรชุมชนตำบลแสนสุขเข้าใจหลักคิด วิธีการทำธุรกิจชุมชนในเรื่องการให้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นำมาสู่การทบทวนปรับราคาเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เนื่องจากที่ผ่านมากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามมุขได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำหมักชีวิภาพจากเปลือกหอยนางรม โดยที่ผ่านมาสำนักงานได้สนับสนุนเครื่องบดเปลือกหอยนางรม ถังสำหรับหมัก โรงเรือนในการผลิตและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบในการผลิตตลอดจนบรรจุภัณฑ์ ฉลากสินค้า ซึ่งเป็นโอกาสให้กลุ่มมีกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์โดยไม่จำเป็นต้องให้ทุนของกลุ่มเอง แต่นั่นทำให้กลุ่มขาดทักษะการทำการค้าเนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกสิ่งอย่างจึงทำให้คิดว่ากลุ่มตนเองไม่มีต้นทุนในการผลิต อีกทั้งสมาชิกกลุ่มที่มาเข้าร่วมทำด้วยใจที่มีจิตอาสาจึงไม่ได้คิดถึงเรื่องผลกำไร การต่อยอดและการเติบโตของกลุ่ม จึงได้กำหนดราคาขายตามความพึงพอใจ จำหน่ายเพียงลิตรละ 40 บาท เท่านั้น จนกระทั่งได้มาเรียนเรื่องจัดทำแผนธุรกิจชุมชน วิเคราะห์คุณค่าของผลิตภัณฑ์และการเพิ่มมูลค่าของ

สินค้าทำให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์น้ำหมักชีวภาพของชุมชนนั้น มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น หาไม่ได้จากพื้นที่อื่น เนื่องจากทำมาจากเปลือกหอยนางรมซึ่งให้สารอาหารในดินสูงมาก ซึ่งคุณค่าของสินค้าที่ค้นพบจะสามารถทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มได้ อีกทั้งเมื่อได้สำรวจราคาปุ๋ยหมักชีวภาพตามท้องตลอดแล้วนั้น ทำให้พบว่าราคาที่จำหน่ายอยู่เป็นราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดมาก และหากมาคำนวณต้นทุนการผลิตแล้ว ราคาที่จำหน่าย อยู่นั้นยังไม่ได้ค่าต้นทุนในการผลิตเสียด้วยซ้ำ จึงได้มีการหารือร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันทำข้อมูลค่าใช้จ่ายต้นทุนในการผลิต และได้สรุปร่วมกันว่าจะเพิ่มราคาจำหน่ายมเป็นลิตรละ 80 บาท ซึ่งกลุ่มจะได้กำไรตกอยู่ที่ลิตรละ 30 บาท โดยจะนำมาเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับบริหารจัดการ และจัดสรรรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มต่อไป

นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขาสามมุขยังได้พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย จากเดิมที่จำหน่ายที่ศูนย์และตามงาน Otop หรือ งานต่างๆ ที่หน่วยงานจัดหาให้ ซึ่งตั้งแต่สถานการณ์โควิด 19 ระบาดขึ้นในปี 2563 จนถึงปัจจุบัน งานต่างๆ ได้ถูกยกเลิกได้ทำให้กลุ่มไม่มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าไปด้วย จึงได้เริ่มทำการตลาดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์อย่างจริงจัง โดยมีเพจชื่อว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขาสามมุข” ซึ่งจะเป็นช่องทางการสร้างรายได้อีกช่องทางหนึ่งทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากและกว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนได้รู้จักสินค้ามากขึ้น และในปี 2564 นี้ ได้พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยการนำเปลือกหอนนางรมใช้เป็นวัสดุในการหล่อเป็นโต๊ะและเก้าอี้เพื่อทดแทนโต๊ะหินอ่อน จัดจำหน่ายให้หน่วยงานและบุคคลภายนอก โดยมีสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยสนับสนุนงานวิจัยต่อยอดหินกรองตู้ปลาบำบัดน้ำจากเปลือกหอย นางรม และจะมีการต่อยอดไปถึงการพัฒนาเป็นปะการังเทียมเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลในอนาคต และจะมีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ไปอย่างต่อเนื่องภายใต้หลักการของกลุ่ม คือ ร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อก่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

6.ข้อค้นพบสำคัญ

การดำเนินงานไขปัญหาในพื้นที่ ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี รูสึกหวงแหนรักในถิ่นฐานบ้านเกิด ทำให้หน่วยงานเห็นถึงศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนที่ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาด้วยตนเอง รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน และทำให้หน่วยงานเข้ามาร่วมหนุนเสริมขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแสนสุขมีแผนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในขุมชนระยะต่อไป ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานเพื่อส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก และจะมีการต่อยอดการทำปุ๋ยจากเปลือกหอย เพราะเปลือกหอยในชุมชนมีเยอะ ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูล
นายทำนอง พานแก่น ผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองแสนสุข
เบอร์ติดต่อ 092-4297446

กลุ่มเมล่อน เทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

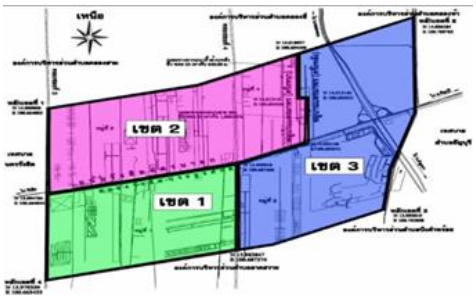

1.บริบทพื้นที่

เทศบาลเมืองบึงยี่โถ ตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ตำบลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอธัญบุรี ไปทางทิศตะวันออก เป็นระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร เนื้อที่ ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ มีเนื้อที่ทั้งหมด 15.393 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,892 ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลคลองสามและตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง (อบต.คลองสาม และ อบต.คลองสี่)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา (เทศบาลเมืองลาดสวาย)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี (เทศบาลตำบลธัญบุรี)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี (เทศบาลนครรังสิต)

มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีคลองรังสิตถึงประยูรศักดิ์ ไหลผ่านพื้นที่ทั้งตำบล เขตการปกครอง มีจำนวนหมู่บ้าน4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 4 จำนวนประชากรจำนวนทั้งสิ้น 31,766 คน แยกเป็นชาย 14,567 คน หญิง 17,199 คน จำนวนครัวเรือนประมาณ 14,148 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 2,063.67 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนทั้งสิ้น 25,827 คน แยกเป็นชาย 11,508 คน หญิง 14,319 คน การสัญจรไปมาสะดวกโดยมีถนนสายหลักที่สำคัญ คือ ถนนรังสิต-นครนายก (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305) โดยแยกมาจากถนนพหลโยธินช่วงตำบลประชาธิปัตย์ผ่านไปยังจังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี ที่ดินส่วนใหญ่มักใช้เพื่อการอยู่อาศัย การสาธารณูปโภค การอุตสาหกรรม และการพาณิชยกรรม การใช้ที่ดินเพื่อการขยายตัวของเมืองในด้านที่อยู่อาศัย การใช้ที่ดินเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและส่งเสริมสภาพแวดล้อม

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่อาศัย และทำมาหากินหาอาชีพ เกิดการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรเข้ามาในพื้นที่ ความเจริญคืบคลานเข้ามา ประชากรแฝงเพิ่มขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง สภาพสังคมเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ขาดการพัฒนากลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คนในตำบลไม่มีอาชีพเสริม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมก็เสื่อมโทรมขาดจิตสำนึกในการช่วยกันดูแล การคมนาคมทำให้เกิดปัญหามลภาวะเป็นพิษ สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจการจากทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ยังขาดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาด ประกอบกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งทางสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถได้ช่วยดูแล ควบคุมการมิให้เจ้าของกิจการละเลยในเรื่องการรักษาความสะอาด ไม่ปล่อยมลพิษออกจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คอยกำชับให้สถานประกอบการต่างๆ ปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด โดยไม่ปล่อยน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรืออาคารบ้านเรือนของประชาชน ตลอดทั้งการทิ้งขยะมูลฝอยลงสู่แม่น้ำลำคลองโดยขาดจิตสำนึก ได้ดำเนินการควบคุมให้โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หมู่บ้านจัดสรร ผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองให้สร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและประชาชน โดยไม่ทิ้งขยะหรือน้ำเสียลงในแม่น้ำลำคลอง สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง ส่วนปัญหาขยะ สืบเนื่องจากระบบการกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดขยะตกค้างสร้างปัญหาให้เกิดการเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนในท้องถิ่น ได้แจ้งเรื่องส่งต่อเจ้าหน้าที่ไปเก็บขยะไม่ให้มีปัญหาขยะตกค้าง

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถ มีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
2. ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้
3. การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4. บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร
5. ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ระยะ 3-5 ปี

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

<u>วิสัยทัศน์ :</u> เมืองนาอยู่ การศึกษาดี การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

<u>เป้าหมาย :</u> ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความมั่นคงในอาชีพ มีรายได้ ปลอดหนี้สิน มีสวัสดิการชุมชนดูแล

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล

แผนงานหลัก	เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของตำบล							
	ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ
โครงการพัฒนาการขับเคลื่อนงานและการบริหารจัดการที่ดี กิจกรรม 1.จัดเวทีพัฒนาศักยภาพแกนนำที่มีความเข้าใจหลักคิดในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	แกนนำเพิ่มขึ้น 10 คน	1.แกนนำมีความรู้ความเข้าใจสามารถขับเคลื่อนงานทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ 2.ข้อมูลอยู่ในฐานระบบและเป็นปัจจุบัน	แกนนำเพิ่มขึ้น 10 คน	1.แกนนำมีความรู้ความเข้าใจสามารถขับเคลื่อนงานทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่และยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้	แกนนำเพิ่มขึ้น 10 คน	1.แกนนำมีความรู้ความเข้าใจสามารถขับเคลื่อนงานทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่และยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้	แกนนำเพิ่มขึ้น 10 คน	1.แกนนำมีความรู้ความเข้าใจสามารถขับเคลื่อนงานทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่และยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้

แผนงานหลัก	เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของตำบล							
	ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ
2.จัดทำระบบข้อมูลและการสื่อสารที่ดี 3.จัดเวทีให้ความรู้เพื่อขยายฐานสวัสดิการชุมชน		3.มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้น		2.ข้อมูลอยู่ในฐานระบบและเป็นปัจจุบันและยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ 3.มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้น		2.ข้อมูลอยู่ในฐานระบบและเป็นปัจจุบันและยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ 3.มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้น		2.ข้อมูลอยู่ในฐานระบบและเป็นปัจจุบันและยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ 3.มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นและครอบคลุมทั้งตำบล
โครงการพัฒนายกระดับเศรษฐกิจฐานราก <u>กิจกรรม</u> 1.ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องอาชีพต่อ	3 หมู่บ้าน	อบรมให้ความรู้เรื่องอาชีพให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง	3 หมู่บ้าน	พัฒนาศักยภาพแกนนำให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องอาชีพสู่	3 หมู่บ้าน	ส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็งนำไปสู่การทำ1 แผน 1 ตำบล	ครบทั้ง 4 หมู่บ้าน	กลุ่มอาชีพมีองค์ความรู้เข้มแข็งยกระดับสู่แผนธุรกิจชุมชน

แผนงานหลัก	เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของตำบล							
	ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ
ยอดจาก สัมมนาชีพชุมชน ได้แก่ อาชีพการทำขนมไทย การทำไข่เค็ม การปลูกเมล่อน เป็นต้น 2.พัฒนาระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจและทุนชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ				คนรุ่นใหม่				

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

สภาองค์กรชุมเทศบาลเมืองบึงยี่โถ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ พัฒนาเพิ่มศักยภาพของกลุ่มองค์กร ให้มีอาชีพที่ยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ ที่มีอยู่ในตำบลประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถให้มีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มมากขึ้น ด้วยการเสริมสร้างอาชีพและความมั่นคงในอาชีพ มีการบูรณาการรวมกลุ่มในตำบลเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการสร้างเศรษฐกิจชุมชน และยกระดับผลิตภัณฑ์ ยกตัวอย่าง ของกลุ่มปลูกเมล่อน ปลูกอย่างไรให้มีรสชาติดี เนื้อนุ่ม กรอบ หวานฉ่ำและมีกลิ่นหอม ปลอดสารพิษ เพื่อให้เกิดการรับรองคุณภาพสินค้า (เกษตรอำเภอ) เพราะเมล่อนเป็นพืชที่มีผลตอบแทนต่อพื้นที่ปลูกสูงมากที่สุด ใช้พื้นที่ปลูกไม่มาก ใช้น้ำน้อย ปลูกได้ทุกฤดูกาล และพื้นที่ในประเทศไทย เมล่อนมีรสชาติดี เนื้อนุ่ม กรอบ หวานฉ่ำและมีกลิ่นหอม ปลอดสารพิษ ซึ่งมีทั้งใช้บริโภคสดในรูปผลไม้หรือใช้ในส่วนประกอบในสลัดผัก เป็นเครื่องเคียงในอาหารหลากหลายจาน เนื่องจากมีรสชาติที่อร่อยและรูปลักษณ์ที่สวยงาม และนอกจากนี้ยังประกอบของหวานและเครื่องดื่มหลายชนิด อาทิเช่น ฟรุตสลัด ไอศกรีม น้ำแข็งใส และน้ำผลไม้ปั่น เป็นต้น

แนะนำกลุ่มองค์กรชุมชน (กลุ่มที่ไปเรียนรู้แผนธุรกิจชุมชน)

กลุ่มปลูกเมล่อนเกิดจากการรวมกลุ่มคนในชุมชนซึ่งมีผู้สูงอายุเยอะและไม่มีรายได้ จึงเกิดการรวมกลุ่มให้กับผู้ว่างงานและกลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจจัดตั้งกลุ่มปลูกเมล่อนขึ้นเมื่อเดือน พฤศจิกายน ปี 2561 แรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 35 คน ซึ่งมีความสนใจในด้านการทำการเกษตร เนื่องจากเดิมเทศบาลเมืองบึงยี่โถเป็นพื้นที่กึ่งเมืองและกึ่งชนบท และมีแนวคิดอยากใช้ชีวิตทำการเกษตรที่บ้านตนเอง จึงได้ศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตรเสมอมา จึงได้หารือและมีข้อสรุปร่วมกันว่าจะดำเนินกิจกรรมปลูกเมล่อนเพราะเห็นผลในการผลิตที่รวดเร็วและใช้ระยะเวลาสั้นในการเพาะปลูก เมล่อนเป็นพืชที่มีผลตอบแทนต่อพื้นที่การปลูกสูงมากที่สุด เนื่องจากใช้พื้นที่ปลูกไม่มาก ใช้น้ำน้อย ปลูกได้ทุกฤดูกาล โดยพื้นที่ที่ให้สำหรับการเพาะปลูกนั้น เป็นสถานที่ของสมาชิกเองซึ่งจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดีใกล้ชิดธรรมชาติ อากาศดี สภาพดินที่เหมาะสม ทำให้ได้ผลิตที่ดี เน้นการปลูกแบบปลอดสาร ต่อมาบางคนลงมือทำแล้วประสบปัญหา เกิดความท้อแท้ใจ บางคนเลิกทำ ทำให้ปัจจุบันเหลือสมาชิก จำนวน 10 คน โดยมีความเชื่อมั่นว่าเมล่อนจะเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของชุมชนในอนาคตได้ จึงได้พัฒนาคุณภาพผลผลิตมาโดยตลอด ซึ่งที่ผ่านมามีหน่วยงานเห็นถึงศักยภาพของกลุ่มจึงได้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม อาทิ เกษตรอำเภอเป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้การใช้สารกำจัดศัตรูพืช ภายหลังจากการอบรม สมาชิกกลุ่มได้นำความรู้ที่ได้ไปทดลองกับการปลูกเมล่อน จำนวน 3 แปลง พบว่า แมลงลดน้อยลง ผลผลิตสวยได้คุณภาพมากขึ้น นั่นทำให้ผลผลิตได้ราคามากขึ้นด้วย

ปัจจุบันนี้กลุ่มสามารถเก็บผลผลิตได้ประมาณ 800 ลูก/3 เดือน เฉลี่ยลูกละ 1.6 กก. ถึง 2.08 กิโล จำหน่ายได้ราคากิโลละ 130บาท มีทั้งสีเขียวและสีเหลืองเนื้อส้ม (ลูกลายตาข่าย Orange Sakure, Orange Man,Sweetness) ราคาจำหน่าย กิโลละ 130.-บาท ถ้าขายส่ง 20 ลูกขึ้นไป ราคากิโลละ 100.-บาท ส่วนสายพันธุ์ Golden ลูกสีเหลือง เนื้อส้ม ราคากิโลละ 130.-บาท ทั้งนี้กลุ่มปลูกเมล่อนมีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตสำคัญ 5 ที่ ได้แก่ ที่สวน,หน้าร้านอาหารตามสั่งป้าดำ,ร้านขายผักหน้าหมู่บ้านซื่อตรง,ทาง LINE,FACE BOOK, ตามลูกค้าสั่ง ซึ่งสามารถสร้างรายได้ประมาณ 50,000-100,000 บาท/3 เดือน

การเชื่อมโยงภาคีโดยรวม

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	เทศบาลเมืองบึงยี่โถ	- มาพูดคุยและนำบุคคลากรมาศึกษาดูงานที่กลุ่มปลูกเมล่อน - เพื่อดำเนินกิจกรรมกองทุนสวัสดิการชุมชนสนับสนุนงบประมาณ 30,000 บาท

ลำดับ	ขื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
		- ส่งเสริมกลุ่มอาชีพไข่เค็มและมะม่วงหาวมะนาวโห่(น้ำสมุนไพร) สนับสนุน วิทยากร/ อุปกรณ์ /พัฒนาบรรจุภัณฑ์ งบประมาณ 30,000 บาท
2	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	- สนับสนุนงบประมาณโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนภายใต้โครงการตำบลรูปธรรมแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและพัฒนาแผนธุรกิจสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถ จำนวน 36,000 บาท
3	เกษตรอำเภอ	- สนับสนุนวิทยากรส่งเสริมความรู้และเป็นวิทยากรในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช - สนับสนุนวิทยากรส่งเสริมกลุ่มอาชีพไข่เค็มและมะม่วงหาวมะนาวโห่(น้ำสมุนไพร)

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

กลุ่มเมล่อน สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถ ได้เข้ารับการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งจากการที่ได้รับการอบรมนั้น ทำให้กลุ่มมีความรู้เรื่องการยกระดับกลุ่มอาชีพโดยการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน รู้จักการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ ทำให้เห็นจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ตนเอง ซึ่งจะเป็นจุดสำคัญในการผลักดันผลผลิตสู่การส่งออกได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมากลุ่มได้แต่ผลิตและจำหน่าย จำหน่ายเท่าที่กลุ่มทำไหว แต่เมื่อมาได้ใช้เวลากับการทบทวนการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม ทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม กลุ่มลูกค้า วิธีการขาย ตลอดจนการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ทำให้พบว่า หากกลุ่มต้องการผลักดัน “เมล่อน” เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคตนั้น เครื่องมือแผนธุรกิจจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากจากทำงานจำเป็นต้องมีแผน มีเป้าหมาย กำหนดบันได จังหวะก้าวไปสู่ความสำเร็จ กลุ่มจึงได้ใช้เครื่องมือแผนธุรกิจในการวิเคราะห์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และการดำเนินงานของกลุ่ม โดยมีแผนในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มเน้นการปลูกเมล่อนแบบปลอดสาร แต่ยังไม่ได้มีตรามาตรฐานรองรับ ซึ่งอาจจะทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นในผลผลิตได้ไม่เต็มร้อย และที่ผ่านมากลุ่มเองก็ได้จำหน่ายสินค้าแบบเปิดไม่ได้เจาะจงกลุ่มลูกค้ามากนัก แต่หากกลุ่มพัฒนามาตรฐานสินค้า มุ่งพัฒนาให้ได้รับมาตรฐาน GAP จะสามารถสร้างความเชื่อมั่น และเจาะกลุ่มลูกค้าไปที่กลุ่มดูแลสุขภาพได้ อีกทั้งสามารถยกระดับราคาสินค้าได้สูงเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ที่เกษตรกรทุ่มเทแรงกาย แรงใจในการดูแล ตลอดจนการเพิ่มความหลายหลากของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มทางเลือกให้ลูกค้าและผู้ผลิตเอง โดยการแปรรูปน้ำเมล่อน ซึ่งกลุ่มจะต้องทำข้อมูลเรื่องผลผลิตก่อนว่าหากนำเมล่อนมาแปรรูปนั้น ผลผลิตสดจะเพียงพอต่อ

ความต้องการของลูกค้าเดิมหรือไม่ นอกจากนี้กลุ่มมีแผนจะพัฒนาสวนเมล่อนสู่พื้นที่การท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนจนเกิดการกระจายรายได้ให้เครือข่ายอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

6.ข้อค้นพบสำคัญ

- ได้นำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันในการขายและขยายผลต่อยอดผลิตภัณฑ์
- ทำให้คนชุมชนมีความรักสามัคคี ช่วยเหลือกันมากขึ้น
- สร้างรายได้ เพิ่มรายรับให้กับคนในตำบล
- มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ท้องถิ่น เกษตรอำเภอ

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

กลุ่มเมล่อน มีแผนการพัฒนามาตรฐานสินค้า GAP การแปรรูปน้ำเมล่อน การส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยว ตลอดจนการขยายผลเครื่องการการทำแผนธุรกิจให้กลุ่มอื่นๆ ในตำบลได้เรียนรู้ และประสานหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาสร่วมส่งเสริมองค์ความรู้ พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ...นางจิตนาฏ ผายรัศมี
ตำแหน่ง....ประธานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองบึงยี่โถ
เบอร์โทร... 098-4896554

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นจาก ลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง เทศบาลตำบลเมืองแกลง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

1.บริบทพื้นที่

เทศบาลตำบลเมืองแกลง เป็นพื้นที่ กึ่งเมืองกึ่งชนบทมีพื้นที่ประมาณ 14.5 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับเขตตำบลทางเกวียน ทิศตะวันออกติดต่อกับเขตตำบลทุ่งควายกิน ทิศใต้ติดต่อกับเขตหมู่ที่ 1 ตำบลทางเกวียน ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตตำบลวังหว้า ชุมชนในการปกครอง 16 ชุมชน มีประชากรจำนวน 8,940 คน วัฒนธรรมประเพณีของเทศบาลตำบลเมือง แกลง คือ ตักบาตรเทโว ผู้สูงอายุวันสงกรานต์ งานบุญกลางบ้าน

พื้นที่ทั่วไปของเทศบาลตำบลเมืองแกลงค่อนข้างเป็นที่ราบเรียบมีเนินลูกฟูกอยู่ทางทิศตะวันตก ทอดยาวไปทางทิศตะวันออก มีแม่น้ำประแสไหลผ่าน พื้นที่ราบฝั่งตะวันออกของแม่น้ำประแสนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ส่วนทางทิศตะวันตกจะเป็นที่เนินสูง-ต่ำ สลับกันและเป็นที่ตั้งของชุมชน ย่านการค้า สถานที่ราชการ โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งเศรษฐกิจและการพาณิชย์ที่สำคัญของเทศบาล

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ จากการสำรวจข้อมูลปัญหาชุมชนทุกมิติ โดยสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเมืองแกลง ได้พบปัญหาเรื่องของที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน บ้านทรุดโทรม การถือครองสิทธิ์ที่ดิน การเข้าระบบสวัสดิการที่มีในชุมชนท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจไม่ดี คนตกงาน ว่างงาน ขาดรายได้ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น น้ำเสีย การปล่อยน้ำเสียจากขบวนการผลิตของโรงงาน การทิ้งขยะ ลงในแม่น้ำ คูคลอง มลพิษทางอากาศ

ด้านสังคม/การเมือง ด้วยบริบทของพื้นที่เป็นสังคมเมือง มีอาชีพค้าขาย และรับจ้าง จะพบปัญหาในด้านของความสัมพันธ์ การร่วมมือ การรวมตัว ความสามัคคี ร่วมขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็ง อีกทั้งปัญหาในการบริหารจัดการของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม	- การส่งเสริมการปฏิบัติงานของ อปพร. - การจัดตั้งตำรวจบ้าน - ชุมชนปลอดยาเสพติด - ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย - การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ - ส่งคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส	2563-2566	เทศบาล อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน พอช. ฯลฯ
ด้านเศรษฐกิจ	- สนับสนุนการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจฐานรากชุมชน เกษตร การท่องเที่ยวชุมชน สินค้าชุมชน	2563-2566	เทศบาล อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน พอช. ฯลฯ

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	- จัดอบรมให้กับกลุ่มองค์กรในการพัฒนาสินค้าชุมชน - ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน แบบมีส่วนร่วม -สนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนพัฒนาศักยภาพด้านธุรกิจชุมชน		
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกประเภทให้สมดุล - คัดแยกขยะสู่การสร้างอาชีพและรายได้ของชุมชน - อนุรักษ์ฟื้นฟูทั้งป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งให้มีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศฯ - อบรมเสริมสร้างจิตสำนึกสร้างเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมทุกภาคส่วน - การพัฒนาสิ่งแวดล้อมสองข้างทาง เช่นถนนสวยปลูกต้นไม้	2563-2566	ทสม. เทศบาล อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน พอช. ฯลฯ
ด้านวัฒนธรรม/ประเพณี	- อนุรักษ์ สืบสาน ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนาประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่	2563-2566	วัฒนธรรม ท่องเที่ยว เทศบาล อบจ.

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	- สร้างความเข้าใจและร่วมมือกับเทศบาลในการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีการตักบาตรเทโว - ส่งเสริม สืบสานประเพณีทำบุญส่งสงกรานต์ของทุกชุมชน - บรูณะวัด และโรงเรียนใน 16 ชุมชน - ส่งเสริมประเพณี ทางศาสนา		พมจ. พัฒนาชุมชน ฯลฯ
ด้านสาธารณสุข	- ส่งเสริมการปฏิบัติงานของ อสม. ให้มีเครื่องวัดความดันโลหิต อุปกรณ์ในงานของอสม.เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้น ตู้ใส่เอกสาร เครื่องเจาะน้ำตาล แผ่นวัดน้ำตาล - ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคตามสถานการณ์โควิด	2563-2566	รพ.สต. สาธารณสุข เทศบาล อบจ.

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเมืองแกลง จึงได้ปรึกษาหารือร่วมกับ ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ หารือร่วมหาทางช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาด้านอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีหลักคิดในการทำธุรกิจ จึงได้คัดเลือก วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นจากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง ซึ่งดำเนินกิจกรรมทำขนม 3 จ. และจัดการท่องเที่ยวชุมชน มาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เพื่อจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม มีการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ เพื่อนำเครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ไปปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่มต่อไป

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองแกลง	สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน สนับสนุนกิจกรรมตลาดวัฒนธรรมเมืองแกลง
2	องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	การสนับสนุนปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว
3	กรมการท่องเที่ยว	การแนะนำ โปรโมทแหล่งท่องเที่ยวอาหารพื้นบ้าน ขนม 3จ./ชมวิถีชีวิต ลงแพเมืองแกลง
4	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแกลง	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนม 3 จ. การสื่อสารการตลาด การออกบูธขายสินค้าชุมชน
5	สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง	สนับสนุนการจัดตั้งและให้คำปรึกษาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้น จากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง
6	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง	สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดคาร์บอนให้น้อยลง ช่วยฟื้นฟูวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้น จากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง ก่อตั้งปี 2562 จากการริเริ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน การล่องแพชมวิถีธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำประแส โดยมีสมาชิกจำนวน 30 คน วิสาหกิจชุมชนไม่ได้ดำเนินเพียงการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังดำเนินกิจกรรมแปรรูปขนม ทำขนมพื้นบ้าน ขนม 3 จ. คือ ขนมลูกจาก ขนมจ้าง ขนมจาก ซึ่งสืบทอดกันมาแต่โบราณกาล ด้วยสภาพพื้นที่เป็นทะเลชายฝั่งมีต้นจากขึ้นอยู่มากสองฝั่งแม่น้ำประแส ชาวบ้านจึงนำผลผลิตลูกจากมาทำขนม ใบมาทำขนมจาก และภูมิปัญญาทำขนมจ้าง จึงเรียกรวมกันว่าขนม 3 จ. ที่มีชื่ออักษร จ. พ้องกันนั่นเอง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศซบเซาอย่างเห็นได้ชัด ไม่เว้นแม้การท่องเที่ยวล่อง

แพลุ่มน้ำประแสเมืองแกลงก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากประชาชนไม่มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต มาตรการจากทางราชการ ส่งผลให้ประชาชนโดยรวมชะลอการท่องเที่ยว

ลุ่มน้ำประแส แหล่งขยายพันธุ์ต้นจาก ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้น จากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง ได้ปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่พลิกฟื้นวิกฤติเป็นโอกาสจากการท่องเที่ยวซบเซามาเป็นการทำขนมพื้นบ้าน ขนม 3 จ. ซึ่งในช่วงกิจกรรมการท่องเที่ยวก็มีการดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว เพียงแต่ช่วงนั้นไม่ได้มุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมที่เด่นชัดมากนัก เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน หรือแผนหนึ่งสมองสองมือ จากการสนับสนุนแนวคิดการดำเนินธุรกิจ ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนนั้น ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนได้มีหลักคิดสำคัญในการดำเนินธุรกิจชุมชน จากเดิมทีต้องเพิ่งพิงนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับแง่คิดการดำเนินธุรกิจชุมชน จึงปรับรูปแบบกลยุทธ์การดำเนินใหม่เริ่มตั้งแต่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดวิธีการให้คุณค่าของขนม 3 จ. ใหม่ ว่าขนม 3 จ. นั้นมีความโดดเด่นหรือคุณค่าที่ส่งมอบให้ลูกค้าเป็นอย่างไร ขนมมีความแตกต่างจากขนมที่อื่นอย่างไร และขนมนั้นโดนใจลูกค้าที่มาซื้อรับประทานด้วยเหตุผลใด ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้สรุปโดยรวมว่า ขนม 3 จ. (ขนมลูกจาก ขนมจ้าง ขนมจาก) ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ ของพื้นบ้านโบราณนานมา ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ส่งมอบความร่อยให้คุณได้ลิ้มลอง จ.1-ลูกจาก เป็นผลไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นถิ่นมีรสหวานของตัวลูกจาก จ.2-ขนมจ้าง เป็นขนมพื้นบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิมเป้นขนมที่มีส่วนผสมของด่างธรรมชาติ และ จ.3 ขนมจาก เป็นขนมที่ใช้ใบจากมาห่อขนมยาง เมื่อกลุ่มได้วิเคราะห์คุณค่าอัตลักษณ์ของขนมตนเองแล้ว ได้ศึกษากลุ่มลูกค้าปัจจุบันที่มาอุดหนุน พบว่าเป็น กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวล่องแพ เป็นกลุ่ม วัยทำงาน วัยรุ่น ผู้สูงอายุ ในพื้นที่และต่างจังหวัด ส่วนแนวโน้มกลุ่มลูกค้าอนาคตที่สามารถจำหน่ายได้ คือ กลุ่มลูกค้าตาม

ห้างสรรพสินค้า/ห้างร้าน/ของฝาก ลูกค้าออนไลน์ กลุ่มลูกค้าในอนาคตเหล่านี้หากมีการพัฒนาช่องทางสื่อสาร หรือการเข้าถึงจะช่วยให้กลุ่มสามารถจำหน่ายขนมได้มากขึ้น ซึ่งทางกลุ่มเองมีช่องทางการสื่อสาร ผ่านเพจ Facebook วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นจากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง-บ้านแหลมยาง พร้อมมีเบอร์ติดต่อ พร้อมสติกเกอร์ติดขนม และไลน์กลุ่มท่องเที่ยว สำหรับให้กลุ่มลูกค้าได้เข้าถึงได้

จ.1 - ขนมลูกจาก นำผลจากต้นจากมาแปรรูปเป็นขนมลูกจาก

จ.2 - ขนมจาก นำใบจากมาเป็นวัสดุห่อขนมจาก

จ.3 - ขนมจ้าง ภูมิปัญญาทำขนมพื้นบ้าน

นอกเหนือจากการค้นหาคุณค่าของขนม 3 จ.ที่ส่งมอบให้ลูกค้าแล้ว ทางกลุ่มยังได้แนวคิดการปิดการขาย สร้างความประทับใจให้กับลูกค้า โดยมีบริการส่งภายในพื้นที่ฟรี เมื่อลูกค้าในชุมชนเมืองแกลงสั่งขนม มีโปรโมชั่น สั่งขนม ราคารวม 100 บาทขึ้นไป ฟรีบริการจัดส่งในพื้นที่ไม่เกิน 5 กิโลเมตร ส่วนวิธีการเพิ่มรายได้ให้มากกว่าการจำหน่ายขนม 3 จ. นั้นกลุ่มได้มองเรื่องพัฒนาเมนูอาหารจาก 3 จ. เช่น ขนมจากน้ำวุ้น/รวมมิตร น้ำสำรองลูกจากหวานเย็นลูกจาก แกงกะทิหอยใส่ลูกจาก เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับลูกค้าได้มีเมนูเพิ่มขึ้น การขยายกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับกำลังการผลิต ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการทำขนม 3 จ. เพื่ออบรมอาชีพระยะสั้นให้กับคนในอำเภอแกลงได้มาศึกษาเรียนรู้ไปประกอบอาชีพได้

ผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นจาก ลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง เมื่อได้เรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ไม่เฉพาะแต่การปรับเปลี่ยนแนวคิดการวิเคราะห์คุณค่าของผลิตภัณฑ์ ขนม 3 จ. มีความโดดเด่น แตกต่าง โดนใจอย่างไร กลุ่มยังได้แนวทางการดำเนินธุรกิจชุมชนที่มองทุนทางธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำประแส แหล่งขยายพันธุ์ต้นจาก ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากต้นจากมาสร้างมูลค่า ได้ร่วมอนุรักษ์รักษาหวงแหนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติคงอยู่สืบไป ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ขนมพื้นบ้านที่กลุ่มทำ ประกอบด้วย ขนมลูกจาก ขนมจ้าง ขนมจาก ซึ่งเมื่อกลุ่มได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งเสริมการขาย การจัดโปรโมชั่น การใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์ทางโซเชียลมีเดีย พบว่ากลุ่มมีรายได้ประมาณ 6,000-8,000 บาท/เดือน จากการจำหน่ายให้กับลูกค้าในชุมชน ในอำเภอแกลง และใกล้เคียง รวมทั้งผ่านช่องทางออนไลน์ โดยพบว่าในช่วงประเพณีสารทจีนขนมจ้าง มียอดขายต่อเดือนสูงถึง 10,000-15,000 บาทเลยทีเดียว เนื่องจากเป็นที่ต้องการของประชาชนในอำเภอแกลง ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของขนมและชื่อเสียง รสชาติความอร่อยที่สะสมมาอย่างยาวนานนั่นเอง

วิสาหกิจชุมชนมิได้ดำเนินกิจกรรมเพียงลำพัง ได้ร่วมมือกับภาคีสนับสนุนหลายภาคส่วน อาทิเช่น สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองแกลง สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน สนับสนุนกิจกรรมตลาดวัฒนธรรมเมืองแกลง องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง การสนับสนุนปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว การแนะนำ โปรโมทแหล่งท่องเที่ยวอาหารพื้นบ้าน ขนม 3จ./ชมวิถีชีวิต ลงแพเมืองแกลง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแกลง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนม 3 จ. การสื่อสารการตลาด การออกบูธขายสินค้าชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง สนับสนุนการจัดตั้งและให้คำปรึกษาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้น จากลุ่มน้ำประแสเมืองแกลง บ้านแหลมยาง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดคาร์บอนให้น้อยลง ช่วยฟื้นฟูวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม

6.ข้อค้นพบสำคัญ

ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ชุมชนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อให้การดำรงชีวิตมีความปลอดภัย ขณะเดียวกันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เรียนรู้การทำธุรกิจชุมชนภายใต้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ตาราง 9 ช่อง เพื่อนำมาสู่แผนปฏิบัติการ 5 ข้อนั้น พบว่า ช่วยเสริมหลักคิดสำคัญในการดำเนินธุรกิจชุมชน การมองทุนทางธรรมชาติความอุดมสมบูรณ์ของต้นจาก ทุนภูมิปัญญาการทำขนมจ้าง ขนมจาก ขนมลูกจากเป็นทุนที่สำคัญกว่าเงินที่ถือเป็นทุนส่วนหนึ่งเท่านั้น ช่วยให้ชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจชุมชนได้ โดยเฉพาะการผลิตขนมขึ้นมาแล้ว สามารถวิเคราะห์หากลุ่มลูกค้าได้ว่าจะขายให้ใคร นอกจากนี้ยังมีแนวคิดการต่อยอดสินค้าไม่เฉพาะแต่การทำขนมเพียงอย่างเดียว เช่น การจัดทำเมนูอาหาร การจัดทำหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเพิ่มรายได้กลุ่ม

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

กลุ่มได้มีแผนที่จะดำเนินกิจกรรมตลาดนัดสีเขียวชุมชน เพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน พืชผักสวนครัว และผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจำหน่าย ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอแกลง ใกล้โรงพยาบาลอำเภอแกลง คนมีกำลังซื้อ การสัญจรไปมาสะดวก เพื่อสร้างเศรษฐกิจรายได้กระจายสู่ชุมชน

ผู้ให้ข้อมูล นางอคิราภ์ จุลเจือ
ตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชน
เบอร์โทร. 084-471-9060

กลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม เทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.บริบทพื้นที่

เทศบาลตำบลแปลงยาวตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตลาดบางบ่อ-บางบ่อแปลงยาว เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลแปลงยาว และได้เปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลตำบลแปลงยาว เมื่อวันที่ 25 พ.ค. 2542 ปัจจุบัน เทศบาลตำบลแปลงยาว มีพื้นที่ 7.03 ตร.กม. (4,393 ไร่) มีเขตการปกครองทั้งหมดอยู่ใน ต.แปลงยาว และ ต.วังเย็น อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 7 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดบางบ่อ ชุมชนด่านเงิน ชุมชนเกาะบรเพ็ด ชุมชนคลองโรงเลื่อย ชุมชนวังนกกา-ไผ่แก้ว ชุมชนบ้านคลอง-แปลงยาว และชุมชนวังเย็น เทศบาลตำบลแปลงยาวตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแปลงยาว มีระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ปัญหาด้านสังคม เด็กและผู้สูงอายุบางครอบครัว ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรหลาน มีรายได้ไม่พอต่อการดำรงชีวิต ขาดการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน

ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ประชาชนเกิดโรค/การประมาททำให้ติดเชื้อและเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อโรค คนตกงาน/ขาดรายได้/มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ผู้ติดเชื้อไม่ยอมเปิดเผยตนเอง ขณะที่โดยรวมแล้วประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดเชื้อโควิด 19 ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

ปัญหาด้านเศรษฐกิจรายได้ กลุ่มองค์กรชุมชนขาดการพัฒนาแนวคิดการทำธุรกิจชุมชน การแปรรูปเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ไม่มีแหล่งจำหน่านสินค้า

ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการใช้สารเคมีในไร่นามาก ส่งผลให้มีสารพิษตกค้างในร่างกาย พืชผักที่ประชาชนนำมาประกอบอาหารมีสารเคมีเจือปน

ปัญหาที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม ของคนยากจน คนด้อยโอกาส มีรายได้น้อย เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้ดำเนินชีวิต ทำให้ไม่สามารถซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มั่นคงแข็งแรงได้

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านเศรษฐกิจ	-พัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพในการดำเนินธุรกิจชุมชน -การแปรรูป พัฒนาผลิตภัณฑ์ -หาช่องทางการขายสินค้า -ขยายเครือข่ายในหารแก้ปัญหารายได้	2563-2567	-เทศบาล -พัฒนาชุมชน -เกษตร -กศน. -อุตสาหกรรม -ฯลฯ
ด้านที่อยู่อาศัย	-สำรวจและจัดทำข้อมูลของผู้เดือดร้อน -ทำแผนการแก้ไข และเสนอหน่วยงานเพื่อดำเนินการซ่อมแซมบ้านผู้เดือดร้อน โครงการบ้านพอเพียงฯ	2563-2567	-พมจ -พอช -เทศบาล -ฯลฯ
ด้านสังคม	-สำรวจและจัดทำข้อมูลของผู้เดือดร้อน - ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต - ส่งเสริมทักษะด้านอาชีพ	2563-2567	-พมจ -พอช -เทศบาล -กศน -ฯลฯ
ด้านสิ่งแวดล้อม	-จัดอบรมให้ความรู้เรื่องด้านสิ่งแวดล้อม -การจัดการขยะในชุมชน	2563-2567	-เทศบาล -รพสต. -ทสม.

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	- ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง		-ฯลฯ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นเรื่องปัญหาด้านเศรษฐกิจ คนตกงาน ว่างงาน คนด้อยโอกาส ประชาชนทั่วไปต่างได้รับผลกระทบจากโควิด-19 เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในด้านรายได้ ให้มีรายได้จุนเจือต่อการดำรงชีพในยุคปัจจุบัน จึงกำหนดเป้าหมายให้มีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ให้มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจชุมชน เมื่อสภาองค์กรชุมชนพัฒนาโครงการแผนธุรกิจชุมชน จึงเลือกกลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม เป็นกลุ่มนำร่องของกลุ่มอาชีพในตำบล เพื่อไปเรียนรู้การทำแผนธุรกิจชุมชน สำหรับการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนของกลุ่ม คือ ผลิตน้ำมันตะไคร้หอม

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา	สนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สติกเกอร์ การตลาด วัสดุขวดน้ำมันตะไคร้หอม
2	การนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา	สนับสนุนการออกบูธจำหน่ายสินค้า
3	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแปลงยาว	สนับสนุนการพัฒนาแพ็คเกจจิ้ง มาตรฐาน มผช. OTOP
4	กศน.ตำบลแปลงยาว	สนับสนุนวิทยาการแปรรูปน้ำมันหอมระเหยน้ำมันตะไคร้หอม
5	สำนักงานเทศบาลตำบล	สนับสนุนการจำหน่ายสินค้าในเทศบาล การประสานเชื่อมโยงออกบูธแสดงสินค้า
6	เครือข่ายวนเกษตร	การแลกเปลี่ยนสินค้าวนเกษตรในเครือข่าย

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

กลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม เริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปี 2562 มีจำนวนสมาชิก 5 คน มูลเหตุสำคัญในการสกัดน้ำมันตะไคร้หอมนั้น คุณสมหมายวลี สมเจริญ ประธานกลุ่ม ให้ที่มาจากการที่ตนเองสนใจเรื่องการดูแลสุขภาพ สมุนไพร เป็นทุนเดิม ประกอบกับในชุมชนมีการปลูกตะไคร้หอมมาก ได้มาเรียนรู้การปลูก การแปรรูปเป็นสมุนไพรไล่ยุง สารสกัดน้ำมันตะไคร้หอม จากเครือข่ายวนเกษตรตำบลหนองไม้แก่น จึงกลับไปชักชวนสมาชิกที่สนใจในชุมชน มาดำเนินกิจกรรมสกัดน้ำมันตะไคร้หอม ซึ่งช่วงแรกนั้นเน้นทำเพื่อใช้ในสมาชิกครัวเรือน แจกจ่ายคนในชุมชน เครือข่ายวนเกษตร เนื่องจากยังอยู่ในช่วงทดลองทำ ต่อมาเมื่อมีความรู้ในการสกัดน้ำมันตะไคร้หอมมากขึ้น จึงชักชวนสมาชิกปลูกตะไคร้หอม จำนวน 10 ไร่ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป โดยกลุ่มได้ซื้อเตาสกัดมาในราคา 30,000 บาท เพื่อดำเนินกิจกรรมสกัดน้ำมันตะไคร้

ปัญหาที่กลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม ประสบช่วงดำเนินกิจกรรมใหม่ ผลิตภัณฑ์น้ำมันขายได้ไม่ค่อยดี เฉลี่ยประมาณเดือนละ 3,000-5,000 บาท เนื่องจากขายได้เฉพาะไปออกบูธ งานนิทรรศการ ไม่รู้วิธีหากลุ่มลูกค้าหรือเปิดช่องทางสื่อสารให้คนรู้จักสินค้า เมื่อกลุ่มได้มาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ได้ฝึกวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามกระบวนการแผนธุรกิจชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่การหาคุณค่าของน้ำมันตะไคร้หอมว่ามีคุณค่าอัตลักษณ์ที่ดีอย่างไร เมื่อเทียบกับน้ำมันตะไคร้หอมที่จำหน่ายทั่วไปในท้องตลาด พบว่าผลิตภัณฑ์น้ำมันตะไคร้หอม ของกลุ่มทำจากสมุนไพรธรรมชาติ ปลอดสารเคมี เนื่องจากปลูก ดูแลเอาใจใส่เอง เป็นผลิตภัณฑ์ออแกนิคแท้ 100% ดีต่อสุขภาพ ขณะที่กลุ่มลูกค้าที่มาซื้อสินค้าพบว่า กลุ่มลูกค้าปัจจุบัน มาจากกลุ่มแม่บ้านหน่วยราชการที่ไปออกร้าน และเกษตรกร ประชาชนในพื้นที่ ส่วนกลุ่มลูกค้าอนาคตนั้น เป็นกลุ่มเยาวชน/โรงงาน ลูกค้าออนไลน์ และลูกค้าต่างประเทศที่เข้าถึงออนไลน์ ตลอดจนการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ ผ่านเฟสบุ๊ค ไลน์ ติ๊กต๊อก ไม่ได้ขายเพียงตามบูธนิทรรศการ การพัฒนาแพ็คเกจจิ้ง มาตรฐาน สวยงาม

สะดุดตาม และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหยในแบบต่างๆ เช่น ธูปตะไคร้หอม, เทียนตะไคร้หอม, ฆ่าเชื้อตะไคร้หอม, เพื่อป้องกันกำจัดไล่หมัด เห็บในสัตว์เลี้ยง การพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะสั้น การทำน้ำมันตะไคร้หอม เพื่อเพิ่มช่องทางรายได้ให้กลับ ตลอดจนการขยายเครือข่ายผู้ปลูกตะไคร้หอม จากเดิมมี 10 ไร่ ปัจจุบันมีจำนวน 20 ไร่ จากกลุ่มสมาชิก ช่วยสร้างคน สร้างงาน สร้างรายได้จากการดำเนินกิจกรรมน้ำมันตะไคร้หอม ปัจจุบันกลุ่มมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,000-15,000 บาท

6.ข้อค้นพบสำคัญ

คุณสมหมายวลี สมเจริญ ประธานกลุ่มที่ได้ไปเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน สะท้อนว่า นอกจากกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากแล้ว ตนเองได้แง่คิดในการดำเนินธุรกิจ ที่ผ่านมาเราเก่งแต่ผลิต แต่ทำแล้วขายไม่ได้ ไม่เคยมีการวิเคราะห์การตลาดว่า ทำแล้ว จะขายให้ใคร เราจะแข่งกับคนอื่นได้ไหม แผนธุรกิจชุมชนช่วยให้ชาวบ้าน รู้จักฝึกวางแผนธุรกิจก่อนที่จะลงมือทำ หากวางแผนแล้ว ดูว่าไม่ได้ผล หรือสุ่มเสี่ยงที่จะล้มเหลว ก็จะช่วยให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ หรือสร้างความแตกต่างของสินค้าเราให้ได้ก่อนที่จะลงมือทำ

ขณะเดียวกันยังช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การร่วมมือกับหน่วยงาน ให้หน่วยงานเป็นผู้ช่วยเหลือหนุนเสริม วิจัยพัฒนา ต่อยอดผลิตภัณฑ์ ซึ่งแผนธุรกิจชุมชนช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ แก่ชาวบ้านอย่างมาก นำไปปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจชุมชน หน่วยงานที่มาสนับสนุนก็เห็นว่าชาวบ้านก็ทำ ไม่ได้ของบประมาณอย่างเดียว

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

พัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ ในเว็บขายสินค้า เช่น lazada shoppee เว็บซื้อขายออนไลน์ ระบบการโอน การส่งที่รวดเร็วให้ลูกค้าประทับใจ ซื้อซ้ำ บอกต่อ สร้างยอดขายให้กับกลุ่มมากขึ้น รวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพิ่มกำลังการผลิต รองรับความต้องการของลูกค้า

ผู้ให้ข้อมูล นางสมหมายวลี สมเจริญ
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มน้ำมันตะไคร้หอม
เบอร์โทร. 086-8226440

กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน เทศบาลตำบลกองดิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

1.บริบทพื้นที่

ตำนานหรือประวัติความเป็นมาของตำบลกองดินเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาแตกเสียกรุงแก่พม่าครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้นำกำลังพลทัพส่วนหนึ่งตีฝ่าวงล้อมทหารพม่าดินทัพมุ่งสู่เมืองจันทบุรีในระหว่างทางได้รวบรวมไพร่พลเพื่อเตรียมกอบกู้เอกราชและได้เคลื่อนกำลังมาตั้งทัพอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในเขตตำบลกองดินอำเภอแกลงจังหวัดระยอง (ปัจจุบันคือวัดกองดินหมู่ที่ 2 ตำบลกองดิน) และที่สถานที่แห่งนี้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้สั่งให้ไพร่พลตำดินปืนสะสมกองไว้เป็นจำนวนมากเพื่อเตรียมไว้ใช้ในการทำศึกสงครามกอบกู้เอกราชกลับคืนมาจึงเป็นที่มาของชื่อบ้านกองดิน(หมายถึงกองดินปืน) และตำบลกองดินจวบกระทั่งปัจจุบัน

อาณาเขตของการติดต่อ ทิศเหนือติดต่อกับเขตตำบลเขาวงกตอำเภอแก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรีและตำบลน้ำเป็นอำเภอเขาชะเมาจังหวัดระยอง ทิศใต้ติดต่อกับเขตตำบลคลองปูนและตำบลพังราดอำเภอแกลงจังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดต่อกับเขตตำบลเขาวงกตอำเภอแก่งหางแมว, ตำบลนายายอามและตำบลช้างข้ามอำเภอนายายอามจังหวัดจันทบุรี ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตตำบลทุ่งควายกิน,ตำบลคลองปูนอำเภอแกลงและตำบลน้ำเป็นอำเภอเขาชะเมา

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ และเกษตรกรจะปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้ล้นตลาดจำหน่ายได้ราคาถูก

ด้านสังคม มีประชากรแฝงอาศัยอยู่ในพื้นที่เยอะเพราะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม มีการสำรวจทั้งหมด 6 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนที่สำรวจได้ 15 หลังคาเรือน ส่วนมากทรุดโทรม ต้องการ

ซ่อมแซม ไม่มีที่เป็นของตัวเอง บ้านเก่าไม่มีผู้ดูแล ผู้สูงอายุเป็นเจ้าบ้าน ลูกหลานย้ายออกไปมีครอบครัวทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาภัยแล้งภัยแล้งในพื้นที่ตำบลกองดิน ทำการเกษตร ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้เกิดภัยแล้งอย่างมาก ทำให้ประชาชนเกิดความเดือนร้อน น้ำเพื่อการเกษตรขาดแคลนทุกครัวเรือนรวมทั้งน้ำอุปโภคบริโภค และอื่นๆ เกิดความเสียหายในเรื่องของผลผลิตทำให้คุณภาพต่ำ ทำให้ผลผลิตไม่เป็นที่ต้องการของตลาดทั่วไป ปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมจึงเกิดขึ้นในตำบลและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นประชากรแฝง ที่ไม่ได้ย้ายมาทำให้เกิดปัญหาครับงบประมาณรายหัวไม่เป็นไปตามเป้า

ด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นปัญหาประชาชน ไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จะเป็นโรคไม่ติดต่อเบาหวาน ความดันซึ่งทำให้ประชาชนเกิดอัมพฤกษ์อัมพาต และปัญหาด้านอาหารการกินต่างๆ โรคไขมันโรคอ้วน ทำให้เกิดโรคตามมา

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลกองดินมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ทำการสำรวจปัญหาชุมชน จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

ประชุมหารือแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิต

บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในกลุ่มระดับตำบล เภอเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงาน พัฒนาระบบข้อมูล

ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนเทสบาลตำบลกองดิน มีการจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายฝต้กากรแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม / กองทุนสวัสดิการ/บ้านพอเพียง	- ส่งเสริมสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมทั้งตำบล - ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพชีวิตในการซ่อมแซม ปรับปรุงต่อเติมที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน - พัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน - จัดประชุมและเก็บข้อมูลผู้มีรายได้น้อยและปานกลางทั้งตำบล	2563-2566	อบต. พมจ. อบจ. พัฒนาชุมชน บริษัทเอกชน ฯลฯ
ด้านเศรษฐกิจ	- ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศ - ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน - ประชุมแลกเปลี่ยนและวางระบบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม - อบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	2563-2566	อบต. พมจ. อบจ. พัฒนาชุมชน บริษัทเอกชน ฯลฯ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- ส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ปลูกป่าชายเลนและป่าบก - ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทางเดินเท้าในป่าชายเลน	2563-2566	ทสม. อบต. พมจ. อบจ. พัฒนาชุมชน บริษัทเอกชน ฯลฯ

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านวัฒนธรรม / ประเพณี	- ส่งเสริมสนับสนุนประเพณีการแข่งเรือบุญวันไหล - ส่งเสริมสนับสนุนประเพณีวันลอยกระทง	2563-2566	วัฒนธรรม อบต. พัฒนาชุมชน บริษัทเอกชน ฯลฯ

4. **ปัญหา**

สภาองค์กรชุมชนได้ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคุรภาพ[illegible] ดำเนินการปฏิรูปกิจ ให้เข้มแข็งและร่วมเรียนการพัฒนา กการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากเล็งเห็นถึงทรัพยกรที่มีอยู่ในพื้นที่ กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เข้มแข็ง และเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งจะเป็นจุดเด่นสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประชุมกุบกลุ่มแกนนำต่างๆ หารือแนวทางการพัฒนา ทิศทางของกลุ่ม ให้เกิดเป้าหมายงานร่วมระดับตำบล และเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีเข้ามาร่วมหนุนเสริมการขับเคลื่อนงาน ซึ่งหากตำบลกองดินสามารถยกระดับพื้นที่สู่การท่องเที่ยวได้นั้น จะทำให้คนในชุมชนมีอาชีพใหม่ๆ มีรายได้เข้ามาในชุมชน เศรษฐกิจ

หมุนเวียน ตลอดจนเกิดการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ไทยให้ยังคงอยู่คู่กับพื้นที่ และเกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์เช่นนี้ต่อไป

แนะนำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน

กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2562 มีสมาชิกกลุ่ม จำนวน 30 คน โดยการรวมกลุ่มของคนที่มีแนวคิดพัฒนาพื้นที่สู่การท่องเที่ยว เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ตำบลกองดิน นั้น มีป่าชายเลนที่ยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดสมบูรณ์ มีลำน้ำที่ไม่ลึกสามารถลงเล่นได้ และมีประเพณีจับปูแป้นในช่วงเดือนสิงหาคม ของทุกปี จึงได้คิดยกระดับพื้นที่สู่การท่องเที่ยว โดยมีจุดขายท่องเที่ยวชื่นชมวิถีชีวิตพื้นบ้านของชาวประมงน้ำตื้นแห่งบ้านกองดิน พร้อมทั้งชื่นชมนกนานาชนิด เช่น เหยี่ยวแดง นกปากอ่าง นกกระยาง นกกาดำ อย่างใกล้ชิดท่ามกลางป่าชายเลนที่มีทรัพยากรที่สวยงามและสมบูรณ์ โดยที่ผ่านมาได้ใช้ทุนจากผู้นำชุมชนรวมงบประมาณกว่า 1,000,000 บาท ในการพัฒนาพื้นที่จนมีความพร้อม เปิดรับนักท่องเที่ยวกลุ่มแรกในช่วงปลายปี 2562 ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงเกิดการแนะนำ บอกต่อ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงแรกกลุ่มราคาโปรแกรมท่องเที่ยวเริ่มต้นที่ 800 บาท ต่อ 1 เที่ยว ไม่เกิน 5 คน (ออกแค่เรือ) เกิน 5 คน คิด 100 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ค่อนข้างถูกมาก แต่เพราะต้องการทำให้พื้นที่เป็นที่รู้จักก่อน จึงต้องคิดในราคานี้เป็นโปรโมชันสำหรับเรียกลูกค้า ทำให้การท่องเที่ยวแพบ้านกองดินเป้นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว แต่เมื่อมีสถานการณ์โควิด 19 แพร่ระบาดขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2563 ทำให้กลุ่มหยุดชะงักทันที นักท่องเที่ยวน้อยลง จนปัจจุบันกลุ่มต้องหยุดให้บริการท่องเที่ยวชั่วคราวด้วยมาตรการขอความร่วมมือจากรัฐบาลงดกิจกรรมต่างๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดเชื้อโควิด 19 ซึ่งกลุ่มเองก็ไม่ยอมแพ้ กลุ่มได้ใช้โอกาสนี้ในการจัดระบบการบิการจัดการ พัฒนาความพร้อมของพื้นที่ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว เติมเต็มความสุขให้นักท่องเที่ยวได้เต็มพิกัดมากขึ้น และจะกลับมาให้บริการอีกครั้งเมื่อสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลง

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมการดำเนินงาน
1	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	โครงการเสริมสรางขีดความสามารถของชุมชน ปี 2563 เทศบาลตำบลกองดิน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในชนบท เทศบาลตำบลกองดิน

2	เทศบาลตำบลกองดิน	- สนับสนุนด้านสถานที่ในการจัดประชุม วางแผนงาน และสถานที่มอบข้าวสาร อาหารแห้งแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์ covid-19 - สนับสนุนการปรับปรุงภูมิทัศให้
3	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดระยอง	สนับสนุนวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัคร พิทักษ์ทรัพยากรธรรมและสิ่งแวดล้อมประจำหมู่บ้าน การทำบัตรสมัครสมาชิก ทสม.
4	กระทรวงส่งเสริมวัฒนธรรม	สนับสนุนนักวิชาการศึกษาประวัติศาสตร์ในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ต่อไป

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น /ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ /รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน เข้าร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน CBMC นั้น ทำให้เกิดการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่นำมาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันการท่องเที่ยวมีการแข่งขันสูงมาก ซึ่งเครื่องมือแผนธุรกิจจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ การพัฒนาขับเคลื่อนธุรกิจชุมชนอย่างมีระบบแบบแผนทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง แข่งขันกับตลาดการท่องเที่ยวได้ โดยกลุ่มแพบ้านกองดินได้ใช้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชนมาวิเคราะห์จุดเด่น ศักยภาพ เอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน เหยี่ยว สิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกทั้งยังมีเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ วัดกองดิน ซึ่งในอดีตเป็นถานที่หยุดพักทัพตำดินปืนของพระเจ้าตากสินมหาราชและมีพระประทานประจำในอุโบสถ ปัจจุบันวัดยังคงเก็บร่องรอยประวัติศาสตร์เอาไว้เป็นอย่างดีเพื่อช่วยอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ไทยให้ลูกหลานได้มาศึกษา เรื่องราวเหล่านี้เป็นจุดเด่นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ที่จะทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่ตรงกลุ่ม โดยมุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติที่มาพักผ่อน พื้นที่จะมีแพพาล่องป่าชายเล่นชมความงามของธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวกลุ่มประวัติศาสตร์ ซึ่งในพื้นที่ยังมีเรื่องราวประวัติศาสตร์อีกมากมายให้ศึกษา

นอกจากนี้ กลุ่มยังได้นะเครื่องมือแผนธุรกิจเพื่อชุมชนจัดระบบการบริการจัดการกลุ่มองค์กร เนื่องจากที่ผ่านมากลุ่มอยู่ในระยะเริ่มขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ซึ่งมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีความ

พร้อมในเรื่องทุน ที่ผ่านมาจึงได้ใช้ทุนส่วนตัวในการพัฒนารท่องเที่ยวในพื้นที่ สามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว เช่น แพ มีการปรับปรุงแพขยายขนาด เพิ่มเติมห้องน้ำ เพื่อให้อำนวยความสะอวดกับลูกค้าได้ แต่มามาคิดค่าบริการการท่องเที่ยวกลับ พบว่า ที่ผ่านมากลุ่มคิดราคาต่ำกว่าทุนมาโดยตลอดเนื่องจากกังวลว่าจะไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา จึงจัดโปรโมชันลดราคา คิดในราคาเพื่อน ซึ่งเมื่อมาดูต้นทุน ซึ่งมีทั้งค่า คนดูแลนักท่องเที่ยว คนลากเรือ ค่าน้ำมันเรือ ค่าอาหารบนเรือ ค่าคนทำอาหาร นั้น รายได้ที่ผ่านมาแทบจะหมดแล้ว ไม่เหลือสำหรับคืนทุน ทำให้กลุ่มไม่มีเงินสำรองในการนำไปต่อยอดพัฒนาสิ่งต่างๆ ดังนั้น หากกลุ่มยังเป็นเช่นนี้ต่อไป เมื่อวันหนึ่งทุนบุคคลหมดไป กลุ่มก็จะสลายตามไปด้วย เพราะไม่มีกำลังทรัพย์ในการดำเนินการกลุ่ม เช่นนั้นแล้วจึงได้ใช้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน จัดระบบรายได้ให้สอดคล้องกับรายจ่าย จัดกลไกการทำงาน บทบาทหน้าที่ เชื่อมโยงเครือข่าย และการกระจายรายได้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนให้ได้มากที่สุด ให้กลุ่มสามารถพัฒนาเติบโตขับเคลื่อนงานไปได้อย่างยั่งยืน

6.ข้อค้นพบสำคัญ

จากการทำงานของสภาองค์กรชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตประชาชนในตำบลที่ผ่านมา

พบว่า ความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวมดีขึ้น สภาองค์กรชุมชนได้รับการยอมรับจากท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานมาร่วมแรงร่วมใจพัฒนาชุมชนโดยรวม เกิดการประชุมการรวมกลุ่ม สร้างการมีส่วนร่วมคนในชุมชน เกิดความสามัคคีร่วมมือกันขับเคลื่อนงานพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

สภาองค์กรชุมชนมีแผนในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตอื่นๆ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสร้างรายได้ เศรษฐกิจในครัวเรือน รวมทั้งการประสานความร่วมมือ

กับหน่วยงาน โดยมีแผนจะขยายกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว การทำโฮมสเตย์ กลุ่มของฝาก เพื่อให้ทุกกลุ่มได้รับประโยชน์จากการขับเคลื่อนงานท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม

ผู้ให้ข้อมูล นายภานุ จุอ้นสุวรรณ

ตำแหน่ง ผู้ประสานงานกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแพบ้านกองดิน

เบอร์โทรศัพท์ 08-1945-6214

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา เทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

1.บริบทพื้นที่

มีตำนานเล่าสืบต่อ ๆ กันมาว่า เมื่อราวๆ 200 ปีล่วงก่อนปี พ.ศ.2363 ที่บริเวณตอนเหนือของวัดทับมาในปัจจุบันนี้ ได้ปรากฏมีถ้ำลับแลอยู่ โดยในวันฤกษ์ดีคืนดีจะมีถ้ำปรากฏให้เห็นตอนดึกๆ และจะมีม้าขาววิ่งออกมาจากถ้ำสวยงามมาก ในเวลากลางวันก็กลับกลายสภาพบริเวณเป็นที่ว่างเปล่าตามปกติ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในแถบบริเวณนี้ถ้าต้องการข้าวของเครื่องใช้อะไร ก็จะจุดเทียนธูป บอกกล่าวไว้เพื่อขออนุญาตหยิบยืมไปใช้ในงาน ก็จะปรากฏมีข้าวของเครื่องใช้ให้หยิบยืมได้ตามต้องการ และเมื่อเวลาเสร็จงานเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องนำข้าวของเครื่องใช้ไปคืนให้ตามที่เคยบอกกล่าวไว้ ได้ปฏิบัติกันเช่นนี้เรื่อยๆมา จนกระทั่งวันหนึ่งก็ได้มีชาวบ้านคนหนึ่งไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาคือได้สับเปลี่ยนข้าวของเครื่องใช้บ้างก็ว่านำไปคืนไม่ครบบ้าง บริเวณนี้สมัยก่อนซึ่งเรียกว่า “เขตถ้ำม้า” ในเวลาต่อมาถ้ำม้านี้ก็ปิดไปโดยปริยาย ไม่ปรากฏอะไรให้เห็นอีกเลย จะมีก็แต่ผู้คนสัญจรไปมา (โดยมากจะใช้ม้าเป็นพาหนะ) ก็จะพาม้ามาพักไว้บริเวณแถวนี้ จึงได้เพี้ยนภาษาจากถ้ำม้าเป็นทัพม้า และเรียกเพี้ยนมาเป็น“ทับมา” จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ตำบลทับมา ประสบปัญหาเรื่อง สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเส้นสัญจรของรถบรรทุกขนาด ทำให้มีฝุ่นละอองจำนวนมาก ประสบปัญหาเรื่องของอุทกภัย น้ำท่วมอย่างรุนแรง จนประชาชนในพื้นที่ตั้งรับไม่ทัน เป็นเรื่องของโครงสร้างการจัดผังเมือง การสร้างถนนเพื่อการรองรับระบบขนส่ง

ด้านสังคม เรื่องที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่คนในตำบลทับมา ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ประชากร ในพื้นที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเนื่องจากได้มีการขายที่ดินให้กับแหล่งทุน มีบางส่วนเป็นประชากรที่ย้ายมาอยู่ในพื้นที่ตำบลทับมา เป็นระยะเวลานาน ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ในส่วนคนที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ยังขาดศักยภาพในการปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน ทำให้ที่อยู่อาศัยมีสภาพที่ทรุดโทรม ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านเศรษฐกิจ ด้วยสถานการณ์ผลกระทบของโควิด 19 ทำให้คนที่ประกอบอาชีพในโรงานอุตสาหกรรม รายได้ลดน้อยลง เนื่องผู้ประกอบปรับระยะเวลาการงาน การทำงานล่วงเวลาไม่มี ในขณะเดียวกันมีค่าครองสูงชีพที่สูงขึ้นไม่สอดคล้องกับรายได้ ทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	**แนวทางการแก้ไขปัญหา**	**ระยะเวลา**	**หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	-รณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกการดูแลทรัพยากรธรราชาติ -การคัดแยกขยะในครัวเรือน -การอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองธรรมชาติ	2563-2566	-พมจ. -พัฒนาชุมชน -เทศบาล -พอช. -อบจ. -ท้องที่ -ท้องถิ่น ฯลฯ
ด้านความเข้มแข็งชุมชน	-การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน -การส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป	2563-2566	-พมจ. -พัฒนาชุมชน -เทศบาล -พอช. -อบจ. -ท้องที่ -ท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	-การเสริมสร้างการเรียนรู้ตามรอยพ่อหลวง -การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสตรีทับมา		ฯลฯ
ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ	-ส่งเสริมกลุ่มอาชีพในการพัฒนาทักษะ การแปรรูป การจัดทำแผนธุรกิจชุมชน - การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์และมาตรฐานสินค้า - การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พิทักษ์สิ่งแวดล้อม - การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	2563-2566	พมจ. พัฒนาชุมชน เทศบาล พอช. อบจ. ท้องที่ ท้องถิ่น ฯลฯ
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	- การสร้าง/ซ่อมแซมบ้านแก่ผู้ด้อยโอกาส/คนไร้ที่พึ่ง/ผู้ป่วยติดเตียง/คนพิการ - การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย/ผู้ด้อยโอกาส/ ผู้ไร้ที่พึ่ง - การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ - การสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัว - การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน	2563-2566	-พมจ. -พัฒนาชุมชน -เทศบาล -พอช. -อบจ. -ท้องที่ -ท้องถิ่น ฯลฯ

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น	- การประเพณีสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ - การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทับมา	2563-2566	พมจ. พัฒนาชุมชน เทศบาล พอช. อบจ. ท้องที่ ท้องถิ่น ฯลฯ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลทับมา ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ได้ปรึกษาหารือร่วมหาทางช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาด้านอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีหลักคิดในการทำธุรกิจ จึงได้คัดเลือกวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา ซึ่งดำเนินกิจกรรมเลี้ยงชันโรง มาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เพื่อจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม มีการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ เพื่อนำเครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ไปปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่มต่อไป

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สำนักงานเทศบาลตำบลทับมา	สนับสนุนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลทับมา โดยให้กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนเรื่องการเลี้ยงผึ้งชันโรง การทำสบู่ และยาหม่อง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผึ้งชันโรง แก่ประชาชนในพื้นที่และผู้สนใจทั่วไป
2	สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง	สนับสนุนการจดแจ้งวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา
3	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง	พัฒนาช่องทางการสื่อสารการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่
4	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง	สนับสนุนการรับรองมาตรฐานสินค้า GMP การออกแบบสินค้า แนะนำการตลาดแก่กลุ่ม
5	มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จังหวัดระยอง	สนับสนุนการวิจัยสรรคุณ ผลิตภัณฑ์จากชันโรง เพื่อการยอมรับในการสื่อสารการตลาด

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

แรกเริ่มเดิมทีของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา นั้นก่อตั้งเมื่อช่วงเดือนเมษายน ปี 2561 ด้วยอาจารย์นางประไพ คชรินทร์ อาชีพข้าราชการครู มีความสนใจการประกอบอาชีพในช่วงหลังเกษียณ ประกอบกับธุรกิจร้านอาหารมีการแข่งขันสูง จึงคิดหาอาชีพเสริมที่ได้อยู่กับธรรมชาติ ลดการใช้

สารเคมี เพื่อดูแลสุขภาพตนเองในระยะยาวด้วย ในช่วงสมัยนั้นมีการออกบูธร้านค้าชุมชนในจังหวัดระยอง อาจารย์ประไพและครอบครัว จึงได้ไปเดิมเยี่ยมชม พบกลุ่มเลี้ยงชันโรงตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี จึงเกิดความสนใจ สอบถามขั้นตอนการเลี้ยง การแปรรูปกับแกนนำที่มาในวันนั้น พร้อมจุดประกายการประกอบอาชีพเลี้ยงชันโรง โดยได้ซื้อตัวชันโรงพร้อมรังเลี้ยง จำนวน 3 รัง ซึ่งช่วงนั้นเหลือรอดเพียง 1 รัง เนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ในการเลี้ยงดูชันโรง แต่หลังเฝ้าฟูมฟักศึกษาเรียนรู้ อีก 6 เดือนต่อมา จึงเริ่มมีความรู้ความเข้าใจการเลี้ยงชันโรงมากขึ้น พร้อมทั้งไปศึกษาดูงานสถานที่จริงที่กลุ่มบางสระเก้า เพื่อขอคำชี้แนะการเลี้ยง การแปรรูป เมื่อเริ่มมีความรู้ในการเลี้ยงชันโรง การแปรรูปแล้ว พร้อมแนะนำกลุ่มเครือญาติ เพื่อนบ้านให้เลี้ยง ต่อมาช่วงปี 2563 (8 กันยายน 2563) จึงได้ชักชวนกลุ่มผู้สนใจจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา ปัจจุบันมีสมาชิก 40 คน โดยทุกวันจันทร์แรกของเดือนจะมีการประชุมติดตามการดำเนินงาน มีระบบการบริหารจัดการโดยระดมหุ้นจากสมาชิก 1,000 หุ้นๆ ละ 100 บาท เพื่อเป็นทุนดำเนินการจำนวน 100,000 บาท สำหรับดำเนินการจัดหาวัสดุรังชันโรง อุปกรณ์การเลี้ยง การเพาะพันธุ์ชันโรง ทั้งนี้สมาชิกทั้งหมดอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 4 เนื่องจากทางกลุ่มมองว่า ต้องการคัดกรองพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงผึ้งชันโรง การควบคุมคุณภาพ การให้คำแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งต้องการสร้างรูปธรรมให้เกิดขึ้นชัดเจนก่อนขยายไปยังชุมชนใกล้เคียงต่อไป

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา ได้ใช้แบรนด์ในนาม “บ้านมีชันดี” สำหรับสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ชันโรง ซึ่งมีตั้งแต่น้ำผึ้งชันโรง สบู่ชันโรง ยาหม่องชันโรง ภายใต้แบรนด์บ้านมีชันดี ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมานั้น ได้เริ่มต้นจากการระดมหุ้นจากสมาชิก เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมการเพาะเลี้ยงชันโรง แปรรูปเป็นน้ำผึ้ง ยาหม่อง สบู่ โดยในช่วงแรกมีการดำเนินกิจกรรมภายใต้หลักคิดทำแจกจ่ายให้คนในหมู่เครือญาติทดลองใช้ ผลิตภัณฑ์ขายไม่แพง ขาดหน่วยงานสนับสนุน ต่อมากลุ่มได้มาศึกษาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน โดยได้เรียนรู้หลักคิดการดำเนินธุรกิจชุมชน ผ่านกระบวนการคิดตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ ตั้งแต่การวิเคราะห์คุณค่าของผลิตภัณฑ์เรามีความโดดเด่น แตกต่าง โดนใจจากลุ่มลูกค้าอย่างไร เพื่อสร้างความโดดเด่นของตัวผลิตภัณฑ์ โดยพบว่าน้ำผึ้งจากชันโรง มีความโดดเด่นแตกต่างดังนี้ มีรสชาติแตกต่างจากผึ้งรวงมีรสชาติเปรี้ยวอมหวาน มีสารต้านอนุมูลอิสระมีการต้านปฏิชีวนะ มีแร่ธาตุต่างๆ มากกว่า

ผึ้งรวง จากนั้นได้วิเคราะห์กลุ่มลูกค้าว่าเราขายให้คนแบบไหนในปัจจุบัน แล้วหากจะขายให้กับคนอื่นๆ เราคิดว่าจะมีกลุ่มลูกค้าที่ไหนมาซื้อมา กลุ่มลูกค้าปัจจุบันที่มาซื้อในปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้ง คนมาซื้อแล้วกลับมาซื้อใช้อีกและบอกต่อ ลูกค้าในจังหวัด และนักท่องเที่ยว กลุ่มรักษ์สุขภาพ ขณะที่กลุ่มลูกค้าในอนาคตกลุ่มมองถึงลูกค้าในต่างประเทศที่สนใจเช่น ประเทศแอฟฟริกา ประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งสนใจผลิตภัณฑ์ชันโรง รวมทั้งกลุ่มลูกค้าในที่พักรีสอร์ท โรงแรม เนื่องจากระยองเป็นจังหวัดท่องเที่ยว วิเคราะห์ช่องทางสื่อสารการตลาดที่ผ่านมากลุ่มมีการแนะนำจากสมาชิกที่มาซื้อ มีช่องทางสื่อสารออนไลน์แนะนำ โบรชัวร์แนะนำผลิตภัณฑ์ การปิดการขายให้ลูกค้าติดใจซื้อซ้ำบอกต่อ การพัฒนาช่องทางรายได้เสริม กลุ่มมีแผนพัฒนาหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชันโรง พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ สบู่เหลว แชมพู เซรั่ม ผลิตภัณฑ์สมุนไพรชันโรง พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงชันโรง เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มนอกเหนือจากผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา ภายใต้แบรนด์ “บ้านมีชันดี” มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น รังผึ้งชันโรง น้ำผึ้งชันโรง ยาหม่องชันโรง สบู่น้ำผึ้งชันโรง สบู่มังคุด สบู่กาแฟ สบู่สาบเสือ ฯลฯ กลุ่มมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 30,000-50,000 บาท รายได้จากการจัดจำหน่ายมาจากวิสาหกิจรับซื้อน้ำผึ้งชันโรงจากสมาชิก แล้วนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ รายได้หลักหักค่าใช้จ่ายมีการบริหารจัดการโดยหักเข้ากลุ่มประมาณ 3,000-5,000 บาท/เดือน เพื่อเป็นค่าบริหารจัดการ การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หากมีกิจกรรมหรือแผนงานที่จำเป็นต้องใช้งบทางกลุ่มใช้วิธีการระดมหุ้น ให้สมาชิกออม แล้วปันผลในช่วงปลายปีคืนให้กับสมาชิก ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มดำเนินการจะมีฐานคิดมาจากการพัฒนาต่อยอดให้ตรงตามความต้องการลูกค้า เทรนด์การดูแลสุขภาพ โดยเน้นธรรมชาติ หนึ่งสมองสองมือ ทุนที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นอันดับแรก รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีในการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ โดยเป็นกิจกรรมหรือโครงการวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาคี เช่น เทศบาลทับมา พัฒนาต่อยอดแหล่งเรียนรู้ สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง การจดแจ้งวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพผู้เลี้ยงชันโรงบ้านทับมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง พัฒนาช่องทางการสื่อสารการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง สนับสนุนการรับรองมาตรฐานสินค้า GMP การออกแบบสินค้า แนะนำการตลาดแก่กลุ่ม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จังหวัดระยอง สนับสนุนการวิจัยสรรคุณ ผลิตภัณฑ์จากชันโรง เพื่อการยอมรับในการสื่อสารการตลาด

น้ำผึ้งชันโรง

สรรพคุณที่โดดเด่นของน้ำผึ้งชันโรง คือ มีสารต้านอนุมูลอิสระที่สูงมาก ช่วยชะลอความเสื่อมต่างๆ ของเซลล์ เป็นที่นิยมกันในหลายประเทศ น้ำผึ้งชันโรงเป็นที่ยอมรับในวงกว้างถึงสรรพคุณทางยา จนถึงขั้นเรียกว่า “The Mother Medicine”

- มีฤทธิ์ต้านการอักเสบตามธรรมชาติ ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย ใช้ในการสมานแผล ช่วยให้แผลหายเร็วขึ้น
- มีประสิทธิภาพในการรักษาแผลในกระเพาะอาหาร ช่วยปรับการทำงานของระบบย่อยอาหารให้ดีขึ้น
- กระบวนการหมักน้ำผึ้งชันโรงที่เกิดขึ้นช้าๆ ตามธรรมชาติโดยจุลินทรีย์นั้น ช่วยปรับสมดุลของจุลินทรีย์ที่ให้ประโยชน์ในลำไส้ให้เป็นปกติ
- ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำยารักษาเกี่ยวกับระบบโลหิต และปัญหาเส้นเลือดอุดตัน
- รักษาอาการอีกเสบของผิวหนัง ช่วยเพิ่มความชุ่มชื่น และลดอาการระคายเคืองให้แก่ผิว
- มีงานวิจัยพบว่าคุณสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระของน้ำผึ้งชันโรง สามารถยับยั้งการแพร่จำนวนของเซลล์มะเร็ง

- มีการนำชันผึ้ง หรือ พรอพอลิส มาใช้ในด้านบรรจุภัณฑ์ เพื่อที่จะเก็บถนอมอาหารได้นานยิ่งขึ้น "บ้านมีชันดี" ผลิตน้ำผึ้งชันโรงที่ "สะอาด ผ่านมาตรฐาน ถูกสุขอนามัย มีประโยชน์"
- ขนาด 100 ml. ราคา 220 บาท
- ขนาด 200 ml. ราคา 420 บาท

สบู่เสือสยาม (Siam Tiger Weed)

สบู่สารสกัด Propolis จากชันโรงและสารสกัดใบสาบเสือหอมสดชื่น เย็นสบายตัว
Propolis ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย สาเหตุของการเกิดสิว ลดรอยแผลเป็น และมีสารต้านอนุมูลอิสระ
สารสกัดใบสาบเสือ บำรุงผิว ทำให้ผิวหน้าเรียบเนียน สมานแผล แก้อักเสบ
สารสกัดเปปเปอร์มิ้น บำรุงผิวให้เนียนนุ่มชุ่มชื้น กระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต ลดอาการผิวไหม้แดด
กลิ่นหอมเย็น ผ่อนคลาย

สบู่น้ำผึ้งชันโรงและใบสาบเสือ

น้ำผึ้งชันโรง บำรุงผิวหน้า ชุ่มชื้น เนียนนุ่ม

โพรโพลิซ ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย สาเหตุของการเกิดสิว ลดรอยแผลเป็น

ใบสาบเสือ สมานแผล แก้อักเสบ

น้ำมันมะพร้าว ลดริ้วรอย เพิ่มความชุ่มชื้นใต้ผิว

น้ำมันรำข้าว ซ่อมแซมผิวที่เสื่อมโทรม กระตุ้นการสร้างคอลลาเจน อุดมด้วยวิตามิน ทำให้ผิวหน้าสว่างใส

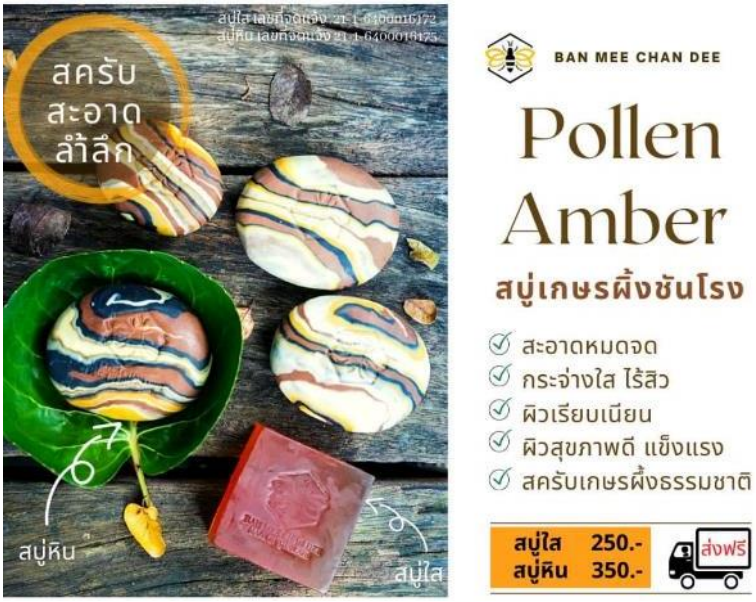

สบู่น้ำผึ้งชันโรงทองคำ

น้ำผึ้งชันโรง บำรุงผิวหน้า ชุ่มชื้น เนียนนุ่ม

โพรโพลิซ ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย สาเหตุของการเกิดสิว ลดรอยแผลเป็น

น้ำมันมะพร้าว ลดริ้วรอย เพิ่มความชุ่มชื้นใต้ผิว
ทองคำ ชะลอความเสื่อมของเซลล์ผิว ต่อต้านริ้วรอยก่อนวัย
น้ำมันรำข้าว ซ่อมแซมผิวที่เสื่อมโทรม กระตุ้นการสร้างคอลลาเจน อุดมด้วยวิตามิน ทำให้ผิวหน้าสว่างใส

สบู่เกษรผึ้งชันโรง
น้ำผึ้งชันโรง บำรุงผิวหน้า ชุ่มชื้น เนียนนุ่ม
เกษรผึ้ง ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย สาเหตุของการเกิดสิว ลดรอยแผลเป็น
น้ำมันมะพร้าว ลดริ้วรอย เพิ่มความชุ่มชื้นใต้ผิว
น้ำมันรำข้าว ซ่อมแซมผิวที่เสื่อมโทรม กระตุ้นการสร้างคอลลาเจน อุดมด้วยวิตามิน ทำให้ผิวหน้าสว่างใส
Charcoal ผลัดเซลล์ผิวเก่าออกอย่างเป็นธรรมชาติ

6.ข้อค้นพบสำคัญ

อาจารย์ประไพ คชรินทร์ ในฐานะประธานวิสาหกิจชุมชน และผู้เข้ารับการเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ได้สะท้อนแนวคิดสำคัญว่า แผนธุรกิจชุมชนนั้น ช่วยให้กลุ่มเรามีระบบคิดการทำธุรกิจชุมชนที่รอบด้าน การทำธุรกิจชุมชนไม่จำเป็นต้องใช้ทุนที่เป็นเงินเสมอไป เราใช้ทุนภูมิปัญญา ทุนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงชันโรง ทุนความร่วมมือที่หน่วยงานหนุนเสริมสนับสนุน และทุนความร่วมแรงร่วมใจของสมาชิก เพียงแค่นี้การดำเนินธุรกิจชุมชนเราก็สำเร็จเกินครึ่งแล้ว ที่เหลือเป็นการมาวิเคราะห์สินค้าเราเองว่าสินค้าเรามีดีอย่างไร คุณค่าที่เราส่งให้ลูกค้าคืออะไร แผนธุรกิจชุมชนช่วยให้เราบริหารจัดการองค์กรได้อย่างเป็นระบบ ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ยั่งยืน เพราะชันโรงหากสภาพแวดล้อมไม่ดี มีการใช้สารเคมีมาก จะทำให้เลี้ยงชันโรงไม่ได้ ชาวบ้านที่เข้าร่วมกลุ่มเขาก็รู้ว่าต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สวนผลไม้ให้ดี เพื่อที่เขาจะได้เลี้ยงชันโรงได้ หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนเขาเองก็มองเห็นว่า ชุมชนไม่ได้ขอรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานเพียงอย่างเดียว ชุมชนมีแผนที่ทำเองได้ อะไรต้องทำร่วม อะไรต้องให้หน่วยงาน

สนับสนุน ที่ผ่านมาระบบคิดธุรกิจชุมชนแบบนี้ ชาวบ้านเราไม่มี เราทำได้เพียงแหล่งผลิต แต่สุดท้ายขายไม่ได้ ไม่รู้จะขายให้ใคร ได้แผนธุรกิจนี้ ช่วยให้เราคิดเป็นระบบมากขึ้น

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

พัฒนาช่องทางการตลาดสื่อสารออนไลน์ให้เข้าถึงกลุ่มคนที่หลากหลาย คนที่สนใจด้านสุขภาพ การเปิดตลาดส่งออก และการแปรรูปวัตถุดิบที่เหลือใช้ในพื้นที่จากผลผลิตการเกษตร มาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ เพื่อหมุนเวียนทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

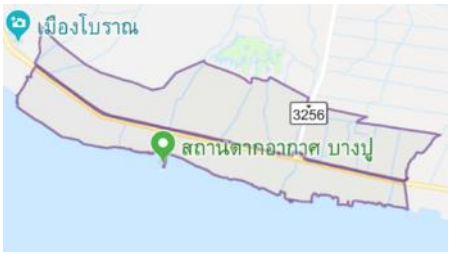
ผู้ให้ข้อมูล นางประไพ คชรินทร์
ตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชน
เบอร์โทร. 065-3974465

เทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

1.บริบทพื้นที่

เดิมที “บางปูใหม่” เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในเขตการปกครองอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2508 รวมระยะเวลา ในการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลถึง 33 ปี 9 เดือน ต่อมาได้รับการยกฐานะตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ผลทำให้เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลบเป็นเทศบาลบางปู เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตำบลบางปูใหม่ในอดีตนั้นยังไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการมากนัก จะรวมตัวกันก็เป็นงานเฉพาะกิจพอเสร็จแล้วก็แยกย้ายกันไป แต่ต่อมาในปี 2551 มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลขึ้น ตำบลบางปูใหม่ก็เป็นตำบลหนึ่งที่มีการจัดตังสภาองค์กรชุมชนขึ้น ในระยะแรกก็ยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของสภาฯมากนัก แต่ต่อมาได้มีการเชื่อมโยงกัน มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ทำให้แกนนำมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานมากขึ้น ค่อยเรียนรู้และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง จนสามารถยกระดับสภาองค์กรชุมชน เป็นพื้นที่รูปธรรมได้ในที่สุด

เทศบาลตำบลบางปู มีพื้นที่ประมาณ 63.50 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวขนานไปกับฝั่งทะเลด้านตะวันออก มีถนนสุขุมวิทและคลองชลประทานผ่านกลางตลอดพื้นที่ โดยเริ่มตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 29.250 บนถนนสุขุมวิทไปจนถึงหลักกิโลเมตรที่ 51.150 แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ฝั่งน้ำจืดคลองชลประทาน (ทิศเหนือ) มีรัศมีจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิทออกไป โดยเฉลี่ยประมาณ 2 กิโลเมตร และพื้นที่ฝั่งน้ำเค็ม มีรัศมีจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิทไปจดทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล จำนวน 29 หมู่บ้าน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติด	ต.แพรกษา อ.เมือง, ต.บางปลา อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
ทิศใต้	ติด	อ่าวไทย
ทิศตะวันออก	ติด	ต.บางปู อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	ติด	ต.ท้ายบ้าน อ.เมือง จ.สมุทรปราการ

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ได้มีการแพร่ระบาดและสถานการณ์มีแนวโน้มจะมีผู้ป่วยที่ติดเชื้อเป็นเพิ่มมากรัฐบาลได้มีมาตรการการปิดสถานบริการเช่น ห้างสรรพสินค้าสถานบันเทิงเพื่อเป็นการป้องกันซึ่งสถานการณ์มีแนวโน้มการระบาดที่เข้มข้นส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอาชีพค้าขายรับจ้างทั่วไปอาชีพภาคบริการตกงานสูญเสียรายได้ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบกับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางปู เป็นอย่างมาก สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลบางปู จึงได้จัดทำโครงการขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมืองและชนบทให้มีอาหารที่เพียงพอ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ปลอดภัยจากโรคระบาด เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาระยะยาว สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายในเมืองและชนบท และสามารถขยายไปสู่การช่วยเหลือชุมชน/ตำบลรอบข้างได้ โดยการสร้างความมั่นคงทางอาหาร

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบลบางปูใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และพัฒนาอาชีพ ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลบางปู ได้มีการเคลื่อนงานในระดับชุมชนและ การจัดเวทีประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นในการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในระดับตำบล และนำไปสู่การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบล โดยมีการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่าย,องค์กรและประเด็นงานต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนและหน่วยงานภาคีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา สภาองค์กรชุมชนตำบลฯ ได้มีมติเห็นชอบในการจัดทำโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถโดยเน้นการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงและพัฒนาแผนธุรกิจชุมชน สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลบางปู เพื่อเป็นรากฐานในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่และการพัฒนาในเรื่องของผลิตภัณฑ์และกลุ่มเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและสามารถขยายฐานสมาชิกเพื่อนำไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งเน้นการอาชีพสร้างความมั่นคง ให้แก่กับครอบครัว เพราะรายได้เกิดจากครอบครัว ซึ่งปัญหาหรือจุดอ่อนเกิดขึ้นทั้งในและนอกตำบล แนะนำกลุ่มองค์กรชุมชน (กลุ่มที่ไปเรียนรู้แผนธุรกิจชุมชน)

แนะนำกลุ่ม

"ปลาสลิด" เป็นวัตถุดิบขึ้นชื่อของ จ.สมุทรปราการ ได้รับความนิยม ทั้งในรูปแบบการทอด, ยำ, ต้มกะทิ หรือทำเป็นของว่างคาว-หวาน เช่น กุนเชียง, ปั้นสิบ ฯลฯ รวมไปถึง "น้ำพริกปลาสลิด" รูปแบบต่าง ๆ สำหรับน้ำพริกปลาสลิดศรีจันทร์นั้น ตอนแรกๆก็เริ่มจากทำไว้กินเอง พอมีเหลือก็แบ่งจำหน่ายในกลุ่มเพื่อนๆบ้าง บ้านใกล้เรือนเคียงบ้าง จนกระทั่งมีการรวมกลุ่มกันภายในตำบลเพื่อทำจำหน่าย มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จำหน่ายหมดบ้าง ไม่หมดบ้าง จนกระทั้งกลุ่มได้เข้ามาร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลบางปูใหม่ จึงมีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นมาตามลำดับไม่ว่าจะเป็นด้านรสชาติ บรรจุภัณฑ์ และระบบการตลาด โดยมีหน่วยงานต่างๆเข้ามาช่วยสนับสนุนและได้คัดสรรขึ้นทะเบียน OTOP ทำให้มียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น และมีการขอสนับสนุนงบประมาณจากทาง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มาเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ให้ดียิ่งขึ้น จนสามารถเพิ่มยอดจำหน่ายและรายได้อีกร้อยละ 20

กลุ่มสตรีน้ำพริกปลาสลิดศรีจันทร์มีสมาชิกแรกเริ่มจุดประกาย **8** ท่านปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ **23** คน จะมีการแบ่งบทบาทมาทำเป็นทีมเตรียมวัตถุดิบ ทีมส่วนผสม ทีมบรรจุ ทีมประชาสัมพันธ์ และทีมบัญชี (รับออเดอร์) ซึ่งในสถานการณ์ **4** เดือนที่ผ่านมา ก็ได้ผลกระทบบ้างส่วน ทำให้ยอดการขาย หรือการรับออเดอร์มีอยู่จำนวน **6** ร้านค้าและ **1** ห้าง ที่ไม่สามารถไปวางขายได้ เช่น ร้านทำผม ร้านนวดแผนไทย และ โลตัส และสิ่งสำคัญดอกผลที่ได้มาจากการค้าขายของกลุ่มก็จะมีการเก็บออมเข้ากลุ่มและได้มีระเบียบของกลุ่มในการ

ยืมเงินกลุ่มเพื่อลดภาระหนี้สินของครัวเรือนภายใต้สมาชิก ในจำนวน 13 คนได้มีการลดภาระหนีสิ้นได้ทั้งหมด และมีการออมคืนในจำนวนเดือนละ100 บาท เพื่อเป็นการหมุนเวียนของกลุ่มเพื่อคนรุ่นใหม่ ซึ่งแต่ละออเดอร์กลุ่มจะกำไร 500 ถึง 1,000 บาท สมาชิกในกลุ่ม จำนวน ๘ ครัวเรือน เกิดการเปลี่ยนแปลงครัวแนวโน้มดีขึ้น โดยมีการรับจ้างเพิ่มการขายร้อยละ 20 บาท และความภาคภูมิใจของกลุ่มคือ การได้จดเข้าร่วมสินค้า OTOP ในระดับจังหวัด โดยเป็นผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ประเภท กลุ่มผู้ผลิตชุมชน ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2563

การเชื่อมโยงภาคีโดยรวม (เน้นด้านเศรษฐกิจ ที่กลุ่มไปเชื่อมโยง)

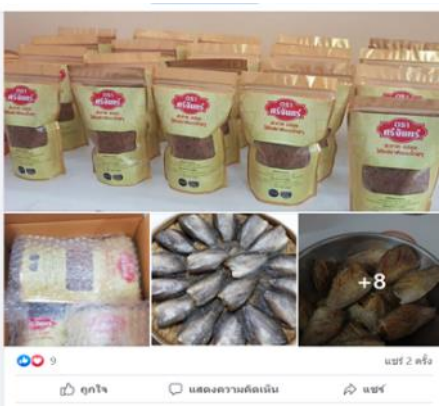
ลำดับ	หน่วยงาน	เรื่องที่สนับสนุน
1.	เทศบาลตำบลบางปู	อบรมส่งเสริมอาชีพ
2.	พัฒนาชุมชน	อบรมอาชีพ/การทบทวนแผน / โลโก้
3.	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อบรมให้ความรู้และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
4.	กองทุนพัฒนาไฟฟ้า	อุดหนุนงบประมาณในการพัฒนาตำบล
5.	วัดศรีจันทร์ประดิษฐ์	สถานที่
6.	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	ช่วยเรื่องฉลากสินค้า
7.	ศูนย์โอทอปจังหวัดสมุทรปราการ	การโปโมทสินค้าตามศูนย์การค้า โอทอป หาแหล่งตลาดขายสินค้า ตามนิทรรศการของจังหวัด
8.	โรงงานสยามเคมีคอท	สนับสนุนงบประมาณในการสร้างห้องผลิตน้ำพริก จำนวน 30,000 บาท
9.	พอช.	- อบรม CBMCวางแผนการออกตลาดโดยเข้ากระบวน CBMC เกิดการเปลี่ยนรู้จักตัวสินค้ามากขึ้น ในช่องทางไลน์และผู้มาติดต่อขอเป็นตัวแทนจำหน่าย - เกิดโปรทโมทสินค้า ในตัวบรรจุภัณฑ์ที่ข้างกล่องตัวโปรโมเพจและกลุ่มไลน์

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มน้ำพริกปลาสลิดศรีจันทร์ ได้เข้ารับการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC ทำให้ได้วิเคราะห์คุณค่าของผลิตภัณฑ์ตนเอง ถึงความโดดเด่นที่ทำให้สามารถจำหน่ายได้ ลูกค้าติดใจ คือ ไม่ใส่สารกันบูด และมีข้อแตกต่างจากน้ำพริกเจ้าอื่น คือ ใช้เนื้อปลาแท้ ๆ เน้นวัตถุดิบของจังหวัดสมุทรปราการคือปลาสลิด ซึ่งเป็นของขึ้นชื่อของจังหวัดสมุทรปราการอยู่แล้ว และที่สำคัญ คือ รสชาติอร่อยมาก ซึ่งจุดเด่นเหล่านี้จะนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อสร้างความน่าสนใจให้สินค้า อาจจะทำให้มียอดขายมากขึ้น และได้คิดพัฒนาเรื่องการส่งออก โดยมีแผนในการพัฒนาระบบสินค้าเพื่อส่งออก โดยจะศึกษาเรียนรู้เรื่องการส่งสินค้าออกต่างประเทศ มุ่งเน้นการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์น้ำพริกของกลุ่มนั้น ที่ผ่านมาขายดี และได้รับการสนับสนุนผลักดันการยกระดับผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานต่าง ๆ มาโดยตลอด ทำให้คิดว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนั้นดีอยู่แล้ว แต่เมื่อได้มาเรียนการจัดทำแผนธุรกิจทำให้พบว่า จริงๆ แล้วเรายังสามารถพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ไปได้อีกมากมาย ทั้งการบริการ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ การส่งออก เพื่อผลักดันให้กลุ่มเติบโต ยกระดับกลุ่มธุรกิจให้เข้มแข็ง เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนโดยแท้จริง

6.ข้อค้นพบสำคัญ

- แกนนำที่มีความตั้งใจในด้านแกนนำชุมชน มีผู้ที่มีจิตอาสาลุกขึ้นมาจัดการชุมชนน้อย ขาดการสร้างแกนนำใหม่ๆ แต่ไม่ได้ปิดกั้น
- มีความภาคภูมิใจที่ได้การแก้ไขปัญหาให้ผู้ยากในด้านของกลุ่มชุมชนในตำบล มีบางส่วนไม่ลุกขึ้นมาจัดการตัวเอง บางกลุ่มมีการเข้ารับการอบรม เรียนรู้ ก็จะมีแนวทางพัฒนาต่อ และต่างคน ต่างอยู่ หรือชุมชนเมือง

- ในด้านสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการสภาฯบางท่าน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เข้าใจบทบาทเบี่ยงเบน ไม่ทำงานอย่างต่อเนื่อง ขาดการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน ระบบการเชื่อมโยงการทำงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มีบางกลุ่มที่ทำงานร่วมกันได้ ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน วางแผนจังหวะก้าวการทำงานร่วม เพื่อประโยชน์ของชุมชน

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

- ต้องฟื้นฟูแกนนำ คนทำงานใหม่ โดยการเปิดเวทีประชุมในประเด็นงานที่ทำในตำบล จัดโครงสร้างกลไกการทำงาน ให้เชื่อมโยงกัน และตอกย้ำแกนนำให้มีวิสัยทัศน์การพัฒนาที่เอื้อต่อผู้เดือดร้อน
- กองทุนสวัสดิการชุมชน การพัฒนาต่อเรื่องการขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล
- ด้านที่อยู่อาศัย สำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนทั้งตำบล และจัดวางจังหวะก้าวการพัฒนาให้มั่นคง โดยใช้เครื่องมือโครงการบ้านพอเพียง
- อยากให้มีกระบวนถนอมอาหารในตัวสินค้า เพื่อส่งสินค้าออกต่างประเทศ Food Network SoLolution

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นางวิไลลักษณ์ นามสกุลม่วงตะเรียน
ตำแหน่ง ผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาบตำบลบางเมือง
เบอร์โทร 0878254587

“กลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ” เทศบาลตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

1.บริบทพื้นที่

พื้นที่ลำไทรแบ่งออกเป็น 2 เขตการปกครองในวันที่ 12 ธันวาคม 2504 โดยแบ่งเป็นสุขาภิบาลลำไทรและสภาตำบลลำไทร แต่เมื่อความเจริญก้าวเข้ามา สภาตำบลลำไทรได้เปลี่ยนเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลลำไทรในปี 2539 ส่วนสุขาภิบาลลำไทรได้ยกระดับเป็น เทศบาลตำบลลำไทร ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 และยังคงเป็นอยู่อย่างนี้สืบมา

ในปี 2554เป็นเวลา 3 ปี หลังจากพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551ได้ประกาศบังคับใช้ กลุ่มองค์กรทั้ง 19 กลุ่มในชุมชนเทศบาลตำบลลำไทรได้จับมือร่วมกันก่อตั้งเวทีที่ชื่อ“สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร” และส่งตัวแทนเข้าร่วมเวทีพูดคุยปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับภาคประชาชนอย่างแท้จริงเพื่อแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ด้วยแนวคิดที่ว่า ไม่มีใครรู้จักพื้นที่ได้ดีเท่าคนในชุมชน

เมื่อรวมกันจดแจ้งและผ่านการรับรองโดยเทศบาลตำบลลำไทรแล้ว จึงเริ่มมีการตั้งวงคุยกัน ถามไถ่สาระทุกข์สุขดิบจนไปถึงเรื่องราวและปัญหาที่แต่ละคน แต่ละองค์กรประสบกันมาอย่างเป็นกันเอง หากมองแล้วดูคล้ายกับ การพูดคุยกันในวงน้ำชากาแฟในสมัยก่อน การพูดคุยกันนี้คล้ายกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในลำไทรที่จะมาพบกัน นั่งคุยกันไปจิบน้ำชากันไป เฮฮา ร่วมกันคิดวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างออกรสชาติ ภายใต้บรรยากาศของตลาดคลองสิบสอง ซึ่งปัจจุบันกลายมาเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นมรดกทางกายภาพที่มีอายุมากว่า 100 ปี ของคนในชุมชน

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ชุมชนตลาดคลองสิบสอง เดิมทีเป็นตลาดริมคลองที่มีขนาดใหญ่เจริญรุ่งเรือง เกิดหลังจากที่เริ่มมีการขุดคลองขนาดใหญ่ 2 สาย ที่เรียกว่า คลองหกวา สายบนและสายล่างในปี พ.ศ. 2436 - พ.ศ. 2440 เป็นแหล่งเลี้ยงคนในตำบลลำไทร เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคม และการพยาบาล มีโรงสีข้าวถึง 3 โรง มีโรงเรียนถึง 3 แห่งทั้ง ไทย จีน และฝรั่ง ตลาดแห่งนี้เป็นสถานที่หลายคนฝากความหวังและความฝัน เดินทางเข้ามาทำมากิน หวังที่จะสร้างเนื้อสร้างตัว และสร้างชีวิตคู่ ดูแล้วเป็นความทรงจำที่สวยงาม แต่เมื่อความเสื่อมถอยเริ่มเข้ามา เนื่องจากการเดินทางโดยเรือไม่เป็นที่นิยมเปลี่ยนเป็นรถยนต์ ภาพที่เคยรุ่งเรือง กลับเปลี่ยนเป็นภาพแห่งปัญหาของคนในชุมชน ที่รอให้ สภาองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชนร่วมกันแก้ จากอดีตที่ ผู้คนเคยเช่าบ้านอาศัยหลับนอนและประกอบอาชีพในตลาดและรวมทั้งบางกลุ่ม จับจองพื้นที่ริมคลองเพื่ออยู่อาศัยและทำกิน คนเหล่านั้นกลับกลายเป็นคนไทยที่ไม่มีที่ดินอยู่อาศัยและทำกินเป็นของตนเอง กลุ่มคนที่ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยเหล่านี้ มีมากถึง 34% นอกจากนั้น เมื่ออาคารเหล่านี้ผ่านร้อนผ่านหนาวมากว่า 100 กว่าปี สถานที่แข็งแรงย่อมทรุดโทรมและเสื่อมลงจนเกิดปัญหา บ้านเรือนเสื่อมโทรม ดังสัจธรรมที่คุ้นเคย อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ปัญหาในชุมชนเหล่านี้ได้ถูกนำเข้ามาหารือในวงสนทนาระหว่างเหล่าสมาชิกสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร และได้ทำการสำรวจ การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างและภาคีรวมทั้งการออกสำรวจหน้างาน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้มาสรุป พูดคุยและวิเคราะห์กัน ภาระกิจที่สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทรได้จัดทำ คือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในพื้นที่ สร้างวิธีการให้คนในชุมชนอิ่มท้องก่อน โดยคณะทำงานสภาองค์กรได้ตกลงให้จัดกิจกรรมอบรมเสริมอาชีพ เพื่อให้คนในชุมชนสามารถหารายได้เสริม โดยจัดอบรมตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา โครงการนี้จึงเป็นภาระกิจแรกสุดของการแก้ไขปัญหาที่ได้ร่วมมือกับเทศบาลตำบลลำไทรและสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอลำลูกกา โดยสอนทำกระเป๋าพลาสติกสาน กระเป๋าผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และต้นไม้โพธิ์เงินโพธิ์ทอง เป็นตัวอย่างการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน แม้ว่าปัจจุบันจะมีสถานการณ์โควิด 19 เกิดขึ้นระรอกที่3 ส่งผลให้ชุมชนต้องปรับตัวให้สู่ชีวิตวิถีใหม่ทั้งผู้ประกอบการ และรูปแบบการท่องเที่ยว ทำให้ผู้คนบางกลุ่มหันไปใช้ระบบ online และไม่ออกมาท่องเที่ยว บางกลุ่มขายสินค้าไม่ได้ ชาวบ้านบางคนขาดรายได้ ในขณะที่ภาระค่าใช้จ่ายยังเท่าเดิม จึงเป็นเหตุที่ต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนให้มีระบบการจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยยึดตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดภูมิคุ้มกันของชุมชนภายใต้

เงื่อนไขการมีความรู้และคุณธรรม ให้คนในชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีการท่องเที่ยวที่ดี และเกิดเป็น Smart Tourism มีการดึงจุดเด่นของชุมชนมาส่งเสริมการท่องเที่ยว เกิดการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะให้รองรับสังคมผู้สูงอายุ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี การจัดการขยะที่ดี เกิดการมีส่วนร่วมและความสามัคคีกันของคนในชุมชน ร่วมกันดูและ อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากอดีตที่ผ่านมาพื้นที่เทศบาลตำบลลำไทรเคยเข้มแข็ง เคยเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านเศรษฐกิจ และเคยเป็นหัวใจของชุมชน แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป วิถีการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนไป ความเสื่อมถอยก็ตามมา บ้านเรือนเริ่มทรุดโทรม เศรษฐกิจกำลังล้าหลัง คุณภาพชีวิตที่ลดลง แต่มีสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยปัญหาเหล่านี้ได้คืน โดยสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. สำรวจข้อมูล และจัดทำข้อมูลครัวเรือนผู้เดือดร้อน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาพัฒนางานในพื้นที่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหา โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาทุกมิติของสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร
3. จัดเวทีนำแผนพัฒนาชุมชนเสนอต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุลและเหมาะสม
4. บูรณาการเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง และจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาแต่ละด้าน
5. สรุปผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชนและรายงานต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม	1.ซ่อมแซมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ยากจน เช่น เปลี่ยนส้วมที่ยังใช้แบบนั่งยอง หลังคา รั่ว ข้างฝาพัง สภาพบ้านที่ทรุดโทรมและปรับสภาพแวดล้อมที่ไม่สะอาด 2.พัฒนาอาชีพให้กับผู้สูงอายุ 3.พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสาร	ปี2564-2568	1. เทศบาลตำบลลำไทร 2.กศน ตำบลลำไทร 3.พัฒนาชุมชนอำเภอลำลูกกา 4.ผู้ใหญ่บ้าน

	4.จัดทำตู้ปันสุขของชุมชนในช่วงสถานการณ์การแผ่ระบาดโรคโควิด-19		
ด้านสิ่งแวดล้อม	1.การจัดการขยะในชุมชน ร้านค้า โรงงาน และทางน้ำ ในลำคลองสิบสอง คลองกลางและคลองหกวา 2.ห้ามเผานา เผาขยะ และเผาถ่านในเขตพื้นที่ชุมชน	ปี2564-2568	1. เทศบาลตำบลลำไทร 2. สภ.อ.คลองสิบสอง
ด้านเศรษฐกิจ	1.ส่งเสริมและพัฒนาแผนธุรกิจชุมชน 2.แพลตฟอร์มด้านการตลาดที่ดีในการผลักดันสินค้าชุมชน 3.พัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ 4.พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดร้อยปี 5.เพิ่มช่องทางการขายสินค้าให้มีทั้งออฟไลน์ ออนไลน์	ปี2564-2568	1.ม.ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2.กศน ตำบลลำไทร 3.พัฒนาชุมชนอำเภอลำลูกกา 4.ผู้ใหญ่บ้าน 5.ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี
ด้านอื่นๆ ที่อยู่อาศัย	หาแหล่งที่อยู่อาศัยให้ผู้ยากไร้และผู้เปราะบาง ด้านที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 24%	ปี2564-2568	1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์การมหาชน 2. การเคหะ จังหวัดปทุมธานี 3.อสม ตำบลลำไทร 4.คณะกรรมการชุมชน 5.ผู้ใหญ่บ้าน 6.เทศบาลตำบลลำไทร

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

การจัดทำแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชนทุกมิติ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทรได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** ในปี 2562 สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร อายุย่างเข้าสู่ปีที่ 9ประธานรุ่นที่สาม นายวิโรจน์ มะลิซ้อน ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธให้ นำทุนของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นตลาดเก่า 100 ปี ศาลเจ้าทีกงทีม่า โบสต์คริสต์ 100 ปี และโรงพักเก่า ใช้ให้เกิดแรงผลักดันเศรษฐกิจชุมชนโดยสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและค้นหาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อฟื้นวิถีชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จัก อาชีพเสริม สร้างรายได้ ลดรายจ่าย

โดยจัดอบรมตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา โครงการนี้จึงเป็นภาระกิจแรกสุดของการแก้ไขปัญหาที่ได้ร่วมมือกับเทศบาลตำบลลำไทรและสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอลำลูกกา โดยสอนทำ กระเป๋าพลาสติกสาน กระเป๋าผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และต้นไม้โพธิ์เงินโพธิ์ทอง จากผลงานที่ผ่านมา เช่น ครัวเรือนที่ทำน้ำยาล้างจานใช้เอง สามารถลดรายจ่ายได้เดือนละ 40 บาท และขายได้เดือนละ 800 บาท กระเป๋าพลาสติกสาน สามารถขายได้ใบละ 250-450 บาท เป็นรายได้ของคนในชุมชน ณ ปัจจุบัน เราได้เน้นกลุ่มผ้าหมัดย้อมให้เป็นกลุ่มต้นแบบนำร่องด้านเศรษฐกิจฐานรากของเทศบาลตำบลลำไทรเพื่อให้มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ อาทิการมีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ภายใต้ในการใช้ทุนที่มีอยู่ในตำบล ซึ่งได้ทุนตั้งต้นจาก ผอ. การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดปทุมธานี จำนวน 10,000 บาท เพื่อทำการผลิตผ้ามัดย้อมสำหรับข้าราชการเกษียร ปี 2563 จำนวน 50 คน และเป็นทุนในการผลิตต่อมา

แนะนำกลุ่มองค์กรชุมชน

กลุ่มมัดย้อม เป็นกลุ่มที่ตั้งมาจากการค้นหาทุนและสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็นแผนงานของ สภาองค์กรชุมชน โดยปี. 2563 ได้มีการจัดประชุมหา สินค้าที่จะเป็นตัวแทนของชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร โดยพบว่า พื้นที่ลำไทรนั้นมี การเลี้ยงปลาดุกจำนวนมาก และมีต้นสะเดาที่ทานคู่กับปลาดุกกระจายอยู่ทั่วตำบล โดยในทุกปี ชาวบ้านจะทำการตัดแต่งกิ่งต้นสะเดาทิ้ง ส่งผลให้เกิดขยะ ดังนั้น สภาองค์กรชุมชน ร่วมกับ ภาคีเช่น กศน. ตำบลลำไทร ม.ราชมงคลธัญบุรี เทศบาลตำบลลำไทร ได้ทำการอบรมทำผ้ามัดย้อมและแปรรูปสินค้าออกมาเป็นสินค้าของชุมชน

โดยมีการผลิตจากกลุ่มที่สนใจ ที่มีจำนวน 20 ราย ได้ร่วมกันอบรมและผลิต ผ้ามัดย้อมสีจากธรรมชาติ เป็นสินค้าเริ่มต้นและนำออกจำหน่าย ในตลาดเก่า 100 ปี คลอง 12 หกวา และวางขายออนไลน์ผ่าน Facebook ของแต่ละคนและของกลุ่ม เช่น “Lumsai Pathumthani” เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ โดยที่ผ่านมามีรายได้เฉลี่ยจากการขายสินค้า 2000 บาทต่อเดือน และมีเงินเข้ากลุ่ม 200 บาท โดยเมื่อเดือนเมษายน กลุ่มได้นำสินค้า ไปจำหน่ายในโครงการของจังหวัดปทุมธานี ที่ The Icon Siam ในวันที่12 -18 เมษายน 2564 มีรายได้จากการขายเสื้อมัดย้อม ทั้งแบบธรรมชาติและเคมี ได้ยอดรวมประมาณ 35,000 บาท และหลังจากนั้น กลุ่มได้หยุดกิจกรรมขายในตลาดและตามสถานที่ต่างๆเนื่องจาก สถานการณ์โควิด 19 แต่ยังมีขายผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าจะสามารถทำกิจกรรมร่วมกันและนำมาขายในตลาดเก่าได้ ในช่วงเดือนกรกฎาคม หรือ มีการฉีดวัคซีนให้ผู้สูงอายุในชุมชนเรียบร้อยแล้ว

การเชื่อมโยงภาคีโดยรวม (เน้นด้านเศรษฐกิจ ที่กลุ่มไปเชื่อมโยง)

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	สนับสนุนงบประมาณโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ป 2564ภายใต้โครงการแผนธุรกิจชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร
2	กศน ตำบลลำไทร	อบรมและให้ความรู้การผลิตและแปรรูปผ้ามัดย้อม
3	ม. ราชมงคล ธัญบุรี	อบรมและให้ความรู้การผลิตและแปรรูปผ้ามัดย้อม
4	ม.ราชภัฏวไลอลงกรณ์	การเสริมพลังกลุ่มผู้ประกอบการ และการจัดการกลุ่มอย่างยั่งยืน
5	เทศบาลตำบลลำไทร	อนุเคราะห์ อาคาร และสถานที่ ประชุมและอบรม
6	พัฒนาชุมชน อำเภอลำลูกกา	พัฒนาบรรจุภัณฑ์และLogo

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ได้เข้าร่วมอบรมความรู้เรื่องการจัดทำทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC นั้น ก่อให้เกิด “การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดด้านการทำธุรกิจ” จากเดิมคนในชุมชนไม่เคยคิดนำต้นทุนของชุมชนเข้ามาส่งเสริมธุรกิจ และ เดิมมีแนวคิดผลิตสินค้าตามความชำนาญของชุมชน ทั้งนี้ เมื่อมีการทำแผนธุรกิจ CBMC นั้น พบว่าแนวความคิดดังกล่าวต้องมีการปรับปรุง ตั้งแต่การสร้าง Value ของสินค้า โดยสินค้านั้นควรมีที่มา มีเรื่องราวที่ดี นอกจากนั้น ควรตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่เป้าหมาย ได้ ในที่นี้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายนั้น เป็นนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนที่เป็นผู้หญิงผู้หญิงรักธรรมชาติ ใส่ใจสุขภาพ ที่มีอายุ 25-45 ปี แต่เมื่อ

จัดทำแผนเพื่อพัฒนาต่อยอด พบว่า กลุ่มผู้สุงอายุ ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีความต้องการลายแบบสะอาดเรียบร้อย นอกจากพัฒนาลวดลายแล้ว ยังพบว่าควรมีการพัฒนาวิธีการและการผลิตสีแนวอื่นจากธรรมชาติ เพิ่มเติม ทั้งนี้ แผนธุรกิจนี้ยังเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมต่อไป รวมทั้งยังให้วิเคราะห์หาภาคีที่เข้ามาช่วยเหลือ

ภาพกิจกรรมกลุ่มการทำผ้ามัดย้อม สีธรรมชาติ

ภาพที่ 8 การประชุมหาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ 9 การอบรมทำผ้ามัดย้อมและการแปรรูป

ภาพที่ 10 การขายสินค้าในงาน สงกรานต์ ที่ The Icon Siam

ภาพที่ 11 การขายสินค้าในตลาดเก่า 100 ปี คลอง 12 หกวา

บทสัมภาษณ์ : นางประภา สุริยะมงคล

เรื่อง : รูปธรรมความสำเร็จ “ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ” ด้วย แผนธุรกิจ CBMC

ผู้สัมภาษณ์ : นายกมล ธุวจิตต์

ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาตินั้น เป็นสินค้าที่กลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันหาว่าอะไรเป็นจุดเด่นของพื้นที่ลำไทรของเรา เรามีอะไรดีที่พอจะอวดให้คนอื่นชมและทราบประวัติข้อมูลของพื้นที่ได้ไหม พื้นที่เทศบาลตำบลลำไทรนั้นมีดีหลายอย่างทั้งเป็นแหล่งเลี้ยงปลาดุก แหล่งชุมชนจีน คริสต์เก่าแก่ แหล่งค้าขาย มีผู้สูงอายุมีความรู้จำนวนมาก ดังนั้นข้อมูลเหล่านี้รวมกัน พบว่า การนำวัตถุดิบใบสะเดา จากธรรมชาติในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ทำสีผ้ามัดย้อม เป็นจุดเริ่มต้นที่ลงตัว ทั้ง ประวัติความเป็นมาที่แสดงถึง เป็นแหล่งเลี้ยงปลาดุก ที่เมื่อไรที่ทานปลาดุก เราก็จะนึกถึงใบสะเดา น้ำปลาหวาน ส่วนสีที่ได้ออกมาจากการใช้สารส้ม น้ำเป็นสีโทนน้ำตาล เข้ากับสีโบราณ สไตล์จีนๆ ดังนั้นจึงทำออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ได้แก่เสื้อ ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋าผ้า ฯลฯ ซึ่งเราก็ภูมิใจนะที่สามารถสร้าง สินค้าจากวัตถุในพื้นที่ได้ แต่สิ่งเหล่านี้กลับต้องเปลี่ยนแปลงไป หลังจากที่ได้รู้จักและได้ร่วมกันคิดทำแผนธุรกิจ CBMC **“จุดเปลี่ยนที่ได้รับ คือการหักมุมมองที่มีต่อสินค้าเลย จากที่เคยคิดว่าเราทำได้ เราน่าจะขายได้ แต่ CBMC ทำให้ต้องหันไปมองในมุมของ ลูกค้าว่าลูกค้าต้องการจริงหรือ มุมมองของภาคีว่าเราจะเดินธุรกิจไปคนเดียวจริงหรือ ปรับมุมมองการพัฒนาต่อยอด แทนจะคิดว่าสินค้าเราดีอยู่แล้ว”** ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เราก็พึ่งทราบและได้เรียนรู้จากการทำแผนธุรกิจที่สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทรแนะนำให้เข้าร่วมและจัดทำ พูดตามตรงตอนแรกไม่อยากจะทำเพราะจากข้อมูลที่ทราบมาว่า หากทำโครงการกับหน่วยงานรัฐจะพบว่าคำถามในใจว่า เอกสารจะเยอะไหม จะเรียกประชุมบ่อยไหม ให้ไปแสดงที่นี้ที่นั้นบ่อยไหม จาก บอกตรงๆ เหนื่อยกลัวมาก กลัวไม่มีเวลาของตนเอง แต่เมื่อสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร ให้ลองทำให้ลองเปิดใจ เพื่อสินค้าของตนเอง ของกลุ่ม ก็ลองดู แต่เมื่อทำตารางเก้าช่อง พบว่าเราเองขาดอะไร ต้องขายคนกลุ่มไหน ต้องพัฒนาอะไร และใครสามารถช่วยได้ ทีมสภาองค์กรที่เป็นพี่เลี้ยงก็คอยแนะนำและทำเอกสารให้ จนพบว่า สินค้าของเราต้องปรับปรุงอีกหลายด้าน ดูน่าสนุก ท้าทายดี ประกอบกับข้อมูลลูกค้าที่ กลุ่มเราเคยไปขายที่ งานสงกรานต์ ที่ The Icon Siam โดยผู้ว่าชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีได้แนะนำให้ไปลองขาย พบว่ามีข้อแนะจากลูกค้ากลับมามากมาย จึงนำมารวมกับการทำแผนในครั้งนี้ด้วย

หากถามว่าผลที่ได้รับในเชิงปริมาณ และคุณภาพ นั้นใน เชิงปริมาณ ยอดขายเพิ่มขึ้นจากเมื่อก่อน เราคาดว่าน่าจะขายได้มากขึ้น 20-30% หากมีการปรับปรุงตามแผนที่กำหนด ที่ภาคีช่วยเหลือดังที่ทำในแผน Operation plan ทั้งนี้ตอนนี้อยู่ในช่วงสถานการณ์โควิด กิจกรรมกลุ่มที่จะทำจึงต้องหยุดไว้ก่อน และจะดำเนินการร่วมกลุ่มกันอีกที แต่สมาชิกท่านใดทำขายออนไลด์เองได้ก็ให้ทำไปได้เลย หรือขายตรงเองได้ก็ไม่ว่า จากที่ถามสมาชิกพบว่า สามารถขายเป็นรายได้ อย่างน้อย 1,000 – 2,000

บาทต่อเดือน ยิ่งหากได้รับการปรับปรุงตามที่ทำแผนไว้ รายได้น่าจะได้มากขึ้น เรื่องการต่อยอด สำหรับผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มเราน่าจะทำการพัฒนาต่อตามแผน แต่หากนำเทคนิคนี้ไปใช้กับธุรกิจอื่นในชุมชนได้ จะดีมากเพราะจะเกิดการพัฒนาสินค้า และสร้างจุดเด่นของลำไทรของเราต่อไป ไม่ใช่แต่มัดย้อมอย่างเดียว เมื่อมีสินค้าที่เด่นโดนใจมาก การสั่งซื้อก็มากขึ้น และสุดท้ายก็จะเกิดเป็นการท่องเที่ยวชุมชน แ ละทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการทำแผนธุรกิจ CBMC

6.ข้อค้นพบสำคัญ

จากอดีตที่ผ่านมาพื้นที่เทศบาลตำบลลำไทรเคยเข้มแข็ง เคยเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านเศรษฐกิจและเคยเป็นหัวใจของชุมชน แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป วิถีการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนไป ความเสื่อมถอยก็ตามมา บ้านเรือนเริ่มทรุดโทรม เศรษฐกิจกำลังล้าหลัง คุณภาพชีวิตที่ลดลง แต่มีสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยปัญหาเหล่านี้ได้คืน พลังของคนในชุมชน ผู้นำที่เข้มแข็ง และความร่วมมือของภาคี เทศบาลตำบลลำไทร กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ดังคำพุทธสุภาษิตที่ว่า “สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี”ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะนำสุขมาให้ และจะส่งผลทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดลง มีการฟื้นฟูความเสื่อมถอย และเติมลมหายใจมรดกของชุมชนให้ฟื้นกลับมาดังภาพในอดีตให้ดียิ่งกว่าเดิม สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้รุ่นลูกหลานอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ของตำบลลำไทร เทศบาลตำบลลำไทร และสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนน่าอยู่ต่อไปและตลอดกาล

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

สภาองค์กรชุมชนดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในเรื่องการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนกลยุทธให้ นำทุนของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นตลาดเก่า 100 ปี ศาลเจ้าทีกงทีม่า โบสต์คริสต์ 100 ปี และโรงพักเก่า ใช้ให้เกิดแรงผลักดันเศรษฐกิจชุมชนโดยสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและค้นหาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อฟื้นวิถีชุมชน นอกจากนี้สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร ยังได้มีแผนขยายองค์ความรู้ ประโยชน์ของการทำแผน CBMC โดยมีแผนที่จะนำเครื่องนี้ไปพัฒนาสินค้าในชุมชน ได้แก่ ข้าวต้มมัดศาลเจ้าทีกง และ ข้าวเกรียบปากหม้อ ตา-ยม ซึ่งเป็นสินค้าในชุมชน โดยทั้ง 2 ธุรกิจนี้ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร คาดว่าสามารถพัฒนาต่อยอดและสร้างรายได้และอาชีพแก่คนในกลุ่มได้ต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นายกมล ธุวจิตต์
ตำแหน่ง เลขานุการสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลลำไทร
เบอร์โทร 086775545

กลุ่มทำขนมไทย เทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

1.บริบทพื้นที่

เทศบาลตำบลหมอนนาง ตั้งอยู่ในเขตตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นเทศบาลมีเนื้อที่ครอบคลุมตำบลหมอนนางทั้งตำบล โดยเทศบาลถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอพนัสนิคม ลงมาเล็กน้อย มีพื้นที่ 32,600 ไร่ หรือมีพื้นที่ประมาณ 52.58 ตารางกิโลเมตร ห่างจากอำเภอพนัสนิคม เป็นระยะทาง 8 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายพนัสนิคม-หนองเสม็ด-บ่อทอง

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านช้างและตำบลนามะตูมในอำเภอพนัสนิคม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองอิรุณในอำเภอบ้านบึง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลนาเริกในอำเภอพนัสนิคม ตำบลบ่อกวางทองในอำเภอบ่อทอง และตำบลท่าบุญมีในอำเภอเกาะจันทร์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลทุ่งขวางและตำบลนามะตูมในอำเภอพนัสนิคม

เขตการปกครองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน และมี 16 ชุมชน

ประชากรตำบลหมอนนางมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 13,522 คน ซึ่งประกอบไปด้วยชน 3 เชื้อชาติ คือ ชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายลาว และชาวไทยเชื้อสายจีน

ประเพณีบุญกลางบ้าน ประเพณีวิ่งควาย รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ งานประจำปีถ้ำนางสิบสอง แห่เทียนพรรษา

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภายใต้โควิด-19 ประชาชนทั่วประเทศต่างได้รับผลกระทบจากโรคโควิด มีคนตกงาน ว่างงาน ไล่ออก ได้รับผลกระทบต่อรายจ่ายในการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต โดยเฉพาะคนมีรายได้น้อย ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายได้น้อยเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มีกลุ่มอาชีพบ้าง แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในการต่อยอดสินค้า

ปัญหาสังคม สังคมเริ่มถอยหลังมียาเสพติดแพร่ระบาดและการลักขโมยกันทุกวันเพราะเกิดจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้กรุงเทพ มีคนต่างถิ่นมาอาศัยอยู่มาก

ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคง เนื่องจากมีฐานะยากจน ไม่มีรายได้ในการซ่อมแซมบ้านเรือนให้มั่นคงแข็งแรงได้

ปัญหาสิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรม ขยะตามแม่น้ำลำคลองธรรมชาติ ขาดการจัดการขยะ

ปัญหาเส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค ถนนชำรุดเสียหาย การคมนาคม ในหมู่บ้าน / ตำบลไม่สะดวก ไฟฟ้าสาธารณะตามไหล่ทางไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน / ที่มีอยู่ก็ชำรุด

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม -น้ำ เสียจากขี้หมู/วัชพืช น้ำท่วมซ้ำซาก/น้ำแล้ง -ขยะการกำจัดขยะยังไม่ถูกวิธี (ชาวบ้าน)	-การสร้างจิตสำนึกกับเจ้าของฟาร์มหมู -การกำจัดผักตบชวาในตำบล -ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ไข	ปี 2564-2567	-ทสม./ทสจ.จังหวัดชลบุรี -กศน.ตำบล -พอช.
ด้านเศรษฐกิจ -รายได้น้อยกว่ารายจ่าย - คนตกงาน	-ส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริม -สร้างช่องทางการตลาดในการขายขนมไทย	ปี 2564-2567	สภาองค์กรชุมชน กศน.ตำบล พอช.
ด้านสังคม -สวัสดิการชุมชน -การซ่อมแซมบ้าน	-การขยายสวัสดิการให้กับสมาชิกเพิ่ม -การแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านพอเพียงชนบท	ปี 2564-2567	สภาองค์กรชุมชน พอช. เทศบาล

			แกนนำ ท้องที่/ท้องถิ่น
ด้านสาธารณสุข -โควิด-19 -สุขภาพชุมชน	-กิจกรรมเฝ้าระวัง คัดกรอง กลุ่มเสี่ยงโควิด-19 -ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน การป้องกันตนเอง การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านรายได้ -อบรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ	ปี 2564-2567	สภาองค์กรชุมชน กศน.ตำบล รพ.ส.ต. เทศบาล พอช.

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลหมอนนาง ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ได้ปรึกษาหารือร่วมหาทางช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาด้านอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีหลักคิดในการทำธุรกิจ จึงได้คัดเลือกกลุ่มทำขนมไทย วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองไทร ซึ่งดำเนินทำขนมไทยมาจากบรรพบุรุษสมัยปู่ย่าตายายส่งต่อมารุ่นสู่รุ่น เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนมมีชื่อเสียงระดับตำบล มาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เพื่อจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม มีการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ แล้วนำหลักคิดที่ได้มาใช้ดำเนินธุรกิจชุมชนของกลุ่มต่อไป กลุ่มทำขนมไทย วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองไทร มีสมาชิก 15 คน จาก 6 หมู่บ้าน

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สถานบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	สนับสนุนงบประมาณโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน/สนับสนุนงบประมาณซ่อมแซมบ้านพอเพียง/สนับสนุนงบประมาณโครงการคุณภาพชีวิต/โครงการแผนธุรกิจชุมชน
2	กศน.ตำบล	สนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพทำขนมไทย (ขนมเทียนแก้ว,ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน,การสานตะกร้าไม้ไผ่)
3	รพสต.เทศบาลตำบลหมอนนาง	-การจัดออกเยี่ยมและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยติดเตียง
4	เทศบาลตำบลหมอนนาง	-สนับสนุนเจ้าหน้าที่ อบต. มาร่วมสำรวจความเดือดร้อน -สนับสนุนช่าง อบต. มาร่วมประเมินความการช่วยเหลือ BOQ -การพัฒนาคุณภาพชีวิต ฝึกอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส -สนับสนุนสถานที่ในการประชุม

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

กลุ่มทำขนมไทย วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองไทร ก่อตั้งเมื่อปี 2550 ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 15 คน มาจากแม่บ้านในชุมชน 6 หมู่บ้าน โดยรวมกลุ่มจากแม่บ้านที่สนใจทำขนม มีภูมิปัญญาดั้งเดิมสืบทอดกันมา แกนนำขับเคลื่อนคนสำคัญ คือ คุณเสาวภา นาควัชรางกูร ซึ่งบรรพบุรุษทำขนมมาจากในวัง สืบทอดเคล็ดลับ ภูมิปัญญามารุ่นต่อรุ่น ขนมไทยที่กลุ่มทำอยู่เกือบทุกประเภท แต่ที่ทำเป็นประจำๆ ประกอบด้วย ขนมเทียนแก้ว ขนมฟักทอง เค้กกล้วยหอม ขนมจีน เป็นต้น ซึ่งปัญหาใหญ่ของกลุ่มอาชีพในชุมชนที่พบคือ ทำแล้วไม่รู้จะขายให้ใคร ตลาดอยู่ที่ไหน ไม่มีใครซื้อ เหลือกลับบ้านทุกที จากปัญหาโดยรวมดังกล่าวของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทำขนม เมื่อได้ไปเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC หรือแผนหนึ่งสมองสองมือ จากสถาบันพัฒนา

องค์กรชุมชน ที่สนับสนุนให้องค์กรชุมชนด้านเศรษฐกิจมีหลักคิด การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจชุมชน จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หนึ่งสมองสองมือของชุมชนเองนั้น

กลุ่มทำขนมไทย ได้เรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC ตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์คุณค่าของขนมไทยที่กลุ่มทำมีความโดดเด่น แตกต่าง อย่างไร พบว่า ขนมไทย (ขนมเทียนแก้ว) สะอาดถูกสุขอานามัย ราคาชุมชน รสชาตินุ่มนวลหวานกำลังดี วัตถุดิบธรรมชาติ ใบตอง รสชาติของขนมไทยโบราณ กลุ่มลูกค้าที่มาซื้อขนมปัจจุบันเป็นคนในชุมชน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ ซึ่งลูกค้าอนาคต มองถึงประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง ร้านของฝาก หน่วยงาน และลูกค้าออนไลน์ เรียนรู้การสื่อสารการตลาด การปิดการขาย การเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มนอกเหนือจากการทำขนม มีแผนการเปิดหลักสูตรการทำขนมไทย เพิ่มรายได้ เพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่มให้มีจำนวนกำลังการผลิตมากขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิก 15 คน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำขนมไทยอื่นๆ ตามความต้องการของลูกค้า เนื่องจากมีความเชียวชาญด้านนี้

ขนมไทยที่กลุ่มทำเป็นประจำๆ ประกอบด้วย ขนมเทียนแก้ว ขนมฟักทอง เค้กกล้วยหอม ขนมจีน เป็นต้นนั้น จะมีแผนการผลิตทุกวัน เว้นมีภารกิจเร่งด่วน อาจมีการงดเว้น การผลิตจะผลิตต่อขนมประมาณ 1,000 ชิ้นต่อประเภทขนม เช่น ขนมเทียนแก้ว 1,000 ห่อ ขนมฟักทอง 1,000 ห่อ ขนมจีน 50 กิโลกรัม สถานที่ดำเนินกิจกรรมและจำหน่ายจะวางขายหน้าที่ทำการกลุ่มบ้านของประธาน คุณเสาวภา นาควัชรางกูร เนื่องจากอยู่ติดถนน คนรู้จัก โดยกลุ่มจะมีหน้าร้านที่ขายหน้าบ้าน และขายให้กับประชาชน ลูกค้าที่สั่งจองตามงานพิธีหรือกิจกรรมต่างๆ รายได้ของการขายขนมไทย กลุ่มมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 15,000 บาท/เดือน มีการให้ค่าจ้างแก่สมาชิกที่มาช่วยทำขนม ครั้งละ 200 บาท ซึ่งใช้เวลาประมาณครึ่งวันต่อการทำขนม 1 รอบ สอบถามจากสมาชิกที่มาช่วยกิจกรรมกลุ่มพบว่า มาร่วมทำขนมตามยอดการสั่ง รายได้เฉลี่ยเดือนหนึ่งประมาณ 3,000 บาท เป็นรายได้เสริมให้กับตนเองในการจับจ่ายใช้สอย รวมทั้งได้ทานขนม นำกลับไปให้คนที่บ้านได้รับประทานอีกด้วย

สิ่งหนึ่งที่กลุ่มได้นอกเหนือจากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์แล้ว มีการบริหารจัดการองค์กร การเพิ่มสมาชิกกลุ่ม กลุ่มมีการบริหารจัดการรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้ว หักเข้ากองทุนของกลุ่ม ครั้งละ 500 บาท เพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มได้หยิบยืมยามเดือดร้อน หรือซื้อวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็นเร่งด่วนที่กลุ่มเห็นร่วมกัน

กิจกรรมกลุ่มได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจาก กศน. มาช่วยให้คำแนะนำพัฒนาขนมให้หลากหลายชนิด คิดค้นสูตรการทำงานขนม โดยใส่ใบเตย/อัญชัน/ฝาง มาเป็นส่วนผสมในการทำ เพิ่มผลิตภัณฑ์ขนมไทย ใหม่ๆ ให้รายได้แก่กลุ่มมากขึ้น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขนมไทยให้สวยงาม เช่น การนำชะลอม/-ตะกร้าสานจากทางมะพร้าว มาใช้ในการตกแต่งเป็นของฝาก พร้อมขนมไทย นอกจากนี้ยังได้เป็นวิทยากรแนะนำการทำขนมฝึกอาชีพระยะสั้น แก่ประชาชนที่สนใจรายได้เสริม ผู้ว่างงาน ได้เรียนรู้หารายได้ต่อไป

ขนมไทยนานาชนิดที่กลุ่มได้ทำ ภูมิปัญญาการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

วิทยากรอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีรายได้น้อย ประชาชนทั่วไป ให้กับเทศบาลตำบล/กศน./เกษตร

6.ข้อค้นพบสำคัญ

กลุ่มอาชีพที่ได้รับการเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ได้นำหลักการทำธุรกิจของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ในการกิจกรรมธุรกิจชุมชน ที่ยึดโยงวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ธรรมชาติ หนึ่งสมองสองมือ การร่วมแรงร่วมใจจากสมาชิก หน่วยงานภาคี ซึ่งไม่ได้มองแค่เงินเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินธุรกิจชุมชน

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

กลุ่มทำขนมไทย มีแผนที่จะพัฒนาตะกร้าของขวัญ เพื่อจัดชุดของขวัญสำเร็จรูปขนมไทยของชุมชน การพัฒนาแบรนด์สติกเกอร์ตราขนมไทยให้เป็นที่รู้จัก การพัฒนาสื่อสารช่องทางออนไลน์ ส่วนสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลหมอนนางนั้น มีแผนในการนำเครื่องมือแผนธุรกิจชุมชนไปส่งเสริมให้กับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ในตำบล ต่อยอดให้กลุ่มมีศักยภาพมากขึ้น สร้างรายได้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล นางเสาวภา นาควัชรางกูร
ตำแหน่ง เลขานุการ
เบอร์โทร. 092-2482598

กลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

1.บริบทพื้นที่

เป็นตำบลที่ประวัติมายาวนาน โดยการสร้างชุมชนครั้งแรกเป็นชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานประกอบการค้า เนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่มีเป็นชายฝั่งทะเล คลื่นลมสงบเหมาะแก่การขนถ่ายสินค้า มีการสร้างสะพานท่าเทียบเรือ สร้างกระโจมไฟ เมื่อความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นจนเป็นชุมชนใหญ่ จึงเป็นที่ตั้งของส่วนราชการและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในปัจจุบันลักษณะหมู่บ้าน/ตำบล เป็นแหลมยื่นออกไปในทะเลบริเวณด้านทิศตะวันตกมีหินกองลักษณะคล้ายงอบ (หมวกพื้นบ้านทำจากใบพืชชนิดหนึ่งคือ ต้นจาก) จึงเรียกว่า “แหลมงอบ”

บ้านแหลมมะขามเป็นพื้นที่ 2 ชาย/ ชายเขา และชายน้ำ ส่วนชายน้ำนั้นมีความสมบูรณ์เรื่องทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ อย่างหอยปากเป็ดถ้าเราไม่ใช้วิธีคิดหรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้มีความหลากหลายในการกินหอยปากเป็ดและที่สำคัญมีอยู่ที่แหลมมะขามที่เดียวที่นำหอยมาแปรรูปและเป็นหอยพื้นที่ พระเจ้าตากทรงเสด็จมาตีเรือสำเภาที่ปากคลองบ้านแหลมมะขามนะจ๊ะ

คำขวัญ: ประเพณีศรีตำบลคนแหลมงอบ ภูมิปัญญาคือคำตอบกรอบสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเยียวยาพึ่งพากัน คือ ความฝันเชิดชูสู่ชุมชน

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีผลกระทบจากปัญหาโควิด -19 ปกติจะรับนักท่องเที่ยวไป “งมหอยปากเป็ด” ตั้งแต่มีโรคระบาดโควิด -19 มากขึ้นจึงทำให้ขาดรายได้เป็นอย่างมาก จึงได้รวมกลุ่มพูดคุยปรึกษาหารือในหมู่บ้าน เราควรจะหันมาแปรรูป หอยปากเป็ด เป็นน้ำพริกเผาขายเพื่อหารายได้ให้แก่คนในชุมชนเพิ่มขึ้น และทำขายสู่ตลาดทั่วไป

ปัญหาด้านสังคม ประชาชนมีหนี้สินพัวพัน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างรวดเร็ว

ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การลักลอบจับสัตว์น้ำด้วยอุปกรณ์ต้องห้าม

ปัญหาเรื่องขยะ เนื่องจากไม่มีการคัดแยกขยะ ขยะล้นถัง ก่อมลภาวะให้กับพื้นที่ของหมู่บ้าน

ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรม เนื่องจากบ้านเรือนมีการสร้างมานาน ส่งผลให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคง เนื่องจากมีฐานะยากจน ไม่มีรายได้ในการซ่อมแซมบ้านเรือนให้มั่นคงแข็งแรงได้ จึงขอรับการสนับสนุนจากโครงการบ้านพอเพียงชนบท

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	-ประสานหน่วยงานแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำ -จัดหาแหล่งน้ำธรรมชาติการสร้างบ่อเก็บกักน้ำ	ปี 2563 - 2566	กรมทรัพยากรน้ำ ท้องที่ ท้องถิ่น พอช.
ด้านเศรษฐกิจ	-การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ในการแปรรูป การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน การตลาด มีรายได้	ปี 2563 - 2566	พัฒนาชุมชนเกษตรอำเภอ ท้องที่ ท้องถิ่น พอช. อบต. ฯลฯ
ด้านสังคม	-แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านพอเพียงชนบท -กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย คนพิการ ผู้สูงอายุ	ปี 2563 - 2566	พอช. ท้องที่ ท้องถิ่น พมจ. อบต. อื่นๆ

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสาธารณสุข	-การเฝ้าระวังสถานการณ์โรคระบาด โควิด-19 -การมีกฎกติการ่วมกัน -การใส่แมส-พกเจล เมื่อออกจากบ้าน	ปี 2563 - 2566	รพ.สต. ท้องถิ่น ท้องที่ กศน. เกษตร กศน. อบต. อื่นๆ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีผลกระทบจากปัญหาโควิด -19 ปกติจะรับนักท่องเที่ยวไป “งมหอยปากเป็ด” ตั้งแต่มีโรคระบาดโควิด -19 มากขึ้นจึงทำให้ขาดรายได้เป็นอย่างมาก จึงได้รวมกลุ่มพูดคุยปรึกษาหารือในหมู่บ้าน เราควรจะหันมาแปรรูป หอยปากเป็ด เป็นน้ำพริกเผาขายเพื่อหารายได้ให้แก่คนในชุมชนเพิ่มขึ้น และทำขายสู่ตลาดทั่วไป เมื่อสภาองค์กรชุมชนได้พัฒนาโครงการแผนธุรกิจชุมชน จึงชักชวนกลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม มาเข้าร่วมกิจกรรมในการเติมเต็มหลักคิดการดำเนินงานธุรกิจชุมชน การวางแผนการตลาด เพื่อช่วยให้กลุ่มสามารถนำผลิตผลิตกลุ่มคือ น้ำพริกเผาหอยปากเป็ด ไปพัฒนาต่อยอดสร้างกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์กลุ่มลูกค้า และการจัดทำแผนธุรกิจกลุ่มต่อไป

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	วิทยาลัยชุมชน	เตรียมรูปแบบและอุปกรณ์มาตรฐาน อย.
2	พัฒนาชุมชน (พ.ช.)	ออกแบบรูปแบบตราสัญลักษณ์
3	สำนักงานเกษตร	ช่วยเหลือสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ให้แก่กลุ่ม

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

การรวมกลุ่มท่องเที่ยวบ้านแหลมมะขาม เป็นจุดเริ่มที่คณะทำงานเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพราะส่งผลให้เกิดการระดมความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน แม้บางครั้งจะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันก็เป็นความสวยงามของความคิดที่หลากหลาย จากความคิดหลากหลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มหยิบวัตถุดิบทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในน้ำ คือ หอยปากเป็ดมาสู่การแปรรูป เพราะที่ผ่านให้นักท่องเที่ยวลงไปหาหอยในน้ำแล้วก็มาทำกินเท่านั้นเอง นายสุเทพ บุญเพียร จึงเกิดความคิดว่าต้องทำเป็นอย่างอื่นภายใต้การถนอมอาหาร จึงเริ่มพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนจากหอยปากเป็ด น้ำพริกเผาหอยปากเป็ด

เมื่อกลุ่มแม่บ้านแหลมมะขาม นำผลิตภัณฑ์ชุมชน น้ำพริกเผาหอยปากเป็ด มาวิเคราะห์ตามกระบวนการเรียนรู้แผนธุรกิจชุมชนสร้างคุณค่าของสินค้านั้น พบว่า น้ำพริกเผาหอยปากเป็ด ที่ตำบลแหลมงอบนั่นมีรสชาติอร่อยแห่งเดียวของตราด ผลิตจากวัตถุดิบที่คัดสรร หอยปากเป็ดธรรมชาติ ส่วนการวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าที่มาซื้อน้ำพริกเผาในปัจจุบัน พบว่าเป็นลูกค้าทั่วไป ร้านของฝาก ลูกค้าจากการออกบู้ทตามสถานที่ต่างๆ กลุ่มนักท่องเที่ยว คนในชุมชน ผู้มาศึกษาดูงานทั่วประเทศ ซึ่งเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลแหลมงอบนั่นเอง กลุ่มได้มีการปรับเปลี่ยนการทำน้ำพริกเผาหอยปากเป็ด หลังจากที่ได้ใช้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชนมาวางแผน โดยมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ การรับรองมาตรฐานสินค้าน้ำพริกเผา พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพิ่มรายได้ให้กลุ่มไม่เฉพาะแต่น้ำพริกเท่านั้น เช่น หอยปากเป็ด 3 รส หอยปากเป็ดกรอบกระป๋อง หอยปากเป็ดแช่อิ่ม ข้าวเกรียบหอย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับการท่องเที่ยวจังหวัดตราด และวิทยาลัยชุมชน ได้เปิดตลาดให้ขายระบบออนไลน์ ใครมีของก็ขายได้ในขณะที่ทางชุมชนได้พัฒนาแพ็คเกจจิ้งใหม่ขายแบบ / ขวดเดียว 70 บาท / แพ็คละ 3 ขวด 200 บาท แม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด แต่กลุ่มยังจำหน่ายน้ำพริกได้ เฉลี่ยประมาณเดือนละ 3,000 – 4,000 บาท ก็นับว่าเป็นรานได้เสริมให้กับตนเองในการจัดจ่ายใช้สอย รวมทั้งได้ทานเองด้วย และบางครั้งก็เป็นของฝากให้กับญาติได้อีกด้วย

6.ข้อค้นพบสำคัญ

องค์กรชุมชนได้ความคิดใหม่ ๆ ในการทำธุรกิจเพื่อชุมชนแนวใหม่ มองทุนธรรมชาติในชุมชนเป็นสำคัญ พึ่งทุนภายใน ตนเองเป็นอันดับแรก แล้วค่อยมองหาคนอื่นมาช่วย การซื้อการขายสะดวกมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากของเดิม สิ่งที่มีผลกระทบจริง ๆ ของชุมชนการใช้โทรศัพท์ เทคนิค รูปแบบในการเพื่อประชาสัมพันธ์ ได้เรียนรู้ว่าอะไรสำคัญเร่งด่วน อะไรสำคัญไม่เร่งด่วน วางแผนทำได้อย่างสมดุลลงตัว เกิดแนวคิดใหม่จากความเป็นมวยวัด สู่การเป็นมืออาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ มองหาภาคีที่ตรงกับภารกิจ และความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือได้อย่างตรงประเด็น

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

กลุ่มวางแผนในการพัฒนาปรับโครงสร้างห้องให้ได้มาตรฐาน อย.เพื่อก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความปลอดภัยของผู้บริโภค การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มากกว่าน้ำพริก ต่อยอดสู่สินค้าอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้ลดรายจ่าย และมีแผนให้มีการการอบรมขยายผล CBMC ให้เต็มพื้นที่ เพราะมีกลุ่ม มีคน สามารถจัดอบรม CBMC ให้เต็มพื้นที่ ติดตามให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง สามารถจัดการตนเอง มีการพัฒนาทุกภาคส่วน โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ทั้งระดับตำบล โดยมีสภาองค์ชุมชน เป็นฐานรากในการพัฒนา ปรับฐานคิดคน และชุมชน ให้เป็นฐานคิดแบบชาวบ้านและชุมชนจัดการตัวเองได้อย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นายสุเทพ บุญเพียร
ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลแหลมงอบ
เบอร์โทร 0988602914

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านธรรมชาติล่าง ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

1.บริบทพื้นที่

ตำบลคลองใหญ่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอแหลมงอบ และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแหลมงอบประมาณ 6 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายแหลมงอบ - บางกระดาน โดยอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดตราดประมาณ 22 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครอง 8 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 5,762 คน

ภูมิประเทศตำบลคลองใหญ่ มีภูมิประเทศตั้งอยู่บนพื้นที่ ทั้งพื้นที่ราบ ที่ราบเชิงเขา และพื้นที่บางส่วนติดกับทะเลเป็นแนวยาวประมาณ 10 กิโลเมตร มีเกาะจำนวน 1 เกาะ ได้แก่ เกาะปุย

สภาพพื้นที่ ตำบลคลองใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 65 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 40,625 ไร่

ทิศเหนือ	จรด	เขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด
		เขต องค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	จรด	เขต ทะเลด้านอำเภอเกาะช้าง
ทิศตะวันออก	จรด	เขต องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ
ทิศตะวันออก	จรด	เขต องค์การบริหารส่วนตำบลบางปิด อำเภอแหลมงอบ

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ ปัญหารายได้ต่ำ ค่าครองชีพสูง,ราคาผลผลิตตกต่ำราคาถูก เนื่องจากที่นี้มีการประกอบอาชีพปลูกยางพารา สับปะรด เงาะ และมีอาชีพรองลงมา คือประมง ค้าขาย และรับจ้าง หนี้สินภาคประชาชน ทั้งในและนอกระบบ

ด้านสังคม ขาดความร่วมมือจากประชาชนและขาดการต่อยอดของธุรกิจ ประชาชนบางกลุ่มไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นตนเอง,บ้านทรุดโทรมไม่มั่นคง ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

ด้านสิ่งแวดล้อม ขยะกำลังเป็นปัญหาของพื้นที่แต่มีการจัดการขยะยังไม่ครบวงจร ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่สะอาดใช้ในการอุปโภค-บริโภค,ภาคเกษตรน้ำไม่เพียงพอ

ด้านโรคระบาดโควิด-19 ระบาดในพื้นที่ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม	- ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย - การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ - ส่งคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส	2563-2566	อบต. อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน พอช. ฯลฯ
ด้านเศรษฐกิจ	-สนับสนุนของดีบ้านฉันแต่ละหมู่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน -การท่องเที่ยวโดยชุมชน -การพัฒนาอาชีพกลุ่มย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ	2563-2566	อบต. อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน พอช. ฯลฯ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-ทำธนาคารปูม้า ดูแลสิ่งแวดล้อม รักษาพื้นที่สีเขียว ดูแลชายฝั่งด้วยภูมิปัญญาของชุมชน	2563-2566	พอช เจ้าท่าท้องถิ่น วช ประมงชายฝั่ง ฯลฯ

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านวัฒนธรรม/ประเพณี	เชื่อมโยงมีส่วนร่วม อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอันดีของชุมชน	2563-2566	วัฒนธรรม ท่องเที่ยว เทศบาล อบจ. พมจ. พัฒนาชุมชน ฯลฯ
ด้านสาธารณสุข	- ให้ความรู้เกี่ยวกับโรค ตามสถานการณ์โควิด -กิจกรรมเยียวยาบรรเทา ความเดือดร้อน	2563-2566	รพ.สต. สาธารณสุข อบต. อบจ.

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ จึงได้ปรึกษาหารือร่วมกับ ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน เห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาด้านอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจชุมชน แก่วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านธรรมชาติล่าง เพื่อเป็นกลุ่มอาชีพนำร่องในการเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เพื่อจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม มีการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ เพื่อนำเครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน ไปปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม ตลอดจนการขยายผลสู่กลุ่มอื่นในตำบลต่อไป

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	ช่างอาสาจากเรือนจำชั่วคราวจ.ตราด ,อบจ.,เจ้าท่า	ซ่อมบ้านริมน้ำผู้ด้อยโอกาสจำนวน 6 หลัง
2	พอช , พม ,พมจ., เจ้าท่า	สนับสนุนงบประมาณซ่อมบ้านมั่นคงชนบท 134 หลัง
3	พอช, ม.ราชภัฏรไพ , วช , ประมง ,ท้องถิ่น	สนับสนุนทำธนาคารปูม้า
4	แรงงานจังหวัด	สนับสนุนองค์ความรู้การผลิตเรือไฟเบอร์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ
5	วัฒนธรรมจังหวัดตราด , อพท ,สภาองค์กรชุมชน,ขบวนองค์กร	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านธรรมชาติล่างต.คลองใหญ่ (กลุ่มมัดย้อม,กลุ่มปุ๋ยนาโน,กลุ่มกาบหมาก,กลุ่มจัดการขยะ ,กลุ่มสมุนไพร) วิสาหกิจน้ำดื่มชุมชนบ้านธรรมชาติล่าง
6	พช.	สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มผ้ามัดย้อมธรรมชาติ
7	ภาคเอกชน	สนับสนุนงบประมาณในการอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อม

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

นางสาวอุทิศ พวงนาค เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ เล่าถึงผลลัพธ์ความสำเร็จ ว่า กลุ่มเราทำผ้ามัดย้อมจากแนวคิด 3 ป่า ซึ่งเป็นแนวคิดจากการต่อยอดจากภูมิปัญญาคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ภายใต้กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนบ้านธรรมชาติล่าง ตำบลคลองใหญ่ เกิดจากการรวมตัวของดีบ้านฉันในตำบลคลองใหญ่ที่มีผลิตภัณฑ์หลากหลาย โดยใช้ความเป็นธรรมชาติความสมบูรณ์ของชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 ป่าคือ ป่าชุมชน เช่นใบไม้จากสวนมังคุดเปลือกมังคุด ใบสัก ใบเพกา/ฝัก ฝักคูน ป่าสมุนไพร เช่นขมิ้นให้สีเหลือง ป่าชายเลน เช่นใบโกงกาง ใบหูกวาง ผักบุ้งขัน

โดยได้เริ่มทำการทดลองบวกกับความสามารถในการทำผ้ามัดย้อมอยู่แล้วมาร่วมกันพัฒนาเป็นสีธรรมชาติโดยมีสตอรี่คือ มัดย้อม 3 ป่าจากพสุธาสู่มหานที เราย้อมตั้งแต่ดิน สู่กระบวนการหมัก ต้ม ย้อมร้อน ย้อมเย็นตามลวดลายที่มัดพับขยำและใช้เทคนิคการทำลายสไตล์ญี่ปุ่นชิโนริให้ทันสมัยตามต้องการของลูกค้า และพัฒนาเป็น DIY ให้กับลูกการท่องเที่ยวด้วย การทำเปลือกมังคุดเราทำย้อมร้อนและย้อมเย็น เสน่ห์ คือ มังคุดมีสรรพคุณมากมายทางยาและเพื่อสุขภาพการทำสีที่ได้มีสไตล์ของเปลือกมังคุดสวยงามมีมิติ (ที่สำคัญคือมีแค่บางช่วงเท่านั้น) ผลิตภัณฑ์เราได้พัฒนา KBO ของจ.ตราด และเป็นผลิตภัณฑ์ของ cpos ของวัฒนธรรมจังหวัดตราดด้วย

การทำผ้ามัดย้อม 3 ป่าเราทำด้วยธรรมชาติที่มีขั้นตอนการทำที่ต้องทำซ้ำหลายขั้นตอนหลายครั้งต่อวัน จึงจะได้สีสันที่สวยงาม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทั้งทาง

บกและทางทะเล ได้มีการอนุรักษ์ปล่อยปูม้าไข่ปูแก่ จำนวน 132 ตัว ในอนาคตอาจมีจำนวนปูม้าเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งอนุบาลปูม้า เป็นแหล่งความมั่นคงทางด้านอาหาร

รายได้ที่เกิดจากทำผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม ประมาณการจากสอบถามสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนบ้านธรรมชาติล่างที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม ก็จะมีรายได้เสริมประมาณเดือนละ 1,500 – 3,500 บาท โดยประมาณ รายได้จำนวนดังกล่าวก็มีผลกระทบจากนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถมาท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์เช่นนี้ได้

6.ข้อค้นพบสำคัญ

นายขวน สิงห์เขียว เปิดประสบการณ์ จากการเข้าร่วมอบรมแผนธุรกิจชุมชน จุดคานงัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ CBMC ต้องยอมรับว่าคือเครื่องมือที่สร้างคนให้เป็นคนจิตสาธารณะ ทางอ้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยตนเองบนวิถีชีวิตจริง และส่งผลให้เกิดการจัดการตนเองได้ทั้งระดับครอบครัว กลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่มีจิตสาธารณะ อันจะค่อย ๆ สะสมนำสู่สังคมที่ผาสุก

ร่วมกันถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติของกลุ่มที่ใช้ cbmc อย่างเข้าใจ เข้าถึง (ใช้เป็นเห็นผล) จนเกิดจินตนาการต่อยอดสร้างสรรค์ เกิดเป็นนวัตกรรมหลากหลายมิติในการจัดการตนเอง ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร สภาองค์กรชุมชน เครือข่าย และสังคมโดยรวม

การใช้ทุนข้อที่ 7 หรือจุดแข็งของบ้านนอก เช่น ธรรมชาติที่ยังสมบูรณ์ที่มาพร้อมกับภูมิปัญญาในการจัดการตนเองทุกระดับในชุมชนที่สืบทอดต่อเนื่องยาวนาน ในการจัดการตนเองของชุมชนบ้านนอกนั้นมีความเกื้อกูลผาสุกเป็นที่ตั้ง แต่การเปลี่ยนแปลงของวิถีโลก ส่งผลทั้งบวกและลบต่อวิถีจัดการตนเองนี้ เรามนุษย์เอาชนะธรรมชาติไม่ได้ เราสามารถอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่ต้องช่วยกันรักษาสมดุล ต้นไม้พืชสิ่งมีชีวิตสี่เขียวที่ช่วยผลิตออกซิเจนและปัจจัยสี่ให้เรามีชีวิตบนโลกนี้ได้ น้ำ ดิน ป่า และภูมิปัญญาในการอยู่ร่วมกับสิ่งแสงแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณจึงจำเป็นอย่างยิ่ง แผนธุรกิจชุมชนตาราง 9 ข้อ 5 ช่อง เครื่องมือที่ช่วยให้ชุมชนได้ตระหนักและนำทุนรอบตัวมาช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ขยายกิจการด้วยหนึ่งสมองสองมือและทุนภูมิปัญญาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมล้อมรอบตัวอย่างรู้ค่า

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

ในปี 2565 สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ได้ปรึกษาหารือในการดำเนินงานต่อเพราะมีการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์โควิด – 19 อาจจะยังคงอยู่ ก็จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมให้มีคุณภาพเป็นมาตรฐานมากกว่าปัจจุบัน เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชนในอนาคตอันใกล้นี้ และจำหน่ายในโอกาสต่าง ๆ พร้อมกับการประสานความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ มาหนุนเสริมการทำสื่อออนไลน์ สร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้า เช่น พอช. กศน. พช. ภาคเอกชนในจังหวัดตราด

อีกเรื่องที่สภาฯ จะดำเนินการ คือการแก้ไขปัญหาผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย บ้านมั่นคงในพื้นที่กรมเจ้าท่าให้เป็นรูปธรรม และบ้านบางหลังก็จะพัฒนาสู่โครงการบ้านพอเพียงชนบท ซ่อมแซมบ้านยากไร้ผู้ด้อยโอกาส คนจนในพื้นที่ให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

ส่งเสริมการอนุรักษ์ปล่อยปูม้าไข่ปูแก่ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีจำนวนปูม้าเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งอนุบาลปูม้า เป็นแหล่งความมั่นคงทางด้านอาหารของคนในท้องถิ่นสืบไป

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นางสาวอุทิศ พวงนาค
ตำแหน่ง เลขานุการสภาองค์กรชุมชน
เบอร์โทร. 086-8867006

วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าว ตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.บริบทพื้นที่

ตำบลคลองอุดมชลจร เป็นตำบลที่มีบ้านเรือนราษฎรตั้งอาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งคลองอุดมชลจร เป็นคลองที่ขุดเชื่อมกับคลองนครเนื่องเขตไหลไปลงคลองประเวศบุรีรมย์ตำบลคลองเปรง ยาว 13.5 กม. ถือเป็นลำคลองสายหลักของตำบล อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารมากมาย รวมทั้งการสัญจรไปมาที่สะดวก สมัยก่อนเรียกว่าคลองเดโช ซึ่งพระยาสีหราชเดโช (โต บุนนาค) ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตขุดคลองอุดมชลจร ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2431 – 2433

<u>สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน</u>

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และโกดังเก็บสินค้า และมีระบบคมนาคมขนส่งสะดวก สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับสนามบินสุวรรณภูมิ

<u>พื้นที่</u>

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลศาลาแดง	อำเภอบางน้ำเปรี้ยว	จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเปร็ง	อำเภอบางบ่อ	จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนามแดง	ตำบลคลองเปรง	อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองหลวงแพ่ง	อำเภอเมือง	จังหวัดฉะเชิงเทรา

<u>อาชีพ</u>

ประชาชนในตำบลคลองอุดมชลจร ประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

- ทำเกษตรกรรม (ทำนา,ทำสวน) เป็นอาชีพหลัก
- เลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงปลา,เลี้ยงกุ้ง , เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่,เลี้ยงวัว)
- รับจ้างเป็นลูกจ้างตามโรงงานต่าง ๆ

- ผลิตผลหรือสินค้า ที่สำคัญของตำบล ได้แก่ ข้าว มะพร้าว มะม่วง ปลา กุ้ง กบ

ด้านเศรษฐกิจ

- การรวมกลุ่มเพื่อการอาชีพ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่
  - กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน
  - กลุ่มประมงสัตว์น้ำ
  - กลุ่มสาธิตการเกษตร

จำนวนประชากร

ตำบลคลองอุดมชลจร มีประชากร จำนวน 8,818 คน แบ่งเป็นประชากรชาย จำนวน 4,326 คน ประชากรหญิง จำนวน 4,528 คน จำนวนหลังคาเรือน รวม 3,858 หลัง

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

เนื่องจากตำบลคลองอุดมชลจรเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำลำคลองอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ราคาข้าวที่เป็นความหวังของเกษตรกรตกต่ำ ขายแล้วไม่คุ้มทุน รายได้ไม่พอกับรายจ่ายและการมีคุณภาพชีวิตไม่ดี ปัญหาราคาข้าวตกต่ำจึงเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน ปัญหารองลงมาก็คือ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหายาเสพติด ปัญหาผักตบชวาในลำคลองและสิ่งแวดล้อม

3. สภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

สภาฯจึงมีแนวคิดที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานภาคีเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าว มีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบในด้าน การส่งเสริมการแปรรูปข้าว ดังนั้น สภาฯจึงรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจัดตั้งกลุ่มร่วมกับวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบัวงาม ตำบลคลองอุดมชลจร ได้เปลี่ยนแนวคิดเกษตรเคมี มาทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตเพิ่มพูนกำไรที่สำคัญการเลิกใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทำให้เป็นผลดีต่อสุขภาพ สมาชิกในกลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์ ทำเองทุกกระบวนการเริ่มตั้งแต่ปลูกข้าว เก็บเกี่ยวผลผลิตนำมาสีเป็นข้าวกล้อง และแปรรูป เช่น ข้าวกล้องอินทรีย์ไร้เบอรี่ เป็นต้น

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

ที่	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด/ผลลัพธ์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น	
			เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
1.	**- ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข โดยสมารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ** - ประชาชนและกลุ่มองค์กรมีความรู้และทักษะในการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในตำบล โดยการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ - ประชาชนในตำบลเกิดการเรียนรู้ สามารถพึ่งพาตนเองได้และเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	-จัดเวทีพัฒนาศักยภาพกลุ่มองค์กรด้านการส่งเสริมอาชีพ - สร้างเวทีการเชื่อมโยงกับหน่วยภาคีต่างๆ - สรุปผลการดำเนินงานและถอดบทเรียน	- เกิดระบบข้อมูลและแผนผังศักยภาพของตำบล เกิดการจัดทำแผนพัฒนาและข้อเสนอเชิงนโยบายกับภาคีรัฐที่เกี่ยวข้อง - สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้คนในตำบล มีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม - ส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพชีวิต ศักยภาพของคนในตำบล สังคมให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในท้องถิ่น ให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของคนในตำบลให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงได้ อย่างเหมาะสม - สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองอุดมชลจร มีแผนพัฒนาเชิงธุรกิจมีการอบรมส่งเสริมอาชีพให้กับคนในตำบล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “ตำบลน่าอยู่ มีภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อให้ตำบลมีรากฐานที่เข้มแข็ง	- ประชาชนในตำบลอยู่ดีกินดี มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีการพัฒนาและรู้วิธีช่วยตนเองและประชาชนพึ่งพาอาศัยกันได้ - ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับลูกหลาน สามารถหาแนวร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นได้

4.สภาองค์กรชุมชนได้หยิบยกปัญหาใดมาสู่การแก้ไขพัฒนาคุณภาพชีวิต

สภาองค์กรชุมชนดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ในเรื่องการเพิ่มศักยภาพการแปรรูปข้าว และเปลี่ยนจากการใช้สารเคมี มาเป็นแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตการค้าข้าวระหว่างชุมชน ในพื้นที่ใกล้เคียง ที่บริหารจัดการโดยชุมชน และบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง สร้างการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบการผลิตการซื้อ-ขาย ให้มีความยั่งยืน ส่งเสริม

สมาชิกให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนเพิ่มกำลังการผลิต โดยให้มีเครื่องจักรที่ทันสมัย สามารถแปรรูปผลผลิตได้จำนวนมากขึ้นทันต่อความต้องการของตลาด

แนะนำกลุ่มกลุ่มแปรรูปข้าว

การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เพียงแค่เทคนิค แต่เป็นวิถีชีวิตกระบวนการทางสังคมที่ทำร่วมกัน เดิมเกษตรกรใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมากทำให้เพิ่มต้นทุนในการผลิต เป็นหนี้สินขายข้าวไม่พอใช้หนี้ ชาวนาบางคนปลูกข้าวนำไปขายให้กับโรงสีหมดสุดท้ายก็ได้ซื้อข้าวกิน การทำนาทุกฤดูกาลจะหมุนอยู่แบบนี้ เกษตรกรจึงได้พูดคุยถึงปัญหาในการทำนา จึงเกิดความคิดว่าจะนำการดำนาในอดีต คือการเพาะกล้ามาดำ เพื่อจัดการปัญหาต่างๆ จึงรวมตัวกันเพื่อศึกษาวิธีดำนา โดยเริ่มต้นมีสมาชิก 11 ราย เริ่มจากหาวิธีเพาะกล้า หลังจากนั้นรวมเงินกันซื้อรถดำนามือสองจากญี่ปุ่น ผลผลิตในครั้งนั้นปริมาณข้าวได้เท่าเดิม แต่มีพันธุ์ปนลดลง ต้นทุนลดลง หลังจากนั้นมีหน่วยงานต่างๆ มาให้การสนับสนุนมากขึ้นกลุ่ม จึงมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะ จัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน โดยการสนับสนุนจากการกรมการข้าวและหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในเรื่องของปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต และองค์ความรู้ การบริหารจัดการที่ดี โดยกลุ่มจะเน้นความพอเพียงซึ่งปัจจุบันสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ภายในกลุ่มได้ เพื่อให้กลุ่มมีเมล็ดพันธุ์ใหม่ๆ คุณภาพดี ต้นทุนต่ำเนื่องจากผลิตได้เอง นาแปลงใหญ่คลองอุดมชลจร มีสมาชิก 91 รายพื้นที่ 2,392 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 กข57 เป็นส่วนใหญ่ ที่เหลือส่วนน้อยปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก2 กข43 กข49 กลุ่มมีการนำข้าวมาแปรรูปเป็นข้าวสารโดยใช้โรงสีชุมชนของกลุ่ม แพ็คถุงจำหน่ายขนาด 1 กิโลกรัม จำหน่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ และส่งตลาดสุวินทวงศ์ ตลาดบ้านใหม่ และพ่อค้าแม่ค้าทั่วไปรับไปขายต่อ กลุ่มมีการผลิตข้าวคุณภาพดี ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายให้เกษตรกรในพื้นที่และนอกพื้นที่

ต่อมาจึงรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าว เกิดการเพิ่มมูลค่าของสินค้า ทำให้มีกินมีใช้ เกษตรกรตำบลคลองอุดมชลจรได้เข้าร่วมโครงการและได้ทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก กศน.ตำบล เข้ามสสนับสนุนโดยช่วยหาวิทยากรมาทำการอบรมในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ช่องทางการจำหน่ายสินค้า การทำและพัฒนาการตลาด พร้อมทั้ง

สนับสนุนอุปกรณ์ในการฝึกอบรม มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 155 คน ผลจากการดำเนินโครงการได้เปลี่ยนแนวคิดจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ที่มีต้นทุนต่ำ และยังได้มีสุขภาพดีเพราะปลูกข้าวปลอดจากสารเคมีและบริโภคข้าวที่ตนปลูก เกิดรวมกลุ่มกันปลูกข้าว นำไปสีเป็นข้าวกล้อง และพัฒนากระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ข้าวกล้องอินทรีย์ไร้เบอรี่ เพื่อผลิตและจำหน่ายในชุมชนท้องถิ่นตนเองและทำการตลาดจำหน่ายในพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่อื่นๆ การมีผลกำไรคืนสู่เกษตรกรทั่วไปและที่เป็นสมาชิกในกลุ่มการผลิต การแปรรูปในระบบเกษตรอินทรีย์ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง มีกินมีใช้ พออยู่พอกิน มีความมั่นคงทางอาหาร และสามารถพึ่งพาตนเองได้สมาชิกเกิดการสร้างเครือข่ายในชุมชน ระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างตำบล และต่างจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะในการศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างแรงจูงใจ

การเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1.	กศน.	-สนับสนุนวิทยากร อุปกรณ์ในการอบรมการแปรรูปข้าว
2.	กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปข้าว	- สนับสนุนสถานที่ในการจัดอบรมโครงการส่งเสริมอบรมการเพิ่มศักยภาพ การแปรรูปข้าว
3.	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	- สนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้เรื่องการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน
4.	เกษตรอำเภอ	- สนับสนุนงบประมาณจำนวน 400,000 บาท ซื้อเครื่องสีข้าว
5	ศูนย์วิจัยข้าวฉะเชิงเทรา	- ส่งเสริมวิทยากรให้ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ และการผลิตข้าวมาตรฐานGAP - สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรไว้ใช้ทำพันธุ์และขยายพันธุ์

5. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มแปรรูปข้าวเข้าร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน นั้น ทำให้เกิดการปรับแนวคิดเรื่องการทำธุรกิจ ให้เข้มแข็งและพร้อมสำหรับการเติบโต โดยใชเครื่องมือแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ในการยกระดับการทำงาน มีแผนงานที่เกิดการการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มลูกค้า คิดต่อยอดผลิตภัณฑ์ ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มคิดว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวนั้นดีมีคุณภาพอยู่แล้วเพราะเป็นข้าวที่ปลูกเองในชุมชน ปลอดสารเคมี ดีต่อสุขภาพ และยังสีเอง แปรรูปเอง

อีกทั้งยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีต่างๆ แต่เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชนช่วยให้กลุ่มคิดเรื่องการเติบโตของกลุ่ม ซึ่งพื้นที่ที่มีศักยภาพ มีทุน และเครื่องมือที่พร้อมเช่นนี้ ยังสามารถเติบโตขยายธุรกิจ ขยายแรงงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกมาก กลุ่มจึงได้ศึกษาและสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ โดยเริ่มจากเฟสบุ๊ค ซึ่งจะทำให้กลุ่มสามารถจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้นโดยไม่มีต้นทุนเรื่องหน้าร้าน แต่นั่นก็เป็นโจทย์สำคัญอีกว่า เมื่อความต้องการของสินค้ามีเพิ่ม แล้วกลุ่มจะทำอย่างไรเพื่อให้มีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าในอนาคต ดังนั้น จึงมีแผนศึกษาดูงานการแปรรูปจากข้าวเพื่อขยายเครือข่ายนาแปลงใหญ่ที่ปลูกข้าวปลอดสาร ทำในเรื่องการผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับข้าว และสร้างเครือข่ายระดับจังหวัดพัฒนายกระดับสินค้าให้กลุ่มเกษตรกรเข้มแข็ง สามารถต่อรองราคาข้าวในตลาดกลางได้ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรไทยได้

6. ข้อค้นพบสำคัญ

1. ประชาชนในตำบลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการพัฒนาการรวมกลุ่มกระบวนการทำนาข้าว การเพิ่มผลผลิต การแปรรูปจากข้าว เกษตรกรผู้ผลิตข้าวจำนวน 220 ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น พึ่งพาตนเองได้
2. เกิดความสามัคคีในชุมชน
3. เกิดกลุ่มอาชีพในชุมชน
4. ประชาชนในชุมชนมีที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น

7.แนวทางการพัฒนาและข้อเสนอ

1. ประสานงานให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วม
2. หมั่นประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นงลักษณ์ สุกงาม
ตำแหน่ง ผู้ประสานกลุ่มแปรรูปข้าว
เบอร์โทร. 081-4389900

กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

1.บริบทพื้นที่

ตำบลน้ำเป็นมีพื้นที่ทั้งหมด 66.13 ตารางกิโลเมตร ตำบลน้ำเป็นอยู่ในเขตการปกครองของ อ.เขาชะเมา มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น7 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 7,000 คน ครัวเรือน 2,999 ครัวเรือน

เขตพื้นที่ ทิศเหนือ ติดกับ ต.ห้วยทับมอญ อ.เขาชะเมา จ.ระยอง ทิศใต้ ติดกับ ต.ทุ่งควายกิน อ.แกลง จ.ระยอง ทิศตะวันออก ติดกับ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ทิศตะวันตก ติดกับ ต.บ้านนา อ.แกลง และ ต.ชำฆ้อ อ.เขาชะเมา จ.ระยอง

2.สภาพปัญหา ที่สำคัญของพื้นที่

จากการสำรวจขอมูลปัญหาทุกมิติ โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น ร่วมกับท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำองค์กรชุมชน ปัญหาช้างป่ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ออกมาหากินทำลายสวนชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนทุกปี

ด้านสังคม เรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยส่วนมากไม่ที่ดินทำกินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้ที่ยากจนมีรายได้น้อย บ้านทรุดโทรม ไม่มีทุนทรัพย์ในการซ่อมแซม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี

ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ปัญหาภัยแล้ง อาชีพหลักของคนในตำบลน้ำเป็นทำสวนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อถึงฤดูแล้งแหล่งน้ำที่มีไม่พอเพียงกับความต้องการของเกษตรกรในการทำการเกษตร สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตรอย่างมาก

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รายได้ขึ้นอยู่กับผลผลิต ซึ่งหลายปีที่ผ่านมาผลผลิตทางการเกษตรมีราคาต่ำลง โดยถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง เกิดสภาวะว่างงานในช่วงหมดฤดูผลไม้ขาดรายได้ และในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทุกภาคส่วน เกษตรกรเองก็ได้รับ

ผลกระทบ เนื่องจากสินค้าส่งออกไม่ได้ คนมีกำลังซื้อน้อยลง แต่มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่คงที่ บางรายไม่เพียงพอสำหรับรายจ่าย

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาตำบล สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็นมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ทำการสำรวจปัญหาชุมชน จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

ประชุมหารือแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนา ฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท

บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงาน พัฒนาระบบข้อมูล

ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น มีการจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม / กองทุนสวัสดิการ/บ้านพอเพียง	1.ส่งเสริมพัฒนางานสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล 2.ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบล (กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ)	2563-2566	อบต. พมจ. พอช. อบจ. ภาคเอกชน

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	3.ส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน 4.การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับคนยากจนและปานกลาง 5.ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กลุ่มประชาชนภายในตำบล		
ด้านเศรษฐกิจ	1. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสินค้าชุมชน 3. ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ 4. ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสินค้าชุมชนระดับตำบล	2563-2566	อบต. พมจ. พอช. อบจ. พัฒนาชุมชน ภาคเอกชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าให้มีความสมดุล 2.จัดชุดเฝ้าระวังภัยช้างป่า	2563-2566	ทสม. อบต. พมจ. พอช. ภาคเอกชน

4.สภาองค์กรชุมชนได้หยิบยกปัญหาใดมาสู่การแก้ไขพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการทำแผนแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น ได้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้านเศรษฐกิจ พัฒนาทักษะอาชีพเสริมเพื่อสร้างทางเลือกให้กับกันในชุมชน เนื่องจากคนในชุมขนส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งในช่วงหมดหน้าผลไม้ ก็จะว่าง รายได้ก็ขาดช่วง จึงได้ส่งเสริมเรื่องการปลูกผัก ซึ่งส่วนใหญ่ทุกคนจะมีความถนัดในเรื่องการเพาะปลูกอยู่แล้ว เป็นความรู้ใกล้ตัวที่

หลายคนสามารถไปพัฒนาต่อยอดได้ ส่งเสริมเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ลดปัญหาผลไม้ล้นตลาด ราคาตก ทำให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยประสานหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวเข้ามาร่วมสนับสนุนการพัฒนายกระดับผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลน้ำเป็น จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2562 โดยการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลน้ำเป็น สืบเนื่องจากชาวบ้านในตำบลน้ำเป็นส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ทำสวนผลไม้ เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน ลองกอง เป็นต้น ซึ่งจะให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง ทำให้เกษตรกรจะมีช่วงเวลาว่าง จึงได้มีการหารือเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพต่างๆ ให้กับผู้ที่สนใจ และว่างงาน โดยแรกเริ่มตกลงกันว่าจะลองปลูกผักสวนครัวปลอดสาร ซึ่งปลูกได้ง่าย ใช้ระยะเวลาเก็บผลผลิตสั้น สามารถเก็บไว้รับประทานเองในครัวเรือน และจำหน่ายได้ จึงได้เริ่มปลูกพริก คะน้า ผักชี ต่อมาในปี 2563 ประธานกลุ่มได้ทดปลูกผักสลัด ได้แก่ กรีนโอ๊ค, บัตเตอร์เฮด ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของผู้บริโภคอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะใช้เวลาปลูก 1 คอร์ส ประมาณ 40 – 50 วัน ต้นจึงจะโตพอเก็บไปขายได้ ที่ผ่านมาขายตามตลาดนัดชุมชน โดยขายได้ประมาณ 3,000 บาท /คอร์ส ครั้งหนึ่งประธานได้นำผักสลัดที่อนุบาลในตะกร้าไปตั้งโชว์และลูกค้าเกิดสนใจขอซื้อ จึงได้เกิดไอเดียทำตะกร้าผักสลัดขาย คือ การจำหน่ายผักสลัดที่อนุบาลอยู่ในตะกร้า อายุประมาณ 15 – 30 วัน เป็นผักสลัดที่ยังไม่โตเต็มที่ ลูกค้าที่ซื้อไปสามารถนำไปปลูกต่อได้ ทำให้ได้ทานผักสดๆ อีกทั้งผักตะกร้ายังสามารถนำไปเป็นหัวเชื้อปลูกผักต่อได้อีก 2-3 รอบ โดยขายตะกร้าละ 100 บาท ซึ่งการขายผักตะกร้านั้น ขายได้เร็วกว่า เพราะไม่ต้องรอผักโตเต็มที่ อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนในการเพาะปลูก กลุ่มจึงได้ขายทั้งผัดสลัดสดที่พร้อมทานแล้ว และผักสลัดตะกร้า โดยมีรายได้

เฉลี่ยรอบละ 5,000 บาท เมื่อสมาชิกเห็นว่าผลผลิตสามารถจำหน่ายได้ จึงได้มีการขยายกิจกรรมไปอีกประมาณ 5 ครัวเรือน ทดลองปลูกผักสลัดจำหน่าย ซึ่งอยู่ระหว่างขยายกลุ่ม พัฒนาองค์ความรู้

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมการดำเนินงาน
1	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ปี 2564 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชนบทตำบลน้ำเป็น โครงการบ้านพอเพียงชนบทตำบลน้ำเป็น
2	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	-ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการจุดเสี่ยงเพื่อป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในชุมชนบ้านน้ำใส ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง -โครงการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสามแยกน้ำเป็นหมู่ที่ 1 ตำบลน้ำเป็นอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง สนับสนุนงบประมาณ 2 โครงการ รวม 60,000 บาท
3	ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน	สนับสนุนข้อมูลชุมชน
4	พัฒนาชุมชน	สนับสนุนวิทยากรอบรมเรื่องการปลูกผักสลลัด

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเชิงปริมาณทำคุณ รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลน้ำเป็น ได้เข้าร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC ทำให้ได้รับความรู้เรื่องการทำธุรกิจ ทั้งในเรื่องหลักคิด การใช้ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางความคิด มาพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมไปคนละทิศละทางของแต่ละคน ใครพร้อมทำก็ทำ ไม่มีแผนการทำงานที่ชัดเจน แม่เมื่อมาได้เข้ารับการอบรมทำให้กลุ่มมีแผนการทำงานที่ชัดเจน มีเป้าหมาย ทิศทางที่เป็นภาพรวมของกลุ่ม ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกำกับการทำงานให้เกิดรูปธรรมการพัฒนา

เศรษฐกิจในพื้นที่ได้ โดยกลุ่มมีแผนต่อยอดผลิตภัณฑ์ นำผักที่ปลูกมาจัดเซ็ตอาหารเพื่อสุขภาพจำหน่ายเพิ่มเติม จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น จัดระบบการทำงานให้เกิดกระจายรายได้ในชุมชน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างขยายเครือข่ายปลูกผักให้เพียงพอต่อการส่งออกและการแปรรูป เตรียมความพร้อมสำหรับจำหน่ายออกสู่ท้องตลาด ซึ่งหากสามารถทำตามแผนได้จะทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ อันจะเป็นโอกาสให้คนในชุมชนได้มีช่องทางในการประกอบอาชีพยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง

6.ข้อค้นพบสำคัญ

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา ภายใต้สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็นส่งผลชุมชนมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผ่านการเรียนรู้จากการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็น ด้านสังคม แก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิต เรื่องที่อยู่อาศัยที่ดินทำกิน ส่งผลให้ชุมชนมีการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานมีจิตอาสามาช่วยในการซ่อม แซมบ้านของผู้มีรายได้น้อยมีการมาประชุมร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็นได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา ผ่านโครงการหลายกิจกรรม การส่งเสริมการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเป็นได้มีแผนการติดตามการดำเนินการต่างๆ ส่งเสริมเรื่องการตลาดซึ่งยังเป็นจุดอ่อนของชุมชนที่ไม่รู้ว่าผลิตมาแล้วจะไปจำหน่ายที่ไหน ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมในเรื่องนี้ต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นางสาวอรทัย ใจดี
ตำแหน่ง เลขานุการสภา
เบอร์โทร 087-144-1883

กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

1.บริบทพื้นที่

ในอดีตที่ผ่านมา ก่อนที่ชาวบ้านจะเข้ามาลงรากสร้างฐาน พื้นที่นี้เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีลักษณะเป็นที่เนินและที่ราบลุ่มตั้งอยู่แถบชายทะเล มีลำคลองไหลผ่านเป็นการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างป่าไม้เบญจพรรณ ได้แก่ ต้นยางนา ต้นนางใต้ ตะเคียน ต้นไผ่ ต้นประดู่ ซึ่งเป็นพืชน้ำจืด และป่าชายเลน ได้แก่ ต้นโกงกาง ต้นจาก ต้นกวาด ต้นแสม ต้นลำพู ต้นลำพู ต้นลำแพน ต้นกะสัก ต้นโปรง ต้นกระบูน ซึ่งเป็นพืชน้ำเค็ม เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าเบญจพรรณและป่าชายเลน จึงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและหาอาหารของสัตย์นานาชนิดได้แก่ ช้างป่า เสือลายพาดกลอน เสือปลา เสือแปลง นากทะเล จระเข้น้ำเค็ม สิงแสม (ปัจจุบันสัตว์เหล่านี้สูญพันธุ์ไปจากพื้นที่แล้ว) (นอกจากนี้ยังมีสัตว์ปีกและสัตว์เลื้อยคลานอีกหลายชนิด ซึ่งมีหลักฐานอ้างอิงจากการบอกเล่าและพบเห็นของชาวบ้านรุ่นปู่, ย่า ที่เล่าสืบต่อกันมา และหลักฐานอ้างอิงที่ทำให้เชื่อได้ว่าเป็นอยู่อาศัยและแหล่งหากินของช้างป่า ก็คือ แอ่งดินที่ช้างป่ามานอนรวมกันและเกลือกกลิ้ง เมื่อมีฝนตกก็จะมีน้ำขังในแอ่งดิน ช้างได้อาศัยน้ำที่ขังอยู่สำหรับและนอนเล่นจนมีขนาดกว้างและลึกมากขึ้น มีปรากฏทั่วไปในพื้นที่จำนวน 9 แห่ง ชาวบ้านเรียกว่า “สระ” ต่อมาชาวบ้านได้ใช้จำนวนสระมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน “บ้านบางสระเก้า” และมีชื่อเรียกสระเหล่านี้ตามสถานที่และตามชื่อของชาวบ้านที่มีอยู่อาศัยใกล้เคียงกับสระในขณะนั้น

ตำบลบางสระเก้า แบ่งเขตการปกครอง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านเนิน บ้านกลาง บ้านเนินกลาง บ้านล่าง บ้านแถวนา ลักษณะภูมิประเทศตำบลบางสระเก้า มีสภาพเป็นที่ลุ่มแบบชายทะเล การประกอบอาชีพในชุมชนจะเป็นอาชีพทางด้านการเกษตร ทำนาข้าว ปลูกกก ปลูกปอ ถั่วลิสง ข้าวโพด หมุนเวียนกันตลอดปี มีการทอเสื่อซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สร้างชื่อเสียงให้กับตำบล จังหวัด อาชีพรองลงมาคือ การเลี้ยงกุ้ง (กุ้งกุลาดำ กุ้งขาวแวนาไมล์) การเลี้ยงหอยนางรม การประมงน้ำตื้น (ขนาดเล็ก) การทำสวนทุเรียนมังคุด ในต่างท้องที่นอกเขตตำบล ประชาชนในตำบลมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ ด้วยภาวการณ์ระบาดโรคโควิด 19 มีผลกระทบต่อคนในตำบลเนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ด้วยภาวะเศรษฐกิจในชุมชนไม่ค่อยดีเนื่องราคาสินค้าการเกษตรถูกต้นทุนสูง อาชีพของคนในชุมชนจะเกี่ยวการประมงเป็นหลัก กลุ่มอาชีพในตำบลขาดการพัฒนาศักยภาพ

ด้านสวัสดิการ ต้องการให้สมาชิกในตำบลเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เกิด แก่ เจ็บ ตายได้ครอบคลุมทุกคน

ด้านสิ่งแวดล้อม ความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน มีขยะเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีคนเดินทางเข้ามาในชุมชนเพิ่มขึ้น ปัญหาภัยแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในหน้าแล้ง ต้องการขุดลอกร่องน้ำเพื่อกักเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้น

ด้านที่อยู่อาศัย มีสมาชิกในชุมชนที่มีความขาดแคลนทุนทรัพย์ในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านที่ก่อสร้างมานานทำให้เสื่อมโทรม ด้านสุขภาพ คนบางสระเก้าเป็นตำบลที่มีผู้สูงอายุทำให้มีผู้ป่วยติดเตียงเพิ่มขึ้น

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	-การจัดการขยะในชุมชน	ปี 2563 - 2566	-สำนักงานทรพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -อบต.
ด้านเศรษฐกิจ	-การท่องเที่ยวโดยชุมชนคนบางสระเก้า เชิงวิถีวัฒนธรรม	ปี 2563 - 2566	พัฒนาชุมชนเกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัย

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	-พัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ -พัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ -การพัฒนาตลาดชุมชน		ท้องที่ ท้องถิ่น พอช. อบต. ฯลฯ
ด้านสังคม	-การซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัย บ้านชำรุดทรุดโทรม -การพัฒนาด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม	ปี 2563 - 2566	พอช. พมจ. อบต. ฯลฯ
ด้านสาธารณสุข	การให้ความรู้การป้องกันรักษา โควิด – 19	ปี 2563 - 2566	-รพ.สต. -อบต. ฯลฯ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากทุนธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบลบางสระเก้า คือ เป็นตำบลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพาะปลูกไม้สวน ทำนา ไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ทำกิจกรรมแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตที่หลากหลายนั้น กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า ถือว่ามีความโดดเด่นในแง่การอนุรักษ์ทรัยพากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชน งดการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพาะเลี้ยงชันโรง สร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก ทางสภาองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า จึงได้พัฒนาโครงการแผนธุรกิจชุมชนตำบล โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการเรียนรู้เครื่องมือการทำแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เนื่องจากกลุ่มมีรูปธรรมการทำงานที่ชัดเจนในด้านการทำกลุ่มอาชีพ แต่ยังขาดแนวการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน การวางแผนการตลาด จะได้นำมาวางแผนการดำเนินงานกลุ่มและขยายผลต่อไป

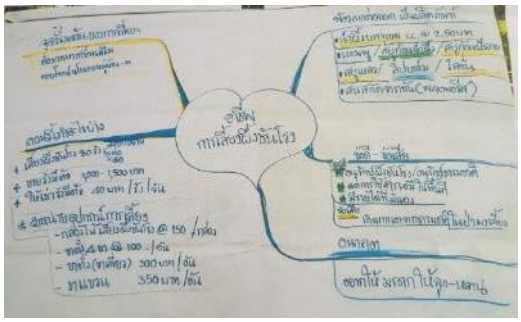

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี	ให้คำปรึกษาการเลี้ยงชันโรง การสร้างเครือข่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากชันโรง
2	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	สนับสนุนการถอดองค์ความรู้นำมาสู่การจัดทำหลักสูตร คู่มือการเรียนการสอนเรื่องการทำสบู่เหลว,แชมพู,สบู่ก้อน,โลชั่น,ลิปปาล์ม
3	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแหลมสิงห์	สนับสนุนออกแบบแพคเกจจิ้ง การออกบูธจำหน่ายสินค้า
4	สำนักงานเกษตรอำเภอแหลมสิงห์	สนับสนุนการออกบูธจำหน่ายสินค้า

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

คุณเปี๊ยก นางสาวปาลธิตา ไชยเสวนา ได้องค์ความรู้การเลี้ยงชันโรงมาจากการมองหาอาชีพเสริมให้ครอบครัว ได้หันกลับมาสำรวจว่าเราสนใจอะไร จึงพบว่าในชุมชนมีชันโรงในท้องถิ่นตามธรรมชาติ เลยสนใจที่จะเลี้ยงชันโรง เนื่องจากผึ้งชันโรงไม่ต่อย ขณะที่ชันโรงยังช่วยผสมเกสรดอกไม้ ให้น้ำผึ้งเหมือนผึ้งท่วไป จึงเข้าอบรมศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี เมื่อประมาณปี 2558 หลังอบรมได้ความรู้แล้วทางศูนย์ได้มอบกล่องเปล่ามาให้เลี้ยงชันโรง จึงศึกษาเรียนรู้ขอคำแนะนำจากปราชญ์ที่มีความรู้และหน่วยงาน โดยเลี้ยงในบริเวณบ้าน

เนื่องจากเหมาะสมแก่การเลี้ยงชันโรง ไม่มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ได้มีการเริ่มแยกขยายพันธุ์ชันโรงจากขอนไม้ผุและภาชนะอื่นที่มีตัวชันโรงอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ มาเพาะเลี้ยงในบริเวณรอบบ้าน จาก 1 รังขยายเป็น 20 รัง ในปีแรก และเพิ่มจำนวนปีต่อมาๆ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ชักชวนเพื่อนบ้านในชุมชนหันมาเลี้ยงชันโรง พร้อมจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า สมาชิก 15 ครัวเรือน ปัจจุบันมีจำนวนชันโรงกว่า 100 รัง สายพันธุ์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ขนเงิน

กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า ได้นำผลิตภัณฑ์กลุ่มไปจัดทำแผนธุรกิจชุมชน คือ สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง ซึ่งคุณค่าของสบู่ที่ส่งมอบให้ลูกค้าคือ สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรงมีส่วนผสมของน้ำผึ้งที่ดีที่สุดในโลก ซึ่งเป็นมาจากผึ้งที่อยู่ในพื้นที่ มีพรอพอรีสที่มีประโยชน์รักษาผิว รักษาอาการแพ้ ทำให้แผลหายเร็ว เป็นสบู่ที่ทำจากวัตถุดิบธรรมชาติไม่มีสารเคมีเจือปนและราคาไม่แพง กลุ่มลูกค้าปัจจุบันที่มาซื้อสบู่เป็นผู้หญิงในชุมชน วัยกลางคน อายุประมาณ 30 ปี ขณะที่คนมาดูงาน เป็นผู้หญิง อายุ 25 ปีโดยประมาณ และกลุ่มท่องเที่ยวที่พักในโรงแรม,โฮสเทล ส่วนกลุ่มลูกค้าอนาคต กลุ่มกำหนดไว้ลูกค้าออกบูทตามงานที่กลุ่มไปจัดจำหน่าย กลุ่มคนรักสุขภาพ ชอบสินค้าออแกนิค กลุ่มผู้สูงอายุ/ ผู้ป่วยแผลเบาหวาน ซึ่งสบู่ช่วยรักษาอาการแพ้ แผลหายเร็ว

การสื่อการตลาดนั้น มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สินค้าออนไลน์ เช่น เพจเฟสบุ๊ค/ไลน์ จัดทำโลโก้สินค้าสร้างภาพลักษณ์ให้แบรนด์เป็นที่น่าสนใจ ส่วนการสร้างความประทับใจต่อลูกค้า เพื่อปิดการขาย กลุ่มมีมีบริการหลังการขายโทรสอบถาม ของมีปัญหารับคืน เงินคืนได้ มีระบบช่องทางการชำระเงินที่เหลากหลายเอื้อความสะดวกให้กับลูกค้า เช่น ชำระเงินผ่านแอฟธนาคาร การพัฒนาแหล่งรายได้เสริมนอกเหนือจากการขายสบู่เพียงอย่างเดียว กลุ่มมีแผนที่จะจัดคอร์สอบรมหลักสูตรสบู่เหลว แชมพู สบู่ก้อน โลชั่น ลิปปาล์ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ยาสระผมนำผึ้งชันโรง

ผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนสบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้านั้น ในแง่ของรายได้ช่วยให้กลุ่มมีรายได้ที่หลากหลายไม่เฉพาะแต่การขยายสบู่เพียงอย่างเดียว ประมาณเดือนละ 5,000 บาท แต่กลุ่มมีรายได้อื่น เช่น จากการจำหน่ายชันโรง ตั้งแต่จำหน่ายรังพร้อมแม่พันธุ์ชันโรง ให้กับผู้สนใจ ในราคาตั้งแต่ 1,200-1,500 บาท จำหน่ายน้ำผึ้งชันโรง กิโลกรัมละ 1,500 บาท ให้เช่าชันโรงแก่ชาวบ้านเพื่อนำไปช่วยผสมเกสรผลไม้ ในราคา 40 บาท/รัง/วัน รายได้จากการเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่ผู้สนใจเลี้ยงชันโรง เดือนละประมาณ 5,000 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีรายได้รวมๆ กันแล้วประมาณ 50,000 บาท/เดือน จากการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย พัฒนากิจกรรมรายได้เสริม

แหล่งเรียนรู้ การเลี้ยงและแปรรูปชันโรง

ผลิตภัณฑ์ สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง

ผลิตภัณฑ์ สบู่น้ำผึ้งชันโรง

6.ข้อค้นพบสำคัญ

กลุ่มได้ปรับปรับแนวการดำเนินธุรกิจชุมชน สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง จากการวิเคราะห์เพื่อให้สามารถตรงตามความต้องการของลูกค้า การบริหารจัดการองค์กร การขยายกลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงชันโรง การเพิ่มกิจกรรมที่สร้างเสริมรายได้ นอกเหนือจากการขายสบู่ ส่งผลให้กลุ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น ขายสินค้าได้หลากหลาย ขณะเดียวกันการเลี้ยงชันโรง ยังมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในตำบลให้อุดมสมบูรณ์ ปลอดสารเคมี ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

จัดหลักสูตรระยะสั้นเรื่องการเลี้ยงชันโรงให้ผู้สนใจได้มาเรียนรู้ การสื่อสารการตลาดลงสื่อออนไลน์ การแนะนำผลิตภัณฑ์ คุณประโยชน์ของชันโรง การขยายกลุ่มสมาชิก และรับรองมาตรฐานสินค้า

ผู้ให้ข้อมูล นางสาวปาลธิตา ไชยเสวนา
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงบางสระเก้า
เบอร์โทร. 086-2760162

กลุ่มยาสระผมสมุนไพร ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.บริบทพื้นที่

ในอดีต ตำบลหนองไม้แก่นจะมีป่าไม้เนื้อแข็งจำนวนมาก ต่อมาประชาชนพากันมาจับจองพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีแหล่งน้ำเป็นหนองกว้าง จะมีต้นไม้ขนาดใหญ่ล้มพาดอยู่ลักษณะขอนไม้เหลือแต่เพียงเนื้อในของไม้ คือ แก่นไม้ที่แข็งนั่นเอง ประชาชนจึงเรียกว่า หนองไม้แก่น แต่ในปัจจุบันแหล่งน้ำนี้ ไม่มีน้ำเหลืออยู่แล้ว

ตำบลหนองไม้แก่น ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแปลงยาว ระยะทางห่างจากอำเภอแปลงยาวประมาณ 12 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวม 94.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 59,118.75 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลหนองไม้แก่นเป็นที่ราบลูกคลื่น มีความสูงของภูมิประเทศสูงกว่าระดับน้ำทะเลระหว่าง 20–70 เมตร พื้นดินเป็นดินทรายและดินลูกรัง แบ่งเขตการปกครองเป็น 12 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลวังเย็นหมู่ที่ 10 ,11 อำเภอแปลงยาวและอำเภอสนามชัยเขต ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ปัญหาน้ำสำหรับอุปโภค/บริโภคไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ระบบประปาหมู่บ้านและบ่อบาดาลที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในหน้าแล้งต้องซื้อน้ำไว้ใช้ ขาดน้ำในการทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งหลังการเก็บเกี่ยว แหล่งน้ำธรรมชาติและคูคลองตื้นเขินไม่มีน้ำและไม่มีน้ำที่จะผันมาที่ตำบลได้

ปัญหาสาธารณูปโภคพื้นฐาน อุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้านชำรุดเสียหาย ไฟฟ้าตกและดับบ่อยไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ประชาชนใช้ไฟฟ้าเยอะในครัวเรือนและการประกอบอาชีพและไฟฟ้ามีไม่พอกับความต้องการของประชาชน การคมนาคม ในหมู่บ้าน ตำบลไม่สะดวก พื้นถนนชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ มีน้ำท่วมขังส่วนหนึ่งมาจากปัญหาน้ำท่วม ไฟฟ้าสาธารณะตามไหล่ทางไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ที่มีอยู่ก็ชำรุด

ปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง บ้านเรือนชำรุดทรุดโทรม แออัด มีน้ำท่วมเป็นเวลานาน ความยากจน ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส

ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต สุขภาพของประชนชนได้รับผลกระทบจากการเกิดเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดเหตุภัยพิบัติภายในตำบล ประชาชนมีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีพฤติกรรมทางสุขภาพไม่ถูกต้อง ปัญหาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวม โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ปรับลดพนักงาน หรือบางแห่งต้องประกาศปิดโรงงาน ทำให้ประชาชนตกงาน ขาดรายได้ เกิดภาวะหนี้สินตาม

ปัญหาราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ขาดการสนับสนุนในเรื่องกลุ่มอาชีพ มีงบประมาณน้อยและขาดทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ผลผลิตมีจำนวนมากเกินความต้องการของท้องตลาด ผลผลิตไม่มีคุณภาพ หรือคุณภาพต่ำ ไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม -แหล่งน้ำไม่เพียงพอ	-ประสานหน่วยงานแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำ -จัดหาแหล่งน้ำธรรมชาติการสร้างบ่อเก็บกักน้ำ	ปี 2563 - 2566	กรมทรัพยากรน้ำ ท้องที่ ท้องถิ่น พอช.
ด้านเศรษฐกิจ -ปัญหาการว่างงาน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย - ขาดการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ	- ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมยั่งยืน วนเกษตร	ปี 2563 - 2566	พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัย ท้องที่ ท้องถิ่น พอช.

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	-การส่งเสริมการลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้ในครัวเรือน -การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ในการแปรรูป การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน การตลาด มีรายได้		อบต. ฯลฯ
ด้านสังคม -ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย -การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย คนพิการ ผู้สูงอายุ	-แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านพอเพียงชนบท -กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย คนพิการ ผู้สูงอายุ	ปี 2563 - 2566	พอช. ท้องที่ ท้องถิ่น พมจ. อบต. อื่นๆ
ด้านสาธารณสุข -สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19	-การเข้าเวรยามเฝ้าระวังตามประกาศ พรก.ฉุกเฉิน - อสม. เข้าพื้นที่คัดกรองกลุ่มเสี่ยง แนะนำการป้องกันและขอความร่วมมือ -รนรงค์ การล้างมือด้วยสบู่ เจลล้างมือ สวมหน้ากากผ้าและการมีระยะห่างทางสังคม	ปี 2563 - 2566	รพ.สต. ท้องถิ่น ท้องที่ กศน. เกษตร กศน. อบต. อื่นๆ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจที่รุนแรง คนตกงาน ว่างงาน คนด้อยโอกาส ประชาชนทั่วไปต่างได้รับผลกระทบในวงกว้างนั้น สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไม้แก่น ในฐานกลไกกลางที่ขบวนองค์กรชุมชน หน่วยงานภาคี มาร่วมปรึกษาหารือร่วมกัน เรื่องเร่งด่วนที่จะช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างไร ต่างเห็นร่วมกันว่าควรพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพเครือข่ายวนเกษตรที่มีอยู่ ให้ผลิตสินค้าแล้วขายสินค้าได้ ที่ผ่านมากลุ่มเก่งแต่การผลิตใช้เองในครัวเรือน แต่ไม่รู้จะนำไปขายให้ใคร ประกอบด้วยทาง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีโครงการแผนธุรกิจชุมชน จึงควรให้กลุ่มยาสระผมสมุนไพร ไปเรียนรู้เครื่องมือการทำแผนธุรกิจชุมชน C-BMC นำมาปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่มและขยายผลต่อไป

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	พัฒนาสูตรครีมนวด ทรีทเม้นท์ และเซรั่มบำรุงเส้นผม
2	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแปลงยาว	ให้คำแนะนำการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ มพช. Otop Oganic
3	สำนักงานเกษตรอำเภอแปลงยาว	แนะนำการวิจัยวนเกษตร การแนะนำขั้นตอนการเพิ่มปรับกลิ่นยาสระผม
4	เครือข่ายวนเกษตร	การแลกเปลี่ยนสินค้าวนเกษตรในเครือข่าย

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

กลุ่มยาสระผมสมุนไพร เป็นหนึ่งในเครือข่ายวนเกษตรตำบลหนองไม้แก่น แหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาวิถีการพึ่งตนเองตามแนวทางผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม โดยมีผู้นำกลุ่มคือ คุณลุงวินัย สุวรรณไตร แกนนำหลักในการสืบทอดแนวคิดวนเกษตร สู่การขยายผลให้กับสมาชิกในตำบลและเครือข่ายวนเกษตรตะวันออก กลุ่มยาสระผมสมุนไพร คุณลุงวินัย เล่าความหลังยอดให้ฟังว่า เริ่มจากการนำวัตถุดิบคือ มะกรูด ที่ปลูกไว้ริมรั้วมาแปรรูปเป็นยาสระผม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้จากการทำวนเกษตร เป็นการลดรายจ่าย ซื้อของเท่าที่จำเป็น ซึ่งกลุ่มก็มีการเริ่มดำเนินการด้วยกันมาประมาณ 20 คน จากวนเกษตร เกิดเป็นกลุ่มยาสระผมสมุนไพร กิจกรรมที่กลุ่มทำ คือ ยาสระผมจากมะกรูด ตอนแรกๆ เรานั้นทำไว้ใช้เอง บอกให้ใครอยากทดลองใช้ ก็ให้เขาฟรีๆ เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายแต่อยากใดในการผลิต เป็นของที่หาได้ในบ้านเรา เมื่อกระแสคนนิยมดูแลสุขภาพมากขึ้น คนสนใจพืชสมุนไพร ทางกลุ่มก็เริ่มนำยาสระผมจากมะกรูด มาจำหน่ายในหมู่บ้านและเครือข่ายวนเกษตร แบ่งปัน ขายกันไปกันมา พอสร้างรายได้ให้กลุ่มได้ระดับหนึ่ง แต่ไม่มาก เพราะเราไม่ได้มุ่งเน้นการตลาด เราทำไว้ใช้เองในบ้านเรือน ลดรายจ่าย

ภายหลังกลุ่มยาสระผมสมุนไพรที่ทำมาจากมะกรูด เริ่มออกบูธ ไปร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายวนเกษตรมากขึ้น หน่วยงานก็มาให้คำแนะนำตามบริบทที่เข้ารู้ เช่น สำนักงานเกษตร ก็แนะนำการแปรรูปมะกรูดนอกเหนือจากยาสระผม การแนะนำขั้นตอนการเพิ่มปรับกลิ่นยาสระผม สำนักงานพัฒนาชุมชน ก็มีแนะนำการทำบรรจุภัณฑ์ ทำตราสัญลักษณ์สินค้าให้คนซื้อจดจำ หน่วยงานก็ช่วยให้คำแนะนำ เพื่อให้กลุ่มมีการดำเนินงานที่รัดกุม ขายสินค้าได้ระดับหนึ่ง แต่กลุ่มเองก็ยังไม่มีแนวคิดสำคัญว่าการทำธุรกิจชุมชนนั้น ต้องดำเนินอย่างไร เราถนัดแต่ทำ แต่ผลิต ขายได้มากได้น้อยเป็นเรื่องที่คาดเดาได้ยาก กลุ่มมีรายได้ช่วงแรกๆ ประมาณเดือนละ 3,000-5,000 บาท จากการขายยาสระผมมะกรูด

เมื่อกลุ่มยาสระผมสมุนไพร ได้เข้ามาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน โดยนำผลิตภัณฑ์ยาสระผมมะกรูดที่ทำจำหน่ายอยู่ไปวิเคราะห์ตามกระบวนการทำแผนธุรกิจชุมชน ที่เน้นให้องค์กรชุมชนที่ทำธุรกิจชุมชนได้มีแนวคิดในการทำธุรกิจ ผ่านกระบวนการตาราง 9 ช่อง 5 ข้อนั้น กลุ่มได้วิเคราะห์ยาสระผมมะกรูดมีคุณค่าอะไรที่ส่งมอบให้ลูกค้า พบว่าทำจากสมุนไพรปลอดสารเคมี ออแกนิคแท้ 100% ทำให้ผมมีสุขภาพดี แพ็คเกจจิ้งสวย เป็นคุณค่าที่ลูกค้าประทับใจซื้อยาสระผมมะกรูด ส่วนกลุ่มลูกค้าปัจจุบันที่นิยมมาซื้อสินค้า พบว่า เป็นกลุ่มลูกค้าที่รักสุขภาพ ช่วงอายุ 30 ปีขึ้นไป เป็นคนที่ใส่ใจบำรุงเส้นผมและหนังศรีษะโดยปราศจากสารเคมี เป็นกลุ่มลูกค้าหลักที่มาใช้ยาสระผมมะกรูดของกลุ่ม ส่วนกลุ่มลูกค้าอนาคตนั้น กลุ่มมองถึงกลุ่มลูกค้าวัยรุ่น กลุ่มลูกค้าออนไลน์ กลุ่มลูกค้าที่มีปัญหาเรื่องเส้นผม สามารถต่อยอดการจำหน่ายสินค้าได้ จากกนั้นกลุ่มได้เรียนรู้กระบวนการในการสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ให้ติดใจ ซื้อซ้ำ บอกต่อ ปิดการขายได้อย่างไร กลุ่มมีแผนในการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ เพจเฟสบุ๊ก ไลน์ และ ติ๊กต็อก การทำเนื้อหาแนะนำสรรพคุณของมะกรูด การวิวสินค้า ตลอดจนมีบริการหลังหลังการขาย รับปรึกษาวิธีการใช้ –ติดตามผลจากการใช้ยาสระผมของลูกค้า การจัดโปรโมชั่นซื้อในจำนวนที่กำหนดลด 10%

ซึ่งเมื่อกลุ่มได้เรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน 9 ช่อง 5 ข้อ กลุ่มได้นำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม ในการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดกลุ่มลูกค้า การวิเคราะห์คุณค่าของผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดราคาให้ตรงกับคุณค่าที่เราตั้งใจทำและส่งมอบให้ลูกค้า การเพิ่มรายได้นอกเหนือจากการทำยาสระผมมะกรูด กลุ่มวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมนวด ทรีทเม้นท์ และเซรั่มบำรุงเส้นผม การเปิดหลักสูตรอบรมการทำยาสระผมแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้เสริม นอกเหนือจากการจำหน่ายยาสระผมมะกรูดเพียงอย่างเดียว การจัดทำแผนกิจกรรมหลักที่จะนำไปสู่การสร้างผลสำเร็จของแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม โดยเป็นแผนที่กลุ่มทำเองได้จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาการผลิตยาสระผมมะกรูด การขายเครือข่ายสมาชิกผู้ปลูกมะกรูด แผนที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น ประสานสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อขอคำแนะนำ กิจกรรมหรือแผนงานสนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ มพช. Otop Oganic ประสานความร่วมมือกับ-มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พัฒนาสูตรครีมนวด ทรีทเม้นท์ และเซรั่มบำรุงเส้นผม เป็นต้น และแผนที่กลุ่มมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดซื้อขวด วัสดุอุปกรณ์ มะกรูด การพัฒนาช่องทางการตลาด/สื่อประชาสัมพันธ์ การประชุมเครือข่าย กลุ่ม เพื่อการบริหารจัดการร่วมกัน ซึ่ง

เหล่านี้ เป็นแผนที่กลุ่มสามารถดำเนินการเองได้บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา ความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี

ผลิตภัณฑ์ยาสระผมมะกรูด

จากการนำเครื่องมือแผนธุรกิจชุมชนมาดำเนินงานกลุ่มยาสระผมสมุนไพรนั้น กลุ่มมีการออกแบบพัฒนาขวดบรรจุภัณฑ์ใหม่ จากเดิมยาสระผมสมุนไพรไม่มีตราสินค้า มีเพียงขวดเปล่า บรรจุยาสระผม เพื่อให้ลูกค้ารู้จักสินค้า กลุ่มเลยมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม มีรายละเอียดสินค้า ที่อยู่ติดต่อสอบถามเพิ่มเติม พัฒนาช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์โควิดที่ไปมาหากันยาก และพฤติกรรมลูกค้าที่นิยมสั่งซื้อออนไลน์มากขึ้น การออกบูธแนะนำส่งเสริมการขายตามที่หน่วยงานประสานมาและตลาดชุมชน ส่งผลให้ยาสระผมสมุนไพรมะกรูด มียอดขายต่อเดือนประมาณ 30,000-40,000 บาท ซึ่งเป็นผลจากการที่กลุ่มได้ปรับเปลี่ยนตามการวิเคราะห์ตามกระบวนการแผนธุรกิจชุมชนนั่นเอง นอกจากนี้กลุ่มยังเป็นแหล่งเรียนรู้การพึ่งตนเอง การลดรายจ่ายในครัวเรือนของเครือข่ายวนเกษตร ให้สมาชิก ประชาชนได้เข้ามาศึกษาแนวคิด ขั้นตอนการทำยาสระผมจากมะกรูด ช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน สร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชน

6.ข้อค้นพบสำคัญ

กลุ่มได้แนวคิดการดำเนินธุรกิจชุมชนแบบรอบด้าน ก่อนที่จะออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ช่วยให้เกิดการวิเคราะห์สินค้าที่จะผลิตหรือจำหน่าย มีศักยภาพในการแข่งขันการตลาดมากน้อยเพียงใด ขณะเดียวกันยังช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ แก่กลุ่มในการดำเนินธุรกิจชุมชน ภายใต้สิ่งที่ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

แลกเปลี่ยนสินค้าชุมชนระหว่างเครือข่ายวนเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมนวด ทรีทเม้นท์ เซรั่มบำรุงเส้นผม เปิดหลักสูตรอบรมการทำยาสระผม

ผู้ให้ข้อมูล นายวินัย สุวรรณไตร
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มยาสระผมสมุนไพร
เบอร์โทร. 082-685699

กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล ตำบลหนองชิ่ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

1.บริบทพื้นที่

ตำบลหนองชิ่ม ตามประวัติบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่าตั้งแต่เดิมที่ตั้งตำบล ในปัจจุบันเป็นป่าล้อมรอบทุ่งกว้างที่ยังไม่มีการทำการเกษตรที่แน่นอน น้ำทะเลไหลซึมได้ สภาพพื้นดินมีสภาพเป็นกรดเพาะปลูกอะไรไม่ได้ ตรงบริเวณทุ่งกว้างแห่งนี้มีหนองน้ำใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง น้ำมีรสกร่อยค่อนข้างจืด ราษฎรที่ผ่านไปมาเมื่อได้ดื่มน้ำในหนองนี้แล้วรู้ว่ารสกร่อยเป็นน้ำจืดเรียกหนองน้ำนี้ว่า "หนองชิม" ต่อมาเรียกกันเพี้ยนไปว่า "หนองชิ่ม”

ตำบลมีเนื้อที่ประมาณ 27,812.5 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอแหลมสิงห์ ประชาชนประกอบอาชีพหลักทำประมง เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ อาชีพเสริม ทำนา ทำสวน

วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมทางการใช้ถ้อยคำของชาวหนองชิ่ม มักสะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง ภาษาถิ่นหนองชิ่ม มักจะตัดคำจากภาษาไทยมาตรฐานให้สั้นลง และมีสำเนียงพูดไม่เร็วเหมือนภาคใต้ ไม่ช้า เหมือนภาคเหนือ ไม่อ่อนหวานแบบกรุงเทพ ฯ ด้วยวิถีชีวิตที่ขยัน รีบทำมาหากิน และต้องพึ่งพาธรรมชาติ บางพื้นที่บ้านติดทะเลที่จะต้องยึดน้ำ ทะเลขึ้น-ลง และบนบกก็ต้องอาศัยฤดูกาล เช่นเรียก ปลากะบางว่า ปลาบาง เรียกต้นมะพร้าวว่า ต้นพร้าว วัฒนธรรมทาง ภาษาของหนองชิ่ม คำศัพท์ จึงถูกตัดให้สั้นลง สรุป ได้ว่าคำศัพท์ในภาษาถิ่นหนองชิ่ม สะท้อนความสัมพันธ์ที่ดีงามกับวิถีชีวิตของผู้คนที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรม ประเพณีของตำบลหนองชิ่ม จากอดีตถึงปัจจุบันยังคงใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนได้ดี

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลของตำบลหนองชิ่ม พบว่า ปัญหาและจุดอ่อนในตำบลและนอกตำบล ส่วนใหญ่เป็นปัญหา คือ ประชาชนในพื้นที่รายได้ไม่เพียงพอ เนื่องจากต้นทุนการผลิตสินค้าภาคการเกษตรสูง ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตทางการเกษตรได้ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนในพื้นที่จึงมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แม่น้ำลำคลอง ฉับพลัน ซึ่งผ่านมาชุมชนได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหา หาวิธีการผลิตแบบต้นทุนต่ำและให้ผลผลิตสูง ขาดการส่งเสริมพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมสร้างรายได้แก่กลุ่ม

ปัญหาโควิด-19 ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนจากรัฐ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีความยากลำบาก ขาดองค์ความรู้ในการดูแลป้องกันตนเอง ประชาชนบางส่วนได้รับผลกระทบจากการว่างงาน ถูกไล่ออก ส่งผลต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มีปัญหาลักเล็กขโมยน้อย ยาเสพติด โดยเฉพาะด้านคุณภาพชีวิต คนมีรายได้น้อย ผู้พิการ ผู้สูงอายุ

ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม ไม่ปอลดภัยต่อการพักอาศัย ของผู้มีรายได้น้อย คนด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เนื่องจากมีฐานะยากจน อาชีพประมงพื้นบ้าน มีรายได้ไม่แน่นอน จึงไม่มีรายได้ในการซ่อมแซมบ้านเรือนให้มั่นคงแข็งแรงได้

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	1.การแก้ไขปัญหาดินเค็ม 2.การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	ปี 2563 - 2566	-สำนักงานทรพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -อบต.
ด้านเศรษฐกิจ	1.การพัฒนากลุ่มอาชีพ กิจกรรม -พัฒนากลุ่มอาชีพ ให้มี ความรู้ ทักษะ ด้านการ ดำเนินกิจกรรม การตลาด ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	ปี 2563 - 2566	พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัย ท้องที่ ท้องถิ่น พอช. อบต. ฯลฯ

แผนงาน	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม	1.การซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยคนด้อยโอกาส -คนด้อยโอกาส คนยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย ได้รับการช่วยเหลือปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรง 2.การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมชุมชน -กิจกรรมสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม	ปี 2563 - 2566	พอช. พมจ. อบต. วัฒนธรรม ฯลฯ
ด้านสาธารณสุข	การให้ความรู้การป้องกันรักษา โควิด – 19	ปี 2563 - 2566	-รพ.สต. -อบต. ฯลฯ

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจในตำบล ที่เกิดจากการที่ประชาชนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ขาดการแปรรูปอาหารทำให้มีปัญหาราคาตกต่ำตามกลไกตลาด ส่งผลให้คุณภาพชีวิตประชาชนประมงพื้นบ้านมีคุณภาพชีวิตไม่ดี ซึ่งเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของคนในตำบล สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองชิ่ม ได้เล็กเห็นความเดือดร้อนดังกล่าว จึงได้ปรึกษาหารือกับกลุ่มองค์กรชุมชนที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ จึงได้พัฒนาโครงการแผนธุรกิจชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในท้องถิ่น เกี่ยวข้องกับการแปรรูปอาหารทะเล มาพัฒนาศักยภาพการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน เพื่อให้กลุ่มสามารถตั้งตัว ดำเนินงาน มีรายได้เลี้ยงชีพ ดำรงชีวิตในครัวเรือน โดยกลุ่มได้การเรียนรู้เครื่องมือการทำแผนธุรกิจชุมชน C-BMC แล้วนำมาปฏิบัติมีการเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนแนวคิดการแปรรูปอาหารทะเล เกิดแนวคิดใหม่ในการดำเนินกิจกรรม สร้างรายได้ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	กศน.อำเภอแหลมสิงห์	-สนับสนุนสถานที่ประชุมองค์กรชุมชน/สภาองค์กรชุมชน -กิจกรรมพัฒนาอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน แปรรูปอาหารทะเล การแนะนำการสื่อสารตลาดออนไลน์

2	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแหลมสิงห์/จังหวัดจันทบุรี	-สนับสนุนให้คำแนะนำการแปรรูปอาหารทะเล กุ้งแห้ง ปลาทะเล เพิ่มมูลค่า -พัฒนาองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโครงการ “หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP Village 8 เส้นทาง กิจกรรมที่ 2”
3	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาภาษาถิ่นในตำบลหนองชิ่ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี”
4	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชิ่ม	-สนับสนุนสถานที่ประชุมองค์กรชุมชน/สภาองค์กรชุมชน -สนับสนุนสถานที่จำหน่ายสินค้าชุมชน

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล ดำเนินกิจกรรมแปรรูปอาหารทะเลหลากหลายชนิด อาทิเช่น ปลาแดดเดียว ปลาทะเล กุ้งแห้ง กะปิ ซึ่งกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ กุ้งแห้ง มาวิเคราะห์จัดทำแผนธุรกิจชุมชนตามกระบวนการตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ ตั้งแต่การวิเคราะห์คุณค่าหรือความโดดเด่นของกุ้งแห้งกลุ่มนั้นมีความแตกต่างจากุ้งแห้งอื่นๆ อย่างไร พบว่า กุ้งแห้ง ใช้วัตถุดิบมาจากแหล่งธรรมชาติในพื้นที่ มีความปลอดสารเคมี และได้วัตถุดิบที่สดใหม่ทุกวัน มาทำกุ้งแห้ง ไม่มีการทำค้างหลายเดือน ส่วนใหญ่ทำเสร็จวันต่อวัน ขายหมดวันต่อวัน ขณะที่เมื่อมองไปยังลูกค้าที่คนมาซื้อกุ้งแห้ง มีบุคลิก คุณลักษณะอย่างไร พบว่า ลูกค้าปัจจุบันเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่อยู่ในรีสอร์ทในพื้นที่ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ที่นิยมซื้อกุ้งแห้งเป็นของฝากให้กับญาติสนิทมิตรสหาย เนื่องจากเป็นกุ้งแห้งที่มีรสชาติอร่อย ใหม่สด ส่วนลูกค้าในอนาคตที่กลุ่มเห็นว่าควรพัฒนาขยายผล เพื่อสร้างรายได้ คือ กลุ่มร้านอาหารในพื้นที่ กลุ่มหมอโรงพยาบาลในจังหวัด กลุ่มลูกค้าออนไลน์ ที่มีพฤติกรรมสั่งซื้อออนไลน์

พี่แสงเทียน ผดุงสัตย์ ประธานกลุ่มได้เล่าถึงปัญหาในการทำงานผ่านมาของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง คือ เราไม่กล้าขายในราคาที่สูง กลัวลูกค้าไม่ซื้อ แต่เมื่อได้วิเคราะห์คุณค่าผลิตภัณฑ์ตามแผนธุรกิจชุมชน ทำให้ค้นพบว่ากุ้งแห้งเราต้องกำหนดราคาตามคุณภาพสินค้า ไม่ได้สะท้อนว่าถูกหรือแพง หากมีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ทำผลิตภัณฑ์สวยงามก็ยิ่งเพิ่มมูลค่าให้กับกุ้งแห้งที่ทำได้ เมื่อพี่แสงเทียนได้แง่คิดสำคัญเรื่องการทำธุรกิจชุมชน สินค้าหากเราส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้าดี มีความโดดเด่น แตกต่างจากกุ้งแห้งอื่นๆ กลุ่มลูกค้าก็ย่อมมีความต้องการ และหากเราเลือกกลุ่มลูกค้าที่จะขายได้ตรง กุ้งแห้งเราก็สามารถขายได้ราคาแพง ดังนั้นจากเดิมทีก้งแห้งกลุ่มขายกิโลกรมละ 1,200 บาท เมื่อได้เรียนรู้แนวคิดการให้คุณค่ากับสินค้าที่เราส่งมอบให้กับลุกค้า จึงกำหนดราคาใหม่อยู่ที่ 1,800-2,000 บาท ขายให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อ เป็นกุ้งแห้งที่มีการคัดสรรขนาด ส่วนกลุ่มชาวบ้าน ประชาชนในพื้นที่ ก็ในจำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 1,500 บาท ตามขนาดกุ้ง นอกจากนี้ยังมีการทำตราสินค้ากุ้งแห้งให้ผู้บริโภคเมื่อได้ทานแล้วติดใจสามารถสั่งซื้อได้ ที่

ผ่านมากุ้งแห้งเราบรรจุถุงพลาสติกใส่ ไม่มีรายละเอียด ที่อยู่ อาศัยคนมาซื้อที่แหล่งผลิตเท่านั้น เมื่อได้จัดทำรายละเอียดที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ลูกค้ามีการโทรมาสั่งจอง สั่งซื้อกุ้งแห้ง บอกต่อให้คนรู้จักมีซื้อกุ้งแห้ง

รายได้ของกลุ่มจากการขายกุ้งแห้ง จากเดิมขายได้ประมาณเดือนละ 6,000 บาท เมื่อปรับราคาใหม่ที่สอดคล้องกับคุณภาพกุ้ง ทำให้ได้ราคามากถึงเดือนละ 8,000-10,000 บาท ในปริมาณการผลิตกุ้งแห้งเท่าเดิม นอกจากนี้กลุ่มยังแปรรูปกุ้งแห้ง เพิ่มผลิตภัณฑ์จากกุ้งแห้งให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวผัดกุ้ง กุ้งต้มหวาน น้ำพริกกุ้งแห้ง เพื่อให้เป็นทางเลือกในการสร้างรายได้นอกเหนือจากกุ้งแห้งที่กลุ่มทำปกติ แม้การทำธุรกิจชุมชนจะช่วยสร้างรายได้ให้กับสมาชิก แต่ก็ยังส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทะเลชายฝั่งในตำบล เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์กุ้งฝอยตามธรรมชาติ ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลรักษาทรัพยากรทะเลชายฝั่ง เพื่อเป็นแหล่งอาศัยสัตว์น้ำ แหล่งเพาะพันธุ์กุ้ง สร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ กุ้งแห้ง

6.ข้อค้นพบสำคัญ

การจัดทำแผนธุรกิจชุมชนส่งผลให้กลุ่มแปรรูปได้รู้จักการให้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ คือ กุ้งแห้ง ว่าการกำหนดราคาต้องมาจากคุณภาพสินค้า มีจุดคุ้มทุน ไม่ใช่ให้คนลูกค้าซื้อได้เพียงด้านเดียว นอกจากนี้ยังสามารถออกแบบวางแผนการดำเนินธุรกิจชุมชน การวางแผนการผลิต การพัฒนาให้ตรงตามใจกลุ่มลูกค้า

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

จัดทำบรรจุภัณฑ์กุ้งแห้งให้มีความสวยงาม มีสติกเกอร์รายละเอียดกุ้งแห้ง การสื่อสารการตลาดออนไลน์ โดยได้รับการหนุนเสริมจาก กศน.ตำบลมาช่วยแนะนำการสร้างสื่อ เพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑชุมชน ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ตลอดจนสร้างเครือข่ายกลุ่มให้มีจำนวนมากขึ้น ในการรวบรวมกุ้งมาทำกุ้งแห้งและการแปรรูปอาหารทะเลที่หลากหลายให้ลูกค้าได้มีตัวเลือกมากขึ้น

ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปในชุมชนที่กลุ่มรวบรวมจำหน่าย

ผู้ให้ข้อมูล นางแสงเทียน ผดุงสัตย์

ตำแหน่ง ประธานกลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล

เบอร์โทร. 063-2260923

วิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

1.บริบทพื้นที่

ตำบลหนองบอนแดง เมื่อสมัยก่อนจะมีสระใหญ่อยู่ที่หมู่ 1 จะปลูกบัวแดงอยู่ที่สระจนมาปัจจุบันนี้ฉะนั้นก็ยังอยู่ก็เลยเรียกว่าจากบัวแดงกลายเป็นตำบลหนองบอนแดงตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านพยอม ตำบลหนองบอนแดง

อาชีพ

อาชีพหลัก ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าว สวนมะม่วง และเลี้ยงสัตว์ ด้านการประมงเลี้ยงปลา เลี้ยงปลาในบ่อแล้วก็ทำฟาร์มหมูฟาร์มไก่ เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย ฯลฯ

อาชีพเสริม ตะพาบเสริมก็จะมีกลุ่มต่างๆ กลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มปลูกผักปลอดสาร กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มทำขนมขบเคี้ยว กลุ่มทำขนมไทย กลุ่มแปรรูปจากข้าว ข้าวกล้องงอกข้าวอินทรีย์ ฯลฯ

วัฒนธรรม /ประเพณี/ท่องเที่ยว/ของดีของชุมชน /ฯ ลฯ

วัฒนธรรมประเพณีวัฒนธรรมประเพณีตำบลหนองบอนแดง จะมี ประเพณีลอยกระทง /ประเพณีวิ่งควาย มักจัดขึ้นในเดือนตุลาคม ของทุกปี /ลอยกระทง แห่เทียนเข้าพรรษา ของทุกปี ประเพณีวันสงกรานต์ แห่พระรอบหมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้าน จัดขึ้นในวันที่ 15 เดือนเมษายนของทุกปี แล้วก็จะมีประเพณีทำบุญกลางบ้านบ้านหนองยางหมู่ที่ 3 จะทำบุญประมาณเดือนพฤษภาคม แล้วก็บ้านตำบลหนองบอนแดง หมู่ 2 ที่ตลาดร้อยปีก็จะทำบุญเดือนพฤษภาคมทุกปี ทำบุญกลางตลาด

อาณาเขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.ทุ่งขวาง ต.หนองขยาด อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.บ้านบึง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.หนองชาก ต.หนองอิรุณ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.มาบไผ่ อ.บ้านบึง ต.หนองหงษ์ และต.มาบโป่ง อ.พานทอง จ.ชลบุรี

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

สภาพปัญหาตำบลหนองบอนแดง พบว่า มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายรับไม่พอกับรายจ่าย การทำเกษตรกรรมมีต้นทุนในการผลิตสูง แต่ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้มีปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน กลายเป็นหนี้ระดับครัวเรือน ประชาชนขาดการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ปัญหาด้านสังคม มีกลุ่มติดยาเสพติด การลักเล็กขโมยน้อยที่เป็นปัญหาอยู่ชุมชน ประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่อาศัยในตำบลหนองบอนแดง ปัญหาที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมซึ่งไม่ปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินสำหรับผู้อยู่อาศัย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เนื่องจากฟาร์มหมูในพื้นที่ปล่อยน้ำเน่าเสียลงลำคลอง ซึ่งเป็นเหตุทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศน์ ลำคลองน้ำเน่าเสีย ไม่สามารถนำมาใช้ได้เหมือนเคย อีกทั้งยังส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้น และในปัจจุบันนี้เองได้มีการเกิดสถานการณ์โรคระบาดเชื้อไวรัสโควิด -19 ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจตกต่ำไม่คล่องตัว จึงทำให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนไปเนื่องจากโรคระบาดติดต่อกันทางการไอ การจาม ระบบทางเดินหายใจ และการสัมผัส จึงต้องหยุดการแพร่ระบาดโดยการอยู่บ้าน การติดต่อประสานงานเชื่อมโยงกันลำบาก ซึ่งเป็นเหตุส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในพื้นที่ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเดิม เนื่องจากความสะดวกไม่คล่องตัว รายได้ลดน้อยลงกว่าเดิม ประชาชนเกิดความวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้น บริษัทปิดตัว มิจฉาชีพก็มากขึ้น ขโมยก็มาก ผู้คนตกงาน ว่างงาน เนื่องจากนโยบายของภาครัฐ ไม่สามารถช่วยเหลือและเยียวยาผู้เดือดร้อนได้อย่างครบถ้วนทั่วถึง ไม่มีการแก้ปัญหาจากต้นเหตุโดยตรง จึงทำให้โรคระบาดยังไม่หมดไปโดยงาน เป็นเหตุเศรษฐกิจตกต่ำเรื้อรัง

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสภาพปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองบอนแดง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1.สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น ครัวเรือนผู้เดือดร้อน การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้

3.การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

4.บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี การเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี พัฒนาระบบข้อมูลการสื่อสาร

5.ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนจัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านเศรษฐกิจ - รายได้น้อยกว่ารายจ่าย - คนตกงาน ว่างงาน - ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำราคาไม่ดี	- สำรวจข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบ - ส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริม - สร้างช่องทางการตลาดในการขายขนมไทยเพิ่มเติม - แนวทางการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการโควิด 19 - เชื่อมโยงหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง - พัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร	ปี 2564-2567	- สภาองค์กรชุมชน - กศน.ตำบล - อบต. - พัฒนาชุมชน - พอช.
ด้านสังคม - สวัสดิการชุมชน - การซ่อมแซมบ้าน	- การขยายสวัสดิการให้กับสมาชิกเพิ่ม - การแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านพอเพียงชนบท	ปี 2564-2567	- สภาองค์กรชุมชน พอช. - แกนนำ ท้องที่/ท้องถิ่น
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - น้ำ เสียจากขี้หมู/วัชพืช น้ำท่วมซ้ำซาก/น้ำแล้ง	- การสร้างจิตสำนึกกับเจ้าของฟาร์มหมู - การกำจัดผักตบชวาในตำบล - ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ไข	ปี 2564-2567	-ทสม./ทสจ.จังหวัดชลบุรี -กศน.ตำบล -พอช.

- ขยะ การกำจัดขยะยังไม่ถูกวิธี (ชาวบ้าน)			

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาองค์กรชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ได้ปรึกษาหารือ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิก ประชาชนในพื้นที่ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาด้านอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีหลักคิดในการทำธุรกิจ จึงได้คัดเลือกวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง ซึ่งดำเนินกิจกรรมทำหมี่กรอบ เป็นของขึ้นชื่อในตำบล มาเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน C-BMC เพื่อจัดทำแผนธุรกิจชุมชนกลุ่ม มีการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ช่อง 5 ข้อ แล้วนำหลักคิดที่ได้มาใช้ดำเนินธุรกิจชุมชนของกลุ่มต่อไป วิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง มีสมาชิกชิกทั้งหมด 15 ท่าน โดยแบ่งงานกันปฏิบัติดังนี้ ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายบัญชี มีการทำบัญชีรายรับราย-จ่าย ผลิตสินค้าที่ศูนย์

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแดง	-สนับสนุนการสำรวจข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบโควิด 19 -สนับสนุนถุงยังชีพในการบรรเทาความเดือดร้อนให้ประชาชนในพื้นที่ -สนับสนุนสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าชุมชน
2	บริษัท โกบอลพลาส เซนเตอร์	สนับสนุนน้ำดื่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม
3	บริษัทพีซีซีเอ	สนับสนุนน้ำยาแอลกอฮอล์แก่ประชาชนป้องกันโควิด
4	กระทรวงอุตสาหกรรม	-สนับสนุนการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรมวิถีใหม่ก้าวไกลอย่างยั่งยืน -สนับสนุนให้คำแนะนำการพัฒนาแพ็คเกจผลิตภัณฑ์
5	พัฒนาชุมชน	-สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพิ่มช่องทางการขายจำหน่ายสินค้า จัดหาตลาดไปจำหน่ายในระดับจังหวัด
6	กศน.	-ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเรียนทำผ้ามัดย้อมให้กับประชาชน -สนับสนุนการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน ออกบูธ
7	อพท.	-สนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำสินค้าชุมชนไปจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
8	โรงเรียนหนองบอนแดง	-เอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำกิจกรรมของชุมชน
9	วิทยาลัยเทคนิค	-ร่วมออกแบบให้คำแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบ
10	สำนักงานเกษตร	การทำสื่อประชาสัมพันธ์ โบรชัวร์หมี่กรอบ
11	วัดหนองบอนแดง	เอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำกิจกรรมของชุมชน

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

จากที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ได้ไปเรียนรู้เครื่องมือแผนธุรกิจชุมชน หรือแผนหนึ่งสมองสองมือ โดยประธานกลุ่ม คือ นางปรีณา วิถีธรรม ผลิตภัณฑ์กลุ่มที่นำไปวิเคราะห์จัดทำแผนธุรกิจชุมชน คือ หมี่กรอบ โดยการนำภูมิปัญญาการทำหมี่กรอบ การทำขนมพื้นบ้าน วัตถุดิบหาได้ง่ายในชุมชน

กลุ่มได้วิเคราะห์คุณค่าที่ส่งมอบให้กับลูกค้าพบว่า หมี่กรอบ รสชาติดี อร่อยกว่ากรอบนาน สดใหม่ทุกวัน ไม่ใส่สารกันบูด ลูกค้าปัจจุบันขายของฝาก ร้านอาหาร กลุ่มสตรีแม่บ้าน ลูกค้าอนาคต ลูกค้าออนไลน์ ลูกค้าต่างจังหวัด ลูกค้าต่างประเทศ ส่วนการรับรู้ของลูกค้า ช่องทางการสื่อสานโดยบอกต่อปาก/ปาก ขายออนไลน์/เพจ มีหน้าร้าน เบอร์โทร ออกงานโอทอป ตามหน่วยงานราชการ มีการจัดความสัมพันธ์ต่อลูกค้า จัดโปรโมชั่น 3 กล่อง 100 มีรีวิวสินค้า แนะนำการกิน คุณค่าอาหาร มีให้ลูกค้าชิม ราคาที่ขายมีทั้งจำหน่ายปลีก-ขายส่ง มีบริการจัดส่ง ตามจำนวนที่สั่ง สินค้ามีคุณภาพ ปรับปรุงอยู่เสมอ ซึ่งแนวทางในการการเพิ่มยอดขายเพิ่มรายได้กลุ่มโดยผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น หมี่กรอบหลายรส ท๊อฟฟี่หลายรส กล้วยกวน ครองแครงกรอบ ขนมดอกจอก ขยายกลุ่มสมาชิก เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตในการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่งมีผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 8 ผลิตภัณฑ์ และได้มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นโดยให้มีความหลากหลายของสินค้าภายในกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ทุกตัวผลิตสดใหม่เสมอ ไม่มีตกค้าง ผลิตตามออเดอร์ มีหน้าร้าน ได้มาตรฐาน รสชาติอร่อย สืบทอดจากภูมิปัญญา ได้รับการพัฒนากับพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของเพคเกจจิ้ง บรรจุภัณฑ์ ปัจจุบันกลุ่มมีรายได้ประมาณเดือนละ 8,000-10,000 บาท/เดือน สร้างเศรษฐกิจชุมชนรายได้หมุนเวียนในชุมชน ช่วยคนตกงาน ว่างงานได้มีงานทำ ทั้งนี้รายได้เพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมจากการที่ได้เรียนรู้แผนธุรกิจชุมชนในการสร้างความประทับใจต่อลูกค้า คุณค่าที่ส่งบอก การซื้อซ้ำบอกต่อ การเพิ่มช่องทางสื่อสารให้ลูกค้าอื่นๆ ได้มาเข้าถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนมากขึ้น รวมทั้งบริการจัดส่งทั่วประเทศ

การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานหลายภาคส่วนอาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแดง สนับสนุนสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าชุมชน กระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรมวิถีใหม่ก้าวไกลอย่างยั่งยืน ให้คำแนะนำการพัฒนาแพ็คเกจผลิตภัณฑ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านบึง สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพิ่มช่องทางการขาย จำหน่ายสินค้า จัดหาตลาดไปจำหน่ายในระดับจังหวัด กศน. สนับสนุนการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน ออกบูธ อพท. สนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำสินค้าชุมชนไปจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคนิค ร่วมออกแบบให้คำแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบ สำนักงานเกษตร การทำสื่อประชาสัมพันธ์ โบรชัวร์หมี่กรอบ

6.ข้อค้นพบสำคัญ

จากการเรียนแผนธุรกิจชุมชนนั้น ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง มีแผนธุรกิจเพื่อกำกับทิศทางการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน เนื่องจากแต่ก่อน คิดอะไรได้ก็ทำ ทำแบบไม่มีแผน ขายได้บ้างไม่ได้บ้าง ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอะไรจากตรงไหน แต่หลังจากได้มาเรียนเครื่องมือทำให้ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว นำมาสร้างประโยชน์ พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ และยังสามารถนำความรู้ที่

ได้มาถ่ายถอดสู่คนรุ่นหลังได้ ในชุมชนก็มีความรู้ มีทิศทางการทำงาน ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข้งให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชนให้ขับเคลื่อนงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และโดยส่วนตัวนั้น เครื่องมือแผนธุรกิจเพื่อชุมไม่เพียงแต่ใช้สำหรับวางแผนเรื่องธุรกิจเท่านั้น แต่ตนคิดว่า เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือที่ดี ตนสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานพัฒนาได้กับทุกเรื่องโดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ของแผนธุรกิจ มาวางแผนการทำงานพัฒนาสู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้ และยังมีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆขึ้นมาได้อีก

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

ประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ในการมาร่วมหนุนเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีการพัฒนาการผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมาให้ได้มาตรฐาน สามารถจำหน่ายออกนอกพื้นที่ได้ มีแผนขยายฐานการตลาดเนื่องจากมีผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น และนอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งโปร่ง มีแผนส่งเสริมเปิดให้ชุมชนมาเรียนรู้และการนำไปต่อยอดได้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่ายั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูล นางปวีณา วิถีธรรม
ตำแหน่ง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองบอนแดง
โทร. 083 4414 516

กลุ่มหมอนทองคลอง18 ผลิตภัณฑ์ปลาแดดเดียว
ตำบลหมอนทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.ข้อมูลบริบทพื้นฐาน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลหมอนทองตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบางน้ำเปรี้ยวประกอบไปด้วย 11 หมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตตำบลเต็มพื้นที่ทุกหมู่บ้าน (1,639 ครัวเรือน) ได้แก่ บ้านคลองสิบแปด บ้านหมอนทอง บ้านวัดคลองสิบแปด บ้านคลองสิบแปด บ้านสุเหร่าคลองสิบแปด บ้านบึงตาป๊อ บ้านบึงสิงโต บ้านบึงสิงคลองสิบเก้า บ้านคลองสิบเก้า บ้านหมอนทองคลองสิบเก้า บ้านปลายคลองสิบแปด และที่ทำการ อบต. ห่างจากอำเภอ 2 กม.

พื้นที่

ตำบลหมอนทองมีพื้นที่รวมทั้งมด 33,656 ไร่ หรือ 53.85 ตร.กม. พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว มีคลองชลประทาน 2 คลอง คือ คลอง 18 และคลอง 19 โดยมีบึงจำนวน 9 บึง เชื่อมระหว่างสองคลอง ได้แก่ บึงหมอนทอง ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของตำบล บึงมะกอกตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตำบล และบึงหอคอยตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของตำบล บึงสิงโต บึงง่ามกล้วย บึงวังข่อน อยู่ด้านทิศเหนือของตำบล บึงชวดบัวอยู่ด้านทิศใต้ของตำบล และบึงอ้ายเสี้ยวอยู่ทางตอนกลางของตำบล ซึ่งเหมาะสำหรับการทำการเกษตรกรรมแต่ในฤดูแล้งจะมีน้ำเค็มหนุนประมาณ 3-5 เดือน

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลสิงโตทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลบางขนาก และตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลดอนฉิมพลี และ ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

อาชีพ

อาชีพหลัก: ทำนา, ทำสวน

อาชีพเสริม: รับจ้างทั่วไป

แต่ในปัจจุบันประชากรหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำกันเป็นจำนวนมาก คิดเป็นพื้นที่การเลี้ยงประมาณ 2,700 ไร่ โดยบางแห่งไม่ได้เลี้ยงในระบบปิดซึ่งอาจเกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมในอนาคตได้ และรายได้เฉลี่ยของประชากรจะอยู่ระหว่าง 5,500-6,000 บาท/คน/ปี

2.สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจปัญหาชุมชนทุกมิติ โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลหมอนทอง ร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พบว่า บริบทตำบลหมอนทองเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีปัญหาแหล่งน้ำไม่เพียงพอทั้งต่อการดำรงชีพ และการทำเกษตรกรรม ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด ทำให้ราคาพืชผลตกต่ำ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงต่อต่อการดำรงชีพ ตลอดจนปัญหาด้านที่อยู่อาศัยมีสภาพทรุดโทรม และบางครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกิน เนื่องจากคนในชุมชนมีฐานะยากจนจึงไม่มีกำลังในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง

3.บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการแก้ไขปัญหา

จากสภาพปัญหาที่ได้สำรวจพบ สภาองค์กรชุมชนตำบลหมอนทองซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเวทีกลางรับฟังปัญหาของชุมชน เพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาของชุมชน

1.สำรวจปัญหาภายในตำบล จัดทำข้อมูลสภาพปัญหาของชุมชน ข้อมูลผู้เดือดร้อนในชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผนในการแก้ไขปัญหา ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย สาธารณสุข

2.ประชุมจัดทำแผนพัฒนา โดยนำสภาพปัญหาและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถนำไปปฏิบัติและสามารถขับเคลื่อนงานในชุมชนได้

3.การแก้ไขปัญหาตามแผนพัฒนา โดยนำแผนพัฒนาชุมชน นำมาแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยการยื่นของบประมาณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

4.บูรณาการเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี สามารถนำแผนพัฒนาชุมชนไปเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ เช่น กลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด หรือหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ

แผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ด้านสังคม - ด้านที่อยู่อาศัย - ปัญหายาเสพติด - การลักขโมย	- แก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน (โครงการบ้านพอเพียงชนบท) - ป้องกันยาเสพติดในชุมชน	พ.ศ.2562-2566	อปท/พอช/สภาองค์กรชุมชน

สภาพปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ผู้ยากไรผู้ด้อยโอกาส - สวัสดิการชุมชน - ประชาชนมีฐานะยากจน	- ป้องกันการลัก ขโมย - สำรวจผู้ตกหล่น - พัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้ยั่งยืนและมั่นคง - ส่งเสรมการพัฒนาอาชีพ		
ประชาชนเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน	จัดตั้งสถาบันการเงินของชุมชน	พ.ศ.2562-2566	ประชาชนในตำบล/สภาองค์กรชุมชน
การขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำการเกษตร	- จัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำในตำบล	พ.ศ.2562-2566	อปท/สภาองค์กรชุมชน/อบจ เกษตรอำเภอ /สิ่งแวดล้อม
ปัญหาด้านด้านเศรษฐกิจ - พืชผลการเกษตรตกต่ำ	- อบรมการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร	พ.ศ.2562-2566	กศน./พัฒนาชุมชน/เกษตรอำเภอ

4. สภาองค์กรชุมชนได้หยิบยกปัญหาใดมาสู่การแก้ไขพัฒนาคุณภาพชีวิต มีกระบวนการ ขั้นตอน การทำงานเป็นอย่างไร

จากการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชนตำบลได้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้คนในชุมชน โดยทำการเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรและหน่วยงานภาคี จัดประชุมสภาองค์กรชุมชน ขอสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ องค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมอาชีพในด้านต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูป มีการเชื่อมโยงงบประมาณในการจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพ

แนะนำกลุ่ม หมอนทองคลอง18 ผลิตภัณฑ์ปลาแดดเดียว

เนื่องจากปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาดส่งผลให้ราคาตกต่ำ ผลผลิตที่ขายไม่ได้เกิดการเน่าเสีย สภาองค์กรชุมชนตำบลหมอนทอง จึงได้ประสานการทำงานร่วมกับพัฒนาชุมชน จัดทำโครงการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ปลานิลแดดเดียว โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และพัฒนาชุมชนร่วมสนับสนุนวิทยากรมาให้องค์ความรู้ วิธีการทำการแปรรูปปลานิลแดดเดียว เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ สอนทีละขั้นตอน เพื่อถนอมอาหาร และเพิ่มมูลค่าของสินค้า โดยมีผู้สูงอายุ กลุ่มคนว่างงานในตำบลมาร่วมกิจกรรม จำนวน 50 คน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับมาประกอบเป็นอาชีพเสริม จึงเกิดการรวมกลุ่มแม่บ้านแปรรูปปลานิลแดดเดียว เมื่อปี 2561 ขึ้น โดยมีสมาชิกกลุ่มกว่า 10 คน ร่วมกันทำปลานิลแดดเดียว โดยรับปลากมาจากบ่อปลาของคนในพื้นที่ ทำสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีงานประจำอยู่แล้วจึงต้องแบ่งเวลาให้เหมาะสม จำหน่ายตามออเดอร์ที่สั่ง และ

ตลาดนัดของชุมชน ซึ่งความพิเศษของปลานิลแดดเดียวของตำบลหมอนทองนั้น คือ เนื้อปลาจะไม่แห้งเกินไป หอมอร่อยกำลังพอดี เป็นสูตรลับเฉพาะ แต่หากลูกค้าชอบแบบแห้งๆ ก็สามารถนำปลาไปตากแดดอีกได้ตามความชอบของแต่ละคน ปัจจุบันการแปรรูปปลานิลแดดเดียวสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มเฉลี่ย 300 บาท / วัน / คน

การเชื่อมโยงภาคี

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรม/การดำเนินงาน
1	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	สนับสนุนงบประมาณ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน สนับสนุนงบประมาณ โครงการบ้านพอเพียงชนบท
2	องค์การบริหารส่วนตำบลหมอนทอง	สนับสนุนการนำแผนยุทธศาสตร์ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลแหมอนทอง
3	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหมอนทอง	จุดตรวจคัดครองไวรัสโควิด 19- เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้สูงอายุ
4	พัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา	สนับสนุนแจกข้าวกล่องให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบโควิด-เยี่ยมผู้พิการ แจกข้าวสาร อาหารแห้ง
5	พัฒนาชุมชน	สนับสนุนการจัดจัดทำโครงการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ปลานิลแดดเดียว
6	ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดฉะเชิงเทรา	สนับสนุนการอบรมสร้างอาชีพทำน้ำหอม ดอกไม้ประดิษฐ์

5. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ รูปธรรมความสำเร็จ

จากการที่กลุ่มหมอนทองคลอง18 (ปลานิลแดดเดียว) เข้ารับการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนนั้น ทำให้กลุ่มได้เกิดการปรับแนวคิดการทำธุรกิจ ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มอาชีพที่ขับเคลื่อนอยู่นั้น เป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ รูปแบบร้านค้าเล็กๆ เปรียบเสมือรพ่อค้าแม่ค้า ทำมาขายไป ทำเมื่อพร้อม ยังไม่ได้พัฒนาไปถึงขั้นทำเป็นธุรกิจอย่างจริงจัง เพราะกลัวว่าทำแล้วจะขายไม่ได้ ไม่รู้จะขายที่ไหน กำลังการผลิตก็ไม่เพียงพอ แต่เมื่อมาเรียนรู้เรื่องการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ทำให้กลุ่มมีความรู้เรื่องการทำธุรกิจมากยิ่งขึ้น ทั้งจากประสบการณ์ที่พื้นที่อื่นๆ ได้มาร่วมแลกเปลี่ยน และวิทยากรที่ได้มาให้หลักคิดเรื่องการทำธุรกิจชุมชนโดยใช้หนึ่งสมองสองมือ รู้จักลำดับความคิด ลำดับแผนงานสิ่งไหนต้องทำก่อน ทำหลัง เพื่อให้กลุ่มเติบโตอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้เครื่องมือแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ในการคิดวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของสินค้า ความต้องการของลูกค้า ว่า ควรจะพัฒนาสินค้าอย่างไรบ้างเพื่อให้ตอบโจทย์ลูกค้ามากที่สุด และช่องทางการขายซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายช่องทางให้เลือก โดยที่กลุ่มไม่ต้องกังวลถึงข้อจำกัดของตนเองว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ เพราะถ้าเรามีแผนงานที่ชัดเจน จะทำให้เราสามรถเชื่อมโยงหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนงานต่างๆ ของกลุ่มได้ กลุ่มจึงได้มีแผน

ในเรื่องการจัดระบบกลุ่มองค์กร พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ โลโก้สินค้า เพื่อให้สินค้ามีความน่าเชื่อถือ น่าซื้อมากยิ่งขึ้น และทำสื่อประชาสัมพันธ์ทำเพจ เฟสบุ๊ค เพื่อเป็นช่องทางการจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่โลกออนไลน์ที่กว้างขวาง จะเป็นโอกาสให เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น กลุ่มมีโอกาสเติบโต สร้างรายได้ พัฒนาจากรายได้เสริมเป็นรายได้หลักของสมาชิกกลุ่ม และขยายผลสู่คนอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

6.ข้อค้นพบสำคัญ

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาชุมชนที่ผ่านมา ภายใต้สภาองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผ่านการประชุมจัดทำแผนพัฒนา ทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความรักความสามัคคี เกิดความเข้มแข็งในชุมชนจำนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ ขณะเดียวกันสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับการยอมรับจากชุมชน หน่วยงานภาคี องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคีต่าง ๆ เหล่านี้หนุนเสริมในพื้นที่ผ่านกิจกรรม เช่น โครงการบ้านพอเพียงชนบท การอบรมอาชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชน ฯลฯ

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอแนะ

สภาองค์กรชุมชนตำบลหมอนทองได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ผ่านมา ผ่านโครงการหลายกิจกรรม ทั้งการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ มีส่วนสำคัญในการสร้างพัฒนาอาชีพ รายได้ครัวเรือน พัฒนากลุ่มองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ชาวบ้านที่เข้าร่วมนั้นสามารถนำความรู้ไปต่อยอดในครัวเรือนและสามารถนำไปสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ ตลอดจนด้านสวัสดิการ พื้นที่มีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหมอนทอง การขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ยังติดปัญหาเรื่องบุคลากร การบริหารกองทุน การขยายฐานสมาชิก โดยแนวทางในอนาคต จะประสานให้มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารกองทุน เพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนที่มั่นคง เข้มแข็ง เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผู้ประสานงาน นางลำละ รอแมน

ตำแหน่ง ประธานกลุ่มหมอนทองคลอง18 (ปลานิลแดดเดียว)

เบอร์ติดต่อ 091-2470698

“กลุ่มไม้กวาด” ตำบลบางพูด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1.บริบทพื้นที่

แต่เดิม ตำบลบางพูดมีชื่อเรียกว่า ตำบลเชียงรากใหญ่ "บ้านคลองโกลน" อยู่ในเขตพื้นที่รวมกับตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แบ่งพื้นที่เมื่อปีใดไม่ทราบแน่ชัดและได้จัดตั้งเป็นสภาตำบลบางพูด ในระยะเวลาต่อมา ก่อนที่จะมีประกาศพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 ให้จัดตั้ง "สภาตำบลบางพูด" ขึ้นเป็น "องค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด" เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตรงกับวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 และได้มีการเลือกตั้งสรรหาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด คณะกรรมการบริหาร ตลอดจน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยตำแหน่งคัดเลือดเข้าเป็นฝ่ายสภา และฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลบางพูดครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2539 พื้นที่ปกครอง มีเนื้อที่โดยประมาณ 3.782 ตารางกิโลเมตร หรือเนื้อที่ประมาณ 3,130 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมโดยประมาณ 360 ไร่ ตามแนวเขตผังเมืองตำบลบางพูด จัดเป็นพื้นที่สีเขียว(เขตพื้นที่เกษตรกรรม) จนถึงปัจจุบันนี้ ได้มีการปรับปรุงแนวเขตผังเมืองใหม่ กำหนดให้ตำบลบางพูด เป็นพื้นที่สีชมพู (เขตชุมชน)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปทุม	อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริกไทย	อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลคลองหลวง	อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่	อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

2.สภาพปัญหาที่สำคัญของพื้นที่

ปัจจุบันพื้นที่ตำบลบางพูด ได้มีการปรับปรุงแนวเขตผังเมืองใหม่ กำหนดให้ตำบลบางพูด เป็นพื้นที่สีชมพู (เขตชุมชน) จากเดิมจัดเป็นพื้นที่สีเขียว (เขตพื้นที่เกษตรกรรม) จึงทำให้มีการขยายตัวของเมืองทำให้พื้นที่เกษตรดั้งเดิมได้ถูกปรับเปลี่ยนสภาพไปทำอย่างอื่นมากขึ้น เช่น บ้านจัดสรร โกดังเก็บของ ทำให้เกษตรกรดั้งเดิมได้รับผลกระทบจากการปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ในส่วนของด้านประเพณีวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบต่อการขยายตัวของเมืองคือการเข้ามาของคนต่างถิ่น คนเหล่านี้ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่ดั้งเดิมที่มีอยู่และคนรุ่นใหม่ภายในตำบลก็ยังคงไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีดั้งเดิมเพราะไม่ร่วมสมัยนิยม จึงทำให้อาจเกิดการเลือนหายไปจากพื้นที่ได้ ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชนยังมีน้อย และคนบางกลุ่มก็ยังเกิดปัญหาเรื่องการว่างงาน ไม่มีอาชีพทำเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

3.สภาองค์กรชุมชนมีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากสถานการณ์ข้างต้นที่กล่าวมาปัญหาที่ตำบลประสบ สภาองค์กรชุมชนตำบลบางพูด ซึ่งเป็นเวทีกลางในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น จึงจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาภายในตำบลจัดทำข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนท้องถิ่น การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา พัฒนางานในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
2. ประชุมจัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยนำสภาพปัญหา ข้อมูลตำบลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาภายในตำบล เพื่อให้ชุมชนมีแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปปฏิบัติและการสร้างรูปธรรมความสำเร็จจากการขับเคลื่อนงานได้
3. การแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชน โดยนำแผนพัฒนาชุมชน มาสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการจัดเวทีนำเสนอแผนพัฒนาฯ ต่อหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมได้อย่างสมดุล
4. บูรณาการและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี โดยมีการเชื่อมโยงการทำงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในกลุ่มระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีการบูรณาการร่วมกัน กับหน่วยงานภาคี
5. ติดตามสรุปผลการดำเนินงาน โดยสภาองค์กรชุมชนได้จัดกลไกการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายใต้การแก้ไขปัญหาโดยสภาองค์กรชุมชน และการเชื่อมโยงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

4.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

จากการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบลได้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้คนในชุมชน โดยทำการเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรและหน่วยงานภาคี จัดประชุมสภาองค์กรชุมชน ขอสนับสนุนงบประมาณ และส่งเสริมอาชีพในด้านต่าง ๆ มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูป มีการเชื่อมโยงงบประมาณในการจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพโดยใช้ภูมิปัญญาภายในท้องถิ่นเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ในชุมชนและลดการซื้อจากภายนอก ใช้การพึ่งตนเองเป็นหลักในการดำรงชีวิตและครอบครัว พร้อมทั้งยังฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเพื่อรักษา สืบสานให้คงอยู่สืบไป

แนะนำกลุ่มองค์กรชุมชน

คุณ สวาท โต๊ะทอง หนึ่งในสมาชิกกลุ่มไม้กวาด ตำบลบางพูด กล่าวว่า กลุ่มไม้กวาด ตำบลบางพูด นั้นก่อตั้งขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนนั้นมีรายได้เสริมจากการใช้เวลาว่างนั้นให้เป็นประโยชน์ สร้างอาชีพให้กับคนที่ว่างงาน สร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 15 คน

แต่เดิม กลุ่มไม้กวาด ตำบลบางพูด นั้นเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน จนถึงวันนี้สามารถประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มกัน เนื่องจากสามารถผลิตไม้กวาดทางมะพร้าวได้เป็นอย่างดีทำให้ลูกค้าเข้ามารับถึงที่ผลิตโดยไม่ต้องไปตระเวนขาย และก็ได้มีศูนย์เรียนรู้การทำไม้กวาดทางมะพร้าวและการสานตะกร้า จึงได้มองเห็นความสำคัญของการหารายได้เข้าสู่ชุมชนทำให้เรื่องการทำไม้กวาดกลายเป็นอาชีพหลัก และเป็นอาชีพเสริมของหลายครอบครัว สร้างรายได้ให้กับตนเอง เป็นอาชีพที่ทำรายได้ตลอดทั้งปี

การเชื่อมโยงภาคีโดยรวม

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน	งบประมาณ	ผู้รับประโยชน์จากโครงการ
1	กลุ่มอาชีพขนมไทย	อบต.บางพูด	10,000	คนในชุมชน
2	อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี (รำพาข้าวสาร กลุ่มกลองยาว)	อบต.บางพูด	10,000	คนในชุมชน
3	ผู้สูงอายุสุขภาพดี	รพ.สต./อบต.	40,000	ผู้สูงอายุในชุมชน
4	โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพทำไม้กวาดทางมะพร้าวและไม้กวาดดอกหญ้า	อบต.บางพูด	10,000	คนในชุมชน
5	โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้สด	อบต.บางพูด	5,000	คนในชุมชน

5.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น/ผลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ/รูปธรรมความสำเร็จ

สภาองค์กรชุมชรตำบลบางพูดได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด สนับสนุน วิทยากร และ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดฝึกอบรม ซึ่งในการอบรมนั้น จะถ่ายทอดองค์ความรู้ตั้งแต่ กระบวนการผลิต การแปรรูป ร่วมไปถึงการจำหน่าย ซึ่งหลังการจัดโครงการนั้น ได้ดำเนินการติดตามผล พบว่า จากการที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมอบรมนั้นมีหลายครัวเรือนที่สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในครัวเรือน สร้างรายได้ สร้างอาชีพเสริมได้อีกด้วย ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กลุ่มไม้กวาดตำบลบางพูดถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่ม เนื่องจากสามารถผลิตไม้กวาดทางมะพร้าวได้เป็นอย่างดีทำให้ลูกค้าเข้ามารับถึงที่ผลิตโดยไม่ต้องไปตระเวนขาย ต่อมาจึงได้พัฒนาศูนย์เรียนรู้การทำไม้กวาดทางมะพร้าวและการสานตะกร้า เพื่อขยายองค์ความรู้ให้กับคนอื่นๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษา ซึ่งในปี 2564 กลุ่มไม้กวาด ได้เป็นผู้แทนของตำบลบางพูดเข้ามาร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ทำให้ได้ความรู้เรื่องการทำธุรกิจ เกิดการปรับแนวคิดในเรื่องการหาตลาดจำหน่ายสินค้า ซึ่งที่ผ่านมา กลุ่มมีพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เป็นหน้าร้านจำหน่ายซึ่งเป็นช่องทางหลัก ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้น้อย อีกทั้งไม้กวาดยังเป็นสินค้าที่ใช้ได้นานไม่จำเป็นต้องซื้อบ่อย ยิ่งทำให้ขายค่อนข้างยาก ขายได้ในกลุ่มลูกค้าเดิมโดยส่วนใหญ่ แต่เมื่อมาอบรมการจัดทำแผนธุรกิจ ได้วิเคราะห์ช่องทางการจำหน่าย ทำให้เห็นโอกาสในการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค, ไลน์, Shoppy, Lazada เป็นต้น และนี่อาจจะเป็นช่องทางหารายได้ช่องทางหลักในยุคนี้ ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายมากขึ้น และถึงแม้ว่าสมาชิกกลุ่มจะมีข้อจำกัดเรื่องการใช้ออนไลน์ ซึ่งเครื่องมือแผนธุรกิจก็ได้สอนให้วิเคราะห์เจาะลึกไปอีกว่า กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา นั้นกิจกรรมไหนที่ทำเองได้ กิจกรรมไหนที่ต้องร่วมกับหน่วยงาน และกิจกรรมไหนที่ให้หน่วยงานสนับสนุน นั่นทำให้กลุ่มรู้สึกว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสามารถทำได้ โดยเรื่องไหนที่กลุ่มไม่มีกำลังเพียงพอ สามารถประสานหน่วยงานเข้ามาร่วมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ดังเช่น เรื่องการทำสื่อออนไลน์ การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ซึ่งจะช่วยทำให้ธุรกิจชุมชนสามารถเติบโตสร้างความยั่งยืน สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนโดยมีหน่วยงานเข้ามาหนุนเสริมให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

6.ข้อค้นพบสำคัญ

การแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา ภายใต้สภาองค์กรชุมชนส่งผลชุมชนมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผ่านการเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความรัก ความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพเสริม ขณะเดียวกันสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน หน่วยงานภาคี องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคีหน่วยงานหนุนเสริมในพื้นที่ผ่านกิจกรรมการต่อยอด เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

7.แนวทางพัฒนาและข้อเสนอ

สภาองค์กรชุมชนตำบลบางพูดได้ดำเนินการแกไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมากิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งการพัฒนาอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี มีส่วนสำคัญในการสร้างการพัฒนาอาชีพ รายได้ครัวเรือน พัฒนากลุ่มองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เกิดองค์ความรู้ไปต่อยอดในครัวเรือนและสามารถนำไปสร้างรายได้ สร้างอาชีพเสริม ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสภาองค์กรชุมชนมีแผนติดตามการดำเนินการต่าง ๆ และขยายผลต่อไป เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้ให้ข้อมูล นายพีระพงษ์ สุขท้วม
ตำแหน่ง ผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลบางพูด
เบอร์ติดต่อ095-933-7887

แผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนม่วงกลวง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ในสมัยก่อนมีชาวบ้านจากเกาะภูเก็ตอพยพหนีสงครามมาทางเรือมาขึ้นบกที่อำเภอกะเปอร์ ตรงบริเวณที่เป็นตำบลกะเปอร์ในปัจจุบัน และได้อพยพโดยการเดินเท้าเพื่อหาที่ทำกินใหม่ ได้เดินมาบริเวณต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นต้นมะม่วง มีลำต้นกลวง เมื่อเห็นว่าเป็นสถานที่ที่เหมาะสม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและในน้ำ จึงได้ตั้งหลักแหล่งขึ้น ต่อมาในภายหลังมีสมัครพรรคพวกมาอยู่เพิ่มมากขึ้น จึงเรียกที่อยู่ใหม่ว่า “บ้านม่วงกลวง” ต่อมามีจำนวนผู้มาอาศัยมากขึ้นจนสามารถจัดตั้งเป็นตำบลได้ จึงให้ชื่อตำบลนี้ว่า “ตำบลม่วงกลวง” จนกระทั่งปัจจุบันนี้ มีประชากรรวม ณ ปัจจุบัน 5,433 คน โดยนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 70 และศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 30

ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง เป็นตำบลหนึ่งในห้าตำบลของอำเภอกะเปอร์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอกะเปอร์ ห่างจากตัวอำเภอกะเปอร์ประมาณ 7 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดระนองประมาณ 45 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือ ติดกับตำบลเกาะพยาม และตำบลราชกรูด อำเภอเมือง ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบางหิน อำเภอกะเปอร์ และตำบลนาคา อำเภอสุขสำราญ ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ และทิศตะวันตก ติดกับเขตชายแดนไทย-พม่า (ทะเลอันดามัน) มีพื้นที่ประมาณ 56.24 ตารางกิโลเมตร หรือโดยเฉลี่ย 35,150 ไร่ แยกเป็น

หมู่ที่ 1 บ้านม่วงกลวง	มีพื้นที่ 11,200 ไร่
หมู่ที่ 2 บ้านบางเบน	มีพื้นที่ 8,200 ไร่
หมู่ที่ 3 บ้านสำนัก	มีพื้นที่ 9,200 ไร่
หมู่ที่ 4 บ้านอ่าวเคย	มีพื้นที่ 6,500 ไร่

ทั้งนี้ ตำบลม่วงกลวงเป็นพื้นที่มีลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันออก ไปทางทิศตะวันตกสู่ทะเลอันดามัน และมีสภาพเป็นป่าชายเลน เป็นพื้นที่ราบประมาณร้อยละ 45 เป็นเทือกเขาประมาณ ร้อยละ 25 และเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด ทิศตะวันตก ติดกับทะเลอันดามัน คนในพื้นที่จึงอาชีพหลักในการ ทำสวน ทำไร่ ประมง และอาชีพเสริม คือ ค้าขาย เลี้ยงสัตว์

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเดือนละประมาณ 10,500 บาท ปีละประมาณ 126,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน

ครัวเรือนละ 6,595 บาทต่อเดือน และเฉลี่ยต่อปีครัวเรือนละ 79,140 บาท หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งในระบบ และนอกระบบเฉลี่ยครัวเรือนละ 3,500 บาท โดยเป็นการกู้ยืมจากสถาบันการเงินตามหลักศาสนา ซึ่งมีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน 2,000 บาทต่อเดือน และประมาณ 24,000 บาท

ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของท้องถิ่นซึ่งเป็นรายได้กับคนในชุมชน ได้แก่ ประมงพื้นบ้าน การเลี้ยงปูนิ่ม การผูกปูดำ การเลี้ยงปลากระชัง การจับปูดำ (การทำลอบ) การเก็บหอยชักตีน การตกหมึก การจับกุ้งเคย การจับหอยติบ (คล้ายหอยนางรม) และการเลี้ยงหอยนางรม หัตถกรรมการเย็บใบจาก (มุงหลังคา) ซึ่งต้นจากที่มีขึ้นอยู่ทั่วไปตามป่าชายเลน เป็นวัตถุดิบท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชน และภูมิปัญญาการเย็บใบจากที่มีการสืบทอดมา ในปัจจุบันกลายเป็นภูมิปัญญาที่น่าสนใจของชุมชน รวมทั้งชุมชนมุสลิม ที่มีอาชีพในการทำประมงเป็นหลัก เช่น อวนปูนิ่ม อวนปลาหมึก อวนปูม้า อวนปลาทะเลต่างๆ วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมแปรรูปอาหารทะเลบ้านม่วงกลวง ชุมชนได้มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ผลิตผลิตภัณฑ์กะปิของชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวและร้านค้าต่างๆ เป็นกะปิที่ได้รับมาตรฐาน และปลอดภัย

<u>ศักยภาพของตำบล</u>

สภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง ได้ร่วมกันจัดกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของทุนชุมชนที่ส่งกระทบในมิติของอาชีพ และรายได้ รวมทั้งด้านอื่นๆ พบว่า **ชุมชนมีจุดแข็งที่สำคัญ** คือ

1. มีผู้นำและกลุ่มฯที่เข้มแข็ง (สมาชิกแกนนำภายในกลุ่มฯ มีบทบาทในการขับเคลื่อนเป็นหลัก)
2. มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ (ป่าชายเลน หาดทราย)
3. กิจกรรมท่องเที่ยวมีความโดดเด่น (กิจกรรมทางทะเล)
4. มีการจัดสรรเงินจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ากองกลาง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสาธารณประโยชน์
5. มีความโปร่งใสในการจัดการรายได้

จุดอ่อนที่ชุมชนยังขาด คือ

1. ขาดงบประมาณภายในกลุ่มชุมชน
2. ชุมชนขาดทักษะในด้านการนำเสนองาน การประชาสัมพันธ์งานที่เป็นเรื่องปกติของคนในชุมชนให้เป็นที่

น่าสนใจ เนื่องจากสมาชิกในชุมชนเห็นว่า เป็นเรื่องที่คนในชุมชนประสบพบเจอเป็นปกติ จนมองข้ามศักยภาพเหล่านั้นไป รวมทั้งการสื่อสารภายในให้เกิดการเชื่อมโยงกัน ทำให้การบูรณาการไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ในระยะเริ่มต้น

3. เอกสารสิทธิ การใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อชุมชนยังไม่ชัดเจน (ความมั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย)

4. คนในชุมชนยังมีจิตอาสาจำนวนน้อย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวัฒนธรรม ชุมชนมองว่าตัวชุมชนไม่ได้มีความโดดเด่นด้านนี้ แต่ก็สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาได้ เช่น ประเพณีการสุนัด

6. ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดการทบทวนข้อมูลและการตรวจสอบความถูกต้อง

7. มีขยะที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

8. สมาชิกในชุมชนขาดเทคนิคการสื่อความหมาย

9. ขาดป้ายสื่อความหมายในฐานเรียนรู้ของชุมชน

10 จุดพักนักท่องเที่ยวบริเวณท่าเรือมีสภาพชำรุด

11. บันไดลงท่าเทียบเรือมีความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

12. ห้องน้ำบริเวณท่าเรือไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว

13. ขาดองค์ความรู้ด้านการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางน้ำ

14. ฐานเรียนรู้กระชังชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

15. ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีศักยภาพ แต่จำนวนการผลิตยังไม่สามารถทำในเชิงพาณิชย์

โอกาสที่หนุนเสริมการดำเนินงานของชุมชน คือ

1. ชุมชนตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวหลัก อาทิ แหล่งลำธารธรรมชาติในการสัมผัสต้นพลับพลึงธาร ซึ่งเป็นพืช พื้นถิ่น แนวชายหาดที่ยังคงความสงบและธรรมชาติที่สมบูรณ์ รวมทั้งการทำประมงพื้นบ้านบนวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

2. ชุมชนอยู่ใกล้สนามบิน

3. นโยบายการส่งเสริมท่องเที่ยวชุมชนจากภาครัฐ

อุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามแผนธุรกิจชุมชน คือ

1. ขาดงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2. การทำงานของหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง มีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ต่อเนื่อง ข้อนี้เป็นปัจจัยภายนอก เพราะเป็นหน่วยงานเข้ามาแต่ไม่ต่อเนื่อง ถ้าเป็นจุดอ่อนภายในของชุมชน จะเป็นเรื่อง “คนในชุมชนยังขาดความรู้ และทักษะด้านการประชาสัมพันธ์” หรือเปล่าคะ อันนี้พี่ไม่แน่ใจ ลองวิเคราะห์ดูอีกทีนะ

3. การทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น ปัญหาการใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งเป็นแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในช่วงต้นไม่ได้มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการทำข้อตกลงเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันตามวัตถุประสงค์

4. มีการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาจากหน่วยงานรัฐบางหน่วยงาน อาทิ การนำแผนในระดับพื้นที่สู่การเชื่อมโยงในระดับนโยบายขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากแนวนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐขึ้นอยู่กับนโยบายหลัก ซึ่งถ้าการดำเนินงานตามบริบทชุมชนไม่สามารถตอบแผนงานตัวชี้วัดดังกล่าวของหน่วยงานได้

การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่ลงมาในชุมชน มักจะมีลักษณะเป็นการตอบงานตามภารกิจ ไม่ตอบสนองเป้าหมายของชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนบางส่วนคาดหวังเพียงการทำกิจกรรมเพื่อตอบกิจกรรม ไม่เกิดความยั่งยืน เป็นไปในลักษณะสงเคราะห์ ซึ่งชุมชนกำลังแก้ปัญหาโดยเครื่องมือการกำหนดตัวชี้วัดร่วมระดับชุมชนร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นทางเพื่อการแก้ไขปัญหา พัฒนาที่ตรงจุด

<u>เป้าหมายสู่แผนการพัฒนาระดับตำบล และสิ่งที่ชุมชนได้รับ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนและภาคีร่วมในแต่ละประเด็นงาน</u>

สภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง ได้นำผลการวิเคราะห์ศักยภาพข้างต้น มาประมวลภายใต้การบูรณาการให้ครอบคลุมทุกมิติที่มีในตำบล ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อการจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบล หรือแผนการแก้ไขปัญหาของตำบลต่อไปได้ ซึ่งมี **วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่สำคัญ คือ “การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยการจัดการทรัพยากรนำไปสู่การกระจายรายได้ เพื่อสร้างความสามัคคีของชุมชนและเป็นมิตรกับผู้มาเยือน”** มีการวางพันธกิจ และเป้าหมายที่สำคัญร่วมกันของคนในชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่ความสามัคคี การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญของบุคลากรภายในกลุ่ม ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนในท้องถิ่น

ซึ่งเมื่อดำเนินการตามพันธกิจดังกล่าว ชุมชนมีความคาดหวังว่ากิจกรรมในระบบธุรกิจของชุมชน จะสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในทุกมิติมากกว่าอาชีพ รายได้ อาทิ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น เยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ประเด็นวิเคราะห์	ศักยภาพ (ใส่เครื่องหมาย ✓ในช่อง)			ระดับความต้องการ (ใส่เครื่องหมาย ✓ในช่อง)			ความต้องการ / สิ่งที่ต้องทำ
	มีศักยภาพสูงไม่จำเป็นต้องสนับสนุน	มีศักยภาพสามารถพัฒนาต่อยอดเองได้	ต้องการรับการสนับสนุนเพิ่ม	ด่วนที่สุด (62)	ด่วน (63)	ปกติ (64)	
เป้าประสงค์ 2.2 การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ		✓		✓			- จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน
เป้าประสงค์ 2.3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว			✓		✓		- ส่งเสริมกลุ่มฯ เรื่องภาคีเครือข่ายสำหรับเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายของสินค้าชุมชน
เป้าประสงค์ 2.4 สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ	✓			✓			- จัดทำข้อตกลงในการควบคุมการใช้แรงงานเด็ก และการค้าประเวณี
ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน							
เป้าประสงค์ 3.1 ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ			✓	✓	✓		- รวบรวมข้อมูล เช่น การสืบค้นเรื่องราวของชุมชนจากปราชญ์ชาวบ้าน และถอดองค์ความรู้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

Activate Windows

เมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 สภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง จึงได้ตกผลึกแผนพัฒนาระดับตำบลว่าด้วยการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน **ร่วมกับภาคี เครือข่ายคลัสเตอร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 3 ตำบลหลัก ประกอบด้วย ตำบลม่วงกลวง ตำบลนาคา และตำบลกำพวน** ซึ่งประกอบด้วยแผนงานสำคัญ และผลที่ตกถึงคนในชุมชน ซึ่งเป็นแผนการเชื่อมโยงและบูรณาการกับหน่วยงานภาคีทั้ง 3 คลัสเตอร์ (ท่องเที่ยวโดยชุมชน เกษตรอินทรีย์ การแปรรูป-ตลาด) **ซึ่งเป็นการขยายผลจากมิติด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สู่คลัสเตอร์อื่นๆที่ทับซ้อนร่วมกัน** ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก

1. แผนงานการสร้างการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สิ่งที่ชุมชนได้รับ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่สมาชิกในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2. แผนงานการพัฒนาการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สิ่งที่ชุมชนได้รับ เป็นการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาทักษะด้านการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งการจัดทำคู่มือ (Booklet) แนะนำกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านระบบข้อมูล โดยมีสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร-ระนอง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

3. แผนงานการยกระดับตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สิ่งที่ชุมชนได้รับ เป็นการส่งเสริมช่องทางการขายกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่กลุ่มผู้ประกอบการ และสร้างมิติสัมพันธ์ร่วมระหว่างภาคชุมชนกับภาคเอกชน โดยมีสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร-ระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

1. แผนงานการส่งเสริมอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง

สิ่งที่ชุมชนได้รับ คนในชุมชนมีอาชีพที่มีความสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 9 (กะเปอร์) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกะเปอร์ กรมเจ้าท่า กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานร่วม

2. แผนงานการพัฒนาสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ได้รับการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว และการร่วมออกแบบบรรจุภัณฑ์กับชุมชน โดยมี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง บริษัท ประชารัฐรักสามัคคีระนอง (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด เป็นหน่วยงานร่วม

3. แผนงานการส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนมากขึ้น รวมทั้งการยกระดับรูปแบบการจำหน่ายสินค้าในลักษณะต่างๆ อาทิ การขายสินค้าในระบบออนไลน์ เป็นต้น โดยมี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง บริษัท ประชารัฐรักสามัคคีระนอง (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด เป็นหน่วยงานร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

1. แผนงานการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ชุมชนสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน อาหารถิ่น ฯลฯ ชุมชนสามารถมีองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน ที่ได้มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

1. แผนงานการรวบรวมองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งที่ชุมชนได้รับ การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เป็นปัจจุบัน ชุมชนมีองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีสถานีพัฒนาทรัพยากร ป่าชายเลนที่ 9 (กะเปอร์) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

2. แผนงานการบริหารจัดการขยะที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว Low Carbon การลดใช้พลาสติกในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. แผนงานการพัฒนาทักษะนักสื่อความหมายท้องถิ่น

สิ่งที่ชุมชนได้รับ มีการอบรมเสริมสร้างความเข้าใจเทคนิคการสื่อความหมาย ซึ่งสมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในการเป็นนักสื่อความหมายที่ดี การบริการที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยมีวิทยาลัยชุมชนระนอง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

2. แผนงานการจัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายที่เพียงพอ ตรงตามอัตลักษณ์ผ่านข้อมูลในระดับชุมชน และสอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชน โดยมีวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงกลวง เป็นหน่วยงานร่วม

3. แผนงานการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยมีวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง เป็นภาคีร่วม

4. แผนงานการจัดทำป้ายบอกทางสัญจรทางทะเล

สิ่งที่ชุมชนได้รับ แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำของชุมชน มีการจัดทำสัญลักษณ์ในการจราจรที่มีความปลอดภัยต่อการสัญจรของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยมีสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 9 (กะเปอร์) เป็นหน่วยงานร่วม

5. แผนงานการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

สิ่งที่ชุมชนได้รับ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง เป็นหน่วยงานร่วม

6. แผนงานการอบรมความปลอดภัยด้านกิจกรรมทางทะเล

สิ่งที่ชุมชนได้รับ สมาชิกมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาลและแผนรองรับกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทาง และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัย โดยมีกู้ภัยกะเปอร์ สถานีตำรวจภูธรกะเปอร์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานร่วม

7. แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว

สิ่งที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีส่วนร่วมในการขอใช้ไฟฟ้า ณ ศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และชุมชนมีความพร้อมและความถูกต้องเกี่ยวกับพื้นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยมีวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตำบลม่วงกลวง เป็นหน่วยงานร่วม

<u>รูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ในมิติของกลไกในระดับพื้นที่ และกลุ่มคลัสเตอร์</u>

สภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง ใช้ระบบการวางกลไกร่วมในระดับชุมชน และการโยงพื้นที่เครือข่ายใกล้เคียงมาร่วมดำเนินการ และจัดทำแผนธุรกิจชุมชนร่วมกัน ประกอบด้วย ตำบลม่วงกลวง (ตำบลหลัก) และตำบลนาคา ตำบลกำพวน (เป็นตำบลขยาย) โดยมีเป้าหมายสำคัญในการผนึกกำลังเพื่อใช้เครื่องมือได้ประเด็นคลัสเตอร์ท่องเที่ยว ขยายผลสู่การฟื้นฟู และพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ในระยะต่อไป ซึ่งประกอบด้วย กลไกโครงสร้างการทำงาน ประกอบด้วย

ลำดับ	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง	ตัวแทนกลุ่มต่างๆ
1.	นายปรีชา หัสจักร์	ประธานฯ	ศูนย์เรียนรู้ตำบลม่วงกลวง
2.	นายรังสิมันต์ หวันร่าหมาน	รองประธานฯ	ผู้จัดการโครงการฯ คลองลัดโนด
3.	นายสมศักดิ์ เสบสบาย	รองประธานฯ	ประธานสภาองค์กรชุมชน
4.	นายดน นิ่งราวี	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่มกระชังชุมชน
5.	นายเอกชัย หวันร่าหมาน	กรรมการ	ตัวแทนผู้ดูแลศูนย์เรียนรู้
6.	นายกิตติพงษ์ คงสุด	กรรมการและเหรัญญิก	ตัวแทนกลุ่มเรือพรีส
7.	นายห่าเสพ หลงติ้ง	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่มกิจกรรมปาชายเลน
8.	นางสุวรรณี รอดคง	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่มแม่ครัว
9.	นายรังสฤษฏ์ หวันร่าหมาน	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่ม ฟาร์มสเตย์
10.	นายดนมานาฟ หัสจักร	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่มเรือ 3 เกาะ
11.	นายวิรัช พรหมจิตร	กรรมการ	ตัวแทนกลุ่มกิจกรรมเรือลาก
12.	นายสมชาย หัสจักร	กรรมการและเลขานุการ	ประธานกลุ่มแปรรูปอาหารทะเล
13.	นายนุกูล หอสง่า	ที่ปรึกษา	ผู้นำชุมชน / สมาชิก.อบต.

ทั้งนี้ ชุมชนมีการวางข้อตกลงร่วม รวมทั้งในมิติของการบริหารจัดการรายได้ เพื่อส่งกลับสู่ในระดับหมู่บ้านอย่างทั่วถึง ภายใต้ผลกำไรที่เกิดขึ้น และวางระบบการกระจายรายได้ เช่น การวางแหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินทรัพย์สิน เงินที่กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน หาได้ ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาท รวมถึงภารกิจหน้าที่ในด้านต่างๆ เช่น บริหารงานศูนย์เรียนรู้ฯ /ประสานงาน/การตลาด ดูแลกระชังชุมชน/ระดมหุ้น/ดูแลกองทุนรวม จัดคิวเรือ/ดูแลนักท่องเที่ยว/การเงิน ดูแลแปลงเพาะต้นกล้า และดูแลพื้นที่บนกระชัง ดูแลงานเอกสาร ประสานงานภาครัฐ เป็นต้น **ซึ่งสิ่งที่ชุมชนได้รับอย่างเป็นรูปธรรม คือการกระจายรายได้คืนสู่ชุมชนผ่านการมีส่วนร่วม และวางแผนร่วมกันทุกมิติ**

<u>บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน</u>

สภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง ได้ดำเนินการถอดบทเรียน ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้งานของชุมชนสำเร็จ เทคนิคในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ความร่วมมือของกลุ่มองค์กรชุมชน และการเห็นทิศทางร่วมกัน ส่วนข้อผิดพลาด หรือความล้มเหลว รวมถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน คือ การสร้างความเข้าใจกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องเชิงนโยบาย และการสร้างกลยุทธ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับชุมชน ภายใต้การมองในมุมของข้อจำกัดในแต่ละภาคส่วน และนำมาปรับใช้ นำมาออกเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ในอีก 3-5 ปี ดังนี้

1. จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. จัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการบริหาร จัดการทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี วัฒนธรรมและจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว
3. จัดทำข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวและควรแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนการมาเยือน
4. เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ในชุมชนเป็นประจำทุกปี พร้อมทำความเข้าใจเรื่องหลักเกณฑ์การเป็นสมาชิกกลุ่มให้เข้าใจทั่วถึงกัน

ข้อ 3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
ข้อ 4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน
4.1 เป็นแหล่งบริการการท่องเที่ยวครบวงจร
4.2 เพื่อให้บริการสินค้าและ บริการแก่สมาชิก
4.3 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
4.3.1 เป็นคนมีความสัตย์
4.3.2 เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
4.3.3 เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
4.3.4 เป็นคนรู้จักสามัคคี
4.4 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
4.4.1 เป็นคนเก่งเรียน ไฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ
4.4.2 เป็นคนเก่งงาน คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
4.4.3 เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
4.4.4 เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน
ข้อ 5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินทรัพย์สิน ดังนี้
5.1 เงินที่กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน หาได้
5.2 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน
5.3 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาท
ข้อ 6. คุณสมบัติของสมาชิก
6.1 เป็นผู้ที่มีใจรักในการท่องเที่ยว
6.2 เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน
6.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน
ข้อ 7. การสมัครเป็นสมาชิก
7.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิก
7.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิก

5. ควรมีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ควรมีภาคีเครือข่ายด้านการตลาดและการวางแผนทางด้านการตลาดที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน
6. เก็บรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนในพื้นที่ จัดทำปฏิทินชุมชนท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ชุมชน
7. จัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
8. สร้างเครือข่ายเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มฯ
9. ส่งเสริมเรื่องการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว (Zoning) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลม่วงกลวง

ปัจจุบันตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ยังมีการดำเนินการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหลัก มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวครบวงจรโดยชุมชนเป็นผู้บริหารบริการการท่องเที่ยว (การดำน้ำ,การเดินป่า,เรือนำเที่ยว,ตกปลา,การเลี้ยงปลา/ปูนิ่มในกระชัง,พายเรือชมป่าชายเลน,และท่องเที่ยววนเกษตร) เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมภายในกลุ่มชุมชน โดยชุมชนมีอาชีพหลักคือการประมงและการค้าขาย ชุมชนตำบลม่วงกลวงได้นำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (Community Business Model Canvas) ที่ผ่านกระบวนการอบรมอย่างเข้มข้นจากงบประมาณด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ มาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมของตำบล และได้นำแผนการดำเนินงาน Operation Plan มาวางแผนกิจกรรมการดำเนินธุรกิจชุมชนตำบลม่วงกลวง โดยกำหนดระยะเวลา 3 ปี และพัฒนาไปเรื่อยๆอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยทางตำบลม่วงกลวงมีแนวทางการทำงานไว้ โดยให้ความสำคัญของการแผนงานไว้ดังนี้

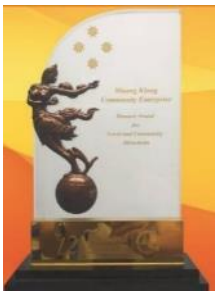
1. ช่วยลดการสูญเสียจากการทำงานซ้ำซ้อน เนื่องจากตำบลมีแผนธุรกิจหลักคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังมีกิจกรรมรองทั้งด้านการประมง การแปรรูป และการทำตลาดออนไลน์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของตำบลม่วงกลาง การนำแผนธุรกิจ CBMC มาใช้ สามารถลดภาระการซ้ำซ้อนของงานรวมเข้าเป็นเรื่องเดียวกันได้
2. ทำให้มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานที่แน่นอน และมีนโยบายที่ชัดเจน ตำบลม่วงกลางสร้างจุดยืนของตัวเองโดยการสร้างตำบลให้เป็นพื้นที่จัดการตัวเองได้มากกว่าการรองบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานหรือภาครัฐ
3. ชวยให้สมาชิกกลุ่มและชาวบ้านสามารถเตรียมรับสถานการณที่ไมแน่นอน และความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนป้องกันการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่มหรือตำบล

4. การวางแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารของผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ดำเนินงานประสบ ผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว ประหยัดเวลาและทรัพยากร
5. การวางแผนจะช่วยให้เกิดการสานสัมพันธ์ภายในองค์กรระดับตำบลและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและสามารถตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได

รางวัลจากความสำเร็จที่ได้รับ

1. รางวัลยอดเยี่ยมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกรมการท่องเที่ยว
2. รางวัลกินรีท่องเที่ยว จังหวัดระนอง
3. รางวัลดาตาร์อวอด ของ อพท
4. รางวัลสุดยอดSME จาก สสว 3 ปีซ้อน

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคหลักของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวม่วงกลวง คือ ปัญหาวิกฤตสถานการณ์โควิด 19 ที่ส่งผลกระทบ 100 เปอร์เซ็นแก่การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลม่วงกลวง ผลกระทบที่รุนแรงคือการปิดการท่องเที่ยว ไม่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยว และรับนักท่องเที่ยวเข้ามาพักในชุมชน ชาวบ้านขาดรายได้ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนตำบลม่วงกลวง แต่ทางชุมชนพลิกวิกฤติเหล่านี้ให้เป็นโอกาสได้ หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของดรคโคโรน่าไวรัสหรือโควิด 19 ทำให้คนทุกท้องที่อยู่บ้านเพื่อป้องกันการระบาด การบริโภคอาหารที่สามารถทำเองได้ในครัวเรือนจึงเกิดขึ้นมากกว่าสถานการณ์ปกติ ชุมชนตำบลม่วงกลวงที่มีอาชีพประมงซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมสามารถนำสินค้าจากการทำประมงขายแก่คนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงได้ ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการทำประมงมากขึ้นกว่าเดิม มีพ่อค้าและแม่ค้าคนกลางเข้ามาซื้อวัตถุดิบจากชาวประมงเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ตำบลม่วงกลวงรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ เป็นการแก้ปัญหาจากการวางแผนการทำงานที่ออกแบบไว้จากแผน CBMC 9ข้อ5ช่อง เพื่อรองรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตอย่างไม่ทันตั้งตัวได้

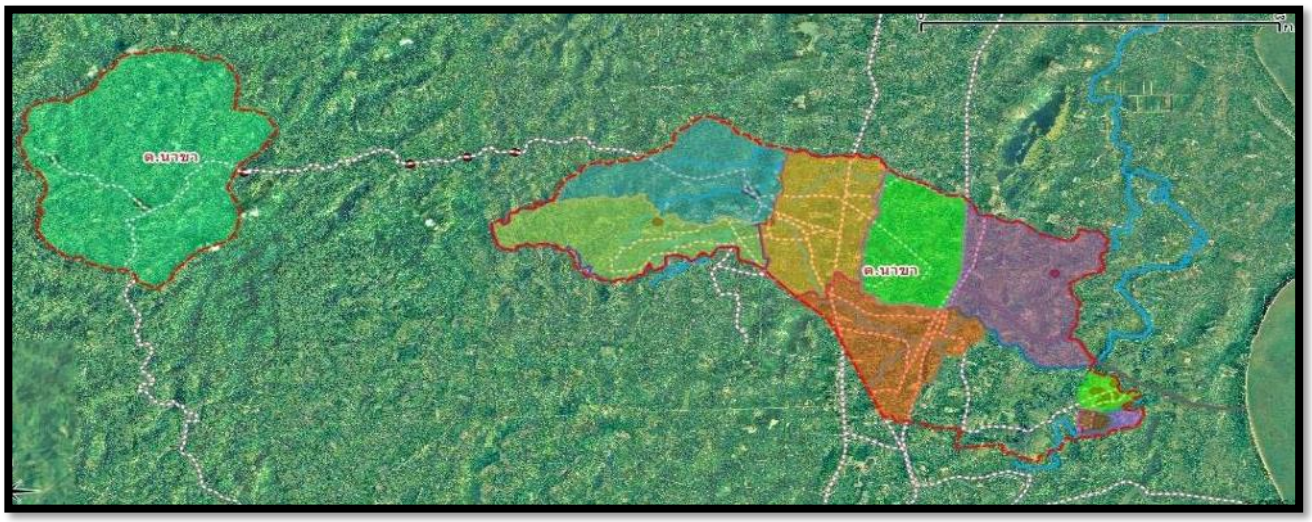

นายสมศักดิ์ เสบสบาย
ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลม่วงกลวง
081-7474455

นายปรีชา หัสจักร์
ประธานฯ ศูนย์เรียนรู้ตำบลม่วงกลวง
087-8857965

เกษตรอินทรีย์สู่ความยั่งยืน ตำบลนาขา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ตำบลนาขาเป็นตำบลหนึ่งใน 13 ตำบลของอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ห่างจากที่ว่าการอำเภอหลังสวน ไปทางทิศเหนือระยะทางประมาณ 13.50 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 81.403 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 50,678.875 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 23,133 ไร่ มีหมู่บ้านในการปกครอง มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยนุ้ย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อคุณ หมู่ที่ 2 บ้านบ่อโค หมู่ที่ 3 บ้านวัดใหม่นพคุณ หมู่ที่ 4 บ้านหนองโหรน หมู่ที่ 5 บ้านดอนตาผล หมู่ที่ 6 บ้านหนองปลาหมู่ที่ 7 บ้านสะพานสูง หมู่ที่ 8 บ้านควนหินมุ้ย หมู่ที่ 9 บ้านในเหมือง หมู่ที่ 10 บ้านสวนผึ้ง หมู่ที่ 11 บ้านร่วมใจ หมู่ที่ 12 บ้านห้วยเหมือง หมู่ที่ 13 มีจำนวนครัวเรือน 2,070 ครัวเรือน ประชากร ชาย 3,825 คน หญิง 3,314 คน รวม 7,766 คน

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับกับเป็นเนินเขาเล็กน้อยและภูเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นที่ตั้งของชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตร ทิศตะวันออกเป็นที่ราบ ประกอบไปด้วยสวนผลไม้และไม้ผลทางการเกษตรส่วนทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่สูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินน้อยจึงใช้เพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ ประเภทปาล์มน้ำมันและยางพารา

ตำบลนาขามี**จุดเด่น** คือ มีกลุ่มองค์กรด้านการประกอบอาชีพ ที่หลากหลาย เช่น กลุ่มทางการเงิน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืน ธนาคารต้นไม้ สภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุต่างๆ มีผลไม้ขึ้นชื่อ ทุเรียน มังคุด มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ คือขุมเหมืองเก่าที่มีน้ำใช้ได้ตลอดปี

จุดอ่อน ความไม่รู้ ไม่รู้ระบบการผลิต การแปรรูป การทำสื่อ เพื่อการตลาด จากการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะพึ่งสารเคมีในการทำเกษตรเพื่อตอบสนองความต้องการตลาด ซึ่งบางครั้งเมื่อดูรายรับแล้วอาจจะมากจริงแต่เมื่อหักต้นทุนแล้วเกษตรกรยังมีภาระหนี้สิน อีกเป็นจำนวนมาก แถมยังมีปัญหาทางด้านสุขภาพตามมาอีกด้วย หากมองในภาพรวมด้านเศรษฐกิจของตำบลนาขา การทำเกษตรกรรมทุกชนิดเกษตรกรยังมีภาระหนี้สิน หนีไม่พ้น ด้วยต้นทุนการผลิตที่สูงมาก

การสร้างความตระหนักของครัวเรือนในเรื่องการลดรายจ่ายหรือไม่ใช้จ่ายตามกระแสนิยม และการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร อาชีพและเศรษฐกิจให้กันคนในชุมชน นำสู่**วิสัยทัศน์** “เกษตรสุขภาวะคนนาขาโดยมีเป้าหมาย **1)** ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอ และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ **2)** เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของประชาชน และ **3)** อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น **4)** พัฒนากลไกการตลาด โดยมีแผนพัฒนาตำบลนาขา **ด้านเศรษฐกิจ** การทำเกษตรอินทรีย์ การออมโดยการปลูกไม้

การประกอบอาชีพหลักของคนในตำบล เช่น เกษตรกรรม ผสมผสาน คือ เน้นการพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรและรายได้ ส่งเสริมการการทำเกษตรปลอดภัยใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยหมักพืชสด

อาชีพรอง ปศุสัตว์ ค้าขาย การปลูกผักสวนครัว โดยเน้นการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน/ลดต้นทุนการผลิต ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

สร้างรายได้ด้วยวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ SDGsPGS

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ SDGsPGS เริ่มจดทะเบียนเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2563 ตลอดระยะเวลาที่เริ่มกระบวนการทำงานแบบกลุ่ม ทำให้เห็นว่า การทำแบบรวมกลุ่มนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะจะได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันขายและร่วมรับผลประโยชน์ การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและจำหน่ายพืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ ทั้งแบบสดและแปรรูป ที่ปลอดสารเคมี ซึ่งรวมถึงพืชสมุนไพรต่างๆ และจะเป็นตุ่มเพื่อรองรับงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

ในการทำเกษตรอินทรีย์ ผักอินทรีย์นั้น พวกเราได้มุ่งเน้นไปเรื่องของสุขภาพตนเอง ครอบครัว ชุมชน และขายในราคาที่ทุกคนสามารถซื้อมาบริโภคได้ ไม่ได้มุ่งเน้นผลิตเพื่อขายให้ได้ราคาแพงๆ **คุณค่าที่ส่งมอบให้ลูกค้า** ผักอินทรีย์ ที่ใส่ใจในทุกขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย และติดตามหลังการขายอย่างต่อเนื่อง เป็นผักปลอดภัย มุ่งเน้นสุขภาพผู้บริโภค มีรสชาติหวาน ทานง่าย ไม่เหม็นเขียวมีใบรับรองคุณภาพสินค้า กลุ่มลูกค้าจะเป็นกลุ่มลูกค้าปัจจุบันมี 2 กลุ่มใหญ่กลุ่มลูกค้าในประเทศ เช่น บุคคลที่รักสุขภาพ บุคคลทั่วไปในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียง กลุ่มลูกค้าต่างประเทศ บริษัท แนชเชอรัลแอนด์พรีเมียมฟู้ด จำกัด กลุ่มลูกค้าในอนาคต กลุ่มลูกค้าที่รักสุขภาพ กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อ กลุ่มลูกค้าที่ชอบทานผักการสื่อสารการตลาดและ Logistics ช่องทางสื่อสารกับลูกค้าเป้าหมาย" และ "การรักษา Brand"1 ใช้ คือ Facebook / Line บอกเล่าเรื่องราวขั้นตอนการผลิต การดูแลผัก อย่างเอาใจใส่ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลุกค้าแจกผัก ให้กลุ่มป้าหมายได้ทดลองชิม ไปส่งผักเอง เพื่อพบลูกค้าได้พูดคุยลูกค้า ขายให้ตรงกับความชอบ สร้างความประทับใจ เก็บเงินผ่านทางการโอนเงิน โดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ถุงพลาสติกที่บรรจุผลิตภัณฑ์ มีคิวอาร์โคด มีประวัติการเป็นเกษตรกร มีเบอร์ติดต่อมีชื่อ Brand มีเลขบัญชีธนาคารให้ลูกค้าโอนเงิน มีบริการหลังการขาย โดยการสอบถามลูกค้าตลอดหลังรับสินค้า แจ้งลูกค้าอยู่ตลอดว่าเรามีผักอะไรบ้าง มีผักอะไรใหม่ เพื่อสอบถามความสนใจของลูกค้า

จากการเริ่มทำเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกเดือนละกว่า 10,000 บาท นอกจากคุณค่าทางจิตใจ และการดูแลสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ได้ด้วย

1

บทเรียนสำคัญการปลูกผักอินทรีย์

การเอาใจใส่ ดูแล เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เพื่อส่งมอบคุณค่าด้านสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องยึดมั่นเป็นเป็นสำคัญ การทำผักอินทรีย์นั้นต้นทุนในการผลิตไม่มากแต่ต้นทุนการเอาใจใส่ดูแลมากกว่าหลายเท่า มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการรักษาสมดุลธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อให้เกิดการผลิตอย่างยั่งยืน

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลนาขา

ปัจจุบันตำบลนาขา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ได้มีการดำเนินธุรกิจเพื่อชุมชนด้านการเกษตร การบริหารจัดการการเกษตรที่ครอบคลุม โดยการนำภาคีเครือข่ายและชุมชนใกล้เคียงเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจชุมชน เช่น กลุ่มปลูกข้าวจากพื้นที่ใกล้เคียง กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนาขา กลุ่มลูกค้า ธกส.(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) กลุ่มปลูกเห็ดฟางปลอดสาร กลุ่มผักอินทรีย์ ที่สามารถเกื้อประโยชน์ต่อกันภายในชุมชน โดยประชากรหรือชาวบ้านตำบลนาขามีอาชีพหลักหลากหลาย แต่มีจุดเด่นเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ และได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้แผนดำเนินการทำงานภายในตำบล จึงนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาใช้โดยมีตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมอบรมสร้างความรู้ที่ผ่านกระบวนการอบรมอย่างเข้มข้นจากงบประมาณของประเด็นเศรษฐกิจและทุนชุมชนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ นำมาเป็นแผนดำเนินการตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปัจจุบัน 2564 โดยนำแผนธุรกิจโดยชุมชน CBMC มาใช้ตั้งแต่ต้นน้ำ – ปลายน้ำ กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย การสร้างและรักษาลูกค้า การสร้างภาคีเครือข่าย การบริหารจัดการทุนซึ่งใช้ทรัพยากรหลักภายในชุมชน ได้แก่ ธรรมชาติ คนและทุน บวกเสริมกับวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนตำบลนาขาให้เกิดรายได้ และสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตขึ้นมาที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน โดยมีสินค้า ได้แก่ พืชผักที่ปลูกโดยวิถีชุมชน ใช้การดูแลแบบชีวภาพไม่ใส่สารเคมี การทำนาข้าวในชุมชนใกล้เคียงเชื่อมโยงกับกลุ่มปลูกเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสารอินทรีย์ที่มีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน สร้างรายได้แก่ชุมชนและมีการขยายกลุ่มจากลูกค้า ปัจจุบันทางกลุ่มของตำบลนาขาได้มีการขยายตัวของกลุ่มลูกค้าที่กว้างขวางขึ้น จากคนในพื้นที่ชุมชนขยายสู่นอกชุมชน นอกอำเภอและไปไกลสู่ต่างจังหวัด โดยมียอดสั่งสินค้า

เพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนทางกลุ่มภายในตำบลผลิตไม่ทันความต้องการของลูกค้า และทางตำบลนาขาได้มีแผนในการจัดการขยายฐานการผลิตโดยการสร้างโรงเรือนเพิ่มและสร้างผู้ผลิตเพิ่มโดยนำชาวบ้านในชุมชนมามีส่วนร่วมเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ทุกกลุ่มเครือข่ายตำบลนาขาได้ใช้กระบวนการธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) 9 ข้อ 5 ช่องในการดำเนินการแผนจากปัจจุบันสู่อนาคต การใช้วิถีชีวิตและทุนทางปัญญา ทุนในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืน

ผลกระทบและปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา

ปัญหาส่วนใหญ่ของกลุ่มตำบลนาขา คือ ปัญหาของการผลิตสินค้าไม่ทัน เนื่องจากผลกระทบของสภาพอากาศ ผลกระทบจากวัชพืชและศัตรูพืช ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจที่ลูกค้าไม่มีกำลังการซื้อ และปัจจัยต่างๆที่ไม่สามารถควบคุมได้ ทางตำบลนาขาจึงได้มีแผนการของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โครงการชุมชนสร้างไทย และสำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างโรงเรือนอัจฉริยะในการแก้ปัญหาผลผลิตไม่ทันและไม่พอในการจำหน่าย และเพิ่มจำนวนสมาชิกจากชุมชนให้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น

ปัญหาสถานการณ์แพร่ระบาด covid 19 หรือ coronavirus ที่ส่งผลกระทบต่อทุกท้องถิ่น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตำบลนาขาเนื่องจากสถานการณ์ coronavirus หรือโควิด19 ที่ระบาดอยู่ในปัจจุบันทำให้ผู้คนทั่วไปสนใจในการรักษาสุขภาพ การบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และการบริโภคอาหารที่สามารถปรุงเองได้ที่บ้าน ทำให้ยอดขายสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตต่างๆในตำบลนาขา ทั้งข้าวสาร ผักอินทรีย์ เห็ด พืชผักสวนครัวต่างๆ ขายดีสร้างกำไรที่ดีแก่ชุมชน อีกทั้งทำให้คนในชุมชนรู้สึกเห็นความสำคัญของการผลิตสินค้าประเภทอาหารทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

ติดต่อประสานงาน
นางสุดาภรณ์ ปัจฉิมเพ็ชร โทร.097-1435432
เลขที่ 370/25 หมู่ที่ 4 ตำบลวังตะกอ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

บ้านถ้ำเสือตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยห่างจากจังหวัดกระบี่เป็นระยะทาง 45 กิโลเมตร ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือเป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่ใช้วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและธรรมชาติเนื่องจากในพื้นที่ตำบลได้มีการค้นพบภาพวาดและวัตถุโบราณบริเวณถ้ำผีหัวโต หรือ ถ้ำหัวกะโหลก อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ภายในถ้ำ แบ่งได้เป็น 2 คูหาขนาดใหญ่ ภายในถ้ำพบวัตถุโบราณและมีภาพเขียนสีโบราณสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่าวัตถุที่ค้นพบมีตั้งแต่สมัยยุคหิน และมีภาพเขียนด้วยสีแดง ดำ เหลือง น้ำตาล น้ำตาลเหลือง น้ำตาลแดงหรือน้ำตาลเข้ม แบ่งตามบริเวณที่พบได้ถึง 23 กลุ่ม จำนวน 238 ภาพ ภาพเขียนโบราณไล่เรียงตามแนวเพิงผา ซึ่งเป็นลักษณะภาพที่บอกเล่าเรื่องราว และวิถีชุมชนในอดีต เช่น ภาพลิง 7 ตัวโหนเถาวัลย์ รูปทรงเรขาคณิต ภาพคนกำลังจูงเด็ก ภาพสัตว์ น้ำ กุ้ง และเรือประมง และภาพช้าง บ่งบอกวิถีชีวิตของคนในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ อายุไม่ต่ำกว่า 3-5 พันปี คาดว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นแหล่งอาศัยชุมชน และที่พักหลบพายุฝนของมนุษย์โบราณ สมาชิกในชุมจนจึงเห็นว่า การค้นพบดังกล่าวสามารถเป็นแหล่งศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ผู้คนได้ศึกษาค้นหาความรู้ประวัติศาสตร์และธรรมชาติต่อไป

แผนธุรกิจชุมชน เครื่องมือดึงศักยภาพของตำบลถ้ำเสือ

การขับเคลื่อนโดยใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน จากทุนชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนา กลุ่มธุรกิจชุมชน สู่เศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนโดยใช้พื้นที่เป็นที่ตั้ง ขับเคลื่อนสู่ชุมชนท่องเที่ยวแห่งความสุขที่ยั่งยืนในที่สุด ที่สำคัญเพื่อให้เกิดเป็นคานงัดที่เป็นแบบอย่างของการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ทำลายล้าง

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ หรือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ คือ การท่องเที่ยวที่ใช้วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและธรรมชาติในพื้นที่บ้านถ้ำเสือ และเชื่อมโยงชุมชนใกล้เคียง ซึ่งเป็นทุนชุมชนที่มีอยู่เชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคน กลุ่มคนในชุมชน ด้วยกระบวนการพัฒนา

แบบมีส่วนร่วม ที่เป็นมิตรเอื้อต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ตกทอดส่งต่อให้กับคนรุ่นต่อไปทั้งแนวคิด วิธีการ พัฒนาสู่องค์กรธุรกิจชุมชนในอนาคต

ทุนชุมชนบ้านถ้ำเสือ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาตั้งแต่มนุษย์กำเนิดเกิดมา สำหรับชุมชนบ้านถ้ำเสือ หมายรวมถึงทุนทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง มีอยู่ในชุมชน

ธุรกิจชุมชนบ้านถ้ำเสือ วิถี หรือกิจกรรมผลิตและบริการ เพื่อตอบสนองการบริโภคการใช้สอยสิ่งต่างๆ และการจำหน่ายผลผลิตของชุมชนบ้านถ้ำเสือ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมเป็นเจ้าของบนรากฐานความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชนบ้านถ้ำเสือ หรือจากการใช้ทุนของชุมชนบ้านถ้ำเสือนั่นเอง

เศรษฐกิจชุมชนบ้านถ้ำเสือ ระบบเศรษฐกิจโดยรวมในชุมชนบ้านถ้ำเสือ ซึ่งไม่ได้มุ่งแต่เพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นตัวเงินหรือตัวเลขของรายได้ รายจ่าย การผลิต และการบริโภคเท่านั้น แต่จะเป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เป็นการรวมระบบคุณค่าเข้าไปด้วย ไม่มุ่งเน้นการแข่งขัน แต่จะเน้นความร่วมมือของคนในชุมชน และจะไม่มีการผูกขาดในกิจการใดๆ เพราะชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน

เป้าหมาย เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับ คน กลุ่มคนในองค์กรชุมชนธุรกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าและบริการ ที่เชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน กลุ่มคนหรือธุรกิจชุมชน เป็นองค์กรวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง จัดการตนเองได้ ที่มีองค์กรกลุ่มเล็กๆ ในชุมชนเป็นเครือข่าย และสามารถเป็นแกนนำของชุมชน ที่สามารถสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

การเพิ่มความสามารถการใช้กระบวนการ KSNB & BMC (K ความรู้ S ทักษะ N เครือข่าย B แผนจัดการธุรกิจแบบมืออาชีพ) และ BMC ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) ลูกค้า ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการ 2) คุณค่า จุดขายของสินค้า หรือบริการ 3) ช่องทาง วิธีในการสื่อสารไปถึงลูกค้า 4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า วิธีในการรักษาลูกค้าเดิม 5) กระแสรายได้ รายได้ของธุรกิจ 6) ทรัพยากรหลัก สิ่งที่ต้องมีในการดำเนินธุรกิจ 7) กิจกรรมหลัก กิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้โมเดลธุรกิจอยู่ได้ 8) พันธมิตรหลัก ส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งการช่วยป้อนวัตถุดิบและการช่วยขาย และ 9) โครงสร้างต้นทุน ต้นทุนทั้งหมดของธุรกิจ

กระบวนการได้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ เริ่มจากการชวนคิด ชวนคุยกันในกลุ่มธุรกิจชุมชนในพื้นที่ตำบล แต่ละกลุ่มต้องลงมือทำตามกิจการของตนเอง ต้องมีการจัดทำแผนดำเนินการของกลุ่มตนเอง สร้างกระบวนการเรียนรู้ บทบาทฝ่ายสนับสนุนที่จะเข้ามาเติมเต็มได้อย่างถูกที่ ถูกเวลา รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างเครือข่ายภายในชุมชน และเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นผู้ประกอบการแบบมืออาชีพ

การใช้นำ 9 ข้อ มาวางแผนธุรกิจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ยั่งยืน

1. ชุมชนบ้านถ้ำเสือได้มีการวิเคราะห์บริบทพื้นที่รวมถึงศักยภาพที่มี มีการ**ค้นหาจุดขาย จุดแข็ง** โดยพบว่า จุดขายของชุมนบ้านถ้ำเสือ คือ เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงวิถี ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี นันทนาการ ธุรกิจไมซ์แห่งอันดามัน จุดแข็ง การพัฒนาตามหลัก “บวร” สู่หมู่บ้านสะอาดถนนสวนชนะเลิศระดับจังหวัดกระบี่ มีประวัติศาสตร์ โบราณคดีมนุษย์ถ้ำโบราณ โถงถ้ำอาศัยและโถงถ้ำสุสานมนุษย์ถ้ำโบราณ มีระบบนิเวศน์ที่หลากหลาย ลำคลอง ทะเล ภูเขา ป่าโกงกาง มีการบริหารจัดการแบบวิสาหกิจชุมชน ที่สร้างการมีส่วนร่วม ประยุกต์ระบบการบริหารจัดการในระบบ เป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบจังหวัดกระบี่ ปี 2557 ที่มีความหลากหลายในโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมปั่น ปีน ป่าย พายเที่ยว และโปรแกรมสปาโคลนร้อน มีโฮมสเตย์ 4 แห่ง รองรับนักท่องเที่ยวได้กว่า 200-300 คน/คืน มี 5 โซมพัฒนาการท่องเที่ยว วิถี ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม มีการตลาดของชุมชน ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาปีหนึ่งๆประมาณ 10,000-15,000 คน/ปี
2. **กลุ่มเป้าหมายหลัก** เป็นกลุ่มลูกค้าศึกษาดูงาน กลุ่มลูกค้าธุรกิจไมซ์ ประชุม สัมมนา ท่องเที่ยว จัดกิจกรรมอีเว้นท์ จากองค์กร หน่วยงานรัฐ-เอกชน โรงงาน โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม เป็นต้น
3. **การสื่อสารการตลาด** ใช้เครื่องมือการติดต่อสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรทุกรูปแบบ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใช้ทั้งทาง Social เช่น Facebook เว็ปไซต์ และโปรชัวร์ ที่สำคัญคือการใช้ตลาดแบบบอกต่อ ทำงานบริการทุกครั้งต้องทำให้ดี สื่อสารเรื่องราวที่สร้างประสบการณ์ใหม่ๆจากรูปแบบกระบวนการการบริการที่แตกต่าง ประทับใจ จากสถิติที่ผ่านมาของชุมชน ลูกค้าที่มาเกิดการบอกต่อมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ และกลับมาใช้บริการซ้ำประมาณ 40-60 เปอร์เซ็นต์
4. **ปิดการขาย และบริการหลังการขาย**ความสัมพันธ์ลูกค้า สร้างแรงจูงใจให้ซื้อ การปิดการขาย เนื่องจากมีภูมิศาสตร์ที่เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายในระบบนิเวศน์ มีความเป็นส่วนตัว มีความต่างของการบริการที่สื่อถึงความเป็นตัวตนที่ชัดเจนของชุมชน มีกิจกรรมที่ลูกค้าได้ลงมือทำเอง

ลูกค้าได้สัมผัสและเรียนรู้วิถีของความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง ประสบการณ์ใหม่ๆได้มีส่วนร่วมภาคภูมิใจ ในราคาที่เหมาะสม มีที่เดียวมีจำนวนจำกัด เพื่อจูงใจให้ลูกค้าได้ตัดสินใจเลือกใช้บริการกับชุมชน ส่วนการบริการหลังการขาย สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ได้ใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ เป็นช่องทางที่ได้ใช้ในการติดตาม ติดต่อ กับลูกค้าหลังจากที่ได้ใช้บริการ และสามารถนำเสนอสิ่งใหม่ๆที่ชุมชนมี จูงใจเกิดการซื้อซ้ำ สำคัญที่สุดเมื่อจะนำเสนอให้ลูกค้าเลือกสินค้าและบริการ ต้องนำเสนอสินค้าและบริการที่ดีที่สุดที่มีอยู่ให้ตรงและตอบสนองความต้องการสูงสุดของลูกค้า เมื่อถึงเวลาบริการต้องใส่ใจกระบวนการของการบริการ

ให้เกิดความประทับใจกลับไป การท่องเที่ยวโดยชุมชนลูกค้าจะคาดหวังไม่สูงมากนักเราทำดีแค่เพียง 70-80 เปอร์เซ็นต์ ลูกค้าก็เกิดความคาดหวังอยู่แล้ว หากทำได้มากกว่านั้น ลูกค้าก็ยิ่งเชื่อมั่นและกล้าที่จะไปบอกต่อเรื่องราวต่อไป

5. **เพิ่มช่องทางรายได้** การจัดตลาดต้นทุนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นตลาดไมซ์และนันทนาการเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีจำนวนมากอยู่แล้ว ให้เชื่อมโยงไปสู่กลุ่มผลิตและบริการอื่นๆในชุมชน เป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชนที่มีโซนพัฒนาการท่องเที่ยว 4 โซน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผลิตและบริการต่างๆ อยู่ สร้างช่องทางเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม ซึ่งมีลูกค้าตลอดทั้งปี ประมาณ 10,000-15,000 คน/ปี การใช้ช่องทางโซเชียล สร้างกลุ่มลูกค้าใหม่เป็นช่องทางเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม และใช้ฐานข้อมูลลูกค้าเดิม เพื่อนำเสนอสินค้าและบริการให้กลับมาใหม่ โดยใช้การตลาดแบบตรง ผ่านช่องทางโซเชียลในตลาดท่องเที่ยววิถีชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ บ้านถ้ำเสือ อาทิ ปั่น ปีนป่าย พาย เที่ยว บ้านถ้ำเสือ สปาธรรมชาติ หาดโคลนร้อนบ้านถ้ำเสือ ล่องคลองสู่อันดามันที่บ้านถ้ำเสือ พายคยัคชมวิถีประมงพื้นบ้าน ล่องคลอง ชมป่า ชิมหอยนางรม ส่วนการประสานภาคีภาคธุรกิจท่องเที่ยว เสนอขายโปรแกรมวันเดย์ทัวร์ หรือฮาฟเดย์ทัวร์เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มรายได้

6. **ทำให้เป็นจริง** ทรัพยากรหลักที่ต้องมีในการดำเนินธุรกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ไร่ปรีดาโฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการและไมซ์ มีทีมงานในการจัดกิจกรรมนันทนาการ “มนุษย์ถ้ำอ่าวลึก” มีอาคารประชุม สัมมนา ห้องพัก บนพื้นที่ 30 ไร่ มีบุคลากร พนักงานที่เป็นคนในชุมชน ต่อมาเป็นส่วนของโซนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 โซน ประกอบด้วย **1)** โซนวิถีพอเพียง บ้านโบราณและการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยถ้ำเสือนอก มีบ้านโบราณ กลุ่มผักปลอดสาร กลุ่มเลี้ยงตัวด้วง กลุ่มพายคายัคเยือนถ้ำสุสานมนุษย์ถ้ำโบราณ เส้นทางคลองน้ำร้อน-ถ้ำผีหัวโต การเลี้ยงปลาดุกและกบคอนโด กลุ่มสกรีนเสื้อที่ระลึกบ้านถ้ำเสือ เขาวงกตซาฟารี กิจกรรมขี่ช้าง ATV **2)** โซนท่องเที่ยวเชิงนันทนาการและไมซ์ ไร่ปรีดาโฮมสเตย์ **3)** โซนวิถี ศิลปวัฒนธรรม ถ้ำเสือใน กิจกรรมเรือนผู้ใหญ่โฮมสเตย์ กลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มผ้าปาเต๊ะพิมพ์ลายภาพเขียนสีโบราณ กลุ่มเพ้นท์ภาพหอยชักตีน กลุ่มผักกางมุ้ง เกษตรผสมผสาน และผลไม้พื้นเมือง กลุ่มวัฒนธรรมพื้นบ้าน ร็องแง็งประยุกต์ “ก๊อลูบี” กลุ่มอาหารพื้นถิ่นบ้านถ้ำเสือ มาถ้ำเสือกินอะไร(อาหาร) เส้นทางท่องเที่ยว ปีนป่ายถ้ำนางฟ้า เส้นทางท่องเที่ยว ปั่นจักรยานชมถ้ำอาศัยมนุษย์โบราณ-น้ำผุด ปรบมือ **4)** โซนวิถีภูมิปัญญา ผู้สูงวัย และกลุ่มมุสลิมท่าไร่ กลุ่มของกินพื้นบ้าน (ขนม) ผู้สูงวัย กลุ่มจักรสาน ผู้สูงอายุ กลุ่มประมงพื้นบ้าน การเพาะเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มเลี้ยงสาหร่ายพวงองุ่น กลุ่มผักกางมุ้ง เกษตรผสมผสาน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เส้นทางพายคายัคคลองน้ำร้อน **5)** โซนประตู สู่ทะเลอันดามัน ท่าต้นขาม อาคารศูนย์โอทอปเพื่อการท่องเที่ยว OVC บ้านถ้ำเสือ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดเช็คอินชุมชนต้องเที่ยว ธ.ก.ส. เส้นทางท่องเที่ยวสปาโคลนร้อน เส้นทางท่องเที่ยวล่องคลองมะรุ่ย สู่ทะเลอันดามัน ท่าเรือมาตรฐาน และวอล์คเวย์ชมป่าโกงกาง

7. **ลดรายจ่าย** ด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตที่พึ่งตนเองมากที่สุดให้ธุรกิจอยู่รอดได้ ใช้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากฐานทุนที่มีอยู่ให้มากที่สุด ขับเคลื่อนพัฒนาให้มีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ใช้การพัฒนาบุคลากรให้มี Multi Skill มีความสามารถหลากหลายหน้าที่ และใช้แรงงานที่เป็นคนในชุมชนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นการกระจายรายได้ของคนในชุมชน การใช้วัตถุดิบต้องเลือกใช้ของที่ผลิตในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ
8. **ขยายโอกาสและคลี่คลายข้อจำกัด** การสร้างเครือข่ายภายในให้เกิดความเข้มแข็ง การเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงานพัฒนาธุรกิจชุมชนบ้านถ้ำเสือ
9. **ใช้เงินเท่าที่จำเป็น** โครงการสร้างทุนชุมชน เริ่มพัฒนาจากชุมชนที่มีอยู่ จากวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ความคิด จากคน กลุ่มคนที่มีอยู่ในชุมชนก่อนหากมีอุปสรรค์ปัญหาใดที่เกินขีดความสามารถใช้การประสานขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ในอนาคตหากมีศักยภาพ ขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจรูปแบบอาจจะต้องใช้ทุนจากสถาบันทางการเงินต่อไป เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม

สิ่งที่คนในชุมชนบ้านถ้ำเสือได้รับ

ทั้ง 9 ข้อ เกิดจากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ “แผนธุรกิจชุมชนคานงัดการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ ซึ่งร่วมกับกลุ่มนักศึกษาและพัฒนาโมเดลธุรกิจชุมชน

หลังจากผ่านการอบรมได้นำความรู้หลักคิดที่ได้นำมาปรับกับธุรกิจชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้กลุ่มเครือข่ายในชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆในพื้นที่ได้ออกแบบทิศทางการทำงานที่มีระบบมากขึ้น โดยวางแผนธุรกิจที่สอดคล้องกับการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนบ้านถ้ำเสือให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต นำมาซึ่งการอยู่ดี กินดีมีสุขของคนในชุมชน เป็นชุมชนท่องเที่ยวสุขภาวะที่ดีขึ้น

แผนธุรกิจชุมชน : ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

<table>
<tr><th>8.พันธมิตร</th><th>6. กิจกรรมสำคัญ (ที่ทำในข้อ 3 - ข้อ 5 เป็นจริง)</th><th>1.จุดขายที่โดดเด่น/แตกต่าง</th><th>4.ปิดการขายและกลับมาซื้อซ้ำ</th><th>2.ลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจน</th></tr>
<tr><td rowspan="3">-เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก
-สมาคมท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดกระบี่
-สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภออ่าวลึก,จังหวัดกระบี่
-สำนักงานเกษตรอำเภออ่าวลึก
-ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอ่าวลึก
-มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
-มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
-อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี
- ชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก
-บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)</td><td>- พัฒนาโซนการเรียนรู้ชุมชน 5 โซนการเรียนรู้ ด้านสถานที่ ความรู้ บุคลากร เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการท่องเที่ยว
-พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้มีคุณภาพ
-ประชาสัมพันธ์</td><td rowspan="3">ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวิถีศิลปะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี นันทนาการ และธุรกิจไมซ์แห่งอันดามัน</td><td>-บริการลูกค้าดั่งญาติพี่น้อง อยู่กันแบบเป็นกันเอง ภายใต้สโลแกน เราเป็นเราเขาจึงมา
-บริการหลังการขาย/ติดตามความพึงพอใจ
-ส่วนลดให้กลุ่มลูกค้าเดิม</td><td rowspan="3">-กลุ่มศึกษาดูงาน
-กลุ่มลูกค้าธุรกิจไมซ์ ประชุม สัมนา
-กลุ่มลูกค้าท่องเที่ยวเชิงนันทนาการจัดกิจกรรมทีมบิ้วดิ้ง
- กลุ่มลูกค้าเกษียณอายุ/สูงวัย
-กลุ่มวัยทำงาน
-นักท่องเที่ยวต่างชาติ (ยุโรป,จีน)</td></tr>
<tr><td>7.ทรัพยากรหลัก</td><td>3.สื่อสารทางการตลาด</td></tr>
<tr><td>-ผู้นำ/บุคลากรที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
-โซนการเรียนรู้ 5 โซนการเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชนทั้งหมด
-ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ สามารถนำไปพัฒนาต่อได้ เช่น ผ้ามัดย้อม, น้ำพริก,อาหารแปรรูป
-ที่พัก อาคารที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 200-350 คน
- ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
-ท่าเทียบเรือ/เรือหัวโทง/เรือคายัค
-ป่าชุมชน (ป่าชายเลนชุมชน)
-มุ้งผักปลอดภัย</td><td>-เพจ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ/ www.thamsuacommunity.com
-โปรชัวร์
-ออกบู้ธงานท่องเที่ยว
-สื่อโทรทัศน์ต่างๆ เช่น ชุมชนต้องเที่ยว ช่องอัมรินทร์ทีวี,ช่อง 5 เป็นต้น
- ปากต่อปาก
-เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดกระบี่</td></tr>
<tr><td colspan="2">9. ค่าใช้ที่จำเป็นต้องใช้</td><td colspan="3">5.ที่มาของรายได้</td></tr>
</table>

-ค่าแรงงานบุคลากรในด้าน -ค่าบำรุงสถานที่/บำรุงแหล่งท่องเที่ยว -ค่าน้ำ/ค่าไฟ/ค่าเบ็ดเตล็ด -ค่าการตลาด	-รายได้จากการขายทริปท่องเที่ยว/ศึกษาดูงาน/นันทนาการ/ฐานการเรียนรู้ -รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน -รายได้จากที่พักชุมชน -รายได้จากค่าอาหาร

แผนการดำเนินงาน : ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

อะไร	ทำอะไร	ใครทำ	เสร็จเมื่อไร	งบจากไหน
1.ประชุมสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 5 โซนการเรียนรู้ชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนากลุ่ม	-วางแผนการทำงานและการพัฒนาของโซนการท่องเที่ยวทั้ง 5 โซนการเรียนรู้ของชุมชน (ความต้องการ/ปัญหาอุปสรรค/สิ่งที่ควรพัฒนาของแต่ละโซน)	คุณนันทพงศ์ นาคฤทธิ์ ,นายวรวัฒ รัตนานันท์,นายวรรณชัย คำมี ,ทีมเจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจชุมชนอาวุธโสภาคใต้ ไทยเบฟฯ, สมาชิกกลุ่มโซน	เมษายน	-ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
2.ประชุมกลุ่มย่อย 5 โซนการเรียนรู้ เพื่อทบทวนแผนการพัฒนาโซนการเรียนรู้ของตนเอง	-ทบทวนแผนการพัฒนาของโซนการเรียนรู้ พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าของงานพัฒนาของแต่ละโซนการเรียนรู้ -โซนที่ 1 บ้านถ้ำเสือนอก -โซนที่ 2 ไร่ปรีดาโฮมสเตย์ -โซนที่ 3 เรือนผู้ใหญ่โฮมสเตย์ -โซนที่ 4 บ้านท่าไร่ (ตลาดชุมชน,ตลาดผู้สูงอายุ) -โซนที่ 5 ประตู สู่อันดามัน (ท่าเทียบเรือต้นมะขาม ,ร้านค้าโอท๊อปชุมชน)	คุณนันทพงศ์ นาคฤทธิ์ เลขากลุ่มท่องเที่ยว นายวรวัฒ รัตนานันท์ (ตัวแทนจากโซนที่ 4,5) นายวรรณชัย คำมี (ตัวแทนจากโซนที่ 3) นายจตุพร อร่าม (ตัวแทนจากโซนที่ 2) นางรัตนา กรณียกิจ (ตัวแทนจากโซนที่ 1) นางสาวอมลรดา นาคฤทธิ์ (เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจชุมชนชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก)	เมษายน	-ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่า (ผ้ามัดย้อม)	-ติดต่อประสานอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญเรื่องการใช้สีสังเคราะห์และการเทคนิคการมัดผ้า -ติดต่อเสื้อยืดแบรนด์ห่านคู่ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค้าเสือมัดย้อม และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ -ติดต่อประสานผู้มีความรู้เรื่องการออกแบบ การจับคู่สี การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ จากสถาบันสิ่งทอ -จัดทำข้อมูล ต้นทุนของการผลิตผ้ามัดย้อม	นายสายชล โฉมสุข (ประธานกลุ่มผ้ามัดย้อมชุมชนบ้านถ้ำเสือ) นางสาวอมลรดา นาคฤทธิ์ (เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจชุมชนชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก)	พ.ค. -มิ.ย.	-ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ -ชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก -มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

4.การประชาสัมพันธ์	-ติดต่อรายการชื่นใจไทยแลนด์ /ตามอำเภอจานเพื่อมาถ่ายทำ -อัปเดตเพจการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ/เพจชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึกเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คุณนันทพงศ์ นาคฤทธิ์ เลขากลุ่มท่องเที่ยว นางสาวอมลรดา นาคฤทธิ์ (เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจชุมชนชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก)	มิ.ย. -ก.ค.	-ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ -ชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก -บริษัทไทยเบฟเวอเรจจำกัด (มหาชน)
5. การตลาด	-เสนอแพ็คเก็ตท่องเที่ยว/ศึกษาดูงาน/นันทการให้กับบริษัทฯต่างๆทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน	คุณนันทพงศ์ นาคฤทธิ์ เลขากลุ่มท่องเที่ยว นางสาวอมลรดา นาคฤทธิ์ (เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจชุมชนชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก)	เม.ย. - ก.ค. (ทำการตลาดตลอดทั้งปี)	-ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ -ชุมชนดีมีรอยยิ้มอ่าวลึก

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบล

บ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ได้ใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการภายในกลุ่มและเครือข่ายธุรกิจชุมชนมาโดยตลอด ปัจจุบันบ้านถ้ำเสือได้ขยายและเพิ่มจำนวนสมาชิกในการเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชนเข้าด้วยกันหลายกลุ่ม

1. กลุ่มบ้านคลองมะรุ่ย จังหวัดพังงา ชุมชนท่องเที่ยงวิถีทะเล ล่องเรือ กินซีฟู้ด
2. กลุ่มสินค้าพื้นบ้านที่ได้นำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน จักสาน เย็บผ้า ขนม และของพื้นเมืองต่างๆ มาจำหน่ายร่วมกับกิจกรรมของบ้านถ้ำเสือ

3. กลุ่มนำเที่ยวถ้ำที่เป็นแหล่งโบราณสถาน ชมธรรมชาติ และชมภาพวาดโบราณ ที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบล
4. กลุ่มการแสดงพื้นบ้าน การรำของคนใต้สมัยก่อน การเล่นดนตรีบรรเลงใต้
5. เครือข่ายโฮมสเตย์ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งยังสามารถรับรองการประชุมได้อีกจำนวนมาก
6. กลุ่มทำอาหารที่สนับสนุนวิถีชาวประมง ใช้อาหารทะเลในพื้นถิ่นในการปรุงให้นักท่องเที่ยวได้กินของอร่อยพื้นเมือง

กิจกรรมทั้งหมดที่ทางบ้านถ้ำเสือได้จัดทำขึ้นมาเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายที่สามารถกระจายรายได้ให้พี่น้องชุมชน ทั้งในชุมชน และนอกชุมชนใกล้เคียง เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างมั่นคง ปัจจุบันทางกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นชุมชนตัวอย่างแก่ชุมชนท่องเที่ยวในการเรียนรู้ระบบการจัดการ การบริหารภายในตำบล การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มบ้านถ้ำเสือจึงมีเครือข่ายทั้งด้านการท่องเที่ยว การเกษตร การประมง และการแปรรูปอย่างครอบคลุม และสิ่งสำคัญที่สุดของกลุ่มคือการอนุรักษ์วิถีและภูมิปัญญา โดยการสร้างเยาว์ชนให้มีส่วนร่วมกับกลุ่มบ้านถ้ำเสือ โดยการนำเยาวชนเด็กในชุมชนมามีร่วนร่วมทำกิจกรรม ได้แก่การสอนเพนท์ผ้าวาดลวดรายผ้าบาติกและผ้ามัดย้อม สอนการฟ้อนรำการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ที่เกือบจะไม่หลงเหลือแล้ว การนำเด็กๆ มาสอนเป็นเจ้าบ้านที่ดี และให้มีส่วนร่วมในการรักษา อนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคหลักของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ คือ ปัญหาวิกฤตสถานการณ์ระบาดของโรคโคโรน่าไวรัส หรือ โควิด 19 ที่ส่งผลกระทบแก่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านถ้ำเสือ ผลกระทบที่รุนแรงคือการปิดการท่องเที่ยวโดยไม่มีกำหนด ไม่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยว และรับนักท่องเที่ยวเข้ามาพักโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านถ้ำเสือ ชาวบ้านขาดรายได้จากการทำกิจกรรม ไม่ได้ขายสินค้า ไม่ได้แปรรูปผลผลิต เมื่อแปรรูปแล้วก็ไม่มีลูกค้ามาซื้อจ่าย ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนบ้านถ้ำเสือ ทางชุมชนต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โลกเพราะวิกฤติการระบาดเกิดขึ้นทั่วโลกและส่งผลกระทบไปทั่ว หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรน่าไวรัสหรือโควิด 19 ทำให้คนทุกท้องที่อยู่บ้านเพื่อป้องกันการระบาด และใช้เทคโนโลยีที่มีให้เกิดประโยชน์ บางครอบครัวได้ขายสินค้าออนไลน์ เช่น ชาวบ้านที่ทำประมงเมื่อได้ปลามาแล้วไลฟ์สดขายใน Facebook บางบ้านขายขนมหวานและอาหารต่างๆ ออนไลน์จัดส่งเดลิเวอรี่ ขายวัตถุดิบทำอาหารออนไลน์เนื่องจากการบริโภคอาหารที่สามารถทำเองได้ในครัวเรือนเกิดขึ้นมากกว่าสถานการณ์ปกติ อาชีพประมงขายแก่คนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงได้มีพ่อค้าและแม่ค้าคนกลางเข้า

มาซื้อวัตถุดิบจากชาวประมงเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผน CBMC 9ข้อ5ช่อง สามรถเป็นเครื่องมือในการจัดระบบคิดแก่ธุรกิจชุมชนได้ สามารถรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

นายนันทพงค์ นาคฤทธิ์

กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ

0866915151

ท่องเที่ยวชุมชนตำบลพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ข้อมูลบริบทตำบล

ตำบลพรหมโลก มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม และที่ราบเชิงเขา ซึ่งมีต้นแหล่งน้ำจากเทือกเขาหลวง มีประชากรทั้งหมด 6,559 คน 1,987 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำสวน ยางพารา สวนผลไม้ผสมผสาน รับจ้างทั่วไป

“พรหมโลก” ในอดีตเป็นชื่อตำบล ขึ้นอยู่กับอำเภอเมือง ซึ่งในท้องที่นี้มี เทือกเขานครศรีธรรมราช (เทือกเขาหลวง) ทอดผ่านและมีน้ำตกอยู่หลายแห่ง โดยหนึ่งในจำนวนนี้คือ “น้ำตกพรหมโลก” โดยไม่ทราบ แน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้ตั้งชื่อ ซึ่งมีความหมายว่า “เป็นน้ำตกในโลกแห่งพรหม” ชุมชนเก่าแก่เชิงเขาหลวงที่อุดมสมบูรณ์ทั้งพืชผักผลไม้หมากพลู สิ่งเหล่านี้สะท้อนออกมาในรูปของกินอันหลากหลายละลานตา โดยเฉพาะอาหารค่ำของกินพื้นบ้านปักษ์ใต้ และผลไม้นานาชนิด และสามารถชมร่มใบของเฟิร์นยักษ์มหาสะดำจากป่าดึกดำบรรพ์ และเล่นน้ำใสของธารน้ำตกพรหมโลก และวังปลาแงะ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอำเภอพรหมคีรี

ถ้าพูดถึงพรหมโลก มีศักยภาพต้นทุนด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ด้านประวัติศาสตร์ เมืองประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ที่มีแหล่งโบราณสถานหลายแห่งให้ศึกษาและตามรอย และ ด้านธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกพรหมโลกถือเป็นน้ำตกที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ เมื่อ 15 มีนาคม พ.ศ.2502 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสร็จประพาสและได้จารึกพระปรมาภิไธยย่อ ภปร และ สก ที่หน้าผาชั้นน้ำตกชั้นที่ 1 หนานบ่อน้ำวน และ เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสร็จประพาสน้ำตกพรหมโลก น้ำตกพรหมโลกเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่

สวยงาม มีชั้นน้ำตกประมาณ 50 ชั้น เปิดบริการให้เข้าชมได้เพียง 4 ชั้น คือ หนานวังบ่อน้ำวน หนานวังไม้ปัก หนานวังหัวบัว และหนานวังอ้ายแล

วังปลาแงะ เกิดจากความร่วมมือของชุมชน เป็นแม่น้ำที่มีความใสมาจากเทือกเขาหลวง โดยมีการจัดการพื้นที่พัฒนาพื้นที่ไปเรื่อยจนมีคนเข้ามาเที่ยวจากคนในหมู่บ้าน จากเดิมเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในหมู่บ้าน ต่อมานักท่องเที่ยวจากพื้นที่ใกล้เคียงจนมีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกภาคเข้ามาเที่ยวจดเกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

จะเห็นได้ว่าศักยภาพต้นทุนด้านการท่องเที่ยวของตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี มีความโด่ดเด่น ทั้งด้านธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ที่ยาวนานที่สนใจ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ ยังคงดำเนินกิจกรรม ตามวิถีชีวิต แบบเดิมๆ คือการทำสวน รับจ้าง ซึ่งแน่นอนรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนก็ไม่ได้ดีขึ้นไปจากเดิม ภายใต้การขับเคลื่อน สภาองค์กรชุมชนตำบลพรหมโลก ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีการการดำเนินงานกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน คุณพีรญา สุขบำเพ็ญ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลพรหมโลก กล่าวว่า ตำบลที่ขับเคลื่อนองค์กรชุมชน คือการร่วมกัน แกนนำธรรมชาติปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำที่เป็นทางการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. และ วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ได้มีการทำงานพัฒนาด้านต่างๆ เช่น การทำแผนชุมชน การจัดสวัสดิการ การจัดกาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การจัดการทุนของชุมชน จัดให้มีสภาผู้นำชุมชน มีเวทีแลกเปลี่ยนร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ นำไปสู่การสร้างเป้าหมายร่วมกันของพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจากการ

ทำงานในแนวทางดังกล่าว ได้ช่วยให้เกิดการจัดการตนเองร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น โดยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เกิดความสัมพันธ์อันดีภายในชุมชนท้องถิ่น

จากการที่ชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดการตนเองตามแนวทาง และทำให้เกิดความเข้มแข็งส่งผลดีต่อชุมชนท้องถิ่นโดยรวม แกนนำชุมชนที่มีประสบการณ์ และคนทำงานพัฒนา และพร้อมจะร่วมกันสร้างสภาองค์กรชุมชน ที่ถือเป็นระบบประชาธิปไตยทางตรงจากฐานรากได้ร่วมกันทำเรื่องนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ก่อให้เกิดกลุ่มด้านการท่องเที่ยว สินค้า และการเกษตรมากมาย จึงมีกลุ่มที่มีการใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการกลุ่ม ที่เรียกว่าแผนธุรกิจชุมชนในการขับเคลื่อน ดำเนินงานภายใต้การติดตามงานของบริษัทชุมชนดีมีรอยยิ้ม พรหมคีรี วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ซึ่งทำงานในพื้นที่ เริ่มแรกจะมีดำเนินงานกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก เริ่มเมื่อปี 2547 เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน มีเป้าหมายในการทำการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสืบสานประเพณีวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่ม และชุมชน เพื่อรายได้เสริมของสมาชิกในชุมชน ก่อนจะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเมื่อปลายปี 2560 นักท่องเที่ยวเป็นชาวต่างชาติ คนไทยก็จะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา คณะศึกษาดูงาน นักท่องเที่ยวทั่วไป การดำเนินกิจกรรมของชุมชน มีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรัญญิก ผู้ประสานงานและคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มมีจำนวน 50 คน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน มีการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยการกระจายเรื่องที่พัก อาหาร พักตามบ้าน รวมทั้งกระจาย ในเรื่องค่าตอบแทนผู้นำเที่ยวชุมชน กลุ่มองค์กร การแสดงต่างๆ ตามโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน

3. วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

ภายใต้ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาของตำบล 4 ด้าน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคม

1.1 การพัฒนาการศึกษา การกีฬา ศาสนาวัฒนธรรม และนันทนาการและการท่องเที่ยว

1.1.1 ส่งเสริมสถานศึกษาเน้นเทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็คทรอนิคส์ที่ทันสมัย

1.1.2 จัดและส่งเสริมให้เรียนพิเศษในโรงเรียนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.1.3 สนับสนุนโอกาสทางการศึกษาในรูปของทุนการศึกษาและอาหารกลางวัน / อาหารเสริม (นม) อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกระดับตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

1.1.4 พัฒนาทางด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบริบาลของเทศบาลให้เป็นเอกเทศ เรียนฟรี อย่างมีคุณภาพ

1.1.5 จัดและส่งเสริมการดำเนินการโครงการอยู่ดีมีสุข เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

1.1.6 จัดและส่งเสริมการแข่งขันกีฬา ตั้งแต่ระดับชุมชน สถานศึกษา อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อสุขภาพ

1.1.7 จัดและส่งเสริมงานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น งานวันสำคัญของสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.1.8 จัดให้มีศูนย์ฝึกกีฬาเยาวชน สถานที่ออกกำลังกาย ลานกีฬา อุปกรณ์ออกกำลังกายในระดับเทศบาลและชุมชน

1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

1.2.1 จัดระเบียบและส่งเสริมสนับสนุนการดูแลปรับปรุง บริการ การจราจร โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความปลอดภัย

1.2.2 สร้างความเข้าใจอันดีของประชาชนในชุมชน ร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจ มีแผนป้องกันโจรผู้ร้าย ยาเสพติด พร้อมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2.3 ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ อย่างทันท่วงที ปรับปรุงระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และเหตุฉุกเฉินได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

1.2.4 จัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปรองดองความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีของประชาชน จากความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชน

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนการลงทุน การพาณิชย์ เศรษฐกิจ และการ ท่องเที่ยว

2.1 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชน

2.2 ประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ยั่งยืน โดยการเข้าช่วยเหลือเกษตรกรด้านการผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงส่งเสริมให้มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการในชุมชน

2.4 ดูแลราคาสินค้าเกษตรและตลาดสินค้าเกษตรให้กับประชาชน โดยเทศบาลเข้าไปประกันราคาและรับซื้อผลผลิตเมื่อเกิดวิกฤติราคาผลผลิตตกต่ำ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

3.1.1 ปรับปรุงและก่อสร้างฌาปนสถานที่มีอยู่ ให้เป็นเตาเผาไร้มลพิษ วัดพรหมโลก วัดเขาขุนพนม วัดเขาปูน พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์

3.1.2 จัดให้มีการเฝ้าระวังรักษาสุขภาพ การเจ็บป่วยโดยมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจเยี่ยม เฝ้าระวังรักษาโรค ตามนัดถึงบ้าน พร้อมบริการอุปกรณ์พยาบาล บริการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

3.1.3 จัดให้มีการเฝ้าระวังป้องกันโรคติดต่อทุกชนิด อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3.1.4 จัดให้มีศูนย์อนามัย เพื่อดูแลรักษาสุขภาพของประชาชนเบื้องต้น

3.1.5 ดำเนินการด้านสังคมสงเคราะห์ โดยการดูแลผู้พิการ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ ให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เช่น บ้านสงเคราะห์อุปกรณ์ช่วยผู้พิการ และผู้สูงอายุขาดผู้เลี้ยงดู

3.1.6 ร่วมกับชุมชนวางแผนพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมงบประมาณตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงทุกชุมชน ทั้งด้านผลิต จำหน่าย และใช้ในครอบครัว โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแล ศึกษาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาที่ทำกิน บัญชีครัวเรือน พัฒนาความอยู่ดีมีสุข คอยสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณตามความเหมาะสม บูรณาการ ประสานกับหน่วยงานรัฐและเอกชนอย่างเหมาะสม

3.1.7 ร่วมมือกับชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เอง

3.1.8 จัดอบรมเพิ่มความรู้ความสามารถตามที่ชุมชนต้องการ และบริการเผยแพร่ความรู้ข่าวสาร กฎหมายประชาสัมพันธ์ ให้ทั่วถึงเหมาะสม

3.1.9 ส่งเสริมสนับสนุนชุมชนพึ่งตนเอง เสนอแนะโครงการ แนวทางพัฒนาชุมชนต่อเทศบาลในนามประชาคมชุมชน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และโครงสร้างพื้นฐาน

4.1 ปรับปรุงและพัฒนาถนนสายหลัก ให้มีการขยายเส้นทางและทางเท้าตลอดสาย

4.2 ปรับปรุงและพัฒนาถนน โดยก่อสร้างเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทุกสาย

4.3 บุกเบิกถนนสายใหม่ที่มีความจำเป็นต่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้ครอบคลุมทั้งเขตเทศบาล

4.4 พัฒนาและปรับปรุงถนนสายน้ำตกพรหมโลกให้เป็นถนนสายท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ และเส้นทางออกกำลังกาย

4.5 ติดตั้งและขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึงทั้งเขตเทศบาล

4.6 ติดตั้งและขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะเพิ่มเติมให้เพียงพอตามความต้องการของชุมชน

4.7 ขยายเขตประปาให้ทั่วถึงทั้งเขตเทศบาลพร้อมทั้งปรับปรุงการผลิตน้ำเพื่อ ให้เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนได้ตลอดเวลา

4.8 ศึกษาและพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรในรูปแบบชลประทานทางท่อให้สำเร็จ

ภายใต้การแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบล มีการขับเคลื่อนด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มนำร่อง โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า แผนธุรกิจชุมชน เป็นการติดเครื่องมือการดำเนินการทางธุรกิจให้ชุมชนมีความเก่งกาจ และ เชี่ยวชาญในการดำเนินการกิจการ ให้ต่อสู้กับตลาด คู่แข่งอีกด้วย อีกอย่างหนึ่ง เป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานกลุ่ม หรือชุมชนด้วย แบ่งกลุ่มงานออกเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มด้านการเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีการประชุม ดำเนินการ จัดทำแผนการโครงการ

โครงการ	วิธีการ	ตลาด/กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
การท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลพรหมโลก	-สร้างมาตรฐานบ้านโฮมสเตย์ -พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว -พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน -พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว -สร้างเชื่อมโยง ภาคีเครือข่าย -ปฏิทินท่องเที่ยวตามฤดูกาล -การประชาสัมพันธ์/โปรโมทกลุ่ม -เชื่อมโยงตลาด " ยังหลาด"	-กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทศึกษาดูงาน ภาคราชการ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดศรีธรรมราช ใช้บ้านพัก และจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด,มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ,สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช,กลุ่มลูกค้าของเทศบาลตำบลพรหมโลก,สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช -กลุ่มนักท่องเที่ยว ผ่านสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวนครศรีธรรมราช และสมาพันธ์ธุรกิจท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ออกบูธ วันที่ 23-25 พฤษภาคม 2562 -กลุ่มกิจกรรมค่ายเยาวชนและค่ายศึกษาเรียนรู้ โรงเรียนพิมพ์มณี และโรงเรียนต่างๆ ผ่าน สพฐ -กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ local alike -กลุ่มนักท่องเที่ยวมทั่วไป (มาตามสื่อ)
มังคุดพรีเมียม (ขายออนไลน์) ผลไม้ตามฤดูกาล	-ส่งเสริมแปลงอินทรีย์ตัวอย่าง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม -สร้างการนำร่องขายตลาดออนไลน์	-ลูกค้าออนไลน์ -กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยว ลูกค้าเก่า -ลูกค้า องค์กร ไทยเบฟ แบงค์กรุงเทพ ประชารัฐ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ แยมมังคุด และมังคุดกวน, ลูกประคบ	-สร้างองค์ความรู้ด้านผลิตและแปรรูปภาควิชาการอย่างมีมาตรฐาน -สร้างผลิตภัณฑ์และพัฒนาต่อยอดจากมังคุด มังคุด เป็นส่วนผสม	-กลุ่มนักท่องเที่ยวศึกษาดูงาน -ศูนย์ จำหน่ายสินค้า OTOP อำเภอพรหมคีรี และจังหวัดนครศรีธรรมราช -งานอีเว้น ของเครือข่าย ได้แก่ งานชาวสวนพรหมคีรี งาน กระตุ้นเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช -ตลาดเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนดี ด้วยกัน
การแปรรูปแป้งกล้วยหอม	-สร้างองค์ความรู้ด้านการแปรรูป สินค้าในชุมชน ผ่านงานวิจัย ม.ราชภัฏนครศรีธรรมราช -สร้างผลิตภัณฑ์ต่อยอดที่มาจากแป้งกล้วย	-กลุ่มนักท่องเที่ยวศึกษาดูงาน -ศูนย์ จำหน่ายสินค้า OTOP อำเภอพรหมคีรี และจังหวัด -งานอีเว้น ของเครือข่าย ได้แก่ งานชาวสวนพรหมคีรี -ตลาดเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนดี ด้วยกัน
เสื้อยืดชุมชน	-สร้างการประชาสัมพันธ์ และการรับรู้ให้นักท่องเที่ยว -สร้าง souvenir ของชุมชนและอำเภอ	-องค์กร ในอำเภอพรหมคีรี เทศบาล -กลุ่มนักท่องเที่ยวศึกษาดูงาน และนักท่องเที่ยวทั่วไป -ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP อำเภอพรหมคีรี และจังหวัด -ตลาดออนไลน์ -รีสอร์ต และร้านอาหาร ในอำเภอ เครือข่าย

การขับเคลื่อนของกลุ่มภายใต้แผนธุรกิจชุมชน ซึ่งมีการจับเอาพันธมิตร และภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามาเพื่อสนับสนุน แล้วร่วมงานด้วยกัน ภายใต้ 5 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

ภาคีร่วมทำงาน

กรอบงาน	หน่วยงานภาคี	บทบาทที่เข้ามาสนับสนุน
การเข้าถึงปัจจัยการผลิต	-มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช -สำนักงานพัฒนาชุมชน -เทศบาลตำบลพรหมโลก -สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิตัล	พัฒนา ปรับปรุง คุณภาพ สินค้าชุมชน
การบริหารจัดการ	ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี	การบริหารจัดการกลุ่ม แนวทางการบริหาร
องค์ความรู้	-มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช -มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช -สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ -สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักงานภาคใต้)	องค์ความรู้ด้านการพัฒนาสินค้า และการแปรรูป องค์ความรู้พื้นฐานของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
การตลาด	-สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช -การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นครศรีธรรมราช -หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช -บริษัทประชารัฐรักสามัคคีนครศรีธรรมราช (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด	เชื่อมโยงตลาด นำเสนอ ประชาสัมพันธ์
การสื่อสารสร้างการรับรู้	-บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) -การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นครศรีธรรมราช -สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาร่วมกับชุมชน เพื่อสื่อสารสู่โลกภายนอก

4. รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน”

การขับเคลื่อนและการดำเนินกิจกรรม ใน 2 ส่วนด้วยกัน เป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลพรหมโลก นำโดยคุณพีรญา สุขบำเพ็ญ ประธานสภาองค์กรชุมชน และประประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก ซึ่งทำให้ง่ายในการขับเคลื่อน อีกอย่างมีที่ปรึกษาในองค์กรภาคเอกชน คือ บริษัท ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ที่ส่งเสริมให้ชุมชน มีความเข้มแข็ง และบริหารจัดการกลุ่ม ทางด้านธุรกิจ ซึ่งกิจกรรม และโครงการที่ได้ดำเนินการมาแล้ว

โครงการ/ชุมชน	ความคืบหน้า	ปัญหาอุปสรรค	Next step
โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนพรหมโลก (สมาชิก 35 คน)	o รับคณะกรรมการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประจำปี 2562 ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2562 จากกรมการท่องเที่ยว รอประกาศผลวันเดือนสิงหาคม 2562 o อบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษเบื้องต้นสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 8 ครั้ง o เตรียมงาน รับคณะสื่อประชาพันธ์รายการชื่นใจไทยแลนด์ ในวันที่ 3 -7 กรกฎาคม o พัฒนากิจกรรม W0rkshop สำหรับทำกิจกรรมตามบ้านพักโฮมสเตย์ o ชุมชนต้นแบบ เข้าร่วมโครงการ Depa สนับสนุนเครื่องแปรรูปผลไม้อเนกประสงค์ ปี 63	**อุปสรรค** เป็นช่วงฤดูผลไม้ ทำให้สมาชิกกลุ่มมีเวลาว่างน้อย เพราะต้องเก็บผลไม้ เพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นอาชีพหลัก **การแก้ไขปัญหา** การส่งเสริมการขายมังคุดออนไลน์ ราคาดีกว่ามังคุดตามแผงของพ่อค้าคนกลาง และได้ราคาดีกว่า รายน้อยได้เงินมากกว่า ทำให้มีเวลาเหลือในการปรกอบกิจกรรมของกลุ่มได้มากขึ้น	o เสนอชายและประชาสัมพันธ์บ้านที่ได้การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งมีอายุ 3 ปี o พัฒนากิจกรรม และต้นทุนการผลิตที่สามารถทำในบ้านพักโฮมสเตย์ กิจกรรม มัดย้อมสีธรรมชาติ กิจกรรม ทำอาหารพื้นบ้าน กิจกรรม ทำขนมพื้นบ้าน กิจกรรมชมสวนสม สร้างโปรแกรมทัวร์ เสนอชาย ผ่านบริษัททัวร์ ของสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวนครศรีธรรมราช
โครงการมังคุดพรีเมียม	o สร้างการจำหน่ายมังคุดออนพรีเมียม ผ่านช่องทางออนไลน์ เพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรของกลุ่ม ราคาอยู่ที่ 80 บาท ซึ่งในราคาตลาดอยู่ที่ 30 บาท o แปรรูปมังคุดกวน ได้ เป็น ลูก ชนิดทองคำ	**อุปสรรค** เป็นช่วงฤดูผลไม้ ทำให้สมาชิกกลุ่มมีเวลาว่างน้อย เพราะต้องเก็บผลไม้ เพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นอาชีพหลัก **การแก้ไขปัญหา** การส่งเสริมการขายมังคุดออนไลน์ ราคาดีกว่ามังคุดตามแผงของพ่อค้าคนกลาง และได้ราคาดีกว่า รายน้อยได้เงินมากกว่า ทำให้มีเวลาเหลือในการปรกอบกิจกรรมของกลุ่มได้มากขึ้น	o พัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นกล่องจำหน่ายสินค้า ในฤดูกาลต่อไป o สร้างปฏิทินฤดูกาลผลไม้ o สร้างมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานการศึกษา ช่วยการจัดทำกิจกรรม สร้างฝายหินชะลอน้ำ ที่ได้รับงบประมาณ จากบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ โลจิสติก จำกัด ที่เกิดประโยชน์กับชุมชนโดยตรง 4 หมู่บ้าน กว่า 110 ครัวเรือน ซึ่งวันที่ 4 สิงหาคม ที่ผ่านมีชุมชน มีชาวบ้านเข้าร่วม กว่า 100 คน

5. บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

โดยปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จไปตามแผน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน และการมีแผนธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน วางแผน ในการรับมือ ลูกค้า และ การมองต้นทุน มองโอกาส ที่มีอยู่ โดยสิ่งที่ตัวเองสามารถดำเนินการเองได้ ยังมีปัจจัยที่สำคัญไม่น้อย ที่ปรึกษาที่มีความรู้ทางธุรกิจ ส่งเสริมองค์ความรู้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายมองการตลาดแบบใหม่ ช่วยเหลือบริการจัดการตัวเอง แทนที่จะรอให้หน่วยงานใดมาช่วย อันนี้ สร้างความเข็มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง และแนวทางในการพัฒนา ไปอีก 2 ปีข้างหน้า โดยมีวิสัยทัศน์

"ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวครบวงจร ครบเครื่องเรื่องการเกษตร
สินค้าแปรรูปชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว"

แผนงาน	ความสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปลายปี พ.ศ.2662-63 (ทำแล้วจะได้อะไร)	
	พ.ศ.2662	พ.ศ.2663
แผนงานที่ 1	สร้างการเชื่อมโยง กลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยว มารวมตัว เป็นเส้นทางท่องเที่ยว	ออกแบบพัฒนารูปแบบ การท่องเที่ยว ที่หลากหลาย
แผนงานที่ 2	สร้างแบรนด์ ชุมชนท่องเที่ยวพรหมโลก สินค้า และ ผลิตภัณฑ์ ของในชุมชน	นำแบรนด์สินค้า ชุมชน พัฒนาสู่ตลาด ภายนอก
แผนงานที่ 3	สร้างองค์ความรู้ สู่ชุมชน นักเล่าเรื่องราว -ภาษาอังกฤษกับการท่องเที่ยวในชุมชน - การเป็นเจ้าบ้านที่ดี -มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	สร้างนักเล่าเรื่องราวชุมชน อย่างมีคุณภาพ ที่ตอบโจทย์ ความต้องการของตลาด

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

แผนธุรกิจชุมชน : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก จังหวัดนครศรีธรรมราช

(8) (Key Partners) (พันธมิตร)	(6) Key Activities (กิจกรรมสำคัญ)	(1) Value Propositions (คุณค่าของสินค้า	(3)Channels (การสื่อสารการตลาด)	(2) Customer Segments (กลุ่มลูกค้า)
จำเป็นต้องทำ แต่ทำเองโดยลำพังไม่ได้ ต้องร่วมมือกับภายนอก -การอบรมหลักสูตรนักเล่าเรื่องชุมชน -การพัฒนาคุณภาพสินค้าแปรรูป ภาคีเครือข่าย - สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลตำบลพรหมโลก สำนักเกษตรจังหวัด ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี กลุ่มวิสาหกิจแม่บ้านแปรรูปกล้วยสวนจันทร์ศรี - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นครศรีธรรมราช สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ธนาคารกรุงเทพ - บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)	กิจกรรมที่ต้องทำ -พัฒนาให้ความรู้ของบุคคลกรในชุมชน หลักสูตร นักเล่าเรื่องชุมชน -พัฒนาสินค้าการแปรรูปให้มีคุณภาพหลากหลาย โดยใช้เอกลักษณ์ของชุมชน -สร้างโปรโมชั่นใหม่ๆและเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว -พัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ -ขยายกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ -ขยายจุดขายให้มีหลากหลาย ทำแพ็คเก็ตทัวร์ - ประชาสัมพันธ์	จุดขาย (จุดที่ลูกค้าประทับใจ) จุดแข็ง # Happy Phromlok มาพรหมโลก เหมือนมาบ้านญาติ ได้ความอบอุ่น สัมผัสธรรมชาติ อากาศดีที่สุด ที่สุดอาหารอร่อย ผลไม้เด่น	1. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ 2. ประชาสัมพันธ์ทางทีวี 3. ออกบูธ 4. ปากต่อปาก 5. สื่อออนไลน์ : Facebook Youtuber Blogger 6. หน่วยงานภาคี เครือข่าย ภาครัฐ ภาคเอกชน	กลุ่มลูกค้าองค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลุ่มศึกษาดูงาน
	(7) Key Resources (ปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้)		4)Customer Relationships (ความสัมพันธ์ต่อลูกค้า)	
	-วางแผนในการบริหารองค์กรในชุมชน -ขยายการทำแผนธุรกิจให้กับกลุ่มต่างๆในชุมชน -การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		ปิดการขายให้นึกถึงเวลาเขามาขายประกัน มีโปรโมชั่น กินผลไม้ไม่อั้น ถ้าเข้าพักช่วงกรกฎาคม- ธันวาคม	

(9) Cost Structure (ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้)	(5) Revenue Streams (ที่มาของรายได้)
เครื่องจักรในการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากมังคุด	1.กิจกรรมประกอบอาหารท้องถิ่น 2.กิจกรรมทำขนมพื้นบ้าน (ขนมโค ขนมจาก) 3.กิจกรรมผ้ามัดย้อม จากสีธรรมชาติ 4.กิจกรรมชมมโนราห์ โรงเรียนวัดเขาขุนพนม 5.กิจกรรมเดินป่า น้ำตกพรหมโลก 6.กิจกรรมปั่นจักรยาน สายกรีน 7.กิจกรรมวารีบำบัด (สมุนไพรแช่เท้า) 8.กิจกรรมเดินเที่ยว ชิอบ สวนสมรม 9.ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ ริสอร์ต

แผนการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก

อะไร	ทำอย่างไร	ใครทำ	เสร็จเมื่อไหร่	งบจากไหน
1. พัฒนาให้ความรู้ของบุคคลกรในชุมชน หลักสูตร นักเล่าเรื่องชุมชน	จัดการอบรมทั้ง 3 กิจกรรม 1.ภาษาอังกฤษเบื้องต้นสำรับชุมชนท่องเที่ยว 2.เจ้าบ้านที่ดี 3.มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	1.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี 2.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 3.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช	เดือนมิถุนายน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2.พัฒนาสินค้าการแปรรูปให้มีคุณภาพหลากหลาย โดยใช้เอกลักษณ์ของชุมชน	1.แปรรูปมังคุด เป็น แยม และ มังคุดกวน 2.แปรรูปลูกปะ เป็นลูกปะทอด	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี	เดือนพฤษภาคม	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี
3. สร้างโปรโมชั่นใหม่ๆและเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	สร้างกิจกรรมช่วงฤดูผลไม้ เข้าพักผลไม้ฟรีทุกบ้าน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก	เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก
4. พัฒนามาตรฐาน โฮมสเตย์	ส่งประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กรมการท่องเที่ยว	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี	เดือนกรกฎาคม	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี
5. ขยายกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ	1.ร่วมกิจกรรม และ หารือ แนวทางการส่งต่อลูกค้า จากสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช 2.ร่วมกิจกรรมส่งลูกค้าจาก Local alike	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี 3.ททท นครศรีธรรมราช	เดือนกรกฎาคม-มกราคม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก
6.ขยายจุดขายให้มีหลากหลาย ทำแพ็คเก็ตทัวร์	สร้างจุดขาย เพิ่ม โปรเมท เป็นเมืองแห่งมังคุด อร่อย ทั้งกิจกรรม และ คอนเซ็บ เป็นมังคุดเป็นส่วนผสม ทำโปรแกรมทัวร์ ชมสวนสมรมมังคุด และ ชิมได้ ซื้อได้ ปลอดสารพิษ	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี 3.ททท นครศรีธรรมราช	เดือน กรกฎาคม - พฤศจิกายน	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี
7.ประชาสัมพันธ์	ออกบูธ ประชาสัมพันธ์งานหน่วยงานภาคีต่างทั้งในระดับจังหวัด และ ต่างจังหวัด	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี	เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม	1.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวพรหมโลก 2.ชุมชนดีมีรอยยิ้มพรหมคีรี

หมายเหตุ ยกทุกอย่างที่เราคิดว่าจะทำมาใส่ไว้ในแผนการดำเนินงาน (แต่ต้องปรากฏอยู่ใน 9 ช่องด้วยคะ)

ภาพประกอบ

TME2
สัมมนาเพิ่มศักยภาพชุมชนและ
ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว
REDEFINE
SME

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลพรหมโลก

ปัจจุบันตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังดำเนินการธุรกิจชุมชนทั้งทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การแปรรูป และการเกษตร โดยมีกลุ่มเป็นตัวกลางประสานเครือข่ายมาเชื่อมโยงทำธุรกิจโดยชุมชนร่วมกัน และได้นำกระบวนการแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาใช้ในการดำเนินการทำให้กลุ่มชุมชนมีการขยายกิจการเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมเพิ่มขึ้น และมีภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นได้ ผลของการนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาใช้ดำเนินการในพื้นที่สร้างประโยชน์ในหลายด้าน ได้แก่

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนขยายกลุ่มขึ้น โดยตำบลพรหมโลกมีการประสานกลุ่มชุมชนในพื้นที่ธรรมชาติในพื้นที่สร้างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอ โดยการนำชาวบ้านมาเป็นสมาชิกทำกิจกรรมรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การนำชาวบ้านทำโฮมสเตย์เพื่อเป็นที่พักแก่นักท่องเที่ยว การนำสมาชิกทำอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว

2. กิจกรรมการแปรรูปสินค้าชุมชน โดยทางตำบลพรหมโลกได้มีกิจกรรมแปรรูปหลากหลายสินค้าอยู่แล้ว สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูป ซึ่งมีมากกว่า 10 สินค้า โดยมีสินค้าเด่นของกลุ่มคือผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วย เช่น กล้วยอบ และกล้วยฉาบ ข้าวเหนียวห่อกล้วย ที่แปรรูปมาจากกล้วยเล็บมือนางปลูกในท้องถิ่นชุมชนมีรสชาดอร่อย
3. กลุ่มธุรกิจชุมชนมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเรียกได้ว่าเป็นเพื่อนบ้านกัน นำสินค้ามาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เช่น การนำสินค้าเกษตรมาให้กลุ่มแปรรูปได้แปรรูปเพื่อจัดจำหน่าย โดยทางกลุ่มพรหมโลกเป็นตัวกลางในการรับซื้อสินค้าเกษตรจากชาวบ้านนำมาแปรรูป และเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่นๆและ

หน่วยงาน ไปกระจายสินค้า ได้แก่สนามบินนครศรีธรรมราชได้นำสินค้าของชุมชน กล้วยฉาบไปส่งขายในสนามบินนครศรีธรรมราช ชุมชนใกล้เคียงร่วมกับวัดรวบรวมสินค้าเกษตรไปขายในตลาดเกษตรของชุมชนทุกวันเสาร์

4. การจัดการชุมชนให้เป็นฐานการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนภายนอกและเยาวชน เด็กนักเรียนโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศ ได้เข้ามาศึกษาดูงาน มีฐานการเรียนรู้ให้เด็กได้ศึกษาเรียนรู้มากมาย เช่น การทำสมุนไพร การทำขนมพื้นบ้าน การทำผ้ามัดย้อม การทำเทียนหอม การแปรรูปดอกไม้จากใบยางพารา การทำน้ำพริก การทำเทียนหอม เป็นต้น
5. การมีส่วนร่วมในชุมชน ทั้งวัด โรงเรียน หน่วยงานในท้องถิ่น ร่วมด้วยช่วยกันเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน เช่น การสร้างตลาดเพื่อให้ชาวบ้านมาขายสินค้าในตลาด
6. การสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนเชื่อมโยงทั่วจังหวัดนครศรีธรรมราช 23 เช่น การเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยวคีรีวง ชุมชนท่องเที่ยวพรหมโลก และชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัด

การนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาเป็นเครื่องมือบริหารจัดการใช้ในการดำเนินกิจกรรมทำให้ทางกลุ่มสามารถเพิ่มเครือข่ายได้มากขึ้น สร้างการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหมือนเป็นพี่น้องที่คอยช่วยเหลือกัน ทำให้ช่วงสถานการณ์ระบาดของโรคไวรัสโคโรน่า หรือ covid 19 ชาวบ้านในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงสามารถปรับตัวดำรงชีวิตอยู่ได้ทันตามสถานการณ์ และแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนได้ระดับหนึ่ง การปรับตัวเองให้ทันโลกที่เกิดวิกฤตโรคระบาดและเศรษฐกิจตกต่ำทำให้สมาชิกสามารถสร้างรายได้ประคับประคองครอบครัวและชุมชนยังคงอยู่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคที่เด่นชัดของตำบลพรหมโลกไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เหมือนกันกับทุกตำบล คือวิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตระบาดของ โคโรน่าไวรัสหรือ covid-19 ทำให้พื้นที่ชุมชนขาดรายได้จากกิจกรรมหลักที่เคยดำเนินการมา การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลพรหมโลกได้รับผลกระทบชัดเจน ถูกปิดตัวอย่างไม่มีกำหนดทุกพื้นที่งดรับนักท่องเที่ยวทำให้ขาดรายได้หลักภายในชุมชนกลุ่มต่างๆ รองจากสินค้าแปรรูปในชุมชนที่โดนผลกระทบขาดรายได้จากการขาย ไม่มีลูกค้ามาซื้อสินค้าในท้องถิ่น หากมีสินค้าก็ไม่มีผู้ซื้อ

หรือผู้ซื้อน้อย การแก้ปัญหาจึงใช้วิธีการซื้อขายกันภายในชุมชน และปรับตัวโดยการใช้เทคโนโลยีขายออนไลน์เพื่อให้ชุมชนมีรายได้ต่อไป

นางทิพย์วิภา อิทธิกุลเสฏฐ์
กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลพรหมโลก
098-0253169

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล

ยกระดับสินค้าของดี ข้าวซีบูจันตัง ตำบลแว้ง อำเภอ แว้ง จังหวัด นราธิวาส

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทตำบล

ความเป็นมา คำว่า **“แว้ง”** มาจากคำว่า **“ระแว้ง”** มีการเล่าขานกันว่าสมัยก่อน มีชาวบ้านครอบครัวหนึ่ง ชื่อสกุลจริงของผู้นำครอบครัวนั้นไม่มีใครรู้ แต่ผู้คนส่วนใหญ่มักจะเรียกท่านว่า **“โต๊ะแวแว้ง”** เนื่องจากครอบครัวของท่านได้อพยพมาจากบ้านระแว้ง หมู่ที่ 4 ตำบลระแว้ง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นครอบครัวแรกที่มาบุกเบิกและตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่จนกระทั่งท่านโต๊ะแวแว้งเสียชีวิต ณ ที่นี่ (สุสานของท่าน ตั้งอยู่ในบริเวณโรงจอดรถของสถานีตำรวจภูธรแว้งในปัจจุบัน) ในช่วงของการเริ่มก่อตั้งชุมชนนั้นก็มีบ้านเรือนไม่กี่หลังคาเรือน ต่อมาได้มีการทำเหมืองทองโต๊ะโม๊ะบ้านโต๊ะระแว้ง ก็เริ่มมีการเจริญรุ่งเรือง สืบเนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้ได้กลายเป็นท่าเรือ (ซึ่งในอดีตการคมนาคมจะใช้ทางเป็นเรือเป็นหลัก) พ่อค้าแม่ค้าจากปัตตานี บางนราตากใบและรัฐกลันตัน มักจะขนส่งสินค้าต่าง ๆ โดยทางเรือ ผ่านเส้นทางบ้านโต๊ะระแว้ง เพื่อนำสินค้าเหล่านั้นไปค้าขายที่บ้านโต๊ะโม๊ะ ซึ่งจะเดินทางมาพักและขนถ่ายสินค้านั้นที่ท่าเรือบ้านโต๊ะระแว้ง ทำให้ชาวบ้านหลายครอบครัวอพยพมาปักหลักตั้งถิ่นฐาน ทำสวนและค้าขายที่บ้านโต๊ะแว้ง แต่ก็มีอีกหลาย ๆ ครอบครัวอพยพมาปักหลักตั้งถิ่นฐานและจับจองพื้นที่ทำไร่ ทำนา ทำสวน สภาพจากชุมชนเล็ก ๆ ก็เปลี่ยนไปเป็นชุมชนใหญ่ขึ้น คำเรียกชื่อชุมชนค่อย ๆ สั้นจากบ้าน **“โต๊ะระแว้ง”** กลายเป็นบ้าน **“โต๊ะแว้ง”** และจากบ้านโต๊ะแว้งกลายเป็น **“บ้านแว้ง”** ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวมีความเจริญรุ่งเรืองกลายเป็นชุมชนใหญ่ จึงมีการจัดตั้งเป็นตำบลขึ้นมา **โดยมีชื่อตำบลว่า “ ตำบลแว้ง ” มาจนถึงปัจจุบัน**

“แว้ง” เป็นตำบลที่มีความงดงามของพื้นที่เมืองแว้งมีอยู่มากมายบนพื้นที่เล็ก ๆ แต่แฝงไปด้วยความโดดเด่นและเรียบง่าย ตามบริบทชีวิตของชุมชนที่ศาสนาเป็นทางนำในการดำเนินชีวิต เปิดประตูสู่เมืองแว้ง ด้วยความโดดเด่นของเมืองแว้ง มีผังเมืองที่ไม่ซับซ้อนการวางผังเมืองแลดูเรียบง่าย **มีนกเงือกเป็นสัญลักษณ์** มีสนามฟุตบอลอยู่ใจกลางเมือง รายล้อมรอบด้วยสถานที่ราชการ ซึ่งดูเหมือนว่าถูกออกแบบมาเพื่อคนที่นี่และผู้มาเยือน ส่วนรอบนอกจะเป็นที่พักอาศัยและร้านค้า อากาศที่นี่สดชื่น คนแว้งมีน้ำใจโอบอ้อมอารี รักสงบมีการศึกษา เพราะเช่นนี้เลยทำให้ใคร ๆ ที่เข้ามาสัมผัสเมืองแว้ง แล้วรู้สึกพอใจและอยากกลับมาอีกครั้ง

ข้อมูลด้านสังคม

ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 บ้านลุโบ๊ะดาลัม อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ทางทิศตะวันตก ของที่ว่าการอำเภอแว้ง ห่างจากที่ว่าการอำเภอแว้ง ประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองจังหวัด ประมาณ 72 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 1,220 กิโลเมตร

อาณาเขต ติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- ทิศเหนือ ติอต่อกับ ตำบลเอราวัณ และ ตำบลกายูคละ อำเภอแว้ง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลแม่ดง และ ตำบลฆอเลาะ อำเภอแว้ง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลกายูคละ และตำบลฆอเลาะ อำเภอแว้ง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลเกียร์ และอำเภอสุคิริน

ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ของตำบลแว้ง ทางทิศตะวันตกของตำบลเป็นภูเขาลาดเอียงทางทิศ ตะวันออก เป็นที่ราบลุ่ม เป็นที่ตั้งชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์บางส่วนติดริมฝั่งแม่น้ำ

ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของตำบลแว้ง มีอากาศชื้นและฝนตกชุกตลอดทั้งปี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - เดือนมิถุนายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม - เดือนมกราคมของปี ถัดไป

(ฝนตกชุกในช่วงเดือน ตุลาคม – มกราคม ของทุกปี)

การแบ่งเขตการปกครอง ตำบลแว้ง แบ่งเขตการปกครอง เป็น 7 หมู่บ้านประกอบด้วย

- หมู่ 1 บ้านแว้ง
- หมู่ 2 บ้านลุโบ๊ะดาลัม
- หมู่ 3 บ้านเจ๊ะเหม
- หมู่ 4 บ้านกรือซอ
- หมู่ 5 บ้านกูวา
- หมู่ 6 บ้านบาลูกา
- หมู่ 7 บ้านฆอเลาะทูวอ

จำนวนประชากรใน ตำบลแว้ง จำนวน 622 หลังคาเรือน ประชากร รวม 3,674 คน สตรีอายุ 35 ขึ้นไป 609 คน เด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี จำนวน 380 คน สตรีตั้งครรภ์ จำนวน 70 คน ผู้สูงอายุ 291 คน ผู้สูงอายุ ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง จำนวน 72 คน ผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จำนวน 5 คน และ ผู้พิการจำนวน 28 คน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

<u>วิเคราะห์ศักยภาพตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส</u>

จากการวิเคราะห์สภาวะขององค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง ผลปรากฏชุมชนตำบลแว้งมี **จุดแข็ง** คือ มีนโยบายการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และวิสัยทัศน์ของจังหวัดเอื้อต่อการพัฒนาท้องถิ่นในระดับหนึ่ง ตำบลแว้ง อำเภอแว้งจังหวัดนราธิวาสจังหวัดแหล่งท่องเที่ยวและโบราณสถานที่สำคัญเหมาะแก่การท่องเที่ยว เพราะมีความพิเศษด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม พื้นที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเชิงเขา การบริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ บุคลากรมีความพร้อมที่จะให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและมีความรับผิดชอบตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แต่ตำบลแว้งยังมี **จุดอ่อน** คือ ขาดการประสานงานระหว่างส่วนราชการในพื้นที่ โครงการพัฒนามีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน การศึกษาของประชาชน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับต่ำและขาดการกระตือรือร้นในการพัฒนาชีวิต และการให้ความร่วมมือ ระหว่างกัน ประชาชนในพื้นที่มีการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ทำให้ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมกับส่วนราชการ ประชาชนขาดความร่วมมือ ในการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและตนเอง สภาองค์กรชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานในชุมชน **โอกาสการพัฒนาของตำบลแว้ง** เนื่องจากแว้งมีกลุ่มอาชีพและองค์กรประชาชนหลากหลาย สามารถจัดตั้งเป็นเครือข่ายทางสังคม ภาพลักษณ์การบริหารท้องถิ่นที่ดีขึ้น **พื้นที่เหมาะสำหรับทำการเกษตร ปลูกข้าวท้องถิ่นได้ดี คือ ข้าวซีบูจันตัง** ของดีเมืองแว้ง อุปสรรคที่มีอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ เหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ / ความมั่นคง ข้าราชการขาดขวัญ

กำลังใจในการทำงานจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ขาดการพัฒนา ส่งเสริมด้านกีฬา และการส่งเสริมระบบสุขภาพที่ดีพอ ความไม่ต่อเนื่องของผู้นำชุมชน สภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนไม่เพียงพอ ทำให้อพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ ขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา และการแพร่ระบาดของโรค อาทิ COVID19

สินค้าชุมชน ข้าวซีบูจันตัง เป็นข้าวเจ้า ชนิดหนึ่ง

ให้ผลผลิต ประมาณ 616 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะเด่น เป็นข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง สามารถปลูกได้ทั้งปี และให้ผลผลิตสูงเป็นพันธุ์บริสุทธิ์ ไม่มีการปนพันธุ์ ความสูงต่ำของลำต้นสม่ำเสมอ สุกแก่ พร้อมกัน เมื่อนำมาหุงมีความร่วนแข็งมากกว่าซีบูกันตังท้องถิ่น เกษตรกร จึงชอบมากกว่าทั้งลักษณะทางเกษตรข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวหุงสุก อมิโลสสูง ข้าวสุกร่วนแข็งเล็กน้อย อุณหภูมิแป้งสุกปานกลาง ค่าความคงตัวแป้งสุกปานกลาง ตรงกับความนิยมการบริโภคของคนไทยมุสลิม ที่ชอบใช้มือเปิบข้าวแทนการใช้ช้อน

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

<u>แผนพัฒนาตำบล</u>

1.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การ บุกเบิก สร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาทางคมนาคม สะพาน เขื่อน ระบบระบายน้ำ สร้างและปรับปรุงแหล่งน้ำอุปโภค บริโภค จัดทำผังเมืองรวมจังหวัด ผังเมืองและผังตำบล พัฒนาและปรับปรุงระบบจราจร จัดให้มีไฟฟ้าและระบบโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง

2.ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพแบบยั่งยืนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ส่งเสริมงานด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการชุมชนแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกระบบและตามอัธยาศัย โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพศูนย์ปฏิบัติการการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ส่งเสริมด้านการออกกำลังกาย การกีฬา และนันทนาการ ส่งเสริมการป้องกัน รักษา ควบคุมโรค ตลอดจนการพัฒนาด้านการสาธารณสุข ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ประชาชน เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบบประชาธิปไตย การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นบรรเทาสาธารณภัย ตลอดถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการรักษา

ความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่นและส่งเสริมให้ผู้นำศาสนาเข้ามามีบทบาทและศักยภาพในการแก้ปัญหาความมั่นคง

4. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาด การค้า การลงทุนในท้องถิ่น และเมืองชายแดน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ

5.ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนและเมือง จัดทำระบบกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลตลอดจนระบบบำบัดน้ำเสีย ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน

6.ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น และปูชนียบุคคล เสริมสร้างและทำนุบำรุงศาสนา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์โบราณวัตถุและโบราณสถานในท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของเด็ก เยาวชนและประชาชน

7.ด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากรในองค์กร พัฒนาปรับปรุงจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสถานที่ในการปฏิบัติงาน พัฒนาปรับปรุงระบบบริหารจัดการองค์กร ปรับปรุงและสร้างระบบการให้บริการที่ทันสมัย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานเพื่อการบริการประชาชน พัฒนาส่งเสริมระบบการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานขององค์กรเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

<u>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน</u> ชุมชนตำบลแว้งได้อบรมทำแผนธุรกิจชุมชน CBMC โดยคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น เพื่อพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ คือ **ข้าวซีบูจันตัง**

แผนการดำเนินการ

แผนธุรกิจชุมชน <u>ผลิตภัณฑ์ข้าวสารปลอดสารเคมี</u>

ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส นายดุสิต สาวดี เบอร์ 063-0834932

แผนงาน/กิจกรรมสำคัญ (ทำอะไร)	วิธีการดำเนินงาน (ทำอย่างไร)	ผู้รับผิดชอบ (ใครระบุชื่อ)	ระยะเวลา (เสร็จเมื่อไหร่)	งบประมาณดำเนินการ (ใช้งบหรือไม่ เท่าไร)
กิจกรรมพัฒนาบรรจุภัณฑ์	- ประชุมเพื่อวางแผนการออกแบบถุงบรรจุภัณฑ์ หาข้อตกลงร่วมกัน - ประสานกับนักออกแบบและการออกแบบบรรจุภัณฑ์กับ มอ.ปัตตานี	นายดุสิต สาวดี นายศุลฟัดลี หะนีสนาวี	สิงหาคม 2563	20000
กิจกรรมพัฒนาจุดขาย และค้นหาความแตกต่าง	- ประชุมสมาชิกเพื่อออกแบบการขาย สร้างความแตกต่าง ฝึกการเขียนสร้างเรื่องราวให้ดึงดูด น่าซื้อ - เก็บข้อมูลการผลิต เพื่อเก็บข้อมูลไปพัฒนาสินค้า สร้างมูลค่าเพิ่ม	นายดุสิต สาวดี	ธันวาคม 2563	10000
กิจกรรมสร้างองค์ความรู้การตลาดและการประชาสัมพันธ์	- อบรมสร้างความรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชนเรื่องการประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่อออนไลน์ - อบรมการคำนวณต้นทุน/กำไร และการวางแผนการขายข้าวสารปลอดสารเคมี	นายศุลฟัดลี หะนีสนาวี	พฤศจิกายน 2563	20000

สินค้า ข้าวสารซีบูจันตัง มีสารอาหารอย่างเต็มประสิทธิภาพ มีคุณภาพ ปลอดสารเคมี และเป็นสินค้าของคนในชุมชน เป็นอาหารหลักต้องกินของคนไทย สินค้ามีการรักษาคุณภาพฐานต่าง ๆ เพื่อความเป็นเอกลักษณ์และยืนหยัดในจุดขาย เป็นสินค้าเหมาะกับ กลุ่มผู้รักสุขภาพ กลุ่มชมรมเดินวิ่ง ลูกทัวร์ที่มาท่องเที่ยวจากอำเภอใกล้เคียง และลูกค้าประจำในชุมชน เป็นปัจจัยยังชีพของคนไทยทุกคน ช่องทางการขายสินค้าของคนในชุมชนช่วยการปลูกและซื้อ บอกต่อมาซื้อซ้ำ ราคาไม่แพง การแพ็คที่สวยงาม โดยจำหน่ายทางออนไลน์ กระจายกลุ่มลูกค้า คือ เพจเฟสบุ๊ค ไลน์แอด อินสตราแกรม และการออกบูท เป็นสิ่งที่ใช้เงินน้อยและชุมชนสามารถทำเองได้ ยังมีการจัดทำโปรโมชั่นในการซื้อ ประกาศรายละเอียดต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเพจเฟสบุ๊คมีการทำการยิงแอดโฆษณาเพื่อเพิ่มการมองเห็นให้กับสินค้า ทำป้ายประชาสัมพันธ์ในชุมชน ชุมชนมีการรักษามาตรฐาน มีการกำหนดปริมาณจำหน่ายอย่างชัดเจนสม่ำเสมอ รักษามาตรฐาน ความสะอาด และมีการติดตามหลังการขายโดยการสอบถามความพอใจหลังการขาย การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนตำบลทำให้ยกระดับการว่างงานในตำบล (สร้างงาน-สร้างอาชีพได้)

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน”

<u>ผู้รับผิดชอบดำเนินการ</u>โดยได้มีการเชื่อมโยงและบูรณาการกับหน่วยงานภาคี ท้องถิ่น ท้องที่ และเอกชน ดังนี้

1.คณะทำงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแว้ง เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆกับภาคี ท้องถิ่นท้องที่

2.สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแว้งได้มีการเข้าร่วมเวที กิจกรรมต่าง ให้ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนเสมอมา เช่น งานจิตอาสา งานทำความสะอาดสถานที่สำคัญ เป็นกระบอกเสียงให้ภาครัฐและเอกชน ในการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสถานการณ์โควิด 2019

3.สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแว้ง มีการจัดทำแผนงานและเสนอแผนงานต่อภาคี ท้องถิ่นท้องที่ สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลแว้ง มีการรายงานความคืบหน้าการปฏิบัติงานต่อภาคี ท้องถิ่น ท้องที่ อย่างต่อเนื่อง

4.เข้าร่วมเวทีกับภาคี ท้องถิ่น ท้องที่ อย่างต่อเนื่องรายงานความคืบหน้าของทีมเยาวชนฟุตบอล ให้ชุมชน ภาคี ท้องถิ่นท้องที่ รับทราบ

<u>ผลการดำเนินงาน หรือรูปธรรมความสำเร็จ</u>

การใช้แผนเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยสภาองค์กรผู้นำชุมชน มีการนำแผนที่จัดทำไปปฏิบัติใช้ทำให้ชุมชนมีแนวทางการประกอบอาชีพ สร้างงานและรายได้ สำหรับการทำการเกษตรโดยการนำข้าวสารที่มีคุณค่าทางอาหารของชุมชนมาจำหน่ายทำให้คนภายในชุมชนได้ซื้อในราคาย่อมเยาว์ประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังเป็นการรักษาสุขภาพ เพราะข้าวเป็นอาหารที่บริโภคหลัก อีกทั้งการทำงานโดยองค์กรภาคีร่วมกับสภาองค์กรผู้นำชุมชน อาทิ เทศบาลตำบลแว้ง มีแผนยุทธศาสตร์ที่จะขับเคลื่อนงานชัดเจน

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ในปีนี้จึงเกิดแผนธุรกิจชุมชน และการจำหน่ายสินค้าในร้านค้าชุมชน และผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น จะเห็นได้ว่าการปรับตัวจากวิกฤติโรคระบาด COVID 19 ชุมชนได้นำแผนมาใช้จริง เพราะมีประโยชน์จากพิษเศรษฐกิจ เงินทุนไม่หมุนเวียน และในอนาคตต่อไปจะขยายเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวซีบูจันตังได้มากขึ้น

<u>ปัจจัยสนับสนุน</u> หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลแว้ง หมู่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน ได้เข้ามาสนับสนุนการขายสินค้า พัฒนายกระดับสู่ OTOP และสร้างแบรนด์ให้เกิดความโดดเด่น ทั้งในเรื่อง เรื่องราว วิถีการกิน ความเป็นอยู่โดยสื่อสารผ่านอาหาร วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวแว้ง ได้เป็นอย่างดี

<u>เทคนิคในการดำเนินเงิน</u> ตำบลแว้งมีคณะทำงานสภาองค์กรชุมชน ที่เข็มแข็งและมีเทศบาลตำบลแว้งสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาคี ทั้งท้องถิ่นท้องที่ การทำงานเป็นรูปแบบ

การบูรณาการ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานเป็นรายปี และ 3 ปี กำหนดปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้ชาวชุมชนตำบลแว้งได้รับทราบกิจกรรมโดยทั่วกันไม่ว่าจะเป็น งานจิตอาสา งานทำความสะอาดสถานที่สำคัญ เป็นกระบอกเสียงให้ภาครัฐและเอกชน ในการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสถานการณ์โควิด 2019

<u>อุปสรรคการทำงาน</u> ที่มีอยู่ในพื้นที่อันเลี่ยงไม่ได้ คือเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ / ความมั่นคง ข้าราชการขาดขวัญกำลังใจในการทำงานจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ขาดการพัฒนา ส่งเสริมด้านกีฬา และการส่งเสริมระบบสุขภาพที่ดีพอ ความไม่ต่อเนื่องของผู้นำชุมชน สภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนไม่เพียงพอ

ทำให้อพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ ขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา และการแพร่ระบาดของโรค อาทิ COVID19

<u>แนวทางการแก้ไขปัญหา</u> การทำงานโดยภาคีความร่วมมือบูรณาการงานร่วมกัน ทั้งภาคส่วนท้องถิ่น ท้องที่ชุมชน และหน่วยงานภาคราชการ และเอกชน

<u>แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ใน 3 – 5 ปีข้างหน้า</u>

เทศบาลตำบลแว้ง มีการวางแผนการสนับสนุนทั้งงบประมาณเพื่อพัฒนาและยกระดับตำบลใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นที่ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต สร้างงานสร้างอาชีพแบบยั่งยืน การจัดระเบียบสังคมและชุมชน ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาด การค้าการลงทุนในท้องถิ่น และเมืองชายแดน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ

การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากรในองค์กร พัฒนาปรับปรุงจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ตลอดจนสถานที่ในการปฏิบัติงาน พัฒนาปรับปรุงระบบบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล แผนการดำเนินงานดังกล่าวจะทำให้เกิดรายได้สร้างอาชีพให้ชุมชนในอนาครได้เป็นอย่างดี

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลแว้ง

ตำบลแว้งอำเภอแว้งจังหวัดนราธิวาสเป็นตำบลธุรกิจชุมชนประเด็นด้านการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสานได้เข้าร่วมอบรมการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC ในปี 2563 และได้นำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีกิจกรรมหลักคือการใช้วิถีชาวบ้านที่เน้นภูมิปัญญาเรื่องการปลูกข้าว ชื่อ”พันธุ์ข้าวซีบูจันตัง” เป็นข้าวพื้นเมืองของตำบลแว้ง กิจกรรมรองของตำบลแว้งคือการปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ ข่าและตะไคร้ จำหน่ายโดยการส่งออกประเทศมาเลเซีย

ทางตำบลแว้งได้ทำกิจกรรมธุรกิจชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ชื่อว่า “โรงเรียนชาวนา” และได้ใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) ในการดำเนินการธุรกิจเพื่อชุมชน เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการภายในกลุ่มตำบล ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มตำบลแว้งได้มีการเสริมทักษะความรู้เรื่องเรื่องการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนด้วยวิธีการอบรม CBMC (community business model canvas) ให้แก่ชาวบ้าน สมาชิกในชุมชนที่สนใจเรียนรู้แผนธุรกิจ และต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่างๆให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ตำบลแว้งได้นำความรู้มาพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ โดยสินค้าหลักคือข้าวสารที่จำหน่ายทั้งรูปแบบออนไลน์และขายหน้าร้าน มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ด้วยการยกระดับบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน มีการซีนสูญญากาศ packaging ข้าวสารเพื่อขายส่งในทั่วประเทศ ขยายเครือข่ายแก่ตำบลใกล้เคียง กระจายสินค้าที่ดีมีคุณแก่ชุมชนภายในและภายนอก

ปัจจุบันตำบลแว้งได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดและได้สร้างชื่อเสียงแก่จังหวัด จนมีสื่อโทรทัศน์ รายการทีวีติดต่อมาขอสัมภาษณ์และออกเป็นสื่อทีวีวิทยุเป็นคลิปโฆษณาสู่สาธารณะ พระเอกหลักคือโรงเรียนชาวนาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ความรู้ทางด้านการเกษตรที่ครอบคลุมตั้งแต่การปลูกข้าวจนเก็บเกี่ยวข้าว การดูแลรักษา การกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช การจัดจำหน่ายขายสินค้าเป็นต้น ซึ่งในแต่ละเดือนมีคณะเข้ามาเรียนรู้เดือนละไม่ต่ำกว่า 10 คณะ รวมผู้มาเยือนไม่ตำกว่า 100 คน ผลของการนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มทำให้ชุมชนสร้างเครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง สร้างภาคีให้มีส่วนร่วมกับชุมชนมากมาย เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ พาณิชย์จังหวัด พัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ได้มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม ทั้งนี้การนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาใช้ทำให้เกิดการสร้างฐานลูกค้าจำนวนมากขึ้น มีผู้ต้องการซื้อและผู้ต้องการศึกษาเรียนรู้เข้ามาในชุมชนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกในตำบลมีรายได้เลี้ยงครอบครัวและตัวเอง นอกจากนี้การขายข้าวสารที่เป็นกิจกรรมหลักยังสามารถทำกิจกรรมร่วมกับการขายอาหารพื้นถิ่นของตำบลแว้งอีกด้วย ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้หลายทาง

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

อดีตก่อนเกิดวิกฤตสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ทางกลุ่มตำบลแว้งมียอดสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากทำให้ผลิตสินค้าไม่ทันเนื่องจากจำนวนผู้ซื้อมากกว่ากำลังการผลิต แต่ปัจจุบันเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ชุมชนโรงเรียนชาวนาไม่ได้ดำเนินกิจการกิจกรรมศูนย์เรียนรู้ ไม่มีผู้เข้ามาในพื้นที่และมาเรียนรู้การทำนาข้าว ทำให้ชุมชนขาดรายได้ในกิจกรรมศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนา แต่ชุมชนตำบลแว้งและศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนายังมีการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบรรจุภัณฑ์และจัดจำหน่ายสินค้าประเภทข้าวสารผ่านระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรงเพื่อการจัดส่งสู่ทั่วประเทศ เป็นการแก้ปัญหาปัจจุบันหลังเกิดวิกฤตโควิดทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการจัดจำหน่ายข้าวสาร และการส่งออกข่า

กับตะไคร้ยังดำเนินการปลูกอยู่แต่จำนวนการจัดส่งลดลงเนื่องจากการคมนาคมระหว่างประเทศจำเป็นต้องลดการเข้าออกลง ทั้งนี้ทางตำบลแว้งยังคงปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตที่ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบจนดำเนินธุรกิจชุมชนไม่ได้

นายมูนิต เจ๊ะมิ

โรงเรียนชาวนาคำบลแว้ง

084-7493479

เกษตรอินทรีย์ตีลังกาตำบลคอลอตันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ตำบลคอลอตันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีจำนวนหมู่บ้าน 8 หมู่บ้านพื้นที่รวม 11,824 ไร่ จำนวนครัวเรือน 1,272 ครัวเรือนจำนวนประชากร 5,940 คน สภาพเป็นพื้นที่เป็นที่ราบ มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่านทางทิศตะวันออกของตำบลในเขตพื้นที่ ม.1,4,5 และ ม.6 อาชีพส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำนา ทำสวนยาง อาชีพรองลงมา รับจ้างทั่วไป ปลูกผัก ราษฎรนับถือศาสนาอิสลาม 95 % นับถือศาสนาพุทธ 5% วัฒนธรรม คือวันเมาลิด กวนอาซูรอ แต่งงาน มาแกปูโล๊ะ มาแกแต สำหรับพิธีกรรมมี การละหมาด การถือศีลอด การออกซากาต การทำฮัจย์ การเข้าสุนัต(มาโซยาวี) การบริจาคทาน ประวัติศาสตร์ ตำบลคอลอตันหยง ตามประวัติที่ผ่านมาไม่แน่ชัด ส่วนใหญ่คนสมัยก่อนมักนิยมสถานที่ หรือมองเห็นได้หรือนามบุคคลมาใช้เรียกชื่อแทนท้องที่เหล่านี้ เช่นเดียวกับตำบลคอลอตันหยง ซึ่งเป็นชื่อเรียกตามภาษาท้องถิ่น ของคนพื้นที่ตำบลคอลอตันหยง หรือ ตันหยง คือต้นไม้ ชื่อต้นพิกุล เพราะมีต้นพิกุลอยู่ที่ท่าริมแม่น้ำปัตตานี เนื่องจากสมัยก่อนตำบลคอลอตันหยง ไม่มีถนนการคมนาคมตลอดจนการติดต่อค้าขายกับภายนอกต้องอาศัยทางน้ำเท่านั้น คือ ที่ท่าพิกุลแม่น้ำปัตตานี สายเก่าและคลองตุยงในการคมนาคม และติดต่อค้าขายกับภายนอกในสมัยนั้น ฉะนั้นคนส่วนใหญ่ในตำบลคอลอตันหยง เมื่อจะเดินทางติดต่อภายนอกจะต้องลงเรือที่ท่าน้ำต้นพิกุล จนใช้ชื่อเรียกตำบลว่า ตำบลคอลอตันหยง

สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางเชื่อมคนสร้างแผนชุมชน

ตำบลคอลอตันหยง เป็นพื้นที่ดำเนินการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและทุนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช.สนักงานภาคใต้ ในปี 2561 งบประมาณ 40,000 บาท โดยมีกระบวนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าหมาย “คนคอลอตันหยงมีเศรษฐกิจรายได้ดี สุขภาวะดี ทั้งดิน น้ำ ป่าและวิถีชุมชน ด้วยการทำสวมผสมผสานอย่างมีส่วนร่วม” ผ่านแผนงาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านการพัฒนาคนและสังคม 3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

ทั้งนี้สภาพพื้นที่ตำบลคอลอตันหยง ชาวบ้านมีการเลี้ยงวัวทำให้สะดวกในการจัดหาเรื่องปุ๋ยคอกในพื้นที่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ดีสำหรับพื้นที่ตำบลคอลอตันหยง ชาวบ้านมีการทำอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน ปลูกผักผสมผสาน และอำเภอหนองจิก เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม เป็นเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง ได้มีการพูดคุยร่วมกันกับกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ ประกอบ

ด้วย กลุ่มทำสวน กลุ่มอสม. กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มสวัสดิการชุมชนตำบลคอลอตันหยง กลุ่มจิตอาสาญาลันนันบารู กลุ่มทำขนม เป็นต้น รวมทั้งหมด 12 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยวิธีทางธรรมชาติ ปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืชและสารเร่งการเจริญเติบโตทุกชนิด เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในไร่นา ก่อให้เกษตรกรประสบปัญหาในด้านสุขภาพอย่างรุนแรง ประกอบกับต้องลงทุนสูง แต่ผลผลิตที่ได้มีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่ง *นายอับดุลรอฮิง มะสาแม ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง* ได้เน้นย้ำว่า สารเคมีที่ใช้ยังไปทำลายแมลงและสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เป็นผลให้ระบบนิเวศเกิดความไม่สมดุล ในขณะที่เกษตรอินทรีย์จะเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดจากประสบการณ์ผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่แบบพึ่งพาธรรมชาติเพื่อแก้ปัญหา และนำมาสู่ความยั่งยืนทางการเกษตร ดังนั้นเกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัยในสุขภาพ ใช้ซากพืช มูลสัตว์ การปลูกพืชหมุนเวียน แร่ธาตุตามธรรมชาติในการปรับปรุงดินผสมผสานกับการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีหรือสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติช่วยในการควบคุมทำลายศัตรูพืช

ร่วมกันคิด เปลี่ยนความคิดสู่ เกษตรอินทรีย์

สภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง ได้มีการประชุมและมีมติร่วมกันในการทำการเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ และเห็นความสำคัญของเกษตรอินทรีย์โดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในขั้นตอนการผลิต ไม่ว่าจะเป็น ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า หรือฮอร์โมน ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะหรือยาสัตว์ในการรักษาสัตว์เมื่อสัตว์เจ็บป่วย ไม่ใช้ยารมขณะเก็บรักษาข้าว และได้แนวทางการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์ ต้องใช้วิธีธรรมชาติ เช่น การถางหญ้า การใช้เศษพืชคลุมดิน การใช้น้ำหมักชีวจากพืชที่มีกลิ่นฉุน อย่างเช่นการทำน้ำหมักไล่ศตรูพืช โดยมีส่วนประกอบดังนี้ 1.ยาเส้น 2.เครื่องแกงเผ็ดหรือแกงส้ม 3.EM 4. กากน้ำตาล 5.น้ำส้มสายชู ซึ่งทิ้งไว้ 7 วัน (น้ำยา๑ลิตร/น้ำเปล่า๒๐ลิตร/ไร่)

จากชาวบ้านที่คุ้นเคยกับการใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมีในการทำอาชีพการเกษตร แล้วชาวบ้านได้มีความคิดที่กลับกันโดยปัจจุบันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกในการทำการเกษตรเนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในไร่นา ก่อให้เกษตรกรประสบปัญหาในด้านสุขภาพอย่างรุนแรง ประกอบกับต้องลงทุนสูง แต่ผลผลิตที่ได้มีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้สารเคมีที่ใช้ยังไปทำลายแมลงและสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เป็นผลให้ระบบนิเวศเกิดความไม่สมดุล นี่จึงเป็นที่มาของ “เกษตรอินทรีย์ตีลังกา” โดย *นางสาวยาวารี กูโน คณะทำงานสภาองค์กรชุมชน* ได้ขยายความต่อว่า เกษตรอินทรีย์จะเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากประสบการณ์ ผสมผสาน และนำมาสู่ความยั่งยืนทางการเกษตรจึงอาจกล่าวได้ว่า เกษตรอินทรีย์ เป็นการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัย

ในสุขภาพ ใช้ซากพืช มูลสัตว์ การปลูกพืชหมุนเวียน แร่ธาตุตามธรรมชาติในการปรับปรุงดินผสมผสานกับการกำจัดศัตรูพืชโดยสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ทั้งนี้ตำบลคอลอตันหยงถือเป็นตำบลที่มีต้นทุนที่ดีด้านการเกษตร ชาวบ้านมีการทำอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน ปลูกผักผสมผสาน และอำเภอหนองจิกเป็นเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งได้มีการพูดคุยร่วมกันกับกลุ่มต่างในพื้นที่ตำบลคอลอตันหยง ประกอบด้วยกลุ่มทำสวน กลุ่มอสม. กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มสวัสดิการชุมชนตำบลคอลอตันหยง กลุ่มจิตอาสาญาลันนันบารู กลุ่มทำขนม เป็นต้น รวมทั้งหมด12 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยวิธีทางธรรมชาติ ปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืชและสารเร่งการเจริญเติบโตทุกชนิด ซึ่งสอดรับกับการนำแผนงานด้านเศรษฐกิจมาดำเนินการร่วมกัน ภายใต้โครงการเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)หรือ พอช. และแผนงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลคอลอตันหยง ภายใต้โครงการรักน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดิน งบประมาณ 20,000 บาท ซึ่งทั้งสองโครงการได้ดำเนินการควบคู่กันไป ในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปที่สนใจในการทำเกษตรที่ปลอดภัยและลดการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และดิน โดยมีประชาชนเข้าร่วมจำนวน 80 คน มีการจัดการอบรมจำนวน 2 วัน โดยวิทยากรจาก อบต.และเกษตรตำบล มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของเกษตรอินทรีย์โดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในขั้นตอนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า หรือฮอร์โมน ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะหรือยาสัตว์ในการรักษาสัตว์เมื่อสัตว์เจ็บป่วย ไม่ใช้ยารมขณะเก็บรักษาข้าว เป็นต้นและได้แนวทางการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์ ต้องใช้วิธีธรรมชาติ เช่น การถางหญ้า การใช้เศษพืชคลุมดิน การใช้น้ำหมักชีวจากพืชที่มีกลิ่นฉุนอย่างเช่น <u>การทำน้ำหมักไล่ศตรูพืช</u> โดยมีส่วนประกอบดังนี้ 1. ยาเส้น 2 ห่อ 2. เครื่องแกงเผ็ดหรือแกงส้ม 1 ถุง 3. EM 2 ฝา 4. กากน้ำตาล 2 ช้อนโต๊ะ 5. น้ำส้มสายชู 2 ช้อนโต๊ะ หมักทิ้งไว้ 7 วัน โดยใช้น้ำหมัก 1 ลิตรกับน้ำเปล่า 20 ลิตร <u>จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง</u> สิ่งที่ต้องเตรียม 1)น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ 2)ขวดขนาด 1.5 ลิตรหรือมากกว่า 3)ไข่ไก่ 1 ฟอง 4)น้ำปลายี่ห้อใดก็ได้ ในการทำ<u>จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงมีขั้นตอนคือ</u> ตอกไข่ใส่ถ้วยแล้วเติมน้ำปลาลง 1 ช้อนโต๊ะ คนให้เข้ากัน นำน้ำใส่ขวดขนาด 1.5ลิตรไปตากแดดประมาณ 4-5 วัน ก่อนเติมไข่ไก่ที่เตรียมไว้ลงไป 1 ช้อนโต๊ะ นำไปตั้งไว้ในบริเวณกลางแจ้งที่มีแดดส่งถึงทุกวัน **<u>วิธีการหุงข้าวเพื่อขยายเชื้อรา</u>** 1. หุงปลายข้าวด้วยหม้อหุงข้าวไฟฟ้า ใช้ข้าว 3 ส่วน น้ำ 2 ส่วน หรือ ข้าว 2 ส่วน น้ำ 1 ส่วน 2. ปลายข้าว 600 กรัม ใส่น้ำ 0.5 ลิตรจะได้ข้าวสุกประมาณ 1 กก. 3. ตักปลายข้าวสุกขณะร้อน ประมาณ 2 ทัพพีใส่ถุงพลาสติกทนร้อนขนาด 6*12 นิ้ว หรือประมาณถุงละ 250 กรัม รอให้ข้าวเย็นจึงใส่เชื้อ **ใส่หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา** 4. เหยาะหัวเชื้อ 1-2 เหยาะ ลงในถุงข้าวที่เย็นแล้ว บริเวณที่สะอาดและลมสงบเพื่อลดการ

ปนเปื้อน 5. ใช้ยางรัดปากถุง ให้แน่น หรือใช้ลวดเย็บกระดาษ แล้วเขย่าให้เชื้อกระจายทั่วทั้งถุง 6. ใช้เข็มแทงไม่น้อยกว่า 30 รู 7. กระจายข้าวในถุง ไม่วางซ้อนกัน ดึงกลางถุงไม่ให้พลาสติกแนบข้าว ขณะที่**การบ่มเชื้อราไตรโคเดอร์มา** วางถุงเชื้อในห้องที่สะอาด ปลอดจากมด ไร และสัตว์อื่นๆ อากาศไม่ร้อน ไม่ตากแดดแต่มีแสงสว่าง บ่มไว้ 5-7 วัน เชื้อราชนิดสดที่เจริญเต็มที่จะสร้างสปอร์สีเขียวเข้ม ภาพนี้หลังจากบ่มแล้ว 5-7 วัน ควรนำไปใช้ทันที หรือเก็บไว้ในตู้เย็นช่องธรรมดา ได้ไม่เกิน 1 เดือน

อย่างไรก็ดีการดำเนินงานที่ผ่านมาพบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ ชาวบ้านบางส่วนมีความคุ้นเคยการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการประกอบอาชีพเกษตรยังมีอยู่ในพื้นที่ และสมาชิกจะต้องมีการอธิบายถึงประโยชน์ของปุ๋ยอินทรีย์และโทษของการใช้สารเคมีในการทำเกษตร และผลจากการใช้ยาฆ่าหญ้าที่ตกค้างในพื้นดินมีอายุถึง 1 ปี ทั้งนี้สภาองค์กรชุมชนวางเป้าหมายในอนาคตที่ต้องขยายการทำเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานให้คลอบคลุมในพื้นที่ทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี 50 % และประสานความร่วมมือเจ้าหน้าที่เกษตร/เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนสอนในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพ/การทำน้ำยาไล่ศัตรูพืช สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ที่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้นจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนที่สำคัญคือการไม่มีงานทำ เศรษฐกิจไม่ดี ตกงานและกลุ่มคนแรงงานไม่สามารถไปทำงานอย่างต่างถิ่นได้อย่างสะดวก ทำให้ตัวเองและสมาชิกในครอบครัวขาดปัจจัยยังชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปสู่ระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ *นายอับดุลรอฮิง มะสาแม ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง* ได้เล่าให้ฟังว่า จากผลกระทบดังกล่าวการส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ทุกวัย ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19ที่ไม่มีรายได้ ได้แก่ กลุ่มกลับจากมาเลเซีย กลับจากต่างจังหวัด และกลุ่มตกงานในพื้นที่ตำบล วัยรุ่น ผู้พิการ กลุ่มคนวัยชรา และคนทั่วไป สามารถทำอาชีพเสริมดังกล่าวได้ในท้องถิ่น หมู่บ้าน และไม่ต้องไปทำงานยังต่างถิ่นของตัวเองจึงเป็นหลักสำคัญในการมอบโอกาสเพื่อยกระดับรายได้ ทางสภาองค์กรชุมชนจึงได้ขยายผลต่อเนื่องจากการทำเกษตรอินทรีย์ สู่การส่งเสริมการทำกล่องเลี้ยงผึ้งชันโรง โดยมีศูนย์เรียนรู้ผึ้งชันโรงเป็นศูนย์กลางขยายความรู้พร้อมส่งมอบปัจจัยในกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด -19 กลุ่มเปราะบาง กลุ่มเกษตรกร กลุ่มพิการ เพื่อเป็นการสร้างงานและเพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือน ทั้งนี้การเลี้ยงผึ้งชันโรง เป็นต่อยอดจากโครงการการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่สนับสนุนการเลี้ยงผึ้งชันโรงเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพที่ยั่งยืน ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดรายจ่าย/เพิ่มรายได้ไม่น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ เพราะสามารถลงทุนครั้งเดียวแต่เก็บผลผลิตได้ต่อเนื่องและสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งผลพลอยได้จากการเลี้ยงชันโรง ได้แก่ น้ำผึ้งซึ่งมีราคาสูงกว่าน้ำผึ้งทั่วไป 3 เท่าตัว หรือเท่ากับ 1,500 บาทต่อขวด (750 มิลลิลิตร) และยังขาดตลาดนั้น ทำให้สามารถสร้างรายได้จากน้ำผึ้งชันโรงด้วย นอกจากนี้สามารถแปรรูปเป็นผลิภัณฑ์ได้ที่หลากหลายซึ่งได้ทำผลิตภัณฑ์แล้ว ได้แก่ สบู่ฟรอฟอลิส โลชั่นฟรอฟอลิส และน้ำมัน

หอมระเหยผสมฟรอฟอลิส ในขณะเดียวกัน ผึ้งชันโรงเป็นแมลงสำคัญต่อการช่วยการผสมเกสรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูง จากการศึกษาพบว่า การใช้ผึ้งชันโรงช่วยถ่ายเกสรทำให้พืชได้รับการถ่ายเกสรดีขึ้นและติดผลได้มากว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น การใช้ผึ้งชันโรงเป็นหนทางที่ดีที่จะช่วยเพิ่มการติดผลและปริมาณผลผลิต รวมทั้ง การเพิ่มคุณภาพของผลผลิตพืชได้ ทำให้ผลผลิตสูงขึ้น และยังผลักดันเป็นหมู่บ้านผึ้งชันโรงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

บทเรียนการดำเนินงาน

จากการเริ่มต้นทำเกษตรอินทรีย์เพียง 40 คน มีกระบวนการรวมกลุ่มและสร้างแปลงต้นแบบบนพื้นที่โดยมีการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบแปลงเป็นกลุ่มๆ ละ 8 คน แต่ละกลุ่มจะปลูกพืชที่ต่างกัน กระทั่งสมาชิกเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวรวมกว่า 80 คน ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมามีบทเรียนที่สำคัญคือ 1) เป็นการพัฒนาการทำงานและการเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ควบคู่กับพร้อมกัน โดยทุกกลุ่มจะจัดสมาชิกในการทำงานที่เป็นอิสระ แต่ต้องมีการประชุมเริ่มกันทุกเดือนพร้อมกับทีมสภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง ที่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน 2)เกิดความมั่นใจในการหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งจากผู้รู้ในชุมชน หรือนักวิชาการจากเกษตรจากเมื่อก่อนเน้นทำสวน ทำนา ปลูกพืชตามความเคยชินที่ทำตามๆ กันมา ทำให้เกิดการวางแผนในการปลูก การผสมพชเพื่อลดการรบกวนของแมลงและศัตรูพืช 3) เกิดการผลิตอาหารที่ปลอดภัยในการบริโภคในครอบครัว และเหลือจำหน่ายในชุมชน รวมทั้งมีการจัดทำสารอินทรีย์ไว้ที่กลุ่ม ซึ่งหากประชาชนทั่วไปสนใจจะนำไปทดลองใช้ทางกลุ่มสามรถสนับสนุนให้ได้ ซึ่งทำให้เกิดคนที่ทดลองใช้และหันกลับมาทำเกษตรอินทรีญีเพิ่มมากขึ้น จาก 40 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้น เกือบ 80 คน 4)เกิดการทำงานร่วมกับ อบต. และสามารถทำให้โครงการของประชาชนเป็นที่ยอมรับของ อบต. และสนับสนุนงบประมาณในปีนี้ได้ 5)จากการเริ่มการดำเนินกิจกรรมปลูกผักแบบผสมผสาน ทำให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของสมาชิกจากการใช้ปุ๋ยเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ และทำให้ได้เรียนรู้ปัญหาของดิน ศัตรูพืช การใช้น้ำ และฤดูการปลูกในการทำเกษตร ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์ทำให้ได้เห็นถึงข้อดี เช่นได้ปรับสภาพพื้นดิน ทำให้ได้รับประโยชน์ต่อสุขภาพในการบริโภคพืชผักในชุมชนตำบลคอลอตันหยง

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลคอลอตันหยง

ตำบลคอลอตันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม รายได้หลักมาจากการปลูกยางพาราและได้ปลูกพืช ผัก ผสมผสานภายในสวนยางและครัวเรือน เป็นเกษตรอินทรีย์ประเภทพืชผักในครัวเรือน ได้แก่ กล้วย แตงกวา มะเขือยาว ถั่วฝักยาว ขมิ้น และผักอื่นๆตามฤดูกาล ส่วน

ใหญ่เป็นผักสวนครัวที่สามารถเป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารดำเนินชีวิตประจำวัน ชุมชนได้นำพืชผักต่างๆจัดจำหน่ายภายในพื้นที่ชุมชนทั่วตำบล และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือน

ตำบลคอลอตันหยงได้มีตัวแทนไปอบรมสร้สงความรู้การจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีส่วนร่วมดำเนินสามารถทำ กิจกรรมของกลุ่มและดำเนินการธุรกิจของตนเองได้ สินค้าต่างๆ ผลผลิตจะมีการปรับเปลี่ยนตามฤดูกาล เนื่องจากสภาพอากาศมีผลต่อการผลผลิตสินค้าเกษตร สภาพอากาศเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวัชพืชและศัตรูพืช ทางตำบลคอลอตันหยงได้นำวิธีการเครื่องมือ CBMC มาใช้จัดการตลาด การหาลูกค้า การสร้างภาคีเครือข่าย และการบริหารจัดการทุนให้ใช้เงินทุนน้อยที่สุดและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

ปัญหาสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญคือวัชพืชและศัตรูพืช ที่แย่งอาหารของพืชผัก หนอน เมลงกันกินใบ ลำต้น และดอกผล เนื่องจากการปลูกพืชแบบอินทรีย์จะไม่ใช้สารเคมีมีหรือสารในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ใช้วิถีชาวบ้านและภูมิปัญญาชุมชนในการปลูกพืชตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ทำให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ได้ไม่มากเท่ากับการปลูกพืชแบบใช้เคมี

ในบางฤดูกาลสินค้าเกษตรมีจำนวนมาก เกิดการล้นตลาดซึ่งทุกบ้านปลูกพืชชนิดเดียวกันทำให้ไม่สามารถจำหน่ายได้หมด ตำบลคอลอตันหยงยังขาดลูกค้าภายนอกที่มาซื้อประจำกับชุมชนในช่วงเดือนที่ผลผลิตสินค้าเกษตรได้มาก สินค้าจะเหลือค้างและเกิดความเสียหาย เน่าเสียไป

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อชุมชนคือวิกฤตแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้คนในชุมชนลดการซื้อการขายลง โดยมาตรการป้องกันตนเองให้อยู่ภายในบ้าน สินค้าเกษตรจึงจัดจำหน่ายได้น้อยลง อีกทั้งปัญหาของสภาพเศรษฐกิจทำให้ผู้ซื้อมีกำลังในการซื้อจ่ายน้อยลง

ชาวบ้านในชุมชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องการถนอมรักษาสินค้าเกษตร เช่น การนำสินค้าเกษตรมาแปรรูปเพื่อการถนอมอาหารไม่ให้เน่าเสียทำให้เกิดความสูญเสีย ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้

ทั้งนี้ตำบลคอลอตันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ยังคงดำเนินธุรกิจเพื่อชุมชนด้านการทำเกษตรอินทรีย์ที่ใช้กินในครัวเรือนให้ดำรงชีวิตได้อย่างไม่ลำบาก ผักปลูกเองกินเอง ใช้วิถีพอเพียงในการดำรงชีวิตเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

ติดต่อประสานงาน

นายอับดุลรอฮิง มะสาแม

ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคอลอตันหยง โทรศัพท์ 089-9881445

ท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบือมัง “เที่ยวน้ำตกรัศมี กินทุเรียนพื้นบ้านชั้นดี ที่บือมัง”

ตำบลบือมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

“ตำบลเข้มแข็ง ประชาชนรู้รักสามัคคี มีวิถีพอเพียง เคียงคู่สันติสุข”

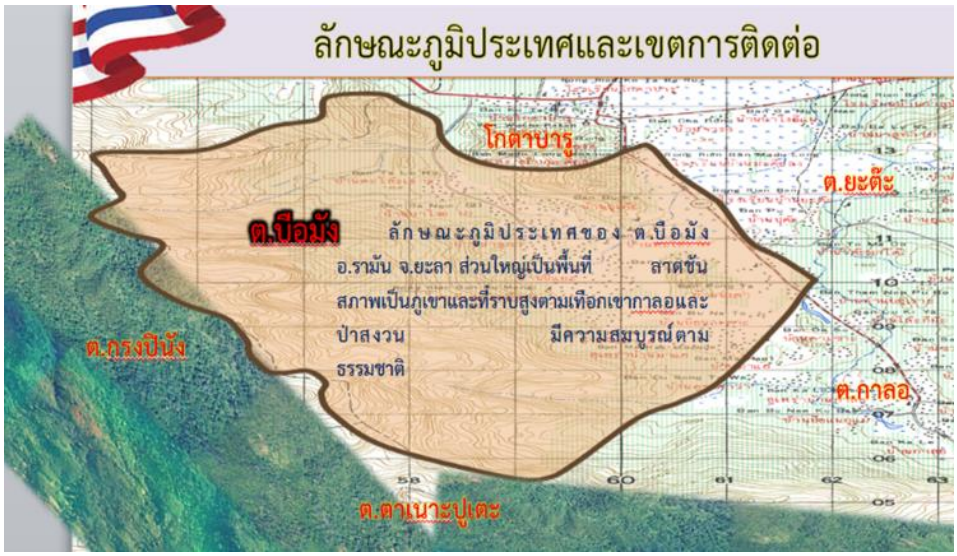

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตำบล

“บือมัง” เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยมีที่มาของชื่อตำบลจาก ต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ “ต้นบือมัง” หรือ“ต้นบูแม” ลักษณะของต้นไม้ชนิดนี้จะมีลำต้นขนาดใหญ่ ใบสีเขียว มีดอกเป็นแฉกๆ ออกตามฤดูกาล รสฝาด รับประทานได้ พื้นที่ตำบลบือมังห่างจากนั้นที่ว่าการอำเภอรามันทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดยะลาระยะทาง ๒๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒.๔๕ ตารางกิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐,๒๘๑.๒๕ ไร่

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลโกตาบารู และตำบลบุดี อำเภอเมือง ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลกาลอ อำเภอรามัน และตำบลตาเนาะปูเต๊ะ อำเภอบันนังสตา ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลยะต๊ะ อำเภอรามัน และทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลกรงปินัง กิ่งอำเภอกรงปินัง และตำบลตาเนาะปูเต๊ะ อำเภอบันนังสตา

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ตำบลบือมังส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชัน สภาพเป็นภูเขาและที่ราบสูง ตามเทือกเขากาลอและป่าสงวน มีความสมบูรณ์ ตามธรรมชาติ มีการจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตร (สปก 4 – 01) นอกจากนั้นยังมีน้ำตก แม่น้ำ ลำธาร อยู่ในหมู่ 1,2,3,4 และหมู่ที่ 6 ที่ราบมีประมาณ 40 % ของตำบลอยู่ในหมู่ที่ 1,3 และ 4 ที่ราบลุ่มอยู่ในหมู่ 2,4 และ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากจะใช้ปลูกพืชยืนต้น เช่น ยางพารา ไม้ผล และทำนา

สภาพภูมิอากาศ อยู่ในลักษณะภูมิประเทศแบบร้อนชื้น มีฝนตกปริมาณมากในช่วง เดือนธันวาคม และปริมาณฝนตกต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ สภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู ฤดูร้อนอยู่ในช่วงเดือน ก.พ. - ต.ค. และ ฤดูฝนอยู่ในช่วงเดือน ต.ค. - ม.ค.

การเมืองการปกครอง เขตการปกครอง ตำบลบือมังแบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านตะโละเลาะ มีพื้นที่ 4,687 ไร่
- หมู่ที่ 2 บ้านบือมัง มีพื้นที่ 3,030 ไร่
- หมู่ที่ 3 บ้านดูซงตาวา มีพื้นที่ 6,881 ไร่
- หมู่ที่ 4 บ้านมาแฮ มีพื้นที่ 1,379.25 ไร่
- หมู่ที่ 5 บ้านปงตา มีพื้นที่ 1,931 ไร่
- หมู่ที่ 6 บ้านปีแยะ มีพื้นที่ 2,373 ไร่

ประชากร จำนวนทั้งหมด 5,244 คน เป็นชายจำนวน 2,588 คน และเป็นหญิงจำนวน 2,656 คน 1,063 ครัวเรือน จากจำนวนประชากรปัจจุบันของตำบลบือมัง การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มีลักษณะแบบสังคมชนบททั่วไป จะมีการกระจุกตัวอยู่เป็นกลุ่มบ้าน และบางส่วนจะกระจายไปตามที่พื้นที่เกษตรกรรม นับถือศาสนาอิสลาม 100% โดยมีศาสนสถาน คือมัสยิดเป็นศูนย์กลาง วัฒนธรรมประเพณีมีเอกลักษณ์เฉพาะด้านศาสนาอิสลาม พูดภาษามลายู บริเวณที่มีประชากรอยู่หนาแน่นที่สุด คือชุมชนบ้านบือมัง

ด้านเศรษฐกิจ ตำบลบือมังมีพื้นที่ทางการเกษตร 12,200 ไร่ ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ ยางพารา จำนวน 6,369 ไร่ นาข้าว จำนวน 2,167 ไร่ ผลไม้ จำนวน 2,047 ไร่ ปาล์มน้ำมัน จำนวน 200 ไร่ ชาวตำบลบือมัง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาทิ การทำการเกษตร ได้แก่ กรีดยางพารา ทำนาข้าว อาชีพรอง การทำสวนผลไม้ ประมาณ ๖๐ เปอร์เซ็น จำนวนประมาณ ๓,๖๐๖ คน ประกอบอาชีพค้าขาย ประมาณ ๒๕ เปอร์เซ็น จำนวนประมาณ ๑,๕๐๒ คน อื่นๆ ประมาณ ๑๕ เปอร์เซ็น ประมาณ ๙๐๑ คน รายได้ต่อครัวเรือน เฉลี่ย 58,000 บาทต่อปีประชาชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่มีหนี้สินมากมาย นอกจากประกอบอาชีพหลักแล้ว ชาวบือมังยังประกอบอาชีพรอง อาทิ การทำสวน ทำไร่ และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่ โดยดำเนินการมาแล้วในระยะเวลา 3 – 4 ปี ทำให้เกิดรายได้สู่ชุมชน และขยายตลาดชุมชนให้มีความเติบโตยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

ชุมชนตำบลบือมัง มี**จุดแข็ง**เป็นแหล่งทรัพยากรเด่น เรื่องการท่องเที่ยว มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ คือ น้ำตกตะวันรัศมี น้ำตกฉัตรมงคล น้ำตกตะวันทอแสง บึงบุเกะตือบู ศาสนสถาน ประเพณีและวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การแพทย์แผนไทย (หมอกระดูก) จากความพร้อมดังกล่าวทำให้บือมัง เป็นอีกชุมชนที่สามารถพัฒนาต่อยอด เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ในพื้นที่ตำบลบือมังยังมีแหล่งน้ำทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งต้นทุนสำคัญที่ทำให้การเกษตรอุดมสมบูรณ์ ซึ่งพื้นที่

ทางการเกษตร 12,200 ไร่ เป็นแหล่งวัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ และพืชไร่ต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้มีต้นทุนที่เอื้อต่อการต่อยอดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งชาวตำบลบือมังให้ความร่วมมือในการพัฒนาตำบลในทุกๆ มิติ มีผู้นำและกลุ่มฯที่เข้มแข็ง และการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน
ด้วยทำเลที่ตั้งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาในทุกด้าน มีเส้นทางคมนาคมเข้าทั่วถึงทุกหมู่บ้าน การสัญจรไปมาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย สามารถพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนของคนตำบลบือมัง **จุดอ่อน** แต่ยังต้องพัฒนาคือ ยังมีพื้นที่ถนนบางส่วนยังมีสภาพเป็นถนนลูกรัง ไม่สะดวกต่อการคมนาคม หากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและพัฒนาจะทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวและส่งผลถึงการมีรายได้จากการขายสินค้าชุมชนอีกด้วย มีเส้นทางคมนาคมเข้าทั่วถึงทุกหมู่บ้าน การสัญจรไปมาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

โอกาสการพัฒนา เนื่องจาก ชุมชนตำบลบือมัง ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักการดำเนินงาน และมีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะแก่การทำการเกษตร และการท่องเที่ยว ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น กิจกรรมโครงการที่ผ่านมามีหน่วยงานจากทั้งภาครัฐบาลหรือเอกชน เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีการยกระดับใน 5 กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ กลุ่มกระเป๋าแฮนเมด กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มทำไม้เชิงชาย กลุ่มตัดผมชาย และกลุ่มตัดเย็บ กลุ่มอาชีพเสริมทำให้ชาวบือมัง สามารถต่อยอดกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสร้างคุณภาพรวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตให้ชาวบือมังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่ง **“ชาวบือมังตระหนักในการปรับเปลี่ยน การใช้ชีวิต และพัฒนาหมู่บ้านที่สมดุลสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”**

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

วิสัยทัศน์ *“การคมนาคมดี มีคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจรุกพัฒนา การศึกษาก้าวไกล”*

เป้าหมาย *ตำบลบือมังมีแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในชุมชน เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชน คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบือมัง ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนทั้ง*

ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ทุกกลุ่ม/องค์กร เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกิดกระบวนการทำงานร่วมกับภาคีในพื้นที่ เพื่อให้เกิดแผนธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชน

เนื่องจาก ตำบลบือมัง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องซึ่งมีวัตถุประสงค์ ที่เป็นไปเพื่อ พัฒนาแกนนำกลุ่มองค์กรในการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนคนทั้งชุมชน สามารถยกระดับการท่องเที่ยวสู่การเชื่อมโยงแผนพัฒนาขององค์กรภาคีพัฒนา รวมถึงเกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน รวมไปทั้งการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดแผนธุรกิจชุมขนกลุ่มองค์กรและพื้นที่รูปธรรมความสำเร็จ **ชุมชนตำบลบือมัง** มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล ประกอบด้วย การสร้างความเข้าใจแกนนำในพื้นร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนวิเคราะห์ปัญหาตำบล โดยการประชุมคณะทำงานร่วมภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชนการท่องเที่ยว สู่การเชื่อมแผนพัฒนาร่วมภาคี พัฒนายกระดับแผนธุรกิจชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาพื้นที่รูปธรรม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบล สู่การเรียนรู้และการเชื่อมแผนท้องถิ่น และจัดเวทีติดตามประเมินผลและถอดบทเรียน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว สภาองค์กรผู้นำชุมชนตำบลบือมัง ได้วิเคราะห์และจัดทำแผนธุรกิจชุมชน ร่วมกันเพื่อพัฒนาตำบล สู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีดี ประชาชนได้รับผลประโยชน์ เศรษฐกิจชุมชนเติบโต รายละเอียดกิจกรรม ดังตาราง

แผนงาน/กิจกรรมสำคัญ (ทำอะไร)	วิธีการดำเนินงาน (ทำอย่างไร)	ผู้รับผิดชอบ (ใครระบุชื่อ)	ระยะเวลา (เสร็จเมื่อไหร่)	งบประมาณดำเนินการ (ใช้งบหรือไม่ เท่าไร)
กิจกรรมจัดเวทีวิเคราะห์ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตำบล กลุ่มองค์กรที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน	ประชุมสร้างความเข้าใจแกนนำในพื้นร่วมกับท้องที่ท้องถิ่น เพื่อจัดทำการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตำบลบือมัง	นายสุรินทร์ ศรีสวัสดิ์ นายกอเซง ดอรอแมง	สิงหาคม 2563	5000
กิจกรรมจัดตั้งทีมคณะทำงาน ด้านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อหนุนเสริมพื้นที่ตำบล	ประชุมคณะทำงานร่วมภาคีเครือข่ายเพื่อจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนและหนุนเสริมพื้นที่ตำบล	นายสุรินทร์ ศรีสวัสดิ์	กันยายน 2563	10000
กิจกรรมจัดกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนสู่การยกระดับจัดทำแผนธุรกิจชุมชน C-BMC ด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน	จัดอบรมการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน เพื่อพัฒนายกระดับแผนธุรกิจชุมชนกลุ่มองค์กรด้านการท่องเที่ยว	นายกอเซง ดอรอแมง	กรกฎาคม 2563	15000
กิจกรรมพัฒนาฐานการเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว จัดทำแผนโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนบือมัง	ประชุมสมาชิกและคนในพื้นที่ รวบรวมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสร้างฐานการเรียนรู้วิถีเศรษฐกิจชุมชนบือมัง	นายสุรินทร์ ศรีสวัสดิ์ นายกอเซง ดอรอแมง	กรกฎาคม 2563	10000
กิจกรรมจัดเวที ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ ตลอดจนการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนายกระดับร่วมกับภาคี	- จัดเวทีติดตามประเมินผลและถอดบทเรียนการทำงานการท่องเที่ยวตำบลบือมัง - พัฒนากิจกรรมและเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวตำบลบือมัง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและปรับปรุงกิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยว	นายสุรินทร์ ศรีสวัสดิ์ นายกอเซง ดอรอแมง	สิงหาคม 2563	10000

แนวทางพัฒนา ตำบลบือมัง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1.การพัฒนาระบบทุนชุมชน เพิ่มแหล่งทุนให้แก่ชุมชน 2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างองค์ความรู้แก่คนในชุมชน และ 3.การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นต้นทุนทางธรรมชาติหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย**ความเชื่อมโยงกับองค์ความรู้หรือกระบวนการในพื้นที่** ตำบลบือมังมีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบนฐานทรัพยากรโดยใช้เทคโนโลยีสร้างตลาดออนไลน์ การทำตลาดผ่านสื่ออินเตอร์เน็ต เช่น Page Facebook Line Tiktok การท่องเที่ยวโดยชุมชนบือบังมีการเชื่อมโยงและพัฒนาการดำเนินงานที่ต่อยอดคุณค่าการดำเนินงานจากประเด็นท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงการเกษตร เช่น ท่องเที่ยวสวน นา ไร่ ต่างๆ กิจกรรมเชิญชวนนักท่องเที่ยวแข่งขันกินทุเรียน กิจกรรมปลูกป่า เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กิจกรรมเดินวิ่งที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน รวมถึงการนำสินค้าแปรรูปมาจำหน่ายร่วมกันกับการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเกิดเครือข่ายในการประกอบการที่เชื่อมโยงกัน ทั้งด้านการเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีคนในชุมชนร่วมมือกัน เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและกระจายรายได้ในชุมชนร่วมกัน

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จหรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ชาวตำบลบือมังมีกระบวนการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกลไกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชน โดยการยกระดับธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว มีกระบวนการทำงานร่วมกับภาคีในพื้นที่ เพื่อไปสร้างรายได้และเศรษฐกิจในชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งนี้มีหน่วยงานภาคีเกี่ยวข้องสนับสนุนพื้นที่ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องที่ ส่วนราชการต่างๆระดับอำเภอ กลุ่มองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ ความร่วมมือ/เชื่อมโยงในการทำงานร่วมกัน การเชื่อมโยงกับพื้นที่ระหว่างตำบล และการเชื่อมโยง/บูรณาการสู่ระดับอำเภอและจังหวัด

ผลลัพธ์ที่ได้รับชุมชนบือมัง มีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจชุมชนโดยรวมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาจากต่างจังหวัดจากการโปรโมท ประชาสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและกระจายข่าวสาร ทั้งทางสื่อออนไลน์ และออฟไลน์ มีการผสมผสาน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความเป็นพื้นถิ่น ใช้ในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบือมัง ทำให้เกิดความดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายนอกท้องถิ่นมาท่องเที่ยวในตำบลบือมัง เกิดการตลาดภายในชุมชน ที่เป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยว การแปรรูป ของกิน ของใช้ ของฝาก ของที่ระลึก ทำให้มีผู้ประกอบการในชุมชนเพิ่มขึ้น และการเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และทางชุมชนบือมังเกิดการมีส่วนร่วมร่วมกันมากขึ้น เช่น การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกัน เกิดเครือข่ายชุมชน ได้แก่กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ และกลุ่มเกษตร พืช ผลไม้ ฯลฯ

ผลลัพธ์ที่ได้รับในระยะยาว ทางชุมชนบือมังมีการวางแผนและทำกิจกรรม เช่น การเพิ่มนักเล่าเรื่องในชุมชน การปลูกฝังวัฒนธรรมและประเพณีให้แก่ชุมชน ทำให้เกิดความรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น ส่งต่อรุ่นต่อรุ่นในระยะยาว ชาวบ้าน เยาวชน และนักท่องเที่ยว ได้รู้จักวัฒนธรรมพื้นถิ่นบือมัง และวัฒนธรรมภาคใต้กลุ่มมุสลิม

รวมทั้งมีการมีที่พักและมาตรฐานที่พักรองรับ เพื่อความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต ผลจากการได้ทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผลให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวทางเศรษฐกิจและสังคม ยังทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ การรณรงค์รักษาป่า การจัดการขยะโดยมีกลุ่มชุมชนและนักท่องเที่ยวปฏิบัติร่วมกัน การปลูกฝังเยาวชนในโดรงเรียนให้รักษาความสะอาดของพื้นที่ชุมชนและบ้านเรือนตนเอง ทำให้เกิดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สีขาวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเพิ่มกลุ่มอาชีพในการเพิ่มรายได้การแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน เกิดการสร้างงานให้แก่สมาชิกในชุมชนบือมัง การพัฒนาด้านกิจกรรมทั้งสิ้นนั้นส่งผลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การเป็นอยู่ และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบือมังดีขึ้นอย่างแท้จริง

บทบาทการขับเคลื่อนงาน การทำงานของตำบลบือมัง ใช้สภาองค์กรผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงาน โดยมีคณะทำงาน กลุ่มในชุมชน สมาคม ปัจเจกบุคคลมาขับเคลื่อนงาน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานชัดเจน และชุมชนยังมีการทำแผนชุมชนโดยปรับแผนทุกปี เพื่อให้ทันต่อสถาการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น และ มีภาคส่วนต่างๆเข้ามาสนับสนุนโครงการ ในเรื่องที่ชุมชนไม่สามารถทำเองได้ เช่น การทำถนนหนทาง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การอบรมให้ความสร้างอาชีพ เมื่อตัวแทนชุมชนมีความรู้แล้วนั้น ก็จะถ่ายทอดต่อให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ช่วยทำงาน และสร้างรายได้เสริม เช่น กลุ่มกระเป๋าแฮนเมด กลุ่มทำงานไม้ กลุ่มตัดผม เป็นต้น **บทบาทคณะทำงานและภาคส่วนเหล่านี้จึงเป็นกำลังสำคัญที่เป็นปัจจัยหนุนให้เกิดความสำเร็จในพื้นที่**

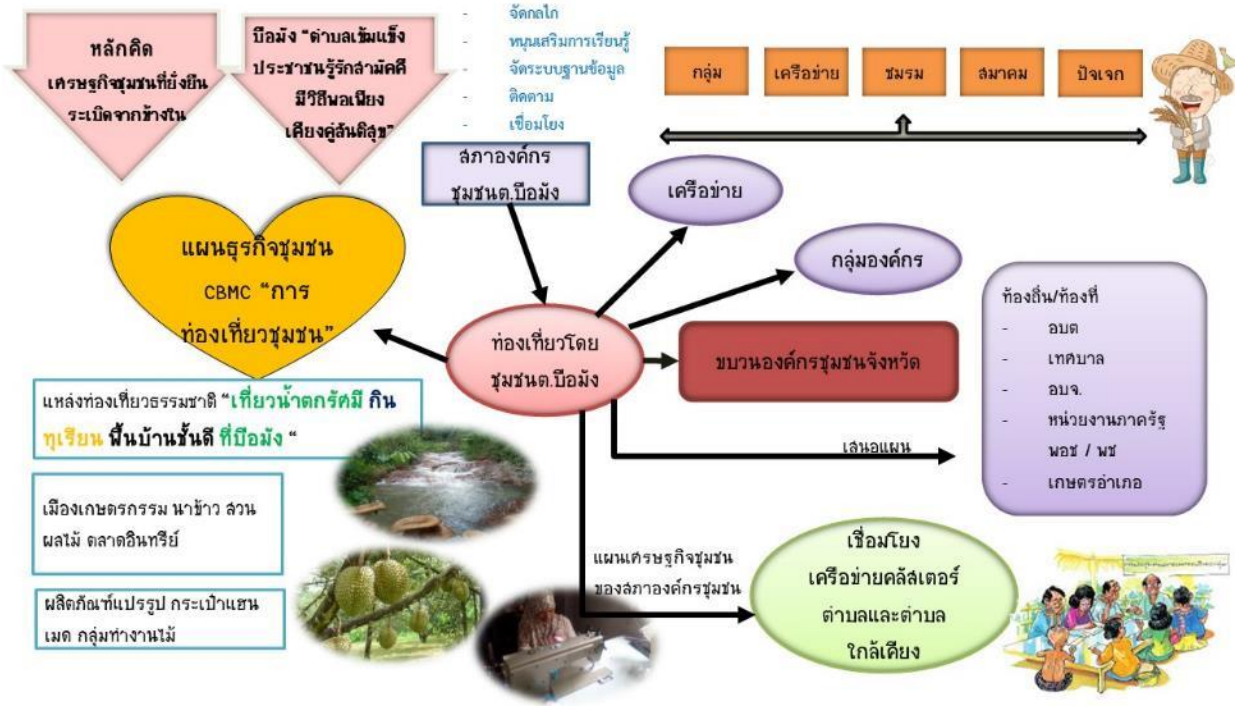

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ คือ ในอดีตคนในตำบลบือมัง ขาดความรู้การบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้มีสภาองค์กรผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นแกนนำและขับเคลื่อนงานทำให้เกิดความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ทั้งจากท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานภายนอก เกิดการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย ที่มาจากความ

หลากหลาย เกิดการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกตำบล ซึ่งบือมังนั้นเห็นความสำคัญของการจัดการระบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทรัพยากรที่มี ชุมชนมีความเชื่อมั่นในผู้นำ และมองภาพอนาคตร่วมกัน เป็นตำบลเข็มแข็ง ประชาชนรู้รักสามัคคี มีวิถีพอเพียง และสันติสุข ใช้ศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต เพิ่งพาตนเอง การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนได้ คือ ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างงาน สร้างรายได้ที่เกี่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยว มีเทศกาลประจำปี “เที่ยวน้ำตกรัศมี กินทุเรียน พื้นบ้านชั้นดี ที่บือมัง” ซึ่งการจัดกิจกรรมได้ ทำให้เกิดความสนใจจากทุกภาคส่วนและประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้ **ปัญหา/จุดอ่อนที่เกิดขึ้นทั้งในตำบลและนอกตำบล** เนื่องจากภาวะปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ยังคงมีปัญหาความยากจน เนื่องจากเป็นผลจากครัวเรือนรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ประชาชนบางส่วนยังขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ยังมีปัญหาการว่างงาน และการจ้างงานลดลงจากพิษเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหา

ด้านด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้น ปัญหาป่าไม้ มีการบุกรุกที่ดินป่าสงวน ปัญหาน้ำท่วม ฝนตกหนัก แม่น้ำลำคลองถูกหนุนสูงขึ้น ปัญหาขยะและการจัดการขยะไม่ถูกวิธีและปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลบือมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ตำบลบือมังได้เป็นตำบลที่ขึ้นชื่อเรื่องแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เรียกว่า “น้ำตกรัศมี” ตั้งอยู่อยู่ในตำบลบือมัง ชาวบ้านตำบลบือมังได้ยกให้”การท่องเที่ยวโดยชุมชน” มาเป็นธุรกิจชุมชนเด่น เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถสร้างรายได้ที่กระจายสู่ครัวเรือนได้ง่ายกว่าธุรกิจด้านอื่นๆ หลังจากสมาชิกเข้าร่วมการอบรมกระบวนการแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ ทำให้ทางสมาชิกกลุ่มมีความรู้การบริหารจัดการที่ดีขึ้น ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดในการนำแผนมาใช้คือสามารถเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนที่ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งทางด้านเกษตรการ การแปรรูป และการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยนำท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่องเป็นตัวเชื่อมเพื่อสร้างรายได้ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตำบลบือมัง นักท่องเที่ยวสามารถซื้อสินค้าแปรรูปที่มีในชุมชนได้ โดยทุกหมู่บ้านในตำบลบือมังมีการผลิตสินค้าแปรรูปหลากหลาย มีสินค้าเด่นทุกหมู่บ้านแตกต่างกัน ได้แก่ การแปรรูปพิมเสนจากสมุนไพร การแปรรูปผ้าคลุมที่เป็นเครื่องนุ่งห่มของหนุ่มสาวมุสลิม การแปรรูปน้ำยาล้างจาน และการแปรรูปอาหารพื้นบ้าน สามารถจัดจำหน่ายได้เชื่อมโยงทุกหมู่บ้าน เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ได้ซื้อสินค้ากลับไปเป็นของฝากของที่ระลึกกลับบ้านได้ อีกทั้งยังสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเกษตรกร เช่น สมาชิกที่ปลูกผักสามารถนำมาปรุงเป็นอาหารพื้นบ้าน ขนมพื้นบ้าน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว สมาชิกที่ปลูกผลไม้ ได้แก่ ทุเรียนพื้นบ้านที่เป็นทุเรียนชั้นดีขึ้นชื่อของตำบลบือมังสามารถดึงดูดใจลูกค้านักท่องเที่ยวที่ชอบกินทุเรียนเข้ามาในตำบลได้ นอกจากทุเรียนแล้วยังมีผลไม้พื้นบ้านอื่นๆที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ลองกอง ลางสาด ที่ออกผลผลิตเป็นจุดเด่น รสชาติหวาน หอม อร่อย และผลผลิตมีคุณภาพกว่าพื้นที่อื่นๆทั่วไป เนื่องจากตำบลบือมังอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่มีภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเกษตรด้านผลไม้ ภายในดินและน้ำมีแร่ธาตุที่สำคัญกับต้นไม้ ไม้ผล และไม้หายากอื่นๆ ทำให้ตำบลบือมังครอบคลุมการเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนได้ในทุกด้านที่สามารถสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งมีรายได้ที่มั่นคงและกระจายรายได้สู่สมาชิกทุกครัวเรือน ทั้งนี้ทางตำบลบือมังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น OTOP นวัฒวิถีได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเข้ามาสนับสนุนและมีการกระจายข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณะ ทำให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเยี่ยมชมชุมชนตำบลบือมังตลอดทั้งปี หลังจากมีการอบรม CBMC ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดการแล้ว ยังช่วยให้ชาวบ้านได้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรซึ่งเป็นทุนที่สำคัญของชุมชน เกิดการอนุรักษ์ รักษาธรรมชาติ และการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติตำบลบือมัง

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

อุปสรรค ของชาวตำบลบือมังที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ คือ ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสภาพอากาศ ผลกระทบทางสภาพเศรษฐกิจและการเมือง และโรคระบาด ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิต ซึ่งแกนนำสภาองค์กรผู้นำชุมชนและคณะได้มองเห็นปัญหาและวิกฤตนี้โดยได้ทำแผนป้องกันและของบประมาณสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐเข้ามาฟื้นฟู และช่วยบรรเทาผลกระทบได้

ปัญหาที่ผ่านมาของตำบลบือมัง ผลผลิตด้านสินค้าเกษตรถูกนายทุนกดราคาบ่อยครั้ง และไม่มีการผูกขาดสินค้ากับผู้ประกอบการซึ่งเป็นชาวบ้านส่งผลให้ชาวบ้าน ถูกกดราคาให้ขายในราคาที่ต่ำ ไม่สามารถต่อรองราคาได้ ส่งผลให้มีรายได้น้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้

ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วงพายุมรสุมมีฝนตกหนักทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสียหาย เกิดน้ำท่วมขังในบางพื้นที่ช่วงฤดูฝนฟ้าพายุ

นอกจากนั้นปัจจุบันเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของ coronavirus หรือ covid-19 ส่งผลโดยตรงแก่ชุมชน มีชาวบ้านในตำบลบือมังติดเชื้อทำให้ต้องปิดหมู่บ้าน ปิดการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน ปิดน้ำตกที่สามารถแพร่ระบาดเชื้อได้ ทำให้ชุมชนขาดรายได้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและขาดรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านประเภทอาหารแก่นักท่องเที่ยว สมาชิกและชาวบ้านตำบลบือมังพยายามปรับตัวกันทุกครัวเรือนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ การสร้างรายได้ที่ต้องที่ทำมาหาเลี้ยงชีพมีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยขายหน้าร้านก็ต้องขายออนไลน์ สมาชิกที่มีความรู้ด้านการขายออนไลน์จะสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ แต่สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนยังขาดความรู้ด้านการทำตลาดออนไลน์ทำให้สมาชิกบางส่วนขาดรายได้และหันมาทำการเกษตรจำหน่ายผลผลิตภายในชุมชนและครัวเรือน

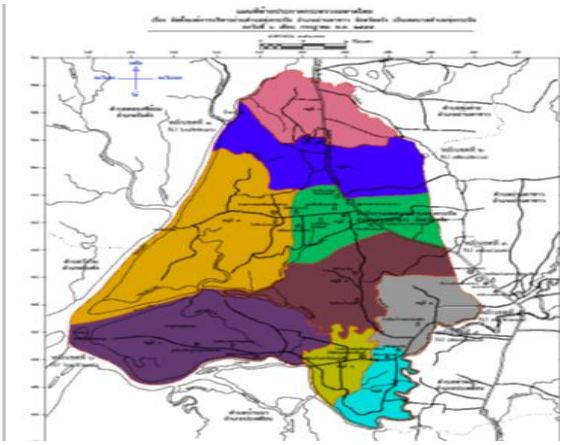
นาย กอเซง ดอรอแมง

สภาองค์กรชุมชนตำบลบือมัง

086-2990403

ทุ่งกระบือกับการส่งเสริมอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

❖ บริบทพื้นที่ตำบลทุ่งกระบือ

ตำบลทุ่งกระบือเป็นตำบลที่อยู่ติดทะเลอันดามันและเป็นที่ราบสูงลาดไปหาชายฝั่งทะเลอันดามัน มีเขต

พื้นที่ ทิศเหนือ ติดกับ ต.ทุ่งค่าย อ.ย่านตาขาว จ.ตรัง ทิศใต้ ติดกับ ต.ท่าพญา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ย่านตาขาว อ.ย่านตาขาว จ.ตรัง ทิศตะวันตก ติดกับ ทะเลอันดามัน **ตำบลทุ่งกระบือ เดิมชื่อ บ้านทุ่งควาย** สาเหตุเนื่องจากบริเวณหมู่ที่ 6,1,5 เดิมนั้น (ปัจจุบันได้แยกเป็นหมู่ที่ 1,6,8,5, และ 7) เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ (ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์) ท่านขุนนิเทศ มหิงสคาม (ต้นสกุลคีรีรัตน์) เป็นผู้ค้าขายควายไปภูเก็ต รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเมื่อซื้อควายจากสถานที่ต่าง ๆ ก็นำความมาพักไว้ที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ก่อนจึงจะส่งไปขาย คราวละ 200-300 ตัว ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านทุ่งควาย” เมื่อทางราชการตั้งเป็นตำบลจึงตั้งชื่อตำบลนี้ว่า “ตำบลทุ่งกระบือ” จนถึงปัจจุบัน โดยตำบลทุ่งกระบืออยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลทุ่งกระบือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ห่างจากที่ว่าการอำเภอย่านตาขาวไปทางทิศใต้ ประมาณ 3 กิโลเมตร เทศบาลตำบลทุ่งกระบือได้ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม 2555 (ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2555)

ลักษณะภูมิประเทศ เทศบาลตำบลทุงกระบือ พื้นที่ดานทิศเหนือและตะวันออกเปนที่เนินสูงและลาดลงมายัง ทิศตะวันตกและทิศใตไปจนจดคลองปะเหลียน – ทาบา และ ทะเลอันดามัน **ลำน้ำธรรมชาติไหลผาน** คือ คลองปะเหลียน – ทาบา (เค็ม), คลองทุงคาย, คลองทากุล และคลองปะเหลียน **การตั้งถิ่นฐาน** ราษฎรตั้งบ

านเรือนกระจัดกระจายไปตามแนวเส่นทางคมนาคมเปนสวนใหญ และอีกสวนกระจัดกระจายไปตามที่ดินทำกินของตนเอง **ทรัพยากรธรรมชาติ** ในพื้นที่เทศบาลตำบลทุงกระบือ ไดแก ปาชายเลน สัตวน้ำชายฝง หาดหอย ปะ สัตวปาและอื่น ๆ **อาชีพหลัก** ทำสวนผัก, ทำสวนยางพารา **อาชีพรอง** ทำประมง เลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ

❖ **วิเคราะห์ศักยภาพตำบล** ตำบลทุ่งกระบือ **มีจุดแข็ง (Strange)** ในพื้นที่ คือ 1) มีพื้นที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร 2) มีผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผลไม้นานาชนิด โดยเฉพาะต้นจาก 3) มีความพร้อมที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ในการดำเนินงาน

มีจุดอ่อน (Weakness) คือ 1) ขาดการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งเพื่อการต่อรองและดำเนินกลไกทางการตลาด ทำให้ประชาชนในพื้นที่สูญเสียผลประโยชน์ 2) เกิดภัยธรรมชาติบ่อยครั้งเนื่องจากมีการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่และพื้นที่เป็นลุ่มน้ำ ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย ชาวบ้านขาดรายได้ 3) แหล่งใช้ประกอบอาชีพการเกษตรมีไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพ 4) แกนนำทำงานไม่เป็นทีม คนทำงานน้อย ทำงานหลายบทบาทหน้าที่ ทำให้มีคนรุ่นใหม่มีน้อย **มีโอกาส (Threat)** คือ 1) มีความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี 2) มีความมั่นคงของการเมืองระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถพัฒนาตำบลไปในทิศทางตามแผนพัฒนาตำบล 3)ประชาชนให้ความร่วมมือในการประชาคม การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี 4) มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพ โดยยึดจากฐานทรัพยากรที่มีในตำบลเป็นหลัก **มีอุปสรรค (Opportunity)** คือ 1) ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาในพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ 2) ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำและการฉวยโอกาสของพ่อค้าคนกลาง

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

วิสัยทัศน์

“ระบบสาธารณูปโภคเพียบพร้อม เศรษฐกิจมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง และมีความยั่งยืน”

พันธกิจ

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต ศักยภาพของคน และความเข้มแข็งของชุมชน
2. การพัฒนาระบบการศึกษา การกีฬา และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. พัฒนาระบบสุขภาพพอเพียงโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
4. การพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยยึดแนวทางพระราชดำริ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”
5. ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านการเกษตร
6. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
7. การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม โดยให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนร่วมกันตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น
9. ส่งเสริมพนักงานให้มีความรู้ ความสามารถในการทำงาน และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดี
10. ส่งเสริมการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร	แนวทาง
1. ยุทธศาสตรการสรางความเปนธรรม ในสังคม	1. สรางความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมใหทุกคนในสังคมไทยสามารถจัดการ ความเสี่ยงและสรางโอกาสในชีวิตใหแกตนเอง 2. จัดบริการทางสังคมใหทุกคนตามสิทธิพึงมีพึงได เนนการสรางภูมิคุมกันระดับ ปจเจกและสรางการมีสวนรวมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ 3. เสริมสรางพลังใหทุกภาคสวนสามารถเพิ่มทางเลือกการใชชีวิตในสังคมและสรางความมีสวนรวมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และทางการเมืองไดอยางมีคุณคาและ ศักดิ์ศรี 4. เสริมสรางความสัมพันธของคนในสังคมใหแนนเฟนเปนน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
2. ยุทธศาสตรการพัฒนาคนสูสังคม แหงการเรียนรูตลอดชีวิตอยางยั่งยืน	1.การสงเสริมคนไทยที่มีศักยภาพและความพรอมใหมีบุตรเพิ่มขึ้น และมีการ กระจายตัวประชากรที่สอดคลองกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่ 2.พัฒนาคุณภาพคนไทยใหมีภูมิคุมกันตอการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ในอนาคต 3.สงเสริมการเรียนรูตลอดชีวิต 4.เสริมสรางคานิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยมาขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
	1. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เปนฐานการผลิตภาคเกษตรให

3. ยุทธศาสตรความเข่มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน	เขมแข็งและยั่งยืน 2. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและสรางมูลคา 3. สรางความมั่นคงในอาชีพและรายไดใหแกเกษตรกร 4. สรางมั่นคงดานอาหารและพลังงานชีวภาพและชีวมวลในระดับครัวเรือนและ ชุมชน 5. ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสรางความสมดุล ดานอาหารและ พลังงาน 6. สรางความมั่นคงดานพลังงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเขมแข็งภาคเกษตร
4. ยุทธศาสตรการปรับโครงสรา่ง เศรษฐกิจสูการเติบโตอยางมีคุณภาพและยั่งยืน	1. ปรับโครงสรางเศรษฐกิจบนฐานความรูใหเ่ติบโตอยางมีคุณภาพ โดยปรับโครงสรางการคาและการลงทุน 2. ปรับระบบการแขงขัน 3. บริหารจัดการเศรษฐกิจสวนรวมใหมีเสถียรภาพโดยการบริหารจัดการดาน การเงิน
5. ยุทธศาสตรการสรา่งความเชื่อมโยง กับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจและสังคม	1. พัฒนาความเชื่อมโยงดานการขนสงและระบบโลจิสติกสภายใตก่รอบความ รวมมือในอนุภูมิภาคตางๆ 2. พัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแขงขันในอนุภูมิภาค 3. สรางความพรอมในการเขาสูประชาคมอาเซียน 4. เขารวมเปนภาคีความรวมมือระหวางประเทศ ระหวางภูมิภาคโดยมีบทบาทที่สรางสรรคเพื่อเปนทางเลือกในการดาเนินนโยบายระหวางประเทศในเวทีโลก 5. สรางความเปนหุนสวนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคดานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย การเคลื่อนยายแรงงาน และการสงเสริมแรงงานไทยในตางประเทศ 6. ปองกันภัยจากการกอการร่ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการ แพรระบาดของโรคภัย 7. เสริมสรา่งความรวมมือที่ดีระหวางประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยางมีจริยธรรมไมสงผลกระทบ ตอสิ่งแวดลอม 8. ปรับปรุงและเสริมสรา่งความเข่มแข่งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแตระดับชุมชนทองถิ่น 9. สนับสนุนการเปดการคาเสรีและกำหนดแนวทางปองกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น
6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	1. อนุรักษ์ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. ปรับกระบวนทัศนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสูการเปนเศรษฐกิจและสังคมคารบอนตำและเปนมิตรกับสิ่งแวดลอม 3. ยกระดับขีดความสามารถในการปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีความยืดหยุนและมีภูมิ คุมกัน 4. สรางภูมิคุมกันดานการคาจากเงื่อนไงดานสิ่งแวดลอมและวิกฤตภาวะโลกรอน 5. เพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข่องกับกรอบความตกลง และพันธกรณีดานสิ่งแวดลอมระหวางประเทศ 6. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมใหมีประสิทธิภาพ โปรงใสและเปนธรรม 7. ควบคุมและลดมลพิษ

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน”

นางแจ่ม เพชรจันทร์ เล่าว่า ตำบลทุ่งกระบือเป็นพื้นที่ ที่มีพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ คือ ต้นจาก โดย

<u>ลำต้น และราก</u> ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดินหรือโผล่เหนือดิน มักเรียกว่า หินจาก ต้นเกิดติดกันเป็นกลุ่มกอ มีลักษณะอ้วนสั้น และแบน แตกออกเป็น 2 ง่าม โดยเยื่อของส่วนลำต้น และโคนก้านใบมีโพรงอากาศ เมื่อโตเต็มที่จะมีความสูงประมาณ 5-8 เมตร ลำต้นใหม่อาจเกิดจากการแตกกอใหม่หรือเกิดจากเมล็ดใหม่ที่เกิดใกล้กับต้นเก่าเรียงซ้อนกันแน่น

<u>ใบจาก</u>มีลักษณะเป็นใบเดี่ยวแบบขนนก ยาวประมาณ 3-9 เมตร แตกออกโดยรอบจากลำต้น ใน 1 ลำต้นจะมีใบประมาณ 4-8 ใบ ก้านใบมีลักษณะอวบใหญ่ เรียก พงจาก หรือ ทางจาก โดยเฉพาะส่วนโคนก้านใบที่เรียกว่า พอนจาก เชื่อว่าเป็นแหล่งสร้าง และกักเก็บน้ำหวานของจาก ก้านใบประกอบด้วยใบย่อย เรียกว่า ทางจาก ประมาณ 30-40 ใบ ใบย่อยมีลักษณะเรียวยาว คล้ายใบมะพร้าว แต่ขนาดใบกว้างกว่า ยาวประมาณ 1-1.5 เมตร ใบที่แก่แล้วจะทิ้งใบย่อย เหลือเฉพาะก้านใบจนก้านใบแห้งเหี่ยว และค่อยๆหักไปคงเหลือเป็นลักษณะรอยหักไว้กับลำต้น

<u>ดอก</u> ดอกจากมีทั้งดอกเพศผู้ และดอกเพศเมียในต้นเดียวกัน ก้านดอก เรียกว่า **นกจาก** แทงออกจากกลางลำต้นบริเวณโคนก้านใบ ความยาวทั้งช่อดอกประมาณ 50-100 เซนติเมตร หรือมากกว่า โดยดอกจะออกเป็นช่อ ถูกหุ้มด้วยกาบสีส้ม ประกอบด้วยดอกเพศเมียที่เรียงอัดกันแน่นที่ปลายช่อดอก ส่วนดอกเพศผู้ที่มีขนาดเล็กจะแตกออกบริเวณช่อดอกตัวเมีย ลักษณะของดอกเพศผู้ และเพศเมียจะประกอบด้วยกลีบเลี้ยง และกลีบดอก 3 กลีบ มีเกสรเพศผู้ 3 อัน ส่วนละอองเรณูมีลักษณะเป็นหนาม

ซึ่งชาวบ้านในตำบลเห็นถึงประโยชน์จึงได้นำต้นจากมาใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย ต่อมาได้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ “กลุ่มอาชีพจักรสานก้านจาก” ขึ้น และกลุ่มได้เข้ามาจดแจ้งกลุ่มองค์กรกับสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือ และนางแจ่ม เพชรจันทร์ ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มจักรสานก้านจากก็ได้เข้ามาเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล เนื่องจากเห็นว่าสภาองค์กรชุมชนนั้นเป็นกลไกสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อคนในตำบล เราเองสามารถทำแผนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในตำบลโดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกกลาง เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดทำแผนภาคประชาชน ที่ผ่านมาสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือเองได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในตำบล หรือคุยถึงงานที่จะทำต่อไปอยู่เป็นระยะ โดยในการพูดคุยประชุมหารือของสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือนั้น หลักๆก็จะนำปัญหาเรื่องปากท้อง อาชีพ สุขภาพ มาหารือกันเป็นหลัก โดยให้กลุ่มองค์กรที่จดแจ้งสภา ได้เข้ามาหารือร่วม ซึ่งจากการประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือ พบว่ากลุ่มอาชีพจักรสานก้านจากนั้นเกิดปัญหา การทำจักรสานของสมาชิกไม่ติดต่อกัน และ (รณรงค์และส่งเสริมด้านตลาด) การแปรรูปน้ำตาลจากไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือจึงได้จัดทำแผนในการส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพภายใต้สภาองค์กรชุมชนขึ้น โดยมีแนวทางสำคัญคือจะทำอย่างไรให้การจักรสานมีความต่อเนื่องสร้างรายได้ มีตลาดรองรับ และสามารถมีต้นจากไว้เป็นต้นทุนในตำบลต่อได้

สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือจึงได้เสนองบประมาณกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนากลุ่ม โดยมีแนวคิดวัตถุประสงค์สำคัญคือ

1. ส่งเสริมการปลูกต้นจากในบ่อกุ้งร้าง ในร่องสวนปาล์ม
2. ส่งเสริมอาชีพแปรรูป จากต้นจาก
3. นำเศษวัสดุของต้นจากมาแปรรูป
4. พัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย
5. มีพื้นที่ที่ปลูกต้นจากเพิ่มขึ้น

การสร้างความหลากหลาย สร้างมูลค่าจากต้นจาก ดังนี้

<u>1. ผลจาก</u>

ผลจากในระยะยังอ่อน ด้านในจะประกอบด้วยเนื้อจากสีขาวใส มีลักษณะอ่อนนิ่ม ส่วนถัดมาจะเป็นน้ำผลจากมีลักษณะหอมหวาน โดยลักษณะที่กล่าวมาจะคล้ายกับเนื้อของลูกตาล แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ซึ่งจะนิยมเก็บผลจากในระยะนี้มารับประทานสดหรือนำมาใช้ผสมเป็นขนมหวาน รวมถึงการนำมาตากแห้ง และบดทำเป็นแป้งจาก ระยะการเก็บผลมารับประทานจะเก็บเมื่อผลจากมีอายุประมาณ 3-4 เดือน นำมาแปรรูปทำลูกจากเชื่อม

2. น้ำหวานจาก

น้ำหวานจากที่ได้จากการตัดนกจากหรือทะลายจาก นำมาใช้ประโยชน์แทนน้ำตาลในหลายด้าน อาทิ ใช้ทำเป็นเครื่องดื่มน้ำหวานจาก ใช้ปรุงอาหารแทนน้ำตาล ใช้คั่วทำเป็นน้ำตาลก้อน ใช้หมักเป็นเหล้าจาก นอกจากนั้น ปัจจุบันมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำหวานจากมาผลิตเป็นเอทานอลเป็นพลังงานทดแทน ซึ่ง จาก 1 ทะลาย สามารถให้น้ำหวานจากได้มากกว่า 0.7 ลิตร

3.ทางจาก

ทางจากที่ได้จากการตัดใบออกแล้วนิยมนำมาทำเป็นตับจากสำหรับเป็นโครงเย็บตับจาก ใช้ทำเป็นพื้นของกระท่อมชั่วคราว ใช้กั้นคอก ทำเป็นรั้วกั้นตามบ้าน ใช้มัดรวมกันเป็นทางเดินในสะพานหรือใช้รองเป็นทางเดินตามโคลนตม รวมถึงใช้ทำฟืนให้ความร้อน

หญ้าคา ใช้มุงหลังคาได้ดี นิยมนำมาทำเชือกเพื่อใช้ในการผูกมัดสิ่งของต่างๆ ในครัวเรือนเป็นเชือกที่ทนน้ำ ใช้ทำเป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อน รวมถึงบดผสมทำเป็นปุ๋ยหมัก

5.ใบจาก ใบจากแก่ และใบจากอ่อนถือเป็นผลผลิตจากต้นจากที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด

- นำมาทำเป็นมุงจากมุงหลังคากันฝน กั้นฝา กั้นผนังบ้าน

- นำมาจักสานเป็นภาชนะต่างๆ อาทิ ที่ตักน้ำ ตระกล้า เสื่อรองนั่ง ทำหมวกกันฝน ใช้ทำโตนเครื่องเล่นสำหรับเด็ก สานเป็นตระกร้อหรือฟุตบอล

- นำมาห่อหรือมวนยาเส้น (ยาสูบ) หรือที่เรียกว่า ใบจากยาสูบ

- นำมาใช้ห่อขนม หรือที่เรียกทั่วไปว่า ขนมจาก

- **นวัตกรรมใหม่** คือ ต่อมาทางได้มีภาคีความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เข้ามาประสานความร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้แปรรูปและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากต้นจาก ดังนี้

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ได้มาประสานส่งเสริมการแปรรูปต้นจากโดยออกแบบผลิตภัณฑ์การแปรรูปใบจากเป็นจานทดแทนโฟมพลาสติก

- สกว.สบับสนุนงบวิจัย
- สำนักงานจังหวัดตรัง สนับสนุนลดการใช้โฟม, ลดโลกร้อน
- ลูกโลกสีเขียว ออกแบบโลโก้ผลิตภัณฑ์ขนมจากและน้ำตาลจาก

เนื่องจากต้นจากมีคุณประโยชน์เป็นอย่างมาก สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งกระบือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกระบือ จึงได้รณรงค์ให้ชาวบ้านปลูกต้นจากในร่องปาล์ม และในพื้นที่ป่าชายเลน บ่อกุ้งร้าง เพื่อเพิ่มปริมาณต้นจาก วิธีการทำคือการสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกจากหาพันธุ์จากจากผู้ร่วมเข้าโครงการ

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งกระบือ ในการส่งเสริมสร้างอาชีพ กลุ่มอาชีพแปรรูปต้นจาก ประสบความสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญคือ คนทำงาน คณะทำงาน มีความสามามัคคี มีความเข้มแข็งต่อเนื่อง ความมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อหน้าที่

โดยมีเทคนิคในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การประสานภาคีเชื่อมโยงหน่วยงานวิชาการ เช่น มทร.ศรีวิชัย หน่วยงานภาคีท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการเข้ามาหนุนเสริมพัฒนางานภายใต้แผนงานของสภาองค์กรชุมชนที่ได้วางแผนไว้ นำมาซึ่งความสำเร็จบรรลุเป้าตามแผนงานที่วางไว้

ข้อผิดพลาด หรือความล้มเหลวอะไร ที่เกิดขึ้นคือ การทำผลิตภัณฑ์จานใบจาก ในช่วงฤดูฝน เราไม่ควรทำในช่วงฤดูฝนเพราะทำให้จากได้รับความเสียหายเพราะอากาศไม่เอื้ออำนวยในการทำงานควรทำในช่วงฤดูร้อนเพราะเราต้องพึ่งแดดในการทำผลิตภัณฑ์จานใบจาก

อุปสรรค คือ สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ฤดูฝนเราจะไม่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ตามที่กำหนดเนื่องจากไม่สามารถตากใบจากได้ สภาองค์กรชุมชนจึงได้มีแผนในการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยในอนาคตต้องมีตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ไว้ใช้ในช่วงฤดูฝน

แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ในอีก 3-5 ปีข้างหน้า

- ส่งเสริมอาชีพการแปรรูปต้นจากเพื่อสร้างรายได้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป
  1. จะนำเศษวัสดุของทางจาก ซึ้งเป็นวัสดุเหลือใช้ นำมาบดผงทำรูปถ้วย
  2. นำลูกจากอ่อน มาแปรรูปทั้งสดและแห้ง
  3. อบรมสตรี แปรรูป ผลิตภัณฑ์จากต้นจาก ขยายฐานสมาชิกกลุ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้มากขึ้น
  4.ส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่รองรับความต้องการทางการตลาด
- พัฒนาแผนพัฒนาสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งกระบือ เชื่อมโยงหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนตามแผนงานที่วางไว้

ตำบลทุ่งกระบือ อยู่ในพื้นที่อำเภอย่านตาขาว ใกล้แหล่งแม่น้ำที่เป็นน้ำกร่อยมีการปลูกต้นจากจำนวนมาก รวมทั้งขึ้นบริเวณแหล่งน้ำและพื้นที่ใกล้เคียง ชาวบ้านตำบลทุ่งกระบือได้นำผลผลิตจากต้นจากนำมาแปรรูปเป็นจานทำจากใบจาก จักสานก้านจาก ขนมจาก และนำใบจากมาทำยาสูบ โดยมีเครือข่ายเป็นกลุ่มแปรรูปต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิตจากวัตถุดิบต้นจาก สนับสนุนและร่วมมือเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนกัน มีกลุ่มซื้อใบจากจากตำบลทุ่งกระบือไปแปรรูปและมีพ่อค้าแม่ค้าคนกลางมาซื้อใบจากยอดจากของตำบลทุ่งกระบือเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มตำบลทุ่งกระบือได้นำแผนธุรกิจ CBMC (community business model canvas) ใช้ในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องสร้างผลผลิตที่แปรรูปมาจากวัตถุดิบในชุมชนหลากหลายและมีกลุ่มลูกค้าหลากหลายจำนวนมาก การทำตลาดของกลุ่มอาศัยการบอกต่อปากต่อปากและการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มแปรรูป กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าต่างๆ โดยวางแผนจัดการบริหารภายในกลุ่มที่ใช้เงินทุนให้น้อย แต่ใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนให้มากเพื่อลดทุนที่เป็นตัวเงินในการบริหารจัดการ ปัจจุบันตำบลทุ่งกระบือมีการคิดค้นและวิจัยผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากต้นจากโดยมีหน่วยงานวิชาการมาศึกษาและนำความรู้มาเผยแพร่ต่อชุมชนปัจจุบันคลังกลุ่มยังขายสินค้าที่แปรรูปจากต้นจาก สินค้าเด่นๆคือจานจากใบจาก ใบยาสูบ ลูกจากสด และมีผลิตภัณฑ์ที่คิดใหม่คือการแปรรูปเคยที่ใช้กุ้งเคยจากแหล่งน้ำใกล้ป่าจากมีผลผลิตปีละ 1 ครั้งเท่านั้นจึงสร้างแรงดึงดูดแก่ผู้บริโภคเนื่องจากเป็นของหาซื้อหากินยาก

ปัญหาและอุปสรรค ปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด 19 ทำให้สมาชิกในตำบลดำเนินชีวิตประจำวันยากลำบากขึ้นจากที่เคย การไปขายสินค้าในงานแสดงต่างๆขายไม่ได้ทำให้ขาดรายได้ส่วนหนึ่ง แต่สมาชิกกลุ่มยังคงดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจากคงเดิม ยอดขายผลิตภัณฑ์จากใบจากยังคงมีมากเรื่อยๆ จึงทำให้ไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการสมาชิกกลุ่มตำบลทุ่งกระบือ จึงเกิดความคิดคือแนวทางรณรงค์การปลูกจากร่องปาล์มเพิ่มขึ้นขยายจำนวนผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า

นาง แช่ม เพ็ชรจันทร์
ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งกระบือ โทร.085-7917327

แปรรูปอาหารทะเล เทศบาลตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

เทศบาลตำบลบางสนอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอปะทิว ในปี พ.ศ. 2440 มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านหน้าทับ หมู่ 2 บ้านดอนตะเคียน หมู่ 3 บ้านเกาะเสม็ด หมู่ 4 บ้านบางเสียบ หมู่ 5 บ้านหัวนอน หมู่ 6 บ้านคอกม้า หมู่ 7 บ้านบางสน หมู่ 8 บ้านแหลมยาง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นถิ่น ที่อพยพมาจากที่อื่นมีเพียงส่วนน้อย ส่วนใหญ่มีความผูกพันเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน พูดภาษาท้องถิ่น นับถือศาสนาพุทธ

ตำบลบางสน น่าจะมาจากการเรียกขานอ่าวบางสน เพราะสมัยในอดีตนั้นประชาชนส่วนใหญ่จะใช้เส้นทางคมนาคม และซื้อขายสินค้าโดยทางเรือเป็นหลักด้วยลักษณะภูมิประเทศของอ่าวบางสนนั้นมีแม่น้ำลำคลองน้อยใหญ่ มีต้นสนทะเลขึ้นอยู่ตลอดแนวริมฝั่ง ซึ่งเมื่อเรือแล่นผ่านจะเห็นภูมิประเทศจากสายตาระยะไกล จึงเรียกขานพื้นที่ว่า “อ่าวบางสน” ต่อมามีการจัดตั้งตำบลขึ้นจึงใช้ชื่ออ่าวบางสน เป็นตำบลบางสน

เทศบาลตำบลบางสนมีประชากรรวมทั้งสิ้น 3,472 คน 944 หลังคาเรือน ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำสวน ทำไร่ ทำนา ทำประมง และรับจ้างทั่วไป อาชีพทำนา ได้แก่ ข้าว อาชีพประมง ได้แก่ เรือ อวน เลี้ยงกุ้ง อาชีพทำสวน ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา กาแฟ มะพร้าว อาชีพทำไร่ ได้แก่ ฟักทอง

กลุ่มแปรรูปอาหารทะเลของเทศบาลตำบลบางสน มีสมาชิกกลุ่ม 20 คน ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2559 เพื่อการส่งเสริมการมีรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน ภายใต้การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปอาหารทะเล และร่วมคิดร่วมทำในการร่วมจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจัดการตนเองขึ้นมา โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ศักยภาพของสมาชิก กำหนดวิสัยทัศน์และจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขึ้นมา ดำเนินงานด้วยการบูรณาการแผนพัฒนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ พบว่า

จุดแข็ง (มองจากภายในชุมชน)	*จุดอ่อน (มองจากภายในชุมชน)*
1. เรามีผลผลิตวัตถุดิบอาหารทะเลในชุมชน	1. ประชาชน 40 เปอร์เซ็นต์ ยังไม่ให้ความสำคัญกับการแปรรูปอาหาร

จุดแข็ง (มองจากภายในชุมชน)	*จุดอ่อน (มองจากภายในชุมชน)*
2. สภาพพื้นที่เหมาะแก่การประกอบอาชีพได้หลากหลาย เช่น เกษตร ประมง 3. มีสถานที่ท่องเที่ยวภายในตำบลหลายแห่ง 4. ที่ตั้งของกลุ่มบางสนส่วนหนึ่งติดกับทะเล 5. ผู้นำชุมชนมีความสามัคคีและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ 6. มีกองทุนหมู่บ้านที่เข้มแข็ง 7. มีสินค้าโอท๊อปประจำในพื้นที่ 8. ผู้บริหารหน่วยงานท้องที่ ท้องถิ่นในชุมชนและกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มต่างๆในชุมชน ให้ความสำคัญและส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล 9. มีการประสานความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับส่วนราชการ/หน่วยงานเอกชน ในพื้นที่ 10. ผู้บริหารหน่วยงานท้องที่ ท้องถิ่นในชุมชนและกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานอยู่เสมอ	2. ประชาชน 40 เปอร์เซ็นต์ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกิจกรรมของชุมชน 3. ชุมชนชาวประมง 150 ครัวเรือนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ 4. การจัดสรรงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอต่อการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน 5. ขาดองค์ความรู้ด้านการตลาด 6. ไม่มีศูนย์กลางการค้าหรือ ตลาดเพื่อรองรับผลผลิตชุมชน 7. สมาชิกมีปัญหาหนี้สิน เป็นหนี้ผูกพันกับแพปลา 8. ผู้นำชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่นยังไม่มีความแน่นอน ชัดเจนในการสนับสนุนและส่งเสริม
โอกาส	*อุปสรรค/ข้อจำกัด*
1. รัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งคิดเป็นร้อยละ 20 กลุ่มเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 60 และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 20 2. เป็นเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อการขนส่งที่สะดวก ทั้งสถานีรถไฟและสนามบิน 3. มีหน่วยงานเอกชนที่พร้อมจะให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุน	1. การเกิดภัยธรรมชาติ เช่น มรสุม อาหาทะเลไม่มีตามฤดูกาล 2. ในการแก้ปัญหาด้านสังคมและสาธารณสุขต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ส่วน 3. ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วในการประกอบการตัดสินใจ

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นแผนพัฒนากลุ่มจัดการตนเอง มีสาระสำคัญ ได้แก่

ภาพกลุ่มที่อยากเห็นในอนาคต คือ มุ่งการผลิต และจำหน่ายสินค้าอาหารทะเลครบวงจร นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และเสริมสร้างเมืองน่าอยู่ สู่สังคมที่ยั่งยืน โดยมี*แนวทางการพัฒนากลุ่ม* 1.ประสานกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.คณะทำงานติดตามผล 3.ประชุมปรับแผนให้เหมาะสม และมี*แผนงานร่วม*สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมและเชื่อมโยงการตลาด 3) การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

แผนการดำเนินงาน 3 ปี

แผนงาน	เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของตำบล (สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นในตำบล)					
	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ	ปริมาณ	คุณภาพ
พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป ประกอบด้วย 1) แปรรูปกะปิขัดน้ำ 2) แปรรูปปลาหมึกแห่ง 3) แปรรูปปลากุเหร่าเค็ม 4) ปลาหมึกสามรส 5) ปลาหวาน	5 อย่าง	พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	5 อย่าง	พัฒนาการถนอมอาหาร	5 อย่าง	พัฒนานวัตกรรมสินค้า
พัฒนาสถานที่ประกอบการ	1 หลัง	ซ่อมแซม	1 หลัง	ซ่อมแซม	1 หลัง	จุดเรียนรู้และจำหน่าย
การตลาด	5 อย่าง	สำรวจข้อมูลปัญหา	5 อย่าง	เชื่อมโยงโยงตลาดในชมชน	5 อย่าง	เชื่อมโยงตลาดท่องเที่ยว

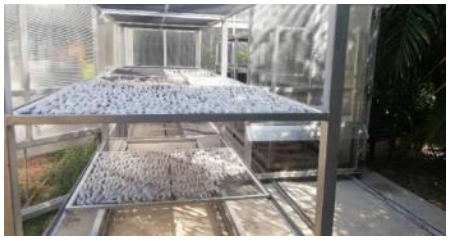
รูปธรรมความสำเร็จ : การจัดการแปรรูปอาหารชุมชนบ้านบางสน

ชุมชนบ้านบางสน เริ่มมีการแปรรูป เมื่อประมาณ 6 ปีที่แล้ว ได้จัดทำโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบที่ยั่งยืนโดยชุมชนร่วมใจ โดยการส่งเสริมการจัดการแปรรูปโดยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชุมชนบ้านบางสนมีการรวมกลุ่มเพื่อก่อตั้งเป็นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ได้จัดอบรมความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแปรรูปอาหารทะเลและการอนุรักษ์ และกระบวนการจัดการท่องเที่ยวให้กับกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปอาหารบ้านบางสนขึ้น ในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 จนระยะเวลาผ่านไปประมาณ 4 ปี อาสาสมัครพัฒนาชุมชนร่วมกับคนในชุมชนบ้านบางสนได้มีการรวมตัวในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พัฒนาชุมชนและการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในการดำเนินการเริ่มต้นด้วยการคิดร่วม ในชุมชน และกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยมีกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแกนหลักในการนำนักท่องเที่ยวมาซื้อผลิตภัณฑ์ จากนั้นเริ่มมีการประสานกับหน่วยงานข้างนอก เช่น เทศบาล อำเภอ

จังหวัด สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวกีฬาจังหวัดชุมพร จนหน่วยงานผลักดันให้กลุ่มแปรรูปบ้านบางสนเป็นแหล่งแปรรูป ที่รู้จักของคนทั่วไป

การทำกิจกรรมการแปรรูป ประกอบด้วย 1) แปรรูปกะปิขัดน้ำ 2) แปรรูปปลาหมึกแห่ง 3) แปรรูปปลากุเหร่าเค็ม 4) ปลาหมึกสามรส 5) ปลาหวาน

กิจกรรมการพัฒนาชุมชน ดังเช่น 1) พัฒนาบริเวณชายหาด 2) ปลูกป่าโกงกางทดแทน 3) ปลูกป่าชายหาดทดแทนปลูกปะการัง บ้านปลา และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทั้งนี้ผลจากการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนนำไปสู่การกระจายรายได้ในชุมชน ประมาณปีละ 1,920,000 บาท ดังเช่น 1.กลุ่มเรือนำเที่ยว คลองบางสน ดำน้ำดูปะการัง ตกหมึก ตกปลา 2.กลุ่มทำอาหาร 3.กลุ่มแปรรูปของฝาก 4.กลุ่มมัคคุเทศก์นำเที่ยว 5.ที่พัก รูปแบบโฮมสเตย์ 3 แห่ง รีสอร์ท 1 แห่ง โรงแรม 1 แห่ง 6.กลุ่มรถบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นนำสู่การกระจายรายได้สู่ชุมชน ได้แก่ ร้านค้า รีสอร์ท โรงแรม ร้านอาหาร และเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นการกระจายสินค้า

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชน เทศบาลตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มีสินค้าหลักของเทศบาลตำบลบางสนคือการแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งมีสินค้าเด่นคือ กะปิกุ้ง เคยคลองบางสน ที่เป็นแหล่งขึ้นชื่อของพื้นที่ขายส่งทั่วประเทศและสร้างรายได้ให้ชุมชนเทศบาลตำบลบางสนมายาวนาน สมาชิกกลุ่มได้เข้าอบรมกระบวนการ CBMC แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (community business model canvas) และได้พัฒนาต่อยอดสินค้าของชุมชนด้านบรรจุภัณฑ์ การสร้างแพคเกจจิ้งใหม่ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ที่ทำให้ยอดขายของสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นโดยใช้ต้นทุนเท่าเดิม เพิ่มและสร้างการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน นอกจากนี้เทศบาลตำบลบางสนได้นำสินค้าแปรรูปจากอาหารทะเล ได้แก่ ปลาหวาน ปลากุเลา ปลาหมึกแห้ง แกงไตปลาแห้ง มาจำหน่ายเพื่อเชื่อมโยงสินค้าชุมชนกระจายรายได้เข้าถึงสมาชิกกลุ่ม สร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีจำนวนมากขึ้น โดยสินค้าชุมชนได้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางสน มีสมาชิกกว่า 40 คน จัดทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางสน สมาชิกกลุ่มภายใต้เทศบาลตำบลบางสนได้นำสินค้าไปกระจายจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว วิธีการขายหลักในปัจจุบันคือการขายออนไลน์ สมาชิกทุกคนสามารถนำสินค้าไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองได้ ทางกลุ่มได้พัฒนาสินค้าชุมชนจากแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC และแผนดำเนินงานต่อยอดผลิตภัณฑ์ไปเรื่อยๆโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบวกกับเทคโนโลยีที่มีภายในชุมชนพัฒนาคนและสินค้าไปพร้อมกัน ปัจจุบันการขายสินค้าของธุรกิจชุมชนตำบลบางสนขายในรูปแบบออนไลน์ 80% เนื่องจากสภาพปัญหาของวิกฤตการระบาดโคโรนาไวรัสหรือ covid-19 ทำให้ไม่สามารถขายหน้าร้านได้ ขายรูปแบบออนไลน์เพจ facebook และ LINE สร้างรายได้แก่ชุมชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากฐานตลาดมีกว้างขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค ปัญหาของธุรกิจชุมชนเทศบาลตำบลบางสน คือ สินค้าประเภทอาหารทะเลที่ไม่ใส่สารกันบูด ข้อดีของสินค้าคือปลอดภัย ข้อเสียคือสินค้าเน่าเสียง่าย เมื่อจัดส่งไปยังต่างจังหวัดทั่วประเทศมีผลกระทบจากระยะเวลาขนส่งทำให้สินค้าเน่าเสีย ได้แก่สินค้าประเภทไตปลาแห้งที่ได้รับความเสียหาย ทางกลุ่มธุรกิจชุมชนบางสนได้ประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาจัดหาเทคโนโลยีที่ใช้ในการฆ่าเชื้อและยืดระยะเวลาการจัดเก็บเพื่อขนส่งสินค้าได้ ติดต่อหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชุมพรเพื่อสร้างองค์ความรู้และงบประมาณในการแปรรูปบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

อุปสรรคปัจจุบันคือผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดโคโรนาไวรัสหรือ covid-19 ทำให้ไม่สามารถขายสินค้าหน้าร้าน ขายในงานแสดงต่างๆ งาน event ประจำปีได้ จึงหันมาขายแบบออนไลน์แทน โดยสมาชิกทุกคนสามารถขายออนไลน์เองได้ที่บ้านสร้างรายได้แก่ตนเองและครอบครัวได้ และทางกลุ่มยังมีแผนพัฒนาศักยภาพการขายออนไลน์ของสมาชิกคนในชุมชนเพื่อทำให้สร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเทศบาลตำบลบางสนให้เพิ่มมากขึ้น

ติดต่อประสานงาน
นางอนงค์ นวลละออง โทรศัพท์ 098-0908920
เลขที่ 18/3 หมู่ 6 ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทตำบล

1.1 ข้อมูลด้านสังคม

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลน้ำหัก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของอำเภอคีรีรัฐนิคม ห่างประมาณ 17 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 48,193 ไร่ 3 งาน หรือประมาณ 77.11 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลตะกุกใต้ อำเภอวิภาวดี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลบ้านยาง และตำบลท่าขนอน อำเภอคีรีรัฐนิคม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลบางงอน อำเภอพุนพิน

2) เขตการปกครอง

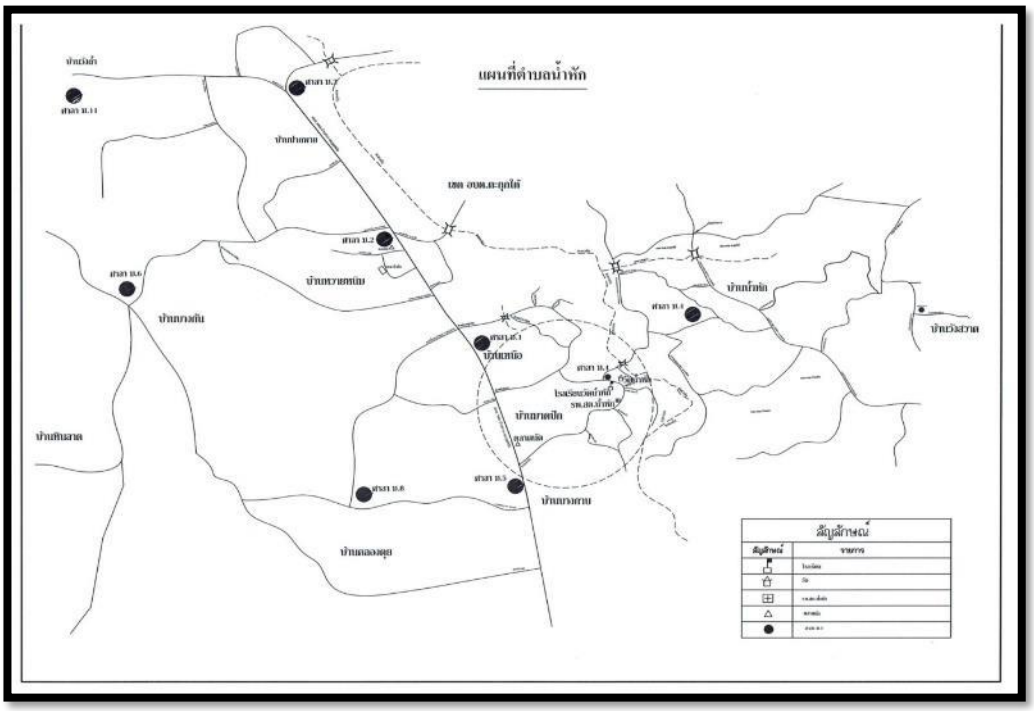
หมู่ที่ 1 บ้านวัดน้ำหัก	ผู้ใหญ่บ้าน นายโคสิทธิ์ ประทุม
หมู่ที่ 2 บ้านปากพาย	ผู้ใหญ่บ้าน นายขนกพงศ์ ภู่ห้วยลำ
หมู่ที่ 3 บ้านน้ำหัก	ผู้ใหญ่บ้าน นายศักดิ์ระพี ขำหัวเตย
หมู่ที่ 4 บ้านมาดปัก	ผู้ใหญ่บ้าน นายสุชาติ เต็มบางงอน

หมู่ที่ 5 บ้านบางกาบ	ผู้ใหญ่บ้าน นายสัมฤทธิ์ สายใจบุญ
หมู่ที่ 6 บ้านน้ำตกคลองพาย	กำนันตำบลน้ำหัก นางเบญจพร นิลเวช
หมู่ที่ 7 บ้านวังสวาด	ผู้ใหญ่บ้าน นายสมคิด แกล้วหาญ
หมู่ที่ 8 บ้านคลองตุย	ผู้ใหญ่บ้าน นายยงยุทธ วิเชียรพร
หมู่ที่ 9 บ้านหินลาด	ผู้ใหญ่บ้าน นายยุทธนา อิ่มใจ
หมู่ที่ 10 บ้านหวายหนิม	ผู้ใหญ่บ้าน นางจงดี ศักดา
หมู่ที่ 11 บ้านวังถ้ำ	ผู้ใหญ่บ้าน นายพิพัฒน์ ชูประเสริฐ

3) จำนวนประชากรและครัวเรือน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1 บ้านวัดน้ำหัก	181	205	386	158
หมู่ที่ 2 บ้านปากพาย	99	92	191	74
หมู่ที่ 3 บ้านน้ำหัก	268	250	518	216
หมู่ที่ 4 บ้านมาศปัก	166	159	325	150
หมู่ที่ 5 บ้านบางกาบ	293	300	593	241
หมู่ที่ 6 บ้านน้ำตกคลองพาย	187	202	389	185
หมู่ที่ 7 บ้านวังสวาด	181	151	332	162
หมู่ที่ 8 บ้านคลองตุย	266	259	525	226
หมู่ที่ 9 บ้านหินลาด	265	238	503	178
หมู่ที่ 10 บ้านหวายหนิม	167	188	355	154
หมู่ที่ 11 บ้านวังถ้ำ	206	187	393	130
รวม	**2,279**	**2,231**	**4,510**	**1,874**

4) แผนที่ตำบลน้ำหัก อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3

5) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นลูกคลื่น ลอนลาด และพื้นที่ภูเขาสูง ทางทิศตะวันตกลาดเอียงจากทิศตะวันออกและทิศตะวันตกลาดลงสู่คลองยัน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสายหลักในตำบลไหลผ่านกลางตำบล แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองฝั่ง รูปร่างของตำบลยาวไปตามแนวตะวันออก ตะวันตกชุมชนอาศัยอยู่ริมคลองยัน มีแหล่งต้นน้ำลำธาร 3 สาย คือ คลองยัน คลองตุย และคลองพาย พื้นที่เหมาะแก่การปลูกพืชทางการเกษตร

6) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศมีลักษณะร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี 2 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนมิถุนายน อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็น บ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง จะมีอุณหภูมิระหว่าง 35 – 39.9 องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ 40 องศาเซลเซียสขึ้นไป

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนจนถึงเดือนมกราคม ฝนตกมากในช่วงเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม แต่อาจเกิด“ช่วงฝนทิ้ง” ซึ่งอาจนานประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคม และในเขตตำบลน้ำหักเคยเกิดอุทกภัยรุนแรง มีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 900 มิลลิเมตร

7) ลักษณะของดิน

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินเหนียว และดินเหนียวปนทราย ประมาณ 75% ดินลูกรังประมาณ 15 % ลักษณะดินในพื้นที่เป็นดินทรายประมาณ 10%

8) ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับ อุปโภค-บริโภค จำนวน 18 แห่ง แบ่งเป็น ฝายกั้นน้ำ จำนวน 5 แห่ง ประปาหมู่บ้าน จำนวน 11 แห่ง สระน้ำ จำนวน 2 แห่ง

9) ลักษณะของไม้และป่าไม้

ลักษณะของไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้ยางพารา 80% ป่าสงวน/ป่าอนุรักษ์ 20%

1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1) การเกษตร

ประชากรในเขตตำบลน้ำหักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่นทำสวน ทำไร่ ปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาลดังนี้

- อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
- อาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 13 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
- อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
- อาชีพค้าขาย ร้อยละ 9 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

2) การปศุสัตว์

รายชื่อหมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกร	โคเนื้อ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	สุนัข (ตัว)	แมว (ตัว)
หมู่ที่ 1 บ้านเหนือ	20	30	-	357	6	19	23
หมู่ที่ 2 บ้านปากพาย	21	34	-	210	8	56	43

หมู่ที่ 3 บ้านน้ำหัก	45	43	31	854	1,088	61	31
หมู่ที่ 4 บ้านมาศปัก	33	15	46	297	-	27	29
หมู่ที่ 5 บ้านบางกาบ	12	55	16	160	-	13	13
หมู่ที่ 6 บ้านน้ำตกคลองพาย	75	41	107	275	59	87	91
หมู่ที่ 7 บ้านวังสวาด	22	11	23	193	-	35	21
หมู่ที่ 8 บ้านคลองตุย	51	75	57	750	325	79	69
หมู่ที่ 9 บ้านหินลาด	44	21	24	955	665	83	70
หมู่ที่ 10 บ้านหวายหนิม	40	23	16	1,670	10	55	49
หมู่ที่ 11 บ้านวังถ้ำ	34	-	2	294	-	78	27
รวม	**397**	**15**	**379**	**276**	**6,015**	**2,171**	**593**

3) การบริการ

1. อู่ซ่อมรถ จำนวน 4 แห่ง
2. ร้านเสริมสวย/ตัดผม จำนวน 5 แห่ง

4) การท่องเที่ยว

1. น้ำตกหินลาด ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลน้ำหัก อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เขตอภัยทานวังครก ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำหัก อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5) อุตสาหกรรม

- โรงงานผลิตยางเครป (ขนาดเล็ก) ซึ่งมีคนงานต่ำกว่า 10 คน

6) การพาณิชย์

1. ร้านขายวัสดุก่อสร้าง จำนวน 3 แห่ง
2. ร้านขายของชำ จำนวน 45 แห่ง
3. ปั๊มน้ำมันขนาด 1 – 2 หัว จำนวน 2 แห่ง
4. ร้านขายอุปกรณ์ฌาปนกิจศพ จำนวน 1 แห่ง
5. ตลาดนัด จำนวน 3 แห่ง
6. ลานรับซื้อปาล์มน้ำมัน จำนวน 3 แห่ง
7. รับซื้อเศษยางพารา จำนวน 5 แห่ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT analysis ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths : S)

1) ในตำบลมีแหล่งวัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และพืชไร่ต่าง ๆ

2) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3) มีกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนต่าง ๆ เพื่อบริการทางการเงินและสวัสดิการแก่สมาชิก

จุดอ่อน (Weaknesses : W)

1) การคมนาคมในระหว่างหมู่บ้านบางส่วนยังมีสภาพเป็นถนนลูกรัง ไม่สะดวกต่อการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร
2) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในช่วงหน้าแล้ง
3) ขาดการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม

โอกาส (Opportunities : O)

1) รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
2) รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น

อุปสรรค (Threats : T)

1) เกิดอุทกภัย และภัยแล้ง ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ
2) สภาวะทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ส่งผลต่อการพัฒนา

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

วิสัยทัศน์

ชุมชนพอเพียง ชุมชนเข้มแข็ง มีความสามัคคี เศรษฐกิจดี ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย

1. ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
2. คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านของตน
3. ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน ทุกกลุ่ม/องค์กร

ยุทธศาสตร์

1. สร้างเสริมอาชีพ
2. ลดค่าครองชีพหรือต้นทุนการผลิต
3. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
4. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

1. ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ เพื่อใช้เองในชุมชน เพื่อลดปัญหาการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิต และเพื่อจำหน่าย
2. พัฒนาบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมด้านการตลาด สร้างรายได้ให้กับประชาชน
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม สร้างความเข้มแข็งในชุมชน

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน”

ในตำบลน้ำหัก มีการรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตปุ๋ย ในหมู่ที่ 1 มีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่ม จำนวน 30 คน และต่อมาได้สร้างเครือข่ายออกไปทั่วทั้ง 11 หมู่บ้าน ได้ระดมทุน รวมหุ้น ปัจจุบันกลุ่มมีทุนหมุนเวียน จำนวน 300,000 บาท การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ เป็นการปรับปรุงดินหลังจากการใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้ดินเปลี่ยนเป็นดินอุดมสมบูรณ์ขึ้น ในการจัดทำกลุ่มปุ๋ยขึ้นมา มีอาจารย์โพธิ์ เศรษฐเดช เป็นประธานกลุ่ม เป็นผู้บุกเบิกรวบรวม ก่อตั้ง พร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำให้เกิดผลประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยในการผลิตปุ๋ย ได้จำหน่ายให้กับสมาชิกและเกษตรกรในหมู่บ้านและในตำบล น้ำหัก และได้บริจาคให้กับโรงเรียนวัดน้ำหัก วัดน้ำหัก และหน่วยงานทางราชการเพื่อนำไปใช้ในการบำรุงรักษาต้นไม้ในพื้นที่

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

1) ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ได้แก่ การส่งเสริมของผู้นำในชุมชน และสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการนำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ ไปใช้แทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิต และลดสารเคมีในพืชผลทางการเกษตร

2) ในการดำเนินงาน มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น การส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนของตนเอง

3) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ เช่น เครื่องผสมปุ๋ย ทำให้การผลิตล่าช้า ต้องใช้เวลาจำนวนมากในการทำ ตลอดจนเกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลยังไม่ยอมปรับเปลี่ยนการนำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ มาใช้แทนปุ๋ยเคมี เนื่องจากเห็นว่าการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้พืชผลทางการเกษตรที่ดีกว่า สะดวกกว่า

4) แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ในอีก 3-5 ปีข้างหน้า ส่งเสริมพัฒนากระบวนการผลิตให้ทันสมัย รวดเร็ว พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ตลอดจนการส่งเสริมการตลาดให้เป็นที่รู้จักของลูกค้าในชุมชน ในตำบลและในพื้นที่ใกล้เคียง

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลน้ำหัก กลุ่มตำบลน้ำหักได้จัดทำการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทอินทรีย์ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือ ปุ๋ยหมักชีวภาพที่มีสรรพคุณและประโยชน์ต่อพืชผักและการทำเกษตร ปุ๋ยหมักที่กลุ่มผลิตมีความปลอดสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีสารอาหารสำหรับพืชผักครบถ้วน ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น มีคุณภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตเองภายในชุมชน ขายสินค้าให้แก่กลุ่มเกษตรกรใกล้เคียงในและนอกหมู่บ้าน ชาวบ้านท้องถิ่น ชุมชนใกล้เคียงและทั่วจังหวัด ทางกลุ่มตำบลน้ำหักมีวิสัยทัศน์ในการผลิตสินค้าอย่างมีคุณภาพ เอาใจใส่ลูกค้าที่เป็นกลุ่มเกษตรกร มีบริการหลังการขายเมื่อซื้อสินค้าไป มีการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพอย่างจ่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อรักษามาตรฐานการผลิต สร้างและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งการบริการที่ดี รับออเดอร์ตามสั่ง ขายปลีก ขายส่ง ตามใจลูกค้าเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กลับมาซื้อซ้ำ กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพมีกิจกรรมหลักคือกิจกรรมการทำปุ๋ยหมักชนิดน้ำหมักชีวภาพ โดยการเลือกวัตถุดิบที่มีผลต่อคุณภาพของปุ๋ยหมักให้ตรงตามความต้องการประเภทของพืชที่นำสินค้าไปใช้ กิจกรรมของกลุ่มตำบลน้ำหักมีภาคีสนับสนุนได้แก่ เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ ภาคีส่วนใหญ่สนับสนุนด้านองค์ความรู้ และการเพิ่มศักยภาพการผลิต

แผนงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ คือการผลิตสินค้าเพื่อการกระจายสินค้าให้ทั่วถึงกลุ่มลูกค้าต่างจังหวัดทั่วประเทศ พัฒนาตำบลน้ำหักให้กลุ่มสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยชีวภาพที่มีคุณภาพดีแก่ผู้สนใจ และการค้นหาวัตถุดิบในชุมชนที่สามารถนำมาผลิตเป็นน้ำหมักชีวภาพที่มีคุณภาพดีมีสารอาหารครบถ้วนและได้รับมาตรฐานการผลิตการรับรองมาตรฐานการผลิต

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคที่เด่นชัดของตำบลน้ำหักไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เหมือนกันกับทุกตำบล คือวิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตระบาดของ โคโรน่าไวรัสหรือ covid-19 ทำให้พื้นที่ชุมชนขาดรายได้จากกิจกรรมหลักที่เคยดำเนินการมา การใช้ชีวิตการดำเนินชีวิตประจำวันได้รับผลกระทบชัดเจน พื้นที่จังหวัดจังหวัดสุราษฎร์ธานีปิด งดรับนักท่องเที่ยว งดทำกิจกรรมที่ส่อให้เกิดการแพร่ระบาด ทำให้การซื้อขายลดลง ขาดรายได้หลักภายในชุมชนกลุ่มต่างๆ

นายยินดี เสมียนเพชร
085-7824214

จากการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นเมืองสู่การแปรรูปครบวงจร

ตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บ้านเพิงมีที่มา

ในสมัยก่อนเมื่อประมาณ 200 ปี สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่ารกร้าง ชาวบ้านเป็นคนไทยและจีนได้มาจับจองที่ แผ้วถางป่าทำนาได้มาปลูกเรือนอาศัยอยู่ตามริมคลองหอยกัน โดยทำเป็นเพิงจาก เป็นแนวตามคลองและตามทุ่งนา จึงเรียกชื่อว่า "บ้านเพิง" ต่อมาได้ตั้งชื่อเป็น “ตำบลบ้านเพิง” ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านบางแรด หมู่ 2 บ้านบุญล้อม หมู่ 3 บ้านหนองสีพรหม หมู่ 4 บ้านหมาก หมู่ 5 บ้านบางหมัน หมู่ 6 บ้านเพิง หมู่ 7 บ้านท่าพญา หมู่ 8 บ้านบางฉัตร

ปัจจุบันตำบลบ้านเพิง มีเนื้อที่ประมาณ 24.52 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 15,325 ไร่ ประชากร 3,198 คน แยกเป็นชาย จำนวน 1,611คน หญิงจำนวน 1,587 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 827 ครัวเรือน สภาพภูมิศาสตร์ตำบลบ้านเพิง ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล น้ำทะเลเคยท่วมถึงมาก่อน พื้นลาดเทจากทางตะวันตกไปทางตะวันออกจนจรดอ่าวไทย สภาพดินของพื้นที่บ้านเพิงเป็นดินร่วน ดินเหนียว พื้นที่ราบเหมาะแก่การปลูกข้าวและพืชผัก มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง ไหลผ่านทางตะวันตกของตำบล และมีคลองธรรมชาติเพื่อการเกษตร 4 สาย ได้แก่ คลองท่าพญา คลองหมาก คลองบางแรดและคลองเพิง ลักษณะ

ภูมิอากาศ มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล และฤดูฝน ประมาณเดือน มิถุนายน ถึง เดือนมกราคม

ประชาชนส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจน การประกอบอาชีพของประชากรในเขตตำบลบ้านเพิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน การปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองเป็นอาชีพหลักการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมโดยอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นสำคัญ

ค้นหาจุดแข็ง ลดจุดอ่อน เงื่อนไขสำคัญงานพัฒนา

ตำบลบ้านเพิง เป็น 1 ใน 13 ตำบลนำร่องการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน ตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเพิง วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2551 โดยมีนายยงยุทธ พุทธรัตน์ เป็นประธาน มีกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมจดแจ้ง 45 กลุ่มองค์กร นับรวมตลอด 12 ปีที่ผ่านมา สภาองค์กรชุมชนได้ร่วมพัฒนาตำบลในรูปแบบต่างๆ แต่เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานศักยภาพของตำบล

ตำบลบ้านเพิงมีจุดเด่น คือ มีกลุ่มองค์กรด้านการประกอบอาชีพ ไม่น้อยกว่า 29 กลุ่ม และมีกลุ่มทางการเงิน อีก 10 กว่ากลุ่ม สภาพพื้นที่ที่มีแม่น้ำปากพนังไหลผ่านและมีคลองย่อยอีก 4 สายที่ทำให้พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุต่างๆ มีข้าวพื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของตำบลบ้านเพิง รวมไปถึงมีกองทุนหมุนเวียนชาวนา สภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติได้ชื่อว่า น้ำ 3 รส คือ น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม ที่สามารถอำนวยประโยชน์ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ

แต่ในท่ามกลางจุดแข็งทุกชุมชนต้องมี**จุดอ่อน**ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาไม่เว้นแม้ในตำบลเล็กๆ อย่างบ้านเพิง โดยเฉพาะจุดอ่อนที่มาจากการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะอาศัยฝนฟ้า อากาศตามธรรมชาติ ไม่มีระบบการจัดการน้ำที่ดี ผลผลิตทางการเกษตรยังผลิตแล้วขายขาดการแปรรูปหรือการสร้างมูลค่าเพิ่ม ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายทำให้เกิดการภาะการกู้หนี้ยืมสิน

หากมองในภาพรวมด้านเศรษฐกิจของตำบลบ้านเพิง การทำนาและเกษตรกรรมทุกชนิดราคาตกต่ำประชาชน ต้องการสนับสนุนเงินทุนสำหรับส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้คนในหมู่บ้านส่งเสริมการทำนาไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน การสร้างความตระหนักของครัวเรือนในเรื่องการลดรายจ่ายหรือไม่ใช้จ่ายตามกระแสนิยม และการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร อาชีพและเศรษฐกิจให้กันคนในชุมชน นำสู่**วิสัยทัศน์ “ประชาปลอดภัย สดใสเศรษฐกิจ ใช้ชีวิตแบบ**

ยั่งยืน มีจุดยืนที่เป็นอัตตลักษณ์” เป้าหมาย **1)** ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอ และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ **2)** เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของประชาชน ส่งเสริมการศึกษาและเรียนรู้พร้อมปรับเปลี่ยน และ **3)** อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแผนพัฒนาตำบลบ้านเพิง **ด้านเศรษฐกิจ** เน้นการพัฒนาจากอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริม โดยใช้หลัก รายได้-รายจ่าย-หนี้สิน-การออม ได้แก่

การประกอบอาชีพหลักของประชาชนในตำบล เช่น เกษตรกรรม ทำนา ผสมผสาน คือเน้นการพัฒนาศักยภาพคน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวพื้นเมืองและรายได้ ส่งเสริมการผลผลิตข้าวพื้นเมืองตำบลบ้านเพิงให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ โดยการทำเกษตรปลอดภัยใช้สารชีวภาพและปุ๋ยหมักพืชสด

อาชีพรอง ปศุสัตว์ ประมง ค้าขาย หัตถกรรม โดยเน้นการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน/ลดต้นทุนการผลิต ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

กลุ่มอาชีพเสริม/กลุ่มกิจกรรมที่มีอยู่ด้านเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มนาข้าวพื้นเมืองครบวงจร แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ข้าวพื้นเมืองครบวงจร สัมมาชีพชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและแปรรูป โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการแปรรูปอื่นๆ การสร้างแบรนด์ข้าวพื้นเมือง แพคกิ้ง การตลาด

สร้างรายได้ด้วยวิสาหกิจชุมชนสัมมาชีพชุมชนตำบลบ้านเพิง การทำนาเป็นอาชีพของคนบ้านเพิงมาไม่ต่ำกว่า 200 ปี ตั้งแต่เริ่มก่อรากตั้งฐานชุมชนในอดีต การทำนาถึงจะเป็นอาชีพดั้งเดิม แต่การพัฒนารูปแบบการผลิตยังมีน้อย ย้อนหลังไปเมื่อ 5-6 ปีก่อน ชาวนาส่วนใหญ่จะทำนาเพื่อขายข้าวเปลือก แม้จะเป็นข้าวพันธ์พื้นเมือง เช่น พันธุ์เข็มทอง พันธุ์ลูกลาย พันธุ์ช่อหลุมพรี หรือข้าวเหลือง ก็จะข้าวข้าวเปลือกในราคากิโลกรัมละ 8 บาท ซึ่งโรงสีในพื้นที่จะรับซื้อและสีเป็นข้าวสารกลับมาข้าวชาวนาในราคากิโลกรัมละ 15-20 บาท

นางสาวทิพจุฑา พรหมคลี่ เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเพิง และ**ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น สาขาเกษตรกรรม ด้านการปลูกข้าว** เล่าย้อนหลังให้ฟังว่า *“คนทำนา ส่วนใหญ่มีความเคยชิน ทำนา เก็บข้าวแล้วขายข้าวเปลือกตั้งแต่อยู่ในนาด้วยซ้ำ แม้บางคนจะนำมาตากเพื่อเก็บกิน แต่ก็มีน้อย โดยเฉพาะข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่เป็นข้าวแข็งราคายิ่งถูก เพราะไม่เป็นที่นิยมของคนทั่วไป ขายได้ในพื้นที่เป็นหลัก จึงคิดว่าจะทำยังไงให้คนทำนามารายได้เพิ่มขึ้น ไปหาข้อมูลที่โรงสีในอำเภอปากพนังก็จะเห็นว่าเป็นข้าวจากในพื้นที่นำไปผสมกับข้าวพันธ์หอมปทุม ทำรายยิ่งมีราคาที่สูงขึ้นไปอีก จึงคิดว่าเรามาทำกลุ่มข้าวพันธุ์พื้นเมืองดีกว่า แล้วมาเพิ่มมูลค่าของข้าวให้มีราคาที่ดีขึ้น”*

จากแนวคิดของคนหนึ่งคน เมื่อนำมาหารือในที่ประชุมของสภาองค์กรุมชนตำบลบ้านเพิง ที่มีสมาชิกจากกลุ่มอาชีพไม่น้อยกว่า 30 กลุ่ม จึงทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาอีก 1 กลุ่ม คือ วิสาหิกจชุมชนสัมมาชีพชุมชนตำบลบ้านเพิง โดยมีนางสาวทิพจุฑา พรหมคลี่ เป็นประธาน มีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบการของชาวนา/กลุ่มชาวนา สร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับมูลค่าของผลิตภัณฑ์ข้าวและรายได้ของชาวนา และ รักษาจิตวิญญาณและคุณค่าของข้าวพื้นเมืองนครศรีธรรมราช มีสมาชิกจากกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มข้าวพันธุ์พื้นเมือง กลุ่มแปรรูปกล้วย กลุ่มประมงน้ำจืด กลุ่มแปรรูปจากผลผลิตเกษตรมะพร้าว รวม 21 คน

โดยในช่วงแรก ทั้งสมาชิก 21 คน ได้ผ่านหลักการปลูกข้าวด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ จาก กศน.ตำบลบ้านเพิง และการสนับสนุนพันธ์ข้าวพื้นที่เมืองจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากพนัง จำนวน 3,000 กิโลกรัม ในพื้นที่ทำนา 100 ไร่ โดยกลุ่มวิสาหกิจฯ มีกติการวมกันคือ เมื่อได้รับพันธุ์แล้วในปีที่ 1 จะต้องคืนเมล็ดพันธ์ให้กับกลุ่ม 155 กิโลกรัม ปีที่ 2 จะต้องคืนเมล็ดพันธ์ให้กับกลุ่ม 160 กิโลกรัม ปีที่ 3 จะต้องคืนเมล็ดพันธ์ให้กับกลุ่ม 165 กิโลกรัม ทำให้ปัจจุบันมีคนทำนาด้วยข้าวพันธ์พื้นเมืองไม่ต่ำกว่า 300 ไร่ ซึ่งผลผลิตจากข้าว จะมีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เก็บเป็นเมล็ดพันธ์ส่งต่อให้กับคนที่สนใจ ส่วนที่ 2 สีเป็นข้าวสารเก็บไว้กิน ส่วนที่ 3 แปรรูปเป็นแป้งเพื่อทำเป็นขนมและอาหารต่างๆ เช่น ขนมเปียกปูน ขนมกรวย ขนมกวน โดนัท ทองม้วน ข้าวคั่วสำหรับทำปลาส้ม แป้งข้าวจ้าว ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกไม่น้อยกว่า 9,000 บาทต่อเดือน รายได้เพิ่มไม่ต่ำกว่า 2,160,000 บาทต่อปี

นอกจากนี้ในกลุ่มวิสาหกิจฯ ยังมีการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น การแปรรูปกล้วย เป็นกล้วยตาก กล้วยฉาบ น้ำมันมะพร้าวสกัดร้อน น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ปลาแดดเดียว ปลา 3 รส ปล้าร้าสูตรโบราณ และจักสานเส้นพลาสติก

ในอนาคต กลุ่มวิสาหกิจฯ และสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเพิง ซึ่งได้ประสานกับนักวิชาการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในการสนับสนุนการวิจัย การทำมอสต์สกัดจากข้าวเข็มทอง และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากข้าวในรูปแบบต่างๆให้ได้มาตรฐาน การขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองให้เพิ่มมากขึ้น และการจัดตั้งโรงเรียนชาวนาของตำบลบ้านเพิง

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลบ้านเพิง

บทเรียนสำคัญจากการทำงาน

การเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติของกลุ่มวิสาหกิจฯ ทำให้ค้นพบสิ่งสำคัญ ว่าการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของความปลอดภัยของคนผลิตและคนบริโภค ต้องเน้นความเป็นธรรมชาติเป็นสำคัญ ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการรักษาสมดุลธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อให้เกิดการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในไร่นาหรือจากแหล่งอื่น ควบคุมโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมมีความต้านทานโดยธรรมชาติ รักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ การจัดการพืช ดิน และน้ำ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว เพื่อทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ การจัดการสภาพแวดล้อมไม่ให้เหมาะสมต่อการระบาดของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว เป็นต้น การปฏิบัติเช่นนี้ ก็สามารถทำให้ต้นข้าวที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจ และทำให้ชาวนาได้ทำนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชน

ตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทำธุรกิจชุมชนหลักด้านธุรกิจชุมชนการเกษตร การปลูกข้าวสารสายพันธ์พื้นเมือง โดยทางสมาชิกกลุ่มบ้านเพิงได้เข้าอบรมกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (community business model canvas) และได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของผลผลิตภายในชุมชนทำให้เจอจุดเด่นและจุดด้อยของสินค้าชุมชนเรื่องของการปลูกข้าวและผลผลิตจากข้าว ทางสมาชิกกลุ่มจึงแก้ปัญหาจุดด้อยของผลิตภัณฑ์ข้าวสารมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเป็นขนมไทยสร้างความหลากหลายและสร้างการดึงดูดใจแก่ลูกค้ามากยิ่งขึ้น การนำข้าวสารเป็นสินค้าที่นำไปแปรรูปได้แก่ ขนมไทย ขนมทองม้วน ขนมลาลอยมัน โดนัทจิ๋ว บราวนี่ และมีขนมอื่นๆอีกมากมายตามเทศกาลที่สำคัญในท้องถิ่น อันได้แก่เทศกาลเดือนสิบ มีขนมที่ใช้ในช่วงสารทเดือนสิบคือขนมลา ขนมบ้า ขนมรู ฯลฯ ปัจจุบันทางกลุ่มตำบลบ้านเพิงได้พัฒนาศักยภาพองค์ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานและสามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกตำบลบ้านเพิง ปัจจุบันสินค้าแปรรูปได้จัดจำหน่ายผ่านหน้าร้านและระบบออนไลน์เนื่องจากมี

สมาชิกกลุ่มที่เป็นคนรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้นในชุมชน และมีความรู้ด้านการทำตลาดออนไลน์ ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ทาง facebook ทางเพจและทางไลน์ ขายหน้าร้านส่วนหนึ่งได้แก่งานตลาด งานจัดแสดงสินค้า งานประเพณีเทศกาลและวัฒนธรรมต่างๆ สินค้าของตำบลบ้านเพิงส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เน้นภูมิปัญญาชาวบ้านผลิตตามเทศกาลและวัฒนธรรมพื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันได้เชื่อมโยงกับกลุ่มแปรรูปกระเป๋าพลาสติกและกลุ่มแปรรูปใกล้เคียงโดยมีภาคีเครือข่ายเข้ามาให้การสนับสนุนด้านการสร้างองค์ความรู้การแปรรูปอาหาร ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรอำเภอ สำนักงานพลังงานจังหวัดและกลุ่มวิสาหกิจต่างๆ กลุ่มบ้านเพิงให้ความสำคัญด้านการสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกเพื่อขยายฐานการผลิตและขยายกลุ่มลูกค้าให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

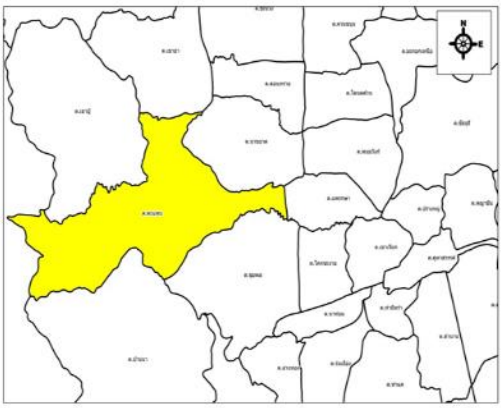
ปัญหาหลักของกลุ่มแปรรูปข้าวคือการขาดอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และเทคโนโลยีในการแปรรูปข้าวให้เป็นแป้ง ขาดตู้อบบราวนี่ที่ได้มาตรฐาน และขาดวัตถุดิบท้องถิ่นที่ผลิตเฉพาะบางเดือนประเภทน้ำผึ้งจาก ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลเนื่องจากผู้นำไม่ให้ความร่วมมือทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้มากเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า

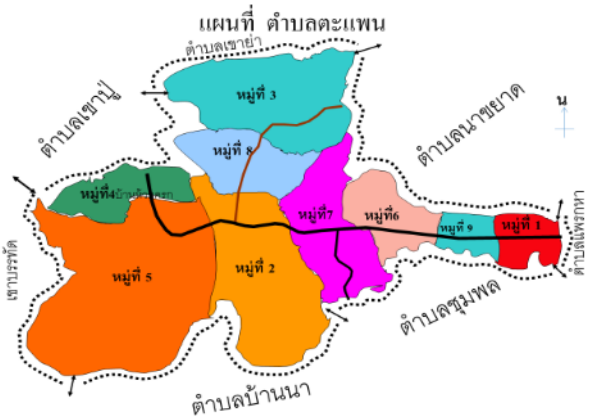
อุปสรรคที่สำคัญต่อการจำหน่ายสินค้าคือการประสบวิกฤตการแพร่ระบาด coronavirus หรือ covid 19 ทำให้สมาชิกกลุ่มไม่สามารถขายสินค้าหน้าร้านหรือตามตลาดได้ เน้นการขายออนไลน์เพียงอย่างเดียว และการแพร่ระบาดของ covid 19 ทำให้ดำเนินชีวิตลำบากมากขึ้น ทางกลุ่มจึงนำสมาชิกใหม่ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพการขายออนไลน์สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มบ้านเพิง

ติดต่อสอบถาม
นางสาวทิพจุฑา พรหมคลี่ เลขานุการสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเพิง
โทรศัพท์ 085-4745139

ท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะแพน อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

ตำบลตะแพน อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ตามประวัติที่ผู้เฒ่าเล่ามา เป็นชุมชนยุคประวัติศาสตร์ ตอนสมัยศรีวิชัย ได้มีการก่อพระพุทธรูปไว้ตามในถ้ำ เช่น วัดถ้ำ ที่ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาปู่และวัดห้วยทราย ตั้งอยู่ที่บ้านท่ายูง (ปัจจุบัน) เป็นวัดร้าง ซึ่งยังมี เอกสาร ส.ค.1 ซึ่งปัจจุบันทางธรณีสงฆ์ได้ให้เอกชนเช่า และบริเวณพื้นที่ของ หมู่ 5 ในยุคนั้น ยังมีวัดถ้ำสาย อยู่ที่บ้านใสประดู่ (หมู่ 2) ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ซึ่งปัจจุบันพระพุทธรูปในวัดถ้ำสาย ได้มีพี่น้องประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ได้ทำการเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปในวัดถ้ำสาย มาอยู่ในวัดใสประดู่ (หมู่ 2) ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพตในปัจจุบัน

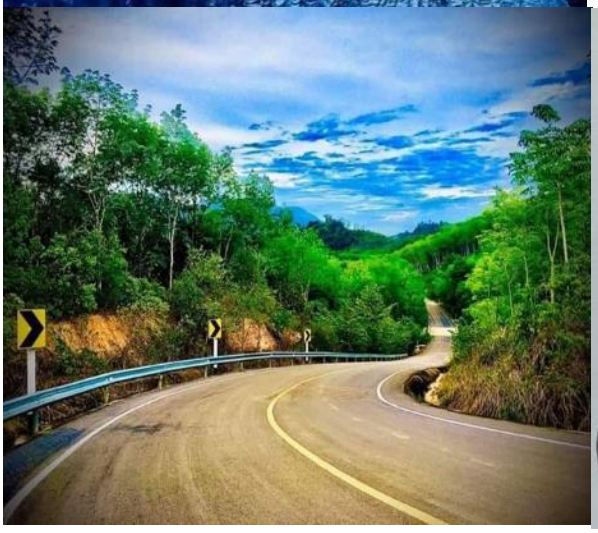

ในยุคปี พ.ศ.2400 ทางการได้แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็นส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ผู้ที่ทำการปกครองในพื้นที่ตำบลตะแพนเป็นคนแรก คือ ขุนจง ซึ่งมีการเล่ากันมาว่า ขุนจง เป็นผู้ที่มีถิ่นกำเนิดที่บ้านคลองเรือ ที่บ้านเขาแก้ว มีขุนเดชเป็นคนครอบครอง และเป็นผู้บุกเบิกเพื่อสร้างถิ่นฐานจนกระทั่งมีลูกหลานสืบทอดจนถึงปัจจุบัน และในช่วงหนึ่งก็ยังเป็นที่ตั้งสำคัญของค่ายคอมมิวนิสต์อีกค่ายหนึ่งของภาคใต้ ทำให้ตำบลตะแพนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย และประวัติศาตรที่น่าสนใจเป็นอย่างมากรวมทั้งยังมีสมุนไพรหลากหลายชนิด และผลิตภัณฑ์ชุมชนอีกมากมาย

ตำบลตะแพน เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอศรีบรรพต ห่างจากอำเภอศรีบรรพต ประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดพัทลุงประมาณ 32 กิโลเมตร สภาพลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยภูเขา และเนินสูงติดแนวเขตเทือกเขาบรรทัด สลับไปโดยลาดต่ำไปทางทิศตะวันออก ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินลูกรัง ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอศรีบรรพตจังหวัดพัทลุง ทิศใต้ติดต่อกับกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ทิศตะวันออกติดต่อกับ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง มีเนื้อที่โดยประมาณ 59,650 ไร่ พื้นที่การเกษตรประมาณ32,700 ไร่ มีประชากร 1,509 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งหมด 5,040 คน แบ่งเป็นชาย 2,509 คน หญิง 3,039 คน ราษฎรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา สวนปาล์ม ทำนาและสวนผลไม้ ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัวและรับจ้าง รายได้ประชากรโดยเฉลี่ย 60,375 บาทต่อคนต่อปี

การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่

ปัจจัยภายในกลุ่ม/ องค์กร/ ชุมชน/ ตำบล

ทุนเดิม/ ศักยภาพ/ สิ่งดี ๆ ที่มีในตำบล	ปัญหา/ ข้อติดขัดที่เกิดขึ้นในตำบล
1) เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์	1) ขาดตลาดรวบรวมสินค้าการเกษตร
2) มีกลุ่มองค์กรที่มีการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง	2) ขาดตลาดแปรรูปสินค้าทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค้าเพิ่ม
3) เป็นแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจ	3) ขาดการลงทุนที่ต่อเนื่อง
4) ประเพณี/วัฒนธรรม ที่เอื้ออาทรต่อกัน	4) ส่วนใหญ่เป็นเกษตรขนาดย่อย ขาดอำนาจต่อรอง
5) มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร/เชิงอนุรักษ์/ศาสนา	5) ขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร
6) มีหมอพื้นบ้าน / แพทย์แผนไทย	6) ขาดการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี
7) เป็นแหล่งพืชสมุนไพรกว่า 200 ชนิด	7) ประชากรทางการเกษตรลดลง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่
8) มีกลุ่มองค์กร/สถาบันการเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์	8) ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

ปัจจัยภายนอก เช่น นโยบาย/ หน่วยงาน/ ภาคีสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

โอกาส/ สิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	ข้อจำกัด/ สิ่งที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
1) การสื่อสารที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น	1) นโยบายหนุนเสริมไม่ต่อเนื่อง
2) การคมนาคมที่สะดวก	2) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี
3) มีการหนุนเสริมงบประมาณลงพื้นที่มากขึ้น	3) ขาดการหนุนเสริมในการรวมกลุ่มในการแก้ไขปัญหา
4) ระบบการค้นหาข้อมูลที่ง่ายขึ้น	4) ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน
5) มีศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลาย	5) การแก้ไขปัญหาของหน่วยงานไม่มีเอกภาพ
6) สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้มากขึ้น	6) กฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานล้าสมัย
	7) ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่แท้จริง

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบลตะแพน

สภาองค์กรชุมชนตำบลตะแพน ได้มีการขับเคลื่อนงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนมาโดยตลอด เนื่องจากต้นทุนด้านศักยภาพของพื้นที่ ที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์รวมทั้งประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ยาวนานรวมทั้งได้สะสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและอัตลักษ์ชุมชนที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก โดยในการขับเคลื่อนงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ทางสภาองค์กรชุมชนตำบลได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมารับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 มาตราที่ 23 เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยมี น.ส.เพ็นณภา เพิ่มแก้ว เป็นประธานในการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานครั้งนี้ทางได้มีการวางแผนงานในการขยับทั้งสองระดับ คือ ใน**ระดับพื้นที่**ได้มีการปรับปรุงพื้นที่ ทั้งพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ค่ายคอมมิวนิสต์ และปรับปรุงพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมในพื้นที่รวมทั้งวางแผนในการจัดกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ส่วนใน**ระดับนโยบาย**ได้มีการเชื่อมต่อภาคีหน่วยงานทุกครั้งที่จัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และร่วมรับรู้ปัญหาของชุมชนทั้งในส่วนของ นายอำเภอศรีบรรพต ผู้กำกับ สภ.ศรีบรรพต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต2 ผอ.ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ในการช่วยประสานงานทางหน่วยงานและการประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยมีเป้าหมายในการผลักดันให้เป็น “แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดพัทลุง”

การปรับปรุงพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

การเชื่อมต่อกับงานนโยบายเพื่อผลักดันพื้นที่

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์พื้นที่

บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ

ในการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน ในประเด็นการท่องเที่ยวของชุมชน ที่ดำเนินการโดยสภาองค์กรชุมชนตำบลตะแพน กระบวนการสำคัญที่ทำให้งานสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การแผนงานตามกระบนการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน CBMC ในการวางแผนงานที่ต้องมีการวิเคราะห์ทุนของชุมชนและสิ่งที่ชุมชนทำเองได้ วางแผนในการเชื่อมโยงหน่วยงาน ซึ่งจากการวางแผนงานทั้งในระดับพื้นที่และการเชื่อมโยงกับนโยบายบวกกับการทำสื่อ ประชาสัมพันธ์และการวางเป้าหมายที่จะทำให้ตำบลตะแพนเป็น “แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของพัทลุงในปี 64” ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนของตำบลตะแพน มีทิศทางและเป้าหมายในการขยับที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลตะแพน

ตำบลตะแพนได้รับงบประมาณการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อทำธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะแพนและเข้าอบรมแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (Community Business Model Canvas) ในปีงบประมาณ 2563 และดำเนินกิจการมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนได้หยุดชะงักลงเนื่องจากผลกระทบสถานการณ์ปัจจุบันวิกฤตการแพร่ระบาดของโคโรน่าไวรัส 2019 ทำให้ทางกลุ่มเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเพิ่มกิจกรรมของธุรกิจชุมชนเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน รวมทั้งการนำสินค้าเกษตรมาแปรรูปเพื่อแก้ปัญหาขาดรายได้จาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างรายได้แก่สมาชิกกลุ่มและครัวเรือนในตำบลตะแพน ทั้งนี้ทางกลุ่มได้มีกิจกรรมให้ชาวบ้านปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกสมุนไพร ทำการขายออนไลน์รวบรวมสินค้าภายในชุมชนจำหน่ายภายในและภายนอกชุมชน เช่น ผักพื้นบ้าน ขิง ข่า ตะไคร้ และนำวัตถุดิบทางการเกษตรแปรรูปเป็นเครื่องแกงใต้สูตรของพัทลุง มีทั้งเครื่องแกงพริก เครื่องแกงคั่ว เครื่องแกงกะทิ เครื่องแกงส้ม และแกงอื่นๆ สมาชิกบางส่วนในกลุ่มได้หันไปเลี้ยงด้วงเพื่อหารายได้เสริม สร้างรายได้ให้ครัวเรือนตนเองและมีการเลี้ยงเป็ดจำนวน 200 ตัวแบ่งกระจายไปเลี้ยงตามบ้านสมาชิกกลุ่ม นำไข่เป็ดไปแปรรูปเป็นไข่เค็มแต่เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันทำให้การเลี้ยงเป็ดต้องแบ่งกันเลี้ยงและกระจายภายในกลุ่มเพื่อแปรรูปและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรค

ตั้งแต่ปี 2562 ถึง 2564 ปัจจุบันตำบลตะแพนเจอปัญหาการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัสหรือ covid-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการธุรกิจเพื่อชุมชนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะแพนได้ สมาชิกกลุ่มขาดรายได้และต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยการนำภูมิปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสานภายในตำบลมาใช้และแก้ปัญหาโดยการหันมาทำเกษตรแทน แต่ยังมีสมาชิกบางส่วนที่เป็นคนสูงวัยไร้ความรู้เรื่องการขายออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาขาดรายได้ในด้านการขายสินค้า สมาชิกบางคนแปรรูปสินค้าเกษตรเนื่องจากประสบปัญหาสินค้าเกษตรขายยากการจับจ่ายใช้สอยค่อนข้างยากลำบากในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงหันมาแปรรูปสินค้าแทนเพื่อยืดระยะเวลาของสินค้าเกษตรไม่ให้เน่าเสีย

นายแผ้ว เขียวดำ 098-5383817

“ผลิตภัณฑ์จักสานทางปาล์ม สร้างรายได้ ช่วยลดโลกร้อน”
ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

เมื่อเป้าหมายของเรา คือ “คนตำบลเกาะกลาง อยู่เย็น เป็นสุข” แล้วเราจะทำอย่างไร จึงสามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้หมดไป โดยให้ทุกคนได้ลุกขึ้นมามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ให้คนตำบลเกาะกลาง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต มีอาชีพ มีรายได้ และมีสวัสดิการเมื่อถึงยามเดือดร้อน.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทตำบล

ตำบลเกาะกลาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ **ภูมิศาสตร์ทางกายภาพ** มีพื้นที่ประมาณ ๑๐๐.๐๑ ตารางกิโลเมตร หรือ ๖๒,๕๐๗.๕ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและเนินเขาสลับกัน มีลักษณะเป็นเกาะ ล้อมรอบด้วยทะเลฝั่งอันดามัน มีพื้นที่สำหรับทำการเกษตร ๒๑,๕๖๕ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๐) พื้นที่ป่าไม้ ๑๓,๒๕๐ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๐) พื้นที่ป่าชายเลน ๑๑,๐๗๒ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๑) และพื้นที่อื่น ๆ ๑๖,๖๒๐ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๙) **สภาพภูมิอากาศ** แบบมรสุมเขตร้อน ทำให้อุณหภูมิในแต่ละฤดูกาล ไม่แตกต่างกันมากนัก ได้รับอิทธิพล จากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในเดือนตุลาคม ถึงเดือนมีนาคม มีฝนตกชุก และมีเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือน พฤษภาคม และฤดูฝน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนธันวาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๙๐๕-๒,๑๗๔ มิลลิเมตร/ปี **การแบ่งเขตการปกครอง** จำนวนหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน **จำนวนประชากร** ทั้งหมด ๘,๔๘๙ คน **โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคม** มีถนนลูกรัง จำนวน ๑๖ สาย รวมระยะทาง ๒๘,๔๓๐ เมตร ถนนลาดยาง จำนวน ๑๐ สาย รวมระยะทาง ๓๑,๓๐๐ เมตร ถนน คศล. จำนวน ๙ สาย รวมระยะทาง ๑๔,๘๓๑ เมตร และ สะพาน คสล. จำนวน ๔ แห่ง **ด้านสาธารณสุข** มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๓ แห่ง ได้แก่ 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่าปู 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปากคลอง 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาทุ่งกลาง

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนสถานศึกษา ๖ แห่ง **ด้านศาสนา** ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีศาสนสถาน ๑๒ **ด้านวัฒนธรรมและประเพณี** วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญในตำบลเกาะกลาง ได้แก่ งานเมาลิด พิธีการเข้าสุนัต ประเพณีถือศีลอดในเดือนรอมฎอน วันฮารีรายอ อีดิลฟิตรี วันฮารีรายอ อีดิลฟิตรี พิธีฮัจญ์ **ด้านเศรษฐกิจ** ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม รายได้ของประชากรส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีพืชเศรษฐกิจ คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ในตำบลเกาะกลางอาชีพรองลงมาได้แก่ รับจ้างทั่วไป ลูกจ้างบริษัท พนักงานโรงแรมและห้างสรรพสินค้า นอกจากนี้ยังมีประชากรบางส่วนประกอบกิจการด้านการค้า และบริการโดยส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก ประเภทร้านขายของชำ อาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการในชุมชน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

สถานการณ์ปัญหา เนื่องจากที่ผ่านมา ตำบลเกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ ต้องพบวิกฤติปัญหาขยะในตำบลเกาะกลาง มีจำนวนมาก เกินกว่าที่จะจัดเก็บ ทำลาย หรือจัดการได้ จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง ได้บริการรับขนขยะจากในชุมชน ทั้ง 10 หมู่บ้าน มารวมกันที่บ่อขยะ หลุมขยะ หรือจุดรวมขยะของตำบลเกาะกลาง ทำให้ในปี พ.ศ. 2560 จนถึงปัจจุบันนี้ ขยะมีจำนวนมากจนล้นบ่อ เกิดเป็นมลพิษทางอากาศและสภาพแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่เป็นต้นเหตุของโรคไข้เลือดออก และโรคอื่นๆอีกมากมาย ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ชาวเกษตรกร ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงทั้งทางตรงและทางอ้อม (บ่อขยะ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 1 บ้านร่าปู เส้นทางเข้า หมู่ที่ 2 บ้านร่าหมาด) และยังไม่สามารถจัดการปัญหาให้ขยะหมดไปได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาผู้นำชุมชน หน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนในตำบลเกาะกลาง ก็ไม่ได้นิ่งนอนใจและได้พยายามแก้ไขปัญหาเรื่องนี้มาโดยตลอด สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในตำบลเกาะกลาง ตัวแทนของชาวบ้านในชุมชน เป็นกลไกที่มีบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความเสมอภาค ความเท่าเทียมของคนทุกคนในตำบลเกาะกลาง เป็นพื้นที่กลางสำหรับให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแก้ไขปัญหาเพื่อคนส่วนรวม จึงได้เปิดวงให้ทุกคนได้มาร่วมพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน ในปี พ.ศ.2562 สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ได้นำเอาเครื่องมือ “ธรรมนูญสุขภาพ” มาใช้ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม โดยได้รับงบสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานโครงการจิตอาสาประชารัฐ (สอปร.) และศูนย์ประสานงานภาคีพัฒนาจังหวัดกระบี่ (ศปจ.) มาเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น และเป็นผู้กำหนดกติกาข้อตกลงของคนในตำบลเกาะกลาง จึงทำให้เกิดคณะกรรมการธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง ขึ้นมา 1 คณะ ในปี 2562 ที่มีตัวแทนมาจากผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงานองค์กร ท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนในตำบลเกาะกลาง จำนวน 20 คน ทำหน้าที่เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมในตำบลเกาะกลาง และมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ทำหน้าที่เป็นกองเลขานุการคอยให้การหนุนเสริม สนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผ่านเวทีการประชุม การจัด

ประชาคม การทำประชาพิจารณ์ การเผยแพร่สื่อสารประชาสัมพันธ์ จนได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 **“คนตำบลเกาะกลางร่วมใจ จริงใจ จัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”** อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2563 โดยมีผู้นำหน่วยงานองค์กร 11 ท่าน เป็นผู้ลงนามใน ธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย 1) นายอำเภอเกาะลันตา 2) ท่านปลัด รักษาการ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง 3) กำนันตำบลเกาะกลาง 4) ประธานเครือข่ายโรงเรียนเกาะกลางคลองยาง 5) ประธานชมรมอีหม่ามตำบลเกาะกลาง 6) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะลันตา 7) สารวัตร หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรเกาะกลาง 8) หัวหน้าเขตห้ามล้าสัตว์ป่าทุ่งทะเล ตำบลเกาะกลาง 9) ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง และประธานชมรม อสม.ตำบลเกาะกลาง 10) ประธานเครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะกลาง 11) ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลเกาะกลาง และ ประธานคณะกรรมการธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง เพื่อเป็นคำมั่นสัญญาว่า ทุกคนจะต้องร่วมกันปฏิบัติตามข้อตกลงในธรรมนูญฯ ตำบลเกาะกลาง ฉบับที่ 1 พ.ศ.2562 ซึ่งประกอบด้วย 6 หมวด 93 ข้อ และจะร่วมกันติดตามประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมในตำบลเกาะกลาง เป็นระยะจนกว่าจะประสบความสำเร็จ

โดยจากการติดตามประเมินผลในระยะแรกเดือนมีนาคม และครั้งที่ 2 เดือน กรกฎาคม ก็ยังพบว่าปริมาณขยะ ยังมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น โดยพบขยะส่วนใหญ่ ได้แก่ ถุงจำพวกพลาสติก ซึ่งเป็นขยะที่ย่อยสลายได้ยาก และพบว่า ต้นทางของขยะทั้งหมด ส่วนใหญ่มาจากคนในตำบลเกาะกลางเอง เนื่องจากการดำรงชีวิตในปัจจุบัน มีความเร่งรีบและต้องการความสะดวกสบาย โดยถุงพลาสติกส่วนใหญ่มาจากการที่ร้านค้าทั้งในและนอกชุมชน รวมทั้งห้างสรรพสินค้า ผู้ประกอบการ ฯลฯ ได้บรรจุสินค้าต่างๆ เพื่อให้บริการ

แก่ลูกค้า นั้นคือคนในชุมชนตำบลเกาะกลางเอง ต่อมาคนในชุมชนก็ไม่ได้มีการจัดการกับพลาสติกเหล่านั้น โดยได้ทิ้งลงถังขยะไม่ได้คัดแยกหรือจัดการขยะในครัวเรือน เมื่อ อบต.เกาะกลาง ทำการเก็บขยะจากทุกชุมชน มาทิ้งที่บ่อขยะ จึงทำให้มีขยะล้นบ่อ เพราะขยะประเภทพลาสติกย่อยสลายได้ยาก คณะกรรมการฯ จึงร่วมกันวางแผนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาต่อไป

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ก็ยังไม่หยุดที่จะพัฒนาต่อไปเพื่อให้ ***จากวิกฤตจึงทำให้พบโอกาส*** จากปัญหาจึงทำให้เกิดกลไกการพัฒนาตำบลเกาะกลางแบบมีส่วนร่วม นั้นก็คือ “คณะกรรมการธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง” ซึ่งถือว่า เป็นกลไกหลักที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตำบลเกาะกลางได้ในทุกๆด้าน ไม่เฉพาะแค่การแก้ไขปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมเพียงเท่านั้น สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาด้านอื่นๆ ไปพร้อมกันด้วย เพราะ**เป้าหมาย**สูงสุดของสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง คือ ***“คนตำบลเกาะกลาง อยู่เย็น เป็นสุข”*** โดยมี**วิสัยทัศน์** คือ ***“สภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง เป็นรากฐานการพัฒนา เชื่อมโยงภาคี สู่วิถีชีวิตดั้งเดิม”*** *(ซึ่งสอดคล้องกันกับวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง นั้นคือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เกษตรอินทรีย์ ของดีเกาะกลาง ศาสนานำทาง เสริมสร้างภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมนำพา ประชามีส่วนร่วม”)* โดยมี ***7 ยุทธศาสตร์*** สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ได้แก่ ***๑.การสร้างความมั่นคงที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ๒.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยชุมชนเป็นฐาน ๓.การจัดการสุขภาวะชุมชนและสังคมสุขภาวะ ๔.การจัดการสวัสดิการโดยชุมชนครบวงจร ๕.การจัดการสาธารณะภัย ๖.การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ๗.การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน*** และมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลางมี **พันธกิจ** ได้แก่ ***1.เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมโดยยึดหลักร่วมคิด ร่วมทำร่วมแก้ปัญหา 2.สนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลางเป็นพื้นที่กลางในการสร้างการจัดการแบบองค์รวม 3.ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภาคีทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ 4.ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมครบวงจร 5. ประสานงานสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต 6.การพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างเสริมสุขภาวะชุมชนและสังคมสุขภาวะ 7.การส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงระบบเศรษฐกิจชุมชนภายใต้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน 8.การพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ทางสังคมเพื่อการสื่อสารสาธารณะ 9.การสร้างระบบภูมิคุ้มกันทางสังคม 10.การพัฒนาระบบจัดการข้อมูลทุกมิติ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์***

โดยที่ผ่านมา ปี พ.ศ.2560 สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ได้รับงบสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ค้นหาภูมิปัญญา วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น ของดี ของเด่น ทุนและศักยภาพที่มีในตำบลเกาะกลาง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวิถีในชุมชน แต่ถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมือง รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่ไม่เอื้อหนุน อีกทั้งวิกฤตปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเทศไทย แต่สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ก็ยังไม่หยุดที่จะพัฒนาต่อไป จึงได้ร่วมกันหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนา ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ ทั้ง 7 ด้าน 10 พันธกิจดังที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำข้อมูลในทุกๆด้านมาวิเคราะห์ร่วมกัน และได้เล็งเห็นว่า จุดเด่น จุดแข็ง อีกหนึ่งอย่างของตำบลเกาะกลาง คือ **ศักยภาพงานฝีมือผลิตพันธ์จักสานเตยปาหนัน** ซึ่งเป็นที่รู้จก มีชื่อเสียงในระดับประเทศ โดยมีเครือข่ายกลุ่มจักสานอยู่ทุกหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน แต่เนื่องจากว่าในปัจจุบันนี้ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเตยปาหนันมีราคาค่อนข้างสูง เพราะเป็นงานฝีมือที่ปราณีต ต้องผ่านกระบวนการแปรรูปหลายขั้นตอน ใช้ระยะเวลาการผลิตค่อยข้างนาน อีกทั้ง ต้นเตยปาหนัน เป็นพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีจำนวนลดน้อยลงเริ่มหายากในปัจจุบัน โดยที่ผ่านมาแกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในการนำวัสดุชนิดอื่นๆ มาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ จนกระทั่งได้พบกับเครือข่ายจักสานชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ซึ่งนำเอาทางปาล์มน้ำมัน มาเป็นวัสดุในการแปรรูปจักสาน โดยบ้านคีรีวง มีบริบทที่คล้ายกับตำบลเกาะกลางเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมาชุมชนบ้านคีรีวง เดิมอดีตก็เคยมีเพียงแค่กลุ่มจักสานเตยปาหนัน เท่านั้น โดยปราชญ์ชุมชนได้ค้นพบวิธีการ ลองผิดลองถูก จนได้ทางปาล์มน้ำมัน มาเป็นวัสดุหลักในการจักสาน โดยนำเอาส่วนประกอบที่มีอยู่ในทางปาล์ม มาทำเป็นเส้น ที่สามารถใช้ในการจักสานแทนเตยปาหนันได้ เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

*“ที่ผ่านมา **ทางปาล์มน้ำมัน** เปรียบเสมือน **ขยะ** อีกหนึ่งชนิด เกิดจากที่ชาวเกษตรกรได้ทำการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมัน เมื่อจากตัดผลปาล์มน้ำมันออกจากต้นเพื่อนำไปขายนั้น เกษตรกรจะต้องตัดทางปาล์มออกมาก่อน จึงจะสามารถตัดนำเอา ผลปาล์มน้ำมัน ออกมาจากต้นปาล์มได้ ทำให้ทางปาล์มน้ำมัน จึงกลายเป็นขยะของเกษตรกร และยากต่อการจัดการและทำลาย ซึ่งวิธีการจัดการในอดีต ชาวเกษตรกรจะต้องลากทางปาล์มน้ำมันมากองรวมไว้ในสวน หลายๆกอง แล้วหลังจากนั้นก็ต้องรอให้ทางปาล์มนั้นมีสภาพที่แห้งก่อนจึงจะเผาทำลายได้ ถ้าไม่ทำการเผาทิ้งบางครั้งอาจทำให้รก เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษหลายๆชนิดได้ เช่น งู ตะขาบ เป็นต้น ทำให้มีความเสี่ยงอันตรายต่อการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมันในครั้งต่อไป”*

ผลิตภัณฑ์จักสานจากทางปาล์ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความทนทานสูง มีต้นทุนถูก ใช้เวลาการผลิตแปรรูปเร็วกว่าเตยปาหนันมาก หาง่ายกว่าเพราะมีจำนวนสวนปาล์มน้ำมันในตำบลเกาะกลางหรือในจังหวัดกระบี่เป็นจำนวนมาก ที่สำคัญคือมีตลาดรองรับ ที่สามารถรับซื้อผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โรงแรม ผู้ประกอบการร้านอาหาร ทั้งที่เป็นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ฯลฯ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดกระบี่เอง รวมทั้งในจังหวัดใกล้เคียง มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ทำจากทางปาล์ม โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง จึงมีแนวคิดว่า ถ้าเครือข่ายกลุ่มจักสานตำบลเกาะกลาง ได้ทำการผลิต เชื่อว่าเครือข่ายจักสานในตำบลเกาะ

กลางนั้น ต้องสามารถผลิตสินค้าอย่างมีคุณภาพแน่นอน เพราะในกลุ่มจักสาน เป็นผู้ที่ฝีมือในการจักสานที่ดีเยี่ยม มีความปาณีต อยู่แล้ว

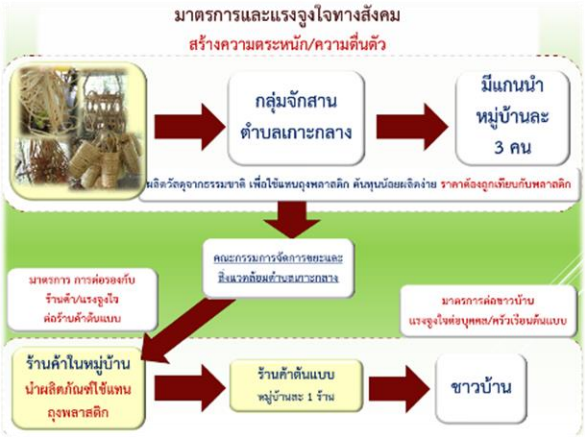
สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง จึงได้จัดทำข้อเสนอโครงการธุรกิจชุมชน **"ผลิตภัณฑ์จักสานสร้างรายได้ ช่วยลดโลกร้อน"** และได้รับงบประมาณ จำนวน 50,000 บาท โดยการสนับสนุนจาก พอช. ปี พ.ศ. 2563 โดย**มีเป้าวัตถุประสงค์ของโครงการ** คือ 1) เพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย บูรณาการทำงานร่วมกันในการพัฒนาตำบลเกาะกลาง ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลเกาะกลาง 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทดแทนพลาสติกในตำบลเกาะกลาง 3) เพื่อสร้างค่านิยมการใช้งานผลิตภัณฑ์รักษ์โลก แก่ประชาชนตำบลเกาะกลาง เกิดเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีวัฒนธรรม 4) เพื่อส่งเสริมแผนธุรกิจชุมชนเชื่อมโยงกับเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดรายได้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะกลาง โดยนำเงินส่วนหนึ่งของรายได้ เป็นเงินสวัสดิการให้กับตนเอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อย่างแท้จริง ทั้งนี้การทำงานทุกอย่างก็ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวของชาวบ้าน สร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนที่จะดำเนินการใดๆ

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา "ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน"

โดยสภาองค์กรชุมชนมี **แผนงานกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลผลิต และผลลัพธ์** คือ 1) ประชุมคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ร่วมกับคณะกรรมการธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง และคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะกลาง ผลลัพธ์/ผลผลิตที่จะได้รับ คือ เกิดคณะทำงานร่วม โดยมีรายชื่อและบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เกิดแผนงานและข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน 2) พัฒนาศักยภาพคณะทำงานและเครือข่ายกลุ่มจักสาน โดยการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การนำวัสดุธรรมชาติ (ทางปาล์ม) มาแปรรูปจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ณ บ้านคีรีวงศ์ ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ วัตถุประสงค์ เพื่อจุดประกายในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ตามวิถีวัฒนธรรมของตำบลเกาะกลาง ผลลัพธ์/ผลผลิตที่จะได้รับ คือ เพื่อให้คณะทำงานและเครือข่ายกลุ่มจักสานตำบลเกาะกลาง มีความรู้ในการนำวัสดุจากธรรมชาติในสิ่งแวดล้อม รอบตัว มาประยุกต์ใช้ดัดแปรง แปรรูป ให้เป็นผลิตภัณฑ์ ที่สามารถนำไปใช้งานได้จริงเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาเครือข่ายกลุ่มจักสานตำบลเกาะกลาง ผลลัพธ์/ผลผลิตที่จะได้รับ คือ เครือข่ายกลุ่มจักสานตำบลเกาะกลางมีสมาชิกเพิ่มขึ้น มีข้อตกลงร่วมกันในการนำวัสดุจากธรรมชาติมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นเอกลักษณ์ สามารถใช้ทดแทนพลาสติกได้ มีการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง 4) คณะทำงานมีการประชุมร่วมกันทุกเดือน หรืออย่างน้อย 2 เดือนครั้ง มีการติดตามประเมินผลและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ผลลัพธ์/ผลผลิต ที่จะได้รับ คือ กลไกสามารถดำเนินงานและติดตามประเมินผลได้ตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งสามารถพัฒนาตำบลเกาะกลางในด้านอื่นๆ ควบคู่กัน สามารถนำผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกจักสานได้ผลิต ไปขายให้กับคนในชุมชน เป้าหมายที่สำคัญในปีนี้ คือ ร้านค้า

ต้นแบบจากการแก้ไขปัญหาลดถุงพลาสติก หรือ ธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมฯ ซึ่งมีแผนอยู่แล้วทั้ง 10 หมู่บ้าน โดยคณะทำงานจะต้องมีวิธีการ มาตรการ สร้างแรงจูงใจ ให้ประชาชน ร้านค้า ผู้ประกอบการ หน่วยงานต่างๆ นำผลิตภัณฑ์ไปใช้งานทดแทนการใช้พลาสติกในตำบลเกาะกลางอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ให้เครือข่ายกลุ่มจักสานตำบลเกาะกลางอย่างต่อเนื่อง และปัญหาเรื่องถุงพลาสติกจะลดน้อยลง เกิดเป็นวิถีวัฒนธรรมของคนตำบลเกาะกลางเอง 5) กิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน ระบบการตลาด ร่วมกับเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน ธุรกิจ โรงแรม หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ผลลัพธ์/ผลผลิต ที่จะได้รับ คือ เกิดแผนและข้อตกลง ระบบการตลาด ร่วมกับเครือข่ายธุรกิจ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการรับซื้อผลิตภัณฑ์จักสานตำบลเกาะกลาง สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง 6) มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงาน สร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ ความเป็นเอกลักษณ์วีถีวัฒนธรรมตำบลเกาะกลาง สู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง เช่น ป้ายไวนิล หรือ โพสเตอร์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการติดต่อ จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของตำบลเกาะกลาง นำไปติดที่หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ ความเป็นเอกลักษณ์ วีถีวัฒนธรรมตำบลเกาะกลาง ข่าวสารการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม สร้างการรับรู้สู่สาธารณะผ่านระบบออนไลน์ เฟสบุค/กลุ่มไลน์ เป็นต้น 7) กิจกรรมบูรณาการมอบรางวัล ยกย่องต้นแบบด้านวิถีวัฒนธรรมรักสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง โดยการมอบเกียรติบัตรและรางวัล สำหรับครัวเรือนต้นแบบ หมู่บ้านละ 10 ครัวเรือน ร้านค้าต้นแบบ หมู่บ้านละ 1 ร้าน หมู่บ้านต้นแบบ 1 หมู่บ้าน หน่วยงาน/องค์กร ต้นแบบ 1 องค์กร จะทำให้เกิดแรงจูงใจ มีขวัญกำลังใจต่อทุกคน เกิดการสื่อสารต่อไปในแต่ละชุมชน 8) จัดทำรายงานและชุดความรู้ ถอดบทเรียนสรุปผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ ผลผลิต คือ รายงานการดำเนินงาน และชุดความรู้ โครงการธุรกิจชุมชนตำบลเกาะกลาง พ.ศ.2563 อย่างน้อย 1 เล่ม/ฉบับ

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

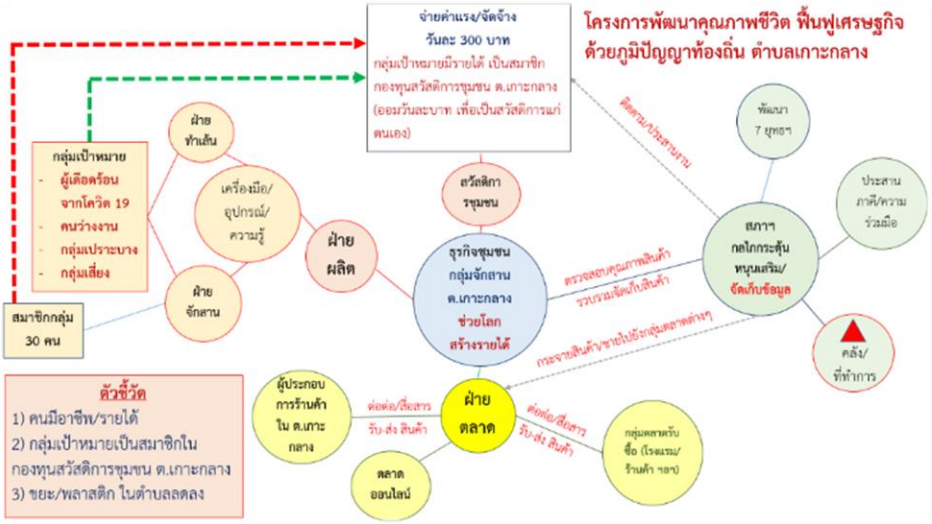
การแก้ไขทุกปัญหาในชุมชนนั้น ทุกอย่างจะสำเร็จไม่ได้เลยถ้า "ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ" ต่อให้หน่วยงานองค์กรใดก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหา หรือ พัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างแน่นอน ***"ถ้าต้องการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งก่อน ถ้าต้องการความร่วมมือจากทุกคน ผู้นำต้องร่วมมือกันก่อน"*** *และ* ***"ถ้าจะทำให้เกิดความยั่งยืน ต้องมี เงิน ต่อเนื่อง"*** *เพื่อความ* ***"อยู่เย็น เป็นสุข"*** *ของทุกคน นี้คือความจริงในโลกปัจจุบัน*

จากเป้าหมายสูงสุดของสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ที่ต้องการให้คนตำบลเกาะกลาง อยู่เย็นเป็นสุข ทุกอย่างอาจจะยังไม่สำเร็จตามที่หวังไว้ ในปี พ.ศ. 2563 ผู้นำทุกคนจะต้องมีความอดทนและมี

อุดมการณ์ในการพัฒนาชุมชน ร่วมมือกัน มีเป้าหมายเดียวกัน สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง เป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมในตำบลเกาะกลาง เชื่อมโยงหน่วยงานภาคีจากทุกภาคส่วน เพื่อผลประโยชน์ต่อชุมชน ผลลัพธ์ล่าสุดที่ได้เกิดขึ้น คือ กลไกคณะกรรมการธรรมนูญจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะกลาง ซึ่งมีตัวแทนที่มาจากผู้นำหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วน และได้ดำเนินงานแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ สังคมสุขภาวะจนถึงปัจจุบัน แต่สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง มีเป้าหมายที่ได้พยายามขับเคลื่อนงานมาโดยตลอดอีกอย่างคือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจในชุมชน เพื่อต้องการให้ประชาชนฐานราก พี่น้องชาวบ้านในตำบลเกาะกลางมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะการดำรงชีวิตในปัจจุบันนี้ ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าเงินไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นของคนในชุมชน แต่เงินก็ไม่ใช่ความสุขทุกอย่างของชาวบ้าน สภาฯ จึงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านพออยู่พอกิน มีเงินออมสะสมเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ตนเองในยามที่เดือดร้อน โดยที่ผ่านมาสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง จึงได้มีการพัฒนาฟื้นฟูกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเกาะกลาง เพื่อหวังเป็นทุนให้กับสมาชิก มีเงินหมุนเวียนในกองทุนฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาชุมชนต่อไป โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะกลาง ได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน ให้คนรักษ์บ้านเกิด รักษ์วิถีวัฒนธรรม สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์จักสานเป็นสิ่งที่เคยใช้อยู่ในอดีต แต่กลายเป็นสินค้าเพื่อตั้งโชว์ในปัจจุบัน

ในการดำเนินโครงการธุรกิจชุมชนตำบลเกาะกลาง ไม่เพียงแค่พัฒนาด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ถ้าเป้าหมายสำเร็จตามที่วางแผนไว้ จะสามารถแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิงแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมอีกด้วย แต่ทั้งนี้ก็ต้องขับเคลื่อนงาน และเก็บข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อแก้ไขปัญหาหา โดยปัญหาที่ได้พบในโครงการธุรกิจชุมชน พ.ศ.2563 คือ ยังขาดสมาชิกที่มีความชำนาญ ในการทำเส้นจากทางปาล์ม เพื่อนำเส้นมาใช้จักสาน เพราะสมาชิกในกลุ่มจักสานในปัจจุบันส่วนใหญ่ เป็นผู้สูงอายุ คงไม่เหมาะสมในการใช้กำลังในการทำเส้นจากทางปาล์ม จึงมีแนวทางที่จะให้คนตำบลเกาะกลาง ที่ว่างงาน ผู้ที่เดือดร้อน ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 มาเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้สร้างอาชีพกับคนที่ว่างงาน โดยการเชิญมาอบรมพัฒนาศักยภาพก่อน เพื่อให้มีความสามารถ รู้วิธีการทำเส้นทางปาล์ม ก่อนส่งต่อให้กับฝ่ายจักสาน หรือ ถ้าท่านใดที่มีความสามารถในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการพูด การสื่อสาร การตลาด ก็จัดแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมของแต่ละคน

แผนการพัฒนาต่อไป “กลุ่มจักสาน ช่วยลดโลกร้อน สร้างรายได้ มีสวัสดิการ”

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลเกาะกลาง

ตำบลเกาะกลางได้ทำการผลิตสินค้าจากการแปรรูปจากวัตถุดิบทางการเกษตรที่มีภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะเตยปาหนันและปาล์มน้ำมัน สมาชิกกลุ่มได้เห็นถึงความสำคัญของการนำวัตถุดิบในชุมชนที่มีมากและนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาแปรรูปสินค้าเพื่อให้เกิดสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและสร้างรายได้ที่มั่นคง ยั่งยืน ให้แก่สมาชิกกลุ่มภายในชุมชน ตำบลเกาะกลางทั้งนี้มีผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มที่มีความตั้งอกตั้งใจในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่สม่ำเสมอทั้งการจัดหาองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม สร้างกลยุทธ์ให้แก่ธุรกิจชุมชนตำบลเกาะกลาง สร้างองค์ความรู้การทำตลาด การพัฒนาภูมิปัญญาและยกระดับองค์ความรู้การแปรรูปแก่สมาชิกกลุ่ม และยกระดับสินค้าสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ โดยทางกลุ่มผลิตสินค้าจักสานจากเตยปาหนัน และทางปาล์มน้ำมัน แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ภาชนะต่างๆได้แก่ ตะกร้า กระเป๋า กล่อง และอื่นๆ รวมทั้งจากทำการจักสานตามสั่งออเดอร์สินค้าสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาสินค้า

หลากหลาย ทั้งการพัฒนาให้เข้ากับรูปแบบทันยุคสมัย เข้าถึงกลุ่มลูกค้าทุกวัย ทุกอาชีพ ปัจจุบันทางสมาชิกกลุ่มแปรรูปจักสานได้มีลูกค้าประจำจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย โดยมาซื้อภายในกลุ่มและซื้อผ่านระบบการตลาดออนไลน์ ทำให้ตำบลเกาะกลางมีรายได้ให้แก่ผู้สูงวัยที่ทำการแปรรูปจักสานทางปาล์มและเตยปาหนัน มีการบันทึกสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ในอนาคต การนำชาวบ้านเป็นปราชญ์ชุมชนสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและเป็นศูนย์กลางเรียนรู้จักสานทางปาล์มและเตยปาหนันแก่นักเรียนนักศึกษาทั่วประเทศที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้านภูมิปัญญาจักสานเตยปาหนันและทางปาล์ม ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มได้ต่อยอดสินค้าจนเป็นของฝากของที่ระลึกพัฒนาเป็นของใช้ในครัวเรือน ยกระดับเป็นของประดับตกแต่งภายในบ้านและเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มความหลากหลายของตัวผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี ช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่จะเป็นการขายผ่านงาน event งานเทศกาล งานแสดงสินค้า งานประจำปี และขายหน้าร้าน ทางกลุ่มได้ยกระดับช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นการขายผ่านตลาดออนไลน์ facebook line และช่องทางอินเทอร์เน็ตต่างๆทั้งยังเปิดสอนให้แก่โรงเรียนนักเรียนในพื้นที่ชุมชนอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

ในด้านของปัญหาเนื่องจากสินค้าจักสานเป็นสินค้าที่ต้องผลิตด้วยมือ ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตอาศัยความประณีต ความพิถีพิถัน ความสามารถ และความชำนาญของสมาชิก ในการผลิตสินค้าแต่ละชิ้นจึงใช้เวลานานทำให้ผลิตสินค้าไม่ทันหากมีออเดอร์จำนวนมาก

อุปสรรคทางอ้อมที่ชุมชนได้รับคือผลกระทบของสภาพเศรษฐกิจ ที่มีผลมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของวิกฤตโคโรน่าไวรัส covid-19 ปัจจุบันทำให้กำลังการจับจ่ายใช้สอยหรือกำลังซื้อลดจำนวนลง สมาชิกกลุ่มต้องทำตาม order ตามสั่งเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของจำนวนลูกค้า สินค้าที่มีอยู่แล้วเคยขายได้มากก็ขายได้น้อยลงแต่ทางกลุ่มเพิ่มช่องทางการขายเป็นขายออนไลน์สร้างองค์ความรู้แก่สมาชิกที่มี facebook และ LINE ให้ขายผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้นเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและเพิ่มรายได้แก่สมาชิกกลุ่ม

นายทวีชัย อ่อนนวน 089-5881058

วิสาหกิจกลุ่มเพาะเลี้ยงชันโรง (อุง)
เทศบาลเมืองกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ตำบลกำแพงเพชรตั้งอยู่ในอำเภอรัตภูมิ เป็น 1 ใน 5 ของตำบลในอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอรัตภูมิ ชื่อเดิม อำเภอรัฐภูมิ ตั้งอยู่ที่ปากบางภูมี ซึ่งเป็นปากน้ำของอำเภอรัตภูมิ ริมทะเลสาบสงขลา ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอควนเนียง ต่อมาปี 2453 ได้ย้ายอำเภอรัตภูมิมาอยู่ที่ตำบลกำแพงเพชร และชื่ออำเภอกำแพงเพชร ปี พ.ศ.2480 จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า อำเภอรัตภูมิ ซึ่งพื้นที่ดินแดง มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีคลองหลายสายไหลผ่าน คลองสำคัญ คือ คลองภูมี ปี พ.ศ. 2538 ตำบลกำแพงเพชรได้ยกระดับเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2554 องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร ได้ยกระดับเป็นเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นเมืองสองวัฒนธรรม มีประเพณี วัฒนธรรมสองศาสนา ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลามอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันมี 11 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 14,776 คน 3,367 ครัวเรือน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบทั้งสิ้น 86.6 ตารางกิโลเมตรหรือ 54,125 ไร่ ประชากรประกอบอาชีพหลักทำส่วนยางพารา สวนผลไม้ ทำนา อาชีพอื่นๆ ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ รายได้ประชากรรวมต่อปี 789,492,472 บาท รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 234,479.79 บาท รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน 7,815.96 บาท รายได้จากสวนยาง สวนผลไม้ นาข้าว 451,957,782 บาท รายได้อาชีพอื่นๆ ได้แก่ อาชีพค้าขาย ครู ตำรวจ พยาบาล รับจ้างทั่วไปและพนักงานโรงงาน ส่วนรายได้อื่นๆ

337,534,690 บาท ค่าใช้จ่ายของประชากรรวม 829,095,672 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครัวเรือนต่อปี 246,241.66 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน 8,208.05 บาท หนี้สินประชากรรวม 549,229,996 บาท หนี้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปี 163,121.47 บาท หนี้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน 5,437.36 บาท หนี้สินธนาคาร สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ฯ สถาบันการเงินชุมชนฯ 89,511,856 บาท หนี้สินสินทรัพย์สิ้นเปลือง รถยนต์ รถบรรทุก รถแทรกเตอร์ รถจักรยานยนต์ โทรศัพท์ของใช้อำนวยความสะดวกในครัวเรือน 459,718,140 บาท เงินออมประชากร 98,971,920 บาท เงินออมครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี 29,394.68 บาท เงินออมครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน 979.82 บาท ผลผลิต ผลไม้อินทรีย์ ทุเรียน ลองกอง มะนาว ผักอินทรีย์ ผักกาด คะน้า ถั่วฝักยาว มะเขือ ข้าวอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ น้ำผึ้งชันโรง(อุง) น้ำผึ้งนาดา น้ำส้มควันไม้ ควันไม้เทค กล้วยฉาบ เครื่องแกงสมุนไพรตำครกสูตรโบราณ เป็นต้น

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มเพื่อการจัดการตนเอง โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

ภาพกลุ่มที่อยากเห็นในอนาคต คือ เป็นกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชนเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืนภายใน 20 ปี โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาแบบบูรณาการในการจัดการตนเอง และมีเป้าหมายเพื่อ 1) พัฒนากลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มอาชีพชุมชน ให้มีความเข้มแข็งโดยใช้ทุนชุมชน ทุนกองทุนชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติภูมิปัญญา วัฒนธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้พร้อม เสนอแผนงานให้กับหน่วยงานภาคี 2) พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลุ่มองค์กรชุมชนสนับสนุนพร้อมเสนอแผนให้กับหน่วยงานภาคี 3) พัฒนาจัดสวัสดิการชุมชนให้กลุ่ม องค์กรชุมชนกองทุนชุมชนสนับสนุนจัดตั้งกองทุนสวัสดิการนำสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมพร้อมเสนอแผนให้กับหน่วยงานภาคี ส่วนแผนในการพัฒนา ประกอบด้วย

1. แผนด้านเศรษฐกิจและชุมชน

1) ให้กลุ่มอาชีพจนสร้างเชื่อมโยงกันในเรื่องการผลิตการตลาด
2) ให้กลุ่มการเงินชุมชนสนับสนุนทุนชุมชนให้กับกลุ่มอาชีพในชุมชนพร้อมด้วยทุนสนับสนุนจากภาครัฐ

3) ให้นำธรรมชาติภูมิปัญญาวัฒนธรรม มาสร้างอาชีพให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ
4) ให้มีการทำตลาดชุมชนโดยชุมชนและเทศบาล
5) ให้มีการเชื่อมโยงสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนกับตลาดหาดใหญ่และสร้างตลาดริมถนนเส้นทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยว
6) ให้คนในชุมชนมีการออมและลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย
7) ให้กลุ่มอาชีพทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas: CBMC) นำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด

2. แผนด้านสังคม

1) ให้สภาองค์กรฯ คณะกรรมการสภาองค์กรฯ ทำให้คนในชุมชน มีการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและ และแรงงานต่างด้าว ร่วมกับเทศบาลและหน่วยงานภาคี
2) ให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้รับสวัสดิการจากกลุ่มองค์กรชุมชนและ ให้รับการฝึกอาชีพจากศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ภาคใต้
3) ให้คนในชุมชนที่ไม่มีงานให้เข้าฝึกอาชีพที่ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและอาชีพภาคใต้และคนหนุ่มสาวที่ว่างงานก็ให้ทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่

3. แผนด้านสิ่งแวดล้อม

1) ให้สภาองค์กรชุมชนร่วมกับคนในชุมชนและเทศบาลหน่วยงานภาคี ประสานงานโรงงานอุตสาหกรรมให้ปฏิบัติตามระเบียบการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรมตามที่จังหวัดกำหนด
2) ให้ทุกชุมชนในเขตเทศบาลจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อคัดแยกขยะ
3) ให้ทุกชุมชนจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ปลูกต้นไม้เพื่อให้คนในชุมชนปลูกต้นไม้ ปลูกพืชแซมยาง
4) ให้ทุกชุมชนจัดตั้งกลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อให้คนหยุดใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี

รูปธรรมความสำเร็จ

วิสาหกิจกลุ่มเพาะเลี้ยงชันโรง(อุง) บ้านคลองต่อ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร

ลำดับที่	การจัดกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน	ความสำเร็จ	ผลการเปลี่ยนแปลง
1	การขยายฐานสมาชิก	- สร้างความเข้าใจในการเลี้ยงชันโรงให้กับคนในชุมชน - จัดตั้งกลุ่มเลี้ยงชันโรงทั้ง 11 หมู่บ้านและเปิดรับสมาชิก	มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเดิม 25 รายเพิ่มเป็น 105 ราย มีกลุ่มเลี้ยงชันโรงเพิ่มขึ้น เดิม 1 กลุ่มเพิ่มเป็น 11 กลุ่ม	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจเพิ่มขึ้น กลุ่มเลี้ยงชันโรง เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น
2	การขยายการเลี้ยงชันโรง และการเก็บน้ำผึ้งชันโรง	สร้างการเรียนรู้การเลี้ยงชันโรงและ การขยายพันธุ์ชันโรง สร้างการเรียนรู้การจัดเก็บน้ำผึ้งชันโรง	มีการขยายเลี้ยงชันโรงเดิม 1560 รังเพิ่มเป็น 2,230 รัง มีการเก็บน้ำผึ้งได้มากขึ้น เดิม 350 กิโลกรัมเพิ่มเป็น 570 กิโลกรัม	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ และกลุ่มเครือข่ายมีการเลี้ยงชันโรงเพิ่มขึ้นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจและกลุ่มเครือข่ายเก็บน้ำผึ้งได้มากขึ้น
3	การขยายพันธุ์ชันโรง ขายน้ำผึ้งชันโรงและการสร้างมูลค่า ด้านการตลาดโดยใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC	สร้างการสื่อสารในการ นำสายพันธุ์ชันโรงและผลประโยชน์ของการเลี้ยงชันโรงในสวนผลไม้สวนผักและให้ความรู้ในการเลี้ยงชันโรงสร้างการสื่อสารในการขายน้ำผึ้งและคุณค่าทางอาหารและโภชนาการของน้ำผึ้งชันโรงภายใต้แบรนด์นาดาฟาร์ม "น้ำผึ้งนาดา" คุณค่าจากธรรมชาติ มอบแด่คุณ	มีการขยายสายพันธุ์ชันโรงเดิม 230 รัง 270,000 บาท เพิ่มเป็น 1,560 รัง 1,872,000 บาท มีการขายน้ำผึ้งชันโรง 350 กิโลกรัม 245,000 บาทเพิ่มเป็น 570 กิโลกรัม 399,900 บาท	สมาชิกวิสาหกิจและกลุ่มเครือข่ายขายสายพันธุ์ ได้มากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น สมาชิกวิสาหกิจและกลุ่มเครือข่ายขายน้ำผึ้งได้มากขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น
4	การของบสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนหน่วยงานภาคี	- จัดทำโครงการของบสนับสนุน - สถาบันการเงินชุมชนตำบล - เทศบาลเมืองกำแพงเพชร - พัฒนาชุมชนอำเภอรัตภูมิ	- รับงบจากสถาบันการเงินชุมชน 80,000 บาท - เทศบาลเมืองกำแพงเพชร 25,000 บาท - พัฒนาชุมชนอำเภอรัตภูมิ 15,000 บาท	- วิสาหกิจชุมชนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนและหน่วยงานภาคี - วิสาหกิจชุมชนได้ยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้ การ

ลำดับที่	การจัดกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน	ความสำเร็จ	ผลการเปลี่ยนแปลง
		- นิคมสร้างตนเองอำเภอรัตภูมิ - สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 - เกษตรอำเภอรัตภูมิสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)	- นิคมสร้างตนเองอำเภอรัตภูมิ 25,000 บาท - สำนักงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 50,000 บาท - เกษตรอำเภอรัตภูมิ 300,000 บาท - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) 50,000 บาท	เพาะเลี้ยงชันโรงให้กับคนภายในชุมชนนอกชุมชนและหน่วยงานภาคี

บทเรียนสำคัญที่ค้นพบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ปัจจุบันสนับสนุนข้อมูลชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนของคณะทำงานที่เข้มแข็ง(สภาองค์กรชุมชน) ทุนชุมชน (คน ทรัพยากร ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทุนเงิน) หน่วยงานภาคี (รัฐ เอกชน) เพราะข้อมูลชุมชน ทุนชุมชน หน่วยงานภาคี เป็นปัจจัย ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ในการนำข้อมูลชุมชนมาเรียนรู้และจัดอบรมข้อมูล ใช้ทุนชุมชน หน่วยงานภาคี โดยทำงานร่วมกัน ในการหาสิ่งที่คนในชุมชนทำร่วมกันของชุมชน เช่น การเลี้ยงชันโรงฯ ทุกคนทุกวัยเลี้ยงได้หมด เพราะมันเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาทรัพยากร ฐานอาหารชุมชนรายได้ค่าใช้จ่าย ของคนในชุมชน

แต่การขับเคลื่อนงานก็ย่อมมีข้อผิดพลาด การใช้ทุนเงินนำและกำหนดความสำเร็จจากบุคคลภายนอก จนลืมทุนของชุมชนเอง ทุนทรัพยากร ทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และลืมพลังแฝงของชุมชน และหนึ่งสมองสองมือของคนในชุมชน ส่วนอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน เกิดจากคนในชุมชนมองความสำเร็จ คือต้องใช้ทุน เงินนำ และการกำหนดจากบุคคลภายนอกอย่างเดียว กลุ่มจึงเริ่มคิดใหม่โดยทำให้คนในชุมชนใช้ทุนชุมชนเป็นตัวนำ และใช้พลังแฝงของชุมชน ใช้หนึ่งสมองสองมือของคนในชุมชนขับเคลื่อน

ในการยกระดับการทำงานของกลุ่ม ได้เปลี่ยนแนวคิดคนในชุมชนให้นำทุนชุมชน พลังแฝงของชุมชน หนึ่งสมองสองมือของคนในชุมชน โดยใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC ขับเคลื่อนใน 5 ปีข้างหน้า การนำผลผลิตชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบูรณาการร่วมกัน สร้างการพัฒนาที่มีมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ สร้างตลาดชุมชนร่วมกันสร้างตลาดภายนอกร่วมกัน (ตลาดออนไลน์)

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร

วิสาหกิจกลุ่มเพาะเลี้ยงชันโรง (อุง)หรือภาคใต้เรียกว่าน้ำผึ้งอุง ผลิตภัณฑ์ของเทศบาลตำบลเมืองกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา เดิมทีประชากรส่วนใหญ่ได้ทำอาชีพเกษตรกรรมและทำงานบริษัท ทางกลุ่มได้รวมตัวสมาชิกในชุมชนเพื่อเพาะเลี้ยงชันโรง (อุง) ณ บ้านคลองต่อขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและยกระดับสินค้าที่ผลิตจากชันโรง (อุง) หรือน้ำผึ้งอุงให้เป็นที่รู้จัก สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนการบริหารจัดการกลุ่มมีวิธีการดำเนินกิจกรรมธุรกิจเพื่อชุมชนของกลุ่มเริ่มจากการสร้างความเข้าใจในการเลี้ยงชันโรง (อุง) กับคนในชุมชนเพื่อสร้างภูมิปัญญาให้เกิดเป็นวิถีชีวิตการเลี้ยงชันโรง (อุง) ในท้องถิ่นสร้างการขยายการเลี้ยงชันโรง (อุง) และการเก็บผลิตภัณฑ์ผลิตผลจากชันโรง (อุง) โดยการสร้างบ้านให้อุง เพื่อให้ชันโรง (อุง) ผลิตน้ำผึ้งออกมาและนำไปบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยมีภาคีเครือข่ายสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ ให้ความรู้เรื่องการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนหรือแผนธุรกิจ CBMC (Community Business Model Canvas) ทั้งการจัดหากลุ่มลูกค้า วิธีการจัดจำหน่าย ช่องทางการสร้างรายได้ และการหาคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับสินค้าให้กระจายสู่กลุ่มลูกค้าได้กว้างขวางขึ้น ปัจจุบันการเลี้ยงชันโรง (อุง) เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างผลผลิตที่สามารถทำให้เกิดรายได้ให้แก่คนในชุมชน เนื่องจากคุณประโยชน์หรือสรรพคุณของน้ำผึ้งชันโรง (อุง) นั้นมีประโยชน์ทางยาและเป็นสารเพิ่มความหวานให้แก่อาหารหรือขนมได้ วิธีการขายสินค้าน้ำผึ้งชันโรง (อุง) ขายในรูปแบบออนไลน์โดยการสร้างเพจ facebook ขึ้นมาชื่อว่า”นาดาฟาร์ม” เป็นเพจประชาสัมพันธ์และจัดโปรโมชั่นจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากน้ำผึ้งชันโรง (อุง) โดยมีโปรโมชั่นหลากหลายตลอดปีและสามารถขนส่งผ่านบริษัทขนส่งเอกชนได้ทั่วประเทศ ทางกลุ่มได้สร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าโดยการวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อวิจัยสรรพคุณและคุณค่าของสารอาหารในน้ำผึ้งชันโรง ยกระดับบรรจุภัณฑ์ด้วยมหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัยสงขลา ออกแบบป้ายในชุมชนป้ายแหล่งเรียนรู้การผลิตชั้นณรงค์การสร้างองค์ความรู้ตลาดออนไลน์จากมหาวิทยาลัยทักษิณ และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจได้มีการผลิตสินค้าและสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐานมีการรับรองจากหน่วยงานวิชาการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าและยกระดับผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องเพื่อการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและวิสาหกิจในชุมชน รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายที่เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนด้วยกัน

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาส่วนใหญ่คนยังไม่รู้จักน้ำผึ้งชันโรง (อุง)ทำให้คนไม่กล้าซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากน้ำผึ้ง ทางกลุ่มได้เห็นถึงปัญหาจึงมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการทำสื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นให้คนได้รู้จักคุณค่าสารอาหารสรรพคุณของน้ำผึ้งชาญณรงค์หรือน้ำผึ้งมากขึ้น

อุปสรรคปัจจุบันกระทบจากวิกฤตปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการแพร่ระบาดของโคโรน่าไวรัสทำให้การจับจ่ายใช้สอยของกลุ่มลูกค้าลดจำนวนลงแต่ทางกลุ่มได้มีวิธีการแก้ปัญหาโดยการซื้อสินค้าออนไลน์ การลดแลกแจกแถม โปรโมชั่นซื้อมากส่วนลดมาก ทำให้การดำเนินการทางการตลาดยังดำเนินการปกติและยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ติดต่อ-สอบถาม

นายอิสมาแอ สามารถ เบอร์ติดต่อ 084–8546015

ข้าวขวัญ มั่นคง สืบสานวัฒนธรรม สู่การท่องเที่ยววิถีชุมชน
โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี ตำบลวังคีรี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลวังคีรี

1. ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

ตำบลวังคีรีแยกออกจากตำบลบางกุ้ง เมื่อ พ.ศ. 2530 ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเขาพรุเสม็ด บ้านวังลำใต้ บ้านเขานายพัน บ้านวังลำเหนือ บ้านต้นโพธิ์ และบ้านควนนกหว้า

อาณาเขตของตำบลวังคีรี

ทิศเหนือ จด อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ จด ตำบลนาวง อำเภอห้วยยอด

ทิศตะวันออก จด ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด

ทิศตะวันตก จด ตำบลบางกุ้ง อำเภอห้วยยอด

หมู่บ้านในตำบลวังคีรี ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านเขาพรุเสม็ด หมู่ที่ 2 บ้านวังลำใต้ หมู่ที่ 3 บ้านเขานายพัน

หมู่ที่ 4 บ้านวังลำเหนือ หมู่ที่ 6 บ้านควนนกหว้า

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ทางกายภาพเป็นพื้นที่ราบสูงลาดเอียงทางทิศเหนือของตำบลอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 4 ทิศเหนือจะมีภูเขาและป่าไม้ ทิศใต้เป็นที่ราบลุ่ม และมีภูเขาหินปูนเล็ก ๆ สี่ลูก คือ เขานายพัน เขาพรุเสม็ด เขาแก้ว และเขานุ้ย ตั้งอยู่กลางพื้นที่ราบลุ่มในพื้นที่หมู่ที่ 1 , 2 , 3 , 4 และ 6 พื้นที่ราบเรียบมีจำนวนน้อยที่ใช้เพาะปลูกข้าว

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

1.) ฤดูกาล ตำบลวังคีรี ตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน มีอากาศร้อน โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงตลอดปี มีฝนตกชุกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่าน 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้ภาคเหนือและภาคกลางมีอากาศหนาวและแห้งแล้ง ส่วนภาคใต้ตอนบนจะมีฝนตกชุก เพราะมรสุมได้พัดผ่านอ่าวไทย ตำบลวังคีรีอยู่ทางฝั่งตะวันตกได้รับอิทธิพลของลมนี้น้อย จึงมีฝนตกเพียงเล็กน้อย ส่วนมรสุมอีกชนิดหนึ่ง คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจะพัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย ส่งผลให้ตำบลวังคีรีซึ่งตั้งอยู่ในด้านรับลมมีฝนตกชุก ตำบลวังคีรีมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยฤดูฝนช่วงแรกจะมีฝนตกสม่ำเสมอและฤดูฝนช่วงหลังจะมีปริมาณฝนตกค่อนข้างน้อย ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม โดยได้รับอิทธิพลของลมมรสุมจากแถบเส้นศูนย์สูตรในช่วงเปลี่ยนฤดูกาล

2) ลักษณะอากาศทั่วไป ตำบลวังคีรี อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิด คือ 2.1 ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม 2.2 ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงกลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

1.4 ลักษณะของดิน

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินร่วนทรายเหมาะสำหรับทำการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

1.5 ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับ อุปโภค - บริโภค ทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อเพียงพอกับการอุปโภคและบริโภคของประชาชน เพื่อให้พอกับความต้องการของงประชาชน

2. ด้านการสังคมสงเคราะห์

ตำบลวังคีรีได้ดำเนินการด้านสงคมสังเคราะห์ ดังนี้

1. ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์
2. รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
3. ประสานการทำบัตรผู้พิการ
4. ดำเนินโครงการสร้างและซ่อมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ยากไร้ รายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสไร้ที่พึ่ง
5. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านคนจน
6. ดำเนินการโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพให้กับประชาชนทั่วไป
7. ประสานการให้ความช่วยเหลือของจังหวัด อำเภอ หน่วยงานต่างๆ ที่ให้การสนับสนุน

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 การเกษตร

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์ม ข้าว

3.2 การท่องเที่ยว

ในตำบลมีแหล่งท่องเที่ยว และได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวน้ำราบ นวัตถกรรมวิถี ของหมู่ที่ 4 ต .วังคีรี การจัดงานประเพณีต่างๆ งานชักพระ งานทำขวัญข้าว บูชาพระแม่โพสพ ของกลุ่มวิสาหาชกิจชุมขนชาวนาตำบลวังคีรี

3.3 อุตสาหกรรม

จำนวนกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (โรงสีขนาดเล็ก) จำนวน 3 แห่ง

4. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

4.1 การนับถือศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลวังคีรี ประมาณร้อยละ 99.87 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 0.13 นับถือศาสนาอิสลาม โดยมีศาสนสถานอยู่ในตำบลวังคีรี คือ วัดถ้ำเขาแก้ววนาราม หมู่ที่ 4 และ วัดสวน หมู่ที่

4.2 ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือน มกราคม
- งานวันเด็กแห่งชาติ ประมาณเดือน มกราคม
- งานทำขวัญข้าวบูชาพระแม่โพสพ ประมาณเดือนมีนาคม
- ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือน เมษายน
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือน พฤศจิกายน
- ประเพณีวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม ตุลาคม พฤศจิกายน

4.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทำเครื่องจักสานใช้สำหรับในครัวเรือน และวิธีการจับปลาธรรมชาติ อนุรักษ์การทำนาแบบดั้งเดิม การเก็บข้าว โดยใช้แกระ การทำไร่

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 น้ำ ที่ใช้ในการอุปโภค -บริโภค เป็นน้ำที่ได้จากแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ซึ่งยังไม่ผ่านกระบวนการของระบบประปา

5.2 ป่าไม้ ตำบลมีป่าไม้อยู่ 4 แห่ง คือ ป่าเขาพรุเสม็ด ป่าเขานายพัน ป่าเขาแก้ว และป่าเขานุ้ย

5.3 ภูเขา ตำบลมีภูเขา 4 ลูก ได้แก่ เขานายพัน เขาพรุเสม็ด เขาแก้ว และ เขานุ้ย

5.4 คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ของตำบลยังเป็นพื้นที่ชนบทและทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงยังไม่มีการประกอบกิจกรรมอันใดในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากนัก นอกจากเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาขยะของแต่ละครัวเรือน และปัญหาการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติโดยไม่มีการบำบัดน้ำเสียที่ถูกวิธี ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพแวดล้อมชุมชนในอนาคตได้ ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ทำการเพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ร้านค้า สถานประกอบการ ตามลำดับ และมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ก็ได้แก่ ดิน น้ำ ต้นไม้ อากาศที่ไม่มีมลพิษ น้ำในการเกษตรก็ต้องรอฤดูฝน มีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ ปัญหาคือยังไม่สามารถหาแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรได้เพิ่มขึ้น เพราะพื้นที่ส่วนมากเป็นของประชาชน เอกชน

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

“ ตำบลเข้มแข็ง ภูมิปัญญาเป็นเลิศ ถิ่นกำเนิดวัฒนธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สืบเนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี ที่ได้จดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชนตำบลวังคีรี ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และการเข้าร่วมเรียนรู้การเขียนแผนธุรกิจชุมชน CBMC ทำให้รู้จักการใช้สิ่งที่มีค่าในชุมชนให้มากที่สุด คน ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต มีแผนการพัฒนาตำบล มีองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน จัดตั้งเพื่อรวมพลังระหว่างผู้นำ กลุ่ม หรือองค์การที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล มีการทำงานร่วมกัน ระหว่างฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหาร รวมถึงการประสานงาน การมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการบริหารจัดการสังคม พัฒนาชุมและท้องถิ่นร่วมกัน อันเป็นภารกิจ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชาชนกับส่วนราชการอีกด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล ซึ่งทางสภาองค์กรชุมชนตำบลวังคีรี เน้นเรื่องฐานผลิตอาหารที่สำคัญของชุมชน และเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายชาวนา ชาวไร่ สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร ให้มีความมั่นคง มีการพัฒนาและการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองของตำบลวังคีรี ในการเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพฯ ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่มชาวนาวังคีรี

เป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการอนุรักษ์ประเพณีดีงามคู่ชุมชน พิธีทำขวัญข้าว บูชาพระแม่โพสพ มีการรวมเครือข่ายเชื่อมโยงมีการนำสินค้าสำคัญแต่ละชุมชนมาร่วมจำหน่ายและแสดง มีกิจกรรมมากมายในชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยว มีโรงเรียนชาวนา สู่วิถีชีวิตเกษตร มีการพัฒนาการทำนา ทำไร่ ผลิตข้าวปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ วิถีคนตรังปลอดภัยทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา "ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน"

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี ได้จดทะเบียนกลุ่มเมื่อปี พ.ศ 2557 โดยนางสาวกมลศรี พลบุญ เป็นประธานกลุ่มฯ และได้จดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชนตำบลวังคีรี ปี พ.ศ.2558. ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มจำนวนสมาชิก 45 คน และทางกลุ่มดำเนินเรื่องการอนุรักษ์การทำนาแบบดั้งเดิม และอนุรักษ์ข้าวพันธุ์เมือง ข้าวเบายอดม่วง โดยในปี พ.ศ. 2559 ได้รับงบประมาณจากสภาองค์กรชุมชน โครงการเศรษฐกิจและทุน ในการอนุรักษ์การทำนาแบบดั้งเดิม และจัดกิจกรรมเทิดไท้องค์ราชันย์ ร่วมกับกรมการข้าว ซึ่งเป็นกิจกรรมครั้งแรกของภาคใต้ ในการจัดกิจกรรมเชิงท่องเที่ยววัฒนธรรมและเชิงเกษตร ปี พ.ศ. 2561 ได้รับงบประมาณจาก สภาองค์กรชุมชนตำบลวังคีรี เสนอ โรงเรียนชาวนา เป็นตำบลรูปธรรม ซึ่งโรงเรียนชาวนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีรักและชื่นชอบวิถีชีวิตการทำนา ซึ่งมีฐานเรียนรู้กระบวนการทำนาทุกขั้นตอน ปี 2562 ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตตรัง กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา อนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ข้าวเบายอดม่วง ข้าวเบากอเขียว ข้าวหอมเจ็ดบ้าน ข้าวเข็ม ข้าวหอมหัวบอน เป็นข้าวนา และข้าวไร่ ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนต้นแบบ ระดับดีเยี่ยม มีการเก็บรักษาพันธุ์ข้าว เมล็ดพันธุ์ ในการขยายพื้นที่การเพาะปลูกและช่วยในการลดต้นทุนเรื่องซื้อเมล็ดพันธุ์ มีการบำรุงรักษาพื้นที่นา เข้าสู่การทำนาเกษตรอินทรีย์ ร่วมกับ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง เป็นข้าวที่ปลอดภัย และได้จดทะเบียนเป็นสินค้า OTOP ข้าวเบายอดม่วง ปี 2563 ร่วมกับมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้มีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น ในรูปของซีเรียลบาร์ และโจ๊กสำเร็จรูป ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการทดลองและนำนวัตกรรม เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ทุนในชุมชนให้มากที่สุดและคุ้มค่า ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และร่วมโครงการพัฒนาองค์ความรู้ KBO ของผู้ประกอบการสินค้า OTOP

ปี 2563 ได้รับงบประมาณจากสภาองค์กรชุมชน แผนธุรกิจชุมชน นำเสนอ โครงการข้าวขวัญ มั่นคง สู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และได้เข้าร่วมอบรม CBMC ในการทำแผนธุรกิจ การเชื่อมโยงเครือข่าย มีการวางแผนงาน ในการดำเนินสู่ธุรกิจในชุมชน

ในการดำเนินงานของกลุ่มชาวนาวังคีรี สมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน และร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน อบต. สำนักงานพัฒนาที่ดิน สภาเกษตรกรตรัง สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สถานการศึกษา มีการอบรมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

ร่วมแสดงนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ศูนย์หนองระเวียง จังหวัดนครราชสีมา การแปรรูปข้าวเบายอดม่วง ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยศูนย์ประสานงานกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำภูมิภาค ภาคใต้

ข้าวเบายอดม่วง แปรรูป เป็น ซีเรียลบาร์ ร่วมกับ ศูนย์ปฏิบัติการอาหารนานาชาติ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง

ภาพกิจกรรมของโรงเรียนชาวนา Farmer School

เข้าร่วมโครงการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเครือข่ายองค์ความรู้ KBO (สินค้า OTOP) ร่วมกับพัฒนาชุมชนจังหวัดตรัง

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ปัจจัยสนับสนุน ที่ทำให้งานเราสำเร็จได้ คือการรวมกลุ่มเกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ ซึ่งถือเป็นทุนสำคัญในชุมชน เพราะ บุคคลดังกล่าว ถ้าหยุด หรือ เลิก การทำนา ทำไร่ หรือการเลิกอาชีพเกษตรกร จะทำให้แหล่งอาหาร หรือ แหล่งผลิต ลดลง

เทคนิคในการดำเนินงานที่สำคัญ ที่ควรทำ คือการ สร้างความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี สร้างความรู้สึก ในการรักและหวงแหนสิ่งที่ดีให้อยู่คู่ชุมชน แล้วสิ่งดีๆๆ ก็จะเกิดขึ้นในชุมชน ดำรงอยู่กับชุมชม มั่นคงและตลอดไป

ข้อผิดพลาด หรือความล้มเหลว ที่เป็นบทเรียนสำคัญ และไม่ควรทำ คือ อย่าตั้งความหวังมากเกินไป การพัฒนาต้องพัฒนาเรื่อย ๆ และต่อเนื่อง อย่าหยุดและท้อถอย

อุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการพัฒนาและแปรรูป ผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นนั้น ยังขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่อยากให้มีหนี้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุน.” สร้างเครือข่ายและประสานงานความร่วมมือกับภาครัฐในการช่วยเหลือในพัฒนา จัดทำแผนธุรกิจชุมชนและดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ เพื่อเพิ่มรายได้และอาชีพที่มั่นคง ตำบลเข้มแข็ง รักและอนุรักษ์วิถีความเป็นไทย

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลตำบลวังคีรี

ตำบลวังคีรีได้ทำธุรกิจเพื่อชุมชนด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ ปลูกข้าวพื้นเมืองได้แก่ ข้าวเบายอดม่วง ข้าวเล็บนก และข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ โดยการใช้ต้นทุนทางธรรมชาติในการดำเนินการและภูมิปัญญาท้องถิ่นของสมาชิกในตำบลวังคีรี ปัจจุบันตำบลวังคีรียังดำเนินการกิจกรรมธุรกิจเพื่อชุมชนและได้นำแผน CBMC (Community Business Model Canvas) มาใช้ในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าที่แปรรูปจากข้าว ค้นหาคุณค่าของสินค้าที่แปรรูปจากข้าวพื้นเมือง การทำการตลาดการจัดหาช่องทางการจัด

จำหน่ายการรักษาลูกค้าเก่าและเพิ่มลูกค้าใหม่ รวมทั้งแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ตัวสินค้าและศักยภาพของสมาชิกในชุมชน สร้างการมีรายได้เพิ่ม พัฒนาและต่อยอดสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าวอินทรีย์ภายในตำบลวังคีรี ปี 2564 ทางสมาชิกกลุ่มได้เพิ่มผลิตภัณฑ์จากการยกระดับสินค้าที่แปรรูปจากข้าวเดิมได้มีขนมพื้นบ้านที่แปรรูปจากข้าว พัฒนาการแปรรูปเป็นอาหารกึ่งสำเร็จรูป ได้แก่ โจ๊กข้าวเบายอดม่วง และสินค้าอื่นๆ เป็นการพัฒนานวัตกรรมและสร้างอัตลักษณ์ภายในตำบลมาพร้อมกัน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุน ได้แก่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ ช่วยสร้างองค์ความรู้และวิจัยคุณค่าทางอาหารการพัฒนาการแปรรูปสินค้าให้เป็นอาหารกึ่งสำเร็จรูป กระทรวงวิทยาศาสตร์มีการวิจัยสารอาหารและคุณค่าของอาหารที่แปรรูปจากข้าววังคีรี กรมการข้าวได้สนับสนุนเรื่ององค์ความรู้การปลูกข้าวและสายพันธุ์ข้าวต่างๆ มหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิชาการได้ให้การสนับสนุนด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปสินค้าจากข้าวพื้นเมือง แต่ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินงาน การแปรรูปสินค้าจากข้าวอินทรีย์ของตำบลวังคีรีทำให้สมาชิกในชุมชนและสมาชิกกลุ่มกว่า 40 คนมีรายได้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องเลี้ยงและครัวเรือนตนเอง สร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่สมาชิก ปัจจุบันการจำหน่ายสินค้าที่แปรรูปจากข้าวอินทรีย์ของวังคีรียังจัดจำหน่ายอย่างต่อเนื่องทั้งระบบออนไลน์และขายหน้าร้าน มีการกระจายกลุ่มลูกค้ากว้างขวางขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งภาคใต้ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคเหนือ กระจายทั่วประเทศไทย โดยกลุ่มวังคีรีได้ยกระดับกลุ่มของตัวเองเป็นกลุ่มที่สร้างความร่วมมือสร้างความสามัคคีเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ยกระดับเป็นชุมชนต้นแบบ โดยสมาชิกในชุมชนและสมาชิกกลุ่มลงมือทำและพัฒนาตนเองด้วยความตั้งใจและการเป็นจิตอาสาที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรีมีแผนยกระดับกลุ่มตนเองเป็นศูนย์การเรียนรู้ชาวนา โรงเรียนชาวนา พัฒนาพื้นที่ชุมชนสร้างพื้นที่ของการทำไร่ทำนาวังคีรีให้เป็นฐานการเรียนรู้การปลูกการผลิตการแปรรูปสินค้าจากชุมชน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไปทั้งภายในและภายนอก ในปี 2564 มีหน่วยงานให้ความร่วมมือจับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากทางกลุ่มได้มีศักยภาพและการทำงานที่แท้จริงภายในชุมชน ผลผลิตจากชุมชนชาวนาวังคีรีเป็นผลผลิตอินทรีย์ที่มีคุณค่าและคุณประโยชน์บวกกับภูมิปัญญาและวิถีชาวนาท้องถิ่น ทำให้ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตของชุมชนมีคุณภาพและเป็นที่สนใจแก่บุคคลผู้ซื้อหรือผู้ต้องการสินค้าอย่างมาก

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาปัจจุบันหน่วยงานในท้องถิ่นยังขาดความเข้าใจในการแปรรูปและยกระดับเครื่องมือหรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า หน่วยงานในท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อแปรรูป

อุปสรรคเป็นปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจปัจจุบันคำให้กำลังซื้อลดจำนวนลงและผลกระทบจากวิกฤตโควิด19 ทำให้ไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายตามงานจัดแสดงสินค้าได้

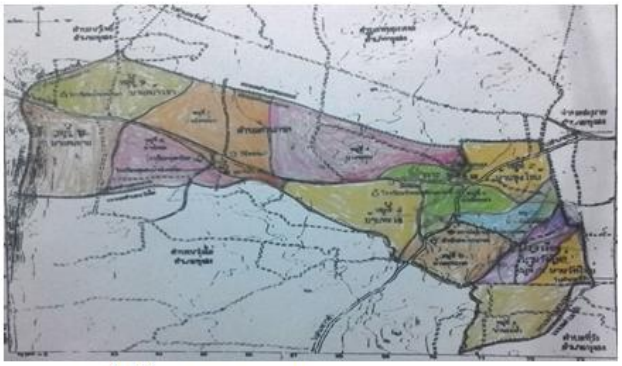
ทั้งนี้ตำบลวังคีรี ได้เห็นความสำคัญของการทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน และการจัดทำแผน CBMC ทำให้ทางกลุ่มมองว่าวิกฤติปัจจุบันเป็นแค่เพียงผลกระทบทางอ้อมเท่านั้น เนื่องจากการทำแผนธุรกิจ CBMC ทำให้สมาชิกกลุ่มมีแผนสำรอง และแผนการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รองรับกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทำให้ธุรกิจชุมชนวังคีรียังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพัฒนาให้ชุมชนมีรายได้มากที่สุดและได้รับผลกระทบน้อยที่สุดในสถานการณ์ปัจจุบัน

นางสาวกมลศรี พลบุญ
ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาวังคีรี
อ.ห้วยยอด จ.ตรัง
086-0162744

จากสมุนไพรข้างบ้านสู่เครื่องแกงเผ็ดคู่ครัวไทย
ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ควนปักกลด

ประวัติตำบลตำบลควนกรด มีเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางมามากมาย หลายกระแสแต่พอจะสรุปว่า “พระยาคอลาย” ซึ่งเป็นพระยาในฝ่ายวาณิชย์ทางสุราษฎร์เดินทางมาเพื่อนำสินค้าไปขายทางเมืองตรัง โดยใช้เรือสำเภาเป็นพาหนะพร้อมเหล่าบริวารและลูกเรือมากมาย แล่นเรือทวนกระแสน้ำขึ้นทางน้ำตาปี เดินทางไปเรื่อยๆ และแวะพักแรม พร้อมซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าไปตลอดทางผ่านเข้าคลองมิน คลองจัง เข้าคลองจอดและเดินทางได้ระยะหนึ่งเรือสำเภาของพระยาคอลาย เกิดอับปาง ทำให้ลูกเรือและสินค้าเสียหายมากมายเหล่าบริวารลูกเรือล้มตาย และสูญหายเป็นอันมาก ซากเรือถูกกระแสน้ำไปเกยตื้นที่บริเวณใกล้เคียง ไม่สามารถใช้เดินทางต่อไปได้ หลังจากเรืออับปางลงพระยาคอลาย ให้เหล่าบริวารและลูกเรือช่วยกันรวบรวมทรัพย์สิน และสินค้าที่เหลือ เคลื่อนย้ายไปเก็บรักษาไว้บนเนินพร้อมให้สร้างที่พักอาศัย ในบริเวณดังกล่าว ให้บริวาร และลูกเรือบางส่วนช่วยกันดูแลรักษาไว้ และให้บริวารอีกส่วนหนึ่งเดินทางกลับไปแจ้งความเสียหาย และขอความช่วยเหลือไปยังสุราษฎร์ ส่วนพระยาคอลายเองและบริวารส่วนหนึ่งเดินทางไปยังบริเวณ “ควนขี้แรด” เป็นการชั่วคราวพร้อมให้เหล่าบริวารสร้างกระโจมร่วมกันปักกลดจำศีลภาวนาบำเพ็ญตน เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ร้ายไปด้วย ในระหว่างนั้นมีสตรีสูงศักดิ์เป็นผู้แสวงบุญจากแดนไกลนางหนึ่ง ชื่อว่า “นางพญาเลือดขาว” เดินทางผ่านและทราบข่าวเรือพระยาคอลายอับปางจึงเดินทางไปยังควนขี้แรดเพื่อจะช่วยเหลือ แต่เมื่อไปถึงพบเพียงซากปรักหักพังของกระโจมชิ้นส่วนของร่มและกลดที่ทรุดโทรม เมื่อเห็นเช่นนี้นางพญาเลือดขาวจึงได้ให้บริวารที่ติดตามมาช่วยซ่อมแซมปรับปรุงให้สภาพดีขึ้นและสมบูรณ์เช่นเดิมเพื่อจะได้เป็นที่พักของคนเดินทางต่อไป

- เนื้อที่ทั้งหมด 40.492 ตารางกิโลเมตร

ที่พักแรม ณ ควนขี้แรดแห่งนี้ได้รับการเล่าขานบอกกล่าวจากนักเดินทางในรุ่นต่อๆ มาและเรียกที่พักแห่งนี้เรื่อยมาว่า “ควนกลด” แต่ด้วยระยะเวลาที่ล่วงเลยมานาน ผนวกกับภาษาที่ใช้ในการพูดการ

บอกกล่าวต่อๆ มา คำเรียกขานที่เรียกกันสืบมาว่า “ควนกลด” จึงค่อยๆ เพี้ยนและกลายเป็น “ควนกรด” และเป็นชื่อตำบลที่ประกาศใช้กันอย่างเป็นทางการจนถึงปัจจุบัน

ตำบลควนกรด เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอทุ่งสง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอทุ่งสง ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 5 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 13 หมู่บ้านมีประชากรจำนวน 10,367 คน 3,971 ครัวเรือน มีนายพัฒนา รัตนพันธ์ เป็นกำนัน และนายวิเชษฎ์ รัตนบุรี เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนกรด มีเนื้อที่ทั้งหมด 40.492 ตารางกิโลเมตร 25,588 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสลับกับเนินเล็กน้อย ลักษณะอากาศ ร้อนชื้น มีฝนตกชุกตลอดปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม สภาพเศรษฐกิจ อาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา สวนปาล์ม สวนผลไม้ เป็นรายได้จากอาชีพหลัก อาชีพรองลงมา รับราชการ พนักงานวิสาหกิจ และรับจ้างทั่วไป อาชีพเสริม ได้แก่ การปลูกผัก เลี้ยงปลา รายได้เฉลี่ยบุคคล 69,853.86 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 167,762.96 บาท/ครัวเรือน/ปี การถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง จะเป็นโฉนด /นส.3ก

มองชุมชนอย่างรอบด้านก่อนการพัฒนา

ตำบลควนกรด เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มาจากกลุ่มองค์กรในชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม เช่น องค์กรสตรี สภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด สภาวัฒนธรรม อปพร. กลุ่มองค์กรทางด้านการเงิน อย่างกองทุนหมู่บ้านที่หลายพื้นที่มีการหยุดดำเนินการไปแล้ว แต่ที่ตำบลควนกรดเป็นกองทุนที่มีความมั่นคง ประกอบกับมีกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มปุ๋ย กลุ่มปลาใสอวน กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มผลิตเศษวัสดุเหลือใช้เป็นของที่ระลึก และสถาบันการเงินชุมชนตำบลเป็นแหล่งเงินทุนในชุมชน ทำให้การทำงานมีความสำเร็จ จนเกิดศูนย์เรียนรู้ในชุมชนหมู่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งไหม้ หมู่ 2

แต่ในอีกด้านหนึ่ง ทุกพื้นที่ก็ย่อมมีความอ่อนแอ โดยเฉพาะหากพื้นที่นั่นๆ ขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาด้านชีวิตความเป็นอยู่และทุนในชุมชนของคนในชุมชน ยังไม่เข้าใจหลักเศษฐกิจพอเพียง และไม่สามารถนำมาใช้ได้ กลายเป็นขาดจิตสำนึกที่ยั่งยืน เยาวชนบางส่วนไม่ภูมิใจรักถิ่นฐานบ้านเกิด ไม่สามารถสืบทอดอาชีพดั้งเดิมของปู่ย่าตายาย และไม่คิดพัฒนาต่อยอด โดยในการทำงานที่ผ่านมาสภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด ได้ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือ กล้าร่วมคิด ร่วมทำ กล้าไว้วางใจผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อให้เกิดการทำงานด้วยกันได้

ในช่วงปีที่ผ่านมา สภาองค์กรชุมชนจึงได้เป็นเจ้าภาพในการประสานหน่วยงานต่างๆ ในตำบล รวมถึงนายอำเภอทุ่งสง เพื่อร่วมกัน

จัดเวทีกำหนดแผนพัฒนาตำบลที่ยั่งยืน โดยมีการระดมความเห็น กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบลระยะ 3 ปี ร่วมกัน วิสัยทัศน์ “กล้าคิด กล้าทำ กล้าค้นหา สร้างความเชื่อมั่น เกิดความศรัทธา และการมีส่วนร่วมสู่ชุมชนอยู่ดีมีสุข” โดยนายจรัณ สีสุข ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด ได้ขยายความสำคัญว่า “กล้าคิด คือ กล้าคิดในสิ่งที่คนอื่นไม่ได้คิด (สิ่งใหม่) คิดในสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงกับความคิดเดิม คิดแบบบูรณาการ (ดั่งเดิม กลาง ใหม่) คิดแล้วสามารถลงมือทำได้ คิดแล้ว ถ่ายทอดให้คนอื่นได้ กล้าทำ ทำได้ แก้ไขได้ เปลี่ยนใหม่ได้ ทำแล้วเกิดผลลัพธ์ นำผลลัพธ์ไปปรับปรุง ทำอย่างมีเครือข่าย ค้นหาทุนในชุมชน ค้นหาแหล่งข้อมูล ค้นหาองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ เชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อมั่นองค์กร เชื่อมั่นพื้นที่ เชื่อมั่นผู้นำ ศรัทธาความคิดตัวเอง ศรัทธาความคิดกลุ่ม ศรัทธาภูมิปัญญา ศรัทธาพื้นที่ ศรัทธาองค์กร ทั้งมวลจะนำไปสู่การมีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ ครอบครัวอยู่ดีกินดี มีความสุข สุขภาพแข็งแรง ปลอดหนี้สิน ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

มี**แผนยุทธศาสตร์และแผนงานสำคัญ** คือ **มาตรการส่งเสริมด้านอาชีพหลักในการลดต้นทุนในการผลิตและการใช้พื้นที่ให้คุ้มค่า** : ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว, ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำการเกษตรในครัวเรือนระบบกลุ่ม, ลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยใช้เองในครัวเรือนและกลุ่ม, ส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจครบวงจร เพื่อกินแปรรูปและขาย, ส่งเสริมการผลิตเครื่องแกงเผ็ดแกงคั่ว การแปรรูป และบรรจุภัณฑ์, ส่งเสริมการตลาด เช่น ตลาดชุมชน ตลาดออนไลน์ **ส่งเสริมด้านสังคม** : พัฒนายกระดับกลุ่มองค์กรต่างๆ ให้มีมาตราฐาน, สร้างความตระหนักให้คนในสังคมรู้จักปรับตัวตามสถานการณ์, ส่งเสริมด้านการศึกษา/การพัฒนาศักยภาพคน, ส่งเสริมให้มีการบันทึกภูมิปัญญาทางท้องถิ่น **ส่งเสริมและดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม :** ดูแลแหล่งน้ำที่เป็นสาธารณะประโยชน์, รณรงค์ในเรื่องการแยกขยะจากครัวเรือน, ปลูกต้นไม้สาธารณะ **ส่งเสริมดูแลด้านสุขภาพ :** ส่งเสริมให้คนออกกำลังกาย, รณรงค์ให้คนดูแลสุขภาพตัวเองและคนในครอบครัวกินอาหารให้ปลอดภัย, คนในชุมชนมีหลักประกันคุณภาพชีวิต และเฝ้าระวังผู้เปราะบางทางสังคม ฯลฯ

สมุนไพรรอบบ้าน สร้างงาน สร้างรายได้

สภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด ซึ่งมีกลุ่มที่จดแจ้งประกอบด้วย กลุ่มอาชีพที่หลากหลายจากการดำเนินงานกิจการสภาองค์กรชุมชน มาอย่างต่อเนื่องซึ่งพบว่า การส่งเสริมให้คนได้มีการพัฒนาหรือกลุ่มองค์กรเข้มแข็งได้ ต้องมีการส่งเสริมให้มีความรู้ และปฏิบัติจริง สภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด ซึ่งได้รับงบประมาณจาก พอช.มาจัดระบบการเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยเริ่มจากอาชีพหลักของคนในชุมชน เรื่อง “การทำสวนยางพารา” ตั้งแต่การเตรียมดิน หาพันธ์ยาง การใส่ปุ๋ยและการลดต้นทุนการผลิต ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ต่อมามีการยกระดับการแปรรูปผลผลิต ทำยางแผ่น เศษยาง ส่งเสริมการทำตลาดการรับซื้อเศษยาง ก็ไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในชุมชนได้

จากกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ พบว่า การใช้พื้นที่ในสวนยางสามารถปลูกพืชเสริมระหว่างต้นยางได้ เป็นการเสริมรายได้จากการปลูกพืชร่วมยาง เช่น ผักเหลียง ชะอม พริก ตะไคร้ ข่า ขิง ฯลฯ จากบทเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์ทำให้คณะทำงานกิจการสภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด เห็นว่า กระบวนการที่คิดร่วมกันผ่านการบ่มเพาะประสบการณ์กิจกรรมที่ทำจะเห็นได้ว่า เรื่องของเศรษฐกิจครัวเรือนเป็นสิ่งที่สำคัญ จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ดีในการสำรวจข้อมูล จาก “ท้ายครัวสู่รั้วบ้าน” พบว่าในชุมชนมีการทำเครื่องแกงหลายกลุ่ม หลายชุมชน ที่มาของกลุ่ม ใครผลิต อยู่ที่ไหน ซึ่งตำบลควนกรดมี 13 หมู่บ้านที่รวบรวมได้ มีกลุ่มเครื่องแกง 8 กลุ่ม จัดกระบวนการผลิต เชื่อมโยงกลุ่มเครื่องแกง แลกเปลี่ยนสูตร และบันทึกภูมิปัญญา ค้นหาที่มาวัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์การยืดอายุผลิตภัณฑ์เพื่อให้คงรสชาติ กลิ่น สี สร้างมาตรฐานร่วมกัน การหาตลาด หาแหล่งจำหน่าย

จาก 8 กลุ่มเครื่องแกง ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปได้หลากหลายรูปแบบ นางปรีดา แซ่ขอ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านนาขี้เป็ด หมู่ 3 เล่าให้ฟังว่า “ในการทำเครื่องแกง

ช่วงแรกๆ จะทำเพื่อจำหน่ายให้กับบ้านที่มีงานใหญ่ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่ง งานบวช งานศพ และอีกบางส่วนจะทำส่งให้กับแม่ค้าในตลาดทุ่งสง ด้วยกลุ่มทำแบบสูตรโบราณไม่ใส่สารกันบูด ใช้วัสถุดิบที่สด ใหม่ สะอาด มีคุณภาพดี ทำให้ได้กำไรไม่มากนัก ช่วงหลังๆ จึงมีการคิดกันในกลุ่มว่าน่าจะทำสินค้าอื่นๆ จากสมุนไพรและพืชผักที่มีด้วย”

จากแนวความคิดนี้ ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร มีการทำปุ๋ยหมักแห้ง ปุ๋ยน้ำ ดินพร้อมปลูก สำหรับคนที่สนใจจะปลูกผักแบบไม่ใช้สารเคมี มีการสนับสนุนให้ครัวเรือนปลูกผัก สมุนไพรแซมในสวนยางและสวนข้างบ้าน นำมาสู่การแปรรูปสมุนไพรเป็นน้ำมันเหลือง น้ำมันเขียว ครีมหมักผม ครีมนวดผม เครื่องแกงที่ผ่านมาตราฐาน อย. ข้าวยำคลุก ทำให้ในแต่ละวันจะมีรายได้เกิดขึ้น 3 ระดับ คือ บุคคล ที่มาทำงานในกลุ่มสามารถมีรายได้วันละ 150-250 บาท ครัวเรือนสามารถขายผืชผัก และสมุนไพรต่างๆ ซึ่งเป็นวัตถุดิบในชุมชนมาใช้ผลิตเครื่องแกง อย่าง พริกขี้หนู พริกไทย ขมิ้น ข่า ตะไคร้ มะกรูด อย่างน้อยเดือนละ 1,000-1,500 บาท และกลุ่มที่เป็นฝ่ายผลิต จำหน่ายและส่งเสริมการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มมีรายได้ไม่น้อยกว่า 250,000-300,000 บาท โดยในปีที่ผ่านทั้ง 8 กลุ่มสามารถสร้างมูลค่าจากเครื่องแกง ไม่น้อยกว่า 1,500,000-2,500,000 บาท

ความสำเร็จคือการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนำพืชผักสมุนไพรไทย มาแปรรูปและผลิตเครื่องแกงประเภทต่างๆ สำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบทในภาคใต้ ถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริม อนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิม และมีการสืบทอดต่อให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นต่อไป นางกำจอย พันธ์งาม เล่าถึงเรื่องนี้ว่า “การทำเครื่องแกง เป็นเรื่องของคนแก่ คนเฒ่า วันนี้หลายสูตรเครื่องแกงที่หายไปพร้อมคนแก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด คิดจัดกิจกรรมสืบทอดภูมิปัญญาชุมชนสู่คนรุ่นลูก โดยเน้นการคิดและทำเมนูอาหารร่วมกันของคน 2 วัย คือคนเฒ่ากับเด็กเยาวชน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และการสร้างสรรค์รูปแบบอาหารใหม่ๆ ด้วย”

ปัจจัยความสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ด้วยคนในชุมชนรักและหวงแหนภูมิปัญญาของตนเอง ต้องการสร้างรายได้จากวิถีการเกษตร ที่สามารถสร้างรายได้มากกว่าเดิม ประกอบกับเครื่องแกงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นในครัวเรือนใช้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดมายาวนาน สามารถเชื่อมโยงวัตถุดิบในชุมชนได้เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ทำให้เครื่องแกงมีความปลอดภัย เป็นผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณภาพ คำนึงถึงสุขภาพของผู้บริโภค

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลควนกรด

ตำบลควนกรดได้ทำกิจกรรมธุรกิจชุมชนด้านการแปรรูปเครื่องแกงใต้ ซึ่งเป็นเครื่องแกงพื้นเมือง มีหลากหลายแกงหลากหลายรสชาด ได้แก่ แกงพริก แกงคั่ว แกงกะทิ แกงส้ม แกงเขียวหวาน และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชผักสินค้าเกษตรภายในชุมชน โดยทางกลุ่มตำบลควนกรดได้เข้าร่วมอบรมแผนธุรกิจ CBMC (Community Business Model Canvas) และรับงบประมาณธุรกิจเพื่อชุมชนไปในปี 2563 และได้ยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าภายในตำบลให้เป็นเครื่องแกงที่มีคุณภาพ ปัจจุบันได้มีภาคีเครือข่ายและหน่วยงานวิชาการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ เป็นเครื่องแกงกึ่งสำเร็จรูปที่พร้อมสำหรับปรุง โดยมีมหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัยจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนสร้างองค์ความรู้และการวิจัย เพื่อยกระดับบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่าเป็นสินค้าเครื่องแกงที่พร้อมปรุง ขายส่งได้ทั่วประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันทางกลุ่มตำบลควนกรดได้มีการเพิ่มกิจกรรมโดยการรณรงค์ให้ชาวบ้านในตำบลปลูกพืชผักสวนครัว พืชผักที่มีคุณค่าทางสารอาหาร และสมุนไพรรักษาโรค เพื่อจำหน่ายและแปรรูปเป็นเครื่องแกงสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในตำบลควนกรด อีกทั้งยังรณรงค์ให้มีการเลี้ยงปลาน้ำจืด ได้แก่ ปลานิลและปลาดุกขายส่งทั้งในรูปแบบปลาสดและปลาแปรรูปเป็นปลาแดดเดียว ปลาใส่อวน ขายส่งตลาดชุมชน พ่อค้าคนกลาง ร้านอาหาร และขายหน้าร้านชุมชนใกล้เคียง ทางตำบลควนกรดได้ยกระดับสร้างองค์ความรู้แผนธุรกิจเพื่อชุมชนแก่สมาชิกในชุมชนด้านการสร้างคุณค่าของสินค้า การพัฒนาช่องทางการตลาด การเลือกกลุ่มลูกค้าที่เหมาะสมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพที่สุดเท่าที่ความสามารถของสมาชิกกลุ่มจะทำได้ จนปัจจุบันได้มีการขายผ่านระบบออนไลน์โดยสมาชิกกลุ่มขายผ่าน facebook เพื่อกระจายสินค้าส่งผ่านบริษัทขนส่งเอกชนส่งได้ทั่วทั้งประเทศ กลุ่มตำบลควนกรดยังขยายกลุ่มการผลิตให้มีการผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น โดยการนำคนในชุมชนทำบ่อเลี้ยงปลา กระชังเลี้ยงปลาทั้งบ่อปูนและบ่อธรรมชาติเพื่อให้ชุมชนมีรายได้และนำสินค้าจำหน่ายหากเหลือนำมาแปรรูปเป็นสินค้าอื่นๆสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนแกสมาชิกตำบลควนกรด

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพอากาศและการผลิตสินค้าไม่ทันและไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าในบางฤดูกาลและผลกระทบจากวิกฤตโควิด 19 ปัจจุบันที่ทำให้การซื้อจ่ายลดจำนวนลงแต่ไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มตำบลควนกรดเนื่องจากสมาชิกตำบลควนกรดได้มีการสร้างอาชีพและพึ่งพาตนเองทำให้ยังคงมีรายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

ติดต่อสอบถาม

นายจรัณ สีสุข ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด เบอร์โทร 080-868-0355

นางกำจอย พันธ์งาม เลขาสภาองค์กรชุมชนตำบลควนกรด เบอร์โทร 089-592-0435

นางมลธิภา ทองเนื้อห้า เหรัญญิก เบอร์โทร 089-908-7914

โครงการ 1 วัด 1 ครัวตำบล ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทตำบล

-ข้อมูลด้านสังคม ความสำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชน

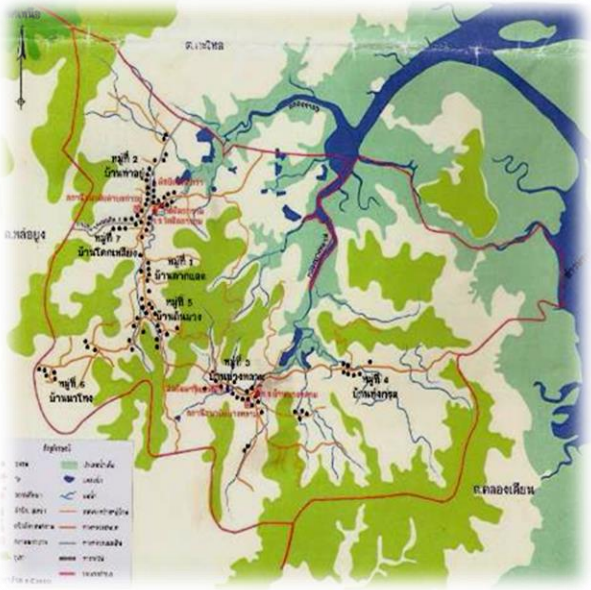
“ท่าอยู่” เป็นชื่อเรียกตำบลที่เพี้ยนมาจากชื่อของบุคคล คือ “ตาหยู่” ซึ่งเป็นคนชราคนแรกๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยมาสร้างบ้านลักษณะเป็นกระต๊อบอยู่บริเวณท่าเรือ เมื่อประมาณ ๒๕๐ ปีที่ผ่านมา ในสมัยนั้นถนนหนทางค่อนข้างลำบาก การสัญจรไปมาระหว่างกันเส้นทางที่สะดวกที่สุดคือ เส้นทางการสัญจรทางน้ำ ใช้เรือเป็นพาหนะ เรือทุกลำมาจอดรับส่งผู้โดยสารและส่งสินค้าจะใช้ท่าน้ำที่ตาหยู่สร้างกระต๊อบเป็นที่จอดเรือและเป็นจุดนัดพบของผู้คน เพื่อให้จดจำสถานที่ได้ง่ายชาวบ้านจึงเรียกท่าน้ำแห่งนั้นว่า “ท่าตาหยู่” ต่อมาในปี ๒๔๐๘ ชาวบ้านได้รวมตัวกันสร้างวัดเพื่อให้ชาวพุทธได้ทำบุญประกอบพิธีต่าง ๆ พ่อท่านดำซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้นได้ตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า “วัดท่าอยู่” หมายถึงวัดที่มีท่าน้ำล้อมรอบ ต่อมาในปี ๒๔๓๘ วัดท่าอยู่ได้มีการก่อสร้างโบสถ์มีการผูกพัทธสีมา พ่อท่านครุฑซึ่งเป็นเจ้าอาวาสได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดดิตถาราม” แต่ความหมายยังคงเดิม คือ เป็นวัดที่มีน้ำล้อมรอบ ส่วนชื่อตำบลให้คงเรียกชื่อว่า “ท่าอยู่” เหมือนเดิม

ตำบลท่าอยู่เป็นตำบลเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา อยู่ห่างจากตัวเมืองพังงาไปทางจังหวัดภูเก็ต ระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร พิกัดทางภูมิศาสตร์ละติจูดที่ ๘.๒๖๑ องศา ลองติจูด ๙๘.๓๙๘ องศา ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนสายเพชรเกษม) มีพื้นที่ประมาณ ๙๘.๑ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๖๑.๓๐๖.๒๕ ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลกะไหล
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลคลองเคียน และ ตำบลหล่อยูง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลกะไหล และ อ่าวพังงา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหล่อยูง

จำนวนประชากร

ความเป็นอยู่ของคนบ้านท่าอยู่ ในอดีตนิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มเฉพาะวงศ์ญาติ โดยการชักนำกันมาจากท้องถิ่นอื่น เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปัจจุบันนี้ด้วยความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้คนจากหลายพื้นที่หลายจังหวัดเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านท่าอยู่จำนวนมาก จำนวนประชากรในเขตตำบลท่าอยู่ตามฐานทะเบียนราษฎรปี ๒๕๖๒ จากทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน มีจำนวน ประชากรรวมทั้งหมด ๔,๘๔๓ คน ๑,๒๕๐ ครัวเรือน แยกเป็น ผู้ชาย ๒,๓๐๑ คน ผู้หญิง ๒,๕๔๒ คน ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านตากแดด	๖๐	๑๒๑	๑๑๙	๒๔๐
๒	บ้านท่าอยู่	๔๒๔	๗๖๓	๘๒๙	๑,๕๙๒
๓	บ้านบางหลาม	๒๒๖	๔๐๒	๕๐๒	๙๐๔
๔	บ้านทุ่งกรุด	๑๓๔	๒๕๗	๒๗๙	๕๓๖
๕	บ้านต้นมวง	๑๓๓	๒๖๕	๒๖๗	๕๓๒

๖	บ้านนาโทง	๕๓	๗๐	๘๙	๑๕๙
๗	บ้านโคกเหรียง	๒๒๐	๔๒๓	๔๕๗	๘๘๐
รวมทั้งสิ้น		๑,๒๕๐	๒,๓๐๑	๒,๕๔๒	๔,๘๔๓

ข้อมูลประชากร ณ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๒

ศาสนาและวัฒนธรรม

ประชาชนในตำบลท่าอยู่ นับถือ ศาสนาพุทธ ร้อยละ ๗๐ อิสลาม ร้อยละ ๓๐

องค์กรศาสนา มีวัด จำนวน 1 วัด มีมัสยิด จำนวน 3 มัสยิด

ประเพณีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

๑. วันขึ้นปีใหม่ จัดกิจกรรม วันที่ 1 มกราคม ของทุกปี

๒. วันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมวันครอบครัว วันที่ 13 เมษายน ของทุกปี

๓. วันเข้าพรรษา-หล่อเทียน-แห่เทียนพรรษา จัดกิจกรรม ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี

๔. วันลอยกระทง จัดกิจกรรม วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี

๕. วันฮารีรายอ จัดกิจกรรม หลังเดือนรอมาฎอนของทุกปี

๖. วันสารทเดือนสิบ จัดกิจกรรม วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี

๗. วันเมาลิดประจำตำบล จัดกิจกรรมในเดือนเมาลิดของทุกปี

๘. วันทำบุญสวดหมู่บ้าน จัดกิจกรรมเดือน ธันวาคม ของทุกปี หมุนเวียนในทุกหมู่บ้าน

จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชน / กลุ่มทางสังคม

ที่	ชื่อกลุ่ม / องค์กร	สมาชิก	ประธาน
๑.	สภาองค์กรชุมชนตำบล	๔๘ กลุ่ม	นาย ชำนาญ พึ่งถิ่น
๒.	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล	๒,๘๑๘ คน	น.ส.อรษา โภคบุตร
๓.	กองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน	๓๒๗ คน	น.ส.อรษา โภคบุตร
๔.	ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าอยู่	๔๕๖ คน	นาย ทนงค์ แกล้วกล้า
๕.	โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลท่าอยู่	๓๒๓ คน	นาย ทนงค์ แกล้วกล้า
๖.	กลุ่มรักษ์ท่าอยู่	๕๔ คน	นาย สิริ เสรีวงษ์

๗.	สภาเด็กและเยาวชน	๓๗ คน	นาย อรรถวุธ อินทสุวรรณ์
๘.	กลุ่มออมทรัพย์	๗ หมู่บ้าน	นาย เวหน แสงอุดม
๙.	กองทุนหมู่บ้าน	๗ หมู่บ้าน	นาย ณรงค์ แสงคง
๑๐.	กลุ่มเย็บผ้า	๑๘ คน	นาง จิตรา เทพบุตร
๑๑.	กลุ่มทำเครื่องแกง	๑๕ คน	นาง สุนันทา ส่องรอบ
๑๒.	กลุ่มทำดอกไม้ใบยาง	๑๒ คน	นาง นงเยาว์ อารีเมตตาคุณ
๑๓.	กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่	๓๓๕ คน	นาย สมพงษ์ พรผล
๑๔.	กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	๔ หมู่บ้าน	นาย มาโนช สืบพงษ์
๑๕.	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา	๒๓ คน	นาย ประเสริฐ มิตรเจริญรัตน์
๑๖.	กลุ่มผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน	๗ หมู่บ้าน	นาย ณรงค์ แสงคง
๑๗.	กลุ่มผลิตยาสูบด้วยใบจาก	๒ หมู่บ้าน	นาย พรศักดิ์ ทอดทิ้ง
๑๘.	กลุ่มทำขนมไทยโบราณ	๒๕ คน	นาง สำราญ อินทร์คุ้ม
๑๙.	กลุ่มธนาคารต้นไม้	๓๑ คน	นาย ชำนาญ พึ่งถิ่น
๒๐.	กลุ่มแปรรูปสมุนไพรพิชิตโรค	๓๕ คน	น.ส.อรษา โภคบุตร
๒๑.	กลุ่มแปรรูปน้ำสมุนไพรยืดชีวิต	๓๕ คน	นาง อาจินต์ อินทสุวรรณ์
๒๒.	กลุ่มแปรรูปเห็ดนางฟ้า	๒๑ คน	นาง ยุพดี ไชยคง
๒๓.	กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ	๗ หมู่บ้าน	นาง อุไรวรรณ ขาวสุด

-ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก ประชาชนในตำบลท่าอยู่ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ทำสวนยางพารา จำนวน ๒๑,๖๕๕ ไร่ ทำสวนผลไม้ จำนวน ๑,๒๒๔ ไร่ ทำสวนปาล์ม จำนวน ๑,๓๐๐ ไร่

อาชีพรอง ปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ ผักปลอดสารพิษ รับจ้างทั่วไป เลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ในสวนยางพาราและสวนปาล์ม ประมาณยี่สิบเปอร์เซ็นต์ทำการค้าขาย

มีรายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน ไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท ต่อเดือน
มีรายจ่ายเฉลี่ย/ครัวเรือน ไม่น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท ต่อเดือน
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนในระบบ ครัวเรือนละ ไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ บาท
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนนอกระบบ ครัวเรือนละ ไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท
มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน ไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐-๔,๐๐๐ บาทต่อเดือน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

-วิเคราะห์ศักยภาพตำบล (Swot Analysis)

จุดแข็ง (Strange)	จุดอ่อน (Weakness)
๑. ผู้นำตามธรรมชาติมีความเข้มแข็ง ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็ง ๒. กลุ่มองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถรวมตัวทำกิจกรรมได้หลายรูปแบบ ๓. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนามีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือชุมชนในทุกกิจกรรม ให้ความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ในการรวมตัวรวมกลุ่ม สร้างพลังให้เกิดกับชุมชน ๔. ผู้สูงอายุเอาใจใส่กับสังคมส่วนรวม ให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เป็นหลักในการให้คำ ปรึกษา ให้แนวทางในการพัฒนาชุมชน ๕. สภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งสามารถประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ๖. มีกลุ่มรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหลายกลุ่มในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านได้ประโยชน์ในเรื่องราคาจำหน่ายผลผลิต ไม่ถูกพ่อค้าเอาเปรียบ สามารถจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด ๗. ชาวบ้านมีสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีเงินช่วยเหลือในการจัดงานศพ สามารถเบิกค่ารักษาเมื่อเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาลได้	๑. ผู้นำโดยการเลือกตั้งไม่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ ชอบแบ่งกลุ่มแบ่งฝ่ายให้เกิดความขัดแย้ง ๒. งบประมาณในการบริหารจัดการของท้องถิ่นไม่เป็นธรรมกับกลุ่มองค์กรในตำบล อุดหนุนเฉพาะกลุ่ม ๓. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อยู่ในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเสียโอกาสในการขอสนับสนุนงบประมาณ ๔. มีปัญหายาเสพติดระบาดในพื้นที่ มีผู้เสพ ผู้ค้า แต่ผู้มีส่วนรับผิดชอบไม่สามารถจับกุมให้หมดไปจากพื้นที่ได้ ๕. มีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้วัฒนธรรมที่ดีๆ บางอย่าง ถูกลืม และเห็นเป็นเรื่องไม่สำคัญ ๖. ในพื้นที่ยังไม่มีระบบการเตือนภัยและการเฝ้าระวังทางธรรมชาติ ไม่มีกล้องวงจรปิด ทำให้ไม่สามารถเตรียมรับมือกับภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ ๗. สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ๘. อาชีพหลักของชาวบ้าน เช่น การทำสวนยางพาราขึ้นกับภัยธรรมชาติ ฝนตกมากกรีดยางไม่ได้ ราคาตกต่ำ ๙. ประชาชนยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องการเมืองการปกครอง ขาดการรักษาสิทธิอันพึงจะได้รับ

๘. ในชุมชนมีคนต้นแบบ ที่มีภูมิรู้ ภูมิปัญญา เป็นปราชญ์ชุมชนที่ถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นในเรื่องของสมุนไพรและการรักษาโรค มีฝีมือในการประกอบอาหารและแปรรูปอาหารได้หลากหลาย ๙. ในตำบลมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นเกือบทุกหมู่บ้าน เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก	
โอกาส (Threat)	**อุปสรรค (Opportunity)**
๑. พื้นที่ตำบลท่าอยู่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีชื่อเสียงระดับโลก ๒. นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนถ้วนหน้าเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทำให้กลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็ง ๓. มีระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตติดตั้งในพื้นที่ตามนโยบายรัฐบาล มีศูนย์ไอซีที เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ทำการค้าออนไลน์ เปิดตลาดค้าขายได้ทั่วโลก ๔. นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจในอันดามัน มีโครงการสร้างสนามบินในจังหวัดพังงา ซึ่งพื้นที่ในการก่อสร้างอยู่ห่างจากตำบลท่าอยู่เพียง ๑๐ กิโลเมตร ถือเป็นโอกาสที่จะเปิดตลาดการค้าได้มาก ๕. เครือข่ายภาครัฐและเอกชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคณะทำงานภาคประชาสังคม มีส่วนส่งเสริมให้การทำงานของกลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็ง เช่น พอช. ๖. การระบาดของไวรัส โควิด 19 ทำให้คนหนุ่มสาวกลับบ้านให้ความสนใจในการเกษตร มีการปลูกพืชผักสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ทำการเกษตรได้รับการพัฒนาและถูกใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น	๑. มีงบประมาณในการบริหารจัดการและพัฒนาตำบลไม่เพียงพอ ๒. การเมืองท้องถิ่นทำให้เกิดความแตกแยก แบ่งฝ่าย ทำให้การพัฒนาชุมชนมีอุปสรรคมีปัญหา ๓. การระบาดของไวรัส โควิด 19 ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ คนในชุมชนเกิดการว่างงาน เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ๔. ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ปริมาณน้ำฝนมาก เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพกรีดยาง ทำให้คนมีรายได้น้อยลง ราคาผลผลิตตกต่ำ

ส่วนที่ ๓ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

วิสัยทัศน์ : ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ด้วยความรู้คู่คุณธรรม นำการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : ส่งเสริมการเกษตรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร
ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
พลังชุมชน จัดการตนเอง สู่ท่าอยู่แห่งความสุข

ยุทธศาสตร์ :
๑. พัฒนาการเกษตรสู่ความสมดุลและสร้างความมั่นคงทางอาหาร
๒. พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
๓. พัฒนาระบบสุขภาพชุมชนให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน
๔. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๕. การสร้างงาน สร้างอาชีพที่มั่นคง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของตำบล

การสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนการดำเนินการตามแผนในกลุ่มเป้าหมายได้รับความร่วมมือดี และมีการรวมรวมข้อมูลของชุมชนจากแกนนำเครือข่ายว่า มีความพร้อม มีปัญหา มีความต้องการอะไรบ้างซึ่งปกติทุกครัวเรือนมีการปลูกพืชอาหาร พืชสมุนไพรอยู่บ้างแล้ว การดำเนินโครงการได้ร่วมกัน ชมรมผู้สูงอายุวัดดิตถาราม เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าอยู่ กศน. ตำบลท่าอยู่ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในตำบลการปรุงอาหาร การทำนำดื่มพืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพได้ทำกันมาโดยตลอดระยะเวลาหลายปีและขยายผลได้มากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาไปสู่การผลิตเป็นธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการคือ

๑. จากสภาพเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพสูงขึ้น คนในชุมชนหันมาปลูกพืชผักกินเองมากขัน และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมในครัวเรือน

๒. ปัญหาด้านสุขภาพที่คนในชุมชนเป็นโรคความดัน เบาหวาน ไต มะเร็ง ทำให้คนในชุมชนหันมาดูแลเอาธุระ สุขภาพตัวเองมากขึ้น ทานพืชสมุนไพร รับประทานอาหารปลอดภัยมากขึ้น

๓. การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นในตำบล เป็นตัวเชื่อมสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาความคิด และช่วยเหลือกันมากขึ้น ทั้งการปลูกพืชสวนครัว พืชผัก พืชอาหารสมุนไพร แบ่งปันผลผลิต รวมกลุ่มเพื่อการผลิต ขายพันธุ์ สร้างพื้นที่เรียนรู้ หนึ่งวัด หนึ่งคลังอาหาร ร่วมกับ กศน. ท้องที่ และ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตะกั่วทุ่ง

๕. ส่งเสริม สร้างงานสร้างอาชีพการเพาะเห็ดนางฟ้า เพื่อเป็นสินค้าเพิ่มมูลค่า แปรรูป ของคนในชุมชน สามารถจำหน่ายสู่ตลาดชุมชน ตลาดเครือข่ายการท่องเที่ยวและอื่นๆ

รูปธรรมความสำเร็จ และการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน

การดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรมของโครงการ

๑. เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย จากเดิมสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าอยู่ เป็นพื้นที่กลาง ในการประสานงาน ขับเคลื่อนกิจกรรม ได้ขยายเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก มีสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการทั้งตำบล, กองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน, นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุวัดดิตถาราม, อสม.รพสต. ตำบลท่าอยู่ ท้องที่ ท้องถิ่น, กศน. โรงเรียนวัดดิตถาราม, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตะกั่วทุ่ง เป็นต้น และได้ทำกิจกรรมร่วมกันเช่น สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนพืชผัก มีการจำหน่ายผลผลิตในวันประชุมเครือข่าย อย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

๒. ร่วมทำกิจกรรม “หนึ่งวัด หนึ่งคลังอาหาร” ณ วัดดิตถาราม ต. ท่าอยู่ อ. ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา โดยการร่วมกันปลูกผัก พืชสมุนไพร บริเวณพื้นที่วัดดิตถาราม บริเวณศูนย์ กศน. ตำบลท่าอยู่ ปลูกพืชผักในล้อยางรถยนต์ เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหาร กระจายพันธุ์พืชให้กับสมาชิกนำไปปลูกในครัวเรือน

๓. สร้างเครือข่าย กระจายเมล็ดพันธุ์ และต้นพันธุ์พืชพันธุ์ผัก ไปยังเครือข่ายต่างตำบล เช่น ต.คลองเคียน ต.หล่อยูง ต. กะไหล ต. ถ้ำ และต่างอำเภอ

๔. ส่งเสริมการออกกำลังการของสตรี แม่บ้าน ในการเต้นแอโรบิก ในตอนเย็น อาทิตย์ละอย่างน้อย ๓ วัน ณ ศาลาอเนกประสงค์ อบต. ท่าอยู่ เพื่อปรับสภาพสมดุลของร่างกาย เสริมสร้างภูมิต้านทานโรคภัยไข้เจ็บและทำให้สุขภาพแข็งแรง

๕. สมาชิกและคนในชุมชน รู้คุณประโยชน์ของพืชผัก พืชสมุนไพร รู้จักกิน ปรุงเป็นอาหารได้อย่างถูกวิธี สามารถนำพืชอาหารสมุนไพรมาผลิตเป็นน้ำดื่มเพื่อสุขภาพได้ เช่น น้ำมะขาม น้ำดอกอัญชัน น้ำใบเตยหอม น้ำส้ม น้ำมะนาว น้ำดอกกาหลา น้ำกระเจี๊ยบ น้ำขิง น้ำตะไคร่ เป็นต้น

๖. สมาชิกมีความสามารถเพาะเห็ดนางฟ้า จำหน่าย และแปรรูปเป็นอาหารหลายๆ ชนิดได้ เช่น เห็ดแห้ง เห็ดสามรส เห็ดทอด เป็นต้น

จากการดำเนินโครงการเกิดความผูกพันของคนในพื้นที่ สามารถเชื่อมต่อกิจกรรมทางสังคมในช่วงสถานการณ์โควิด ๑๙ ได้ด้วย คือ สมาชิกช่วยกันเย็บหน้ากากอนามัย ให้กับ อบจ. สภากาชาดไทย มูลนิธิชุมชนไท รวมกันได้ไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ ชิ้น ได้มีส่วนรวมช่วยเหลือสังคมไปด้วย

ทั้งนี้รูปธรรมที่เกิดขึ้นสามารถนำมาสังเคราะห์ได้ในหลายมิติ (แผนพัฒนา ๓ ขาจากชุมชน) ประกอบด้วย

รูปธรรมการใช้ต้นทุนของตำบลเพื่อการพัฒนา

ขาที่ ๑ ทุนทางทรัพยากร

ตำบลท่าอยู่มีพื้นที่ติดฝั่งทะเลเป็นป่าชายเลน ประมาณ ๑๐๐ ไร่ มีพันธุ์ไม้ ต้นโกงกาง ต้นแสม ต้นพังกา และต้นจาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ขยายพันธุ์สัตว์น้ำจำพวก กุ้ง หอย ปู ปลา อันเป็นแหล่งอาหารสำคัญของตำบลท่าอยู่และเป็นรายได้เสริมให้กับชุมชน

ขาที่ ๒ ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี

ชาวตำบลท่าอยู่เป็นชุมชนที่นับถือ ๒ ศาสนาหลัก คือ ไทยพุทธและไทยมุสลิม มีประเพณีสำคัญทางศาสนาพุทธ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันอาสาฬหบูชา วันออกพรรษา และงานทอดกฐิน ส่วนประเพณีสำคัญทางศาสนาอิสลาม ได้แก่ เทศกาลถือศีลอด เทศกาลงานเมาลิด และงานพิธีสุนัตหมู่เด็กชายมุสลิม

ขาที่ ๓ ทุนทางศักยภาพของชุมชน

กลุ่มชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าอยู่ ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ๕๐๐ คน มีการจัดเวทีประชุมพบปะกันประจำทุกเดือน กิจกรรมของกลุ่ม อาทิ การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุร่วมกับ รพ.สต.ท่าอยู่ ผลักดันการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับอำเภอ และการทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน

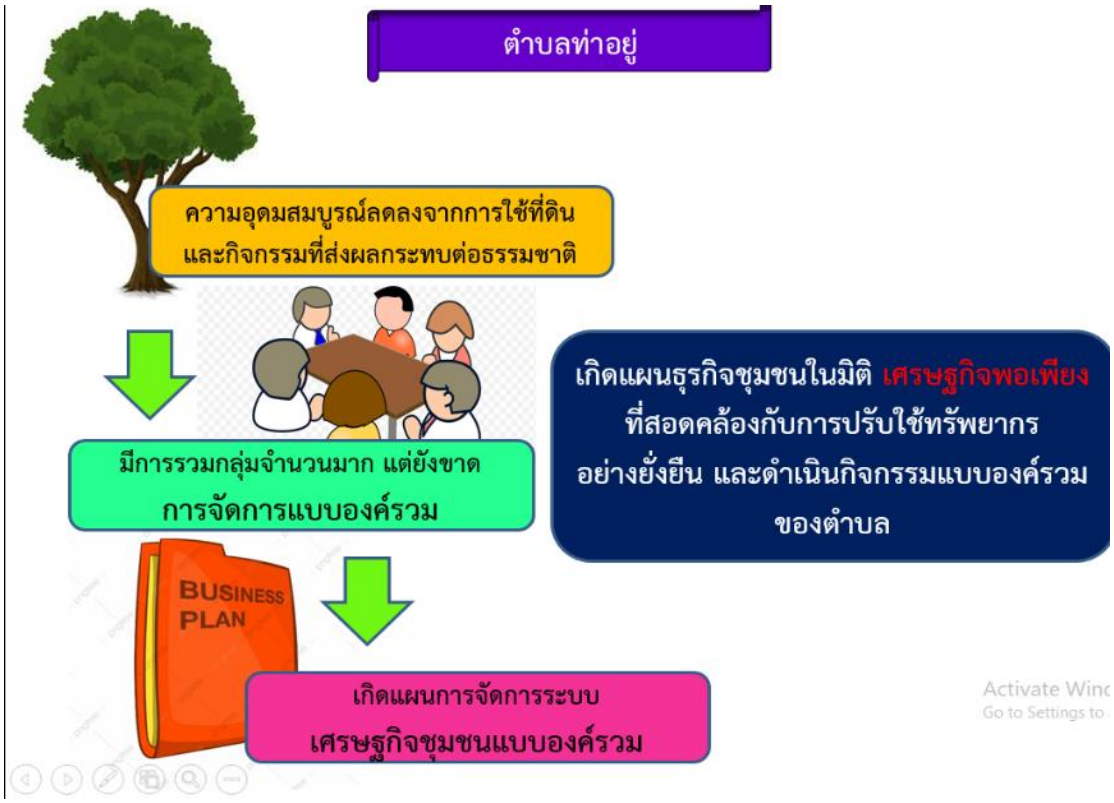
กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าอยู่ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนประมาณ ๓๐๐ คน ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในเรื่องการรวมกลุ่มน้ำยางและยางแผ่นของสมาชิก เพื่อจำหน่ายให้ได้ราคาดี การให้ความรู้ในการผลิตและทำยางแผ่นคุณภาพดี ตั้งธนาคารหมู่บ้านส่งเสริมการออมเงินในหมู่สมาชิก และตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยั่งยืน (ศูนย์ปราชญ์)

กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเชื่อมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ ๗๐๐ คน มีทุนดำเนินงานเพื่อการจัดสวัสดิการที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยแก่คนในชุมชน จัดทุนกู้ยืมสำหรับครัวเรือน และประสานงานสร้างเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

กลุ่มผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในเรื่องการผลิตและให้บริการน้ำดื่มเพื่อสุขภาพภายในตำบลทั้งในระดับกลุ่มที่ต้องการน้ำดื่มไปบริการสมาชิก และในงานกิจกรรมต่างๆของชุมชน

กลุ่มแม่บ้านตำบลท่าอยู่ ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแม่บ้านหรือสตรี ใช้ทรัพยากรหรือความรู้ในกลุ่มอาชีพมาดำเนินการเพื่อเสริมรายได้และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าใยบัว กลุ่มผลิตภัณฑ์ดอกไม้ใบยางพารา กลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำยางพารา กลุ่มเย็บกระเป๋าผ้าอเนกประสงค์ กลุ่มผลิตภัณฑ์สบู่ขัดหม้อ กลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน กลุ่มกลองยาวศรีเศวต กลุ่มศิลปะแม่ไม้มวยไทย กลุ่มผลิตภัณฑ์พิมเสนน้ำ และกลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำดื่มสมุนไพร

เหล่านี้จึงนำมาเป็นที่มาในการวิเคราะห์รูปธรรมการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน ร่วมกันของคนในตำบลโดยใช้ต้นทุนของตำบลเป็นเครื่องมือ (การบูรณาการแบบองค์รวม) ประกอบด้วย

ภาพ โมเดลรูปธรรมการใช้ต้นทุนของตำบลเพื่อการพัฒนาในระบบธุรกิจชุมชน

<u>แนวทางการทำงานแผนธุรกิจชุมชนแบบองค์รวม</u>

๑. เน้นการเข้าหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานโครงการฯ กลุ่มเป้าหมายระยะแรกเป็นแกนนำและสมาชิกทั่วไปของกลุ่มองค์กรในชุมชน โดยเน้นไปที่การพัฒนาไปสู่การเป็นครัวเรือนพอเพียง

อาสาของแกนนำและบุคคลที่อาสาเข้ามา ให้สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นต้นแบบของครัวเรือนพอเพียงอาสาต่อไปในอนาคต

๒. เน้นการทำงานแบบบูรณาการกับงานภาคีในพื้นที่ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละเรื่อง เนื่องจากแกนนำชุมชนของตำบลท่าอยู่ มีการทำงานร่วมกับภาคีการพัฒนาในพื้นที่อย่างหลากหลายและมีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน จึงเน้นการทำงานแบบบูรณาการในกิจกรรมที่มีเป้าหมายร่วมกันโดยจะออกแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่าและไม่ซ้ำซ้อน

<u>ผลลัพธ์</u> การพัฒนาครัวเรือนด้วยการจัดค่ายครัวเรือนคนสามวัย ด้วยการทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้การประดิษฐ์สิ่งของใช้เองในครัวเรือน การแปรรูปพืชสมุนไพร การทำน้ำยาอเนกประสงค์ การดูแลรักษาสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างพร้อมเพรียงกันทั้งพ่อแม่ลูกเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในครัวเรือนและชุมชนชุมชนมีการพัฒนาทักษะมากขึ้น สามารถจัดทำน้ำยาอเนกประสงค์ น้ำยาล้างจาน ด้วยการใช้วัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่และนำมาใช้ในครัวเรือน มีการเพาะเห็ดนางฟ้า มาบริโภคในครัวเรือนนอกจากนี้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักต่อการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างรู้คุณค่า มีการจัดทำแผนแม่บทการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การต่อยอดแผนธุรกิจเพื่อชุมชนตำบลท่าอยู่

ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ได้เข้าร่วมอบรมทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (Community Business Model Canvas) จากการรับงบประมาณตำบลธุรกิจชุมชนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2563 และได้ทำธุรกิจชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีรายได้และลดรายจ่ายโดยมี “โครงการ 1 วัด 1 ครัวตำบล” เป็นธุรกิจชุมชนขนาดเล็กที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เป็นหลักแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาคนตกงาน แก้ปัญหาคนว่างงาน สร้างรายได้ให้คนยากจน โดยการใช้พื้นที่วัดให้ เกิดประโยชน์ คนไม่มีงานไม่มีกับข้าวโดยทุกคนในชุมชนสามารถมาเก็บผักในบริเวณวัดเพื่อไปเลี้ยงครอบครัวในครัวเรือนตนเองได้ นอกจากนั้นยังมีการกระจายเมล็ดพืชพันธุ์ผักไปปลูกตามบ้านเรือนของสมาชิกในชุมชนเพื่อให้มีผลผลิตเป็นพืชผักสวนครัวที่สามารถลดรายจ่ายของครัวเรือนแต่ละหลัง ได้โดยสมาชิกในกลุ่มได้ทำเกษตรอินทรีย์

แบบผสมผสาน ทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและพื้นที่บริเวณบ้านริมรั้วตนเองให้เกิดประโยชน์ พืชผักสวนครัวและสมุนไพรปลูกด้วยวิธีธรรมชาติและภูมิปัญญาที่มีในชุมชน ผักส่วนใหญ่เป็นผักที่ปลูกง่ายขึ้นง่ายในท้องถิ่น เช่นผักพื้นบ้าน ผักเหมียง แตงกวา ถั่ว บวบ และอื่นๆ อีกทั้งยังปลูกพืชสมุนไพรผสมผสาน ได้แก่ ใบเตย กระเจี๊ยบ อัญชัน ตะไคร้ และสมุนไพรที่สามารถขึ้นในธรรมชาติ นำมาแปรรูปเป็นเครื่องดื่มสมุนไพรช่วยรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยต่างๆ และบำรุงร่างกายในผู้สูงวัย โดยวิธีการเน้นภูมิปัญญาและความรู้ดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นในการแปรรูปเครื่องดื่มให้เป็นยาสมุนไพรไว้ป้องกันการเจ็บป่วยและรักษาการเจ็บป่วย รายได้ของสมาชิกหรือกลุ่มมาจากการทำงานหลักในแต่ละครัวเรือนแต่การปลูกพืชผักและการผลิตน้ำดื่มสมุนไพรเป็นรายได้เสริมและเป็นทางเลือกในการลดรายจ่ายใช้ชีวิตประจำวัน การสร้างความสามัคคีในชุมชนในการปลูกพืชผักและการสร้างมีความมีส่วนร่วมกับวัด พระสงฆ์ และเยาวชนในชุมชน ทำให้เกิดประโยชน์โดยมีรายได้เสริมจากการขายพืชผักที่เหลือจากการใช้ในครัวเรือนแล้วขายในชุมชนท้องถิ่น คนว่างงานได้มีงานทำคนไม่มีกับข้าวได้มีกับข้าวกิน

ปัญหาและอุปสรรคการทำธุรกิจชุมชน

1. ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการนำไปแปรรูปและขายนอกชุมชน
2. ขาดเงินทุนในการขยายแปลงผักและแปลงสมุนไพร
3. ขาดความรู้ในด้านการยกระดับผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มสมุนไพรเช่นขวดบรรจุภัณฑ์การทำฉลากและโลโก้ต่างๆ
4. สถานการณ์วิกฤตของการแพร่ระบาด coronavirus ทำให้ประชาชนในชุมชนขาดรายได้ตกงานและไม่มีกำลังในการใช้จ่ายวิธีการแก้ปัญหาคือการปลูกพืชผักในบริเวณวัดและริมรั้วผักสวนครัวที่กินได้แต่ยังไม่มากพอในการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้
5. วิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัส covid-19 ทำให้ไม่มีงานแสดงสินค้างานศพงานต่างๆในชุมชนปิดตลาดชุมชน

บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

๑. กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เกิดจากความรู้ความเข้าใจ ความเป็นกันเอง ในการใช้ชีวิตปกติร่วมกัน ทำกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตอยู่ในสังคมเช่น ทำบุญวันพระ ช่วยเหลืองานศพ ร่วมพิธีงานแต่ง เป็นต้น การอยู่ร่วมกัน พบเห็นกันเป็นประจำ จะเกิดความคุ้นเคย ผูกเชื่อมความรู้สึกทางจิตใจ ให้เกิดความเชื่อถือ เชื่อใจ เชื่อมั่นในการทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดเป็นผู้นำทางธรรมชาติ เป็นทีมงาน และสามารถทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ได้ทุกอย่างในชุมชน

๒. ความยั่งยืนในการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสังคม ความเป็นจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม มีอยู่ในความคิดของคนในชุมชนเป็นเรื่องปกติ แต่การสร้างความเข้าใจกระบวนการ ทราบเป้าหมายที่ชัดเจนของการดำเนินงาน เข้าใจในผลประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งส่วนตัวและเพื่อสังคม มีเครื่องมือ การอำนวยความสะดวก ในการทำงาน รับรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการร่วมเรียนรู้ที่จะต้องสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการ

๓. การเรียนรู้เป็นพัฒนาการตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่มีอะไรหยุดนิ่ง รูปแบบ เครื่องมือ ของการพัฒนา จึงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วิธีการต่างๆ จึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพื่อความเหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของคน จึงต้องพัฒนา ยกระดับอยู่ตลอดเวลาในทุกระดับ

๔. เทคนิค ทักษะ วิธีการดำเนินงานต้องใช้ให้เหมะสมกับจริตชุมชน วัฒนธรรมของคนในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องศึกษาข้อมูลความเป็นจริง สร้างเครื่องมือ ออกแบบหาวิธีการที่เหมาะสม ช่วยคิด ช่วยทำ ไม่นิ่งดูดาย สร้างแกนนำ สร้างเครือข่ายโดยกระจายบทบาทให้ทุกคนได้แสดงความสามารถ จะทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

๕. สุขภาพจิต สุขภาพกายดีขึ้น เกิดการทำงานที่ภาคภูมิใจ หลายคนต้องการทำงานเพื่อสังคมแต่ทำอะไรได้ไม่ดีเท่าที่คิด เพราะขาดการมีส่วนร่วมและขาดการทำงานเป็นทีม การมีกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพได้ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ พบปะ พูดคุย ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้สุขภาพ สุขภาวะ พัฒนาขึ้นในเชิงบวก

๖. ปัญหา อุปสรรค เวลา เป็นสิ่งเดียวในโลกที่ไม่มีใครเปลี่ยนแปลงได้ แต่การจัดการเวลาของทุกคน เป็นปัญหามาตลอด ที่จริงแล้ว เวลาไม่ใช่ตัวปัญหา แต่คนมักอ้างถึงว่า ปัญหาคือเวลา จึงสรุปได้ว่า การจัดการเวลาของแต่ละคน คือปัญหา ที่ส่งผลกระทบให้การทำงานเป็นอุปสรรคอยู่บ่อยๆ

๗. การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ยึดหลักการทรงงาน ๒๓ ข้อ ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ดีที่สุด หลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา คือขั้นตอนที่สำคัญ ไม่ควรมองข้าม หลักคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือรูปแบบที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด กับความเป็นไทย

จึงต้อง รู้บริบท ข้อมูลพื้นฐานความเป็นจริง ต้นทุนของชุมชนทุกด้าน สร้างแกนนำ จิตอาสา ออกแบบการพัฒนาต่อยอดการอาชีพที่เหมาะสม ที่หลากหลาย โดยตั้งต้นจากฐานอาชีพเดิม ตามความชอบ ความใช่ ในความเป็นไปได้และเหมาะสม

นายชำนาญ พึ่งถิ่น

เชื่อมคน เชื่อมงานสู่ ตำบลเกษตรยั่งยืน

สภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

เล่ากันว่า คำว่า “ปุลากง” เป็นภาษามลายูพื้นเมืองคำว่า “ปุลา” เพี้ยนมาจากคำว่า “ปูลา” แปลว่า เกาะ ส่วนคำว่า “กง” แปลว่า ฆ้อง รวมแล้วก็แปลว่า “เกาะฆ้อง” ตำบลปุลากงห่างจากที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีประมาณ 16 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนทางหลวงแผ่นดิน สายปัตตานี - นราธิวาส และเข้าถนนสายตันหยง-บ้านลาเกาะ ทั้งนี้ตำบลปุลากงประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน พื้นที่รวม 2,367 ไร่ จำนวนครัวเรือน 387 ครัวเรือน ประชากร 2,110 คน ทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตร มีการทำนา สวนยางพารา ทำสวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ การทำนาอาศัยน้ำฝนหลักฤดูทำนาทุ่งนาจะกลายเป็นทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์ ประชาชนประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนยาง ทำสวนผลไม้ อาชีพรอง ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไปและรับจ้างในประเทศมาเลเซีย

ปุลากงตำบลแห่งความร่วมมือ

ตำบลปุลากง ได้ชื่อว่าเป็นตำบลที่มีพันธมิตร หน่วยงานภาคีทำงานมากอันดับต้นๆ ของจังหวัดปัตตานี โดยในตำบลเองก็มีกลุ่มองค์กรมากมาย เช่นกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลปุลากง กลุ่มสตรีบ้านปุลากง กองทุนที่อยู่อาศัย กรรมการมัสยิดบ้านปุลากง ชมรมศิษย์เก่าตาดีกาบ้านปุลากง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มยุวเกษตร กลุ่มเยาวชนบ้านเจาะกือแล กองทุนอัล-อามานะฮ์ 5858 โดยกลุ่มต่างๆ ได้รวมตัวกันจดแจ้งจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ตาม พรบ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีการประชุมทุกวันศุกร์สัปดาห์แรกของเดือน โดยมีผู้เข้าประชุมนอกจากสมาชิกสภาองค์กชุมชนตำบลปุลากงแล้ว ยังมีผู้เข้าร่วมจาก 1) ฝ่ายบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปุลากง 2) ฝ่ายปกครองระดับอำเภอ (ปลัดตำบล) ระดับตำบล (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน /ผู้ช่วย) 3) ผู้นำศาสนา (อีหม่าน,คอเต็บ,บีลาล) 4) ผู้นำองค์กรชุมชน 5) ผู้นำเยาวชน ซึ่งมีสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง เป็นที่ประชุมกลางในการปรึกษาหารือการแก้ไขปัญหาระดับตำบล

ทั้งนี้นายสมาน กาแลซา ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง ได้กล่าวถึงการทำงานว่า “เริ่มต้นสภาองค์กรชุมชนได้ประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น ท้องที่ ในการจัดให้มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และบรูณาการเป็นแผนตำบลเพื่อเชื่อมโยงกับแผนองค์กรปกครองส่วนท้องที่ แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านองค์ความรู้และงบประมาณในกิจกรรมที่เกินความสามารถของชุมชน และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละ/ปุลากง คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีแผนระยะ 3 ปี ที่ครอบคลุมทุกมิติของชุมชน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน” นอกจากนี้ *นายดือรอเซะ เจะโซะ คณะทำงานสภาองค์กรชุมชนเล่าให้ฟังว่า* ในอดีตคนตำบลปุลากงใช้ชีวิตพึ่งพาอาชีพภาคเกษตรกรรม เช่น ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ทำนา เลี้ยงสัตว์ แต่ปัจจุบันทรัพยากรลดลงจากการภัยแล้ง จึงส่งผลให้การประกอบอาชีพของคนในตำบลปุลากงมีการเปลี่ยนอาชีพจากเดิมประกอบอาชีพในชุมชนเปลี่ยนแปลงอาชีพไปประกอบอาชีพนอกชุมชนมากขึ้น เช่น ลูกจ้างและแรงงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

เนื่องจากพื้นที่ตำบลเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตร แต่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ขาดความรู้ด้านการเกษตร การพัฒนาด้านการเกษตรที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตเกษตรกรหลายด้าน เช่น ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ หนี้สินมากมาย ครอบครัวเป็นทุกข์ คุณภาพของดินและระบบนิเวศเสื่อมโทรม สุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคป่วยไข้ด้วยพิษภัยจากสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในกระบวนการผลิต ซึ่งนับวันปัญหาสุขภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น แม้ในอดีตที่ผ่านมามีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมเกษตรกร รวมทั้งให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงภัยร้ายในระบบการผลิตที่เน้นการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี โดยให้เกษตรกรหันมาใช้ศีลธรรมในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงมหันตภัยจากสารเคมี ให้เกษตรเกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดภูมิปัญญา เกิดเป็นเครือข่ายที่ต้องการขับเคลื่อนเรื่องเกษตรยั่งยืนที่เอื้อต่อสุขภาพของตนเอง ผู้บริโภคและชุมชนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงการทำงานต่อไปในอนาคต

นายอับดุลเลาะ เจะหลง รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง เล่าให้ฟังว่า จากการประชุมวิเคราะห์ร่วมกันของสภาองค์กรชุมชน พบว่าต้นเหตุของปัญหาสุขภาพ ส่วนหนึ่งมาจากการบริโภคอาหาร ที่อุดมไปด้วยยาฆ่าแมลง หรือผักที่ไม่ปลอดสารพิษ เพราะเกษตรกรผู้ผลิต ฉีดยาวันนี้ พรุ่งนี้เก็บขายหรือการฝังสารเคมีป้องกันแมลงตั้งแต่ปลูก สารเคมียาฆ่าแมลงเหล่านี้จึงตกอยู่กับผู้บริโภค หรือประชาชนทั่วไป ปัญหานี้ก็ยังเป็นปัญหาของชุมชนตำบลต่อไป ในขณะเดียวกันได้วิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดสำหรับการดำเนินงาน

ยังพบอีกว่า ในพื้นที่ตำบลมี**จุดแข็งจุดเด่นที่สำคัญคือ**พื้นที่ในชุมชนมีความเหมาะสม กับการเพาะปลูก พื้นที่พื้นที่ว่าง ที่สามารถปรับเป็นพื้นที่เพาะปลูก และมีคณะทำงานที่พร้อมด้านจิตอาสา ที่จะพัฒนาชุมชน ในขณะที่ **จุดอ่อนและข้อจำกัด คือ** สภาพภูมิอากาศในพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่ม และกลุ่มเป้าหมายขาดความรู้ความเข้าใจการในดำเนินการ เนื่องจากไม่มีความรู้ในการปลูกผักปลอดสารพิษ ดังนั้นการปลูกผักรับประทานเอง แบบผักอินทรีย์ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริโภค มีสุขภาพที่ดี แต่กระนั้นสำหรับคนที่ไม่เคยปลูกผักก็เลยเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการที่จะเริ่มปลูกแบบสวนพอเพียง ตระหนักในปัญหานี้ จึงได้เกิดปัญหาขึ้น โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากงจึงเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงงานในการแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชนตำบลปุลากง

เปลี่ยนวิธีคิด สู่การปฏิบัติในแปลงเกษตรยั่งยืน

นายอับดุลเลาะ เจะหลง รองประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง กล่าวว่า “ผมเป็นคนหนึ่งที่ช่วงแรกๆ ยังไม่มั่นใจว่าจะทำได้ตามข้อตกลงของตำบลมั้ย เพราะต้องปลูกผักไม่น้อยกว่า 5 อย่าง ต้องปลูกแบบอินทรีย์ ต้องมีการมาแลกเปลี่ยนการทำงานร่วมกันทุกเดือน แต่พอเริ่มทำผมดีใจมากๆ ที่ได้เข้าร่วมโครงการ เพราะสมาชิกที่เป็นผู้อาวุโสหลายท่านมีความรู้เยอะมาก ตอนนี้ในสวนของผมนอกจากปลูกมะพร้าวแล้ว ผมยังปลูกกล้วยหอม มะระ มะเขือ ถั่วฝักยาว ข้าวโพด และผักบุ้ง ตอนนี้ผมมีรายได้ทั้งรายสัปดาห์ รายเดือนและในอนาคตก็จะมีเพิ่มมากขึ้นจากกล้วยและมะพร้าว” โดยนายอับดุลเลาะ เจะหลง กล่าวเพิ่มเติมว่า ตอนนี้ผมขายผักบุ้งทุกอาทิตย์ มีแม่ค้ามารับถึงบ้านกิโลละ 20 บาท มะเขือถุงครึ่งกิโล 15 บาท ได้กิโล 30 บาท ถั่วฝักยาวกิโลละ 25 บาท รวมรายได้ของผมตั้งแต่เริ่มปลูกผักอินทรีย์จนตอนนี้ ประมาณ 4 เดือน มีรายได้ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท ซึ่งในส่วนนี้ยังไม่รวมเงินที่ผมประหยัดในการซื้อผักอีกไม่น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน”

จากผลของการดำเนินปลูกผักรับประทานเองแบบผักอินทรีย์ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 50 ครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในด้านค่าผักประกอบอาหาร 60-100 % และยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก เฉลี่ยรายละ 5,000-7,000 บาท/คน *นายสมาน กาแลซา ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง* ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในอนาคต ตนและคณะทำงานเศรษฐกิจและทุน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภาองค์กรชุมชน มีเป้าหมายที่จะขยายจำนวนสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักอินทรีย์ตามวิถีพอเพียง ให้ครอบคลุมทั้งตำบล และจะตั้งคณะทำงานด้านการตลาดเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการรองรับผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคในชุมชน โดยจะทำการ

รวบรวมผลผลิตไปจำหน่ายยังตลาดผู้บริโภค และกลุ่มยังได้รับความร่วมมือจาก อบต. ในการสนับสนุนงบประมาณโครงการจัดซื้อเมล็ดพันธ์วัสดุอุปกรณ์ในการเกษตร วงเงิน 80,000 บาท ในปีที่ผ่านมา ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 9 หมู่บ้าน โดย *นายมะกะตา อาแว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละ* ได้กล่าวถึงแนวทางความร่วมมือกับกลุ่มผู้ปลูกผักและสภาองค์กรชุมชน ว่า “ทาง อบต.เห็นด้วยกับการปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นเรื่องที่ดีที่คนในตำบลหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้เพิ่มและเป็นรายได้ที่สร้างสุขภาพที่ดีให้กับคนในชุมชน การปลูกผักแม้จะมีกันทั่วไป แต่การมารวมกลุ่มกันทำงาน และมีหน่วยงานมาสนับสนุนจากภายนอก อย่าง พอช. ถือเป็นจุดเริ่มต้น ที่ อบต.ก็จะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดย อบต. ได้สนับสนุนโครงการจัดซื้อเมล็ดพันธ์ วัสดุอุปกรณ์ในการเกษตร งบประมาณ 80,000 บาท ครอบคลุมทั้ง 9 หมู่บ้าน เพราะเรามีนาข้าวทุกหมู่บ้าน มีคนปลูกผักทุกหมู่บ้าน อบต. พร้อมจะสนับสนุนการขยายผลไปยังครอบครัวอื่นๆ ในอนาคตขอให้ทุกคนตั้งใจทำให้ดี ให้เห็นผลจริงเท่านั้น”

นอกจากนี้จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด19 ที่ส่งผลกระทบในทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย พื้นที่ตำบลปุลากงเป็นตำบลหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดปัญหาส่งผลต่อวิถีความเป็นอยู่ของคนตำบลปุลากงและกระทบต่อการประกอบอาชีพคนตำบลปุลากง จากมาตรการการปิดด่านชายแดน ห้ามเดินทางข้ามจังหวัดในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 และมาตรการการกลับบ้านของแรงงานในประเทศมาเลเซีย ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ/รายได้ ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของคนในตำบลปุลากงลดลง จากข้อมูลประชากรในตำบลปุลากงที่เป็นภาคแรงงานในประเทศมาเลเซีย ประกอบอาชีพร้านอาหารต้มยำต่างได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ไม่มีรายได้ เกิดภาวะว่างงานเป็นเวลานานหลายเดือน ไม่สามารถปรับตัวในการประกอบอาชีพในพื้นที่ได้

การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนที่มุ่งนำวิถีทุนเกษตรยั่งยืนมาขยายผลได้ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในช่วงเวลาการล๊อคดาวการเข้าออกในพื้นที่ ซึ่ง*นายสมานกาแลซา ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง* ได้กล่าวว่า แม้การขยายผลเกษตรยั่งยืนจะเพิ่งเริ่มต้นแต่ในช่วงโควิด19 สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่านี่คือทางรอดของชุมชนที่แท้จริง และทางสภาองค์กรชุมชนมีแผนงานที่ขยายเรื่องนี้ต่อเนื่อง ซึ่งแผนงานสำคัญคือ การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นตำบลปุลากง ให้สามารถพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้

ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสร้างอาชีสร้างรายได้ให้คนในชุมชน ภายใต้โครงการตลาดชุมชนเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลปุลากง ต่อไป

บทเรียนการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานที่ผ่านพบบทเรียนที่สำคัญคือ 1. การทำเกษตรของประชาชนยังต้องการความรวดเร็วและสะดวก การปรับเปลี่ยนมาใช้อินทรีย์จึงมีคนสนใจไม่มากนัก และต้องใช้เวลาในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น โดยสภาองค์กรชุมชนใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานระหว่างกันของสมาชิก 2. การประสานความร่วมมือกับท้องถิ่น ที่ผ่านมาแม้จะมีความร่วมมือในเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน แต่การสนับสนุนงบประมาณยังมีน้อย ปี 2563 ถือเป็นปีที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดซื้อเมล็ดพันธ์วัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับแผนงานของสภาองค์กร ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันที่มากขึ้น 3. การสร้างแกนนำในระดับพื้นที่ ที่มากกว่าทีมสภาองค์กรชุมชนยังทำได้ยาก เนื่องจากยังขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ตำบลปุลากง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ได้รับงบประมาณตำบลธุรกิจชุมชนเมื่อปีงบประมาณ 2563 จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้และได้ดำเนินการกิจกรรมอบรมแผนธุรกิจเพื่อชุมชน CBMC (Community business model canvas) และได้ดำเนินการตำบลธุรกิจด้านการเกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน โดยทางกลุ่มได้นำสมาชิกที่อยู่ในตำบล ร่วมปลูกพืชผักสวนครัว พืช ผักเศรษฐกิจ และทำไร่ทำนา สวนผลไม้ เกษตรผสมผสานแบบปลอดภัย จำหน่ายภายในชุมชนและนอกชุมชนอีกทั้งการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่มในชุมชน สร้างอาชีพเสริมให้แก่สมาชิก ลดการว่างงาน เพิ่มและพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง

ปัจจุบันตำบลปุลากง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ได้ยังคงดำเนินการกิจกรรมธุรกิจเพื่อชุมชนด้านการเกษตรอยู่แต่เนื่องด้วยผลกระทบสถานการณ์ covid-19 ที่ตำบลปุลากงติดอยู่ในพื้นที่สีแดง ตั้งแต่ปี 2563 ถึงปัจจุบันทำให้มีการชะลอการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน สถานการณ์ปัจจุบันทำให้สมาชิกกลุ่มที่เคยดำเนินการธุรกิจชุมชนต้องเว้นระยะห่างและอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย ทำให้การดำเนินการธุรกิจชุมชนด้านการเกษตรไม่สามารถรวมตัวดำเนินการได้ ต้องทำอยู่ที่บ้านของตนเอง ยอดผลผลิตและการค้าขายจึงมีจำนวนลดลง แต่ทั้งนี้ทางสมาชิกกลุ่มได้รับงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาชุมชนและ ศอบต ดำเนินกิจกรรมการเกษตรยกระดับตามโคกหนองนาโมเดลและดำเนินการในพื้นที่ชุมชนโดยปัจจุบันตำบลปุลากงได้ดำเนินกิจกรรมในการปรับพื้นที่การดำเนินการไปเบื้องต้นแล้ว

ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาหลักปัจจุบันปัญหาปัจจุบันคือการขาดผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินในธุรกิจชุมชนผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายเนื่องจากสมาชิกต้องอยู่ในบริเวณพื้นที่ปลอดภัยเนื่องจากอุปสรรคของตำบลอยู่ในพื้นที่สีแดงพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส covid-19 ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมธุรกิจในชุมชนได้

ติดต่อประสานงาน

นายสมาน กาแลซา ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลปุลากง โทรศัพท์ 093-5747101

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทตำบล

ข้อมูลด้านสังคม

Wang Maprang Nuea

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลวังมะปรางเหนือ เป็นที่ราบลุ่มและเนินเขาสลับกันไปเป็นลูกระนาดทั้งตำบล โดยทางตอนเหนือของพื้นที่ตำบลวังมะปรางเหนือจะเป็นภูเขาสูงซึ่งเป็นแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ(เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประ – บางคราม) มีพื้นที่ประมาณ 12,500 ไร่ มีแหล่งน้ำสำคัญซึ่งถือว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ของตำบลวังมะปรางเหนือ คือ ลำน้ำคลองชี ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเขานอจู้จี้ในตำบลอ่าวตง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

ตำบลวังมะปรางเหนือเป็นตำบลหนึ่งใน 5 ตำบลของอำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง มีเนื้อที่ประมาณ 68.40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 42,750 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่นๆ ในอำเภอวังวิเศษ อำเภอสิเกาและอำเภอห้วยยอด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลอ่าวตง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวังมะปรางและตำบลเขาวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางกุ้ง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลกะลาเส อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

ตำบลวังมะปรางเหนือ ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านต้นปรง หมู่ที่ 2 บ้านบางนาว หมู่ที่ 3 บ้านช่องหาร หมู่ที่ 4 บ้านใต้ หมู่ที่ 5 บ้านควนตะเคียน หมู่ที่ 6 บ้านสวนป่า หมู่ที่ 7 บ้านวังวิเศษ หมู่ที่ 8 บ้านวังทอง หมู่ที่ 9 บ้านทอนแจ้ หมู่ที่ 10 บ้านอ่าวกลาง มีจำนวนประชากร 2,680 คน จำนวนครัวเรือน 1,571 ครัวเรือน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง มีการประกอบอาชีพหลากหลาย ส่วนมากทำการเกษตร

ทำสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งรายได้จากการทำเกษตรเป็นรายได้ไม่แน่นอน และประสบปัญหาเรื่องราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ไม่สามารถแก้ไขได้ ทางสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือมีการส่งเสริม

การปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยการส่งเสริมการปลูกมะเขือพวงไร้หนาม เป็นมะเขือพวงสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังได้รับความนิยม เนื่องจากมะเขือพวงไร้หนาม มีคุณสมบัติทางยางสมุนไพรและสรรพคุณหลากหลาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล

วิเคราะห์ศักยภาพตำบล

เครื่องมือต่างๆ ที่ช่วยในวิเคราะห์ SWOT Analysis

1.จุดแข็ง (Strange)

1. สมาชิกให้ความร่วมมืออย่างดี
2. ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคีและเครือข่าย
3. มีการรวบรวมผลิต โดยมีกระบวนการการทำงานระบบกลุ่ม
4. สมาชิกทำการเกษตรแบบเกษตรปลอดภัย

2.จุดอ่อน (Weakness)

1. คนในชุมชนขาดความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อมูลค่า
2. ไม่มีเงินทุนในการใช้บริหารจัดการ

3. อุปสรรค (Opportunity)

1. สินค้าเกษตรราคาตกต่ำ เนื่องจากโดนเอาเปรียบจากคนกลาง
2. พื้นที่ในการทำเกษตรเป็นพื้นที่ติดลุ่มน้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วม ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เกษตรกรขาดรายได้

4. โอกาส (Threat)

1. ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในการจัดทำข้อมูล Big Data ระดับตำบล
2. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำ
3. ได้รับความร่วมมือจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนในการให้เงินสนับสนุนโครงการต่างๆ โดยผ่านสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

วิสัยทัศน์

“สร้างรายได้ให้คนในชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นทางเลือกและสร้างรายได้ให้คนในชุมชน

2. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า
3. สำรวจข้อมูลผู้มีรายได้น้อยและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ติดต่อประสานงานแหล่งเงินทุนเพื่อหนุนเสริมในการทำกิจกรรม

แปลงมะเขือพวงไร้หนาม

การเก็บเกี่ยว

การบรรจุ

เป้าหมาย

1. คนในชุมชนมีการเลือกการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมันเพื่อเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน
2. เกษตรกรในพื้นที่มีช่องทางการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
3. ผู้มีรายได้น้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. ให้การสนับสนุนเงินทุนกับกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

อนาคตสร้างโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์

ยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมัน
2. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า
3. ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. พัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการพื้นที่

แผนพัฒนาตำบล

ยุทธศาสตร์	แนวทางการดำเนินการ
1. ส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมัน	1. สำรวจผู้สนใจเข้าร่วมการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมัน 2. ส่งเสริมการจัดหาต้นพันธุ์ให้แก่ผู้สนใจ

2. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	1. รวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตร 2. แปรรูปโดยการออบแห้งเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
3. ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	1. สำรวจข้อมูลผู้มีรายได้น้อย 2. ติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. พัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการ และการตลาด	1. จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำในชุมชน 2. จัดอบรมผู้นำด้านการบริหารจัดการและการตลาด

ส่วนที่ 4 รูปธรรมความสำเร็จ หรือรูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน”

นางอริยา แก้วสามดวง ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ เป็นผู้นำในการส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมัน เพื่อลดต้นทุนและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ นางอริยา แก้วสามดวง ได้ส่งเสริมการปลูกมะเขือพวงไร้หนามให้คนในพื้นที่ตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง เริ่มสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชร่วมยางพาราและปาล์มน้ำมันให้แก่ผู้สนใจ

ศึกษาดูงานการปลูกมะเขือพวงไร้หนาม ร่วมกับเกษตรโลกใหม่ จังหวัดขอนแก่น

นางอริยา แก้วสามดวง พร้อมสมาชิกเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ มีการทำบันทึกความร่วมมือด้านการผลิตและการตลาดร่วมกับเกษตรโลกใหม่ โครงการพืชทางเลือก พืชหลังนา พืช

แห่งอนาคต ปลูกพืชแบบตลาดนำการผลิต โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง นายขจรศักดิ์ เจริญโสภา รองผู้ว่าราชการจังหวัดตรังร่วมเป็นประธานในพิธีลงนามครั้งนี้ สร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือพวงไร้หนาม

ส่วนที่ 5 บทเรียนสำคัญที่ค้นพบ ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน เช่น

1. ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้งานเราสำเร็จได้

ความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ ให้ความรู้แก่

ผู้สนใจและมีการศึกษาดูงานก่อนลงมือปลูกมะเขือพวงไร้หนามรวมทั้งมีการทำบันทึกความร่วมมือด้านการผลิตและการตลาด

2. เทคนิคในการดำเนินงานที่สำคัญ ที่เราควรทำ เพื่อถ่ายทอดให้เพื่อนได้เรียนรู้

การอบรมเขียนแผนธุรกิจ CBMC ที่ทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ให้โอกาสอบรม ฝึกการเขียนแผน

ธุรกิจที่สามารถนำมาใช้ได้จริง มีการวิเคราะห์ปัญหา โอกาส จุดแข็ง และจุดอ่อน เพื่อเป็นแนวทางในการแนะนำกลุ่มธุรกิจในตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรังต่อไป

3. ข้อผิดพลาด หรือความล้มเหลว ที่เป็นบทเรียนสำคัญ

การปลูกไม่มีการวางแผน ทำให้ประสบปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วม ทำให้การปลูกมะเขือพวงไร้หนามเกิดการเสียหาย ไม่สามารถฟื้นฟูได้ ทำให้เสียเงินเปล่า ทั้งต้นทุน และแรงงานในการปลูก

4. อุปสรรคระหว่างการดำเนินงาน มีวิธีการแก้ไขหรือจัดการ ดังนี้

การปลูกมะเขือพวงไร้หนามจากประสบการณ์ความล้มเหลวจากปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วม ทำให้ผู้ปลูกมีการประเมินพื้นที่และวางแผนการปลูกโดยติดตั้งระบบน้ำเพื่อใช้ในช่วงหน้าแล้ง และหลีกเลี่ยงพื้นที่การปลูกที่น้ำท่วมขัง

5. แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” ในอีก 3-5 ปีข้างหน้า

ส่งเสริมการปลูกมะเขือพวงไร้หนามในพื้นที่ตำบลวังมะปรางเหนือเพิ่มขึ้น เพื่อมีโอกาสในการต่อรองการซื้อต้นพันธุ์และการขายส่ง รวมทั้งมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าโดยการอบแห้ง ทางสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือต้องติดต่อประสานงานกับพลังงานจังหวัดในการขอสนับสนุนสร้างโรงอบแห้งเพื่อใช้ในการอบแห้งมะเขือพวงไร้หนาม และติดต่อประสานงานกับพัฒนาชุมชนอำเภอวังวิเศษในเรื่องการแปรรูป การสร้างแบรนด์ของมะเขือพวงไร้หนามอบแห้งต่อไป

นางอริยา แก้วสามดวง

ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลวังมะปรางเหนือ

การพัฒนาแผนธุรกิจชุมชนเทศบาลตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

ประวัติความเป็นมาของอำเภอควนโดน

อำเภอควนโดน เดิมมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอขึ้นอยู่กับมณฑลภูเก็ต มีชื่อเรียกว่า กิ่งอำเภอดูสน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล คือ ตำบลดูสน ตำบลปันจอร์ ตำบลควนสตอ และตำบลกุบังปะโหลด ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยุบกิ่งอำเภอดูสน โดยให้ตำบลดูสนและตำบลปันจอร์รวมกันเป็นตำบลควนโดนและได้จัดตั้งกิ่งอำเภอควนโดนขึ้นมาใหม่ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2520 ต่อมาวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2531 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอควนโดน

ที่มาคำว่าควนโดน คำว่าควน ในภาษาใต้ หมายถึง เนิน ภู เนินเขาเล็กๆ ส่วนคำว่าโดนมีที่มาจากเมื่อก่อนในบริเวณนี้มีต้นกระโดนขึ้นเป็นจำนวนมากเดินไปไหนมาไหนจะเห็นต้นกระโดน จึงเป็นที่มาของคำว่าควนโดนและมีความหมายว่า เนินเขาที่มีต้นกระโดน ชาวบ้านเมื่อก่อนนำมากินกับขนมจีนจนถึงปัจจุบันนี้ และยังมีการนำไปใช้ตั้งชื่อ เช่น ขนมดอกโดน น้ำดื่มดอกโดน อาสากู้ชีพกู้ภัยดอกโดน

ข้อมูลทั่วไป

ในส่วนของเทศบาลตำบลควนโดนเป็นเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542

เทศบาลตำบลควนโดน มีพื้นที่ทั้งหมด 3,750 ไร่ โดนมีพื้นที่ปกครองประกอบด้วย 3 ตำบล 5 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 1,752 ครัว มีจำนวนประชากร 5,261 คน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาเล็กๆอยู่บริเวณที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลควนโดน ภูเขาลูกนี้เป็นสัญลักษณ์ของควนโดนมีรูปทรงคล้ายปิรามิด ซึ่งมีป่าไม้ขึ้นอุดมสมบูรณ์ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำนา ทำสวนผลไม้ และที่อยู่อาศัย ลักษณะอากาศมี 2 ฤดู คือ ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ศาสนาโดยส่วนใหญ่ ประชากรตำบลกาหลง จะนับถือศาสนาอิสลาม กับศาสนาพุทธ และอาชีพโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำนา ฯลฯ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพสภาพปัญหาด้านต่างๆการพัฒนาตามความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง การวิเคราะห์โอกาส และภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด ปัจจุบันท้องถิ่นอยู่จุดไหน สำหรับใช้กำหนดการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

จุดแข็ง(strength-s)

1) ตำแหน่งที่ตั้งติดถนนสายหลักระหว่างกรุงเทพฯ-สตูล ประเทศมาเลเซีย-สตูล
2) กลุ่มองค์/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งมีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นและหลากหลาย
3) มีผลไม้ตามช่วงฤดูกาลเช่นเงาะ/ทุเรียน/จำปาดะ/ลองกองและอื่นๆ-ประชาชนมีการพึ่งพาตนเองเป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
4) พื้นที่เหมาะสมในการเกษตร โดยมีผลไม้ตามฤดูกาล
5) มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์
6) มีกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนแม่เพื่อแผ่นดิน กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนบ้านพอเพียง

จุดอ่อน(weak-w)

1) สินค้าภาคการเกษตรตกต่ำ เพราะชาวบ้าน ส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตร เช่น กรีดยางพารา ทำสวนผสม ปลูกผัก เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ลดน้อยลงในขณะที่รายจ่ายยังคงเท่าเดิม และเพิ่มขึ้น
2) ถูกเอาเปรียบไม่สามารถต่อรองจากพ่อค้าคนกลางได้ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ต่างคนต่างขาย
3) ไม่มีจุดรวบรวมและจำหน่ายสินค้าภาคเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนแบบครบวงจร
4) การคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก ถนนยังเป็นหลุมเป็นบ่อ
5) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มลดลง

6) ชาวบ้านมีหนี้สินจากสถาบันการเงิน
7) ปัญหายาเสพติด

โอกาส(opportunity-o)

1) หน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆสนับสนุนให้การช่วยเหลือ
2) มีการประสานงานที่ดีระหว่างสภาองค์กรชุมชน กับภาคีอื่นๆ
3) เป็นพื้นที่ติดผ่านแดนประเทศมาเลเซีย-สตูล มีทรัพยากรมาก
4) มีพื้นที่การท่องเที่ยวและมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลอันดามัน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้มาก
5) ใจกลางอยู่ติดถนนสายหลักกรุงเทพฯ สตูล

ข้อจำกัด(threat-t)

1) นักท่องเที่ยวแวะใช้บริการศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์น้อยเพราะขาดแรงจูงใจ
2) เอกชนรายใหญ่ไม่กล้าลงทุนในพื้นที่เพราะผู้บริโภคน้อย
3) บุคคลทั่วไปได้รับข้อมูลที่แท้จริงอย่างจำกัด
4) ภาคประชาชนมีส่วนร่วมน้อย

รูปธรรมการแก้ไขปัญหา “ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน” เทศบาลตำบลควนโดน

ประธานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดน นายรอศัก ทองสีสัน กล่าวว่า การใช้งบของท้องถิ่นนั้นเน้นไปที่โครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาการพัฒนาและการบริหารจัดการ และการพัฒนาการศึกษา ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนได้ประชุมหารือการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เพราะปัจจัยหลักที่สำคัญขึ้นอยู่กับค่าครองชีพของครัวเรือน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนในเรื่องนี้ แม้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพภูมิอากาศและพื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตรที่หลากหลาย มีกองทุนหมู่บ้าน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายเป็นต้นทุนทางสังคม แต่ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ทำให้ประชาชนขาดรายได้ เพราะผลผลิตทางการเกษตรขาดตลาดรองรับ ขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ความมั่นคงในอาชีพ คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนได้เล็งเห็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจธุรกิจของชุมชนให้ดีขึ้นจึงมีแนวคิดริเริ่มการทำแผนคลัสเตอร์เชื่อมโยงธุรกิจในชุมชนและนอกพื้นที่

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดน จึงได้มีการนำข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มอาชีพทั้งตำบล รวม 10 กลุ่ม ต่อมาสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนได้จัดทำโครงการธุรกิจชุมชน เพื่อนำเสนอแผนงาน งบประมาณกับทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปี 2563 วงเงินงบประมาณ จำนวน 50,000 บาท โดยมีคณะทำงานจากกลุ่มเป้าหมาย 10 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจปลาส้ม กลุ่มมุสลีมะฮ์เบเกอรี่ กลุ่ม อสม.กลุ่มประปาควนโดนใน กลุ่มประปาสะพานโยง กลุ่มพลังงานบ้านควนโดน กลุ่มเพาะเห็ดควนดินแดง กลุ่มรักกันช่วยกันสะพานโยง กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงสะพานโยง นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่ขอจดแจ้งเพิ่มได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มกาแฟโบราณ อาสากู้ชีพกู้ภัยดอกโดน กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ กลุ่มเกษตรวังระกา

สภาองค์กรชุมชนได้มีการประชุมและจัดให้เกิดพื้นที่กลางในการประชุมหารือของคนในตำบลร่วมกับหน่วยงานและส่วนราชการต่างๆ มีแผนการพัฒนาที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาชุมชนปลอดขยะ การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยสวัสดิการชุมชน และการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การท่องเที่ยวชุมชน โดยสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนเป็นผู้ติดต่อและประสานงานตามแผนพัฒนาสี่ปี (2561 – 2564)

กระบวนการทำงานที่สำคัญเน้นการมีส่วนร่วม ประสานภาคีอย่างสม่ำเสมอ

ใช้กระบวนการทำงานผ่านเครือข่ายชุมชน โดยใช้ศูนย์ประสานงานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนเป็นพื้นที่กลางในการร่วมแก้ปัญหา มีการเชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรในตำบล อปท. หน่วยเฉพาะกิจในตำบล จากนั้นคณะกรรมการมีการสังเคราะห์ข้อมูล ในการจัดการปัญหาร่วมกัน สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด เริ่มจากการกำหนดหลักเกณฑ์ การสำรวจข้อมูลกลุ่มอาชีพทั้งตำบล รวมถึงการจัดทำแผนโครงการ ดำเนินการ การประสานการเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในตำบล เรื่องวิธีการไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นธรรมและตามวิถีชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้เสนอความต้องการจัดเวทีสร้างความเข้าใจในเรื่องโครงการระดับตำบลร่วมหน่วยงานในพื้นที่จัดตั้งคณะทำงานระดับตำบลคณะกรรมการตำบล/ ท้องถิ่น ร่วมกันร่างระเบียบ และกติกาของชุมชนระดับตำบลร่วมกับผู้นำชุมชน,กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จัดเชื่อมโยงท้องถิ่น ในการสนับสนุนการดำเนินงาน

จากการประชุมของสภาองค์กรชุมชน และการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคใต้ จังหวัดพัทลุง สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 50,000 บาท จำนวน 10 กลุ่ม ในเขตเทศบาลตำบลควนโดน ซึ่งก่อนเริ่มดำเนินการได้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมวิเคราะห์ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เช่น วิถีการผลิต วิถีการจำหน่ายจ่ายแจก ของกินของใช้สินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการ หรือความอยาก ของมนุษย์ และวิถีการจัดการมูลค่าส่วนเกิน ที่เน้นกำไรสูงสุดให้กับผู้ประกอบการเป็นสำคัญ โดยมีปัจจัยทางการผลิตที่เอื้อต่อวิถีเศรษฐกิจกระแสหลัก คือ วัตถุดิบ แรงงาน เงิน การบริหารจัดการ ซึ่งมีแนวทางหลักในการจัดการมูลค่าส่วนเกินที่เน้นเศรษฐกิจแบบไหลริน ที่เชื่อว่าการทำให้เศรษฐกิจส่วนบนดี แล้วผลประโยชน์จากส่วนบนจะค่อยๆ ไหลรินมาสู่ส่วนอื่นๆ ได้ และจะทำให้ส่วนอื่นๆ ขึ้นดีตามระบบตลาด

การจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น กับบทบาทของเจ้าหน้าที่ พอช.

การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สำนักงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ภาคใต้ โดย 1.นางกัญอัญ ด้วงรุ้ง (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ) 2.นายสมุทร เอียดตรง (หัวหน้างานปฏิบัติการชุมชน) 3.นายวรเสฏฐ์ ชูแก้ว (ชำนาญการปฏิบัติการชุมชน) โดยมีการประสานความร่วมมือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือ ดังนี้ 1) แผนที่ทำมือ 2) ตารางวิเคราะห์ทุน/สถานการณ์ 3) การอบรม cbmc ผ่านระบบ zoom และผังกรอบแนวคิด เป็นต้น การออกแบบและจัดกระบวนการระยะเวลา 2 วัน เพื่อ work shop กระบวนการและฝึกปฏิบัติโดยมีตัวแทนจากตำบลๆละ 2-4 คน แกนนำขบวนจังหวัด เพื่อร่วมเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติการจริงในตำบล ซึ่งได้มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติการในพื้นที่จำนวน 4 ตำบล

ประกอบด้วย ตำบลนาทอน ตำบลควนกาหลง เทศบาลตำบลควนโดนและตำบลขอนคลาน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ พอช. ร่วมกับทีม พี่เลี้ยง และหน่วยงานภาคี ช่วยจัดกระบวนการในเวทีรวมทั้งการประสานงานเพื่อเชื่อมโยงแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สิ่งที่ค้นพบ

1) ปัจจัยสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) การอบรม cbmc วิธีคิดในการจัดทำธุรกิจของชุมชนกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนคานงัดการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการใช้ “เงินเป็นตัวตั้ง” เปลี่ยนเป็นการใช้ “ทุนในพื้นที่”ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น
2) การสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกองค์กรชาวบ้าน การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ เช่น การสร้างเวทีกลางในการขอคำปรึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสภาฯกับภาคีเครือข่าย ระหว่างสภาฯท้องที่ ท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการหาข้อสรุปร่วมกัน การประชาสัมพันธ์ข่าวการดำเนินการขององค์กร การประชุมแกนนำองค์กร และการกระจายข่าวของกลุ่มย่อย การใช้ปฏิสัมพันธ์ทางด้านสังคมวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้หากการสื่อสารมีปริมาณไม่เพียงพอหรือไขว้เขวจากความเป็นจริงแล้วนั้น การบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรชุมชนย่อมเป็นไปไม่ได้
3) การก้าวข้ามอุปสรรค์โดยใช้เทคนิคเป็นสิ่งที่จำเป็นในระยะแรกก่อนจะมีการยอมรับของท้องถิ่นการใช้เทคนิคจึงมีความจำเป็น เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงแผนบรรจุเข้าเทศบัญญัติ โดยการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและจากการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการพัฒนาแผนเข้ามามีบทบาทในการพลักดันทั้งนี้การแบ่งโครงสร้างอาจจะไม่จำเป็นสำหรับองค์กรที่มีเนื้อหางานที่ชัดเจน แต่ควรมีตำแหน่งที่มีเนื้อหางานให้ปฏิบัติจริง
4) ความสำคัญของการทำรายงานผลการดำเนินงานต่อท้องถิ่นและติดตามข้อเสนอต่างๆเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง และทำต่อเนื่องบอกเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นเห็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้บอกเพื่อนได้

การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคี/ท้องที่/ท้องถิ่น/เอกชน

การทำงานในการจัดการปัญหาด้านธุรกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลควนโดน ได้รับการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน กับองค์การบริหารส่วนส่วนตำบล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มอาชีพและเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยและยากลำบาก สามารถดำเนินกิจกรรมหรือประกอบอาชีพ มีการวิเคราะห์ค้นหาจุดขายที่โดดเด่น ค้นหาลูกค้า สื่อสารการตลาด ปิดการขายและวางแผนระยะยาวเพื่อความยั่งยืนโดยมีการเชื่อมโยงแผนพัฒนาต่อท้องถิ่น แผน 4 ปี (ปี 2561-2564) เพื่อเป็นอีกช่องทางที่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่เทศบาลตำบลควนโดน และการเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ เช่น พช. กศน, เกษตรอำเภอ ในการให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่ม และคนในชุมชน เพื่อให้เห็นประโยชน์ของตัวผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาตัวสินค้าและตัวบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ สสจ. ในเรื่อง อย. เพื่อความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินงานร้านของฝาก, บูท OTOP

แผนงานในระยะต่อไป

1) เสนอโครงการเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563
2) ผลักดันให้การแก้ไขปัญหาด้านธุรกิจชุมชน อยู่ในแผนพัฒนา 4 ปี ของ ท้องถิ่น และให้บรรจุอยู่ในแผน 4 ปี เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและเกิดการสนับสนุนงบประมาณที่เกินความสามารถหรือศักยภาพอย่างต่อเนื่อง
3) พัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน ได้แก่ กลุ่มกาแฟโบราณ กลุ่มวิสาหกิจปลาส้ม กลุ่มมุสลีมะฮ์เบเกอรี่ เพื่อสร้าง

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 50,000 บาท จำนวน 10 กลุ่ม ในเขตเทศบาลตำบลควนโดน ซึ่งก่อนเริ่มดำเนินการ ได้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมวิเคราะห์ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เช่น วิถีการผลิต วิถีการจำหน่ายจ่ายแจก ของกินของใช้สินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการ หรือความอยาก ของมนุษย์ และวิถีการจัดการมูลค่าส่วนเกิน ที่เน้นกำไรสูงสุดให้กับผู้ประกอบการเป็นสำคัญ โดยมีปัจจัยทางการผลิตที่เอื้อต่อวิถีเศรษฐกิจกระแสหลัก คือ วัตถุดิบ แรงงาน เงิน การบริหารจัดการ ซึ่งมีแนวทางหลักในการจัดการมูลค่าส่วนเกินที่เน้นเศรษฐกิจแบบไหลริน ที่เชื่อว่าการทำให้เศรษฐกิจส่วนบนดี แล้วผลประโยชน์จากส่วนบนจะค่อยๆ ไหลรินมาสู่ส่วนอื่นๆ ได้ และจะทำให้ส่วนอื่นๆ ขึ้นดีตามระบบตลาด ในปี 2564 เทศบาลตำบลควนโดนได้เชื่อมโยงตำบลธุรกิจและยกระดับธุรกิจชุมชน เอมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการเกษตรประเภทผลไม้ชุมชน ซึ่งผลไม้ที่ได้นำมาเชื่อมโยงธุรกิจคือกระท้อน โดยทางกลุ่มได้ทำการตลาดกระท้อนบวกเสริมการท่องเที่ยว ดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน กินกระท้อนที่มีเอกลักษณ์ในพื้นถิ่นควนโดน มีรสชาติหวานอมเปรี้ยว หอม อร่อย เนื้อหนา เมล็ดนิ่ม และมีการแปรรูปกระท้อนเป็นสินค้าประเภทอาหารพื้นถิ่น อาหารของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว ทางสมาชิกกลุ่มมีแผนการดำเนินงานดังนี้

1. สำรวจผู้ปลูกกระท้อนทั้งตำบลและผลผลิต เพื่อวางแผนการจำหน่าย ประชุมและอบรมให้ความรู้สมาชิกกลุ่มวางระเบียบกติการ่วมกัน และเพื่อขยายพื้นที่ปลูกกระท้อน ให้มีทุกหมู่บ้านในเทศบาลตำบลควนโดน

2. เพิ่มช่องทางการตลาด ในหลายช่องทาง เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าให้มากที่สุด เปิดเพจ เฟสบุ๊ค ไลน์ อินสตาแกรมขาย ในแอพพลิเคชั่นทางโทรศัพท์ และจัดงานวันกระท้อนไลฟ์สด

3. เพาะและขยายต้นกล้าพันธุ์กระท้อนควนโดนเพื่อสร้างแปลงสาธิตและเรียนรู้ การปลูก การจัดการ

4. เขียนแผนรองรับและจัดกิจกรรมเชื่อมโยงตลาดผลไม้ตำบลควนโดน เช่น จัดงานจำปาดะ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบสานเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน พัฒนาพื้นที่รองรับการเข้าสู่อุทยานธรณีโลก

5.ควบคุมคุณภาพและรักษามาตรฐานของกระท้อนควนโดน ซื้อบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย โดดเด่น คงทน กันกระแทกได้ เพื่อยกระดับและสร้างมาตรฐานของสินค้าชุมชนควนโดน

อุปสรรคในการดำเนินงาน

1) การระบาดของโรคโควิด-19ในช่วงที่ผ่านมามีผลกระทบต่อการดำเนินงานโครงการเพราะไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนการดำเนินงาน
2) งบบริหารจัดการมีน้อย ทำให้สภาองค์กรชุมชนต้องแบกรับภาระและความกดดัน เพื่อรับผิดชอบงานให้เสร็จ
3) กลุ่มอาชีพไม่สามารถมองผ่านหลักสูตรแผนธุรกิจเพื่อชุมชนกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนคานงัดการพัฒนาที่ยั่งยืน
4) การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ซ้ำๆ/การลดปริมานส่วนผสม/การลดราคาโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบราคาตลาด

การแก้ปัญหาอุปสรรค

1) การแยกการร่วมประชุมเวทีใหญ่โดยการแบ่งเป็นการประชุมย่อย
2) การกระชับเวลาการประชุมให้ลดลงเพื่อการลดรายจ่ายบางส่วน เน้นสาระแต่ละกิจกรรมให้มีความเข้มข้น
3) การเข้าร่วมอบรม cbmc หลักสูตรแผนธุรกิจเพื่อชุมชนกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนคานงัดการพัฒนาที่ยั่งยืนจาก พอช.นำมาขยายต่อในพื้นที่
4) การละลายความคิดแบบเห็นตัวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบโดยรวมภาคธุรกิจเพราะราคากลางเป็นตัวกำหนดหรือแผงควบคุมธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำคือกลุ่มอาชีพและเกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่ตลาดก็จะไม่ถูกกดราคา

ลงชื่อ (นายรอศัก ทองสีสัน)
ตำแหน่ง ประธานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลควนโดน
433 หมู่ที่ 1 ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล 91160
Khuandon1968@gmail.com โทร 088 222-5552

กลุ่มธุรกิจชุมชนกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ตำบลอีสานเขต
โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทและศักยภาพของตำบล

1.1 ข้อมูลกายภาพ :

เดิมทีตำบลอีสานเขตอยู่ในความรับผิดชอบของอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาในปี 2539 ซึ่งเป็นปีที่มีการตั้งอำเภอขึ้นใหม่ คืออำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตำบลอีสานเขตจึงถูกออกมาอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ตำบลอีสานเขตจะมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ตำบลอีสานเขตเป็นตำบล 1 ใน 5 ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 61.25 ตารางกิโลเมตร หรือ 37,187 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ ของตำบลอีสานเขต ส่วนมากเป็นที่ราบลุ่ม มีเขตพื้นที่ติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลหนองโสน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้ ติดกับ ตำบลตาเป็ก และ ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลตะโกตาพิ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลหนองกง และ ตำบลถนนหัก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

ตำบลอีสานเขต ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบ สภาพดินเป็นดินร่วนทรายน้ำซึมไหลผ่านได้ง่าย มีแหล่งน้ำลำปะเทียไหลผ่าน ฤดูร้อน-อากาศร้อนอบอ้าว และร้อนจัดมาก ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ฤดูฝน-ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมและพายุดีเปรสชั่น ฤดูหนาว-ขึ้นอยู่กับความกดอากาศและอิทธิพลของลมมรสุม

การคมนาคม

- ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 24 จากบ้านโคกตะแบก ถึงบ้านตะโก ยาว 6 กิโลเมตร
- ทางหลวงชนบท ลาดยาง จากบ้านตะโก ถึงบ้านระนามพลวง ยาว 15 กิโลเมตร
- ทางหลวงชนบท ลาดยาง จากบ้านโคกตะแบก ถึงบ้านหนองยาว 5 กิโลเมตร
- ถนนภายในหมู่บ้าน มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก หินคลุก ถนนลูกรัง และถนนดิน

การโทรคมนาคม มีตู้ไปรษณีย์ โทรศัพท์บ้าน ได้รับการบริการจากองค์การโทรศัพท์ประโคนชัย

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

การประปา มีระบบการประปา 15 หมู่บ้าน อาศัยน้ำบาดาล และจากการขุดสระทำเป็นประปาหมู่บ้าน

เขตการปกครอง

มี 15 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	บ้าน	ชื่อ-สกุล ผู้นำ	ตำแหน่ง
1	บ้านน้ำใส	นายจำลอง วุฒิวงศ์	ผู้ใหญ่บ้าน
2	บ้านเขว้า	นายโสภณ วงศ์เป็นพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน
3	บ้านโคกตาหึง	นายสมชาย รสพิกุล	ผู้ใหญ่บ้าน
4	บ้านหนองโสน	นายเพชร มีแสวง	ผู้ใหญ่บ้าน
5	บ้านโคกยางพัฒนา	นางอรธิรา ศรีวนะวงค์	ผู้ใหญ่บ้าน
6	บ้านโคกยาง	นายแดง แปลงไลย์	ผู้ใหญ่บ้าน
7	บ้านโคกเจ๊ก	นายวินัย สมศรี	ผู้ใหญ่บ้าน
8	บ้านตะลองตอง	นายวิรัส พุ่มพวง	ผู้ใหญ่บ้าน
9	บ้านตะโกสิงห์	นายศุภวิชญ์ สังข์กูล	ผู้ใหญ่บ้าน
10	บ้านตะโก	นายสงวน จัตุกูล	ผู้ใหญ่บ้าน
11	บ้านตะโกใหญ่	นายธีรนัย คุณวงค์	ผู้ใหญ่บ้าน
12	บ้านตะโกพัฒนา	นายพิเชฐ พรมรุกขชาติ	ผู้ใหญ่บ้าน
13	บ้านโคกตะแบก	นายยงยศ เธียรวรรณ	ผู้ใหญ่บ้าน
14	บ้านโคกโพธิ์	นายอัตถพล เทียนวรรณ	กำนัน
15	บ้านโคกตาหึงพัฒนา	นางเจษฎาภรณ์ ถนอมเมือง	ผู้ใหญ่บ้าน

ปัญหาและสาเหตุสำคัญในพื้นที่การขับเคลื่อนงานจนถึงปัจจุบัน

สภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ได้มีการจัดตั้ง ในช่วงปีพ.ศ. 2558 ด้วยความพยายามของ ขบวนจังหวัด ติดต่อและประสานงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ อยากให้ทุกคนในตำบลอีสานเขตมาร่วมกันพัฒนาชุมชน หากมีปัญหาก็สามารถหาวิธีแก้ไข โดยมีท่านกำนันยศพัฒน์ ปะสุข ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลอีสานเขต และเป็นประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต แต่มิได้ขับเคลื่อนงานสภาองค์การชุมชน ประกอบกับท่านต้องเกษียณอายุราชการในครั้งนั้น รองประธานประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ก็เสียชีวิต จึงไม่ได้สานงาน

ต่อ จนกระทั้งได้รับการประสานงานจากทางขบวนจังหวัดอีกครั้งถือว่าเป็นความ โชคดีของชาวตำบลอีสานเขตอีกครั้งหนึ่ง

ในขณะนั้น ในช่วงปีพ.ศ. ท่านกำนันอัตถพล เทียนวรรณ กำนันตำบลอีสานเขต ได้มีการนัดประชุมคณะกรรมการตำบล ซึ่งจะมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ในตำบลอีสานเขต เข้าประชุมด้วย จึงมีการทบทวนเพื่อให้เกิดสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต คัดเลือกคณะทำงานสภาองค์กรชุมชน โดยมีท่านกำนันอัตถพล เทียนวรรณ ได้รับเลือกเป็นประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ท่านมหรรณพ สิงห์โตหิน เป็นที่ปรึกษาและขอคำปรึกษาจากท่านวุฒิพงษ์ เหลืองอุดมชัย ประธานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยดีเสมอมา

สภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ได้เริ่มขับเคลื่อน มีการจัดประชุมมีการใช้การประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกันของคนในท้องถิ่น เป็นเวทีพูดคุยวางแผนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการรับฟังจากพื้นที่ต่างๆในตำบล จนเห็นได้ว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการรับรู้ปัญหาความต้องการของคนในตำบลอย่างแท้จริง

1.2 ข้อมูลด้านสังคม :

- ประเพณีและวัฒนาธรรม : สวนใหญ่พูดภาษาเขมร
- บางส่วนพูดภาษาไทยนางรอง
- นับถือศาสนาพุทธ มีนิสัยรักความสงบ เชื่อฟังผู้นำ อัธยาศัยดี
- ชอบทำบุญตักบาตร งานประเพณียึดส่วนกลางเป็นหลัก
- มีประเพณีของทางเขมรบ้าง เช่น โดนตา วันฎา

1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ :

อาชีพ : อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม รับจ้างทั่วไป

1.4 ข้อมูลศักยภาพตำบล :

สภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ได้มีการจัดตั้ง ในช่วงปีพ.ศ. 2558 ด้วยความพยายามของขบวนจังหวัด ติดต่อและประสานงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ อยากให้ทุกคนในตำบลอีสานเขตมาร่วมกันพัฒนาชุมชน หากมีปัญหาก็สามารถหาวิธีแก้ไข โดยมีท่านกำนันยศพัฒน์ ปะสุข ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลอีสานเขต และเป็นประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต แต่มิได้ขับเคลื่อนงานสภาองค์การชุมชน ประกอบกับท่านต้องเกษียณอายุราชการในครั้งนั้น รองประธานประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ก็เสียชีวิต จึงไม่ได้สานงานต่อ จนกระทั้งได้รับการประสานงานจากทางขบวนจังหวัดอีกครั้งถือว่าเป็นความโชคดีของชาวตำบลอีสานเขตอีกครั้งหนึ่ง

ในขณะนั้น ในช่วงปีพ.ศ. ท่านกำนันอัตถพล เทียนวรรณ กำนันตำบลอีสานเขต ได้มีการนัดประชุมคณะกรรมการตำบล ซึ่งจะมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ในตำบลอีสาน

เขต เข้าประชุมด้วย จึงมีการทบทวนเพื่อให้เกิดสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต คัดเลือกคณะทำงานสภาองค์กรชุมชน โดยมีท่านกำนันอัตถพล เทียนวรรณ ได้รับเลือกเป็นประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ท่านมหรรณพ สิงห์โตหิน เป็นที่ปรึกษาและขอคำปรึกษาจากท่านวุฒิพงษ์ เหลืองอุดมชัย ประธานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยดีเสมอมา

สภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ได้เริ่มขับเคลื่อน มีการจัดประชุมมีการใช้การประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกันของคนในท้องถิ่น เป็นเวทีพูดคุยวางแผนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการรับฟังจากพื้นที่ต่างๆในตำบล จนเห็นได้ว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการรับรู้ปัญหาความต้องการของคนในตำบลอย่างแท้จริง

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา (swot) ปัจจัยภายใน(จุดอ่อน จุดแข็ง) ปัจจัยภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม)

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดระดับตำบล

จุดแข็ง	**จุดอ่อน**
- มีกองทุนทุกหมู่บ้าน - มีกลุ่มขยายพันธุ์พืชในตำบล - มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - มีกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ - คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน มีความรักความสามัคคีกัน	- ไม่มีที่ดินที่รายได้น้อย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ - ผลผลิตทางการเกษตรไม่มีคุณภาพ ใช้สารเคมี - ว่างงานในบางหมู่บ้าน ยากจน - มีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างคนรวยคนจน - ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด
โอกาส	**อุปสรรค**
- ส่งเสริมการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ - ก่อเกิดอาชีพใหม่ เพิ่มมูลค่าสินค้า - จับกลุ่ม/รวมกลุ่มในกลุ่มอาชีพ หาตลาดรองรับสินค้า - มีกองทุนการช่วยเหลือเพื่อนพึ่งพายามยากในหมู่บ้าน/ชุมชน - ฝึกฝนคนในหมู่บ้านให้มีทักษะ สามารถถ่ายทอดผู้อื่นได้	- ขาดความรู้ความเข้าใจ การใช้ที่ดินมีน้อย - ไม่มีความรู้เรื่องการตลาด ความเสี่ยงทางการตลาด - ไม่มีการพัฒนาผลผลิต - ขาดการรวมกลุ่ม ไม่รู้จักการทำงานเป็นกระบวนการ

1.5 ข้อมูลแผนพัฒนาตำบล :

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาตำบล

1. ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ความร่วมมือความสามัคคีในตำบลจากทุกภาคส่วน
3. ประชากรในตำบลทุกครอบครัวเห็นความสำคัญในการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ พึ่งพาตนเองได้ โดยชุมชนเพื่อชุมชน
4. มีแหล่งน้ำเพียงพอ มีน้ำใต้ดิน และป่าไม้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ
5. ประชากรในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรง การดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน โดยชุมชนเพื่อชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
6. ตำบลปลอดยาเสพติด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของตำบล

1. ยุทธศาสตร์ด้านที่อยู่อาศัย
2. ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผลการประเมินตนเองของตำบล

มิติที่ 1 คนมีคุณภาพ ตำบลได้ค่าคะแนนร้อยละ 84

โดยมีเรื่องที่เป็นจุดเด่น คือ มีผู้นำองค์กรในชุมชนที่มีทัศนคติ มีความเชื่อมั่นในแนวทางการพัฒนาที่องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก รวมถึงมีทักษะในการบริหารจัดการงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จำนวน 20 คนขึ้นไป มีตัวแทนของสมาชิกในครัวเรือนที่มีอยู่ในตำบล ที่ออกไปทำกิจกรรมสาธารณะด้านการพัฒนาในชุมชน ร้อยละ 16 ขึ้นไป ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

เรื่องที่เป็นจุดอ่อน คือ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2563) มีผู้นำองค์กรชุมชนที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรต่างๆ ที่จัดโดย พอช. หรือภาคี หน่วยงานต่างๆ จำนวน 50-100 คน และมีจำนวนผู้นำรุ่นใหม่ร่วมกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2563) มีจำนวน 10-20 คน

มิติที่ 2 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ตำบลได้ค่าคะแนนร้อยละ 67

โดยมีเรื่องที่เป็นจุดเด่น คือ องค์กรชุมชนมีแผนการพัฒนาภาคชุมชนในระดับตำบล ระยะ 3 – 5 ปี ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กรต่างๆ รวมถึงมีการบูรณาการงานพัฒนาพื้นที่ทุกมิติและมีการดำเนินการตามแผน, มีกลไก มีเครือข่าย เชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมระหว่างกลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆในตำบล และมีการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

เรื่องที่เป็นจุดอ่อน คือ มีองค์กรชุมชนที่มาศึกษาเรียนรู้งานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในพื้นที่ตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา มีน้อยกว่า 5 ครั้งต่อปี, มีกติการ่วม/ธรรมนูญ/ ข้อบัญญัติชุมชน แต่คนในชุมชนท้องถิ่นยังไม่ปฏิบัติตามเท่าที่ควร, องค์กรชุมชนมีบทบาทพอสมควรในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล และเกิดผลต่อการแก้ไขปัญหา หรือช่วยคลี่คลายปัญหาในพื้นที่ ให้ลดลงได้อย่างเป็นรูปธรรม , มีจำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และเกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5-14 กลุ่ม/องค์กร และสัดส่วนขององค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ร้อยละ 50 ขึ้นไป ขององค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนทั้งหมด

มิติที่ 3 คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น ตำบลได้ค่าคะแนนร้อยละ 67

โดยมีเรื่องที่เป็นจุดเด่น คือ ในตำบลมีมีกองทุนสวัสดิการชุมชน หรือระบบสวัสดิการอย่างอื่นในตำบลที่จัดการโดยชุมชน และดูแลคนในตำบลทุกช่วงวัย มีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหรือระบบสวัสดิการอย่างอื่นครอบคลุมทุกชุมชน/หมู่บ้านในตำบล กลุ่มคนด้อยโอกาส/กลุ่มเปราะบาง ตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบล และ ในตำบลมีป่าไม้และแหล่งน้ำในหมู่บ้านมีคุณภาพดี/อุดมสมบูรณ์

เรื่องที่เป็นจุดอ่อน คือ ในตำบลมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์การการเงินระดับหมู่บ้าน เป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ หรือองค์กรการเงินในระดับตำบล, ร้อยละของผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในตำบล มีน้อยกว่าร้อยละ 3 ของครัวเรือน เมื่อเทียบกับจำนวนครัวเรือนทั้งหมด, ในตำบลมีระบบและกลไกการจัดการภัยพิบัติ (ภัยแล้ง น้ำท่วม ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว ไฟไหม้ หมอกควัน มลภาวะ) โดยองค์กรชุมชน/เครือข่ายจัดการเอง, แหล่งกำเนิดมลพิษในตำบลมีบ้าง แต่ไม่ส่งผลกระทบรุนแรง, คนในตำบลมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต และทรัพย์สินพอสมควร และคนในตำบลส่วนใหญ่มีสุขภาพที่ดี, ร้อยละของครัวเรือนที่มีข้าว/อาหารกินไม่เพียงพอตลอดทั้งปีจำนวนไม่เกินร้อยละ 1 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีข้าว/อาหารบริโภคไม่เพียงพอตลอดปี และร้อยละ 2 – 5 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพ และยังมีพื้นที่เกษตรในตำบลบางส่วนมีระบบการเกษตร และผลิตอาหารที่ปลอดภัยสำหรับผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

มิติที่ 4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคี ท้องที่ ท้องถิ่น ตำบลได้ค่าคะแนนร้อยละ 67

โดยมีเรื่องที่เป็นจุดเด่นที่ คือ จำนวนกิจกรรม/โครงการของชุมชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุน หรือทรัพยากรอื่นๆ (เช่น บุคลากร ห้องประชุม สถานที่ตั้งองค์กรชุมชน ฯลฯ) จากหน่วยงานภาคี ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา มีจำนวน 6 กิจกรรม/โครงการ

เรื่องที่เป็นจุดอ่อน คือ ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา กลุ่มองค์กรชุมชนมีจำนวนกิจกรรม/โครงการ

ที่หน่วยงาน/ภาคี เข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชน มีจำนวน 1-5 กิจกรรม/โครงการ, ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีแผนงาน/โครงการของภาคชุมชนที่ได้รับการบรรจุในแผนของท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาคี มีจำนวน 1-3 แผนงาน/โครงการ, จำนวนกลไก (คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน) ที่มีผู้แทนจากองค์กรชุมชนในตำบล/เมืองเข้าร่วม โดยแต่งตั้งจากหน่วยงาน/ภาคีระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด มีจำนวน 1-3 กลไก, การปรับเปลี่ยนนโยบาย/ระเบียบ/กลไกโครงสร้างของหน่วยงาน/ แนวปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในตำบล/เมือง ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย/ระเบียบ/กลไกโครงสร้าง/แนวปฏิบัติ แต่ยังไม่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในพื้นที่เท่าที่ควร และ มีความสัมพันธ์ขององค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานราชการในท้องถิ่นดี โดยภาพรวมแทบจะไม่มีปัญหาความขัดแย้ง

2) จากผลการประเมินตนเองของตำบลจากข้อที่ 1.1) และ 1.2)

2.1) ในการประเมินจากการจัดเวทีการประชุมเพื่อทำการประเมินตามแบบประเมินตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 29 ข้อ 4 มิติ โดยมีนายอัตถพล เทียนวรรณ ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขต ได้เชิญ ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต และตัวแทนคณะกรรมการสภาองค์กรตำบลอีสานเขต ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนศูนย์สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ประธานกลุ่มปุ๋ยอัดเม็ด ประธานกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ ร่วมทำการประเมินในรูปแบบกลุ่ม ร่วมรับฟังการชี้แจงและประเมินไปด้วยกันทีละข้อและแสดงความคิดเห็นตามหลักความเป็นจริงของสภาฯ ที่ผ่านการดำเนินงานมาและสรุปความคิดเห็นที่ใกล้เคียงและตรงกัน โดยมีผู้ร่วมประเมินทั้งหมด จำนวน 30 คน

2.2) จากผลการประเมินตนเองคณะกรรมการได้พิจารณาว่าการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลอีสานเขตเองยังมีจุดอ่อนในหลายๆด้านตามตัวชี้วัดทั้ง 29 ข้อ 4 มิติ สภาฯมีมติร่วมกันที่จะนำจุดอ่อนที่มีไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไปเรื่อยๆ เพื่อที่จะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต เพราะการดำเนินงานของสภาในปัจจุบันยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรและในส่วนของแผนซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาตำบล/แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นยังทำได้ไม่ดีพอ กรรมการจะได้นำผลการประเมินตนเองไปทบทวนเพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาตำบล/แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและนำไปประชุมหารือกับภาคีภายในท้องที่ ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำแผนไปพัฒนาให้เกิดรูปธรรม ต่อไป

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอต่อการปรับปรุง/พัฒนาตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง

“ตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง” เป็นเครื่องมือที่ดีเพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของสภาองค์กรชุมชน เพราะหากการพัฒนาศักยภาพที่ขาดการประเมิน การทำงานก็จะขาดทิศทางในการเดิน แต่หากการพัฒนาตำบล

เข้มแข็ง ตัวชี้วัดก็ต้องยืนอยู่ในหลักที่ประชาชนให้ความสนใจ เช่นเรื่องเศรษฐกิจชุมชน เพราะชุมชนจะเข้มแข็ง เศรษฐกิจของประชาชนต้องดี เรื่องการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของชุมชนท้องถิ่น

โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็งเลี้ยงไก่ไข่
เทศบาลตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
โดย สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลนาโพธิ์

สภาพทั่วไปของตำบลนาโพธิ์

เทศบาลตำบลนาโพธิ์ได้รับการเปลี่ยนแปลงจาก สุขาภิบาลมาเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล

ภายใต้การบริหารโดย นายวรพงษ์ บาลไธสง นายกเทศมนตรีตำบลนาโพธิ์ ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2544 ถึง 22 ธันวาคม 2547 จากการแต่งตั้ง และจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2548 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นการดำรงตำแหน่งถึง 3 สมัยจากความเชื่อถือ เชื่อมั่น และความศรัทธา ของประชาชนที่ได้ไว้วางใจและเลือกนายวรพงษ์ บาลไธสง มาพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลนาโพธิ์ให้มีความเจริญก้าวหน้า ชุมชนเข้มแข็ง สู่ความเป็นเลิศ ทัดเทียมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ระดับประเทศต่อไป

วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลนาโพธิ์

"บ้านเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่สังคมเกษตร บริหารสู่ความเป็นเลิศเชิดชูภูมิปัญญาไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม"

การบริหารงานของทีมสภาเทศบาลตำบลนาโพธิ์ ร่วมกับผู้บริหารและพนักงานของเทศบาลตำบลนาโพธิ์ ดำเนินงานตามนโยบายของนายกเทศมนตรีตำบลนาโพธิ์ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และโครงการในด้านต่าง ๆ ตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาลตำบลนาโพธิ์ ตั้งอยู่ในท้องที่บางส่วนของตำบลนาโพธิ์และตำบลศรีสว่างอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่พื้นที่ 18 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ จรดเขตบ้านหนองแต้ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์
- ทิศใต้ จรดบ้านแสวง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง
- ทิศตะวันออก จรดบ้านหนองม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์
- ทิศตะวันตก จรดบ้านจอก หมู่ที่ 3 ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์

ในเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์มีชุมชนหรือหมู่บ้านจำนวน 9 ชุมชน

มีครัวเรือน	จำนวน	1,248	ครัวเรือน
ประชากรชาย	จำนวน	1,818	คน
ประชากรหญิง	จำนวน	1,876	คน
รวมประชากรทั้งหมด	จำนวน	3,687	คน

สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

- ลักษณะการประกอบอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ คือการเกษตรกรรม ได้แก่การทำนา ปลูกข้าว ปลูกพืชสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ประมาณร้อยละ 20 จะประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ ส่วนอาชีพเสริมที่นิยมทำการต่อเนื่องได้แก่การทอผ้าไหม เป็นผลให้เกิดทักษะได้ชิ้นงานที่ประณีตงดงาม ปัจจุบันเป็นที่รู้จักและนิยมกันอย่างกว้างขวาง

- ลักษณะชุมชนยังมีลักษณะผสมผสานระหว่างเมืองและชุมชนอยู่มากมีความเป็นสังคมขั้นปฐมภูมิผูกพันระหว่างครอบครัวและเครือญาติสูง เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายยึดมั่นในศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเหนียวแน่น ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการเมืองการบริหาร สามารถนำพาความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ มาสู่ท้องถิ่นของตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องการการมีส่วนร่วมและมีความตื่นตัวทางการเมืองในทุกระดับสูงพอสมควร

การคมนาคม/การขนส่ง

การเดินทางสู่เทศบาลตำบลนาโพธิ์ มีเฉพาะทางบกเท่านั้น และใช้รถส่วนบุคคล หรือรถรับจ้าง เนื่องจากไม่มีรถโดยสารประจำทางมีแต่รถโดยสารปรับอากาศที่แวะรับส่งผู้โดยสารเป็นช่วงเวลาเท่านั้น แต่มีเส้นทางที่สามารถเชื่อมกับอำเภอต่าง ๆ ได้หลายเส้นทาง ได้แก่

- ถนนนาโพธิ์ – พุทไธสง เป็นทางหลวงจังหวัด ลาดยางยาว 8 เมตร มีไหล่ ทางมีสภาพค่อนข้างดี ระยะทาง 12 กิโลเมตร
- ถนนนาโพธิ์ – อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น มีลาดยางกว้าง 6 เมตร ไม่มีไหล่ ทางระยะทาง 28 กิโลเมตร
- ถนนนาโพธิ์ – อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม เป็นถนนลาดยางระยะ 15 กิโลเมตร

หัตถกรรมผ้าไหม – ผ้าไหม

ผ้าไหมนาโพธิ์ เป็นผ้าไหมพื้นบ้านที่รักษาเอกลักษณ์การทอด้วยมือ ทำให้ได้ผ้าไหมที่มีคุณภาพดี เนื้อแน่น ลายสวยสม่ำเสมอ สีเนียนสวยตามธรรมชาติ ยิ่งนานเนื้อผ้ายิ่งนุ่ม คงทน ไม่ตกสี มีความวาวของ

ไหม ไม่ซับเหงื่อ ราคาย่อมเยา สามารถหาซื้อได้ตามชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์ และนอกจากนี้ยังมีผ้าไหมจากชุมชนมาจำหน่ายที่ศูนย์จำหน่าย OTOP และอาคาร OTOP เทศบาลตำบลนาโพธิ์

แหล่งการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวภายในเทศบาลมีการพักแบบ Home Stay ภายในชุมชนครอบครัวปฐมภูมิหมู่ที่ 5 และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวัฒนธรรม ได้แก่ งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา และงานเทศกาลผ้าไหมนาโพธิ์

ประเพณี วัฒนธรรม

สืบสานตำนานไหม ร่วมใจฮักแพง แงงไหมนาโพธิ์ การประกวดธิดาผ้าไหมนาโพธิ์ เป็นประจำ ซึ่งมีสาวงามจากทั่วประเทศ เข้าร่วมประกวดเพื่อเป็นการสืบสานตำนานไหม ชุดแต่งกายที่สาวงามสวมใส่นั้นล้วนเป็นฝีมือการถักทอ และตัดเย็บโดยพี่น้องประชาชนชาวเทศบาลตำบลนาโพธิ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งเมืองผ้าไหมโดยแท้ นอกจากนี้การเก็บตัวสาวงามได้เรียนรู้ถึงประเพณีวัฒนธรรมที่ดี และการส่งเสริมอาชีพทอผ้าไหมการเก็บตัวแบบ Home Stay เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาวนาโพธิ์อีกด้วย ตลอดจนสืบสานประเพณีต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ วันสงกรานต์ บุญบั้งไฟ แห่เทียนพรรษา ลอยกระทง เป็นต้น

ตราสัญลักษณ์ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์

<u>รวงข้าว</u> หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความเจริญก้าวหน้า และความกลมเกลียว รักใคร่ ความสามัคคีในการร่วมมือกันพัฒนาสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับเทศบาลตำบลนาโพธิ์

<u>ใบโพธิ์</u> หมายถึง ชื่อของตำบลนาโพธิ์ และความร่มเย็นเป็นสุข ยั่งยืนเข้มแข็งประดุจดั่งต้นโพธิ์ใหญ่ที่นำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ชาวนาโพธิ์

<u>เทียนไข</u> หมายถึง พลังความ หรือสว่างแสงสว่าง ที่จะนำความเจริญรุ่งเรืองความก้าวหน้ามาสู่ประชาชนชาวนาโพธิ์

ประวัติความเป็นมา

ตำบลนาโพธิ์ เป็นตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนาโพธิ์ ประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านนาโพธิ์, หมู่ 2 บ้านนาโพธิ์, หมู่ 3 บ้านจอก, หมู่ 4 บ้านขมิ้น, หมู่ 5 บ้านคอกวัว, หมู่ 6 บ้านหนองหว้า, หมู่ 7 บ้านโคกกระถิน, หมู่ 8 บ้านหนองต่อ, หมู่ 9 บ้านหนองหญ้ารังกา, หมู่ 10 บ้านหนองหว้า, หมู่ 11 บ้านหนองหว้า, หมู่ 12 บ้านหนองโก, หมู่ 13 บ้านโพธิ์พัฒนา, หมู่ 14 บ้านหนองถนนกลาง

เทศบาลตำบลนาโพธิ์ตั้งอยู่

ในท้องที่บางส่วนของตำบลนาโพธิ์และตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ระยะห่างจากกรุงเทพฯ 456 กิโลเมต ระระยะห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 80 กิโลเมตร มีพื้นที่จำนวน 18.5 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ชุมชน โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับ บ้านหนองแต้ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดกับ บ้านแสวง ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดกับ บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านจอกหมู่ที่ 3 ตำบลนาโพธิ์อำเภอนาโพธิ์จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านสังคม

จำนวนประชากรแยกเพศ รายตำบล/อบต. อำเภอ กิ่งอำเภอ และจำนวนครัวเรือน ในปี 2551 อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาข้าว ปลูกพืชสวน เลี้ยงสัตว์ โคกระบือ นอกจากนี้ประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย รับข้าราชการ ส่วนอาชีพเสริมที่นิยมทำกันอย่างต่อเนื่องคือการทอผ้าเป็นเหตุผลให้เกิดทักษะได้ชิ้นงานที่ประณีตงดงามเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วประเทศ

ลักษณะชุมชนยังมีลักษณะผสมผสานระหว่างชุมชนเมืองและชนบทอยู่มากมีความเป็นสังคมปฐมภูมิผูกพันระหว่างครอบครัวและเครือญาติสูง เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายยึดมั่นในศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการเมืองการบริหาร สามารถนำพาความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ มาสู่ท้องถิ่นของตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องการการมีส่วนร่วม และมีความตื่นตัวทางการเมืองในทุกระดับสูงพอสมควร

หัตถกรรม - ผ้าไหม

ผ้าไหมนาโพธิ์ เป็นผ้าไหมพื้นบ้านที่รักษาเอกลักษณ์การทอด้วยมือ ทำให้ผ้าไหมที่มีคุณภาพดีเนื้อแน่น ลายสวยสม่ำเสมอ สีเนียนสวยตามธรรมชาติ ยิ่งนานเนื้อผ้ายิ่งนุ่ม คงทน ไม่ตกสี มีความวาวของไหม ไม่ซับเหงื่อ ราคาไม่แพง

ด้านการคมนาคม

การเดินทางสู่เทศบาลตำบลนาโพธิ์มีเฉพาะทำเท่านั้น และต้องใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลเท่านั้น เนื่องจากไม่มีรถประจำทาง และมีเส้นทางสามารถเชื่อมโยงกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

- ถนนนาโพธิ์ – พุทไธสง
- ถนนนาโพธิ์ – อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น
- ถนนนาโพธิ์ – อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

มีประเพณีสำคัญดังนี้ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง และประเพณีสืบสานตำนานไหมนาโพธิ์

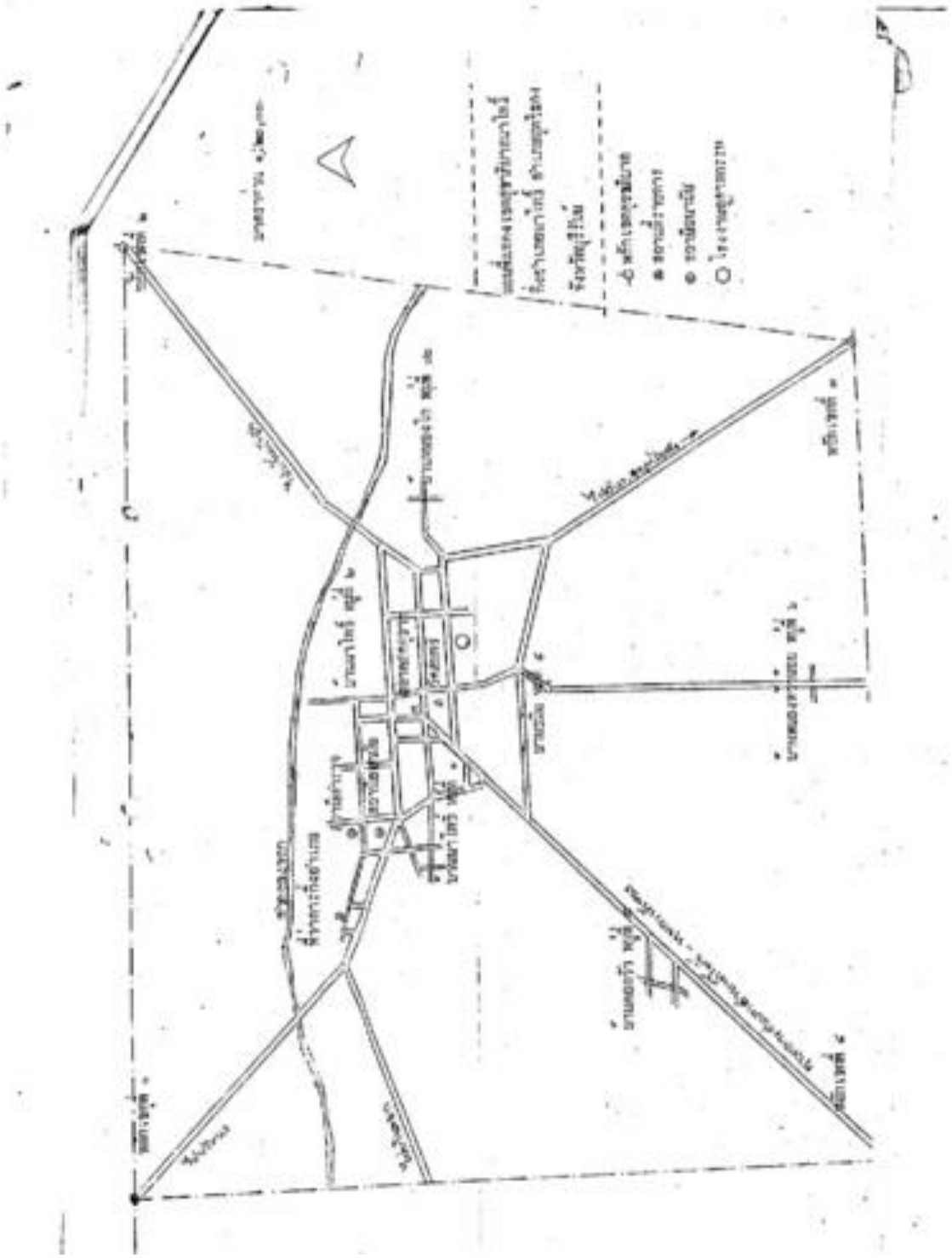
ด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหมู่บ้าน Home Stay ตามชุมชนต่าง ๆ และมีศูนย์แสดงสินค้า และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชน

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโพธิ์ 9 ชุมชน

ชุมชนนาโพธิ์	หมู่ที่ 1	จำนวน	321	ครัวเรือน
ชุมชนเศรษฐกิจ	หมู่ที่ 2	จำนวน	229	ครัวเรือน
ชุมชนขมิ้น	หมู่ที่ 4	จำนวน	112	ครัวเรือน
ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ	หมู่ที่ 5	จำนวน	99	ครัวเรือน
ชุมชนหนองหว้าน้อย	หมู่ที่ 6	จำนวน	53	ครัวเรือน
ชุมชนหัวขัว	หมู่ที่ 6	จำนวน	40	ครัวเรือน
ชุมชนหนองโก	หมู่ที่ 12	จำนวน	92	ครัวเรือน
ชุมชนโพธ์พัฒนา	หมู่ที่ 13	จำนวน	198	ครัวเรือน
ชุมชนโนนแดง	หมู่ที่ 14	จำนวน	90	ครัวเรือน

แผนที่แสดงอาณาเขตและที่ตั้งเทศบาลนาโพธิ์

อาชีพในชุมชน

- ส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนาเป็นหลัก
- มีการรวมกลุ่มอาชีพของแต่ละชุมชน
- มีการปลูกผักสวนครัวตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- มีกลุ่ม/องค์กรชุมชนในพื้นที่ เพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชน
- มีอาชีพทำนาเป็นหลัก ปลูกผัก ทำสวน ทำงานรับจ้างทั่วไป บางส่วนไปหางานทำต่างจังหวัด

กลไกการมีส่วนร่วมและผลดำเนินงานที่ผ่านมา

- ท้องถิ่น/ท้องที่
- กลุ่มทำนาบ้านนาโพธิ์
- กลุ่มทำน้ำยาล้างจาน
- กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อ
- กลุ่มสาธิตชุมชน
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มเลี้ยงโค กระบือ
- กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลเกษตรทางการเกษตร
- กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- กลุ่มทอผ้า

งานพัฒนาที่ได้จากการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) ได้แก่

1. การพัฒนาตำบลแผน ของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาโพธิ์
2. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในชุมบท ปีงบประมาณ 2563
3. โครงการบ้านพอเพียงชนบท ปีงบประมาณ 2564
4. โครงการพัฒนาและเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ปีงบประมาณ 2564

ด้านการเผยแพร่ และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน

มีการจัดการประชุมสภาองค์กรชุมชน ร่วมกับชาวบ้าน เพื่อให้คำปรึกษาหารือในเรื่องของการพัฒนาองค์กรชุมชน และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ และการใช้ทรัพยากรในหมู่บ้านให้

เกิดประโยชน์สูงสุด จัดทำเวทีประชาคมเพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกับ ทต. ชาวบ้าน และองค์กรชุมชนมีการจัดการอบรมพัฒนาแกนนำคนรุ่นใหม่กับหน่วยงานต่าง ๆ จัดการอบรมและพัฒนาศักยภาพเพื่อหาคนทำงานรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น

การดำเนินการตามกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาโพธิ์มีภาคีหน่วยงานร่วมดำเนินการดังนี้

- เกษตรอำเภอประจำตำบล
- พัฒนาชุมชน
- เทศบาลตำบลนาโพธิ์, รพ. สต
- กศน. อำเภอนาโพธิ์

การพัฒนาระบบข้อมูล แผนชุมชน ตัวชี้วัดชุมชน โดยการให้ชาวบ้านมีส่วนเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทต. สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาวบ้านด้านความต้องการการจัดการทรัพยากรในเรื่องน้ำ โดยการลอกคลองที่ตื่นเขิน และกำจัดวัชพืชต่าง ๆ ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นน้ำในลำคลองสะอาดมีคุณภาพดี พัฒนาเกษตรยั่งยืนโดยการมีศูนย์ธรรมชาติ

การขับเคลื่อนการพัฒนาของเทศบาลตำบลนาโพธิ์

จากการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนาโพธิ์ ปี พ.ศ.2562 สภาคองกรชุมชน เป็นวิธีการในการประชุมปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาคนในตำบลร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำโดยมีการวิเคราะห์ร่วมกันว่าการพัฒนาต้องเริ่มด้วยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้าน และการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล จากผลการดำเนินการของเทศบาลตำบลนาโพธิ์นำไปสู่การพัฒนาแผนพัฒนาเทศบาลตำบลที่ครอบคลุมทุกมิติที่เข้มแข็งยั่งยืน และได้มีการบูรณาการในการจัดทำแผนการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและชุมชนของเทศบาลตำบลนาโพธิ์มีเป้าหมายในการพัฒนา คือการนำผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีอยู่ในชุมชนมาทำเรื่องตลาดชุมชนและนำมาเชื่อมโยงบูรณาการกับสัมมาชีพชุมชน จนเกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานกับหน่วยงานภาคี และได้ร่วมกันจัดทำเป็นแผนงานและได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันสู่การพัฒนาเทศบาลตำบลอย่างเข้มแข็ง ในการจัดเก็บข้อมูลในการดำเนินงานตามกลยุทธศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “พอกิน พออยู่พอประมาณ ด้วยภูมิปัญญาของชุมชน” ได้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน คือ ส่งเสริมให้ชุมชนกลุ่มทอผ้าปลูกพืช เลี้ยงไข่ไก่ ส่งเสริมให้ชุมชนใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและสามารถนำผลผลิตมาแปรรูป ออกจำหน่าย

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตรวมทั้งทราบถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องตลอดจนมีช่องทางการตลาดสนับสนุนเพื่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนในอาชีพต่อไป

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา(swot) ปัจจัยภายใน(จุดอ่อน จุดแข็ง) ปัจจัยภายนอก(โอกาสภัยคุกคาม)

จุดแข็ง จุดอ่อน	**จุดอ่อน**
- มีความสามัคคีอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น มีประชาบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ - หน่วยราชการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ - โครงปัญญาท้องถิ่นทอผ้าไหมมีผ้าทอมือมีกลุ่มอาชีพที่หลากหลายที่เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	- รายได้ต่ำ ประชาชนมีรายได้น้อย ว่างงาน ขาดอาชีพ เสริม - ขาดแหล่งน้ำ ฤดูแล้งขาดน้ำเกิดความแห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร - ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนค่อนข้างน้อย - ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ - การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของประชาชนมีน้อย - ประชาชนขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาอาชีพ - ตลาดจำหน่ายสินค้าพ่อค้าคนกลาง - ขาดเทคโนโลยี
โอกาส	**ข้อจำกัด**
- นโยบายจากราชการ - การสนับสนุนความส่วนราชการในพื้นที่ - ภาคีเครือข่าย - พัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน - มีการเตรียมความพร้อมในการรับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ	- งบประมาณไม่เพียงพอ - การจัดสวัสดิการภาครัฐไม่ครอบคลุม - การติดต่อสื่อสาร

เป้าหมายการพัฒนาตำบลฯ ชุมชนตำบลนาโพธิ์ อยู่ดี มีสุข มั่งคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบล

ที่	ยุทธศาสตร์	แนวทางสำคัญ
1	ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	1. ส่งเสริมศักยภาพของประชาชนในด้านความรู้การทำเศรษฐกิจแบบผสมผสานการเพิ่มปริมาณผลผลิตอย่างมีคุณภาพ 2. ส่งเสริมการประกอบอาชีพการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งโดยการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชนสร้างการออม 3. ส่งเสริมการกระจายรายได้แก่ท้องถิ่นและการเกื้อกูลกัน 4. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
2	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	1. พัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมแลวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น 2. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถความเข้าใจ 3. แนวคิดในการดำรงชีวิต 4. พัฒนาการศึกษาด้านหลักสูตรชุมชน 5. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและแก้ไขปัญหายาเสพติด
3	ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2.การพัฒนาการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ 3. การบริหารจัดการและรณรงค์การจำกัดขยะมูลฝอย

4	การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี	1. สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วน 2. ปรับปรุงและพัฒนารายได้ให้มั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน 3. ส่งเสริมระบบการบริหารชุมชนตามมาตรฐาน 4. สร้างโอกาสในการเรียนถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา
5	ด้านการพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชน	1 ให้ความรู้เสริมทักษะและฝึกปฏิบัติ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม โครงการพัฒนาและเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชน ของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาโพธิ์ คือ ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่ มุ่งสู่ธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน

ด้วยชุมชนตำบลนาโพธิ์ เป็นแหล่งที่มีทรัพยากรด้านการเกษตรที่สำคัญพอสมควรซึ่งประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงไข่ไก่ เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพมากขึ้น ในการนำไก่ไข่มาเลี้ยง เป็นการเลี้ยงไข่ไก่แบบดั้งเดิม ไม่มีสารพิษ อาหารจะใช้ข้าวปลายข้าว รำ หยวกกล้วย หญ้าเนเปียร์ กากน้ำตาล น้ำหมัก ผักที่ได้จากสวนครัวข้างบ้าน ดังนั้นชาวชุมชนตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำไก่ไข่มาเลี้ยงในพื้นที่ที่สามารถนำมาเลี้ยงได้ ซึ่งจะส่งผลทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และยังสามารถนำความรู้ที่ได้มาต่อยอดเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนและคนในครอบครัวอีกด้วย สภาองค์กรชุมชนฯ จึงได้จัดทำโครงการเลี้ยงไก่ไข่ขึ้นเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อจัดกิจกรรมและดำเนินการต่อไป

แนวคิดในการเลี้ยงไก่ไข่

การเลี้ยงไก่ไข่นั้นเป็นแบบวิธีดั้งเดิม ไม่มีสารพิษ อาหารจะใช้ปลายข้าว รำ หยวก กล้วย หญ้าเนเปียร์กากน้ำตาล น้ำหมัก ผักที่ได้จากสวนข้างบ้าน และเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ เพื่อทำให้ไก่ได้รับแร่ธาตุสารอาหาร สารต้านอนุมูลอิสระจากธรรมชาติที่มีมากกว่าอาหารสำเร็จรูปจากอุตสาหกรรมฟาร์มไก่ทั่วไป ทำให้ได้ไข่สดสารอาหารแน่น และลดต้นทุนอาหาร

<u>ไข่ไก่ ของดีประจำบ้าน</u>

ไข่ไก่ เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เต็มไปด้วยสารอาหารที่ร่างกายต้องการ ในไข่ไก่ 1 ฟอง น้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 50 กรัม จะให้พลังงานประมาณ 75-80 แคลอรี มีโปรตีนสูงถึง 7 กรัม

ไข่ขาว มีน้ำหนักประมาณ 2 ใน 3 ของไข่ทั้งฟอง ประกอบไปด้วยโปรตีนคุณภาพสูง ประมาณร้อยละ 12 มีสารสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของโปรตีนที่อุดมไปด้วยกรดอะมิโน 8 ชนิด ที่จำเป็นต่อร่างกาย

ไข่แดง มีน้ำหนักประมาณ 1 ใน 3 ของน้ำหนักไข่ ประกอบไปด้วยโปรตีน ไขมัน วิตามิน และแร่ธาตุที่สำคัญ สำหรับไขมันที่มีอยู่ค่อนข้างมากในไข่แดงนั้น เป็นไขมันประเภทอิ่มตัว รวมถึงโอเมก้า-3 ที่ช่วยลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจขาดเลือด ซึ่งมีคุณค่าเหมือนไขมันในปลาแซลมอน และปลาทะเล

นอกจากนี้ โปรตีนที่มีปริมาณสูงในไข่ไก่ สารอาหารจำพวกไขมัน และคอเลสเตอรอล ไม่ได้เป็นสาเหตุและความเชื่อมโยงใด ๆ ต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด เมื่อรับประทานในปริมาณที่เหมาะสม ที่สำคัญไข่ไก่ 1ฟอง ยังมีวิตามินและแร่ธาตุหลากหลาย อาทิ วิตามินเอ วิตามินบี1 บี2 บี6 วิตามินดี โคลีน อิโนซิทอล แคลเซียม ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม เป็นต้น โดยในส่วนของโคลีน ที่พบในไข่นั้น เป็นส่วนประกอบในสารทีเรียกว่า “เลซิติน” โดยปัจจุบันพบว่าสารเลซิตินนี้เป็นที่นิยมของผู้บริโภค ที่มักรับประทานในรูปอาหารเสริมสุขภาพ ช่วยบำรุงสมอง และป้องกันภาวะความผิดปกติของระบบประสาท

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ การกิน ในชีวิตประจำวัน
- เพื่อสร้างเครือญาติกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่ของเทศบาลตำบลนาโพธิ์
- เพื่อสนับสนุนคนในชุมชนเลี้ยงไก่ไข่

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เกิดภาวะเศรษฐกิจและสังคมของตนในชุมชนที่ยากลำบากอย่างกว้างขวางทำให้เกิดวิกฤตการคนจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ในตำบลได้รับความเดือดร้อน

แผนการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของสภาองค์กรชุมชนตำบลนาโพธิ์ คือ การเลี้ยงไก่ไข่

แผนการแก้ปัญหาระยะสั้น/พัฒนาคุณภาพชีวิต

1. การจัดข้าวสารอาหารแห้งเพื่อแจกจ่ายให้กับคนในชุมชน
2. การจัดทำหน้ากากผ้าอนามัย
3. การแจกจ่ายเจลแอลกอฮอล์เพื่อช่วยเหลือในเบื้องต้น
4. คนในชุมชนเกิดการดูแลซึ่งกันและกันมีความเพื่อเผื่อแผ่กันมากขึ้น

แผนการแก้ปัญหาระยะกลาง/พัฒนาคุณภาพชีวิต

การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร

ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงาน พัฒนาชุมชน
ลงพื้นที่ขับเคลื่อนและให้กำลังใจครัวเรือนปลูกผักสวนครัวบริโภคเองในครัวเรือน เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารทำให้ช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

แผนการแก้ปัญหาระยะยาว/พัฒนาคุณภาพชีวิต

การสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้

การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพ เป็นการสนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรในกลุ่มอย่างต่อเนื่องในการประกอบอาชีพ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพจากรายได้และสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

โรงสีชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
ที่เทศบาลตำบลหนองบัววง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากผลการดำเนินงานพื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชนตำบลหนองบัววง ในปี 2560 ที่ผ่านมา เป็นรูปธรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒธชนธรรมชุมชน ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทั้ง ดิน น้ำ ป่า ภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี สิ่งเหล่านี้ล้วนมีค่าคุณมหาศาลต่อชุมชน ทั้งในเรื่องของการหลอมรวมคน อาหารของชุมชน และที่สำคัญมันคือ กติกาหรือระเบียบของชุมชนที่ยึดถือกันมาแต่บรรพบุรุษ จากทุนและศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่อย่างเหลือล้นดังกล่าว ที่คนในชุมชนสามรถเป็นเจ้าของและลุกขึ้นมาจัดการด้วยชุมชนเพื่อชุมชน ภายใต้คำขวัญที่ว่า *“เราจะไม่หยุดนิ่ง และเราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”* โดยการยกระดับตนเองในระดับหมู่บ้านเป็น “หมู่บ้านแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน” ซึ่งจะใช้ทุนภายในชุมชนที่มีอยู่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

การพัฒนาที่ต้องยกระดับตนเองของชุมชนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงในระบบทุนนิยมหรือในยุคโลกาภิวัฒน์ที่ต้องแข่งกัน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของคุณภาพชีวิตในชุมชนที่ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาทั้งกระแสภายนอกที่เข้ามากระทบในเชิงนโยบายทั้งที่เอื้อต่อชุมชนและกระทบต่อชุมชน ดังนั้นการสร้างพื้นที่รูปธรรมเทศบาลตำบล**หนองบัววงจึงได้ต่อยอดจากปีที่แล้วมาสู่พื้นที่รูปธรรมที่เด่นชัดในปี 2561 คือ** กลุ่มโรงสีชุมชน โดยมีประธานกลุ่ม คือ นายวิชัย ไร่นา เหรัญญิก คือ นายอิทธิพล เจริญรัตน์ และนายอภิชาติ ปัตถานัง กรรมการกลุ่มมีทั้งหมด 14 คน เปิดรับสีข้าวภายในหมู่บ้านกุดน้ำใส และหมู่บ้านอื่นใกล้เคียง โดยมีทุนในการก่อตั้งมาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก จำนวน 70,000 บาท และจากงบ SML จำนวน 200,000 บาท มีเวรเฝ้าโรงสีวันละ 2 คนทุกวัน ในปี 2560

อย่างไรก็ตามในปี 2561 จึงได้ต่อยอด**โรงสีข้าววิสาหกิจชุมชน**ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เทศบาลตำบลหนองบัววง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา **สืบสานพระราชปณิธาน ด้านการดูแลชาวนาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสร้างอาชีพระยะยาวให้กับชาวนาในพื้นที่ ต่อยอดสู่การเป็นต้นแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืน**

โรงสีข้าวดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสาน “พระราชปณิธานด้านการดูแลชาวนา” เพื่อสนับสนุนชาวนาให้มีความเป็นอยู่อย่าง

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา โรงสีขนาดใหญ่ยังผูกขาดการรับซื้อข้าวสารจากเกษตรกรในพื้นที่ ซ้ำร้ายยังกดราคารับซื้อข้าวสารจากเกษตรกรที่ต้องเร่งขายข้าวเพราะไม่มียุ้งข้าวเป็นของตัวเองและใช้สารเคมีปริมาณมากในการจัดเก็บข้าวสาร ส่งผลให้ชาวบ้านต้องซื้อข้าวสารบริโภคในราคาที่แพง

สำหรับวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัววง เป็นวิสาหกิจชุมชนแห่งแรกที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวนาในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเหนียวและข้าวหอมมะลิที่มีลักษะพิเศษ คือ ข้าวมีความเหนียว นุ่ม และ กลิ่นหอม เพราะเป็นข้าวที่ปลูกในพื้นที่สูง

ยังถือเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและตั้งเป้าหมายในการช่วยพัฒนาท้องถิ่นและสร้างอาชีพแก่เกษตรกร ด้วยการสนับสนุนโรงสีข้าววิสาหกิจขนาดใหญ่สุดที่ได้มาตรฐาน สามารถสีข้าวได้ทุกประเภททั้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ และข้าวไรซ์เบอรี่

เราดำเนินการผลิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการและดูแลโรงสีข้าวด้วยตัวเอง คือ จำหน่าย จ่าย แจกในชุมชน ซึ่งราคาจะขึ้นอยู่กับชนิดของข้าว

ส่วนผลพลอยได้จากการสีข้าว อาทิ แกลบ รำ จะนำไปขายแล้วนำเงินมาไว้ใช้บริหารโรงสีข้าว สำหรับเป็นค่าสาธารณูปโภค ค่าแรง และค่าบำรุงรักษาโรงสีข้าว

ทั้งนี้ การจัดตั้งโรงสีข้าวให้กับชาวนา ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางการแก้ปัญหาแบบยั่งยืนช่วยให้ชาวนามีกำไรมากกว่าการขายข้าวเปลือกรูปแบบเดิม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในอนาคตมีแผนพัฒนาส่งเสริมต่อยอดสู่การเป็นชุมชนต้นแบบให้ชาวบ้านหันมาทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง โดยใช้จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพมาทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ทำประมง และบำบัดสิ่งแวดล้อม มีผลผลิตเหลือจึงขาย สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมให้กระดูกสันหลังของชาติที่เทศบาลตำบลหนองบัววง ที่สนใจการทำนาอินทรีย์ในชุมชนมีทางเลือก โดยในชุมชนมีโรงสีเป็นของชุมชน บริหารโดยชุมชน อีกทั้งชาวนายังสามารถเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนภายในชุมชน

หน่วยงาน/ ภาคีความร่วมมือให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปี 2561 เช่น เชื่อมโยงแผนชุมชนกับแผนหน่วยงาน สนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากร แก้ไข/ปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ แนวทางการทำงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นปี 2561 อย่างชัดเจน เช่น แผนของหน่วยงาน รายงานการประชุม บันทึกความร่วมมือ จดหมายรับรองการสนับสนุนแผน/งบประมาณจากหน่วยงาน เป็นต้น

1. การประชุมสร้างความเข้าใจและออกแบบกระบวนการทบทวนแผนพัฒนาตำบลระดับจังหวัด ที่มีความร่วมมือกับ สภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมาและสภาองค์กรชุมชน ทต.หนองบัววง

2. จัดทำแผนการปฏิบัติการในการทบทวนแผนและบันทึกความร่วมมือระหว่าง ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดกับคณะทำงานขับเคลื่อนแผนพัฒนาตำบลระดับจังหวัด
3. เปิดเวทีสร้างความเข้าใจ เรื่อง กระบวนการขั้นตอน เป้าหมาย ในการจัดกระบวนการทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลแผนพัฒนาตำบล กับพื้นที่ตำบลเป้าหมายตำบลรูปธรรมสภาองค์กรชุมชนตำบล พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน และพื้นที่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ของจังหวัดนครราชสีมา
4. นำข้อมูลการวิเคราะห์ ทบทวนแผน มาย่อยข้อมูลลงแบบรายงานการทบทวนแผนเพื่อการพัฒนาตำบล
5. เปิดเวทีพื้นที่ตำบลกับพื้นที่ตำบลเป้าหมายตำบลรูปธรรมสภาองค์กรชุมชนตำบล พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน และพื้นที่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ของจังหวัดนครราชสีมา
6. เปิดเวทีประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อยื่นข้อเสนอต่อองค์กรท้องถิ่น

การเชื่อมโยงแผนพัฒนาระดับตำบลเป็นแผนพัฒนาชุมชน

โดยทางสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้มีการเชื่อมโยงการทำงานกับ องค์การบริการบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ยุทธศาสตร์จังหวัดที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดที่ 4 ด้านการพัฒนาสังคม ข้อที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดให้มีโครงการส่งเสริมสนับสนุน

การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับตำบล เพื่อส่งเสริมชุมชนทีระบบเศรษฐกิจชุมชน

จากการดำเนินโครงการ ส่งผลให้สมาชิกดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้มากถึง 1,000 บาทต่อเดือน

หนุนเสริมของหน่วยงานภาคี ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ที่	ชื่อองค์กร ที่เข้ามาร่วมในการจัดทำแผน	บทบาท และการสนับสนุน
1	พอช.	เป็นพี่เลี้ยงออกแบบกระบวนการจัดทำแผน/งบประมาณ
3	ทต.ตำบล	ให้สถานที่และงบประมาณ 40,000 บาท
4	มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดนครราชสีมา	การจัดกระบวนการตำบลเป้าหมายตำบลรูปธรรมสภาองค์กรชุมชนตำบล พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน และพื้นที่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ของจังหวัดนคราชสีมา

ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี ระบุให้เห็นรายละเอียดชื่อภาคี กิจกรรมที่หนุนเสริมและงบประมาณ

ชื่อภาคีความร่วมมือ (ระบุชื่อเต็ม)	รายละเอียดกิจกรรม/โครงการที่ได้รับการสนับสนุน	งบประมาณ	เอกสารแนบประกอบ/หลักฐาน(ถ้ามีแล้ว หากยังให้ระบุกระบวนการดำเนินการต่อ)
ท้องถิ่น ทต.	มีการประชุม วางแผน พัฒนา เป็นการร่วมมือขับเคลื่อน	40,000	แผนพัฒนา ทต.หนองบัวงง
พอช.	เศรษฐกิจและทุนชุมชน	30,000	โครงการเศราฐกิจและทุนชุมชน

ข้อค้นพบ และแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระยะต่อไป

1. มีธรรมนูญตำบลเพื่อสู่การพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2. มีกลไกการขับเคลื่อนธรรมนูญตำบลไปสู่การปฏิบัติแก่ครอบครัวและชุมชน โดยชุมชนหรือตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ประชาชนในตำบลเกิดการรับรู้ เข้าใจ นโยบายสาธารณะธรรมนูญระดับตำบล และเกิดการหนุนเสริมการปฏิบัติตามธรรมนูญของตำบล

4. คนในชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ได้มีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของการพัฒนาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกกระบวนการทำงาน

5. เชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชน สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำของแกนนำและขบวนการของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดแผนงานของชุมชนแล้วร่วมเป็นหัวขบวนขับเคลื่อนงาน โดยที่ไม่รอแค่งบประมาณ

ศูนย์เรียนรู้เกษตรพื้นฐานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
ตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลทั่วไป

ตำบลเมืองยาง กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยางเป็นเทศบาลตำบลเมืองยาง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 โดยมีผลให้มีผลนับตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2551 โดยให้โอนทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้สินต่างๆ และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไปเป็นของเทศบาลตำบลเมืองยาง ซึ่งเทศบาลตำบลเมืองยางตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร มีพื้นที่จำนวน 68.54 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลละหานปลาค้าว ตำบลละหานปลาค้าว อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อ เทศบาลตำบลหนองบัวงว อำเภอลำทะเมนชัย และเทศบาลตำบลขุย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลกระเบื้องนอก ตำบลกระเบื้องนอก อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนอุดม ตำบลโนนอุดม อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา

กลไกโครงสร้างการทำงานของคณะทำงาน

ที่	ชื่อสกุล แกนนำสำคัญ	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญ/ความถนัด/ประเด็นงานที่รับผิดชอบ/ภาคี
1	นายบุญจาก หมั่นการนา	ประธาน	สภาองค์กรชุมชน
2	นายยุทธพงษ์ เหล่าพิทักโยธิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	สภาองค์กรชุมชน
3	นางสาวสายฝน รายณะสุข	เลขานุการ	สภาองค์กรชุมชน

ที่	ชื่อสกุล แกนนำสำคัญ	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญ/ความถนัด/ประเด็นงานที่รับผิดชอบ/ภาคี
4	นายมณี ทังไธสง	รอง	สภาองค์กรชุมชน/เกษตร
5	นางลำพึง เขียนภาพ	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
6	นายวิไล กัณหาไธสง	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
7	นายศักดิ์สิทธิ์ ฟูกระโทก	เหรัญญิก	สภาองค์กรชุมชน
8	นายสุภาพ ตรีโส	ผู้ช่วยเหรัญญิก	สภาองค์กรชุมชน
9	นายประภาส ลินไธสง	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
10	นายสุดใจ ลินไธสง	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
11	นายณรงค์ ทุงไธสง	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
12	นางวารุณี โสภา	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
13	นายวิไล กัณหาไธสง	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน
14	ศักดิ์สิทธิ์ ฟูกระโทก	กรรมการ	สภาองค์กรชุมชน

กลุ่มองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน (เลือกเฉพาะที่มีการดำเนินการในพื้นที่)

ประเภทหลัก	ประเภทย่อย (ระบุรายละเอียดเพิ่มเติม)	จำนวนองค์กรการเงิน/กองทุนในพื้นที่(บาท)	สมาชิก (คน)	เงินออม (บาท)	รายละเอียดเพิ่มเติม
1. แปรรูปจากผลผลิตการเกษตร	การแปรรูปพริกข้าวกล้องอินทรีย์	2	30	150,000	นายบุญจาก หมั่นจานนา 087-9625238
2.ผลิตสินค้าชุมชน	ผลิตภัณฑ์กลุ่มทำไม้กวาด	1	20	50,000	
3.การท่องเที่ยวชุมชน	ต้นไทรมหัศจรรย์	-	150	-	

ประเภทหลัก	ประเภทย่อย (ระบุรายละเอียดเพิ่มเติม)	จำนวนองค์กรการเงิน/กองทุนในพื้นที่(บาท)	สมาชิก (คน)	เงินออม (บาท)	รายละเอียดเพิ่มเติม
4.องค์กรการเงิน, สถาบันการเงิน	-กองทุนสวัสดิการ -กลุ่มออมทรัพย์	13	2,400	13,545,000	

การวิเคราะห์ศักยภาพในมิติสำคัญจุดเด่นของพื้นที่ทุนทางสังคม (ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม)

<u>จุดแข็งStrengths</u>	<u>จุดอ่อนWeaknesses</u>
<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u> 1. เกิดการจัดการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย ในชุมชนและท้องถิ่น 2. เกิดการสนับสนุนและรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน 3. เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **<u>ด้านสังคมและวัฒนธรรม</u>** 1. มีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนที่เข้มแข็ง และมีการทางานในระบบของเครือข่าย 2. มีผู้นำชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว 3. เกิดกองทุนสวัสดิการที่ช่วยเหลือสังคมของคนในตำบล 4. เกิดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน	**<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>** 1. พื้นที่สาธารณะของตำบลพะเนามีจำนวนน้อย 2. ไม่มีป่าชุมชนมีแต่ที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ **<u>ด้านสังคมและวัฒนธรรม</u>** 1. สวัสดิการชุมชนตำบลเมืองยางเกิดการขยายสมาชิกยังไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน 2. การส่งเสริมและสนับสนุนการมีคุณภาพชีวิตที่ดียังไม่ครอบคลุมถึงวัยของคนทำงานอย่างทั่วถึง 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทาแผน และความไม่เข้าใจสิทธิในการแสดงออกความคิดเห็น 4. ขาดการอนุรักษ์ในขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ว่าเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง 6. เกิดการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนปลอดยาเสพติด ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ลดความรุนแรงในครอบรัวได้ 7. มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำใหม่อย่างต่อเนื่อง 8. มีผู้นำ ผู้บริหาร สนับสนุนแนวคิดและกำหนดนโยบายการพัฒนาซึ่งมี ส่วนร่วมในการทำงานทุกภาคส่วน **<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>** 1. มีการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ ให้มีความเข้มแข็ง 2. เกิดการการพัฒนาศักยภาพในการผลิตและการจัดจำหน่ายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน 3. มีแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดาริและเกษตรทฤษฎีใหม่	5. ประชาชนขาดความตระหนักในการดูแลและบารุงรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ **<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>** 1. ประชาชนยังมีระบบความคิด หรือการประกอบอาชีพแบบเดิมๆ เช่น การทานา ทาไร่ ทาสวนฯ 2. อาชีพหลักของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทาการเกษตรต้องอาศัยแหล่งน้าจากธรรมชาติซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอ 3. อาชีพหลักของคนในชุมชนส่วนใหญ่ทาการเกษตรต้องอาศัยแหล่งน้าจากธรรมชาติซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอ
<u>โอกาสOpportunities</u>	**<u>อุปสรรคThreats</u>**
<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u> 1. การกาจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้าเสีย ในชุมชนและท้องถิ่น 2. การสนับสนุนและรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน	**<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>** 1. การจัดสรรงบประมาณจากรัฐยังไม่เพียงพอกับภารกิจที่ถ่ายโอนให้กับท้องถิ่น

3. การจัดการ การบำรุงรักษา และการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **ด้านสังคมและวัฒนธรรม** 1. มีวัด สามารถพัฒนาเสริมสร้างความพร้อมให้เป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในตำบล 2. ส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการผลิตและการจัดจาหน่าย สนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน แหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดาริและเกษตรทฤษฎีใหม่ **ด้านเศรษฐกิจ** 1. ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทาให้มีความสะดวกคล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการทางานมากขึ้น 2. ส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง 3. เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการผลิตและการจัดจาหน่าย สนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน 4. เกิดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดาริและเกษตรทฤษฎีใหม่	2. ภัยธรรมชาติเนื่องจากพื้นที่ของตำบลมีลักษณะแหล่งต้นน้า ฤดูฝนมีน้าท่วม ฤดูแล้งมีภัยแล้งขาดน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค **ด้านสังคมและวัฒนธรรม** 1. ประชาชนไม่สนใจ ขาดจิตสานึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ และไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นและของภาครัฐ 2. ผู้นาขาดความสามัคคี 3. การจัดสรรงบประมาณจากรัฐยังไม่เพียงพอกับภารกิจที่ถ่ายโอนให้กับท้องถิ่น 4. พื้นที่ภายในตำบลส่วนใหญ่มีสภาพของพื้นดิน มีคุณภาพค่อนข้างสมบูรณ์เหมาะกับการปลูกพืชได้ทุกชนิด **ด้านเศรษฐกิจ** 1. ภาคเกษตรกรรมมีปัญหาหนี้สิน ขาดทุน คุณภาพค่าผลผลิตทางเกษตรส่วนใหญ่มีราคาตกต่ำ 2. ภัยธรรมชาติเนื่องจากพื้นที่ของตำบลมีลักษณะแหล่งต้นน้า ฤดูฝนมีน้าท่วม ฤดูแล้งมีภัยแล้งขาดน้าเพื่อการอุปโภคบริโภค 3. สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น 4. การจัดสรรงบประมาณจากรัฐยังไม่เพียงพอกับภารกิจที่ถ่ายโอนให้กับท้องถิ่น

การจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของชุมชน/ท้องถิ่น/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของ พอช. ในการสนับสนุนตำบลสู่การพึ่งพาตนเอง (อาจเป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมระดับตำบล จังหวัด เช่น การให้ความรู้ การพัฒนาผู้นำ การวิเคราะห์ข้อมูล การเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดกระบวนการสรุปบทเรียน เป็นต้น)

ความสัมพันธ์ของขบวนองค์กรชุมชนสู่อภิบาลระบบเครือข่าย (ความเป็นหุ้นส่วน ความไว้วางใจ ความเข้าอกเข้าใจ ประโยชน์ร่วมกัน มีฉันทมติ) เป็นการจัดความสัมพันธ์ร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งองค์ประกอบธรรมาภิบาล มีความเป็นชุมชนมีความเป็นวัฒนธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส จนเกิดความมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วมกัน ตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันของคนในตำบลเป็นวัฒนธรรมชุมชน เป็นความเกื้อกูลกันเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตามของขบวนองค์กรชุมชน จำเป็นต้องมีความเข้าใจในการพัฒนาที่ไม่มองแค่รองบประมาณ รอรับผลประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น จึงมีของคิดร่วมกัน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน และสาธารณชน มีต้องมีข้อตกลงกฎกติการ่วม มีกระบวนการตัดสินใจ มีความเท่าเทียมกัน และมีประชาธิปไตยชุมชน

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่ ต่อสาธารณชน ความโปร่งใส จริยธรรม

3. การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เป็นการเปิดเผย ตรวจสอบได้ ความเป็นธรรม

4. มีกลไกที่ชอบธรรม ที่เป็นที่ยอมรับของคนโดยส่วนรวม

5. การบริหารจัดการที่ดี ยึดตามหลักปรัชญา “พอเพียง” เกิดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดาเนินงานและเกิดประสิทธิผลที่ดี เกิดความคุ้มค่าต่อการใช้ทรัพยากร เท่าทันต่อสถานการณ์ สร้างกระบวนการเรียนรู้ชัดเจน

มาตรการการดำเนินงานให้เกิดความสัมพันธ์ใหม่

1. สร้างการยอมรับ ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และมั่นใจ ศรัทธาร่วม

2. พัฒนาระบบกลไกการแบ่งปันอำนาจเชิงการบริหารจัดการร่วมกัน

3. สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบเสริมพลังและประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

4. สร้างมาตรการ และข้อตกลงร่วม

5. สร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจและการคานอำนาจ

แนวทางการบริหารจัดการที่ดีของขบวนองค์กรชุมชนมีธรรมาภิบาล

1. กำหนดให้เป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสาหรับส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในขบวนองค์กรชุมชน ที่สามารถนำไปปฏิบัติและติดตาม (เสริมพลัง) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. เป็นแนวทางติดตามแบบเสริมพลังในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล

3. สร้างการยอมรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของขบวนองค์กรชุมชน และนาไปสู่การสร้างระบบธรรมาภิบาลเป็นวัฒนธรรมของการดาเนินงาน

ขบวนองค์กรชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดีมีธรรมาภิบาลด้วยระบบอภิบาลเครือข่าย มีคุณลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน และสาธารณชน ที่สร้างกระบวนการตัดสินใจ กฎกติกา ข้อตกร่วม และความเท่าเทียม ในการบริหารจัดการบนหลักประชาธิปไตยชุมชน

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่และต่อสาธารณชน

3. ความโปร่งใส การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงามเปิดเผย และตรวจสอบได้

4. ความเป็นธรรม จริยธรรม ที่ขบวนองค์กรชุมชนมีกลไกที่ชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของคนโดยส่วนรวมและตามภูมินิเวศวัฒนธรรมชุมชน

5. การบริหารจัดการที่ดี ยึดตามหลักปรัชญา “พอเพียง” กลไกที่มีประสิทธิภาพในการดาเนินงานและเกิดประสิทธิผลที่ดี เท่าทันต่อสถานการณ์

ซึ่งมีแนวทางอยู่ 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 กำหนดให้เป็นนโยบายและแผนแม่บท แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สาหรับส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในขบวนองค์กรชุมชน ที่สามารถนาไปปฏิบัติและติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางติดตามแบบเสริมพลังในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยให้กาลังใจหรือการยกย่องชมเชยแก่ขบวนองค์กรชุมชน

แนวทางที่ 3 สร้างการยอมรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของขบวนองค์กรชุมชน และนาไปสู่การสร้างระบบธรรมาภิบาลเป็นวัฒนธรรมของการทางาน

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาตำบล/เมือง (โดยครอบคลุมมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน)

วิสัยทัศน์

การคมนาคมสะดวก คุณภาพชีวิตที่ดี ผลผลิตการเกษตรสดใส ชุมชนมีรายได้

รักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม ไทรมหัศจรรย์

เป้าหมาย จัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วม ว่าด้วยการเกษตรและสุขภาวะชุมชน โดยผ่านกระบวนการทำงานเชิงวิชาการ ตั้งแต่การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลการวิจัยชุมชน การมีส่วนร่วมการรับรู้ และตระหนักถึงคุณค่าเพิ่มของความร่วมมือ จนมีความเห็นชอบรับรองและประกาศวาระแผนร่วมกันสำเร็จภายใน 1 ปีซึ่งการทำแผนยุทธศาสตร์นี้ จะเป็นการยกระดับการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ที่สร้างให้เกิด “การเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่” และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ของภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าร่วม และนำไปสู่การเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์อำเภอบูรณาการ**ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาตำบล**

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการในช่วงปี 2562 - 2563

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ป่าชุมชน และศูนย์เรียนรู้ประจำตำบล

2. การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนและป่า

3.การบูรณาการกับหน่วยงานภาคี ในเรื่องการท่องเที่ยวนิเวศวัฒนธรรม

ด้านการเกษตร ดำเนินการในช่วงปี 2562

1. พัฒนาระบบการจัดน้ำเพื่อการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาระบบเกษตรอิทรีย์ให้มีคุณภาพ และเป็นเกษตรอินทรีย์ 100%

ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน ดำเนินการในช่วงปี 2562 - 2563

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพ และสมาชิกยังได้เปิดมีการพัฒนาในเรื่องของกระบวนการการทำงาน ได้เรียนรู้การทำงานจากเครือข่ายสภาองค์ชุมชน ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมในการพัฒนาตำบลของตนเอง

2. การพัฒนาส่งเสริมความรู้ทักษะด้านอาชีพ สร้างโอกาส และทางเลือกในการประกอบอาชีพให้สามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้ไปต่อยอดประกอบอาชีพต่อไปได้ เพื่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและครอบครัว

การจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของชุมชน / ท้องถิ่น / หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของ พอช. ในการสนับสนุนตำบลสู่การพึ่งพาตนเอง

การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้มีการทำงานเชื่อมโยงสัมพันธ์งานคนในชุมชน ผ่านกลุ่มและองค์กรในชุมชน อาทิเช่น กลุ่มแปรรูปจากผลผลิตการเกษตร เช่นกลุ่มข้าวฮางงอก กลุ่มผลิตสินค้าชุมชน เช่น กลุ่มจักรสาน กลุ่มทอผ้า กลุ่มทำหมอนผ้าทอสมุนไพร กลุ่มธุรกิจชุมชนและบริหารจากภูมิปัญญาชุมชน กลุ่มพัฒนาระบบตลาดระบบกระจายสินค้าชุมชนเช่น ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน โดยสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมไปถึงกลุ่มด้านการจัดสวัสดิการชุมชน เช่น กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ร่วมกับเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในอำเภอ ในการทำงานร่วมกัน ผ่านเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยมีทางเจ้าหน้าที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในการสนับสนุนการจัดการความรู้และกระบวนนการทำแผน ร่วมกับทาง องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล

รูปธรรมการแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจและทุนชุมชน การจัดการที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ภัยพิบัติ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยชุมชนเป็นแกนหลัก พร้อมรูปภาพประกอบ

ตามไปดู ศูนย์เรียนรู้เกษตรพื้นฐานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว

ตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา

"เราต้องหมั่นเข้าไปตรวจเยี่ยม เอาใจใส่ ดูแล ในพื้นที่แปลงเกษตรของเรา และคอยใส่ใจอย่างสม่ำเสมอ การผลิตผักอินทรีย์เป็นระบบที่ต้องการความเอาใจใส่อย่างจริงจัง พูดได้ว่าเป็นเรื่องที่เหนื่อยของเกษตรกร สำคัญที่สุดก็คือ เกษตรกรต้องมีความรู้ และหมั่นตรวจตราเป็นนักวิจัยด้วยตัวของเกษตรกรที่ต้องตรวจและมีการบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ"

นายบุญจาก หมั่นการนา ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาม จังหวัดนครราชสีมา เล่าว่า ตำบลเมืองยางก็ทำเรื่องเกษตรพื้นฐานมาแต่พ่อแม่ ปลูกทุกอย่างที่กินและไม่ปลูกมากแต่ปลูกสลับกันไปมาในที่ดินเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับดิน มีระบบการทำแบบหมุนเวียนกันไปมา ปุ๋ยก็ใช้ปุ๋ยคอก ยาไล่แมลงก็หาเปลือกไม้มาต้มเป็นสารขับไล่ ซึ่งก็ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่เป็นโรค ทำให้สุขภาพจิตดีไปด้วย

ต่อมาการส่งเสริมให้ปลูกแบบการค้าเพื่อหวังเพียงเงินตรา ไม่คิดถึงผลกระทบที่จะตามมา ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้สินรุงรัง ทำเป็นครอบครัวโอเวอร์ เขามีอะไรก็อยากมีตามเขา ไม่มองถึงศักยภาพตัวเอง สุดท้ายครอบครัวก็พังจากการขาดจิตสำนึกในการใช้จ่ายของตนเอง

จนกระทั้งปี 2555 จึงได้ชวนกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้เราสามารถแก้ปัญหาที่ตัวเราก่อน จึงได้ชวนกันไปศึกษาดูงานและเรียนรู้การทำเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นำมาทดลองในที่ดินของตนเอง โดยการให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศโดยรวม ให้ความสำคัญต่อดินและการหมุนเวียนของการปลูกพืช พึ่งพาอาศัยความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาระบบการผลิตพืชผักสวนครัวเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์

กลุ่มเกษตรกรตำบลเมืองยางจึงเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่พลิกวิกฤตจากหลังฤดูการเก็บเกี่ยวโดยปัจจุบันมีกลุ่มผู้ปลูกผัก จำนวน 20 คน รวมตัวกันใช้พื้นที่นาของตนเอง มาปลูกผักคะน้า กวางตุ้ง ถั่วพู มะเขือกรอบ บวบ

ถั่วฝักยาว และที่สำคัญคือ พริก จนสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำและนับรวมแล้วทุกๆปีหลังเก็บเกี่ยวจะมารายได้นับแสนบาท

การหันมาปลูกผักตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็สร้างรายได้ให้กับกลุ่มชาวนาอย่างงดงาม เพราะสมาชิกในกลุ่มปลูกผักมีรายได้วันละ 300-500 บาท จากการเก็บผลผลิตขาย ซึ่งดีกว่าการทำนาหลายเท่าตัว พืชผักของที่นี้มีข้อดีตรงที่ว่าเกษตรกรไม่ใช้สารเคมี อีกทั้งการเก็บผลผลิตก็ทำตามมาตรฐานที่เกษตรตำบลได้แนะนำ ดังนั้นเมื่อนำไปขายก็ถูกใจผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ส่วนราคาพืชผักที่ซื้อไปขายต่อขึ้นอยู่กับฤดู หากฤดูแล้งราคาพืชผักแพง ส่วนฤดูฝนก็จะถูกลง

ชาวนาก็ต้องทำนาเพราะเป็นอาชีพหลัก มันหยุดไม่ได้ ทำนาแต่ละปีลงทุนทั้งนั้น ต้องกู้หนี้มาทำนา ชาวนาหยุด ทำนาได้ แต่ดอกเบี้ยมันไม่หยุดตาม จึงต้องเสี่ยงทำนาทุกๆ ปี เพราะถ้าไม่ทำช่วงฤดูฝนนาก็น้ำท่วมอยู่ดี ขอเพียงแต่เรา นี่คือผลเสียของเกษตรหาเรื่อง เพราะทำไปแล้วมีแต่หนี้นั่นเอง นายบุญจาก กล่าว

นายบุญจาก กล่าวอีกว่า ขั้นตอนการปลูกผักหลังนา ทำได้ไม่อยากขอเพียงแต่ต้องขยันและใจรัก อีกทั้งไม่ต้องไปเบียดเบียนธรรมชาติก็พอ โดยหลักๆ มีอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน

ขั้นตอนที่หนึ่ง หลังจากที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว จะทำการเก็บฟางข้าวที่อยู่ในแปลงนา โดยมีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรต่อพ่วงเครื่องอัดฟาง ในการลดต้นทุนด้านแรงงาน ประหยัดเวลา และยังประหยัดพื้นที่ในการเก็บรักษาฟางข้าวได้มาก

ขั้นตอนที่สอง ทำการเตรียมดินโดยไถกลบตอซังซึ่งใช้ผ่านบุกเบิก 1 ครั้ง ผานพรวน 1 ครั้ง ให้ก้อนดินละเอียด แล้วทำการยกร่องและใช้โรตารีปั่นเพื่อให้เกิดความร่วนซุย และเหมาะแก่การเพาะปลูกผัก

ขั้นสุดท้าย การเพาะปลูกผักมีทั้งแบบย้ายกล้าและแบบหว่านเมล็ดขึ้นอยู่กับชนิดของผัก ซึ่งการปลูกผักแบบที่ต้องหว่านเมล็ด เมื่อหว่านเมล็ดแล้ว ต้องใช้ฟางข้าวในการคลุมดิน รักษาความชุ่มชื้นของดินและป้องกันวัชพืชไม่ให้เจริญเติบโตแข่งกับผัก

จากการที่ทางกลุ่มเปลี่ยนมาปลูกผักแบบปลอดภัยตามมาตรฐาน ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มากขึ้นจากการที่ใช้แปลงนาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถขายผักที่คุณภาพดีส่งขายตามตามตลาดได้ดี ราคาผลผลิตจึงก็ดีเพราะเราไม่ใช้สารเคมี

นอกจากจะขายได้ราคาสูงแล้ว การปลูกผักปลอดภัยทำให้การทำการเกษตรของเกษตรกร และการบริโภคของผู้บริโภคมีความปลอดภัย ห่างไกลจากสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ นอกจากจะสามารถสร้างร้ายได้เพิ่มมากขึ้น การเก็บและอัดฟางยังสามารถนำฟางไปใช้ประโยชน์ ได้หลายอย่าง เช่น ปุ๋ยหมัก อาหารสัตว์ และวัสดุคลุมดินในการรักษาความชุ่มชื้น ซึ่งการไถกลบตอซังยังเป็นการประหยัดต้นทุนอีกทางหนึ่ง เป็นการเติมอินทรียวัตถุกลับคืนสู่ดิน ระบบนิเวศของแปลงนาจึงไม่เสีย มีตัวเบียน จุลินทรีย์ ที่มีประโยชน์ในการทำการเกษตร จึงเป็นการบำรุงดินให้แปลงนามีดินที่คุณภาพดี ส่งผลให้ได้ผลผลิตสูง

การปลูกผักหลังนาสามารถเพิ่มรายได้ให้พี่น้องเกษตรกร แต่พี่น้องเกษตรกรต้องมีวิธีการปลูกผักที่มีมาตรฐาน มีเทคนิคการปลูกผัก ทั้งการประหยัดน้ำในการเพาะปลูกที่ช่วยในการลดต้นทุน มีการนำฟางข้าวที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์นำมาต่อยอดใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นอีกช่องทางในการสร้างรายได้

ดังนั้นการทำการเกษตรที่ประสบความสำเร็จต้องมีวิสัยทัศน์ในการมองภาพให้กว้างไกล เปิดใจปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หน่วยงาน/ ภาคีความร่วมมือให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปี 2561 เช่น เชื่อมโยงแผนชุมชนกับแผนหน่วยงาน สนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากร แก้ไข/ปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ แนวทางการทำงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นปี 2561 อย่างชัดเจน เช่น แผนของหน่วยงาน รายงานการประชุม บันทึกความร่วมมือ จดหมายรับรองการสนับสนุนแผน/งบประมาณจากหน่วยงาน เป็นต้น

1. จัดเวทีสร้างความเข้าใจและสังเคราะห์ข้อมูลเดิมเป็นแผนพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนตำบล

2. พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตำบลและแผนพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนเป็นธรรมนูญตำบล

3. สร้างความเข้าใจและนำเสนอข้อมูลธรรมนูญตำบลกับชุมชนเพื่อเติมเต็ม

4. จัดเวทีวิจารณ์ธรรมนูญพัฒนาธรรมนูญให้สมบูรณ์

5. รับรองธรรมนูญและประกาศวาระการใช้ธรรมนูญตำบล

6. จัดทำชุดความรู้และสรุปบทเรียนผลการดำเนินงาน

(โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกและพื้นที่กลางในการเชื่อมประสานภาคีหน่วยงานและคนในชุมชน)

การเชื่อมโยงแผนพัฒนาระดับตำบลเป็นแผนพัฒนาชุมชน

สภาองค์กรชุมชนตำบล ได้มีการเชื่อมโยงการทำงานกับ องค์การบริการบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีตามแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดที่ 4 ด้านการพัฒนาสังคม ข้อที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัดที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเศรษฐกิจ

จากการพัฒนาและปรับปรุงด้านเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น 10,000 – 20,000 บาทต่อปี

สำหรับหน่วยงานภาคีที่ได้รับการสนับสนุน การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงได้เกิดการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ในชุมชน จึงเกิดการพัฒนาและจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนในชุมชน คือ

1. การสร้างความเข้มแข็งและการจัดการชุมชนที่มีความถนัดเหมือนกันและต่างกัน
2. ต้องมีระบบการคิดที่ต้องระเบิดจากภายในชุมชน คือ มาจากทักษและความสามารถในชุมชนที่มีอยู่จึงจะเกิดความยั่งยืนและเข้มแข็ง
3. ยกระดับไปสู่การจัดการองค์ความรู้ที่ได้ปฏิบัติมาร่วมกันและขยายผลให้กับคนอื่นๆต่อไป
4. นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งไปสู่ระบบการตลาดร่วมกันและนำไปสู่ธุรกิจชุมชน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้จึงประสานความร่วมมือการไปยัง อบต. เพื่อให้เกิดการสนับสนุน การประกอบระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนจนประสบผลสำเร็จ ทั้งในการผลิตเป็นวางแผน การตลาด จึงได้เกิดการสนับสนุนงบประมาณจาก องค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต**. จำนวน** 50,000 **บาท** ตามโครงการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบล

ที่	ชื่อหน่วยงาน ที่สนับสนุน	ลักษณะการสนับสนุน
	พ.อ.ช.	เป็นพี่เลี้ยงออกแบบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน/งบประมาณ
	อ.บ.ต.	สถานที่ประชุม/งบประมาณ 50,000 บาท
	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	เป็นพี่เลี้ยงออกแบบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สนับสนุนส่งเสริมงบประมาณ

ข้อค้นพบ และแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระยะต่อไป

1. เกิดการพัฒนายกระดับแผนยุทธศาสตร์ตำบลบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับแผนอำเภอบูรณาการ

2. เกิดการเชื่อมโยงกับภาคีและเป็นการสร้างเวทีกลางตำบล อำเภออย่างเป็นรูปธรรม

3. มีแผนยุทธาสตร์พัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมเสนอหน่วยภาคี และการประกาศวาระร่วม